

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MEDDELELSER OM GRØNLAND

UDGIVNE AF

KOMMISSIONEN FOR VIDENSKABELIGE UNDERSØGELSER I GRØNLAND

Bd. 55 · Nr. 3.

DIPLOMATARIUM GROENLANDICUM

1492—1814

AKTSTYKKER OG BREVE TIL OPLYSNING OM GRØN-
LANDS BESEJLING, KOLONISATION OG MISSIONERING

UDGIVNE VED

LOUIS BOBÉ

KØBENHAVN

C. A. REITZELS FORLAG

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1936

Pris: Kr. 20.00.

MEDDELELSER OM GRØNLAND

UDGIVNE AF

KOMMISSIONEN FOR VIDENSKABELIGE UNDERSØGELSER I GRØNLAND

Bd. 55 · Nr. 3.

DIPLOMATARIUM GROENLANDICUM

1492—1814

AKTSTYKKER OG BREVE TIL OPLYSNING OM GRØN-
LANDS BESEJLING, KOLONISATION OG MISSIONERING

UDGIVNE VED

LOUIS BOBÉ

KØBENHAVN

C. A. REITZELS FORLAG

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1936

1.

1492, 23. Oktober. Pave Alerander VI. befaler alle sine Embedsmænd ved Kancelliet, Kammeret og Bullekontoret at udstede Brevene angaaende Mads Knudsens Udnævnelse til Biskop i Gardar »ved Verdens Ende, beliggende i Landet Grønland,« hvor Menneskene formedelst Mangel paa Brød, Vin og Olie lever af tørre Fisk og Mælk, og som paa Grund af Isen kun kan besejles i August, hvorfor der i 80 Aar ikke er kommet noget Skib til Landet, og i al den Tid ikke har været Biskopper og Præster dér. Mange af Indbyggerne har som Følge heraf fornæglet deres Tro og ejer ikke andre Minder om denne, end en Alterdug (corporale), der fremføres én Gang om Aaret, og som for over 100 Aar siden blev indviet af den sidste Præst. I Anledning af Mads Knudsens og hans Kirkes store Fattigdom, og af at han vil rejse til Grønland for at omvende Hedningene, skal alle Breve vedrørende Bestallingen, der er sket under Pave Innocens VIII. [9. Juli s. A.], udstedes gratis.

Cum ut accepimus ecclesia Gadensis in fine mundi sita in terra Gronlandie, in qua homines commorantes ob defectum panis, vini et olei, siccis piscibus et lacte uti consueverunt; et ob id ac propter rarissimas navigationes, ad dictam terram causantibus intentissimis aquarum congelationibus fieri solitas, navis aliqua ab octuaginta annis non creditur applicuisse; et si navigationes huiusmodi fieri contingeret, profecto has non nisi mense Augusti congelationibus ipsis resolutis fieri posse non existimentur; et propterea eidem ecclesie similiter ab octuaginta annis vel circa nullus penitus episcoporum vel presbyterorum apud illam personaliter residendo prefuisse dicitur. Unde ac propter presbyterorum catholicorum absentiam evenit quamplurimos diocesanos olim catholicos sacrum per eos baptismum susceptum (proh dolor) renegasse, et quod incole eiusdem terre in memoriam christiane religionis non habent nisi quoddam corporale, quod semel in anno presentetur, super quo ante centum annos ab ultimo sacerdote tunc ibidem existente corpus Christi fuit consecratum. His igitur et aliis consideratis considerandis, felicitis recordationis Innocentius papa VIII predecessor noster, volens dicte ecclesie tunc pastoris solatio destitute de utili et ydoneo pastore providere, de fratrum suorum consilio, de quorum numero tunc eramus, venerabilem fratrem nostrum Mathiam electum Gadensem ordinis s. Benedicti de observantia professum ad nostram instantiam, dum adhuc in minoribus constituti eramus, proclamatum ad dictam ecclesiam summopere ac magno devotionis fervore accensum pro deviatorum et regeatorum mentibus ad viam salutis eterne reducendis et erroribus huiusmodi eradicandis vitam suam periculo permaximo sponte et libere submittendo navigio etiam personaliter proficisci intendentem eidem episcopum prefecit et pastorem. Nos igitur eiusdem electi pium et laudabilem præpositum in Domino quamplurimum commendantes sibique in premissis aliquo subventionis auxilio propterea eius paupertati qua ut similiter accepimus gravatus existit, succurere cupientes, motu proprio et etiam ex certa nostra scientia de fratrum nostrorum consilio et assensu, delectis filiis rescribendario, abbreviatoribus necnon sollicitatoribus ac plumbatoribus illarumque registratoribus ceterisque tam Cancellarie quam Camere nostre apostolice officialibus quibuscunque sub excommunicationis late sententie pena ipso facto incurrenda committimus et man-

damus, ut omnes et singulas litteras apostolicas de et super promotione dicte ecclesie Gadensis pro dicto Electo expediendas in omnibus et singulis eorum officii gratis ubique pro dicto absque cuiuscunque taxe solutione seu exactione expediant et expediri faciant omni contradictione cessante. Necnon Camere apostolice clericis et notariis ut litteras seu bullas huiusmodi dicto Electo absque solutione seu exactione alicuius annate seu minorum servitorum et aliorum iurium quorumcunque in similibus solvi solitorum libere tradant et consignent motu et scientia similibus ac sub penis predictis committimus et mandamus in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Fiat gratis ubique quia pauperrimus etc.

Dipl. Norv. XVII, 644 f. A. Krarup og Johs. Lindbæk, Acta pontificum danica, V 17 f. Norsk hist. Tidsskr. 3 II 406 f.

2.

1521, 8. Februar. Søren Norby tilskriver Kong Christiern II., at han er villig til at gøre sine Skibe rede og begive sig til Grønland, men at han ikke kan blive færdig før efter Paaske.

. . . . Kære, nadige herre, som Eders nades hoffmectighett skriffwer megh till, iegh skwlle gøre myne skiff redhe oc giffwe megh till sios mod Grønlandh, thaa maa edhers nadhe widhe, jegh ladher arbeydhe paa myn kraweygell hwer dagh, oc haffwer han forrod meg ille, som megh soldhen, forthy jegh maa haffwe kølenn opp paa hannem, før iegh kand løffwe nogherstedz mett hannem, oc kand iegh ickæ heller faa her saa stoor en masth, som megh theienn, men iegh maa ladhe settle en sammen aff ix styckæ, ther fore kand iegh ickæ bliffwe redhe indhenn poskæ, men strax effther poskæ will iegh wære redhe oc løffwe till Grønlandh eller andherstedz, hwartt eders nadhe will haffwe megh i werdhen

Datum Kalmerslott feria 6ta ante festum carnispriuij anno domini mdxxj.

Eders nades thraa tienere

Søffrenn Norby ridher.

3.

1521, 21. Sept. Klaus Pedersen tilskriver Kong Christiern II. om den Sejlds af Danmark til Indien og andre ubekendte Lande, som han tilraader Kongen at foretage, hvilket meget mere staar ham til, end Hispanierne, der stadig mere og mere rykker ind imod Grønland.

Regnorum incrementa victoriam et felicem quoque successum precatur et optat. Kere nadigste here, sende ieg edhers nade ith breff i Flanderen om then seylatz aff Danmarck tyl Indien oc andre tyl thenne dag wbekende land. Bedher ieg, edhers nade wylle legghe thet po hierthe; edhers nade schal icke troo, at thet er fabel eller drømme, ieg wyl bewisedt met sannighen, oc om wor here gudh i himmerighe wyl wnde och giffue nadhe oc lycke ther tyl, thet kan gangne oc boedhe edhers nade oc Danmarcks ryghe tyl ewigh tiidh. Och om so schede, edhers nade inthet andet ther met bedriffwe schulle en ith naffn oc rychte, i thet edhers nade sodant førsth betencht haffde oc begynth, tha skulle edhers nade ingelunde lade thet bliffue tyl rygghe heller wgiort. Offuerst mig hobes met gutz hielp, ther schal komme wdaff icke allene hedher, pryss oc ære, men stoer oc ewigh profyth. Nar ieg kommer sieff tyl stedhe, tha wyl ieg thet forclare oc wndherwise, so at edhers nade schal giffwe mig reeth oc sielf see oc obenbarligh forstaa, at thet stoer edhers nade møght bedher tyl gørendes en the Hispanioler, hwicke alle dage mer oc mer henthe yn i mod Grønland etc. Oc wden edhers nade haffuer achtwng ther opp oc seer met tyl, tha kwnne the met tyden gøre edhers nade oc

rigerne stoer skadhe etc. Ydermer schal thette mit bud wnderwise edhers nadhe effther syt memoriale, som ieg haffuer giffuet hannem met om alle erende. Edhers nade gud i himmerighe befalet tyl ewig tyd. Ex vrbe Roma XXI d. Septembris anno a natali Christiano MDXXI^o

Inuictissimo principi
Dacie, Suecie etc. Regi
Christierno II° domino
suo clementissimo.

e. v. mtis.
fattig tro tienere
Klaus Pedherrsøn.

4.

1551, 3. Marts. Borgmester i Kiel, Carsten Grypp, til Kong Christian III., at han i Folge den af Claus Wensyn modtagne Ordre om at købe Malerier og Bøger til Kongen, har købt og nu sender to Verdenskort, af hvilke H. M. kan se, at hans Land Grønland paa begge Kort strækker sig hen mod den nye Verden og de Øer, som Portugaleserne og Hispanierne har fundet, saa at man over Land kan komme derhen fra Grønland, ligesaa at man fra Slottet Vardohus i Lapland til Lands kan komme til Grønland. Der er ogsaa s. A. i Paris udkommet et Kort over Kongens Land Island og de Vidundere, man der kan se og erfare; paa denne Tavle bemærkes, at Island er to Gange saa stort som Sicilien, og at de to Skippere Pynningh og Poidthorst, der af Kong Christiern I. efter Opfordring af Kongen af Portugal blev udsendt med nogle Skibe, for at opsøge nye Lande og Øer i Norden, paa Bjerget Wydthsserck (Hvitserk), som ligger foran Grønland og lige overfor Snefelssjeket paa Island, har oprejt et stort Sømærke (Baa) for de grønlandske Søøveres Skyld, som med mange smaa aabne Skibe i stor Mængde anfalde andre Skibe, idet de overrasker dem.

— — Idth heffth my ock i. k. m. in vorsehenen ummeslage by Clawes Wenszynn mundtlich anwerven lathen, dat ick i. k. may. tho gnedigesthen gefallen ichteszwes van hupschen frembden malwerke kopen und aversenden mochte; myt boken were i. k. m. thor noidthroffth woll bessorget, und is doich nicht szunderlichs tho der tydth van boken alhie vor handen gewesen; dat malwerck oversth belangende, hebbe ick allen moglichen flyt angewendet, is doich hyr des sulvigens nichts geschicklichs averthokomende gewesen, szunder hebbe i. k. m. thom besthen gekoffth und itzt by kegenwardigen avergesandth twee tabulas generales cosmographicas mundi: de eyne tho Collen, de ander (szo ick anders nicht weet) tho Tubingen gedruckket, worinne iuw k. m. egendtlich tho besichtigende szunder dat i. k. m. landth Gronlandth in beyden tabulen gethagen tho der nyen werlth und insulen szo durch de Portugaleszer und Hyspanieren gefunden, alsozo dat me landtfast uth Gronlandth dar henn in kamen kann, item dat me ock uth Lam-pelandth van dem slothe Wardthuisz ock landthfasth in Gronlandth kamen kann etc. Idth szyn dyt jar ock tabulen uthgegan van i. k. m. lande Iszlande und van den wunderwercken aldar tho besichtigende und tho erkundigende, tho Parys in Franckryken, dar uffendtlich werdet in angethogen, dat Iszlandth twee mal szo groidt alsze Cicilien hynder Italien, und dat de beyden sceppere Pyningk und Poidthorsth de van i. k. m. hern grothe vader koningk Christierns des erstens durch anfurderndth k. m. tho Porthugall etc. int norden nye insulen und lande uppthoszokende, myt etlichen schepen uthgeferdiget, up der klippen Wydthszereck vor Gronlandth und kegen Snefelssiekkel up Iszlandth kegen auer gelegen, eyn groidth baa upgerichtet und gemaket umme der gronlandisschen szeerefer halven, de myt velen kleynen schepen szunder bodem anfallen ander schepe in veler mennicheydh, de sulvigen tho verraschende etc.; ick hebbe nha der sulvigen tabulen geschreven, vorszee my der sulvigen averthokamende und i. k. m. myt dem furderlichsten thothoschikkende. I. k. m. konnen up holtswerck eyn iver van den tabulen beleggen lathen und eyne upp eynem, und de andern up eynem andern, i. k. m. huszern thor lusth hebben etc.; idth kosthen my ock dusse

sulvigen tabulen beyde theyn daler, gantz denstlichen up dat underdenigesthe biddende, i. k. m. willen my de sulvigen by kegenwardigen baden averssenden.

Datum gantz ilend thom Kyll dinstags nach oculj anno etc. im Listen.

I k. m. — — etc.

Carsthenn Grypp
mytt egener handth.

Orig. Tyske Kanc. Indenl. Afd. Indk. Sager 1551. Dske. Mag. 5 VI 309—11.

5.

1550—60. Peder Huitfeldt, Norges Kanslers Udkast til eventuel Bevilling for ham og Christoffer Walkendorff, Provst i Bergen og Lensmand paa Bergenshus, at opsøge og bruge Grønland.

Item haffuer Kongl. Mattz wnth och tiilladt, att ieg Peter Huitfeldt mett Chrestoffer Walkendorpt maaghe opsøge Grønlandt, som haffuer werett itt skattlandt tiill Norgis kronne: oc vdj langsomeliige tiid haffuer werett bortte, saa ingenn mand thett nu vedt, paa wor egegn effuentyr och vnkost: och att wij begge forneffnde Peder och Chrestoffer maaghe tiill os thage tiill att bekoste samme reygsze oc segladz mett: huilcke wij selff viille: er thet saa der som Gud almectigeste giffuer naade att wij samme Grønlandt finde kunde, eller nogenn anden effentyr wdj fremede lande: tha skulle forbenefnde Peder och Chrestoffer mett theris med redere haffue, bruge oc besegle same lande, thönom tiill theriis egett gaffn och beste, dog konningen siin skatt och herlighedt aff forneffnde Grønlandt, som the vdaff arildz tiidt Norgis kronne mett rette pliiictuge ære; och giffuer Gud lockenn, att wij bekomme samme Grønland, eller nogenn andre lannde, ther som nogenn nyttthe oc profitt wore att bekomme, tha skulle forbenefnde Peder och Chrestoffer mett theriis met redere bruge same lande j meden thj eller nogen theriis met redere leffue, och kongl: mattz eller hans ephther komende konninger icke att tiillstede nogre andre, same segladz att bruge eller bruge lade emodt theriis wilge och samtycke, och ey wdj nogenn maade oss atth aff threng frann samme lande och segladz naar wij haffuer giort wnkosten och staaett farliigheden och effentyrett men thönum att bruge som fore siiger.

Koncept. Folioark. Samtidig Haand. Uden Underskrift og Datum, sammenlagt i Form af et Brev. Arnæmagnæanske Saml. 770 c 4to.

6.

1568, 10. April. Kong Frederik II. udsteder til Jurgen Teigsen fra England, der er bleven ham anbefalet som en erjaren Pilot, og som ved sin Revers har forpligtet sig til, med det Skib. Kongen hertil har ladet udruste, at opsejle og finde Grønland, et Løftebrev om en aarlig, livsvarlig Pension af 300 Rdlr., fri Bolig paa Livstid i København samt til aarligt Underhold efter Anvisning fra Amtmanden i København 1 Okse, 2 Svin, 4 Faar, 2 Pd. Rug, 2 Pd. Malt og 1/2 Td. Smør, i Fald det lykkes ham at finde Grønland, ligesom han iøvrigt skal forpligte sig til at tjene Kongen paa Livstid.

Nachdem sich bey uns gegenwerttiger Jurgen Teigsen aus Englandt vor einen erfarnen sehe- und landtkundigen piloten angeben und gegen uns, inhalts seiner derhalber aussgegebenen reueress u. verpflicht, uns vermittelst des schiffes, als wir zu der notturft ausrusten lassen, unser und unsers khonigreichs Norwegen untergehörige prouintz Grønlandt auffzusiegeln und zufinden, und uns von desselben itzigen gelegenheit und zustandt u. und gnugsamen bescheidt wiederumb einzubringen, das wir demselben zu ergetzung solcher seiner u. dienst, wofern

ehr erwentthem seinem erbietten wirklich nachsetzen, und uns aus gedachtem unserm landt Grönlandt notturfftigen schein und nachrichttung, das uns solehs zu nutz und besten zugereiche, zuruckbringen wirdt, hinnwieder gnedigst versprochen, thun auch solehs hiermit craft diess brieffs imhe alssdan die zeitt seines lebens jerlich iedes jahr besonders drej hundert thaler aus unser khoniglich cammer, und darneben durch unsern ambttman alhie zu Copennhagen zu notturfft seiner haushaltung, die ehr auch alhie zu haben schuldig sein soll, einen ochsen, 2 schweine, 4 schaffe, 2 pfundt rogken, 2 pfundt maltz und eine halbe tonne putter ohne allen abgang gnedigst reichen und vergnuegen zulassen. Wir wollen imhe auch daruber in gemelther unser stadt Copennhagen mit einer freien behausung, darin ehr sein lebens zeitt sein wohnung zu haben, gnedigst versehen lassen, dargegen ehr denn schuldig und gehalten sein soll, woforn ehr solcher pension und underhalts verhofft zu geniessen, gedachte unser prouintz Grönlandt auff unsern kosten und verordnung aufzufinden und sich sonst wan und wo wir seiner zuthun unweigerlich gebrauchen zulassen, unser und unser reich, lande und leutt nutz und frommen, seines besten vermögens getrewlich befurdern und vorsetzen, schadens aber, nachtheil und verweiss, so viell ahn imhe, hindern, abwehren und verwarnen, und uns und unserm reich zeitt seines lebens verwandt bleiben, und sich in seinem dienste allenthalben gegen uns wie einem getreuen diener gegen seinen hern woll gebuertt u. und aufrichtig erzeigen und verhalten, dargegen wir inhe den auch bei gleich und rechten und dieser unser bestellung gnedigst wollen schutzen und handhaben, und imhe sonst mit gnaden gewogen sein, ohne gefherde.

Registrant K. M. bestalten Rethe etc. 1555—73 fol. 258. Geogr. Tidsskr. VIII 115.

7.

1568, 14. April. Kong Frederik II. tilskriver Peder Oxe og Johan Friis, at den paa-tænkte Grønlandsfærd skal opgives.

— — Sammeledis kunde wij ether n. icke forholde, att wij haffue oss betencktt om thenne Grønlandtz ferdtt, saa er thett eitt godt orloug skiib, som ther till skall brugis, och synis oss were fast uvisse, ther nogitt att winde, menn mere fare att foruenthe baade om skiib, folck och huad therinde er, ther till wide i huad for orloug skibe behoff wil giøris emod fienderne att bruge, och for thennd leilighedtt synis oss raadeligtt och best werre, att i bestiller, at the ingenstedtz med samme skib till Grønlandt skall affløbe, førre wij komme thid sielff till Kiøbnehaffn och tha yder mere kunde talle og beslutte om samme handell; ther med giøre i oss synnderlig till wilge. Datum Frederichsborg thennd 14 dag aprilis a^o 1568.

Tegnelser over alle Lande X, fol. 10 j. Dske. Mag. 5 VI 311.

8.

1579, 1. Mai. Kong Frederik II. til Christopher Walkenørff om, til Brug for Jacob Alday, der skal vide nogen Besked og Lejlighed om Grønland, hvorfor Kongen har bestemt ham til at søge efter dette Land, at lade udruste 2 Skibe, bemandet med gode og duelige Søfolk, der kender Kursen til Island.

Wiider, att thenne breffuissar, wor skjibs høffuidtzmand Jacob Alday, schall wiide nogen beskeed och leilighed om Grønland, huorforre wij haffue tilforordnitt hanum udi the helligthrefoldlighedtz naffn att schulle søge efter samme land, om thett staaer till att finde, thi bede wij ether oc begiere, athj nu strax wille lade udruste thuende worre skiibe the som sterke och well beseglede erre, et paa xxx.

thet anditt paa xvj lester, oc thenum med god fetallj, skiødt, krud och lod, som hører till saadan en lang reigsze, oc synderligen mett gott dueligt søefarne folk, som wiide kaaschen ad Iszland, lader forsørge, men ther som wij icke selff wiide raad till saadanne skiibe, athj tha tilhandler oss udj Kiopnehaffn eller andenstedtz the ther till kunne werre thienlig, effther som ether best sionnis, beflijthendis ether paa, att han wdj thet seniste kan werre ferdige inden iij wgger for aarsens leilighed schylld. Croneborg thend j Maij aar MDLXXIX.

Sjæll. Miss. 1579, fol. 199 b. Grønlands hist. Mindesm. III, 639.

9.

1579, 21. Mai. Kong Frederik II. udsteder aabent Brev om, at han har afførdiget Jacob Alday med 2 Skibe for at opsøge Grønland og skaffe sig bestemt Kundskab om de Havne, der findes under Landet, da Grønland med Rette hører under Norges Rige, men i mange Aar ikke har været besøgt.

Effthersom Grønlandt med alld billighed och ret hører wnder vort riige Norge och Norgis kronne, och thet nu udi mange aar icke haffuer verrit besøgt, endthen aff os eller en part fremfarne konninger udi Danmark och Norge, och paa thet samme landt maa egien komme wnder sit retthe øffrighedt och wnder-sotthe ther paa landit med nødtørfthige tiillførringe aff huis the behøffue, kunde forsørgis, thisligeste paa thet mennige allmue ther paa landit, Gud almec-tiste till loff och erre, kunde bringis tiill thend christelige thro och fange thend retthe religion och Gudtz thienniste, tha haffue wii nu hanndlit med thenne breff-uisere, os elskelige Jacob Aldax och hannem med thuende worre skibe afferdiget, och wille wii hannem med thette wort breff haffue fuldmacht giffuit, at skulle med allffuorligste fiid och windskibelighed gjørre sit bedste, fornefte wort land Grønland at wpsøge, och om huis haffner ther wnder landit findis at kunde fange wisse kundskaff, at wii siden fremdellis kunde gjørre der widere thiill, och paa thet skiffsfolckidt, skipper, styremend, bøsseskøtther och bodtzmend skulle werre thes flittiggere och wfortrøden, samme land at wpsøge och fornefte capethein hørrige och lydige, tha wille wii hermed och wdi krafft thette wort obne breffs, huer therris aars-pendinge effther som hand er tiill och hand pleyer at fange, haffue forbedrit, saa hannem till hans lykkelig hiemkompst skall giffues dobbelt aars-pendinge, och wille wii hannem som en høffuitzmand for samme reyse saa well som huer aff skibsfolckit seerdellis effther som tiilbørligt med alld gunst och naade haffue betenncht, at the skulle haffue os at betacke saa framt Gud allmectiste formedellst thennom giffuer lyeche till at landit kand opsøgis. Wdi lige maade haffue wii bewilgit, at the thuende personer, som hannem erre medgiffne paa hans egit liif for sprogit skyldt, skulle mue bekomme huer thennem lige besolding wed høybodtzmandt; bedendis therforre och biudendis menige skibsfolckit atti tiiltencher at erre hannom hørrige och lydige, følgactige och wforthrøden wdi huis hand ether tilsigendis worder, ephther som huer ether til ethers tilkompst will haffue os en n. herre och konning.

Frederichsborg thend 21. Maii 1579.

Norske Reg. 1579, fol. 265 b.

10.

1579, 2. Novbr. Kong Frederik II. befaler Christopher Walkendorff til Foraaret at lade udruste 2 Skibe til Brug for Jacob Alday, der var udsendt for at opsøge Grønland og nu

er kommen tilbage efter at have været under Landet og set det, uden at han dog paa Grund af Is har kunnet lande, men formener at have bedre Held, om han blev affærdiget til Grønland tidligt paa Aaret.

Wiider, att som i u. giffuer tillkiende, att thend engelske wed naffn Jacob Allday, som war afferdigett att opsøge Grønland, schall were egienkomen, och hand berether att haffue weritt wnder landitt och siett thett, och dog for isz icke haffuer kund kommitt paa landit, oc samme engelske seg endnu forthrøste, att ther som hand nogitt thilig paa aaritt motte bliffue afferdigett, mener hand seg nest Gudtz hielp att wil komme ther paa landitt, tha bede wij ether och begiere, athj strax emod foraaritt lader tillflye thuo schibe huor med fornefnte engelske, thett allerforste muligt er, paa foraaritt kand afferdiges paa nye att giøre sin fljyd, samme land att opsøge, och athj forschaffer och bestiller wdj forraad ald huesz nottorfft paa fornefnte skiibe och til fornefnte reigsze behoff giørres, och althingist med samme thierris afferdninge lader ether were befalitt. Skanderborg ij Nouembris aar Mdlxxix.

Sjæll. Miss. 1579, fol. 269 b. Grønlands hist. Mindesm. III, 647.

11.

1579, 30. Novbr. Kong Frederik II. til Christopher Walkendorff om at lade udbetale de Penge, nogle Borgere i Bergen endnu har tilgode for den Pinke, Alday har købt i Bergen; endvidere at aflønne de Skibsfolk, der var med ham paa Rejsen til Grønland, at betale Hans Tonissen, som A. havde med sig som Styrmand paa sin Rejse indtil Bergen, og Kaptajn David Jensen, der var med ham til Grønland og hvem der skal forhandles med om at forblive i Kongens Tjeneste. Alday skal have de samme Pinker med sig, han havde paa Rejsen til Grønland.

Wiider, effter som wor capitin, osz ellskelige Jacob Allday, som war forordnede till thend Grønlandiske reigsze forleden sommer, haffuer weritt foraar-sagitt till Bergen at kiøbe en anden pincke for viic daler udi steditt for thend hanum war medgiffuen, huilcken wij kiøbte aff Richardus Wedderborn, och borgerne till Bergen haffue anamitt udi bethalning fornefnte pincke, hanum war medgiffuitt for saa mogitt thend haffuer osz kosted, och wij formercke, thenum endnu en summa pendinge att tilstaa for fornefnte pincke, huor om the wed thieris fullmechtige hosz osz haffuer laditt anholde, tha bede wij ether och begierre, athj nu strax lader thenum fornøige huesz thenum udi saa maade tillstaa, eller giøre thend forordning med ethers schriffuelsze hosz lensmanden paa Bergenhusz, att hand thenom fornefnte rest uden wiidere forhalinge fornøier, saa att borgerne icke schulle therforre manis af thenum paa brøggen, hosz huileke the haffue loffuitt for fornefnte pincke, sammeledis effther som wij haffue tillsagdt skibsfolckitt, som inde ware paa the Grønlandiske skiibe med fornefnte Jacob Allday, dobbelltt besoldning naar the egien komme, effther som thenum aff osz wdi fornefnte Jacob Alldais bestillinge er forschreffuen, tha bede wij ether och begierre, athj paa wore wegne strax med thett første fornøiger fornefnte skibsfolck, som war paa reigszen med fornefnte Jacob Allday til Grønland, hues thet icke allerede skeed er, dobbelltt besoldninge, eptther som thenum loffuitt er, och ingen forhindring ther paa giører thenum udj nogre maade, paa thett att the eller andre som wij paa foraarit egien agte att bruge paa samme reigsze, kunde bliffue thesz willigere, thisligeste effther som fornefnte Jacob Allday haffuer hyritt oc leid en wed naffn Hans Tonissen med seg paa skibenne thill Bergen paa fornefnte reigsze for en styrmand och seilleggere, och tillsagdt hanom fire dallar om monithen, huileken schal haffue thientt hanum fire monither till skibs, och en monidt, som fornefnte Jacob Allday hanum siiden the erre egien komen,

paa sin egen omkostning haffuer holdditt, tha bede wij ether och wille, athj sa[a] dantt lader hanum gott bliffue, oc paa wore wegne fornøiger fornefnte femb monidters besolding, hanum tilstaar, for huer monidt fire daler, oc som fornefnte Jacob Allday ydermere lader giffue tilkiende, om thend capitin wed naffn Daudid Jenszen, som war med hanum paa fornefnte reigsze, att hanum endnu rester hans besoldinge for samme reigsze, och att hand schall werre god for en capitin, thi bede wij ether og begiere, attj paa wore wegne fornøiger fornefnte Daudid Jenszen saadanne besoldinge, i kunde thencke, han paa samme reigsze haffuer forthiendt, och handler med hanum, att hand frembdelis bliffuer wdi wor thienneste for en skibs capitin, forenendis ether med hanom om en themmelig besolding; siiden wille wij giffue hanum wortt breff ther paa, wij bede ether oehsaa och wille, athj bestiller, att fornefnte Jacob Alday paa foraaritt maa egien bekomme med seg paa reigszen til Grønland the tho pincker, som hand senisten haffde med seg, och forschaffer, att hand bekommer med seg alld hues deell hand notorffteligen behøffuer; sammeledis bede wij ether och begiere, athj bestiller hoss byggemesteren paa holmen, att hand gjør en bod paa en XVIIJ eller XX aarer effther thend største pinckes leilighed, som kand indtagis wdi skibitt, naar mand segler, och schall samme baad werre skilld ad wdi thuo parther, saa mand kand sette thend enne wdi thend anden effter som fornefnte Jacob Allday ther om haffuer thalld med mester tømermanden paa Holmen, at hand thend kand bekomme med seg paa foraaritt. Haffuerballegaardt xxx Nouember Aar MDLXXIX.

Sjæll. Miss. 1579, fol. 276. Grønlands hist. Mindesm. III, 648.

12.

1581, 18. Februar. Kong Frederik II. udsteder Søbreu for Mogens Heinessen, Borger i Bergen, der nu har lovet, til næste Sommer med to af sine egne Skibe og paa egen Regning og Risiko at gøre sig al Flid for at opsøge Grønland.

Epthersom Grønland . . . [herefter samme Ordlyd som i Instruksen for Alday, sluttende med »Gudtz thienniste«] tha haffuer wij nu handelet med thenne breffuiser, osz elskelige Mogens Heinessen, borger udj wor kiobsted Bergen, saa hand haffuer loffuit och tillsagt, med thuende hans skiibe paa sinn egegn omkostninge och ewentigr nu udj neste tillkommendis sommer at schulle med alffuorligste flid og winskibeliighed gjøre sit beste, fornefnte wortt land Grønland att opsøge, och om hues haffner ther wnder landit findis, att kunde fange wisze kundtskaff, att wij siden fremdelis kunde gjøre thet widere till, och thersom Gud almectigste wille giffue hannom lycke till at hand kunde finde samme land, och ij saa maade ffi osz ther om wisze kundskaff, wille wij hannom for slig hans thro-schaff, flid och wmage n. betencke, at hand ther fore schall haffue osz u. at betacke, thi bede wij kierligen alle wore kiere wener, naaboer och foruanthe och strengeligen biude alle wore fogeder, embismend, borgemester, raadmend och alle andre wore undersote, som hannnd paa samme reisz med skib, folck och godtz hender fore att komme, att ij forder och fremmer thennom till thed beste, och thersom the aff storm eller uwedder ingtrengis udj nogen ethers haffinner eller strømme, atj tha wille undsette thennom med anchor thuog, folck, fethalle och huis anden dell the behoff haffue och ether om tillsigendis worder, thet wille wij med forbemelte wore kiere naaboer och foruandthe udi lige och større maade forskyldte och bekiende och aff wor egen undersothe thet saa alffuorlig hafft haffue.

Skandelborg then 18. Februarij Aar Mdlxxxj.

Norske Miss. 1581, fol. 215 b. Grønlands hist. Mindesm. III, 652.

13.

1582, 15. August. Kong Frederik II. til Dronning Elisabeth af England, at han ved hendes Sendebud Peregrine, Baron af Willoughby og Eresby, har modtaget Høsebaandsordenen. Ved at underholde sig med Baronen og hans Følge, jaldt ogsaa »den fortrolige Samtale paa Spørgsmaalet om at knytte E. M.s Kaptajn og Tjener Martinus Frobisher til Os, eftersom Vi ved Omgangen med denne Mand glædede Os over hans ædle Tænkemaade, naturlige Begavelse og Kyndighed i Søvæsen. Men da han selv paa Grund af sin Redelighed fastholdt, ikke paa nogen Maade uden E. M.s Samtykke at kunne eller ville modtage dette, saa har Vi anset det for det bedste, at underrette E. M. skriftligt om Planen. Thi bede Vi E. M. paa Grund af det gensidige, mellem Os plejede Venskab venligen og broderligen om, saavidt det kan ske uden Ubehag for Eder, a. n. at tillade den nævnte Krigsmand at indtræde i Vor Tjeneste for 1 eller 2 Aar.»

Cum post solennem nobilissimi equestris ordinis Garteriorum inaugurationem quam nos honorifice acceptavimus, proximis hisce festiuis diebus cum prænobili viro S. Væ. Legato, D. Peregrino Barone de Willogby et Eresby ac generosorum nobilium ipsi adiunctorum comitatu, sermones præclementer ac liberius conferremus, mentio etiam familiaris incidit de Capitaneo ac Ministro S. Væ. Martino Forbishero nobis adiungendo. Cuius quidem viri consuetudine ob generosam ingenii ac nostræ ipsius indolem, ac rerum nauticarum peritiam clementer delectati sumus. Cum aut ipse, pro ea, qua præditus est integritate adseveraret, sine voluntate ac consensu S. Væ. se nihil hac in parte recipere vel posse, vel debere, ideo operæ pretium nos facturos existimavimus, si S. Vestram eo de consilio nostro, per literas nostras, amanter certiozem faceremus, et Vestra itaque S. pro mutua amicitia nostræ consuetudine, maiorem in modum ac plane fraterne petimus ac contendimus. Ut quod sine incommodo ipsius fiat, memorato homini militari, capitaneo suo, Martino Forbys clementer concedat ac indulgeat, ut ipsis bona S. Væ. cum gratia liceat operam et servitium suum nobis ad annum unum aut alterum condicere ac præstare. Erit hoc nobis inprimis gratum.

Croneburg 15. Aug. 1582.

Latina 1582 (Nr. 80), fol. 437 f.

14.

1583, 1. Marts. Kong Frederik II. indgaar paa et Tilbud fra Oliver Brunell, Borger i Antwerpen, og Arnt Meier, Borger i Bergen, om paa egen Bekostning at ville opsøge Grønland, og tilsiger dem, hvis deres Forehavende lykkes, Privilegium paa at besejle Landet.

Effthet som Grønland aff rette hører och ligger under wortt rige Norge och Norgis kronne, och thett nu wdj saa mange aar icke haffuer weritt besøgt, enthen aff osz eller en partt andre fremfarne konninger wdj Danmark och Norge, och osz elskelig Oliuer Brunell, borger till Andorff, haffuer u. ladet giffue osz tilkiende, at hannem skulle wære nogen leilighed om samme wortt land witterligt, och tilboditt, att hand med en sin mandskab och medredere, osz elskelig Arntt Meier, borgere wdj wor kiøbsted Bergen, wille giøre sin flid och bedste, paa egen omkostninge och ewenthyr samme wortt land Grønland att opsøge, ther som wij theris thienniste wille n. bethennecke, tha haffue wij n. slig theris u. tilbod upthagen och handlitt med thennem, att the haffue loffuitt och tilsagt, paa egen omkostninge thennom att wdruسته, och giøre thend reysze och theris yderste flid, fornefte wortt land Grønland att opsøge. Och haffue wij ther emod beuilgitt, loffuitt och tilsagdt, att ther som Gud giffuer lyecke ther till, att the samme wortt land kunde finde, och forskaffe osz sandrw och wisse beskie om haffnerne ther under liggendis, och anden leilighed, tha wille wij thennom egen giffue huesz skiellig omkostning the ther paa anuendendis och giørendis worder, saa och unde och giffue thennom seerdelis och synderlig benaading och preuilegie paa samme

land ther effther att beseigle och besøge frem for wore eigne undersotte eller andre, dog osz sielff frijt forebeholditt, om wij bleffue tilsindtz med nogen wore eigne skibe samme wortt land att lade beseigle, och wille till med theris thro flittig thienniste med ald kongelig gunst och naade emod thennom forskilde och bekiende.

Nyegaard, thend 1 martij aar MLXXXI.

Norske Reg. 1583, fol. 392 f. Grøn. hist. Mindesm. III 659.

15.

1583, 1. Marts. Kong Frederik II. bevilger Oliver Brunell fra Antwerpen, der tilbyder sig at ville opsøge og besejle Grønland, og agter at bosætte sig i Bergen, at nedsætte sig der og i 6 Aar at være fri for Skat og anden kongelig og borgerlig Tyng.

Effther osz elskelige Oliuer Brunell, borger till Andorff, haffuer u. ladit giffue osz tilkiende, att hand er benegen och tilsindtz att begiffue seg ind wdj wortt rige Norge och seg boesette wdj wor kiøbsted Bergen, ther som thett maa skie med wor n. wilge och tilladelsze, och hand maa niude nogen forskonszell och frihed for andre, att hand thesz bedre kunde komme till handell och nering, tilbuidendis ther hosz u. att wille lade seg brugge for osz, wortt land Grønland, om huilchitt hannem skall were nogen leilighed witterligt, att opsøge og beseigle, och till ald anden willig och plichtig thienniste, som en thro underdan bør at gjøre sin øffrighed, tha haffue wij for sadanne hans u. willige thiennistes tilbud, och aff wor synderlig gunst och naade, undt, beuilgitt och tilladt, och nu med thette wort obne breff unde, beuilge och tillade, fornefte Oliuer Brunell maa seg boesette wdj wor kiøbsted Bergen. Och paa thett hand sammstedtz kand thesz bedre komme till nering och biering, haffue wij n. beuilgitt hannom att maa och skulle were och bliffue frij och forskonitt for skatt hold och slig anden kongelig eller borgerlig och byes thyng udj sex sambfulde aar effther hand thid ankomendis och seg ther nederladendis worder.

Nyegaard thend første martij Aar MDLXXXIII.

Norske Reg. 1583, fol. 393 f. Grøn. hist. Mm. III 660 f.

16.

1583, 1. Marts. Kong Frederik II. udsteder Skibspas for Oliver Brunell og Arnt Meier til Grønland.

Norske Reg. 1583, fol. 393. Grøn. hist. Mm. III 660 f.

17.

1587, 21. Marts. Martin Frobisher takker Kong Frederik II. for dennes gennem Baron Willoughby modtagne Forsikringer om vedvarende Bevaagenhed, lover at ville benytte den første Lejlighed efter sin Tilbagekomst til England til at skrive og sende Overbringeren af Brevet (en dansk) for at aflægge Beretning om alle Hindringer og mærkelige Skæbner paa hans besværlige Rejse, idet han stedse er rede til at tjene Kongen.

Me hac ex parte fortunatissimum duco, quod tua M. R. (quemadmodum a singulari patrono meo D. Barone de Wilughby accepi) me Regali sua gratia ac favore amplecti dignetur. Videbor forsan in officio remissionem multo fuisse erga Seren. tuam quam par est: nisi de me (qui hactenus meæ Supremæ negociis multipliciter irretitus, iam primum à reditu in patriam, otium ac occasionem tam promissi, quam debiti mei obsequii præstandi nactus fuerim) dignabitur M. tua

gratiose omnia et in meliorem partem interpretare. Laboriosi itineris nostri molimina, necnon obvenientium fortunarum nostrarum varietates prout ex divini numinis providentia nobis acciderint, illorum omnium relationem huic nuntio subdito Vestro fideliter ac bona serie Majii. Vestræ summatim exponenda commisi. Quod reliquum est, nemo mortalium (unicam semper accipiens Dominam meam supremam) de me plus statuere debet, quam Maj. tua vere Regia, cui vicissim ut semper, sic nunc affirmo, nihil esse tam arduum, nihil tam difficile nec asperum quod in tanti Regis gratiam non essem cupidissime factururus etiamsi cum fortunarum et vitæ periculo coniungeretur. Bellicis præcipue conatibus (quorum desiderio præcipue tencor optimo licet Regi pacem perennem ac tranquillitatem opto) si quid meum profuturum obsequium putabitur ut queo pro toto posse meo magnificentissimo Regi obsequentissimum me polliceor.

Datum Londini 12 Calend. Aprilis Anno 1587.

Egenh. Underskrift m. Segl. England A II 10.

18.

1605, 18. April. Kong Christian IV. meddeler Godske Lindenov, Styrismand Petrus Kieltsen og Skipper Nicolaus Creisen Pas i Anledning af deres Togt til Grønland.

Christianvs Quartvs etc. Vniuersis et singulis quibus hæ offeruntur literæ, vel ut ipsi eas legant vel ab alijs recitari audiant, post testificationem nostræ benevolentia, studij, fauoris et gratia, prout cuiusvis status ac ratio postulat, constare volumus. Cum navigatio ultro citroque ad terram nostram *Grønlandiam* inde iam extet obscurior et incertior, quod a nostris hominibus, longo temporis spatio, non sit frequentata. Nostri vero muneris inprimis esse arbitremur, ut statum istius nostræ ditionis exploremus, quo eidem et de religione et administratione iuris et iustitiæ, si quæ necessaria essent, in posterum prospiciamus. Nos eam ob rem nobilem capitaneum et ministros nostros, fideles nobis dilectos *Goske Lindenov*, Petrum *Kieltsen*, gubernatorem, et Nicolaum *Creisen* navarcham cum navi præsentis *Rober Leo* nuncupata iam ablegasse, cum hoc nimirum mandato, ut cursum ad prædictam nostram ditionem *Grunlandiam* eiusque portus investigarent et ijs inventis nobisque renunciatis, deinde de reliquis, pro nostro consilio rei que necessitate statueremus. Quo vero illa mandata nostra eo securius conficerent, duximus, prædictos ministros, ac navem quam illis commisimus, hominesque ac res in ea contentas, hisce literis nostris esse muniendum. Ab universis igitur et singulis pro status conditionisque ratione, amanter, benevole ac clementissime petimus atque rescripta tuto exequi sine vestra vestrorumque iniuria, noxa et molestia sinatis, fluctuumque sive omni alia (quam Deus avertat) adversitate in necessitate aliquam redactos pro virili iuventus ac promoveatis, eandemque in rebus omnibus securitatem et libertatem ipsis præstare dignemini, quam et subditis vestris et vobis in nostris regnis ac provincijs terra marique hactenus præstitam esse, re ipsa experti semper estis ac porro præstari ac paribus vicibus a nobis rependi cupitis. Erit hoc amicitia et optimo, quod erga singulos reges et principes fovemus vicinitatis officijque studio nostro, æquitati denique ipsi maximo consentaneum. Ac nos sedulo id vicissim acturos recipimus, ne ab ullo quem se facilem hac in re præstitisse cognoverimus in nobis, cum usus erit, officium, benevolentia ac gratia nostra regia desideretur. Nostri vero ea in re satisfaciunt, huic voluntati nostræ eidemque per omnia, postulante usu, se conformes demonstrabunt. In quorum fidem præsentem manu nostra subscriptas

regio nostro sigillo consignari jussimus in regia nostra Haffnia, decimo octavo die mensis Aprilis anno millesimo sexcentesimo quinto.

Orig. Perg., med Kongens egenhændige Underskrift. Seglstrimmelen findes, men Seglet er afskaaret. Dske. Mag. 5 VI 311 f.

19.

1605, 11. August. Kong Christian IV. til Arild Huitfeldt, at en af de nylig hjembragte Grønlandere skal underholdes paa Dragsholm, for at han, ved at afsondres fra de andre, bedre kan lære Dansk.

Wider, att wij herhøes tillschicke ether en af woris undersaather, som wij nyligen haffuer bekommet fra wortt land Grønland, huilken wij (paa det hand dis bedre, naar hand fra de andre bliffuer affsondritt, kunde lere woris danske tungemaall) wille haffue underholdett there paa wort slott Drachsholm. Thj bede wij ether och wille, att I lader giøre den forordningh, saa hand bekommer nødtøfftig ophold der sammestedtzt, och saa wiit mueligt mue bliffue saa holdit, till samme woris sprock att lere och forstaa.

Haffniæ den 11. Aug. Ao. 1605.

Sjæll. Miss. XX, fol. 396.

20.

1605, Decbr. Den pavelige Nuntius i Brüssel berctter til Pave Paul V., at der fra Danmark er indtruffet Breve af 2. Nov. sidstleden, hvori meddeles, at 4 af Kongens Skibe omsider har opdaget Landet Grønland, for hvis Skyld Kongens Forgængere flere Gange forgæves har gjort sig store Anstrængelser. Da Skibene nærmede sig Landet, kom Indbyggerne de Danske imøde med venlige Miner, men under Paaskud af at ville købe nogle dem ubekendte Varer skar de Ankertovene over. De Danske bemærkede dette og affyrede øjeblikkelig 2 eller 3 Artilleristykker og skræmmede ved dette Brag Indbyggerne i den Grad, at de flygtede i stor Hast og i hele 3 eller 4 Dage ikke vilde nærme sig Stedet, hvor Skibene laa. Derved fik Sofolkene Tid og Lejlighed til at tage Landet i Besiddelse og bemægtigede sig der flere af Indbyggerne, og uden at foretage sig videre vendte de hjem. Grønlanderne er smaa Mennesker, tykke og mørkladne, men saa kraftige, at en af dem saavel i Roning som ogsaa i andet Arbejde kan maale sig med fire Evropæere. De er rasende som vilde Dyr, har Knive, Buer, Pile, der dog er forsynede med Ben i Stedet for Jern. De betjener sig af visse smaa Baade af Sælhundeskind. Der tilføjes i Brevene, at Kongen offentlig har bragt Gud sin Tak for dette Lands Opdagelse og Skibenes lykkelige Hjemkomst.

Di Danimarca.

Si tengono lettere delli 2 di Novembre prossimo passato, con le quali si da avviso, che quattro navi dé quel Rè hanno alla fine scoperto il paese di Groenlandia, in che si erano grandemente affaticati li predecessori di S. M. ta piu volte in vano. Quando le navi si accostarono a terra, gli habitanti venero con sembianza amichevole verso li Danesi e sotto ombra di comprar da loro qualche mercantia à loro incognita, tagliarono li canapi dell' ancore, li Danesi accortisi di cio, fecero subito sparare due o tre pezzi d'artiglieria e spaventarono con il rimbombo talmente gl'habitanti, che si misero in precipitosa fuga et per tre o quattro giorni non si volsero appressare al luogo dove erano le navi. Talmente che li naviganti ebbero tempo e modo di prender terra nella quale presero alcuni degli habitanti e senza far altro se ne sono ritornati. Li Groelandesi sono huomini piccoli, grossi et nericci, ma si robusti che non solo al remo o ad altro lavoro è di forza eguale a quattro de' nostri. Sono furiosi come bestie selvatiche; hanno coltelli, freccie, dardi, ma armati di osso in cambio di ferro. Si servono di certe piccole barche di pelle di cane marino.

Si soggiunge con dette lettere, che quella Maestà ha fatto render pubbliche gratie à Dio della scoperta di questo paese e del ritorno delle sue navi à salvamento.

Collezione Borghese IV, 252, fol. 89 v. Vatikanets Arkiv. Dske. Mag. 5 VI. 313 f.

21.

1606, 24. Maj. Kong Christian IV. udsteder Pas for Godske Lindenov paa dennes Togt til Grønland med 4 Skibe.

Literæ Passagij navibus regijs Grönlandiam versus. Haffniæ 24. May Anno 1606.

Christianus Quartus etc. Universis et singulis cuiuscunqve dignitatis, status ac ordinis, consanguineis, fratribus, amicis et vicinis nostris charissimis, alijsqve syncere ac grate nobis dilectis, regibus, principibus, comitibus, baronibus, magistratibus urbium, arcium, portuum, classiumqve præfectis, ac porro omnibus rerum publicarum seu privatarum terra mariqve administratoribus, has literas nostras visuris aut lecturis, salutem, benevolentiam et gratiam nostram regiam, amanter ac clementissime deferimus, ijsdemqve cum decente erga quemlibet officij favorisque regij attestazione, amice, benevole ac clementissime constare volumus, cum navigatio ultro citroqve ad terram nostram *Groenlandiam* hactenus ideo nonnihil extet obscurior incertiorve, quod longis temporum intervallis a nostris hominibus minus sit frequentata. Nostrarum vero partium ac muneris inprimis esse arbitremur, ut modernum istius ditiois nostræ statum penitius exploremus, quo eidem tam de religione quam administratione juris et justiciæ et cæteris, si quæ necessaria videri queant, in posterum prospicere possimus. Nos, eam ob causam, nobilem vasallum nostrum, fidelem nobis dilectum *Gotschalckum Lindenouu* cum quattuor proprijs navibus nostris ceu admiralium iam nunc ablegasse, eiqve negocia nonnulla, secundum præscripta nostra gerenda, in mandatis dedisse: nec minus in eius rei finem ac testimonium et tanto maiorem demandati itineris securitatem hoc nostro regio diplomate salvique conductus literis nostris communire voluisse. Ab universis igitur et singulis, pro status conditionisqve ratione, amanter, benevole ac clementissime petimus atqve requirimus ut prædictum admiralium nostrum reliquosqve sub et cum eo vela facturos capitaneos, cum navibus nostris et totis familijs onereqve nautico hinc inde libere navigare, accedere, morari, ac cum visum fuerit, recedere, nostraqve præscripta tuto exequi, sine vestra vestrorumqve iniuria, noxa et molestia faciles patiamini, fluctuumqve sive omni alia (quam Deus avertat) adversitate in necessitatem aliquam coniunctim vel separatim redactos, pro virili iuvetis eandemqve in rebus omnibus et securitatem et libertatem ipsis præstare dignemini, quam et subditis vestris et vobis, in nostris regnis ac provincijs terra mariqve hactenus præstitam esse, re ipsa experti semper estis, ac porro præstari ac paribus vicibus a nobis rependi cupitis. Erit hoc amicitia et optimo, quod erga singulos reges et principes fovemus, vicinitatis officijqve studio nostro, æquitati deniqve ipsi maxime consentaneum etc.

«Lateinisch» (latinske Passer) 1600—8, fol. 147 f. *Dske. Mag. 5 VI 314 f.*

22.

1607, 6. Maj. Kong Christian IV. tilstiller Carsten Richardson, Skibshøvedsmand, og James Hall, Styrismand, Instruks paa deres tilstundende Rejse til Grønland med Vejledning af de gamle Kursforskrifter, hvorefter de skal udforske Grønland og tage Kursen derhen fra Kap Lindesnæs i nordvestlig Retning til Eriksfjord, som formenes at ligge paa 60—61° sydligst paa Landet, dog mod den østre Side.

Kasten Richardsøns, capitein, och m. Hald, styremand, deris instruction paa den grønlandske reigse, liudendis ut sequitur.

Instruction och befalling som wii, Christian den fierde, Dannemareckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc., haffuer giffuet oss elskelig Kasten Richardson, wor skibshøffuidsmand, och m. Hald, wor styremand, effter huilcken de skulle haffue dennem att rette och forholde paa den reigse herfra och till wort land Grønland, huilcken de nu strax indgaa och begynde skulle. Efftersom wii vdj denne forganggen sommer haffuer afferdiget och vdrøstet fire aff wore orloffsskibe att opsøge och forfare leiligheden, wilekor och tillstanden om wort land Grønland, huad haffner, fischeri, greszgang der fandtis, huor aff och wed huad middel folcket der paa landdet leffuede, samt andet mere, som om samme landz leilighed att wide, osz kunde giøre information, och fornefte wore fuldmectige, som diid forsend bleffue, haffue begiffuet dennem paa den wester side aff fornefte Grønland, som er tuert offuer fra America, och langs landdet fra den 60. thill den 66. grad funddet nogle haffner, ochsaa begiffuet dennem ind i landdet, och der fundet adskiellige boliger och woninger (dog icke ret langt fra søsiden), som Grønlenderne iboede, i lige maade ført osz hiid till riget nogle personer, som de der paa landdet optoge, med mhære paa samme reigse bleff vdrettit. Och effterdi wii formene endnu megit bedre wilekor och nhæring der vdj landdet att finddes, end som fornefte woris fuldmectigers relation medfører, saafrembt wii vdi andre maade och endnu widere der om lade forfare med fliid og windskibelighed, da skulle fornefte wore fuldmectige dennem till des bedre information dette effterschreffne well haffue vdj agt.

Wii forfare aff gamble documenter, bode norske och islandske, att det beste land och det willigste folck paa Grønland, de boer langs wed en fiord, som kaldis Erichsfiord, som ligger syderst paa landdet emellom den 60. og 61. gradu vngefærlig, dog emod den øster side aff landet, huilcken fiord skall were nogen vgerssøes bred, och strecker sig nord hen i landdet mange vgersøess. Widere da neffnis vdi samme gamble documenter adskiellige kircker, field, indwiger, smaafiorder och gaarde, som er Saldtfields kircke, Linden kircke, Stierkenesz kircke, Gadum kircke, som bispen haffuer resideret, Avios kircke, Vage kircke, item neffnis Lambretsund, Fossesund, Inderuigh, Vderuig, Bredefiord, Meiefiord, Ewentfiord, Borgerfiord, Londeruaderfiord, Ysefiord, Skagefiord, Alnubagerfiord, Kadellfiord, Euerfiord, Hemeuelfield, Rodzfield, Herioldznesz, Frindzbuderhaffn, Karszø, Peterssuigh, Verszdal, tuende closter, et muncke closter och et jomfru closter. Fosz, som kongens befalingsmand pleier at residere. Ilige maade skall finddes der paa landdet disse effterschreffne ware, som ere sabel, maaer, hermelin, huide faleke, selspeck, hualspeck, roszmertand, lax, elszhuder, losz, reffue, vlffue, ochsaa sigis der att were sølffbirge, warmebad med mere, som fornefte gamble documenter indholder.

Naar nu fornefte wore fuldmectige saa wiit paa deris reigse kommer, att de haffuer lengden af Lindesness, da skal de sette deris kaaes vngefærlig vest norduest derfra, saa att de forfalde paa den synderste kandt aff Grønland, som ligger tuert offuer fra wort rige Norge och vergerer hen thil østen emellom 60. och 61. grad vngefærlig, dog paa den øster side, huilcket vdi documenterne agtis for det syderste af fornefte Grønland. Naar de paa den 60. og 61. grad fange Grønland att see, skall de største fliid ahnwendde, att de kunde faae nogen goed anckerhold, eller om den icke finddes, segle emellom de fornefte 60. och 61. grad eller der omtrint, paa det de kunde finde Erichsfiord, som formienis att ligge emellom de fornefte tho grader. Och effter de wed Guds hielp och deris fliid samme Erichsfiord finder, skall de begiffue dennem ind i fiorden, nord paa eller huor den søg

henstrecker, fordi det beste land och folk paa Grønland er, det findis hoesz denne Erichsfiord.

Och imidlertid de saaledis ere vdi Ericksfiord, skulle de wel agte, huor gode haffner eller god setteri er och forfare deris dybhed, item vdi huilcke maneder de ere med iisz beløben och hui lenge de ere med iisz beløben, och hui lenge de ere frij for iisz. Och effter som gode leiligheder for skib att ligge finddesz, saa maa de sette war[d]er eller tegen till paa landdet. De skulle och med fiid forfare, om der finddis de fornefte kircker, kloster, field, indwiger, smaafiorder, gaarde och andet, som forschreffuet staaer. Item, om der er nogen bisp, prest, foget, som de giffuer skat och ere lydige. Item, huoraf folcket meest leffuer och nerer dennem, om der er nogen forskiell paa dennem, eller om de ere alle lige ens.

Och effterdi fornefte wore fuldmectige icke ere paa begge skibe offuer 44 mand sterck, da kand de icke latteligen giffue dennem till at giøre nogen landgang, med mindre skib och folek skulle der offuer eventyris. Huorfore, naar Grønlendderne komme om borde med dennem, da skall de saare wenligen dennem omgaaesz, och skall de selge dennem nogen kramware, giffue dennem mad och dricke och i andre maade fare well med dennem.

Wii tuiffle icke, att de enthen forstaar islandsk eller gammel norsk, huorfore wii och haffuer forordnet aff Norge och Island, som kunde tale med dennem och aldingest des bedre forfare, medens dersom wore fuldmectige saae wed strand-siden nogen kircke, woning eller andet, och de kunde vden fare med en part aff folcket slig leilighed besichtige, da maa de det giøre, dog att de see dennem well fore, och att capiteinen och styrmandden self bliffuer wed skibet. Naar fornefte woris fuldmectige saaledis Erichsfiord med sine indfiorder och haffner haffuer well randsaget, skulle de det der med icke lade bliffue, men begiffue dennem norden paa saa langt de kunde, ydermere haffner och landett opsøge och icke haste for megit hiemb igien, om de skjønt nogen land eller leilighed finde. Men io mere Gud giffuer dennem løcke till, jo mhære och flitiger de dett skall forfølge och randsage, saa de mange steder och haffner kand oplede, att woris skibs vdredning och ahnwendede unkomst motte were well ahnlagt. Thi de icke paa deris hiembreigse seg skulle begiffue før den 3. Augusti er forbi. Denne reigse fra Lindenes till Grønland och siden tilbag igien skall ordentlig affpuncteris huer dag och siden oss tillstilles.

Saa wiidt woris skibsfolck paa begge skibe ahnlegger, offuer dennem skall oft bemelte Kasten Richardson raade och magt haffue, dennem, som seg forbryder effter articklerne, att straffe. Men Seglationen och Cursen, den skall Jacob Hald for raade, och skall hannem der vdj baade vor capitein och skibsfolck were behielpelig, med mindre de forneme, att hand anderledis en[d] oprichtig er, och denne worisz instrux medfører, will tage affsted. Icke skall heller vor capitein paa Trost føre videre segell, end som wort andet skib, den grønlandske barck, hannem kand følge.

Naar nu woris fuldmectige dette, som forschreffet staaer, haffuer forrettet, saa wiit Gud giffuer naade till, skall de paa hiembreigsen till wort slott Kiøbenhaffn dennem begiffue och osz om alding giøre vnderdanig relation och med ingen her i riget eller anden om fornefte kaaesz noget tale, medens holde det hoesz dennem selfuer, huor effter de dennem kunde haffue att forholde.

Actum Haffniæ 6. May anno 1607.

Sjæll. Reg. 1605—11, fol. 153—55. Dske. Mag. 5 VI 315—18.

23.

1636, 18. Februar. Kong Christian IV. udsteder Privilegier for det af Borgmester Jørgen Danielsen og flere Borgere i København oprettede Kompagni til Besejling af Grønland og dets omliggende ubesejlede Øer.

Eftersom Os Elschelig Jørgenn Danielsønn, Christopher Iffuerson, Hans Trægaard, Johan Etterson, Hans Houffmand, Christen Bentzson, Siffuertz Frijs, Peder Nielsøn, Staffen Rode och Jonas Heinemarch, Voris Borgmester, Borgere och Indwonere udi Woris Kiøbsted Kiøbenhaffn med flere Woris Undersaatter haffuer udi den hellige Trefoldigheds Naffn underdanigsten anholden, itt Compagnie att motte oprette, huilchett, nest Guds Naadige Hielp och Bistand Wor och Cronens Land Grønland, och detz ombliggende ubeseilede Insuler agter att besejle, saa och erfare, huad Handel och Fordeel Gud Allermæchtigste sammestedt thil deris och disse Landis och Rigers Beste naadeligen vil forlene. Underdanigst derhos begierende, Wi dennom thil samme deris Intention naadigst med Woris Kongelige fornøden Privilegiis wille forsiune, huilchet aff Kongelig Mildhed dennom a. n. beuulgitt haffer, och derfor forbemelte Wore Undersater och deris Med-Participanter udi samme Compagnie effterschrefne Privilegier och Friheder undt och giffuit, saa och med dette Woris obne Breff unde och giffue, som widere herefter formeldis. For dett første maa fornefnte Compagnie och detz Adhærenter allene och ingen anden besejle fornefnte vort Land Grønland baade for Sønden och Norden, Capo Fra Wäll eller Statken Hoffuit och ind udi Fretum Christian eller Davids paa begge Sider och langs den Kost fra samme Fretum synderpaa saa langt till aff Europische Nationer udisputerligt indehaffuis och aff dennom wirchelich byggis, bebois och besiddis, och derudi Herrens Naffn deris Handell och Traficque at søge med alt huis Landet ehr welsignit, were sig med Ertz eller Metal, Pelteri, Slagteri, Fischeri under Landit, och alt saadant intet undertagen i nogen Maader.

For dett andit skulle di handle fornemmeligen med Woris fattige Folch, Wore Undersater och Indwonere sammestedt, naar di dennom antrefte, och ingen Magt og Geualt bruge, uden saa kunde schie, endeligen fornøden giordis, Magt og Geualt att affuerge som een huer ehr tilladtt. Och skulle di giøre deris Flid /: omb nogenlunde mueligt ehr /:, att di aarligen kunde udføre Os itt Par unge Personer aff Lantsens indfødde, ungefer paa en 16, 18 eller 20 Aars Alder, som mand her kunde lade oplære udi Guds Frygt, Sprogit och bogelige Konster, samme Lande thil mere Salighed och Welfartt udi Lengden.

For dett thredie, effterdi samme Seiglation foruden nogen Wor eller Rigens Bekaastning schier aff forbemelte Compagnie allene, da haffuer Wi thil samme Compagnies Forfremmelse naadigst hermed beuulgitt dennom, att alle huis Ware derfra foris, were sig wed huad Naffn dette helst neffnis kand, ingen undertagen, udi thi Aar effter dett Woris Privilegii dato saauelsons och ald huis Proviand och Ware imidlertid didhen schibis, att mue passere toldfri.

For dett fierde skulle di Schibe, som paa samme Faruand brugis, for Last Penge, Told och anden sædwanlig Paalæg were fri och forschonede.

For dett femtte skulle Schipperne, Styrmennd och Baadtzmend, som sig paa samme Faruand lader bruge, och herudi Woris Kiøbsted Kiøbenhaffn ehre wonhafftige, imidlertid di samme Compagnie tiene, for ald borgerlige Woris och Byis Tynges, Besuer och Udschriffning were fri och forschonede. Forschriffuer och samme Compagnie nogen Schibstømmemend her ind eller och nogen sielf lader oplære, da skulle di, saa lenge di for Compagniet arbeide, iligemaade for ald borgelig, Woris och Byis Tynges, Udschriffning och Arbeide bliffue forschaanedt.

For dett siette ehr dennom och naadigst beuulgitt och tilladt, omb saa kunde hendis, att di aff Iiss och Winterens Haardhed kunde trenges sig att salvere under

Woris Land Island, Ferøe eller detzlige att søge och anlande thil Winterleye eller i andre fornøden Maade sig att redde, da schal dett stande dennom frit fore, dog schulle di aldellis ingen Handell eller Kiøbmandschab med Islenderne eller Ferøerne bruge i nogen Maader imod Islands Compagnies Privilegie och Frihed, undertagen fornøden Proviand til deris Schibe for rede Pendinge.

Di mue och niude fri Fischeri der under Landit, imidlertid di der nødis att forbliffue, dog att alt saadant schier saaledis, att dett Indwonernis Fischerie iche forhindrer, ey heller di Islensche, Spidtzbergische eller Nordlandsche Hualfangs Compagnier præiudicerer imod di dennom aff Os allerede giffne och meddelte Kongelige Privilegier och Octroyer, huilche Wi hermed utrøckeligen wille haffue undtagen, iche att maa violeris eller aff samme Grønlandsche Compagnie mod deris erlangte Friheder forurettis.

For dett siuffuende mue di under samme Privilegie beseigle Woris Land Nortfrisland, som ligger udi samme Faruand, och søge der thil Land och Wand deris Handell, Fischerie och Trafique, dett beste di kand, och giøre deris største Flid, att di omb samme Landtz Beschaffenhed, saauit mueligt ehr, kunde giøre u. wisse Relation udi Woris Cancellie.

For dett ottende schal samme Compagnie derimod pligtig were, deris Udredning for Woris Kiøbsted Kiøbenhaffn att giøre, och sammestedt imidlerthid deris Lossested haffue.

For dett niende haffuer Wi naadigsten beuilgit, att huis Grønlandsche Ware, som her iche med Profit kunde affhendis paa andre Steder uden Riget, huor di best kunde forhandles toldfri, mue heden schibis. Hende det sig ochsaa, nogen fremmit Nation dennom paa disse Woris n. Privilegier och Faruand nogen Indpas eller Forfang gjorde, da schulle di haffue Magt, sig dennom saa uit mueligt att bemegtige, och huis i saa Maade erøffris, Compagniet allene att tilhøre. Bleffue di och imod Forhaabning paa dette deris Faruand aff nogen offer faldenn, da loffuer Wi dennom aff Woris kongelige Magt, naadigsten tilbørligen att defendere och forsuare.

For dett tiende och siste, naar end fornefte disse thi Aare ere forløbne, och Compagniet widere och lengere wil continuere, och er kommen thil nogen Welstand, da schulle di pligtig were, effter den Dag att giffue til Os och Cronen een billig Told aff samme Compagnies Ware, efftersom andre Woris Undersaatter giffue, och haffuer Wi n. samme Compagnie tilsagt och loffuit, att Wi ingen Privilegier udi fornefte neste thi Aar eller och saa lenge dette Compagnie continuerer og Farten bruger, til Nogen, were sig huo di were kand, att udgiffue paa fornefte Vore Lande, som dette Compagnie kand were thill Hinder, Indpas eller Nachdeel i nogen Maade, men dennom forunde wed samme Fartt och Compagnie att bliffue och heller deris Privilegier foruider och forbedre, om behoff giøris, och di Farten hereffter forbedrer och forsettende worder. Thi forbiude Wi alle i huo di helst ehre eller were kunde, serdelis Woris Fogeder, Embitzmend, Borgemestere och Raad, Toldere och Woris Udliggere i Søenn, forskrefne Grønlandsche Compagnie, efftersom forskreffuit staar, att hindre eller udi nogen Maader Forfang att giøre, mens mere dennom ald Befordring att beuisse. Under Woris Hylliste och Naade. Giffuitt paa Wortt Slott Hadersløffhuus den 18. Februarii Anno Ch. 1636.

Norske Reg. V, fol. 310—12.

24.

1652, 15. April. Kong Frederik III. tildeler Generaltoldforvalter Henrik Møller Privilegium paa at lade opsøge og besejle Grønland med tilhørende Øer og Havne.

Eftersom Os elschelig Hendrich Møller, Voris General-Toldforvalter, hos Os u. haffuer ladet andrage och till kiende giffue, huor ledis hand sitt Fæderne Land till Tienneste och Nytte sig haffuer foretaget, det vit begrebne Land Grønland, huis Besegling paa mange Aars Tid haffuer veret ubrugt og ubekientd, paa sin egen Ombkostning och Risico igen at lade opsøge och besegle, huorfor hand hos Os u. haffuer laedet søge och anholde, att Vi till samme foretagne Verches Befoedring och Fortsettelse hannem efter følgende Privilegier n. ville bevilge och forunde, det vi och paa fornefnthe hans u. Ansøgning at giøre och bevilge n. haffuer for godt anseet, ville Vi hannem derpaa efter-følgende Privilegier n. haffue forundt och bevilget, saa och her med forunder och bevilger, nemblig:

1. Skall det vhere fornefnthe Hendrich Møller, hans Arffuinger oc Med-Participanter tilladt, Grønland med detz tilhørige Øer och Haffner at laede opsøge och beseyle.

2. Skall dennem veere bevilget, fornefnthe Grønland med detz tilhørige Øer och Grendtzer saa vit der er och her efter kand bliffue bekientd, beboet och beseglet, fri at nyde och bruge med alt huis Landet aff Gud med er velsignet, som nu er saavel som her efter ved Flid och Vindschibelihood kand opsøges och findes, inted undertagen i noegen Maade paa nest følgende 30 Aars Tid fra dette Vort Brefs dato beregnet, efter huilche forbemelte Tid de det for andre for billig Afgifft maa nyde.

3. Maa de paa samme Grønlandsche Farvand udi Søen saa velsom under Landet och udi alle der til underliggendis Haffner och Fiorder, indlendische salte och fersche Søer, fri nyde och bruge, iche alleneste huad Fische Fangsten, mens end ocsaa alle Slags Fischeri, huor dan de och nefnis kand, efter egen Behaug och Villie.

4. Skal dennem vere bevilget For-Ferschings-Pladtz paa Vore Lande Island, Ferrøe eller huor de best udi Nødtz Tid sig hen kunde salvere och der for Betaling nyde, huad de til deris Underholdning behøffuer, samt sammestedt under Landet fri Fischeri saa vitt til deris Nødtørf behof gioris, dog det Islandsche Compagnie, paa huis Privilegier dennem allerreede forundt ehr, uden Hinder, Schade eller præiuditzier.

5. Skall dennem vere tilladt at bruge og antage nogle Islender, som de til Fischeriet kand behøffue och dennem maa schee med deris Sprog, som med Grønlendernis nogenlunde schall komme ofuer ens, kunde vere behielpelige, dog at de dennem til deris Tieneste godvilligen for Penge persuaderer.

6. Maa de deris Jagter, dubbelte och enchelde Sluffuer (huilche Sluffer indsettes i Schibene), som de til deris Reyse behøffer, och om Sommeren her fra forer paa Island eller huor de best befinder, fri om Vinteren oplegge eller forvare indtil de paa Grønland selfuer dertil kand Leylighed opfinde eller bekomme, paa det de ey schulle nødis til sligt med Pericul og stoer Umag fremb och tilbage at fore.

7. Maa de udi fornefnthe Vort Land Island fri indkiobe och udføre huis Queg de der for billig Verd kand bekomme och till Grønlands Besetning fornoden gioris.

8. Paa de Vare, her i Vore Riger falder och did forsendt vorder, maa de nyde lige Frihed som paa andre imellem Provincerne gaacnde Vare, eftersom fornefnthe Grønland haffuer veret en Dependence af Vort Rige Norge, huis Vare, som fornefnthe Grønlandsche Fart kand til Veye bringis, maa der uden Told her udi Riget og der fra paa fremmede Steder henfore.

9. Om nogen imod dennem af Os n. bevilgede Privilegier sig til for drister, det grønlandsche Compagnie enten udi Grønland eller dessen Tilliggendes Grendtzer, nogen Forfang, Hinder eller Schade til Landtz eller Vandtz ved Handling eller Fischeri at giøre og tilføye, maa de sig dennem bemegtige, hidfore, med Proces

forfølge og efter derpaa forhuervede Admiralitetsdom deris Schibe og Godtz Compagniet komme til Notte og goede, Os og Cronen derud af den tiende Part dog forbeholden.

10. Maa efter schrefne Grøndlandsche Compagnies Officerer, nemblig Directoren, Commandeuren, Bogholderen og Equipagemesteren vere fri og exempt for ald borgerlig Schatt, Tyng og Besuering, paa det de der ved tillæres større Flid og Vindschibelihood udi deris anbetroede Bestilling, og Verckes Befordring kunde opmuntris og animeris . . .

Hafniæ den 15. April Ao 1652.

Norske Reg. 1652, fol. 182—85.

25.

1652, 15. April. Kong Frederik III udsteder Skibspas for Skibet St. Peter til Grønland.

G. A. V., at Os elschelig Hendrich Møller, General Toldforvalter udi Vort Rige Dannemarch og Directør ofuer den Grøndlandsche Udreding, fra Vor Kiøbsted Kiøbenhaffuen haver ladet afferdige it sit Schib, kaldis St. Peder, stort ungefer paa 25 Lester, som . . . er Schiper, paa huilchet Schib schal følges med Commandør Os Elsch. Daud Dannell, Vor Schibs Capiteien, under Flag og Commando her fra efter Ordre og Instrux til at seegle langs Kysten af Norden og staa efter Vindens Føyc forbi Vore Lande Ferøe og Island indtil Vort Land Grønland og siden efter Leiligheden hid tilbage igen.

Hafniæ den 15. Aprilis Anno 1652.

Norske Reg. 1652, fol. 187. Pas for D. Dannel ib. 188.

26.

1670, 21. April. Kong Christian V. giver Generaladmiral Cort Sivertsen Adelaer, Admiral Niels Juel og Viceadmiral Jens Rodsteen Bevilling paa at lade Grønland besejle med deres af Otto Axelsen førte Skib.

G. A. V. At Wi a. n. haffver bevilget oc tillat, saasom Wi och hermed bevilger oc tillader, at Voris General Admiral, Cort Siuertssen Adelaer til Bradsbierg oc Giemsø Closter, samt Voris Admiral ved Holmen, Niels Juel til Hundsbeck, oc Voris Vice Admiral ved Holmen Jens Rodstehn til Leerbech, maa med deris udrystede Ketz St. Peder kaldet, huorpaa Otto Axelsen er Capitain, Vort Land Grønland besejle oc der sammestedt saauel der udi som underlande fri fische oc negociere lade, som oc sielf best wed oc kand, u-behindret udj alle Maader, thi bede Wi wenligen Vore kiere Venner, Naboer oc Bundsforwandte, saa och strengeligen befahle Vore egne Undersaatter, som hermed ansøgis, at de hannem med forskreffne Skiberum fri och u-behindret lader passere, oc dersom hand af Storm oc U-weyr udi nogen af Vore kiere Venners eller egne Haufner indtrenges, at I hannem da med Folck, Victualia, oc huis andet, hand kand hafue fornøden, for Betaling undsetter, saadant ville Wi med wore kiere Venner, Naboer oc Foruandte udi lige eller andre Maader forschylde oc erkiende och af Vore egne Undersaatter dette saaledis alworligen hafue gifuet. Hafniæ d. 21. Aprilis Anno 1670.

Norske Reg. 1670, 61.

27.

1683, 18. Januar. Kgl. Historiograf Thormod Torfæus (Torvesen) indsender til Kongen et Forslag til Grønlands Besejling fra Island ad den korteste Vej mellem Bredefjord og Eriksfjord og Landets Bebyggelse ved Løsgængere fra Island, Danmark og Norge, der skulde opføre et Kastel vester paa Grønland og drive Handel mellem begge Lande.

Dend store Plicht, som ieg er schyldig E. K. M. och dett Kgl. Arffue-Huus som en a. u. Undersatt och allerringeste Thienner, offuervinder dend Frycht, som ieg haffuer hafft for att andrage efterfølgende Forslag, mens efftersom ieg iche andet kand see, end att dette kunde komme i Leingden E. M. thil stor Nytte, da kand ieg iche sielff achte mig for E. M.s throe och oprichtig Thjennere, dersom ieg schulle fortie dett, som ieg kunde schinbarligen see att geraade thil E. M.s Interesse och stor Fordeel, ingenlunde fortuulendes, att om schjont Forslaget /mod min Forhaabning/ iche schulle bliffue erachtet saa vigtigt, da Meningene och min Intentjon nochsom bliffuer considererit thil dette beste; thil med haffuer ieg libererit min Conscjenz, naar ieg haffuer aabenbarit dett som ieg thencher, E. M. schulle vere thil Nytte. Ieg søger iche heller nogen privat Nytte her ved, for aldreig begjerer ieg att komme thil Grønland, mens er heel vel fornøyet med E. K. M.s Naade och ber dend største Sorrig for att gjøre dend Thjenniste, som ieg er min a. n. Herre schyldig.

1.

Dett gamble Grønland haffuer disse høylofflige Konger, Kong Friderich dend anden, Kong Christian dend fjerde, E. K. M.s Her Fader, min høysalige Herre, och E. M. sjelff anvendt stor Omkostning paa att lade opsøge, mens haffuer dog iche kommet thil nogen sær Effect. Aarsagen er denne, att der er kun gjort en Sommer Reise, och undertjiden er Vinter Qvarter holt; siden er vendt thilbage igjen, saa Folchet iche er kommit i Erfaring om Landit.

2.

Nu haffuer E. K. M. dend store Fordeel fremb for alle andre Potentater eller frj Republicver, att dett nærmeste Land, der ligger ved, som er Island, hører E. M. thil, mens der ere Haffner for smaa Fartøys baade Vinter och Sommer, kand och Schuder och Jechter leggis paa Landit uden nogen Schade. Derfra kand hentis Victualjer och andet mehr.

3.

Der i Landet er adschellige Løsgængere, som iche vil arbejde mens setter sig ned och giffter dem och samlere Haab Børn; siden gaar de om och bethler och udarmer Landit; dersom nogen aff dem haffuer formuffende Slecht, saa maa de opføde deris Børn, saa mange de kand, intil de kand bliffue udarmet med de andre.

4.

Dersom disse Løsgængere och gifte Bethlere bleiff henfart thil Grønland med adschellige andre fra Danmarch och Norge, da kunde der byggis et Casteil Vester paa Landet, dersom Isen forhindrer iche Seilatten fra Island, och kand altid sejles der fra thil Island med god Vind iche i fulde tou Etmaal.

5.

Schuder och Jechter kand føres thil Grønland och Scher Baader med Falchetter paa, item Heste fra Island, thi der er noch aff dem och mest thil Landens Schade, efftersom de bliffuer iche udført och eder kun Marchen op och kand iche alle brugis. Med disse kand commenderis nogle Tropper, andre thil Lands, andre

thil Vands, att randsage Landet; de som drage thil Vands, kand rette dem efter Isen, naar hand driiffuer fra dett ene Plads thil dett andet.

6.

Dend Vare, som i Grønland falder, kand erfares aff dend Bog, som paa Fransch er schriffuen, mens aff dett Sprog siden paa Tysch translaterit och throecht Anno 1679 udi qvarto. Och aller helst aff veledle og velbyrdig K. M. Justitz Raad och Præsident udi K. M.s Resident Stad Kjøbenhaffn, Seigr. Peder Resen, som dend Sag best er bekjendt och haffuer sammen schreffuet paa Latin om Grønland en Tractat, som althing indeholder dett nogen veed, mens dend Vare, som der falder, kand føres continuerlig der fra thil Island, och dett der aff behøffues fra Island thil Danmarch igjen; dend danske och islandsche Vare kand føris continuerligen med disse Schuder och Jechter thil Grønland igjen.

7.

Naar disse Folch haffuer festet sig i Landet, er mest fornoden, att de opsøger Eirichsfjord och dett gamble Grønland, och continuerligen haffuer Krud, Lod, Falcheneter inden bords, glimrende och ringe Vare aff Importantz; førstens med sig nogle Islender, dem som er aff erlig Gemytt, mens iche andre, for rimeligt er, att der endnu holdes ved dett gamle Sprog, saa som var att see paa dend Aar, som dreiff thil Island huor paa Rune-Bogstaffuer var schreiffne aff Indhold: Titt var ieg trett, der ieg drog dig. Dersom de Islender, som brugis thil att tale med Grønlenderne, schulle vere aff schelmschachtig Natur, och de och Grønlenderne schulle forstaa hinanden, kunde letteligen allt vore Folch bliffue forraad, och saaledes, att der aldreig kunde komme Straff efter.

8.

Mig thyches, dett er iche raadeligt att tage Grønlendernes Folch fangne och føre dem bort, holder dett for en aff de største Fauter, som er passerit, helst eftersom dett Verch iche er bracht thil nogen Nytte, saa som att lade unge Børn lære deris Sprog, eller och, naar de haffuer lært vaaris Sprog och Schich, att lade føre dem thil Landit igjen, att de kunde informere de andre om disse Natjoners gode Gemytt och Fromhed mod dem, sampt dend Herlighed her er att sie fremb for i deres Land. Mens Folchet i Landet er bleffuet schy for fremmede Natjoner och finsch och frychtachtig for dem, efftersom dett Ry och Rychte gaar thil Børne och Børne Børn, att naar der gaar Schibe thil Landet, da vil de enten røffue, slaa i hel eller føre deris Folch bort aff Landet.

9.

Paa Bredefjord i Island er dend kortiste Vej thil Erichsfjord, mens paa forbenefnte Brejdefjord er best Leighighed thil Vinterleje, jeg vil och troe, att straxs fra Paasche och thil Michelsdag kand alltid seigles mellom Landene.

10.

Thor Fisch, Smor, Kjød, Mel, Islands Syre er Spidtz(e) gott noch for de Islender, som did føris hen, mens for de andre efter deres Stand och Sædvane.

11.

Fischebaader och alle Slags Fische Redschab, Laxegarn och andet dislige vil did henfores huor med de i Casteilet kunde faa deris Næring, item Kjør, Kalfue, Faar och andet efter handen.

12.

Der ligger flere Lande omkring, och i Synderlighed dett gode Vinland, som aff Vindruer haffuer sitt Naffn /: i huor vel dett nechtes, att udi America voxer

Vindruer:/ och sjunes heel u-rimligt, effter som Solen rinder der op, naar kortist Dag er, naar Klochen er 9 Formidag, och ned, naar dend er 3 Efftermidag, mens der om finder ieg saa udførlige Relatjoner och med ald Omstendighed beschreffne, huor med ens stemmer Adamus Bremenis, som leffde kort effter de Tider, och fornemme Familjer paa Island er komne aff de Folch, som haffuer boed paa dette Lande. Mor, Sabel och Laxs, større end anden steds, siges der att bekommis. Lande ligge i mellom dette och Grønland, som de gamle kalte Helluland och Marchland. Dett siste offuer voxet med Schouff, en Vare saare nyttig for Island.

13.

Dersom nogen Potentat, synderligen de Svendsche, efftersom Marstrand ligger nærmehr ved Grønland end som Danmarch, schulle tage sig for att fundere en Festning paa disse Pladtzer, da stoed Island i stor Fare, att saa snart som Ruptur kommer i mellem Rigerne, da schulle der fra commenderis Folch att indtage Island, hvilchet er suar lett, efftersom der ingen Festning er, och Folchet uden Gevær, och veed ingen Krigs-Exercytze.

14.

Dersom H. M. iche ville tage sig dette for, kunde dett Islandsche Compagnie til holdes dette att forrette och meddelis Privilegier. — Forbliffuer etc.

Thormod Torffuesson.

Stavanger den 18. Januarii 1683.

28.

1691, 25. Februar. Kong Christian V. forbyder Hansestæderne Farten paa Grønland og underliggende Øer.

Eftersom Vi a. n. maa fornemme, hvorleedis adskillige, uden Voris a. n. Tilladelse sig af Farten paa Grønland skal søge at betienne, og en deel af Voris kiere oc tro Undersaatter sig for Os a. u. haver angiven at være bleven tilsinds, fornefte Grønlands Fart, som Vi nu paa een rom Tid haver ladet hvile, igien at optage; da have Vi, som Enevolds Arve Konge og Herre over bemelte Grønland og des underliggende Insuler, bemelte Voris kiere oc tro Undersaatter Octroy derpaa a. n. meddeelt. Og paa det, at denne Handel disbedre for dennem maa geraade og have Fremgang, forbyde Vi hermed Hænse-Stæderne i Tydskland, under hvad Skin og Prætext det og motte være, samme Fart paa Voris Strømme for bemelte Grønland og andre Voris Lande og Insuler herefter, uden Voris a. n. Passer og Tilladelse, videre at bruge oc fortsætte, oc dersom de skulle understaa sig, imod dette Voris alvorlige Forbud det at gjøre, ville Vi deris Skibe og Gods, som i saa Maader betrædis oc overkommis, lade opbringe og confisqvere. Givet paa Vort Slot Kiøbenhafn den 25. Februarii Ao. 1691.

Norske Reg. 1691, 22.

29.

1692, 16. August. Kong Christian V. afslutter med Staten Hamborg en Reces, i hvis Artikel 3 han meddeler Borgerne i Hamborg Tilladelse til Fiskeri og Sejlads paa Grønland, hvilket Aaret tilforn var bleven dem forment.

§ 3.

Sollen die wegen der Grönländischen Fischerey undt Fahrt bey I. K. M. gemachte Verordnungen und beschehene Inhibition hiemit gäntzlich aufgehoben

seyn, dergestalt, dass denen Hamburgern, gleich andern, von welcher Nation dieselbe seyn mögen, sothane Grönländische Fischerey und Fahrt frey stehen, und sie darin hinführo keines weges troubliret noch gehindert, auch diese Tractaten über kurtz oder lang dessfals zu keinem præjudicio gedeutet werden sollen.

Copenhagen den 16. Augusti 1692.

Ratifikation i R. A.s Traktatsaml.

30.

1697, 13. September. Kong Christian V. udsteder Privilegier for tvende Grønlandskompagnier i Danmark og Norge.

Eftersom Vi, til Commerciens Vedligeholdelse og videre Fortsettelse, saavel som og til Voris kiere og tro Undersaatters Gavn og Fremtarv a. n. haver for got befunden, Grønlands-Farten udi begge Vore Riger Danmark og Norge at lade indrette, saa have Vi, til samme Handels desto bedre Befordring og Fremgang, a. n. forundt og givet, saasom Vi og hermed forunder og giver alle dennem af Voris kiere og tro Undersaatter, som bemelte Grønlandske Fart ville fortsætte, efterskrevne Privilegier og Friheder.

1.

Ville Vi a. n., at der tvende Grønlandske Compagnier skal indrettis, nemlig: eet udi Voris Kongl. Residentz-Stad Kiøbenhafn for Undersaatterne her udi Vort Rige Danmark, og et i Vor Kiøbsted Bergen, for Undersaatterne i Vort Rige Norge, og det til desto store Bequemmelighed for Participanterne, som deris Middel der udi ville indsette.

2.

Maa og skal alle de Skibe, som til Grønlands Farten bliver brugt, for Last- og Havne Penge samt alle andre Omkostninger, som Skibene ellers ere belagde med, a. n. vere fri og forskaanede, undtagen for Fyer-Pengene, som paa Øresunds Told-Cammer erleggis, nemlig: Af hver Ladning Skib, som seyler til og fra Grønland, fire Rixdaler og af et ballastet to Rixdaler.

3.

Iligemaade have Vi og a. n. bevilget, at alle Materialier, Proviant, og hvis til Eqvippagen medgaar, maa for Told og Consumption a. n. være fri og forskaanede.

4.

Desligeste maa og Retour-Ladningen vere fri for Told og Consumption og ald anden Omkostning udi de ti første Aar, men efter den Tid skal Told og Consumption af hvis, som ey udføris, erleggis og betalis.

5.

Vi have og a. n. bevilget, at alle de Officerer, som paa samme Skibe farer, disligeste de Mestere, som til Kaagning og Eqvippage behøvis, saasom: Compagniets Casserer, Bogholder og Eqvippage-Mester, maa for borgerlig og Byens Tynge og personelle Skatter være fri og forskaanede.

6.

Ville Vi Compagnierne til deris Tran-Brænderi beqemme Steder, nemlig: et uden for Kiøbenhafn og et uden for Bergen, a. n. forunde.

7.

For dend første Reyse ville Vi a. n. forunde et hvert af bemelte Grønlandske Compagnier 12 à 16 af Voris Matroser for Kosten og een Rixdaler hver Mand til en Foræring.

8.

Ville Vi a. n. forunde og give alle dennem, som udi fornefnte Grønlandske Fart participerer, Frihed for alle personelle Skatter (Princessin-Styr alleene undtagen) nemlig: Dend som participerer for et Tusind Rixdaler, paa to Aars Tid, og den, som participerer for toe Tusinde Rixdaler, udi fire Aar, og saa fremdeelis à l'advenant som de participerer til.

9.

Ydermeere maa og de Skibe, som bemelte Compagnier til Grønlands-Farten bruger, vere fri for Øresunds-Told og alle andre Udgifter, som af andre Skibe der fordris og tagis, undtagen for Fyer-Pengene, hvorom i dend anden Artickel er meldet.

Hvor efter alle og enhver sig a. u. kand vide at rette. Og byde Vi hermed og befale Os elschelige Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Bye-Fogder og alle andre, som disse Privilegier under Vort Cancelli-Seigl tilskicket vorder, at de dennem paa behørige Steder til allis Efterretning strax lader læse og forkynde. Friderichsborg den 13. Septembris Anno 1697.

Sjæll. Reg. 1697, 154.

31.

1700, 23. Januar. Ansøgning til Kongen fra 10 Købmænd i Bergen, der Aaret før har udrustet 4 Skibe til Grønland, om den ved Forordningen af 13. Sept. 1697 bevilgede Skattelempe for saadanne, der agter at fortsætte Grønlandsfangsten.

Saasom E. K. M.s Herr Fader Sal. og Hoylofflig Ihukommelse Kong Christian dend Femte haver ved sin a. n. Forordning af dato 13. Septembris 1697 gived dem, som dend grønlandske Fangst vilde fortsætte, Frihed for alle personelle Skatter, saaledis, at de, som der udj participerer for 1000 Rdl., skulle have Frihed for Skatten paa 2 Aars Tid, og de, som participerer for 2000 Rdl., skulde være frj 4 Aars Tid og saa fremdelis /: Princessin Styr alleene undtagen /:, saa ere wi, E. K. M.s boesidende og tro Undersaatter udj Bergen foraarsagede, til E. K. M. om samme Privilegier Confirmation u. at supplicere. Som wj og hermed udj allerydmygste Underdanighed supplicerer, at efftersom wi forleden Aar haver employered en stoer Deel af wore Midler til samme Grønlandske Fartes Indrettelse ved fire Skibes Udrøstelse og derpaa lidet stoer Skade, i det eet gandske ledig hiem kom, og de andre trende ey nær kunde stoppe Udreedningen og dends Bekostning.

E. K. M. vilde i Naade behage, os ved samme Frihed at maintainere og for alle paabudene Skatter og deslige Udgifter a. n. at forskaane. Saadan stoer Naade og Velgierning vil dend stoere Gud riigelig belønne. Forbliver udj a. u. Ydmyghed.

E. K. M.s a. u. troe Undersaatter og Tiennere.

Henrich Greue. Jacob Andersen. Gerdt Eckhoff. Hans Matthias.
Cordt von Lübeck. Johan Omsen. Ludolf Hammeken. Joachim van der Lippe.
Seew. Seehusen. Catharina sl: Bastian Reimers.

Bergen, dend 23de Januarij Anno 1700.

Danske Kancelli. Henlagte Sager til Supplikbøgerne 1699—1703 Nr. 254.

32.

1704, 25. September. Arne Magnussen giver Geheimeraad Joakim Ahlefeldt historiske Oplysninger om Gronland.

Hoch-Edler wolgebohrner Herr.

(Lykønskning i Anledning af Tiltrædelsen som Præsident for Rentekammeret. Anbefaler sin Kollega og sig som Medlemmer af den nedsatte islandske Kommission).

— — Im übrigen habe von dem Herrn Amtmanne Müllern vernommen, dass Ihre Maj. im sinne hätten, das alte verlohrene Grönland wiederumb aufsuchen zu lassen, und dass Ihre Exc. zu dem ende alle gewisse nachrichten von demselbigen lande zusammen suchen liessen. Daher habe mir die unterthänige freyheit genommen, dasienige hiebey zu fügen, was ich itzo weit von büchern entfernet, erinnern kan von demienigen, so ich von gedachter materie gelesen habe, und verhoffe, dass Ihre Exc. in gnade annemen werden, was ich aus unterthänigem willen hervorbringe.

So ist denn das alte Grönland /: wie schon bekannt :/ gelegen ostwärts an der grossen see oder meerbusen, dessen ausslauf Fretum Davis genennet wird, und ist dieses land in zwei theile, so Ost-wohnung und West-wohnung genamset, verschieden gewesen. Die Ost-wohnung ist gelegen an der seite so sich nach Island kehrt, die West-wohnung aber näher an dem Freto Davis. Städte sind daselbst nimmer gewesen, sondern die leute haben da, wie hier im lande, ihre wohnungen weit von hinandern gesetzt, an denen kleinen meerbusen, wo die felsen und schneebergen nicht sind im wege gelegen. Und sind in der Ost-wohnung nur 12 kirchen gewesen, und in der West-wohnung nicht mehr als 4, woraus man schliessen kan, dass das land nimmer seye volkerich gewesen; ist also alles was in denen gemeinen geographischen büchern erzehlet wird von Städten daselbst, oder so genanten zweien clöstern Alba und St. Thomas, gewisslich ohne wahrheit, ebenso was einige von daselbst vermutheten reichen goldgruben fürgeben. Die alten Isländer, so dahin fast jährlich geschifft haben, reden von keinen andern grönländischen wahren als Seehund-fellen und Rosmar-zähnen. Und ist die navigation dahin, von der ersten bewohnung des landes ab, sehr gefährlich gewesen, und befindets sich in unsern alten annalen, dass einige schiffe von Norwegen oder Island haben daselbst 3 und mehr wintern müssen liegend bleiben, ohne zweiffel wegen der grossen geschwimmenden eisschollen, so an denen ufern des landes vermuthlich gelegen, und also die schiffart verhindert haben.

Umbs iahr Christi 1400 und einige darnach ist die schiffart dahin also ungemeyn geworden, dass man fast keine zeitungen daher nach Norwegen hat bekommen können, weswegen auch der ertzbischoff in Drontheim einen zum bischoff geweiht hat und dahin geschickt, imfall der vorige /: von dem man eine geraume zeit keine nachrichten gehabt hatte :/ todes worden wäre, und dieser ist der letzte würckliche bischoff daselbst gewesen. Die man darnach in denen historien findet, sind titulares gewesen, und anderer bischöffen suffraganei. Sonst ist das grönländische bischoffthum sehr schlecht gewesen, also dass einige von denen dasigen bischöffen ohne urlaub wieder davon gereist sind und haben lieber anderswo armuth ausstehen wollen als länger da zu verharren. Endlich ist die schiffart dahin gäntzlich untergegangen umbs iahr Christi 1412 oder 16 /: wo ich mich die iahren recht erinnere :/ und hat man seit der zeit gantz keine nachrichten von der Isländischen colonie, so spät in dem 10den seculo sich dahin begeben. Aus einem daher kurtz vor dem untergange der schiffart geschickten briefte ist abzunehmen, dass die einwohner damahls von einigen wilden leuten incommodirt worden sind, welche ohne zweiffel Americanen gewesen, so darnach bey unsere vätern zeiten am Freto Davis von seefahrenden leuten sind gesehen worden. Sind also

vermuthlich die alten einwohner entweder mit diesen Americanen mit der zeit vermischet geworden, oder auch /: welches mehr zu glauben :/ von ihnen überhäuffet und todte geschlagen. Etwa um 100 Jahre darnach ist dem ertzbischoffe in Drontheim Erico Walckendorff die lust angekommen, dieses verlorne land wieder aufsuchen zu lassen, und habe ich unter meinen in Copenhagen hinterlassenen geringen sachen eine instruction, so er seinen seeleuten hat mitgeben wollen. Es ist aber aus diesem vorhaben nichts geworden, weil gedachter ertzbischoff wegen der troublen, so bey Christiani IIdi zeiten in Norwegen einfiehl, das ertzbischoffthum und land verlassen muste, und darnach anno 152* von der welt abscheid nam. Von der zeit ab ist, meines wissens, bey der grönländischen sache nichts gethan bis zum jahre 1600 ongefer, da könig Christianus IV einen bey nahme Götsche Lindenawen da hin geschickt hat, dessen reise in Lyschandri Grönländischem Chronico /: gedruckt in 8vo in Copenhagen, in Dänischen versen :/ *futili alias et erroribus scatente libello*, zu lesen ist. Kurtz darnach ist capitain Jens Munck dahin gesegelt, dessen reise man accurate beschrieben hat, und gedruckt so wol in Teutscher als Dänischer sprache. Und ist derselbe Munck am allerlängsten in die grosse see, so ihren auslauff durch Fretum Davis hat, eingekommen. In denen iahren 1652—53—54 ist David Dannell zu gedachtem Grönlande gereist, dessen handgeschriebene journalen ich bey dem hrn. Amtmanne Müllern gesehen habe. Im iahre 1669 oder 1670 /: woferne die mir gethane relation nicht fehlet /: ist Otte Axelsen, ein Dänischer capitain, auch dahin gereist, von dessen reise man aber vermuthlich keine nachrichten hat, massen er unweit von Islande mit dem schiffe und einhabenden leuten ins meer soll gesunken seyn. Über dieses hat Isaacus Peyrere (*pater ille præadamitarum*) ein gantzes buch von Grönlande geschrieben, so in octav ohne des authoris namen zu Paris gedruckt ist, unterm titul: *Relation du Gronland*, welches buch der Hamburgische professor Henrich Siwers ins Teutsche translaticirt hat und in 4to drucken lassen. Noch hat einer, S. von V., eine Grönländische beschreibung anno 167* zu Nürnberg in 4to ausgegeben. Auch wird viel von Grönlande geredet in der so genannten Vorstellung des Nordens, so man in Teutscher sprache gedruckt hat. Es ist aber bey diesen 4 tractaten zu observiren, dass vielfältige dinge darinne anders beschrieben, als sie an ihnen selbst sind. Gleichermassen sind in des vor einigen iahren verstorbenen *pastoris Schachtii Grönländische Beschreibung* /: so ich bey dem Hrn. Justits-Rath Johannes Mothen geschriebene gesehen habe :/ die sachen fast ohne unterscheid eingeführte, also dass man eine gute erfahrung besitzen muss, wo man das unrechte von den rechten gut distinguiren sol. *Arngrimi Jonæ Gronlandia, manuscripta*, so in denen publicquen Copenhagenischen bibliothequen sich befindet, begreiff am meisten pure historica. In denen *actis medicis Hafniensibus* hat mann ein *lexicon Gronlandicum*, so /: woferne ich mich nicht unrecht erinnere :/ theils conform ist mit der Antillischen sprache, wovon Rochefort schreibt in seiner historie des *Isles d'Antilles*. Letztlich ist vom gedachten alten Grönlande wehrt zu lesen was Peter Claussen in seiner *Norwigschen Beschreibung* (gedr. zu Copenh. 163* in 4to) davon schreibt. Was nun bey diesem Grönlande zu holen seyn solte, würde vielleicht die zeit entdecken, ich könnte mir aber vorhin nicht einbilden, dass es viel wäre, sintemahl unsere Isländische nachrichten nicht anders da von reden als von einem elenden und sehr rauchem lande, so viel schlechter als Island seye. Solte mann aber dahin wollen, so findet mann in unsern alten büchern, dass der cours dahin seyn solle gerade west an, von dem Isländischen *sneefelds-jokel*, und wird es denn ongefer am 65 grade situiret seyn. Unsere alte nachrichten reden sonst von einem lande ienseit Freto Davis, oder noch weiter hin nacher America, so darinn *Weinland* genennet wird, und wie ein schön land beschrieben. In welchem

lande die alten Grönlander auch einige oerther sollen occupirt haben, dieselbe aber wegen einiger wilden leute anfalles gleich wiederumb verlassen müssen, aber diese wienländische relationen sind mit so vielen fabuleusen umständen erfüllet, dass mann die hauptsache dadurch bald in zweiffel ziehen könte.

Dieses ist was mir ietzo von ermeldter Grönländischen sache unter andern geschäften und in enger zeit beyfallen wil. Ihre Exc. wollen meinen unterthänigen willen in gnade ansehen, und im übrigen mir die unterste stelle unter Dero clienten vergönnen.

Ihre Exc. etc.

Arnas Magnussen.

Kirkebaj Closter ostwert auff Islandt d. 25. Septembris 1704.

Registrant 13. R. A.

33.

1708, 23. Oktober. Købmand i Bergen Hans Mathias indberetter til Kongen om den af ham samme Aar paabegyndte Besejling af Strat Davis, ansøger til Støtte for samme om Frihed for Told, Konsumtion og Accise af alt, hvad han til Landet ind- eller udskiber, og anbefaler sit og andre paa Gronland trafikerende bergensiske Købmænds indgivne Andragende om Fornyelse af Privilegierne paa Gronlandsfarten af 1697.

Som Bergens Bye fra Begyndelsen har hafft sin Opkomst og Tiltagelse af dend Commencie, Indwaanerne med fremmede Steder begynt og brugt haver, saa har Kongerne i forrige Tider saa vel som D. K. M. i vore Tider altid hafft it a. n. Øye Merche paa de Middel og Veye, som har kundet give de trafiquerende Lyst til Negotien, og Negotien, som conserverer det allmindelig beste, har kundet understøtte, især naar nogen enten nye og tilforn uforsøgt eller og begynt og igien nedlagt Handel eller Trafiquer er bleven optagen, hvor paa baade D. K. M.s sl. Hr. Fader høyloflig udi Hukommelse, saa og D. M. self har ladet see a. n. Kiendtegn, idet D. K. M. i Særdeelighed a. n. tilforn har givet os, som paa Gröndland har begynt Trafiquen, tilstrechelige Privilegier, endschiønt samme Friheders Termin er 1707 expireret, og i hvor vel det Farwand, som kaldes Strad Davids, aldrig tilforn, saa vit vitterligt og nogen mindes kand, af nogen i Bergen er bleven befahret, eller af de Bergensche brugt nogen Handel paa, iche dismindre hafver ieg underschrefne, D. K. M.s allerringeste Arfve Undersaatt, udi indværende Aar med temmelig stor Bekostning ladet it Schib der hen gaa, alleene for at inqvirere om Landet og Handelens Beschaffenhed der samme Stedtz og give andre mine Medborgere Anledning til det samme, at dend Fart iche schal blive de Hollandsche, som der i Landet trafiquerer, allene til dels, da dog det Land schal i gamle Tider hafve henhørt under Danmarch og Norgis Riger. Schibet er og i disse Dage 7 Miille fra Bergen locheligen tilbage kommen, og endschiønt ieg hafver for denne Gang mod 400 Rixds. Forlis, saa som dend hjemførte liden Ladning, hvilchen bestaar af 55 Tdr. Kaabbespech, 1044 St. Kaabbeschind, 198 St. Renschind, 4 heele og 28 St. Enhjørningshorn, iche til Udredningen og Folchenis Maanedtz Penge er tilstrechelig, saa er jeg dog sindet, derhen igien at lade iche alleneste det samme Schib hen gaa, men og om ieg kand opsøge Medreedere, it der foruden, at de kand være tvende paa det; det eene maa kunde komme det andet til Hielp, om it af dem, naar de gich lenger ind i Landet for at udsøge detz Beschaffenhed og Handel, enten udi Isen kunde for-uloches eller og af de wilde Folch i Landet bestiges og indtagis, som med de fremmede der paa seylende ofte sceed er; men at det iche schal falde mig alt for tungt, kostbar og besverligt, lever ieg i det Haab, at D. K. M. a. n. seer hen til, hvorleedis ieg til mit hazarderlige Forsetz Fuldbyrdelse kand blive

secunderet, i hvilchen Forsichring ieg a. u. indflyer til D. K. M. at ville tage i a. n. Betragtning, at denne Fart er extraordinair og meget farlig, og a. n. forunde mig it Privilegium, at alt, hvis ieg enten indschiber eller udschiber, som enten til eller fra Strat Davids føhris, maatte være frj for Told, Consumption og Accise, at mand baade kunde finde Lettelse derved og Lyst der af til denne Fart. Derforuden tager ieg mig dend a. u. Dristighed at begiere, D. K. M. ville tage udj a. n. Erindring, min med andre trafiqverende paa Grønland voris a. u. indgifne Suppliqve af 16. April udj nærværende Aar angaaende de os tilforn meddelte a. n. Privilegiers Fornysele udj dend grønlandsche Fart og Handel, paa det denne Fart iche schulle blive nedlagt, der iche uden D. K. M.s nye Naade kand blive continuerende, effterdj det er befunden, at mand 2 à 3 Reiser effter hinanden har maatt giort store Omkostninger og indtet faaet, ja end iche en Fisch, men Gud igien i dette Aar velsignet saaledis, at mand nogenlunde har kundet holde Balance, og afbeder ieg a. u. herpaa i alt en a. n. Bønhørelse og forbliver

D. K. M.s a. u. troe Tiener og Undersaat

Hans Mathias.

Bergen, d. 23. Octobris 1708.

Norske Dokumenter til Rentekammerets dansk-norske Ekstrakt-Protokoller 1709—10, 682. R. A.

34.

1709, 29. Juni. Kong Frederik IV. til Dr. P. Krog, Biskop over Trondhjem, at afgive Erklæring om Kapellan i Vaagen, Hr. Hans Povelsen Egedes Klagemaal mod Præsten i Lødingen angaaende Fjære-Fisketienden og Forbud mod at bestige Prædikestolen, samt om Dateringen af Egedes Kaldsbrev.

Saasom Hr. Hans Povelsen Egedede, som Du haver antaget og beskikket til at være din Capellan og Medtiener til Vaagens Meenigheder under Lødingens Præstegield i Nordlandene, som Bisperne i Trundhiems Stift a. n. er perpetueret, hos Os a. u. haver ladet anholde om Vores a. n. Confirmation paa det Kaldsbrev, Du hannem derpaa haver givet, derhos beklagendes sig, at hand aarligen i Fiskeriets Tid fra Kyndelsmisse og til Marie Bebudelses Dag skal lige som gandske være suspenderet og udstødt fra ald Kirke Tienesten, formedelst at Præsten paa Lødingen Hr. Jacob Parelius skal reise fra sit eget Kald til Vogen, og der imidlertid efter een gammel Sædvane for Fiere Fisketiendens Skyld sig alle Præstens Forretninger tilholde, hvis Beskaffenhed Du selv af hans herhosfojede a. u. Supplicationer og andre hoshæftede Breve udførligere kand see og fornemme, saa er Vores a. n. Villie og Befaling, at Du Dig a. u. erklærer om bemelte Hr. Hans Povelsen Egedes a. u. Klagemaal angaaende Fiere Fiske Tienden og Prædikestolens Forbydelse, desligeste af hvad Aarsag hans Vocation ei er dateret førend den 25. Junii Ao. 1707, da hans Collatz er forud dateret den 15. Aprilis s. A. og dog findes skreven paa stemplet Papiir af Ao. 1708, og samme Din a. u. Erklæring tilligemed ovenskrevne originale Supplicationer og Breve med forderligste i Vores Danske Cancellie indsender. Hafn: d. 29. Junii 1709.

Norske Miss. 1709, 121.

Hr. Hansz Povelsz Egedede, som af Biskop Dr. P. Krogh blev voceret til at være hans Capellan til Voge Meenighed, som er et residerende Capellanie under Lødingens Gield, besværges sig over at Lødings Præsten, for at bemægtige sig Fire

Tiende Fisken, som aarlig givis fra Kyndelmisse og til Vor Frue Dag, forlader sin egen Meenighed og i bemelte Fiskeriets Tider gjør allene Kirketiennisten i Voge Meenighed, saa at Supplicanten om de Tider bliver stødt fra hans Tieniste og ej maa befatte sig med noget af Kirketiennisten. Og som dette gjør en stor Scandal og Uenighed imellum Præsterne, saa beder hand at maa nyde denne Firetiende Fisk, eller idet mindste dog forrette Tienniste for at undfly Scandal. 25. Junii 1709.

Kancelli Protokollen 1708—9 Nr. 565.

35.

1711, 28. April. Hans Mathias indberetter til Kongen om sin fortsatte Besejling af Strat Davis og gentager sin Ansøgning om Frihed for Told og Konsumption af de af ham til eller fra Landet førte Varer.

I hvor vel Stradt-Davids er og har været et Farwand, som ingen af H. K. M.s Undersaattere enten i Danmarch eller Norge har, saa lenge Folch kand mindis, fahret paa; iche dis mindre har jeg for at udsøge Landet, detz Handel, Egenschab og Beschaffenhed Ao. 1708 begynt at lade et mit Schiberum gaae der hen, i a. u. Forhaabning, at H. K. M. a. n. schulle ville ansee dette mit velmenende Forset og Intention, og i Henseende til dend u-visse Handel der i Landet er, a. n. forunde mig at nyde de Vahre, som ieg enten til eller fra Landet bragte, frj for Told, Consumption og dislige, paa samme Maade, som de trafiquerende paa Grøndland af Begyndelsen i nogle Aar det nødt hafver, hvor om ieg og nogle mine a. u. Suppliqver til H. K. M. lenge for denne Tid a. u. har ladet indgifve. Men som mig til denne Tid udj denne Handel har mødt adskillige Gravamina, som i Særdelighed her udi bestaar: I. loed ieg Ao. 1708 mit Schiberom til Stradt-Davids hengaa, og ved Hiemkomsten angav ieg vel til Udførsel de Vahre, som der med var hiembragt, og det Aar ey i Landet kunde forhandles, men efterdj jeg formedelst Mangel af Sœ Folch ey kunde faa Schibet derhen igien 1709, Aaret nest efter, saa maatte Vahrene for dend Aarsage Schyld blifve her paa Steden beliggende indtil 1710, da ieg dem igien til Stradt-Davids udschibede, og maatte give General Toldforwalteren Johan Gaarmand min Revers at svare ham til Tolden, ifald H. K. M. ey der ud inden efter mine a. u. Ansøgninger schulle forunde mig a. n. Frihed og Moderation. Derfor søger nu General Toldforwalteren mig for Toldens Erleggelse, da dog Vaarene, saa sant Gud schal hielpe mig, blef Ao. 1710 vircheligen igien til Strat-Davis udførte og der forhandlede; tilmed beløber Toldens Bereigning høyer end Varene enten her eller paa andre Steder kunde være værd; dernest prætenderis Consumption af en Deel, som ieg samme steds lader henbringe, da dog Varene ey consumeris her, men der i Landet, og ieg a. u. og u-forgribeligen schulle formeene, at mand ey bør betahle Consumption uden af de Vahre, som enten her i Byen eller paa Landet consumeris. Endelig, som ieg udi Foraaret hafde ladet tvende Schibe for min egen Reigning eqvippere for at gaa til Stradt-Davids og paa dessens Udredning saavelsom Ladningens Indkiøb anvent dend største Deel af mine Midler i Forhaabning, i rette Tid at faa dem til Reisens Fortsettelse forsynede med Kgl. a. n. Sœ Passer, Certificater og Attester til mine Midlers Conservation for neutrale Potentaters Capere eller Commisfarer, tj maatte ieg først udj denne Maanet, da Tiden var for Haanden, at de endeligen maatte afseigle, om de ellers schulle komme tiilig noch hen til Handel Pladserne der i Landet, lade dem gaa her fra Staden endog uden Kgl. Sœ Pas, hvcr af ey nogen her paa Stedet var at bekomme og saaledis har maatt exponere mine

Midler dend Fare, mand i Henseende til Capere og Commisfarer i slig Tilfelde kand have. Med mindre ieg maatte ladet Schibene bleven hiemme og taget imod Schade og Forliis paa Udredningen og Ladningerne, som ey anden steds kand afsettes, end der i Landet. A. n. Arfve Konge og Herre. Om ieg nu der udofver schulle lide Schade, er io imod H. K. M.s a. n. Villie, men derimod de vedkommende Øfrigheds Schyld her paa Steden, som efter min uforgribelig Meening bør i rette Tid forschrifve Kgl. a. n. Sõe Passer, at de trafiquerende efter H. K. M.s a. n. Befahling uden Ophold dermed kand blive forsynet og assisteret. Thi indflyer ieg til H. K. M. a. u. afbedende, at H. K. M. dog ville udreche en naadig Haand og udi denne u-visse og farlig Handel der med understøtte mig, saaledis at jeg maatte nyde a. n. Frihed udi Tolden og Consumptionen af de Ware, som af mig enten til eller fra Stradt-Davids bringis og allerede ere bragte, og i andre Maade nyde de samme Friheder, som de trafiquerende paa Grønland nogle visse Aar nødt haver samt at H. K. M. a. n. ville see derhen, at Commerciens formedelst Mangel af Sõe-Passer iche vorder hemmet og hindret, og forventer jeg her ud inden den a. n. Bønhørelse og udi dybeste Soumission forblifver efter min a. u. Pligt. H. K. M.s etc.

Hans Mathias.

Bergen d. 28. April 1711.

Norske Indkomne Breve til Rentekammeret 1701—15.

36.

1711, 21. December. Hans Egede indsender til Kongen et vedlagt Forslag til de hedenske Grønlænderes Omvendelse.

Stormæchtigste Monarch
 Konning Friderich den 4de Danmarchis og Norgis Konge
 Christi-Kirchis troe Foester-Fader og Befordrere.
 Min allernaadigste Herre!

Saasom ieg dog for et Aars Tid eller to tilforne har giort min Flid till, u. for at lade insinuere D. K. M. denne hosfølgende a. u. Project og Opmuntrings-Skrifft till de Hedensche Grønlænders Omvendelse, men det baade for denne farlige Tids Tilstand, saa vell som andre Aarsager Schyld, iche har kundet komme for D. M.s naadige Aasiun, da tvinger mig Jesu Christj Kierlighed till, endnu eengang. samme mit i Gud begynte Forsett, min a. n. Herre beveegelig at forestille paa Guds Veigne, inderlig og a. u. anmoedende om D. M.s kraftige Assistance till saa høyt og magt paaliggende Verch; som ieg og i nærværende Document min eenfoldige og velmeente Betenchning derom har gifvet tilkiende, det ieg hierteligst ønscher, i sin Tid, naar det Gud og Kongen motte behage, med en naadig Resolution kunde blifve betencht. Og ifald ieg mig selv først og fremmest Gud i denne Forrettening till Hans Naadis og Æris Redschab har opoffret, saa veed och Gud, at ieg der med iche tencher at søge nogen forfengelig Ære hos Mennischen, men eene og allene Guds og Jesu Christj Ære, som ieg og i Sandhed ret aabenbare bekiender, at der slet ingen anden Aarsage tvinger mig till at forlade det Kald, hvor ieg har fornøvelig Lyche og Brød noch, og en Meenighed, som mig elscher af Hiertet, uden Jesu Christj Kierlighed, Herren er Vidne der till! Hvilchet Forsett /: sc: at forlade den Meenighed, till hvilchen ieg engang er kaldet, og de Christne, som kand have Underviisning noch, og igen antager mig Hedningene, som har ingen Underviisning, om Gud ville gifve Lyche till nogle med Tid og Stund af dem at kunde bringis till Christum /: ieg vill formoede, af alle Retsindige ej schall achtis

for meere ubilligt, end deris, som lade sig kalde fra en Meenighed till en anden, alligevell det oftist schier for egen Ære og Profit. Og endog ieg vell iche extraordinarie er her till kaldet af Gud, saa finder ieg dog indvortis udj min Siæll en uimodstridende Tilschyndelse, der hiertelig opmuntrer mig till at søge en ordinarie Vocation der till af Mennischen. I hvis Henseende ieg ogsaa hermed gandsche u. supplicerer og anholder, saavell om D. M.s kraftige Hielp till Sagens Verchstelliggiorelse, som ogsaa a. n. Vocation, min egen ringe og uværdige Person angaaende, til denne hellige Commission, paa det ieg derved /: om Gud ville gifve dette i D. K. M.s Hierte, at bruge mig med fleere til bemelte hellige Forretning :/ mig i forekommende Anfechtning kunde trøste og opholde. Som det er nu iche at tvile paa, at jo D. M.s gudelige Nidkierhed til Hielp kommer dend høye Majestet i Him-melen, at gøre Hans Rige beforderlig iblant Hedningene, saa er det og næst Guds Hielp at formoede, at disse arme forblindede Grønlænder, der i saa lang Tid har faret vild fra deris Gud og deris Konge, med Tid og Stund igen schall lære at kiende dem begge — deris Konge, siger ieg, saasom Grønland i fordum Tid har ligget under Norrigs Crone. Ieg vill derfor af Hiertet ønsche, at dend, der leeder Kongernis Hierte som Vandbeche, ville ochsaa her udj leede og beveege H. M.s Hierte med en hiert-inderlig Affection til offtmelte hellige Verchis Befodring! Gud, som har alle Verdens Kongeriger i Sin Haand, igen stadfeste, ophøye og udbrede D. M.s Riger og Lande, som bær Omsorg for Christj Rigis Udbredelse i Mennischens Hierte! Allerhøyeste Gud bønøre mig! Naadigste Konge, hør mig! Saa schall Gud igen bønøre Kongen. Hvilchet onschis allertroehierteligst af

D. K. M.s a. u. Tienere og uafladelige Forbedere hos Gud
Hans Povelson Egede, Guds uværdigst Tienere i Vogen.

Vaagen udj Nord Landene i Saltens Provstie d. 21. Decembr: Ao. 1711.

I Jesu Christj Nafvn!

Allerunderdanigste, i Gud velmente og troehiertige Forslag, henseende de arme hedensche Grønlænderes Omvendelse till Christum.

Gud opliuse og oplade Deris Kongl. Majestetz Gudelige Hierte, at Det, ieg her under danigst fremfører, Guds aller helligste Nafvn till Ære, motte finde Sted hos Dem, mig till naadig Bønøring, og bemelte Hedningers Saligheds Kundschaab og Opliusning i Fremtiden!

Der kand ingen blant Christne, Christelig nechte, Gud jo at hafve schabt altning for Mennischens Schyld, men Mennischet for Sin egen Schyld, forstaae, till Sin Ære og Æris Udbredelse. Og hvem schulle Schabninger billigere ære, end sin Skabere? /: som end ochsaa de umælende og livløse Ting fortelle Hans Priis Psal: 19 :/ Og hvem Mennischet høyere achte, inderligere elsche, dybere frychte, end Gud? Ja Gud, siger ieg, till hvis Ære de ere schabte, og hvis Forsett var, i Skabningen at faae Ære af der, som et Billede af Ham selv, og Hans Hænders fornemste Arbejde. Men disverre! ilde lychedis Guds Forsett, at ieg maae saa tale mennischelig viis, thi hvor lenge var det dereffter, at Gud angrede, at Hand hafvde schabt Mennischen, og det bekymrede Hannem saa i Hans Hierte, at Hand sagde: Ieg vill udslætte dennem af Jorden, thi mig angrrer, at ieg schabte dem Gen: 6 v: 6. 7. Ach, Noë Tid er vist indløben, og billig har dend hellige og retferdige Gud Aarsag at fore samme Klagemaal ofver os, denne sidste Tids Mennischer, naar Hand henseer till Mennischens Fortredeligheder, at af saa mange Mennischer, Hand hafver schabt og endnu schabende formeerer ofver den heele jordische Kredtz,

dog saa faae kiende ham ret for deris Gud og Skabere, og end faaere ret ære og dyrche Hannem som deris Gud og Schabere. Ieg vill end iche sige: saa faae af Mennischer, men saa faae af Christne Mennischer, der dog bær Christj Nafvn, men forgiøvis, og vandre effter alle deris Sinds forfengelige Lyster; og idet de har saa noch at bestille med sig selv, i at tiene sig selv og ære sig selv, i saa Maader slaer all deris Skaberis og Frelseris Ære af Acht och Hukommelse. Det Guds udvalde Redschab og Apostel Paulus taler derom med klagelige Ord Phil. 2. v: 31: De søge alle deris eget, og ingen det som er Jesu Christj. At joe hos enhver, i enhver Stand findis slig Nachlessighed, derfor kand ingen med Billighed sig frikiende, thi hvo ivrer sig derofver, at Guds Nafvn enten vanhelligis eller iche helligis, som sig burde paa Jorden? Det schulle vell være enhver igienløst Christens Pligt, med sin Igienløser Christo, naar hand ret hos sig selv betrachter Josephs Schade, da for Guds Ære, ey allene med Ord, men end och med Gierningen at udbryde: Nidkierhed for Dit Huus har ædet mig. Joh: 2: v: 17 og med David Psal: 39 v: 4: Mit Hierte er forbrendt i mit Lifv, og naar ieg tencher derpaa, da blifver ieg optendt. Men hvor ere de Ni? Dend gandsche Christenhed berommer sig af Troen, men hvor er Troens første fødte Datter, den ivrige Kierlighed? Hvad har mand hidintill villet giordt og lidt for Christj Ære og Lære Schyld? Ach, ach, der findis endnu saa mange Vantroende i Verden, som iche kiende Gud i Christo Jesu, som henge till forføriscche Aander og er langt fra Lifvet som er af Gud. Hvis Forstand er formørchet ved Vanvittighed og deris Hierters Blindhed, ieg meener Hedninger, Jøder, Tørchere, Tartere, og andre Barbariscche Folch, hvem tencher paa dem? Og med hvad for Øre og Hiertes plejer mand at høre om dem? Optendis og forbrender mand vell der ofver i Aanden, naar mand maae fornemme, at der endnu ere saa mange tusinde maal tusinde Siæle af Verden, hvilche der end iche kiender, iche ærer, och iche tilbeder voris, ja deris Frelser? Raaber mand och daglig till Gud, at Hand endelig i Naade will forbarne sig ofver dem, og føre dem af Mørchet till Liuset, af Døden till Lifvet? Hvis Hierte forlengis och, at Hand, om det mueligt var, gierne schulle prædiche Christum for saadant et forblindet Folch, om hand end derofver schulle liide Armoed, Spot, Bedrøvelse og Død? Eller beder mand og Gud hiertelig der om, at han vilde opveche gejstrige og ivrige Folch, og dem saasom Apostle hensende till saadanne Nationer, for at plante og oprette sin Søns Naade-Rige iblant dem? Men O! hvor faae ere de dog, som engang tenche herpaa og sig om saadanne Folch bekymre? Noch Christne disverre! har der været og endnu er, der ved Skibs Fart, Handell og Vandell, ved at besøge de hedensche Lande, Hedningenis deris Sølv og Guld og andre Skatte at tilbringe, men hvor faae der imod igen af de samme har været betencht paa, hvorledis man igen motte dem dend aandelig Evangelij Skatt om Christo med deele! Der er ingen Begerlighed eller Forlengsell for Haanden, som hos Paulum, der altning med Christj Evangelio at opfylde var bemøyet med, og ingen vill med et ret alvorre og godvilligt Hierte noget af sit Godtz og Ejendeler till saadan Guds Tieniste contribuere, der med at udvise sin ifvrige Kierlighed till dend Herre Christum.

De Papister vill herudi hafve et Nafvn frem for andre, og vist er det, at de iche heller spare nogen Omkostning og Møye derpaa, frem for andre vofve Lifv og Lefvnet, og som hine Pharisæer drage omkring till Landtz og Vandtz, for at giøre sig fremmede Tilhengere, dend Rommersche Stoels og Kirchis Autoritet at udbrede og de vantroe Hedninge till den Christelig Troe at omvende, hvilchet Verch i sig selv er meer at lofve end at laste, i hvor vell mand iche alt det kand for Ret og billigt lade passere, som de saasom hychlersche Pharisæer under slig Prætext søger at foretage.

Dog er det en svar Synd /: siger en Gudfrychtig Lærere sc. Christianus Gerber in seinen Uerkannte Sünden :/, at vi hos os og voris Kirche ere saa seene og nachlessige, i det vi aldels intet eller lidet ere bekymrede om dend Guddommeligh Sandheds Udbredelse og Hedningens Omvendelse. Vi viide, farer hand fort, ud af dend 2den Psalme v: 8, at Faderen har gifvet sin Søn Hedningene till Arff og Verdens Ende till Ejendom. Derfor er och dend Christen Kirche, saasom Christj Brud schyldig at see till, at hendis Brudgoms Grendtzer iche igen drivvis till rygge og formindschis. Dend maae ej allene hafve sit Schiød aaben, at anamme dem, hvilche som ville omvende sig fra Vantroen, men dend maae och indbiude dem der till og forelegge og prise Salighedens Gode for dem, om hvilchet de arme Folch af Naturen intet viide, paa det de, om iche alle, dog alle Tid nogle, kunde blifve reddede fra Mørchedsens Magt, og igen fortsatte i Guds Søns Rige: Barmhiertigheden selv, vor Broder og Herre Jesus Christus opmuntrer sine Christne at efterfølge Sin og deris Fader i Barmhiertighed, sigendis: Værer barmhiertige ligesom Eders Fader er barmhiertig Luc. 6. Men nu staaer Guds Barmhiertighed fornemmeligen der udj, at hand gifver alle arme Syndere Middell till Omvendelse, sig och forbarmer ofver det arme Folch, som sticher udj Vantroen under Tørcher og Hedninger og ellers maae blifve fortabte. Og af saadan hiertelig Barmhiertighed trachter Hand alvorlig efter deris Omvendelse, som det heeder ud af 2 Petr: 3. Gud vill iche, at nogen schall fortabis, men at alle schulle omvende sig till Bedring. Ja, Hand vill, at alle Mennischer schall blifve salig og komme till Sandheds Bekiendelse 1 Tim: 2. Skall og vill nu Kirchen være barmhiertig, som dens Fader i Himmelen, da maae dend og udviise det i dette Styche, at dend lader sig de arme Hedningers Elendighed gaae till Hiertet og viise dem Vejen till Salighed, og saaledis stedtze være betencht paa, hvorledis dend kunde altid hafve nogle af Gud med behørig Aand og Gafver der till udrustede Personer, hvilche de kunde, saasom Christj Brud Tienere at hente Christum Brud, till de vantroe Hedninge udsende, der ved at offerere og tilbyde dem Christj Kierlighed og det ævige Lifv. Hermed kand voris Kirche sig med intet aftale, at dend hertill iche schulle være forbunden, thi dend er for alting schyldig at befodre sin Brudgoms Ære og at bære Hans Nafvn for Hedningerne, som Paulo i Synderlighed var befallet Act. 9.

Og sandelig, efterseer mand Propheternis Spaadomme, da har de jo forkyndet store Ting om dend Christen Kirche og dens Herlighed, hvilchen schulle vorde udbreed i dend gandsche viide Verden; det heeder jo: Fra Solens Opgang till hendis Nedgang (saa vit som Soelen Schin schall Gud sende sit Ord, og som intet kand schiulis for dend Glandtz og Heede, saa schall og Evangelii Schin af Retferdigheds Soell straale ind i alle Mennischers Hierter Psal. 19) skall Herrens Nafvn være lofvet Psal. 13. Herrens Herlighed schall aabenbaris, og alt Kiød schall see til Hobe det Herrens Mund taler Es. 40. Mit Nafvn schall blifve herligt i blant Hedningene fra Soelens Opgang till hendis Nedgang; og der schall gioris Røgelse i alle Stæder i mit Nafn og offris NB. et reent Madoffer: Thi mit Nafvn schall blifve herligt iblant Hedningene, siger dend Herre Zebaoth Mal: 1 v. 11. Alle Verdens Ender schulle komme ihue, at vende dem til Herren; og alle Hedningers Slechter schall tilbede Hannem Psal. 22. De som boe paa Øerne udj Hafvet schall lofve Herren Israëls Guds Nafvn. Es. 24. All Verden schall siunge hans Nafvn Lofv: Psal: 96. Alle Konger schall tilbede ham, og alle Hedninge schulle tiene ham. Item: Hand schall regiere fra et Hafv til et andet, og fra Vandet til Verdens Ende, alle Hedninger schulle prise hannem, og alle Land opfyldis med hans Ære Psal: 72. Ja NB. alle Hedninger; de samme maae boe mod Sonden eller mod Norden, mod Østen eller Vesten, de maae hafve sit Ophold i Africa eller America, i Asia eller Europa, de maae hafve deris Sæde i det Nordische

Find- og Lapland eller i det vilde Samoiden eller Grøn-Land, thi Jesus schal være Salighed indtill Verdens Ende Es: 49.

Vill mand sige: disse herlige Prophetier har allene sin Henscende till Apostlernis Tider og deris Udgang i all Verden, og lad saa være, saa følger det dog derfor iche paa, at dend Christen Kirche iche videre derefter schulle være bekymret om Hedningenis Omvendelse og Opliusning; det er saa vell imod dend derpaa følgende Praxin, som daglig Forfarenhed, hvilchet viisis, baade i det, at de nu værende christne Lande alligevell mange hundrede Aar effter Apostlernis Tid ere først med Evangelij klare Schin bestraalede, saavel som och, at Christj Kirche endnu aldrig har været i saadan herlig Tilstand, som disse ofvenmeldte og flere wit begribende Prophetische Forgiettelser ommelde. Endog det kand vell aldrig modsigis, Apostlerne jo at hafve efterkommet Christj Befalning med at prædiche Evangelium for alle Folch, og derfor Evangelij Prædichen at være kommet for alle Mennischer, som Paulus gifver tilkiende Rom: 10. v: 18. Sandelig, der er jo deris Liud udgangen i alle Land og deris Ord i all Verden og Col: 1. Hvilchet som er prædichet i blant alle Chreature, som ere under Himmelen (i hvor vell endeel holde for, Apostelen forstaar her ichun endeel for det gandsche, saasom Luc: 2. v: 1 at all Verden schulle beschrifvis till Schatt, *πᾶσαι ἡ ὀκουμένη*, og angich dog ichun det Rommersche Rige, som Christus med Sin Befaling till Apostlerne: Gaar hen i all Verden — iche saa lige schulle see hen till dend personlig Hengang, som heller, at de i deris Schriffter, med Christj Kirchis Orden og Omvandring, end och effter deris Død, skulle komme i all Verden). Men hvor som er eller iche, saa kand mand dog derfor iche beviise, at fordi Evangelium i Apostlernis Tider var forkyndet alle Folch under Himmelen, det ochsaa i Apostlernis Tid schulle blefven annammet og troet af alle Folch under Himmelen, som ellers Propheterne klarlig forgietter, thi mand finder dog paa endeel Stæder i Hedenshabet iche noget vist Tegn till at der nogensinde schulle hafve været nogen plantet Kirche eller troende Forsamling. At Paulus 1 Tim: 3 siger: det er troet af Verden, dermed meener hand ingulunde dend gandsche Verden, det hand Rom: 10 v: 16 forklarer med disse Ord: De ere iche alle Evangelio lydige: Hvo troer vor Prædichen? og derfor meener hand ichun endeell der af, som det hafvde annammet. Thi dend største Deell blefv enda lenge effter Apostlernis Tider haardnacheligen bestaaende udj deris hedensche Vantro, og haardeligen forfulde dend nye plantet Christen Kirche, som de bloedige Historier i de 3 første Hundrede Aar effter Christj Himmelfart klagelig og klarlig bevidner. Saa seis nu heraf aabenbare, at Christj Kirche udj Apostlernis Tid endda iche var kommen till saadan Herlighed som Spaadommene omformelde. Men siden dend Tid har dend Apostolische og Første Kirche, uachtet Diefvelen og hans Lemmers Modstand, saa mechtelig forplantet Evangelium i Verden, at dend mange besynderlige Kircher, som hendis Børn, har ført frem for Dagen, ja schall och end iche lade af at fremfore indtill Verdens Ende. Dend meget aanderig og fromme Lærere Doct: Henrich Müller udj sin Epist: Sl: K: supra Evangl: Fest: Mich: schrifver saaledis ofver de Christj Ord hos Lucam: Cap: 10. v: 18: Jeg saae Sathanas falde af Himmelen som it Liunet, og Joh: 12. Nu schall denne Verdens Første udstødis. Vell er denne Udstødelse angangen strax effter Christi Himmelfart, dog blifver i Synderlighed med disse Ord henseet till Constantinj Tider, da dend hedensche Tyrannie og Afguderie er udstødt af Kirchens Himmel og dend Christelig Religion igen ofver alt udbreed. Thi der Constantinus selv blefv en Christen, blefv hand og en Beschyttelse for de Christne og udryddede Christj Kirchis Fiender. Da falt mand fra Afguder till dend sande Gud, da udbridde sig Christj Rige end och hos de lengst fra liggende Folch, hos de Indier og Ibëer, hine blefv omvente ved Frumentium Alexandrinum, disse ved

en fangen Qvinde, som gjorde deris Dronning helbreed ved sin Bøn. Ja, Keyser Constantinus skrefv et bevegelig Brev om dend Christelig Troe till Kongen af Persien og loed mange Bible afskrifve for de nye omvente Christne, at det intet fejlede dem paa tilbørlig Undervisning.

Vill vi søge et Exempel og Beviis inden vor egen Kirchis Grendtzer, da befinde vi, at disse Nordische Lande har levet hen udj heedsche Afguderie endoch mange Hundrede Aar effter at Christj Evangelij Liud var udgangen i alle Land, thi vore Annales gifve tilkiende, at dend Lærdom om vor Frelsere Christo blefv først Ao. Christj 826 prædichet udj Danmarch, Sverrig og Norge ved Ansgarium og Rembertum af det Kloster Corbeja. Hvilchen Lærdom, som den i Førstningen var foracht, effter Christj Lærdoms algemeene Lyche i Verden /: thi hvor Gud vill lade sit Ord prædicke i noget Land, der setter vell Sathan sig imod af all Magt /: saa kom dend iche till nogen fruchtbarlig Forplantelse og Fremvext, førend meere end Tusinde Aar effter Christum, som Historierne melde.

Saa, vill mand endnu objicere, i Henseende till de nuværende Hedninge, at Gud effter sin retferdig Dom tilbyder dem iche meere sit Ord, fordi mueligens de i deris Forfædre hafve forskuddt det; saa viide vi dog herimod, hvor stor Guds Langmoedighed og Barmhiertighed er, hvilchet vi i Synderlighed, som boe her i dend Norder Deel Europa, befinde at være beviist paa os. Var Christj Evangelium udi Apostlernes Tid prædichet for deris Fædre, som endnu, dend Dag i Dag er, ere blinde Hedninge (og de det iche har annammit), da var og det samme Evangelium ochsaa i samme Tid visselig prædichet for vore hedensche Forfædre, som hafvde meget meere Kundschaft med udlændige Nationer, end mange af dem, som endnu sidde under det hedensche Mørchet og har haft lidet eller ingen Kundschaft med Udlændige, som i Synderlighed de Americaner og Grønlænder. Og dog befinde vi /: som tilforne beviist er /:, at voris med flere her omkring liggende Land ogsaa, saa vell som hine, ere blefvne ved deris hedensche Afguderie mange hundrede Aar efter Evangelii Liud var udgangen i alle Land. Dette uanseet har dog Gud /: hannem schie saa vist udødelig Ære og Priis af os /: igen forbarmet sig ofver os og sendt os sit Ord. Thi slutter ieg derfor her af med en uryggelig Grund, at Gud iligemaade vill forbarme sig ofver hine, som endnu ere Hedninge. Eller monne Guds Almegtigheds og Barmhiertigheds Haand være nu forkortet for dem, frem for os?

Doctr. Müller, Epist: Sl: K: supra Evangl: Fest: Ascens:, tagende Anledning af Pauli Ord — Rom: 11. v: 26, holder for, at Hedningernes Tall endnu ey er indkommen. Thi omendschiønt, siger hand, at Evangelium ved Apostlerne er prædichet for alle Folch, kunde der dog være nogle, som det iche hafve annammet, og saaledis endnu aldrig var bleven et Christen Folch. Gud er en langmoedig og barmhiertig Gud, hvo veed, om Hand iche igen ville forbarme sig ofver de samme, som udi deris Forfædre hafve forkast Evangelium, og paa nye lade dennem kalde till Sin Søns Rige (og taler Autor der sammestedtzt, saa velsom mange andre Steder, vidlofftelig og grundelig om Hedningens saavel som Jødernes General Omvendelse). Vi ville og her høre Mag. Christiani Gerbers /: in Unerkante Sünden /: hans Tancher, hand hafver om Christj Kirchis endnu tillstundende Herlighed, formedelst Hedningers og Jøders Omvendelse. Det heeder Es. 2. v: 2. 3. 4: I de sidste Dage schall Herrens Bierg i. e. Ecclesia, visselig være høiere end alle Bierge og ophøys over alle Høye, og alle Hedninger schulle løbe der till, etc. Mand bevise nu ichun, siger hand, naar denne Prophetie er opfyldt. Thi Erfaring gifver io tilkiende, at Kirchen fra Apostlernes Tider stedtze har været forfølget og undertrycht, saa dend heller har været at ligne ved et Skib i det uroelige Hafv, end et Bierg, ophøyet over alle Høye. Babel derimod har ophøyet sig som et høyt

Bierg. Fremdelis, naar er Sverdene gjorde til Plofv Jern, og Spyd till Seigler? Det er aabenbare, at dette er schied hverchen aandelig eller legemlig Viis. Iche aandelig, efftersom de Ret Troende i alle Seculis uden Afladelse har haft at stride med de Vantroende og Kiettere, hvoraf vj endnu paa denne Dag har till ofvers mange store Stride Bøger effter Fædrene. Ja disverre! denne Stund sucher Kirchen ofver de forargelige Stridigheder, som af dem, der dog vill holdis for Freds Bud, unøttigviis mest af kiødelig Affecter blifver opreppet, da dend ene Broder søger sin Ære deri, at hand kand gjøre dend anden till en Kiettere. Langt mindre er denne Prophetie legemlig opfyldt; hverchen i forrige eller nærværende Tiid ere Sverdene omgiorde till Plofv Jern, men det vender sig heller om, at hidindtill fast alle Plofv Jern omgioris till Sverd og Spyd, hvorfor det kand iche andet være, end at denne salige Fred endnu maae være tilstundende, at det forachtede Jodische Folch med alle Hedninge schall løbe till Herrens Bierg. Mand betragte fremdelis, hvad som staaer Es. 11. v: 10. 11. Jesse Roed, som staaer til Folchets Bannere sc. effter dend schulle Hedningene spørge, og hans Roelighed schall være ærlig. Her er det aabenbare, at de Ord: hans Roelighed schall være ærlig, af endeel gandsche uschichelig, imod dend Hellig Aands Sind, paa Christj Død og hans Roelighed i Grafven blifver henført. Thi Propheten paa dette Sted iche med en eniste Bogstafv melder her om Christj Død og Begravelse. Men Proph: spaaer her klarligen om Babels Fald og Anti Christens Dom. Hand schall slae Jordan med sin Munds Riis og ihielslae dend Ugudelige med sin Læbers Aande. v: 4. Hvilchet Sprog Paulus selv applicerer paa Anti Christen 2. Thes: 2. v: 8. Saa meener Propheten her det Anti Christische Rige, det samme vill Herren slae etc. og paa en bestemt Tid schaffe sin Kirche Roelighed. Saadan hans Roelighed schall være Ære i. e. all Verden schall sig frychte og da gifve Gud allene Ære. Paa dend Tid schall Herren være Konge ofver alle Land; paa dend Tid skall Herren være En og hans Nafvn ichun Et: Zach: 14. v. 9. Paa dend Tid schall Herren anden Gang udreche sin Haand, at hand schall faae sit Folchis Lefvninger /: at besidde som sin Eyendom :/. Till den første Gang har Gud udstracht sin Haand til sit Folck og udført dem af Babels Fengsell. Till dend Gang vill hand udstreche sin Haand og føre de adspridde af Juda tilhobe af de 4re Jordens Hiørner Es: 11. v: 12.

Dette er endnu iche schied, derfor maae det og opfyldis. Fortolcherne forstaar vell ellers i Allmindelighed ved dend anden Gangs Guds Haands Udrechelse de Jøders Omvendelse strax effter Christj Himmelfart, hvis Første Grøde vare de, som paa Pintzedag ved Petri Prædichen blefve omvente Act. 2. Allene naar vi betenche, hvad det har været for et ringe Antall, hvilchet i dend og efterfølgende Tider har anammet Christum, da kand sandelig saa stor en Forgiøttelse iche vorde hentyd till saa ringe et Antall. Dertillmed blifver denne Guds Haands anden Gangs Udrechelse restringeret till dend Tid, i hvilchen Anti-Christen eller dend Ugudelige, *κατ' ἐξοχήν* saa kaldet. Es. 11. v: 4. Og alle Christj Fiender v: 14 schall falde, Kirchen blifve i Roelighed satt, saa och Hedenschabet Christo tilført, da, og iche før, schall Herren anden Gang udstreche sin Haand at faae sit Folchis Lefvninger, som er ofver blefvet af Assyrien, Ægypten, Patros, Mohren-Land etc. Hic conferantur Loca Paralella: Es: 29. 18 etc. item. Es: 66. v: 15 seq. Es. 59 et Es. 10 af Paulo allegent: Rom. 11. v: 26. Hos. 1. v: 10, 11. Luc. 21. v: 24. Mich: 4. Sach. 14. tot.

Dend Prophetie Es: 60: v: 1 seq: har ogsaa iche heller naaet sin fuldkommen Opfyldelse i Synderlighed v: 7. Alle Hiorde i Kedar schulle samlis till Dig, og Nebajoths Vædre schulle tiene dig etc. Begge, saaavell Nebajoth som Kedar, vare Ismaels Søner, hvoraf Tørcherne ere komme, hvilche och heraf i Begyndelsen

kaltis Saracener eller langt meere Hagarener, efter sandferdige Skribenteris Relation, eftersom de af Hagar har sin Herkomst, som endnu paa denne Dag Tørcherne sig bestandelig roese at være Abrahams Sæd. For Gud er ingen Ting umuelig, ihvor slet dette end hertill lader sig ansee.

Till en Tilgift maae vi og her hos sette B: Sriveri Ord, S: Skatt P. IV p. 1427: Mange fromme og for Guds Ære ivrende Siæle beder om Christi Rigis Fortplantelse hos Jøder, Tørcher og Hedninger. Hvo veed, om iche, naar de ere hensofvede i Herren, deris Effterkommere schall see dend Sæd med Fryd oprinde.

Fleere fromme Læreris skriftmessige Slutninger her om kunde vell fremföris /: end och af Luthero selv /:, hvis dett iche i saa kort en Demonstration schulle blifve till formegen Vidløffthged.

Endelig, om mand iche vill indgaae, endnu noget Haab at være tilofvers, at Hedningene i denne Verdens sidste Tid schulle kunde komme til Evangelij Kundschab, da synis det ligesom at mand vill forbinde Christj Kirche till et vist Folch eller Land, hvor dend urørlig maae forblifve til Verdens Ende; da dog dend Christne Kirche heller lignis ved et Skib, der drifver og farer fra et Sted till et andet; thi dend har aldrig fra Begyndelsen stedtze blefvet paa noget Sted, men vandret fra et Stæd till et andet, fordi hvor mand af Evangelio iche bær et Christelig Lefvnetz værdige Fructer, men foragter Gud og Hans Ord og faar en Kiedsomhed till det himmelsche Manna, der schulis Gud i fra og begifver sig en anden Stetz hen, hvor mand gierne hafvde Ham. Saaledis har hans Kirche omvandret fra Østen till Vesten, fra Vesten till Norden; hvor tilforne var de herligste Kircher af Apostlerne selv plantede, er nu i Stæden dend Mahometische og Anti Christische Vederstyggelighed. Dend hviler nu hos os, som ere de Nordische Nationer, men hvem veed hvor lenge? Hand er os iche heller gifvet till æchte; forachte vi ham, schillis hand og fra os. /: Hvilchet O! Naadige Gud, dog aldrig lade schie, men at vi motte værdeligen vandre i det klare Evangelij Lius, som Du hafve optendt for os i dend sidste Tid og Du aldrig ville flytte Din Lyse Stage fra os :/. Hand finder dog vell Rum for sin Christen Kirche, schulle hand end begifve sig ofver Hafvet. I dend nye Verden boer ogsaa Folch (inq. Doct: Muller), som behöfve Ham, og hvem veed, hvad Gud i Himelen har besluttet ofver dem. Dissverre vi hafve intet at roese os af frem for hine, som Gud hidindtill af retferdig Dom har forschudt. Christne heede vi vell, men liden Christendom udviise vi i Gierningen, i det vi midt i saa klart Evangelij Lius vandre i meer end hedensche Mørchet. Snart at sige, det er et Tegn, at Retferdigheds Soell vill undergaae og forlade vor Kirche Horizont, ja schulle dette iche bevege Gud, at tage sit Rige fra os og gifve andre Folch det, som schulle bæere Frucht der af. Math. 21. v. 44. O! blifv dog hos os, søde Jesu, nu det stunder till Aften og Dagen helder! Og lad være, Gud af Sin store Naade ville forblifve hos os med sit Ord, Christi Kirche-Skib schall derfor dog iche aflade at besøge fremmede Nationer for at forhandle hos dem sine aandelige Saligheds Vharer, saa lenge Verden staaer og derifra føre til Guds Sion Herrens Sønner og Døttre efter Præste Spaadommen Es. 43. Det schall iche afschreche os fra at troe dette, fordi det er nu dend bedrøfvelig Tid, at der neppe findis Troen paa Jorden, Luc. 18. Det er dog ogsaa i denne Tid, at Gud har ladet sin Engell (Luther) flyfve igiennem Kirchens Himmell med det ævige Evangelio at forkynde NB. alle dem, som boe paa Jorden og for alle Hedninger, Slechter og Tunge-maal. Det følger med Anti Christens Aabenbarelse NB. og den store Babels Fald. Apoc. 14, conf. 2. Thess: 2 v: 8, Math. 24 v: 14.

Sandelig opholder Gud all Verdens Riger for Christi Rige Schyld, at det samme kunde werde udbred iblant alle Folch, ja Verden /: en Schand og Mordergrube :/ schulle iche staae et Øyeblich, men lenge siden være lagt i Asche, hvis

Christo endnu iche en troende Forsamling af det menschelig Kiøn schulle forsamlis. Og er det med Christj Rige iche som med Verdens Riger og Herschab, inq. Müller, de tager altid af og blifver paa det sidste intet. Men Christi Konge Rige blifver altid større, hans Herschab voxer altid till, har alleene sin Ende, hvor Verden har en Ende. De Christne maae alt blifve meer og meer fra Evangelij Begyndelse indtill Verdens Ende. Evangelium schall iche holde op, men løbe i et Løb og breede sig ud i all Verden indtill dend yderste Dag kommer.

Nu i Fald derfor, at Skrifften gifver os saa got et Haab till de Vantroendis Omvendelse og Salighed, o! hvi trachte vi da iche effter at giøre dem denne Naade deelagtig? Og hvj ligge vj i saadan sofvnchtig Dofvenhed i at udbrede Guds Rige, som vj dog for alting er schyldig at søge, Math: 6. Hafvde dend forrige Tidtz Christen-Kirche iche haft meere Omsorg og større Lyst till at forfremme Gud sin Schaberis Ære og været betencht paa Midler till vore vantroende Fædris Omvendelse end denne idtzige Christenhed, da hafvde vi uden all Tvill endnu dend Dag i Dag er, været blinde Hedninger. Vist er det og uden all Modsigelse, at Gud vill hafve os Mennischer salig, men det er og vist, at Hand vill hafve os salig ved de af ham beschichede Midler, nemlig Ordetz Prædichen, thi Troen kommer formedelst Orditz Hørelse, Rom. 10. Iche heller sender Hand nogen Engell af Himmelen at prædiche for dem, men Mennischer har Hand beschichet dem, derfor har Hand sendt sine Propheter, derfor er Hand og kommen selv i Kiødet, derfor har Hand sendt sine Apostle; og der effter dags har Hand befallet sin Christen Kirche dend Omsorg. Da hertill ere vell dend sambtlige Kirchis Lemmer i Allmindelighed tilforbunden at giøre der till, hvad de kand. Men i Synderlighed tilkommer det de begge Ober Stender, sc. Regiære- og Lærestanden, saasom de, der mest herudinden kunde og schulle giøre, at de opsøge saadanne Subjecta, som der till kunde achtis dygtige og hafve Lyst till slig hellige Commissiones sig at paatage: Der om udj dend foromrørte troehiertige Læreris D: Mullers Ev. Sl: K: sup: Ev: Fest: Asc: læsis disse efftertenchelige Ord: Geistlige og Verslige schulle udj deris Gebeth hafve Omsorg for og mueligste Flid anvende, at ogsaa de, som ere her uden fore, kunde blifve ført ind i dend Christelig Faarestie, at der saaledis kand blifve en Hiord og en Hyrde; thi dend Befalning har vi alle af Ham: at søge Guds Rige Math. 6. Hvo som kand føre dend Vildfarende paa rette Veje og giør det iche, hannem er det en stor Synd. Der motte nu omstunder mangan Siell af Jøder og Hedninger blifve omvente, dersom store Herrer vilde anlegge det Christo till Ære og Tieniste, som ellers mangan unytteligen forspilder. Dog i sær bør de Geistlige lade sig dette gaae til Hierte, der saa vell med Ord og Formaninger som med Exempel og Gierning giører Guds Rige beforderlig, at iche de Vantroende paa hin Dag schall klage der ofver, mand hafver schiult Evangelij Skatt for dem. Allene dend Lade sige: Der er en Løfve paa Vejen.

Mand forevender, det er et svert Verch, udfodrer megen Møye og Omkostning, og er dog uvist, om nogen Frucht der ved kunde schaffis. Hermed forraader mand sig selv, idet mand iche gierne vill lade sig det være suurt at udbrede Guds Ære, og at vi har dend schalchagtige Tieneris Gemytt, der gich hen og giørde en Huule i Jorden og schiulte sin Herris Pendinge, som hand dog schulle aagret med: Math. 25. Ach Christus har arbejdet sig død i vor Tieneste; og hafvde vj tusinde Lifv, vi schulle gierne lade dennem, Gud till Ære og Tieniste, thi har Christus ladet sit Lifv for os, da ere vi igien schyldige at lade vort Lifv for Brødrene. Har de iche fortient det af os, saa har Christus vell fortient det af os for dem. Det er umueligt at være en Christen (inq. Chrysostomus) og iche at føre Siele till Christum. Naturen drifver os till at antage os dend Nødlidende. Men hvad er større Nød end Siæle-Nød? Ach hvad for ælendige Folch ere de som lefve uden for Christi Rige

de ere fremmede fra Israëls Borgerschab, fremmede fra Forgieltelsens Testamente, hafve intet Haab og er uden Gud i Verden, Eph. 2, ere under Sathans Macht, Diefvelens Lifvegne, fordømt førend fød. /: O! Gud! hvor er ieg till moede saa ofte ieg tencher der paa, for de arme vanvittige Mennischers Schyld, ach forbarne dig dog snart ofver dem og schaffe Middell og Veje till deris Saligheds Kundschaab for Christj almindelig Fortieniste Schyld /:. Lade vi os dette iche gaa til Hierte, da er iche Faderens Kierlighed og Barmhiertighed i os, men vi ere Bastarte. O! hvor glædde Frelseren sig i Aanden, Luc: 10, da de 70 Disciple komme og berettede Hannem Evangelii lychelig Fremgang. Englene i Himmelen ogsaa glæde sig ofver en Syndere som gjør Poënitentze Luc. 15. Langt meere maae vi da, som med dem ere et Kiød udj Adam og en Aand i Christo, glæde os, at de Vankundige ogsaa kunde komme med os til Saligheds Kundschaab. Bede vi af Hiertet: Skie din Villie, da (vj) maae vi og glæde os, at dend schier, og i Synderlighed, om vj med vor ringe Tieniste, saasom et Guds Verchtøye, kunde hielpe dertill, at dend motte schie. Thi da blifver Æren Guds, som har gjort det altsammen ved os, de Omvente Salighed, men os Løn af Naade derfor af Gud i Himmelen. Herre! for Dig er all min Begiering, og min Such er iche schiulte for Dig! Dend troefaste Guds Tienere Doct: Spener taler och om denne Sag heel efftertencheligh. Thät: Christenthumb /: citante Gerbero /:

»Mand gjør mange farlige og kostbhare Reyser og Gesantschaffte allene for det timelige Schyld, og lader sig derfra afschreche hverchen ved Fare eller Omkostning. Men hvorfor vill mand aldellis ingen Iver lade see i at befodre dette Herrens Verch? Der blifver sandelig vell paa hin Dag et svart Regenschab at gjøre, at mand ey har været betencht her paa; saasom nu omstunder, till at lære fremmede Sprog, till alle Stæder at henkomme, er langt lettere, end som det har været tilforne. Ret ligesom Gud ville vise os med Fingeren, hvad vi till Hans Ære schulle anfange. Jeg gifver Christelige Hierter till at betenche, om vi iche har at ansee dette som en Medaarsag, at Gud till voris øvrige Verch i Kirchen selfv iche gifver saadan Frucht og Velsignelse, som vi ofte haabede og ønskede, efftersom vi aldellis ingen Iver beviiste uden for dend samme, hans Ære at befodre. Vi beder jo daglig: Helligt vorde dit Nafvn, Tilkomme dit Rige, Skie din Villie: Hvorfor hielper vi da iche till, saa meget os mueligt er, at och saadant maae schie? Da vi dog, idet vi daglig bede, os paa nye dertill forbinde, at vi af alle Kreffter schall legge Flid der paa, at det maae schie.

Det var jo visselig en Sag iche af saa stor Omkostning og Besverlighed, fine gudsfrychtige unge Personer, som ere beqvemme till Studeringer, absonderlig till fremmede Sprog og nødvendige Studiis at anføre og lade dem en viss Tid opholde sig iblant de Fremmede, paa det de kunde søge all Lejlighed, med de Vantroende at omgaa og med Undervisning, men besynderlig med et helligt Vandell at vinde nogle af dem, saa og lade udj fremmet Sprog tryche gudelige Boger, fornemmelig det Nye Test. og ved detz sammes Meddeelelse hielpe det arme Folch.

Saa vitt Doct. Spener.

Og er det ret vell at betenche, som D: Spener siger her ofven for: at det er langt lettere nu till alle Stæder at henkomme, end som tilforne, formedelst at Zeiglatzen er kommen paa det høyeste, saa der fast intet Sted eller Land till denne Tid er ubeseiglet, hvilchet og visselig har sin aandelig Henseende og Nytte, thi iche allene har Gud ladet paaafinde Skibe og Seiglatz for den verslig Handell og Vandell med de udlændige, men noch fornemmeligen, at Christj Evangelium kunde vorde udbreed i Hedenschabet. Hvad Acosta taler om dend nye Verdens Opfindelse (citante Erasmo Francisco) er iche uden god Grund: Landet at være opfundet og beseiglet af de Christne, at Christus igen kunde lade sig finde i de

hedensche Indbyggeris Hierter. Det samme kand och med lige Grund sigis om det bebygde Grønlands Opfindelse, som og af alle Søe bekiente holdis for et Land med America. Fra Dronning Magretis Tid finde vi, det icke har været bekiendt hidindtill. Men for nogle Aar siden har Gud opvagt en Deel særlig af Hollandsche og Dansche eller Norsche, som det hafve opsøgt og beseiglet. Men i sær fortierer Høyløfvlig Ihukommelses Christiani Qvarti priselige Exempel i at opsøge Grønland udj en lofvlig og god Intention Lovv og Berømmelse. Men seer vi nu hen till huis intenderende, da er det allevegne egen Profit og Baade, men Guds uden Tvill en langt anden, ieg meener Hedningens Omvendelse og Opliusning. Hand gifver Lyche till hint, at dette derved som et Accident i sin Tid og kunde befodris. Dette skulle vj i Sandhed erkiende som et nutum divinum, hvilchet og Doct: Schupius, citante Gerbero, har observerit: Hidindtill, inq., er udi Grønland fanget mangen stor Hvalfisch, men hvorledis mand schulde fange Mennischer i det vitt fraliggende Barbarische Land, derom har faae Folch bekymret sig. Men forlængst ere der dog nogle Personer af Grønland vorden tilschichede jetzregierende K. M. udi Danmarch, man hafvde og sagt, at D. K. M. hafver ladet dennem informere udj dend Christelige Religions Fundamenter, og vilde igen schiche dem till Grønland. Det var et got og lofvligt Forhafvende.

Mand hører jo i disse Tider Consistorierne alleveigne at klage ofver Candidatorum Ministerij og Expectanters otverflødige Anløb, hvilche alle mand hverchen veed eller kand forsørge og accomodere. O! hvor var det at ønsche, at saadanne motte brugis og vilde lade sig bruge /: ligesaa vell som de Papister :/ til at prædiche Evangelium for de arme Hedninger her og der udj Hedenschabet; aldrig var det at tvile paa, at Gud jo til vor Planten og Vanden skulle gifve sin himmelsche Fremvevt og Velsignelse effter det, Hand har lofvet Es. 55 v: 10. 11. Og vi daglig hører og fornemmer, hvor mand tenterer der paa, Guds Ord fruchtbarlig Prædichen hos Hedningene, som ieg och nyligen udj afvigte Aar 1710 Kern Cronica med Hiertens Fornøjelse fich at læse, sc: om de dansche Missionariers lychelige Indgang og Progress med Christj Evangelij Forkyndelse hos Hedningene ved Tranqvebar udj Ost-Indien. Och dette skulle jo billigen gifve os en Lyst og Attraae, fremdelis med Iver og Alvorlighed der i at fortfare, og i hvor mand dette kunde afstedkomme, Guds og Vor Frelseris Jesu Christj Ære og Lære at søge og forfremme.

Men, motte der vell billigen sigis til min u. Ringhed: Hvad det kom mig og mit Embede ved, at giøre sliq Proposition og Forslag for D. K. M.? Da er det vell icke min Tanche, at ieg uden mit Embedetz Grendtze formasteligen efter eget Hofvet och Tyche torde foreschrifve nogen, hvad de herudinden burde og skulle giøre. Der till kiender ieg mig selv alt for ringe og udychtig /: i hvis Henseende ieg och her har anført mindst af mit eget, men mest af andris, hvis Autoritet nochsom formoedis schall giøre Sagen beforderlig :/, men det er ichun en Forberedelse till dend Gudelig Villighed at promovere, ieg bær till Guds Ære og de fattige Hedensche Grøn-Lænders Omvendelse. Thi fra dend første Tid Gud kallede mig uværdigste till en Arbejdere i Hans Viinggaard, nu for meere end 4re Aar siden, da er mig altid, ey uden hiertelig Medynchsomhed iblant andris, ogsaa kommen i Sinde disse arme og vilde Hedninger udj Grøn-Land deris meget syndige og elendige Tilstand, hvis Fædre vell fordem udj Pafvedommetz Tid, som Historierne melde, hafve faaet et lidet Nys af dend Christelig Troe, men dog siden igen er uddød for dem af Mangell paa Lærere og Underviisere, derfor saa kand ieg nu icke lenger dølge de Tancher, ieg har fattet ofver dem sc. om det var Guds Villie, og det kunde være mig mueligt, at prediche Christum for disse hedensche forblindede Grønlænder, till hvilchet ieg bær saa inderlig og hiertelig en Forlængsell, at alligevell ieg ofte har fundet udj mit Gemytt en heftig Striid,

der gjorde mig saa tvilraadig i mit Forset, saa ieg nær hafvde begravet disse mine Tancher hos mig selv, af Tvilismaall, ieg maaschie ingen skulle finde, der mig og denne min gudelig Intention ville befodre, uden hvilchet ieg det iche kunde verchstilliggjøre; saa har ieg dog aldrig haft Roelighed i mit Sind, men har fundet i min Aand saadan Tilschiendelse, at ieg umueligt kunde lade det, ieg jo motte forsøge der paa saa vitt ieg kunde. Gud, som randsager Hierter og Nyrrer, veed, at ieg taler Sandhed i Herren og lyfver iche. Men det, som igen opmuntrer mig at aabenbare det, som ieg hidintill har holt hemmelig hos mig selv, er dog fornemmelig dend glorieuse Nidkierhed, D. K. M. bær, for Guds Ære at fremme inden sit eget Rige, ey paatvilende, dend samme jo ogsaa schall reche till dem der uden fore, hvor om ieg Dag og Natt Gud i mine Bønner anmoeder og, Gud schie Lovf! udj for anførte Exempel af de Kiøbenhafvsche Missionariis med Glæde fornemmer. Dis være Kongen velsignet for Guds Ansigt ævindeligt!

Effter dend Beschaffenhed, ieg grundelig har udforschet om Grønland, schulde det sandelig iche være saa umueligt, sligt och der at afstedkomme, hvis mand ellers med Alvorlighed ville tage sig det an. Till Stæden at henkomme, er noch fra D. K. M.s Kiobstad Bergen derofver dend knappiste og mest bekiende Seiglatz, hvorfra og Farten i nogle Aar af en Borgere der udj Staden, nafvnlig Hans Mathieson er continuerit. Men Landet i sig selv belangende, da paa dend Deel, som det af voris er bekiendt paa, kaldendes Strat-David 64 Grad Norder Brede, er det af Kuld og Heede lige med voris Norge eller Nordland ofver ensstemmende, og derfor baade sundt og beqvemt at lefve, ia Jorden er och beqvemt till Sæd og Høst, saa mand dermed saavelsom med Fischeriet kunde søge Næring og Lifvs Ophold. Mand kunde og derforuden hafve en treffelig Trafique og Kiøb Mands Handell med de Wilde, og der paa mechtelig profitere, og saaledis stoppe dend derpaa anvente Omkostning, thi voris Vhare, som ere dem begierlige, bestaaende udi adschillige ringe Jern-Verch og andet smaatt Tøyerie, sticher iche mange Penger udj mod deris, bestaaende udj Thran, Hvalfisch Been, Wal Ros Tænder, Enhjørnings Horn, Reensschind, Kaabeschind og saadant viidere, hvorpaa vore Norsche Kiøb Mænd igen paa sine Stæder 3 dobbelt kand aagre og profitere. Dend beste Maade og Middell betreffende, hvorunder mand best kunde komme till at underviise de Hedninger udj Gronland, da vaar det iche raadeligt for nogle Personer at gifve sig iblant et vildt og hedensch Folch, men mand motte see sig saa forsynet, formedelst en liden Fortresse eller Castell, hvor paa mand sig med et ringe Tall Folch og nødvendige Subsidiis kunde opholde, at mand kunde være sicher for Fare og Ofverfald af dem, derpaa Historierne gifver os Exempel af de udørchede Hedninger udj Vest-Indien.

Øg at dette hellige Werch iche skulle nedleggis og till rygge drivvis af Penge Mangell i dend Omkostning der paa motte anvendis, det kand vell D. M.s milde Forsiun forekomme, dersom det ichun n. behagede vor a. n. Konge, en Collect at befalle ofver det heele Land, der ved en frivillig Steur at i Hobe samle og aarligen at anvendis till Missionariorum Ophold og Nødtørffthighed, ved de der hen fra Bergen aarlig hengaaende Kiøb-Mands Schibe, saa mand af Førstningen iche torde ved at fodre nogen Ophold af de Vantroende, men omsonst prædiche Evangelium for dem, hvilchet og nest Guds Hielp meget der till skulle hielpe og forfremme. Saadan en Collect at opbringe, skulle visselig og iche falde saa besværlig. O! hvor schulde Gud igen desto rigere ofvergyde saadan et Land med sin Velsignelse, thi Gud holder med os ligesom vi holder med ham. Og ieg er ogsaa forschret paa, at mange Gud elschende Siæle af alle Stænder till slig Guds Æris Udbredelse gierne og hiertelig store Summer schulde contribuere, ja glæde sig, at de saa vell og saligen kunde anlegge deris Godtz og Formue.

Dette er nu min a. u. og ringe Tancher og Forslag til denne hellige og vigtige Sags Verchstelliggjørelse. Hvilchet, Gud gifve! motte saa virche udj D. K. M.s og alle retsindige Christnis Hierter, at det motte udfalde Guds allerhelligste Nafvn till Ære, fattige Hedninger till Omvendelse,

Og mig til en behagelig Resolution og erønschelig Bønhorning. Det onsker en af Guds uværdigste og ringeste Tienere hos Herrens Meenighed i Vogen.

Hans Povelson Egede.

Vaagen udj Nord Landene d. 21. Decembr: Anno 1711.

Egh. Med Laksegl; i Skjoldet et Egetræ; paa Hjelmen en Ravn; Omskrift H. P. E. — Paategning: behandlet i Conseillet 4. Jan., communiceres og Facultas theol. Dette bleef udsat at indhente Erklæring, indtil videre leveret Matthesio d: 25. Apr. 1713. Recomm. af Biskop Smede i Bergen 25. Okt. 1712.

Henlagte Sager til Supplikbøgerne 1712 HH 442.

37.

1712, 25. Oktober. Biskop Niels Smed udtaler sig til Conseillet i Anledning af Hans Egedes foranstaaende Projekt af 20. Dec. 1711.

Høye og welbaarne Herrer Geheime Raad.

Til D. Exc.s høygunstige Befodring insinueris een vidløftig Project, forfattet af een fattig, dog nidkier Præste Mand for Hedningens Omvendelse, boende i Nordlandene, mig tilsent, formedelst Farten paa Straet Davids for faa Aar siden er begynt og continuerit ved dette Stæd. Det skulle vel siunis plausibel, at det gamle tabte Grønland fra dette District kunde begyndis at blive opsøgt, og at Guds Kundschabs Indplantelse meget dertill schulle contribuere, understaar mig derfore, samme Project tillige med Mandens a. u. Supplique at overgive til de høye Herrers gunstige Betenchende og D. K. M.s a. n. Resolution, hvis noget deraf ved beylelig Tid og Leylighed kunde settis i Verche. Jeg forbliver i dybeste Underdanighed etc. underdanige Tiener og Forbedere

N: Smed.

Bergen d: 25. Octobr: Anno 1712.

38.

1713, 4. Januar. Referat af Hans Egedes Forslag til Grønlændernes Omvendelse af 21. Dec. 1711, behandlet i Conseillet 1713.

Hr. Hans Poulsen Egede andrager, at Gud har gifuet ham isinde at arbeide paa Hedningernes Omvendelse i Grønland, til huilken Ende han gjerne wil forlade sin Meenighed i Nordlandene, hvor hand har sit nødtørfftige Brød og er elsket af sin Meenighed. Indgifuer et wiitløftig Skrift, som han kalder et Project, bestaaende i en Forklaring af Bibelen, at det er christeligt og nøedwendigt, at arbeide paa Hedningernes Omvendelse, og formeener det kand skee wed ham og nogle unge Studentere, som kunde gaae fra Bergen til Grønland med Hans Mathisens Skibe, og kunde paa nogen Tiid converseere med Hedningene for at lære deris Sprog. Men de fik at forsynis med Ophold og med en liden Festning imod Hedningernes Ofverfald, dertil en Collect ofuer alt Landet wilde behøfues, ei twiflende, at mange Christne jo skulde gifue rundelig til saa gudelig et Werck. Dat. d: 21. Dec. 1711. Recommenderet af Bisk: Smed i Bergen d: 25. oct: 1712.

Suppliker 1712 II, 442.

39.

1718, 21. Juni. *Thomas von Westen til Missionskollegiet om det til samme af Hans Egede indsendte Forslag.*

— — Jeg skicker hermed Hr. Egedes Skrifter om Grønlandernes Omvændelse, dem jeg ikke før har sendt, fordi jeg vilde, Børnene først skulde mættes, dog disse ere og visselig Børn, men vanslægtige. Materien er deylig at læse, Gierningen verckstilliged deyliger at opleve. Alt hvad jeg kand sige er udi Responsis til ham indført. Dette legger jeg til, at hvad Sproged angaaer, findes foruden de hos Olearium optegnede Ord en Almanack paa Grønlandsk paa Academies Bibliotheqv, og hvad Seiladsen og Landet angaar, findes paa Kongens Bibliotheqv dend gamble islandske Biscop Torlacs Landkort over Grønland, samt en laalandsk Rectors, som var en Islænder, Skrift om Grønlandernes Behandling udi 3 volum. in 8t., deraf ogsaa Justits Raad Vulfen har Copie, samt en god Collection af grønlandske Sager. Ach at det var Guds Vilje, at det Lands Siæle, som tilforn har været Norske, og ved de Nordske bleved Christne, maatte ogsaa, som vi nu, Gud skee Lov, ere, blive igien Christne! Om Gud har udvaldt Hr. Egede til det Arbeide, skal jeg icke sige, dog Gud udvælger de skrøbelige til at beskiæmme Vise og Sterke, og Hand tog Saulum til sin Apostel. Hands berømmelige instinctus, hvilken overtaler ham til at forlade Hustru og Børn, er værd ey allene at elskes, men og at soulageres med et Bref fra Collegio. Ellers skal jeg skrive ham mine Tanker til paa min Reise. Dersom det Grønlandske Compagnie, som var i Tanke 1709, i Kiøbenhavn hafde bleved opretted, hafde man fundet en Vey aabned. De Bergenske paa Grønland farende burde tilholdes at fore en Student, som var ret intentionered, med sig. Hvo veed, hvad Gud har i Sinde? Skal og dend Seier falde i det høie Collegii Hænder? Amen.

Missionskollegiet. Div. Dok. 1716—1803.

40.

1718, 26. November. *Hans Egedes aabne Brev, indeholdende Forslag til de hedenske Grønlanderes Omvendelse.*

Velmeent Forslag og Opmuntring till De Hedenske Grønlanders Omvendelse.

I. N. I.

Alle Jesu Christj Elskere udj alle Stænder, Geistlige og Verslige, Høye og Lafve, Fornemmelig Denne Stadtz fornemme Borgere og Indbyggere.

Næst min ydmyge og ærbødige Hilsen, forønskis opliuste Øyne, Hielp villige Hierter, Gudelig Nidkierhed af Gud dend Hellig Aand, ved Jesum Christum Vor Herre!

Gunstige Velyndere og Venner i Christo!

Det er fast at forundre sig over, hvi det gode har saa vanskelig en Fremgang, da tvert imod det onde gaar sielden til bage! Men Aarsagen er uden Tvill denne: Menniskenes Natur selv er tilbøvelig till det onde og det godis Fiende. Till det onde hafve vi Med-Hielp og Midler, men till det gode mangfoldige Forhindringer. Gud bruger ingen Vold at fortsætte sin Gierning med, men vill, det Gode skall gioris med fri Villie. At mit Gud velmeente Forset till de Hedenske Grønlanders Omvendelse finder samme Anstød, befinder ieg noch i Sandhed. Jeg tenchte vell, at fordi det hafvde Henseende till Guds Ære, skulle det have en ubehindret Fremgang, men lige for det samme, at det gielder Guds Ære, finder samme Anstød og

Forhindringer, thi Diefvelen, Verden og Kiødet søger iche at fremme, men at hindre Guds Ære, eller monne ieg skulle holde Diefvelen saa fremmet og uskyldig, at hand er her gandske uden fore? Saa, enten maae dette mit Forhafvende mishage Gud eller det maae mishage Diefvelen; men dend Gierning kand ey mishage Gud, som sigter til Guds Ære og grundis paa Hans Ord og Befalning, Math. 6. Søger Guds Rige. Derfor maae det endelig mishage Diefvelen, saasom dend er meent, hannem og hans Rige til Undergang og Forderfvelse. Skulle da nu vell dend Guds og Menniskens afsagde Fiende, dend gamle Slange, som forfører dend gandske Verden og gaar omkring efter St: Petri Vidnisbyrd, at berøfve Gud sin Ære og Menniskens sin Salighed, skulle hand, siger jeg, iche vredes derofver, men lade mig med Roe, og mit Forset ubehindret! Ney jeg troer det iche! Thi det er Diefvelens Maneer, siger Saccus, at hvor Gud vill plante sit Ord i noget Land, der legger hand sig imod af all Magt, baade med Torden og Liunet. Dend sorgelig Forfarendhed disverre! gifver det jo nochsom tilkiende, hvor grusselig Diefvelen fra Begyndelsen har tragtet efter dend Christen Kirche at udslette, nu ved de hedenske Keysere, nu ved de Arrianiske Kiettere, som de blodige Historier i de første 300 Aar efter Christi Himmelfart klarlig udviiser. Der efter, da dend ved Guds Naade var kommet noget paa Foede igien, opvagte og udsente Sathan 2de grusomme Ulfve, Pafven og Tørchen, af hvilche dend endnu denne Stund jammerlig forfølgis og eftertragtis, umeldet alle de particulare Anstød, Sathan har lagt i Veyen paa et hvert Sted og Land, hvor Gud har sendt sit Ord, dend Christen Kirchis Fremvevt till Forhindring. Dog Udgangen, Gud skie Ære! har udviist, at det, Gud vill hafve frem, kand ingen Diefvell i Helvede forhindre. Hvilchet samme er och min Trøst imod det Onde, Diefvelen har i Sinde imod mig og mit Christelig Forhafvende. Men Sathan gjør dog, som ieg sagde, alt hvad hand kand, og forsømmer ingen Leylighed, kunde hand gandske kuldkaste og til intet gjøre dette mit Forhafvende, hand sparer jo ingen Flid i alle Occasioner. Jeg veed derfor iche, om jeg anderledis kand og bør optage det, end til regne det ochsaa dend gamle Slangis Listighed, der iche gierne seer sit Rigis Afbrech og Formindskelse, at der allerede møder mig udi mit gode Forhafvende saa mange Anstød og Forhindringer, hvilche gjør det, at det Aar efter Aar saaledis er blefven forhalet. Hvad Anfegting og Striid ieg her ofver i nogle Aar har fundet hos mig selv, førend ieg fih bragt det till denne nærværende Resolution, kand enhver vell letteligen skionne, som betragter mine Vilchor, og hvor sterch en Krafft de jordiske og forfengelige Ting hafver till at drage vore jordiske og kiødelige Hierter till sig. Thi uanseet, at ieg med Hiertens Lyst og Attraae, fra Begyndelsen har forlanget at motte see denne Herrens Gierning befoedret, iche dismindre, saa har dog Sathan ofte søgt dend at neddempe och udrive og i Steden igien i Hiertet indkastet største Ulyst og Dofvenhed, og Uvillighed det angribe, saa ieg lenge siden skulle hafve afstaaet dette Forhafvende /: ieg maae rundt ud bekiende det /:, hvis Gud iche holt mig fangen udj mine forrige Forpligters Betragtelse, og at ieg har begyndt at legge Haanden paa Plofven, og derfor iche, salva conscientia, maae og kand see mig tilbage. Endeligen saa er mig denne turbulente Krigs Tid iche dend mindste Forhindring til mit Forsetz Udførelse, thi for samme Sag Skyld har mine Forslag paa sine Steder nu udi samfulde 8te Aar intet kundet effectuere efter Ønske og Forlangende. Hvorfore ieg da nu i dend Herris Jesu Navn, efter fornemme og høylærde Guds Mænds Raadførsell, har satt mig fore, at legge en alvorlig Haand paa Verchet, og det samme, D. K. M. og andre retsindige Guds Børn ydmygt at insinuerer, ønskende af mit inderste Hiertens Grund, at dend almechtige gode Gud, som har alle Menniskers i sin Haand og leeder Kongernis Hierter som Vandbeche,

vilde nu ochsaa optende dennem sambtligen med en hiert-inderlig Affection till dette hellige Verchis Befoedring.

Vell bekiender ieg, at dend Instantz er iche aldellis uden Grund, nemlig, att disse vanskelige og viit udseende Tider disputerer Mueligheden till et saa bekesteligt og betydeligt Verck, i Betragtning, at det uden D. K. M.s kraefftige Assistence og et formuende Handels-Compagnie iche kand verchstellig gioris. Men i nærværende Tilstand er det ene saa velsom det andet gandske uventeligt. Denne Instantz vill ieg lade staae ved sit Værd; beder dog derhos, mand effterfølgende Forslag ville optage i ret Christelig Betragtning.

Hvad D. K. M. Selfver angaaende, da haver Hand gifvet os saa mange store Profver af Sin høypriiselig Nidkierhed for Guds Ære og Christi Rigis Udbreedelse, endoch i disse høyrverlige Tider; thi det er jo for nyssens, at D. K. M. hafver destinerit Post-Indkomsterne ad pias causas og fornemmeligen til Missionen udi Ost-Indien, ligeledis ochsaa dend lappiske Mission. Saa er det iche heller at tvile paa, at jo det fromme Kongl. Hierte vircheligen ville antage sig dette hellige Verch. Thi har Hand antaget sig Hedningenis Omvendelse udi Ost-Indien, da glemmer Hand iche heller de Hedninger udi Grønland, helst saasom disse til saadan Hielp og Forsorg frem for hine ere prioriterit, saasom de, hvilche de udi deris Forfædre hafver været Undersaattere af Norge, og har sin Oprindelse af vore Norske og Islændske, der til med udi den Christelig Troe effter de Tidens Beskaffenhed opliuste, hvoraf der endda skall hafve været Lefvninger indtill Christiani Qvarti Tider, da en Munch fød i Grønland, skall derfra hid være hiemkommen. Dog kand D. K. M. her ved allene intet udrette, med mindre der ochsaa findis dem, som ere resolverede till Handelen paa de Steder at continuere.

Jeg agter, at ingen i Verden er beqvemmere til dette Lands liggende Fæe at opsøge, end denne Stadtz Borgere, hvilche der uden Tvill herved i Fremtiden hafvde at ominere sig utroelige Herligheder, om det fornuftelig blefv anfanget og udi god Stand bragt, at ieg intet skall melde om de adskillige Slags Mineralier og Berg Vercher, som det Land har Ofverflødighed af, hvilchet baade Undal udi sin gamle Grønlandske Beskrivelse, saa velsom nyere Relationer om Nye Grønland gifver tilkiende, hvorfra dend Engelske Forbitzer skall have hiemført 300 Tønder Guld-Ertz, saa velsom ochsaa høyløfvlig Hukommelse Christiani Qvarti Skibe. Saa er och de adskillige Fiskerier med Hvalle, Kobber, Rosmer etc. saa profiterlige, at de noch kand stoppe dend der paa anvente Bekostning, umeldet dend profiterlige Handling med de Wilde. In summa, dend samme gode Fordeell, som de Engelske have af sine, strax over fra Grønland liggende Platzer, hvilche de holder for dend aller fordeelhafftigste for deris Nation, formedelst det ofverflødige Fiskerie og profiterlig Handell med de Wilde; lige dend samme gode Fordeel kand och være at hente for os udi Strat-David eller Grønland, besynderlig naar andre Nationer motte holde sig derfra, som fra et andet Kongl. Danmarchiske Territorio og tilhørende Landskab.

Men hvor ere Kræffter i disse Tider till at giøre saadanne store Expenser, som til saadant et bekesteligt Verch udfodris? Resp: Jeg gifver vell Magt, at her till i Begyndelsen udfoedris en anseelig Penge Sum, men at det skulle ofvergaae en muelig og afstedkommende Qvantum, om ellers enhver ville giøre hvad Efvnen kunde formaae, kand ieg iche indbilde mig. Maae mand dog detz foruden i disse Tider ochsaa giøre store Assarder for sin Næring og Gevinst, som mueligen iche venter meere, og er vell saa stor Fare hos, kunde da iche en resolveret Mand ligesaa vell sette sin Assard der hen paa, naar hand viste, uden sin Skade, ieg vill end iche sige, med sin Fordeel, der med at fremme Guds Ære og Menniskens Salighed? Monne Gud iche øyensiunligen skulle velsigne saadan en Mands Næ-

ring, ja all hans Foretagende, som haver sit Øyemerche iche paa sin Profit allene, men fornemmelig paa Guds Æris Udbreedelse? thi Gud holder med os ligesom vi holder med Hannem.

Ieg troer, ingen skal undfalde det, at mand jo i Begyndelsen motte behielpe sig med nødtørfittige Conditioner, som de andre Nationer ved deris forste Ankomst paa America, thi saa motte de Franske ved Ankomsten paa Canada, saavel som de Engelske paa Nye Engeland, beliggende strax over fra Grønland, udi mange Aar behielpe sig med ringe Forter og Skantzter eller af Jord og Pallisader, og en ringe Gvarnison à 40 og 50 Mand till Beskyttelse for de Wildis Ofver Iiling. Saa-danne Jord Forter og Huuse motte vi vell ochsaa i Begyndelsen tage til Tache med og kunde være lige saa sichre og behielpelige for os som for hine, naar vi fich bragt os i samme Defensions Stand. Dend heele Bekostning allene bestaar der udi, sc: at opholde os der et ringe Mandtall med fornøden Opholdtz og Forsvars Midler, og ellers hvad Materialier, som kunde behøvis till vore ringe Jord-Forters og Huusers Opbyggelse, hvilchet der jo iche skulle udkræfve saa store og utilvebringelige Penge Summer, som af mange formeenis?

Ieg hafver siden Ankomsten her till Stedet bespurt mig med forstandige Skippere, som haver faret paa de Steder og vell kiender Landetz Temperament, saa vel som disse wilde Folchis Natur og Væsen, hvilche synis, at det var raadeligst, førend mand anvente nogen yderligere og større Bekostning paa Coloniers Oprettelse, at mand da først till Forsøg paa et Aars Tid eller meere efterloed til en 20 resolverit Mænd der i Landet med Kiøbmandskab og ellers nødtørfittige Opholdtz-Midler, hvor mand da imidlertid kunde observere alt, hvad som kunde være tienlig til en fuldkommeligere og bekosteligere Plantation, om i sin Tid skulle foretages. Ieg gifver vell Magt, at for en eller to vilde ochsaa dette falde altfor kostbart og vidløffigt, men iche for et heelt Compagnie, særdelis naar D. K. M. ochsaa vilde legge Sin krafttige Assistance dertil og a. n. forunde os særdelis og visse Privilegier ved vore Vharers Ud- og Indførsell. Jeg hafver for kort Tid siden, ved dend velærværdig Guds Mand Hr. Thomas von Vesten, Inspector over Missionen udi Findmarken, giort u. Ansøgning til D. K. M. til dette hellige Verckis Befoedrelse at motte nyde en viss Pension af alle Kircherne her i Landet, saa vel som och en frivillig Collect hos alle og enhver, som noget til Guds Ære og Rigis Udbreedelse godvilligen ville contribuere, hvor till der uden tvill af Gud skulle opvechis mange gudfrygtige Siæle af alle Stænder, der visseligen skulle holde det for sin aller største Glæde, at de saa vell og saligen kunde anlegge deris Godtz og Formue; her paa ieg erfarer med allerførste a. n. Resolution, hvilchen besynderligen var forsichret om, naar Compagniet, som till Handelen der i Landet sig ville resolve, saadant og mcere tillige med mig for D. K. M. a. u. androeg, hvilchet da och nødvendig motte skie, førend D. K. M. kand giøre der til nogen Assistance. Ved dette Middell kunde der en temmelig Bisteur tilveye bringis; og naar enhver Lem i Compagniet skiød sit der till, hvem vilde da tviile paa, om det straxen vell kunde stillis i Verch? Ieg har allerede formaaet en Bekiendt i Nord-Land, som vill lade sig beqvemme til at træde i dette Compagnie og her till deponere Tusinde Rdl. Indfinder sig fleere, da skall det, nest Guds Hielp, blifve mueligt, hvad som for de fleste nu siunis umueligt. Nu ieg er forsichret paa, at hvor der er en retskaffen Kierlighed og Begierlighed i Hiertet till at fremme Guds Ære og Næstens Salighed, der sparer mand ingen optenkelig Fliid, Møye og Bekostning till dend samme at udføre. Der skall ingen kunde negte, at ieg jo allerede til en Anfang har præsterit det yderste ved denne Sag, som nogen kunde giøre, i det ieg for dend Skyld, tvært imod min kiere Hustrøis, saavel som alle troefaste Venners inderlig Bøn og Fraraadelse har qvitterit iche alleene mit Folch og Fæderne Land,

men endoch mit Kald og visse Brød og en Meenighed, som mig elsket af Hiertet, hvilche der och ofver denne min usædvanlige Adfær forekommer mange som noget, der iche rimer sig med en sund Fornufft; og er ieg endnu fremdelis bereed at anvende all min Tid og Tallent der till, saasom ieg har intet saa kiert, ieg jo gierne vill opoffre det for Christi Ære og Lære Skyld. Iche siger ieg det till min egen Ære eller at vinde en forfengelig Roes for Verden; det være langt fra mig! thi det er dend aldvidende Gud bekientd, som randsager Hierter og Nyrrer, at ieg for saadant har i mit Hierte allerstørste Afskye, men i mit Hiertes Enfoldighed at viise, hvad en inderlig Kierlighed till dend Herre Christum kand formaae, og at opmuntre andre til det samme. Ieg veed vell, hvad mig kand svaris, nemlig: hvem kræfver saadant af min Haand? Og hvem har kaldet mig der till? Ieg svarer: Endog ieg iche extraordinarie Viis er her till kaldet af Gud, saa troer ieg dog, at ingen retsindig Christen skall anderledis kunde udtyde dend indvortis gudelig Drifft og Hiertens Forlengsell, ieg hafver til at fremme Guds Ære og disse arme Menniskers Salighed, end som et lofvligt Kald paa Guds Siide, allene at der mangler mig endnu en ordinarie Vocation der till af Mennisken, hvor med ieg ochsaa vell i sin Tid af D. K. M. blifver forsiunet. Og at ieg for samme Skyld har forladt min Meenighed, kand og ingen heller med Rette sige at være ilde giort, om hand vill troe mit Forset at være uinteressert med nogen Henseende till timelig Promotion og Forfremmelse. Kand det holdis lofvligt, at En affecterer andet Kald og Meenighed, endog mangis Øyemerche er iche Guds Ære og Menniskenes Salighed, men langt meere deris egen Ære og Forfremmelse, da er ieg visst i mit Hierte forsichret, det iche at være ulofvligt, hvad ieg i dette Fald hafver giort, i Betragtning, ieg her med iche tencher at søge mit eget, men allene det som er Jesu Christi. Ach! skulle vi iche af Hiertet søge Hans Ære, som saa alvorlig har søgt vor Salighed. Salomon melder Cant: 5, at en ret Christi Brud ofte ligger siug af Jesu Kierlighed. Ja i Sandhed, hvo der ret i Hiertet betragter, hvad Christus har giort imod os udi Igienløselens Verch, hvor nidkier Hand har været, at udføre dend samme, hvor ifvrig og brendende Hand endnu denne Stund vor Salighed søger og forlanger, — hand maae skamme sig i sit Hierte for Gud, at hand der imod udviiser sig kold og lunchen i sin Kierlighed og Nidkierhed igien for Christum og hans Ære.

Faderen har gifvet sin Son Hedningene til Arfv, og Verdens Ender til Eiendom, Psal. 2. Dend Christen Kirche saasom Christi Brud er derfor skyldig at see till, at hendis Brudgoms Grendtzer iche igien drifvis till rygge og formindskis, dend maae iche aleene hafve sit Skiod aaben, at anamme dem, hvilche af sig selv ville omvende sig fra Vantroen, men dend maae og indbyde dennem dertill og forelegge og priise Salighedens Gode for dem, om hvilchet de arme Folch af Naturen intet viide, paa det de, om iche alle, dog alletiid nogle, kunde blifve reddede fra Mørkhedens Øfvrigheds Magt og igien forsatte i Guds Søns Rige. Dend, som ret betragter Josephs Skade, kand iche andet, end maae udbryde med sin Frelser, Psal: 69. Nidkierhed for Dit Huus hafver ædet mig, og Psal: 39. Mit Hierte er forbrendt i mit Lifv, og naar jeg tencher derpaa, da blifver jeg optendt. Og hvem ville dog iche engang ifvris der over, at Guds Nafvn iche helligis saaledis af alle Mennisker som sig burde paa Jorden?

At Diefvelens Rige saa megtig tager till, men Guds Rige tager af, at de Christne blifver faae, men Hedningene mange? Motte mand her iche sige till Gud, Psal: 86: Hvorfor vill Du hafve skabt alle Mennisker forgiøfvnis? Thi hvortil ellers er Mennisket skabte, uden at det skulle elske, dyrche og tiene Hannem. Petrus vill, at vi skall forkynde Hans Dyder, som kallede os fra Mørchet till underlige Lius 1 Petr: 2. Lofver Herren, som boer til Zion og forkynder hans Gierninger iblant Hedningene, formaner David, Psal: 9. Det er jo vor Frelseris udtrycheligh Befalning:

Søger Guds Rige og hans Retferdighed Math: 6. Der hen seer Hand, naar Hand udi de 2de første Bønner af Fader Vor har lærdt at bede: Helliget worde Dit Nafvn; Tilkomme Dit Rige. Der om skall alle Christne bede, derpaa skall alle Christne arbejde, Enhver efter dend Gafve og Formue, som hannem af Gud har forleenet. Men hvor ere de Ni? De søge alle deris eget, men ingen det som er Jesu Christi. Phil. 2. Dend gandske Christenhed berømmer sig vell af Troen, men hvor er Troens første fødte Datter, dend ifvrige Kierlighed! Hvad har mand hidindtill villet giort og liid for Christj Ære og Lære Skyld? Det er unueligt, siger Chrysostomus, at være en Christen og iche at føre Siæle till Christum. Troen er frugtsommelig og føder andre af sig. Hvor dend er i Hiertet, der ytrer dend sig i Gierningen og tier iche stille, men forkynder for alle, hvor stor Herlighed dend har i Christo. Dend er for rund og gafve-mild der till, at dend skulle beholde dend Skatt for sig allene. Dend taler der om og vill gjerne meddeele andre dend med sig; og saa vitt dend kand, vill dend ochsaa hielpe de Usalige til lige saadan Lychsalighed. Naturen drivver os till at antage os dend Nødliidende. Men hvad er større Nød end Sielens Nød? O! hvor elendige Folch ere de dog, som lefve uden for Christi Rige? De hafve ingen Guds Kundskab, er langt fra Livvet, som er af Gud, deris Forstand er formørchet ved Vanvittighed og deris Hierters Blindhed; ere Syndsens Slafver, Diefvelens Liffegne, fordømt forend fød.

Paullus siger: Eph. 2: de ere uden Gud, uden Christo, Fremmede og uden Israels Borgerskab, fremmede fra Forgiettelsens Testamente. /: O! mit Hierte vendis i mit Livf, saa ofte ieg tencher der paa for de arme vanvittige Mennisker Skyld. Ach barmhiertige Gud! skaffe dog Middel og Veye till deris Opliusning og Omvendelse for Christj almindelig Fortieniste Skyld: / Skulle vi Christne nu iche lade os dette gaee til Hierte, da slegte vi iche Gud vor Fader i Barmhiertighed, der dog gifver alle arme Syndere Middell till Omvendelse og alvorlig tragter efter deris Salighed, som det heeder 3. Petr. 2. Gud vil iche, at nogen skall fortabis, men at alle skulle vende sig til Bedring, item 1. Tim. 2: Gud vill, at alle Mennisker skall blifve salig og komme til Sandheds Bekiendelse. Men hvem tencher paa de arme Hedninger? Med hvad Øre og Hiertes pleyer mand at høre dem, hvis Hiertes optendis og forbrænder der ofver, naar mand maae fornemme, at der endnu er saa tusinde Maall tusinde Siæle af Verden, hvilche der end iche kiender, iche ærer og mange iche tilbeder voris, ja deris Frelser? Raaber mand og daglig till Gud, at hand endelig i Naade vill forbarme sig ofver dem og føre dem af Mørchet till Liuset, fra Sathans Magt til Gud? Hvis Hierte forlengis och, at hand, om mueligt var, gjerne ville prædiche Christum for saadant et forblindet Folch, om hand end der over skulle liide Armoed, Spot, Drøfvelse og Død? Eller beder mand og Gud hiertelig der om, at Hand vill opveche Christrige og ifvrige Folch og dem saasom Apostle hensende till saadanne Nationer for at oprette sin Søns Naade Rige blant dem? Men O! hvor faae ere de dog, som engang tenche der paa og sig om saadanne Folch bekymrer? Noch Christne har der været og endnu er, der ved Skibsfart, Handell og Vandell, ved at besøge de hedenske Lande, Hedningene deris Guld og Sølv og andre Skatte at tilbringe, men hvor faae der imod igien af de samme har været betencht paa, hvorledis mand igien motte dem dend aandelig Evangelij Skatt om Christo meddeele. Hidindtill er udi Grønland fanget mangan stor Hvalfisk, siger dend høylærde Doct. Schupius. Men hvorledis mand skall fange Mennisker i det vidt fraliggende Barbariske Land, der om har faae Folch bekymret sig. Dog ere der forlængst nogle Personer af Grønland hjemført af høyløfvlig Hukommelse Christiano 4to, i Tanche at lade dennem informere udj dend christelig Religions Fundamenter og vilde igien skiche dem till Grønland. Det var et got og loffligt Forhafvende. Og hvem ville endnu iche glæde sig der over, at Naade Soelen

motte igien oprinde for disse arme Mennsker? Og hielper der till efter yderste Efvne, vel betenhende, saadant iche skulle være spildt og forgiefvis, men en Gierning, som er Gud synderlig behagelig og dend hand vil krone med megen Velsignelse, hvilchet de Kongl. Danske Missionariers Exempell udi Ost-Indien till allis Forundring og imod allis Tanche herlig udviiser. Allene dend Lade siger, der er en Løfve derude. Mand forevender, det er et svart Verch, udfodrer megen Møye og Bekostning, og er dog uvist, om nogen Frugt der ved kunde skaffis. Hermed forraader mand sig selv, idet mand iche gierne vill lade sig det være suurt at udbrede Guds Ære, og at vi har dend skalchagtige Tieneris Gemytt, der gich hen og gjorde en Huule i Jorden og skiulte sin Herris Pendinge, hvormed han dog skulle aagret. Math. 25.

Hafvde den forrige Tids Christen Kirche iche haft meere Omsorg og større Lyst til at fremme Gud sin Skaberis Ære, og været betencht paa Midler till vore vantroende Fædris Omvendelse, end denne idtzige Christen-Kirche, da havde vi uden all Tvill endnu dend Dag i Dag er, været blinde Hedninger. Vist er det og uden all Modsigelse, at Gud vill hafve os Mennsker salige, men det er og vist, at hand vill hafve os salige ved de af hannem beskichede Midler, nemlig Ordetz Prædichen. Iche heller sender hand nogen Engell af Himmelen at prædiche for dem, men Mennsker har hand beskichet dem, derfor har hand sendt sine Propherer, derfor er hand og selv kommen udi Kiødet, derfor har hand udsendt sine Apostle, og efterdags har hand befalet sin Christen Kirche dend Omsorg. Her till ere dend samtblige Kirches Lemmer i Almindelighed tilforbunden, at gjøre der till, hvad den kand. »Hvo som kand føre dend vildfarende paa rette Vey og gjør det iche, hannem er det en stor Synd; der motte nu omstunder mangen Siæll af Jøder og Hedninger blifve omvente«, siger dend meget aanderig Lærere Doct. Muller, »dersom store Herrer, rige og mæchtige Folch vilde anlegge det Christo till Ære og Tieniste, som ellers mangen udnytteligen forspilde til Pragt og Vellyst, till Hofvmod og Ofverdaadighed«. Men disverre! mand offerer heller Christi Folch dend Helfvedis Morder-Aand, end at mand skulle søge at frie en Siæll af Sathans Strube og føre dend till Christum. Dend troefaste Guds Tiener D: Spener taler och om denne Sag heel efftertencheligh: Thät. Christenthumb. [herefter Citatet i Betænkning 1711].

D: Cotton Mather, en engelsk Prædichantere till Boston udi Vest-Indien, i dend Provintz Nye-England, bebreyder och sin Nation det samme udi en liden Tractat kaldet Bonifacius, som han loed gaa i Trychen 1710. O! I Protestanter, siger hand, skall de Papister gjøre Eder det tilforn? Hvad Møye og Arbeide hafver disse Folch iche anvent i deris Mission? Iche mindre end 600 Præster af dend ene Jesuitter Orden ere i faae Aar adskillig Gange gaaet till Skibs for at seigle till China og at omvende denne mægtige Nation till deris Religion. Iche mindre end 500 motte for saadan Foretagendis Besverlighed lade deris Lifv i Stichen, og dog fore de ofvrige andre fort med det begynte Verch og synis ligesom at være bekymrede, at de iche kunde være saa lychelige till at opoffre deris Lifv for Evangelii Forplantelse. O min Gud, jeg skammer mig ved at opløfte mit Ansigt till Dig. En saadan Sag var jo billig og christelig. Og hvem veed, hvad for en Velsignelse os motte vorde till Løn, dersom ichun vore Compagnier och Factorier ville optage endeel af dend Gevinst, som de fører af Indien med sig, till saadant et Verch at ville anvende en større Alvorlighed til detzens Udførelse. Gordoni Forslag, som hand udi Enden paa sin Geographie gjør til alle rige og bemidlede Folch, skulle billigen tagis i fittig Betenchning. Den seer summariter derhen, at alle formuende Folch schulle bryde noget af deris aarlig Indkomster og anvende det til Evangelii Forplantelse iblant Hedningene.

Hvad de Hollandske Missionarier har gjort til Ceilon, og hvad de Danske Missionarier nu gjør paa de Mallabariske Custer, skall billigen opmuntre os till det samme. Naar de, som hafve en Frejdighed till at optende Evangelij Lius her og der i dend forderfvede Verden, ichun først lærte deris Sprog, for hvilche endnu iche Evangelium er forkyndet, og saa vilde varte paa guddommelig Forsiun for at kaldis af dend samme till et Apostoliske Verch. Hvo veed, hvad endnu iche motte skie? Det er jo bekant, hvad Ruffinus forteller om de Iberiers Omvendelse og hvad Socrates om Frumentij og Ædisij Gierninger i det inderste Indien har anmerchet. Saa vitt disse høylærde Mænd.

Ieg frygter, det er et vist Tegn noch der paa, at vi lidet selv elske Guds Ord, naar vi gøre os saa aldels ingen Fliid at meddeele andre det; der de 70 Discipler Luc. 10 komme tilbage og berettede Frelseren om det glædelige Budskab, hvorledis de hafvde saa god og lychelig en Fremgang i deris Prædiche Embede, da glædede Frelseren sig i Aanden derofver. See! intet glæder Christo saa meget som Menniskens Salighed, og os Christne skulle billigen intet heller meere glæde, end at och andre kunde blifve bragte till denne Saligheds Kundskab, og Evangelii Prædichen kunde faa en lychelig Fremgang til mange Menniskers Omvendelse, thi der ved blifver Guds Nafvn helliget, Christi Rige udbreed, Guds Villie fuldbragt. Englene i Himmelen glæder sig ofver en Syndere, som gjør Poenitentze, Luc. 15. Langt meere vi da, som med dem er et Kiød udi Adam, og en Aand udi Christo. Ach hvad skulle være os kierere, end at mange Siæle kunde blifve reddede fra Morchedsens Øfvrigheds Magt og førte till Christum, thi da beholder Christus hvad som hand med sit Bloed har søgt at opholde, og skier Hans høyste Villie, som Hand selv siger: Saa sandt som jeg lefver, jeg vill iche deris Død som døer, men at hand skall omvende sig og lefve: Ezech. 33. Bede vi af Hiertet, skie Din Villie, da maae vi og glæde os, at dend skier, og synderlig, om vi med vor ringe Tieniste som et Guds uværdig Verch-tøye kunde hielpe till, at dend motte skie, thi da blifver Æren Guds, som har gjort det alt sammen ved os, men os derfore Løn af Naade af Gud i Himmelen.

Nu lader denne min velmeente Forslag til Guds Ære og de Vildfarendis Opliusning være talt Eder ind i Hiertet, alle I, som Gud har i nogen Maade Krafft og Formue gifvet till at gøre dette hellige Verch Bistand, enten med Raad eller Daad, i dend faste Forsichring, Gud, som er alle gode Gierningers retfærdige Belønnere, skall igien vederlegge Eders Børne Børn det med mangfoldig Velsignelser, her timelig og hisset ævindeligen, og lade Eders Løn være stor i Himmelen. Hvilche som helst gudfrygtige Hierter derfore af Gud hertill skulle opvechis, de samme beder ieg tienistlig at ville værdigis till at forstendige mig sin gode Tilbøyelighed, da vi sambtligen ved min tilstundende Reyse till D. K. M. dette voris lofvlige og christelige Forehafvende motte u. nærmere insinuere. Hvornest jeg forblifver enhver efter Stand og Værdighed til trochiertig Forbøn og ydmyg Tieniste forbunden

Hans Egede.

Bergen d. 26. Novembr. 1718.

Egh. Gl. Kgl. Saml. 2887 4to.

41.

1719, 10. September. Hans Egede til Kongen; bringer sit tidligere Forslag til de hedske Grønlanderes Omvendelse i Erindring og indberetter om Bergenskompagniets forehavende Besejling af Grønland.

Nærværende D. K. M.s a. u. Tienere er for nogen Tid siden her till Stædet ankommen /: efter at ieg for meere end Aar og Dag siden mit Kald i Nord Landene

qvitterit hafver :/ og har ydmygeligst insinuerit de vel-forordnede Herrer udj Missions Collegio et velmeent Forslag till de Hedenske Grønlanders Omvendelse. Hvor till har beveaget mig, endeell, fordi at denne Nation er en Dependenz af Norgis Chrono og saaledis D. K. M.s Undersaatter; endeel och fordj, at de tilforne hafver været Christne tillige med os og udj 500 Aars Tid med Biscopper og Lærere forsiunede indtill Dronning Magretis Tid; og for dend Skyld endnu till denne voris christelig Hielp og Forsorg frem for andre Hedninger ere prioriterede. Og endskiont ieg herpaa i nogle Aare, formedelst disse hidintill besværlige Conjunctioner, uden Effect har arbejdet, iche dismindre vill ieg dog nu a. u. formoede, i Tilliid af D. K. M.s hoypriiselige Nidkierhed for Guds Ære og Rigis Udbreedelse, at D. K. M. skall kaste et naadigt Øye till samme min u. Forslag, saasom det, næst Guds Hielp, skall i alle Maader findis practicabel og vist føre med sig sin store Fordeel og Nytte, om der blifver en Colonie opret der i Landet, hvilchet af dend, udj Missions Collegio indleverte Demonstration fra Capitain Nicolaj de Bærenfeldtz og en Skipper ved Navn Christen Hanson, som der paa Landet i nogle Aar har handlet og beseiglet, kand a. n. fornemmis. Till denne Ende har ieg ringiste og uværdigste Guds Tienere och anvendt all min Fliid, at faae udj Bergen nogle Christelige Gemytter opmuntret, igien at antage sig Farten og Negocien paa bemelte Grønlandske Custer og at oprette der i Landet en Colonie og Handels-Platz. Og i hvor vell En og Anden iche ere saa ilde affectionerede der till, saa beklager de dog, at de uden D. K. M.s egen krafttige Assistance findis hos dennem liden Effecter till saadant et Magt paaliggende Verch at anfange og udføre. Saa vidt har ieg dog forstaaet af dennem i denne Sag, at der noch skulle findis Liebhabere, dersom D. K. M. a. n. behagede at gjøre efterfølgende Assistance:

1) Med Sin a. n. forundte Octroye og Privilegier dennem her till a. n. at encouragere og opmuntre; saasom D. K. M.s salig Hr. Fader, Høylofvlig Ihu-kommelse, forundte Grønlands eller Spidtzbergiske Hvalfiske Compagnie udj en Forordning af 13. Septembris 1697 og en Placat anlangende Grønlands Fartens Forbud for de fremmede Nationer ex 25. Februarj 1691.

2) Men saasom de, hvilche ieg till dato her till har fundet inclinerede, iche er i dend Stand, at de allene med deris egen Effecter kunde udrede denne Expedition, som dog efter forstandige Mænds Ofverslag vill komme hen paa en 20000 Rdr. Capital, da er min a. u. Foreslag, for gierne at ville see dette Herrens Verch befoedret, om iche D. K. M. a. n. ville tillade og bevilge, at der ved Collect motte en frivillig Beisteur indsamlis allevegne i D. M.s Riger og Lande hos alle dennem, som godvilligen noget till Guds Rigis Udbreedelse ville contribuere, hvor till ieg er vist forsichret, mange gudfrygtige Hierter skulle findis saa bevaagne, at derved er tilstreichelig Assistance kunde til Veye bringis. Samme Collect motte och efter mine a. u. uforgribelige Tancher, till Missionens egen Interesse, tillige med Compagniet, udj Handlingen der sammesteds employeris, paa det dend derved kand hafve et bestandigt Fundum at subsistere ved, hvilchet och beqvemmeligen kand skie under Missionariorum Inspection.

3) Syntis det iche ubilligt, at alle de fremmede Nations Skibe, som gich paa Grønland at handle eller fiske, motte paaleggis viss Pension aarligen her till at contribuere.

4) Eller, hvis imod Forhaabning dend a. u. begierte Collect iche kand finde a. n. Approbation, om iche D. K. M. da, af Høy Kongl. Naade og Sin glorieuse Nidkierhed for Guds Ære, ja ochsaa formoedentlig Christ-mildigste Omsorg for Sine arme Grønlandske Undersaatteris Opliusning og for at facilitere dette Verch for dennem, som sig dett ville antage, a. n. skulle ville os gratis forunde de første

Aar en 40 à 50 Mand Nordsk Soldatesk med tilhørende Defensions Midler till Defension og anden nødtørfdig Betiening der i Landet, disligiste a. n. assistere os med et Skib till vore Materialiers og Eqvipages Transport. Till dette Forslag tager ieg a. u. Anledning af de Privilegier, som D. K. M.s sal. Hr. Fader udj forbemelede Forordning ex 13. Septembri 1697 af den 7de Art. forundte Hvalfiske Compagniet, hvor et hvert Compagnietz-Skibe blefv a. n. forundt, for det 1ste Aar 12 à 16 Matrosser af Kongens till Hvalfiske Fangsten gratis og allene for Kosten. Kunde nu ochsaa her dend Høye Kongl. Naade a. u. udbeedis, da troer ieg uden Tvill dend Grønlandske Mission ved de allerreede i Hænde hafvende Midler kand blifve befoedret, saasom denne Punct allene udkræfver en temmelig Qvantum, om Compagniet dend selv skulle bekoste.

Dette er nu min a. u. velmeente Forslag till dette hellige Verchis Befoedrelse, hvilchen ieg udj a. u. Devotie til D. K. M.s a. n. Resolution ofvergifver, i a. u. Tilliid, D. K. M. lader iche dette Haab og Hiertens Forlengsell, ieg hafver, till at fremme Guds Ære og disse arme Menniskers Salighed, blifve tilskamme, men a. n. anseer, at ieg iche uden min og minis store Skade og Incommoditet, mig et saa betydeligt Verch har foretaget. Gud lade D. K. M. lenge og lychsalig lefve, till sin Kirchis Fremvext, Sine Lande og Undersaatters Trøst og det gandske Kongl. Arfve Huusis Glorie og Glæde, hvilchet a. u. onskis af D. K. M.s, min a. n. Arfve-Herre og Kongis etc.

Hans Egede.

Kiøbenhafvn d. 10. Septembris 1719.

Egh. Indlæg til Norske Miss. 1719, 158.

42.

1719, 10. Oktober. Missionskollegiet indberetter til Kongen om Hans Egedes Forslag af 26. November 1718.

Allerdurchlauchtigster, Grossmächtigster, Allernädigster Erb-König und Herr.

Ew. K. M. überbringen wir hiebey ein a. u. Memorial von einem Nordlandischen Prediger, Nahmens Hans Egede, der eine Zeit her eine Neigung bezeigt hat, Grönland, so weit es jetzo von Bergen aus befahren wird, das Evangelium Gottes zuzubringen, in welchem Absehen er sein Predigt-Amt niedergeleget hat und hernieder kommen ist, uns sein Vorhaben entdeckt hat, auch solches in beyliegendem a. u. Memorial zu Ew. K. M. hohen Beurtheilung a. u. niederleget.

In diesem a. u. Memorial finden sich 2 Stücke; das eine als der Haupt-Zweck, die Verkündigung des Evangelii, fällt in unsere Consideration, um welches willen wir uns des Mannes Anmuthen nicht entziehen können, sondern selbiges annehmen, und vor Ew. K. M. a. u. bringen müssen.

Das 2te Stück betrifft die Postulata und vorher auszumachende Mittel, ehe Vorerwehntes seiner Meinung nach könne zu Stande kommen, als eine von den Bergenschen Kaufleuten zuerrichtende Negoce, samt einem Contoir und festen Fuss auf Grönland, wozu der Mann vonnöthen zuseyn erachtet, dass Ew. K. M. die Kauffleute in Bergen ermuntere durch eine vortheilhafte Octroye, auch dabey mit einiger Mannschafft und Schiffen assistire, imgleichen zu einigem Capital verhelffe, damit dass Ew. K. M. eine Collecte durchs gantze Land verwilligten und verordneten, dass wenn durch solche Collecte die Negoce etabliret wäre, als ohne welchem er die Kauffleute in Bergen nicht Bestand zu solcher Einrichtung zu seyn erachtet, alsdann das Capital wieder an die Mission verfiel, umwelcher willen alle diss eingerichtet werden solte.

Diesen 2ten Post anzunehmen oder zu beurtheilen, ist unsres Thuns nicht, sondern übergeben es lediglich Ew. K. M. anderweitiger, a. gn. Disposition, dass solches gehörigen Ortes untersucht und ausgemachet werde.

Wenn nun das letztere in allem seine Richtigkeit solte erlangen können, und es dahin kommen, dass eine solche Logie auff Grönland etabliret würde, würde dasselbe allerdings das Ansehen gewinnen, als wie der Zustand in Indien von Ew. K. M. Christrühmlichst angesehen ist, und es aller Christen Zustimmen finden, dass man das Evangelium nicht zurücke halte, sondern dasselbe auch da verkündigen lasse, ob es Gott gefallen solte, dass es auch da wieder hindurch drünge, alwo vor einigen 100 Jahren Ew. K. M. gottselige Vorfahren das Evangelium haben predigen lassen und Christo Gemeinen zugeführt worden.

So sehen wir es auch nicht aussm Wege zu seyn, dass so bald es seinen Anfang gewönne, dass Kauffleute sich auffm Lande setzten, zugleich auch ein Mann, als etwa dieser Nordlandische Prediger, mit übersandt würde zu einem Versuch, wie weit er mit seinem Vorhaben hineindringen könnte.

Sonst übrigens wir auch nicht leugnen können, dass wenn sich ein Mann oder mehrere, von Gott erwecket, ausgerüstet und gestärcket fünden, ohne so weitem Umschweiffe den nechsten Weg zuergreiffen, und mit einem dahin gehenden Schiffe sich hinaus zubegeben, sich nach des Landes Weise einzuschicken, daselbst in Einfalt und Glauben von der guten Hand Gottes zuerwarten, was die Vorsorge Gottes zu Ausföhrung des Vorhabens bestimmen möchte, dass ja solches der kürtzeste und leichteste Weg seyn möchte, den Unerleuchteten mit dem Lichte des Evangelij beyzukommen.

Diss sind unsere a. u. unmassgebliche Gedancken, welche diesem a. u. Memorial des Predigers a. u. beylegen sollen

Ew. K. M. a. u. und treugehorsamste Knechte

J. G. Holsten. W. M. V. B. G. Münch. S. Steenbuch. Chr. Wendt.

Copenhagen 10. Oct. 1719.

Orig. Indlæg til Norske Miss. 1719, 158.

43.

1719, 8. November. Konseillets Betænkning over foranstaaende Indstilling fra Missionskollegiet.

Conseillet formeener a. u., at en Kongl. Ordre kunde expederes til Stiftamtmand Undal og Magistraten i Bergen, at indkalde for sig de negotierende sammesteds og fornemme deres Meening, om Handelen derfra paa Grönland kand drives med nogen Fordeel, og om nogen iblant dem findis, som tilforn kunde have beseylet Landet, og om Handelen i Landet vare kyndige, om da samme eller andre kunde blive sindede at foretage sig saadan Handel og dertil enten forlange Kongl. Octroye eller begierer andet, som kunde findes nødig til at entreprenere og fortsætte Traffiquen der i Landet, hvorom de og kunde conferere med Capitaine Nicolai de Berenfels og en Skipper ved Navn Christen Hansen, som berettes at have i nogle Aar baade beseylet Landet, saa og handlet derudi, om samme kunde give nogen Forslag til Handelens Fortsettelse, om hvilket altsammen Stiftamtmanden og Magistraten kunde indgive deres a. n. Relation til H. M.

Kongens Paategning: Vi approberer a. n. Conseillets Betenkende.

Extrakt af indk. Suppliquer til Conseillet 1719 (8. Nov.) f. 128.

44.

1719, 17. November. Kong Frederik IV. til Stiftsbefalingsmand Undal og Bergens Magistrat, at indkalde Købmændene sammesteds, for at høre deres Mening om Grønlandsfartens Drift fra deres By.

Eftersom en Præst fra Nordlandene, navnlig Hans Egede, udi en til Os indgiven a. u. Memorial i blandt andet adskilligt angaaende Trafiquens Oprettelse og Fortsettelse fra Vor Kiøbstad Bergen paa Grønland haver andraget, da er Vores a. n. Villie og Befaling, at I indkalder for Eder de negotierende sammesteds og fornemmer deres Meening, om Handelen derfra paa Grønland med nogen Fordeel kand drives, saa og, om nogen i blandt dem findes, som tilforn kunde have beseiglet Landet, og om Handelen der kunde være kyndige, om da de samme eller andre kunde blive sindede at foretage sig saadan Handel og dertil enten forlange Vores Octroye eller andet, som, til Fabriquen der i Landet at entreprenere og fortsætte kunde findes nødvendig, hvorom I med Os Elskelig Capitaine de Børenfeldtz og en Skipper ved Navn Christen Hansen, som fornevnte Egede har berettet at have i nogle Aar beseiglet Landet og handlet derudi, haver at conferere, om de kunde give nogen Forslag til samme Handels Fortsettelse, og derefter om alt foranførte a. u. Relation til os med forderligste nedsender.

Hafn. d. 17. Novembr. 1719.

Norske Miss. 1719, 158. Paaskrift paa Egedes Brev af 10. Sept.

45.

1720, 8. Februar. »Extractum Protocolli paa Bergens Raadstue dend 8. Febr. Ao 1720.«

Efter D. K. M.s a. n. ergangne Befaling af dato 17. Nov. 1719 till Hr. Stifts Befalingsmand Undall samt Magistraten, at indkalde de Negotierende udi Bergen for at fornemme deris Meening, om Handelen paa Grønland fra Bergen med Fordeel eller Nytte kunde oprettis og fortsettis, hvorom Hr. Hans Egede hafvde giordt Project til D. K. M., til hvilcken Ende vare opkaldede efter D. K. M.s a. n. Befaling: Hr. Styck Capitain de Børenfels, saa og dend Skipper Christen Hansen, tilligemed eendeell andre Skippere og Styremænd, som haver seigled paa Grønland og Strat Davis, neml. Skippere Jacob Sem, Claus Hartz, Hans Olsen, Elias Figenschau, Selgendahl, Peder Jeremiasen, tilligemed Præsten Hr. Hans Egede, hvilke comparerede; af samme bleve indkaldede Hr. Styck Capitain de Børenfels, Præsten Hr. Hans Egede og Christen Hansen. Og blev dem da D. K. M.s a. n. Befaling forrelæst, hvorpaa Hr. Stöck Capitain de Berenfels og Skipper Christen Hansen bleve tilspurdt, om de kunde give nogen Forslaug til samme Handels Fortsettelse, hvortil Capitain B. svarede at ville indkomme med sin skriftlige Forklaring. Skipper C. H. svarede, at hand ey vidste noget Forslaug til denne Handel, saasom hand vell har fahret paa Grønland og Strat Davis, men ey nogen sinde været inde udi Landet, men alleene opholdt sig udenfor det faste Land iblandt Skiærene og der fortsatt deris Handel. Hand forklarede ellers, at der vell var noget at vinde ved samme Handel, fornemmelig ved Fischeriet, om de fremmede kunde forbiudis at fahre derhen; viidere forklarede hand, at saa vit hand kunde see ind i Landet, vare Biergene belagte med Sne og imod Søe Kandten var det et lutter klippigt Land ligesom her langs leeden; i det ofvrige saa hand der hvercken Skou eller Land, som var beqvem til Ager og Eng; hvorpaa han blev tillspurdt, om hand vidste nogen Anslaug at give, at Folch der kunde opholde sig, eller Colonier indrettis; dertil svarede hand, at ey have seet noget Stæd, hvor

Huus beqvemmelig kunde settis, og om Folck der skulle opholde sig, motte dem tilforis baade Korn Vahre, Brendeveed og ald anden Fornødenhed. Præsten Hr. Hans Egede blev tilspurd, om hand vidste at give Anslaug paa nogen, som havde været inde i Landet, hvortil hand svarede, at Skipper Jacob Sem haver været inde i det faste Land. Hvorpaa Jacob Sem blev indkaldet og tilspurd, om hand haver faret paa Strat Davis, og om hand haver været der op paa Landet, hvortil hand svarede ja, at hand hafde været 4 Reiser der i Landet, og at hand selv tredie haver været 2 à 3 Miile op i det faste Land, hvor hand saae endeel Reendiur sammesteds og, saavit hand havde været i det faste Land, saae icke noget Huus, ej heller Eng, Ager eller Grønt, men Landet bedeckt med Snee og Iis i Junij og Julij Maaned; ellers er der mange Pladzer needer i Dalene, hvor der kand være Myrer og Løgn, men udj Øerne, hvor hand laae med sit Skiib, saae hand nogle Hytter af Jord og Steen sammensat, som de maatte krybe ind i, undtagen een Hytte, hvor hand kunde staae op rett udi, som var tildecket med Steen og Torv, men indtet Træværk; de Wilde vare bortflygtede af Hytterne, saasom de, saa snart de seer nogle fremmede Folck, flygter fra deris Huuse. Viidere efter Tilsporgelse, om der var Skov eller andre Materialier til Ild og Varme i Landet, svarede hand, at der kommer flydendis langs Landet stoere og smaae Trær og iblant Mastertrær, ind iblandt Iisen, hvilke Trær hand sluttede at komme fra Husums Bay og Kummerlandz Bay i America, som ligger paa samme Høigde tvers overfor omtrent 80 Miile og befahris af de Engelske, ellers veed hand intet Slags Materialier tienlig til Brende. Folcket i Landet æder raadt Kiød og Fisch og dricker Vand, men de hverken æder Brød eller dricker Brendeviin; store Elver fandt hand løbende ned til Søen oven fra Landet. Efter Tilsporgelse, om hand vidste noget Forslaug til Handelens Fortsettelse og een Colonies Indrettelse samme stedz, svarede hand, at hand icke veed viidere derom; at hand dend Tiid foer derhen, var for at fortiene en Hyre, ey heller veed hand noget beqvem Stæd til en Colonies Indrettelse; men ellers har hand hørt tale, at der i gamle Tiider skal have boet Folck, og een Stæds i Landet har hand seet et lidet Stycke Gade steenlagt, saa lang som Raadstuen her. Ellers ere Folkene sammesteds vilde og gaee mest nøgen; hand formodede icke, at Folck herfra kunde sammesteds blive ved formedelst dend store Kulde dér i Landet falder, saa og dend Taage som faste Steder i Landet og der udenfore continuerer, hvoraf Folkene bliver fuld af Skiorbug. Hand har lovet Gud, at saa lenge Gud vil give ham paa anden Maade sit Brod, vil hand ikke fare derpaa formedelst dend Stæd hand cengang har været udj Iisen.

En Strymand ved Nafn Selgendahl blev derpaa, og efter Hr. Hans Egedes Forslaug, indkaldet, for hvilken Jakob Sems Forklaring blev oplæst, huilket hand i alle Maader tilstod, dog med dette Tillæg, at hand har seet sammesteds een Plads, hvor hand meente, at een Colonie nok kunde indrettis. Ellers forklarede de begge, at Landet er temmelig folkeriigt, saasom de hafver paa een Hafn seet 3—400 Mennisker. Ellers er det Folck inclineret til megen Ondschab med at røve og stjæle fra fremmede, naar de kand komme til.

Viidere blev indkaldede Skipper Claus Hartz, Hans Olsen, Elias Figenschau og Peder Jeremiasen, som bleve tilspurte, om de haver faret paa Strat Davis, og hvad Forslaug de kunde give om Handelens Fortsettelse der til Landet, hvortil de svarede at have faret derhen, men ei været i det faste Land uden en Fierdings Veys. Ellers forklarede Claus Hartz, at efter hands Tycke syntis hand icke, at det var mueligt, at Folek herfra kunde boe derudj Landet formedelst Kulde; de som farer herfra til Strats David, pleier at komme der sidst udj Majo og seigler igien mit i Julio, Iisen kommer drivendis til Landet. Ellers forklarede hand, at

naar der er stadigt got Veir, saa er det dog saa kolt, at de maa gaae med Vanter, som er tycke Handsker, paa Hænderne; undertiiden kand der indfalde een halv Dag got Veir, men derpaa maa vist nok ventis Storm og Uveir. Med samme Betretning var og de andres eenstemmige Forklaring.

Derpaa blev med Forretningen udsat indtil Hr. Støck Capitain de Berenfels med sin Forklaring indkommer. Fremdeelis vedtoeg Præsten Hr. Hans Egede at vilde erkyndige sig om at faa Participantere.

Dend 28de October derefter, da indfandt sig Capitain de Berenfels og gav tilkiende, at have atter faaet Bud ved Raadstuetienerne om at indkomme med dend Betenckning ang. Strat Davis og Negotien derpaa. Hvorom Stiftamtmanden tilligemed Magistraten, ved Kgl. a. n. Ordre de dato 17. Novbr. 1719 sidstleeden vare befalede hos bem. Capitain samt fleere herpaa Stødet, at erkyndige sig, og forklarede da Capitain de Berenfels, at hand med det første agter selv at reise til Kiøbenhavvn, da hand selv vilde indleverer derom sin Project til D. K. M. samt til Missions Collegium, saasom hand er af differente Meeninger udi adskillige Poster.

Afskrift. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

46.

1720, 20. April. Generalstaterne af de Forenede Nederlande udsteder en Plakat, foranlediget ved, at de har erfaret, hvorledes nogle af de Skibsfolk, der fra deres Lande jarer paa Strat Davids og omliggende Kyster, alt i nogen Tid ikke har undseet sig, uden forudgaaende Anledning at anfalde de derboende Indfødte, at røve deres Ejendom, ja endog begaaet uhørte Voldsgerninger mod dem, hvorved flere er bleven saaret og dræbt, hvorfor de Indfødte er bleven saa forbitret paa den nederlandske Nation, at de tragter efter at skade deres Fiskeri og Hvalfangst. Da Misgerninger af hin Art mere hører hjemme blandt Røvere end i civiliserede Nationer, befaler Generalstaterne, at enhver paa Strat Davids og omliggende Kyster sejlende Kommandør, Officer eller Matros, der gør sig skyldig i Røverier fra de Indfødte, skal have sin Gage forbrudt og videre efter Størrelsen af deres Misgerning straffes som Sørøvere og aabenbare Voldsmænd, ja endog med Døden efter Landets Lov. Hvo der undlader at angive Overtrædelser, skal selv miste sin tilgodehavende Løn, hvorimod Angiveren skal have Halvdelen af den af ham for Admiralitetskollegiet anmeldte og overbeviste Skyldiges Løn samt desuden 300 Gylden, der erlægges af det Interessentskab, i hvis Hyre han er, og for hvilken Sum hver Kommandør før sin Udrejse skal stille Kaution ved Admiralitetskollegiet.

Orig. Eksemplar vedlagt Sjæll. Reg. 1728. Trykt i Groot Plakaet Boek van de Herren Staten, s'Gravenhag 1725, V, f. 1581 og derefter i Medd. om Grønland LIV 21 ff.

47.

1720, 4. Juni. Det Bergenske Grønlandskompagni indberetter om sin forehavende Besejling af Grønland og ansøger om forskellige Friheder for samme.

Af D. K. M.s a. n. Befalning til Stift Befalnings Manden og Magistraten her udi Staden maae wi a. u. fornemme D. K. M.s a. n. Willie og Omhyggelighed for Trafiquens Oprettelse paa Grønland, huorom os ogsaa a. n. befallis u. at gifue woris Forslag og Betenchende. Da kand wi iche andet end vi joe udi a. u. Ydmyghed maae tilbede saadan D. K. M.s højpriselig Forsæt, som sigter til Guds Ære og det almindelig Beste, Løkke og Fremgang af Gud, paa det og denne fattige Bye, som allene ved Handel og Skibsfart opholdis /: huorudi dend dog paa de fleeste Stæder og i mange Maader storligen er kommen til afters :/ herwed igjen maatte ophielpis.

Det var iche at tuifle paa, at joe D. K. M.s Undersaatter med ligesaadan Fordeel kunde betienne sig af dend Grønlandske Strat Davidsche Fart og Handel,

som de Hollendere og andre Nationer, og end med bedre Rættighed formedelst at Grønland schal befindis at være D. K. M.s Land og af gamle Nordsche forudm besatt og bebygget. Men diswerre! Disse besværlige Tider og vore slætte Vilkaar disputerer Mueligheden, et saadant Werch af os allene at kunde forrettagis, saasom denne Expedition besynderlig i Førstningen udfordrer een temmelig Bekostning, thi her wil icke være noch med at sende Skibe derhen og sætte eendeel Folch der i Landet for at forsøge med Handelen og Fischeriet, men der maae og her foruden holdis een Gvarnation til Defension imod de wilde Folchis Overiling, for huilche mand icke kand wide sig for wel forwaret, men de, som nu til Fischeriet og Handelen did hensendis, faar allene dermed være beschæfftiget, om noget til gafns schal udrettis, og ald anwente Bekostning icke schal være forgæwis. Dend heele Expedition vil komme hen paa 12 à 16 Tusinde Rdlr. at staae, huilchen Capital ingenlunde her kand obteneris, formedelst at der til denne Stund ere saa faae, der ere inclinerede til denne Dessen. Men saasom D. K. M. er saa a. n. intentioneret for dette Werchis Forfremmelse og ochsaa a. n. forsichrer os om Sin Naade og Assistance, da ere wi a. u. underschrefne med nogle faae til os noch resolverede hertil at ville contribuere saawidt vi kand formaac, dersom ichun D. K. M. ved sin kraftige Assistance og ellers saadanne Privilegier os a. n. wille til Hielp komme, huorwed andre fleere tillige med os motte ogsaa opmuntris, sig denne wigtige Dessen alworligen at forretage, huorom udi efterschrefne Punchter vor a. u. Forslag og Petita udi allerdybeste Underdanighed forrestillis.

1. At som a. u. melt, denne Expedition icke allene beroer udj een temmelig Bekostning, men endog udi een stor Hazard, besynderlig i Førstningen, og wille være os fattige Folch alleene alt for stor og utaaelig Skade, om imod ald Forhaabning ei alting her med schulle udfalde efter Ønsche og Forlangende. Om icke D. K. M. da, af synderlig Kgl. Naade og Affection imod dette til Guds Ære og det almindelige Beste hensigtende Werch, wille til Forsøg for det første paa sin Bekostning a. n. assistere os med een 30 Mand Garnison med de dertilhørende Lifs og Defensions Midler, thi denne a. n. Assistance behowis allermeest, og ochsaa a. u. forlangis til at understøtte vore ringe Kreffter udi saa wigtigt et Forretagende; uden denne Kgl. Naade findis her wel ingen formuende at giøre saa kostbar og hassarderlig een Udrustning. Huorwed ogsaa er vor a. u. Forslag, at bemelte 30 Mand Soldatesch kunde vel ogsaa iblant emplojeris ved Handlingen og Fischeriet, saawit de efter Commandeurens Gotbefindende kunde entledigis fra Fæstningens Defension og derved forhaabentlig saameget forhuerwe, som kunde komme hen mod deris Salarering eller Underholdnings Bekostning. Naar som da efter giorte Forsøg kunde fornemmis, at mand ved den begyndte Dessen kunde subsistere, da wille wi noch siden, om D. K. M. saa a. n. behagede, paatage os den heele Expedition.

2. Er wor a. u. Forspørsel, om de Hollenders og andre fremmede Nationers Fart og Seilatz under Grønlands Wester Side, som kaldis Strat Davids, a. n. kunde afschaffis og forbydis, og denne District imod de Fremmedis Invasion a. n. formaintineris, ellers saalenge de Fremmede der maae fare og handle, besynderlig under Landet, kand denne Handel her icke af noget Compagnie med Fordeel forrettagis.

3. At D. K. M. af Kgl. Naade, til Belønning for dend store Hazard og Bekostning herpaa vil anvendis, wille a. n. forunde dennem, som nu i dette Grønlandsche Compagnie med os wille indtræde, een Monopolie og frie Handel der i Landet, paa det icke Fremmede, eller de, som nu icke med os udi dend Grønlandsche

Handel wille interessere, icke siden skulle indtrenge sig i vore Bekostninger, os til Schade och Nachdeel.

4. Og for at facilitere dette Forehavende, ville D. K. M. a. n. forunde os, at alle Wahrer og Proviand samt huad som videre til Eqvipagien medgaar, maae være frie for Told og Consumption, saawelsom ogsaa retour Ladingen etc.

Kunde disse a. u. Petita erlangis, da wille wi nest Guds Hielp formode, at der fleere end som hidindtil derwed skulle blifue encourageret, sig denue Handel at forretage, huilche til intet wist sig har willet resolve, førend de a. u. maatte fornemme, huad a. n. Assistance og Privilegier af D. K. M. a. u. kunde erholdis.

Og saa wit er voris a. u. Forslag efter D. K. M. a. n. Willie og Befalning til dend Grønlandsche Trafiquis Oprettelse. Huilchen wi udi a. u. Submission nedlegger til D. M.s a. n. Resolutie. / Tit./

Paa egne saawelsom een Deel af de andre Med Interessanternis Wegne: Matz Forman. D. v. Erpecom. J. Andersen Refdal. Jørgen Weinwich. Claus Kramer. Jan von de Velde. Jan Fassmer. Jens Fæster.

Bergen den 4de Junij 1720.

Paaskrift: Indkommen d. 27. Jun. 1720.

Hans Kongelige Majestet vill herom hafve Politie og Commerce Collegii a. u. Erklæring till videre a. n. Resolution. Cancelliet d. 11. Januarii 1721.

D. Wibe.

Orig. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

48.

1720, 1. Juni. Hans Egede til Kongen om Bergenskompaniets Andragende.

Efter megen anvendt Fliid og Møye har jeg ved Guds naadige Bistand omsider bracht det saa vitt, at endeell Borgere her udj Staden hafver resolveret sig till, med D. K. M.s Naade og kraftige Assistance, at ville paatage sig dend Grønlandske Strat Davidske Fart og Handell, hvorom nærværende deris egen a. u. Memorial og Forslag udi a. u. Ydmyghed insinueris. En Extract eller Exemplar af samme a. u. Forslag har de och ofverdraget Magistraten her udj Staden till a. u. Befoedring. Saa det beroer nu allene, nest Gud, paa D. K. M.s Naade og Hielp, hvilchen vi saa meget dismeere a. u. ville forsichre os om, som D. K. M. selfv er saa høy christelig intentionerit for Guds Ære, som her under fornemmelig verserer, og for dend Skyld ochsaa a. n. har imodtaget mine forrige u. Forslag her om. Det, som a. u. fordrister dem till dend første og største Petition, angaaende de 30 Mand Gvarnison till Forsøg, er ey allene, fordi dend forlangende Capital til denne Expedition ey her kand obtineris, men endoch, fordj de synis, det vilde være dem alt for stor og utaalelig Skade, om, imod Forhaabning, denne Desein icke saa lycheligen skulle udfalde, som forlangis motte. Ellers skulde mand, nest Guds Hielp, vell formoede, at de 30 Mand Gvarnison, efter samme a. u. Forslag iblant med deris Tieniste ved Handlingen og Fiskeriet, besynderlig Hvalfiske Fangsten, hvis Gud dend vilde velsigne, saa meget skulle kunde forhverve, at det kunde komme hen mod deris Salarering eller Underholdningis Bekostning, om D. K. M. ellers saadant Forslag skulle a. n. behage. Angaaende 2) de fremmede Nationers Fart og Handell under Grønlands Vester Siide, som kaldis Strat-Davids, hvis Afskaffelse vill gjøre dend største Difficultet ved dette Verch og dog icke kand tolereris, om noget Compagnie her fra Stedet sig denne Handell skall foretage, formedelst dend Skade, de herofver maatt lide, og for hvilchen och dend begynte Fart herfra for faae Aar siden igien er blefven ophæfvet, da er det udisputerligt, at Grønland fra 60 Grader lige hen op under Nord-Polen er D. K. M.s

Land og af gamle Norske fordum besatt og bebygget, hvilchet alle Land-Carter og Beskrivelser gifver tilkiende, fornemmelig Tormoed Torfæus udi hans Historia Grønlandica og Land-Cart, hvor hand setter de gamle Norskis Colonie, kaldet Vester-Bygd, under 64 Grader paa dend vester Grønlands Siide, som nu kaldis Strat Davids. Saa mand derfor vist skulle tenche, D. K. M. hafver samme Ret-tighed at forbyde de fremmede Nationers Fart og Handell under Grønlands Vester-Siide udj Strat-Davids, som Deris Sl. Hr. Fader Høylofvlig Ihukommelse Kong Christian den 5te udj en Placat ex 25. Februarj 1691 hafver forbudet de fremmede Nationer dend Spidtz-Bergiske eller Grønlandske Hvalfiske-Fangst under Nord. Men om det iche kunde lade sig giøre, at de Hollænder og de andre fremmede Nationers Fart og Hvalfiske-Fangst udj Strat Davids gandske kunde afskaffis, saa er dog Compagnietz a. u. Forslag og Ansogning, at de fremmede Nationer a. n. motte gandske forbydis all Handell med de wilde Folch paa Grønland, og iche at komme Landet nær paa 3 à 4 Miile at fange Hvall. Og at D. K. M. a. n. ville formaintinere Compagniet for de Fremmedis Invasion, saasom och de Engelske alle de under Hudsons Bay og dend tvert ofver fra Grønland och udi Strat David beliggende Cumberlands Baye befindende Skibe till Priis optager. Saadan a. n. Assistance med viidere a. n. Privilegier prætenderer de fleste, a. u. at motte om fornemme, førend ieg kand faae dennem til noget fast at resolve sig med dend Grønlandske Handell. Thi motte dennem saadan a. n. forundis, lefver ieg med Gud i dend Forhaabning, det vist skall blifve befoedret, hvor till och Gud gifve Lyche, sit allerhelligste Nafvn till Ære!

A. n. Arfve Herre og Konge! som ieg nu saa a. u. velmeent hafver foredraget D. K. M. dend Grønlandske Mission, saa er ieg och her hos høyligen foraaarsaget, u. at forestille min egen Nødtorfft. Thi det veed Gud og Enhver, at ieg ofver denne Dessein hafver till satt mine ringe Formue og Eyendeler, og har nu udj 2 Aars Tid omtrent iche hafft andet at subsistere ved, hvorfor ieg med a. u. Bøn nedfalder for D. K. M., som bær saa høychristelig Omsorg for Christi Rigis Udbreedelse og detz Tieneris Forsorgelse, at mig dog en nødtorfftig Pension a. n. motte forundis, hvor ved ieg udj min begynte Dessein kand subsistere og fortomme. Gud lade denne og alle andre mine a. u. Forslag till Guds Ære være saa a. u. indrettet at de motte finde D. K. M.s a. n. Approbation! Dend samme almægtige Gud forleene D. K. M. et langt Lifv og et lychsaligt Regimente till sin Kirchis herlige Fremvext og Udbredelse. Det onsker af inderste Hierte D. K. M.s etc.

Bergen d. 4. Junij 1720.

Hans Egede.

Egh. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

49.

1721, 16. Januar. Hans Egede ansøger Kongen om Bestalling og Tærepenge.

Dend store Forlengsell og Attraae, jeg hafver till at befoedre vore Hedenske Grønlænders Omvendelse, kand iche tillade, at ieg af de mange tilslaende Anstød og Forhindringer gandske lader mig afskreche, men langt meere opmuntris, der udj bestandelig at fare fort, og saa lenge raabe till Himmelen indtill Bønhørelse og Hielpen kommer. Menniskene paa Jorden kand vell være mit Vidne, hvor møysommeligt ieg har ladet mig dette være, men Gud Selfv i Himmelen skall være mit Vidne, hvor troelig og velmeent ieg har gjort det, dog alligevell maae ieg till denne Stund klage, at ieg har arbeydet forgiøvis og fortæret min Krafft, ja mine Midler, unyttig. A. n. Herre og Konge! Det er alleniste D. K. M.s Hielp

nest Guds, som vi nu a. u. forlanger, thi af Commisceration ofver min Travallie og Møye og mine iidelige Anmoedninger og Forestillelser, er Christelige Kiøbmænd her udj Staden igien beveget, med Kongl. Naade og Hielp, at ville foretage sig dend Grønlandske Handell, som de nest for hen gandske hafvde slaget af Sinde, effterdj de ingen a. n. Resolution paa deris forrige a. u. Memorial og Petita erlangede. Till denne nærværende Expedition er da Kiøbmændenis a. u. Forlangende og Ansøgning, at de af D. K. M. saa megen Hielp og Assistance motte erlange, som af D. K. M., effter deris før a. u. Andragende, kunde a. n. vorde approberit og mueligt er at erlangis, saa de derved kunde a. n. forsichres om D. K. M.s viidere a. n. Assistance i Fremtiden. Hvad ieg for min Deell her a. u. vill forestille, for at bevege D. K. M. till en naadig Bønhøring, er det samme, som har beveget mig ringe Guds og D. K. M.s Tienere, et saadant et Verch at foretage, som er 1) at Grønland er af Begyndelsen besatt af Norske, og der effter i nogle Hundrede Aar været en Dependenz af Norrigis Rige indtill Dronning Magretis Tid og saaledis befindis at være D. K. M.s Undersaatter i Deris Høyloflvige Kongl. Fædre. 2) At de i lige saa lang Tid har været Christne, og med Guds Ord, effter de Tidens Beskaffenhed, opliuste. Hvortill ieg 3) setter D. K. M.s gloriouse Nidkierhed for Christi Rigis Udbreedelse, og vill deraf gøre mig en trøstelig Conclusion og Slutning i Henseende till disse arme vildfarende Grønlændere, som till allis voris Forsorg frem for andre Hedninger ere prioriterede. Jeg agter derfor i Jesu Nafvn i tilstundende Foraar at følge Kiøbmændenis Skibe hen over till Grønland og der om Vinteren at forblifve, men som ieg iche uden ret beskichet og lofvlig Kald fortrøster mig did hen at vandre, maae ieg och om samme her a. u. anholde, paa det ieg baade som Guds og D. K. M.s Missionarius og Sendebud kand passere. D. K. M. ville och a. n. udviise mod mig Sin Kongl. Naade og Mildhed i at forunde mig a. n. en nødtørftig Tærepengge og Opholds Middell for mig og mine, uden hvilchen ieg ellers maae blifve tilbage, saasom ieg intet till Subsistence af Compagniet kand forvente, hvilche des foruden maae anvende store Bekostninger, og ieg selv, nu paa 3die Aar, ieg har opholdt mig her i denne Dessen, har fortæret alle mine ringe Midler og Eyendeeler. Derfor, hielper, nest Gud, D. K. M. mig iche fort udj mit Forset, hvor skall ieg da ellers fremkomme? Kast derfor, a. n. Herre Konge, et naadigt Øye till min a. u. Andragende, saa ieg udj mit Forset maae bestyrchis, Guds Nafvn æris og Menniskenis Siæle frelsis. Gud igien krone D. K. M. og det gandske Kongl. Huus her med Naade og Ære og hisset med Salighed.

Bergen d. 16. Januarii 1721.

Hans Egede.

Egh. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

50.

1721, 16. Januar. Hans Egede til Missionskollegiet om sin tilstundende Oprejse til Grønland.

D. K. M.s til Danmarch og Norge etc. Welforordnede udi Collegio de cursu Evangelii promovendo. Deris Excellenzcer, Excellenzcer, Høy Edle, Høy Velbaarne, Vel Ædle og Høyærværdige, Gunstige Fædre!

Endog ieg hafde nochsom Aarsage, gandske at afstaae fra mit Forsett angaaende de Grønlænders Omvendelse, formedelst at ieg finder saa aldellis liden eller ingen Hielp af Mennisken, saa vill ieg dog iche aldellis kaste min Forhaabning bort, men vente, at dend i sin Tid vist skall føre sin Belønning med sig. Hvad

ieg har udstaaet og travalliert, er baade Gud og Mennisken bekiendt, og hvad Hiertens Betrengsell ieg kom udj, der ieg saae mit Forset, som allerreede stod paa saa god Foed formedelst Kiøb Mændenis alvorlig Intention, med K. M.s Hielp og Assistance at ville foretage sig dend Grønlandske Handell, igien blefv gandske kuldkast og till intet, efterdi mand efter lenge Venten og Haaben dog slet ingen a. n. Svar og Resolution har erlanget, men langt meere det ieg iche ventede, som bedrofvede og nedsløeg mit Sind. Iche dismindre! endog alle forloede mig, saa er dog dend Herre Jesus staaet med mig, idet Hand effter saa mange Anmoedninger og Forestillelser til Kiøbmændene her udj Staden har igien imod min Tanche opvagt dennem, i tilstundende Foraar at ville giøre en Begyndelse og Forsøg med Handelen paa Grønland, endog det skier med ringe Kræffter, alt i dend Forhaabning, de dog a. u. saa megen Hielp og Assistance af D. K. M. motte erlange, som mueligt kand være, at D. K. M. effter deris før a. u. indgifvne Memorial kand a. n. approbere. Jeg glæder mig och i det Forsett, at følge med deris Skibe hen over till Grønland og at forblifve der om Vinteren med deris Folch, som de til Forsøg agter der at efterlade etc. Hvorfore endnu som tilforne er min allerydmygeligste Bøn til Deris Høyvelborenheder, at De indlagde a. u. Memorial til D. K. M. ville gunstigt befoedre og ellers i beste Maader intimere for min og Kiøbmændenis Sag, saa vi ved Deris velformaaende Recommendation er fornøvelig og a. n. Resolution, det første mueligste, kunde a. u. erlange. Mine Høygunstige Herrer! ville och gunstigt udvirche D. K. M.s a. n. Vocation for mig till foresatte Mission, og naar jeg da dependerer af Deris Mission, vill ieg och a. u. vente en nodtorfftig Subsistence for mig og mine, hvor till ieg allerydmygeligst tilbeder mig Deris Høyvelborenheders gunstige Affection. Der er vell till denne Stund lidet reflecteret paa min uværdige Persons Forslag og Andragende, men viste D. K. M. og Eders Høyvelbaarenheder, at mit Forset er allene enfoldig henseet til Guds Ære, ieg safvnede aldrig Deris Hielp, og troede mand, mine Forslag angaaende de timelige Ting hafvde Grund og Henseende til Kongens Ære og Landets Nytte, vi hafvde lenge siden haftt en naadig Resolution. En af Interessenterne i dette forhafvende Grønlandske Compagnie ved Nafvn Jens Refdall opholder sig nu for sine egne Affaires udj Kiøbenhafvn; motte det ichun behage Deris Høyvelbaarenheder, at kalde hannem for sig og examinere hannem om denne Handell, mand skulle uden Tvill fornemme hos hannem de Ting, som skulle være D. K. M. ret fornøvelig. Jeg kand og iche heller lade være umeldet Kiøbmændenis gode og christelig Intention til Guds Rigis Befoedrelse, som er: at hvis D. K. M. ville nu a. n. giøre dem all muelig Assistance i dette begynte Verch, og dend gode Gud af Naade vilde velsigne og lychsaligggiøre denne Handell, da hafver de forsichret mig, at de paa deris egen Bekostning vill oprette en Skole for Hedningenis Børn udj Grønland, og forskaffe dend et bestandigt Fundum af Compagniets fortiente Capital. Gud opveche da Vedkommendis Hierto, at giøre det, som kand befoedre hans Ære og frelse Menniskenes Siæle, saa blifver ieg udj mit Forset bestyrchit. Ieg forlader mig derfor till Deris Høye Velbaarenheders Retsindighed og christelig Omsorg for Guds Æris Befoedrelse, contributorer ochsaa her till, till min Glæde og Fornøvelse, som ieg och stedtze er forbunden at forblifve

Deris Excellentz: Excellentzcers, Høy Edle Høy Velbaarenheders Vel Edle Høy Ærværdigheders troe Forbedere og ydmyge Tienere

Hans Egede.

Bergen d. 16. Januarij 1721.

Afskrift. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

51.

1721, 24. Januar. *Det Grønlandske Bergens Kompagni bemyndiger de nyalgte Directører for samme at foranstalte alt til Grønlands Besejling fornødne.*

Som Interessenterne udi det Strat Davidsche Compagnie har udvalt til Directeurer Capt. Robbert Faye, Raadmand Magnus Schiøtte, Messieurs Jan van der Lippe og Jens Fæster, og mand har haft adskillige Samlinger, men icke har kundet komme til endelig Slutning, saa er vedtaget, at Directeurerne forandstalter alting til Farten og Landets Befordring, som de for got eragter, hvortil den Allerhoieste give sin Velsignelse. I den Henseende skal af os underskrefne foruden den forhen indsatte Indskud, som paa den Memorial af 7. Janu. 1721 er paaetegnet, svaris, naar imod Forhaabning noget skulle mangle till Udgifter ved Skibenes Hiemkomst, $\frac{1}{4}$ Part meere end paa bemelte Memorial er teignet, saa at til hver 100 Rixdaler Capital vil vi contribuere 25 Rixd. og saa videre, enhver a l'advent af den indteignede Capital, og wiidere Udgift eller Tab vil vi aldeelis icke interessere udi. Saaledes lader vi alting andkomme paa Directeurerne deris Forandstaltning til fællis Nøtte, som de forgot eragter.

Bergen den 24. Januarii 1721.

Lüder Westerhof. Robert Davidsen Faye. Henrich Meyer Albertsohn. N. Bagge. Magnus Schiøtte. Jean von der Lippe. Christian Frischbier. Jorgen Weinwich. C. Krammer. Elisabeth sal. Peder Sorensens. Hans Forman. Jan von der Velde. Jacob Holterman. D. v. Erpecom. Jacob Rieck. Jacob Dyring. Paa Medintressenters og egne Vegne: Christopher Becker. Jens Fæster. E. Loeman. J. Phillip. Berendt Kamp. Hans Rodberg.

Bilag til Kommissionsakten fol. 1 f.

52.

1721, 11. Febr. *Hans Egede til Missionskollegiet om, hos Kongen at udvirke Vocation og Salær for ham som Missionær i Grønland.*

Ieg hafver for kort med Monsr. Jens Refdall, som reyste her fra till Kiøbenhafvn, a. u. berettet, hvor vitt ieg till dato hafvde reuseret udj min Dessen, som er, nemlig at Kiøbmændene, i Tilliid af Kongl. Naade og Privilegier, har allerreede giort en Begyndelse med at udruste 2de Skibe till Grønland, med hvilche ieg och i Jesu Nafvn har resolveret mig at medfølge; till dend Ende har ieg a. u. supplicerit, at ieg med D. K. M.s a. n. Vocation till denne Mission motte fortskichis, hvilchen mig i saa høybetydelig Punct for alting fornøden giøris. Om samme er det och nu, ieg a. u. vill anmoede og allerydmygeligst bede, Deris Høyvelborenheder ville dog nu giøre det beste med at faae udvirchet D. K. M.s a. n. Vocation for mig, disligste af megen Gunst og Bevaagenhed imod mig ochsaa tenche noget paa min Nødtørffthighed. For det ieg har tilsat, vill ieg intet Vederlag begiere, allene at mig till nærværende Reyse motte rechis saa gunstig og gafve mild Haand, at ieg mig till Reysen kand udruste og noget betale, paa det ieg imidlertid er blefven got Folch skyldig. Under 300 Rdr. aarlig kand ieg icke der subsistere med min Familie, som er 8te Personer. Derfor vil ieg a. u. formeode, at D. K. M. a. n. forunde mig saa megen Lefvnets Midler, saa ieg udj mit Forset kand fortkomme. Tidens Korthed till forestaaende Expedition, som vill skie in ultimo Martij, udfoedr en a. n. og fornøyelig Resolution paa begge disse Puncter, det første mueligt være kand. Ach hielper derfor i Jesu Nafvn, høyvelbaarne Herrer, saa vitt som hielpis kand, at ieg nu icke lenger forgiefvis maae anholde om Bonhoring, da min store Møye og Flid till Christj Rigis Befoedrelse er icke allene Gud be-

kjendt, men ligger ochsaa Enhver for Øyne, som det vill skionne og tage i Consideration. Jeg slutter med all Velsignelsers troehiertig Tilbedelse etc.

Hans Egede.

Bergen d. 11. Februarij 1721.

P. S. Jeg hafvde gierne seet, om mueligt var, at mig en Collega i denne Dessen motte blifve associert. Min Broder Christian Egede, som och hafvde Tanche till at employeris ved denne Mission, er forreyst till Nord Landene og har antaget sig der Condition, efftersom for hannem synis, at der med min Dessen till Grønland hafvde saa lang Udseende. Her paa Stedet er ellers ingen, som ieg der till finder beqvem, derfor onskede ieg gierne, Deris Høyvelborenheder kunde antrefte et christelig Subjectum, om De efter mine Tancher agter det fornøden; for Resten tilbeder ieg mig fremdelis Deris Raadforsell og gunstige Ordre i disse, ieg mig ved Guds Naade skall foretage. Gud velsigne Eders Høyvelborenheder og lade Eder lenge lefve till Sit Rigis Befoedrelse.

Egh. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

53.

1721, 18. Februar. Stiftamtmand, Borgmester og Magistrat i Bergen indberetter til Kongen om den indstevnede grønlandskyndige Kapt. v. Bärenfels' Udsagn samt om Udrustningen af de af Bergenskompagniet til Grønland bestemte to Skibe.

At vi ikke efter E. K. M.s a. n. Befaling, dat. d. 17de Nouember 1719, indtil denne Tiid a. u. haver kundet erklæret os paa Hr. Hans Egedes Project angaaende Farten paa Grønland, er fornemmelig Aarsagen denne, at mand ey allene haver veret omhyggelig at høre kyndige Folkes Betenkning om forbemelte Handels Beskaffenhed, mens end og bemelte Hr. Hans Egede lovet at formaa een Deel af denne Byes Indbyggere for at interessere, etablilere og fuldføre dend projecterede Handel.

Hvad det første angaar, da som Hr. Støk-Capitain de Berenfels sagde, at ville indkomme med sin skriftlige Forklaring om samme Handels Fortsettelse, har vi atter den 28de October giort Erindring til ham om hans Betenkning angaaende den projecterede Handel, da hand for Raadstuen mødte og forregav, at hand med det første agtede sig til Kiøbenhavn, hvor hand self paa behørige Stæder ville der om sin a. u. Project til D. K. M. samt til Missions Collegium indgive, saasom hand var af differente Meeninger udi adskillige Poster, som af Bilagen Litr. A: videre a. n. maatte fornemmis; imidlertid har det beroed paa Hr. Hans Egede, som har søgt at faa een Deel af Indbyggerne til at interessere udi den Grønlandske Handel. Og som mand fornemmer, er det i disse Dage forsaaavit der med avanceret, at der er nogle af denne Byes Indbyggere, der har paataget sig at interessere udi den Grønlandske Handel og der til allerreede kiøbt et Skib og fragtet et andet Skib. Ligeledes antages der til daglig de behøvende Folk, hvorom Vedkommende agter med første, saa snart de nogenledes kand have deris forehavende Sager complet, at indkomme med deris Relation, hvorefter vi straxen og uopholdelig skal indsende voris a. u. Meening og Betenkende.

A. Undall. C. Krog. F. L. Schou. C. Bagge. P. Rumohr.
Magnus Schiotte. Johan Bager.

Bergen den 18. Februarii 1721.

Afskrift. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

54.

1721, 28. Febr. Politi- og Kommercekollegiet afgiver til Kongen Betænkning om Bergenskompagniets Andragende af 4. Juni 1720.

Saa ynskeligt som det var, at Grønlands Handelen, som af andre Nationer med Fordeel drives, igien udi Norge kunde bringes udi Stand, saa vanskeligt er det, at neppe nogle Particulære skal ville paatage sig den dertil behøvende Omkostning og Forskud at gjøre, med mindre de tilforn ere forsikrede om, med særdeelis Privilegier at blive beneficerede. Det, som derfor en Deel af Bergens Indvaanere, som med flere Interessenter haver Lyst til igien den grønlandske Handel at begynde, i hos følgende deris Supplikve for det første a. u. anholder om, nemlig: at E. K. M. for det første paa sin Bekostning ville a. n. assistere dem med 30 Mand Gvarnison og de dertil hørende Lifs og Defensions Midler, skulle vi saa meget dis hellere a. u. recommendere dem til at erlange, som der, i Fald nogen bestandig Handel skal ventes, af Fornødenhed udkrævis, at een Fæstning der paa Landet opkastes og med een Besætning forsynes, for at beskierme de Handlende imod de Wilde og at maintainere dem i Landets tagne Besiddelse; Supplicanterne og, hvad Omkostningerne hertil angaar, ei alleene a. u. foreslaar, at disse 30 Mand, naar de med den Commanderendes Gotfindende fra Fæstningens Defension kunde undværis, iblant ved Handelen og Fiskeriet kunde employeris og der ved forhaabentlig fortiene det meeste af deris Underholdning, men Supplicanterne endog a. u. tilbyder, naar de siden efter gjorde Forsøg befinder sig ved Handelen at kunde være holden, selv end og denne Omkostning at udstaa og sig den heele Expedition at paatage. Ligeleedis skulle vi og a. u. holde det for billigt, at Supplicanterne og Med Interessenter, som nu i Forstningen hazarderer deris Midler paa et Forsøg, om denne Handel for dennem vil gelinge, bleve efter deris 3die a. u. Petitum alleene maintainerede ved samme Handel, paa det andre, som icke nu der udi ville interessere, icke skulle, naar Handelen eengang ved Supplicanternis Forskud, Fliid og Hazard maatte være bleven bragt paa een god Fod, indtrænge sig til at vilde hoste Frugten af de andres Umage og participere i Gevinsten, hvor de ingen Deel har haft i Indrettelsen og Forskuddets Hazard; dog bliver det Supplicanterne selv uformeent at tage fleere Participanter til sig, om de det fornødent eller tienligt eragter. Iligemaade skulle vi og a. u. holde det for meget at kunde facilitere dette Værck, om E. K. M. efter Supplicanternis 4de Petitum a. n. forundte dem Told og Consumptions Frihed saa vel paa de Vahre, Proviant og andet Eqvipagien vedkommende, hvileket did til Landet føris, som paa den derfra kommende retour Ladning, efter som den ringe Afgang, som derved i E. K. M.s Intrader maatte befrogtes, icke kand komme i nogen Consideration imod dend Fordeel, som E. K. M.s Undersaatter ved denne Handel, naar dend eengang var bragt udi Stand, kunde til voxe. Hvorfore og saadan Told og Consumptions Frihed Grønlands Farerne i forrige Tider a. n. har været forundt. Endelig er Supplicanternis 2det a. u. Petitum, at Hollænderes og andre fremmede Nationers Seigladz under Grønlands vester Side, Stradt Davids kaldet, a. n. maatte forbydes, og den District imod de fremmedes Invasion a. n. maatte maintaineris, det, som efter voris a. u. Tancker giver dend største Difficultet, thi at lade udgaa noget saadant Forbud, skulle vi a. u. holde betenckeligt, førend E. K. M.s Undersaatter virkeligen hafde taget Landet i Possession og der hafde satte sig udi Defensions Stand, hvilcket, naar det er skeed, indstille vi a. u., om E. K. M. a. n. skulle finde for got, Handelen paa een vis District alle fremmede Nationer at forbyde, saa fremt andre fremmede Puissancer icke skulle befindes at have saa gyldige Prætensioner til Handelen paa det Stæd af Grønland, at det dennem icke skulle kunde formeenes. Over alt

skulle vi være af de a. u. Tancker, at naar Supplicanterne og Medinteressenter har faaed en fast Foed paa Grønland, har de saa goed Leylighed til, Tid efter anden, med Landets Indbyggere at giøre sig bekient og ved Leylighed med dennem at handle, at de Fremmede vel neppe skal kunde holde Marcket med dem. Vi indstille denne voris a. u. Betænckning til E. K. M.s eget a. n. Gotbefindende og forbliver

E. K. M. a. u. og tro pligtschuldigste Tienere og Undersaattere
J. Rosencrantz. N. Slange. C. Scavenius. A. E. Franck. M. Munch. J. Sohl.
Politie og Commerce Collegio d. 28de Febr. Anno 1721.

Orig. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

55.

1721, 10. Marts. Stjftamtmand og Magistrat i Bergen indberetter til Kongen, at Directørerne for det stedlige Grønlandske Kompagni har besluttet at lade Grønland besejle med to Skibe og anbefaler deres Andragende om Frihed for Told, Konsumption og Akcise for Varer til og fra Landet.

D. K. M. haver vi under den 18de Februarii nestafvigte a. u. forrestillet, hvor vit det med Grønlands eller Strat-Davids-Farten her fra Bergen var avancered. Siden den Tiid ere de af bemelte Grønlandske Compagnie opnefte 4re Directeurer, nemlig Capitain Robbert Davidsen Faye, Raadmand Magnus Schiøtte, Jens Fæster og Ian von der Lippe, som sig haver paaataget Directionen for Compagniet udj den Grønlandske Handling og Beseigling uden nogen Tilleg for deris Møye, med een Memorial til os indkommen og forrestillet, at om de endskiønt først hafde haft de Tanker at faa 4re Skibe til Grønland og Strat Davids i Aar equiperede, saa haver de dog herudinden maattet forandre deris Forsøtt, formedelst Mangel af Penge, saasom samme Equipage udfordrede een Capital til 16000 Rdr. uberegnete Skibenes Verdi, hvor fore de for det første haver resolveret i Aar at lade besejle Landet med 2 Skibe, det eene at medtage 30 Mennisker af alle Slags Handverks-Folk med behøvende 2de Aars Victualier, samt nødvendige Materialier for at bygge og boe samt handle i Landet Vinteren over, foruden 12 Mand, som skal vere med Skibet i Landet udj Brielshafn paa 63 Grader Høyde, ligeledes Vinteren over. Det andet Skib at fare ind udj Strat Davids paa det nylic opfundun Hval-Fiske-Fangst paa 69 Grader, og efter Fiskeriet at begive sig til det i Grønland liggende Skib for at tage imod hvis Varer de kunde have samlet, samt at hente deris Breve og Underretning om Landets Tilstand, samt hvorledes de der haver fæstet Foed paa Landet, og hvad Underretning og Forslag for tilkommende Tider kunde gives. Og som de i nest afvigte Uge haver antaget og faaet Mandskabet complett af friske og dygtige Mennisker, tienlige til det Arbeide, som er ventelig der i Landet maatte forrefalde, ligeledes den behøvende Proviant og nødvendige Materialier til deels allerede indkiøbt, og Resten arbeides dagligen paa, saa at de agter i Guds Nafn at lade Skibene afsejle, det eene inden nogle Dage, og det andet sidst in Martio. Saa haver bemelte Compagniets Directeurer af os været begierende, til E. K. M. a. u. at supplicere, at Compagniet for det første maatte a. n. benaades med Told, Consumption og Accise samt Last Penge Frihed af de til Grønland paa Compagniets Vegne henseiglende Skibe og deris medførende og hiembringende Varer, hvad Nafn de have kand, og naar de nogenledes haver erfaret Landets Tilstand, at E. K. M. da vilde have Naade for Compagniet og der efter a. n. give dem de nødvendige og behøvende Privilegier. Saa skulle vi a. u. bede, at efterdj dette Verk ikke allene hensigter til Guds Ære, men endog til E. K. M.s høye Tieniste og Landets Velstand, E. K. M. a. n. ville accordere deris

a. u. Ansøgning, hvor ved de og andre fleere dismeere maatte encourageris, at fuldføre dette Verk.

Ellers haver Compagniets Directeurer tilmeldet os, at een Hollender ved Nafn Lorentz Feiches Haan haver udj de forbigangne Aaringer beseiglet Landet, og haver samme Mand udj Aar 1720 ladet udgaa een vidløfftig Beskrivelse om Grønland med et Kort over Landets Cituation med meere, hvoraf Compagniet haver bekommet et Exemplar, hvilket de dog behøver til et af Skibene, som i Aar skal beseigle Grønland. Ellers haver Compagniet forskrevet fleere af deslige Bøger og Kort fra Holland, hvilke, saa snart de indløber, E. K. M. a. u. skal vorde insinuered. Imidlertid anholder vi udj dybeste Underdanighed om E. K. M.s hoye Naade og Protection for bemelte Grønlandske Compagnie og Directeurernis a. u. Ansøgning, og forbliver udj allerdybeste Soumission

E. K. M.s voris a. n. Arve Konges og Herres a. u. og tro plichtschyldigste Tiænere
A. Undall. C. Krog. F. L. Schau. C. Bagge. P. Rumohr. Johan Bager. L. Nagel.

Bergen d. 10. Martii 1721.

Orig. Incl. til Norske Reg. 1723, 19—20.

56.

1721, 17. Marts. Direktør for Bergens Kompagniet J. A. Refdal til Kongen om den forestaaende Opsendelse af Skibe til Grønland m. v.

Da E. K. M.s a. n. Befahling af 17. Nov. 1719 til Bergens Byes Magistrat an-gaaende Præsten Hr. Hans Egedes Forslag om Trafiquens Oprettelse og de wilde Hedningers Omvendelse paa Grønland blef for Borgerskabet og de Negotierende kundgiort, syntes det for de fleeste at være en wandskelig, ja fast umelig Ting, noget der med at anfange eller begynde, thi iblandt alle andre Wandscheligheder war og endnu er denne dend største, at os manglede paa de Kræfter, som Werchet skulle understøttes med. Iche destomindre, og efterdi, at mand bær aldehles ingen Twifl om, at jo dend Allershøyeste Gud har sin Almægtigheds Haand udj Werchet med, har endehl af Bergens Byes Kiøbmænd, for saa wel at animere fleere til sig, som og, at dette Land, som udi saa lang Tid har ligget øde og været udj wilde Menniskers Hænder, med Tiden kunde wed den Allershøyestes Bistand igien komme E. K. M., som dette Stæds rette Herre og Ejermand, sine Riger og Lande til Formeerelse, og de wilde Hedningers Omvendelse, trædet udi Compagnie, og af dend Kraft, som de for det første har kundet tilweyebringe, resolveret, paa E. K. M.s a. n. Behag, at lade udi Foraaret ditsende 2de Skibe. Med det ene og største Skib schal henføres Præsten Hr. Hans Egede, tillige med endehl andre Folch sambt Proviant og Bygnings Materialer med andet meere, som baade til deris Defension og Fiskeriet kunde behøfve, hvilchet Skib schal og blive liggende der i Landet Winteren offer.

Det andet Skib schal gaae langs Landet, for at see hvad dend Allershøyeste Gud wil forunde Compagniet til at hielp Werchet widere fort med. Med disse 2de Skibe, og det widere, som melt, mand da i den Allershøyestes Nafn meener at giøre for det første en Begyndelse, og naar da Gud wil gifve Løchen, og Compagniet med fleere Interessentere maatte tiltage, kunde mand et andet Aar forsøge widere.

Mens forinden at nu Compagniet understaar sig, dermed noget widere at anfange eller forrette, saa indstiller de udi allerdybeste Underdanighed til E. K. M.s eget a. n. Gotfindende

1. Om E. K. M. for distobedre at facilitere Werchet og til Belønning for dend Hazard og Bekostning, som der paa giøres, iche a. n. wil overdrage Compagniet, baade de som nu er og her efter kand komme der udi: Landet Grønland, der tager sin Begyndelse ved Statenhoch paa 60 Grader, i sin Lengde og Breede, saa widdt det strecher sig, til een continuerlig Monopolie og egen Handel. Og at da E. K. M. a. n. wil meddehle Compagniet Octroy derpaa.

2det: at alle og en hver, som iche er udj Compagniet interesseret, saa wel fremmede, som worris egne, maatte her efter forbydes, ligesom wed Island, Færøe og andre Stæder scheer, at drive nogen Handel eller Wandel paa Landet. I hvilchen Henseende de ey heller maatte komme Landet nermere end 4 Mihl, med mindre Storm, ulychelig Hendelser og andet sligt det kunde foraarsage.

3. At alt hvis som Compagniet enten til eller fra Landet fører, maae overalt være fri for Told, Consumption og Accise, og ellers for ald anden Paalæg at være forskaanet.

Og som da Tiden, nemblig førstkommende April Maanedt, paa hvilchen Skibene fra Bergen, om ellers noget der wed i Aar schal forretages, bør afgaae, nu flux løber i Hænderne, saa understaar Compagniet sig her wed udi allerdybeste Underdanighed, E. K. M.s a. n. Willie om dette, for det første at afvarte og derhos tillige a. u. bede, at efterdi denne Handel er for Compagniet meget fremedt, og uden Guds særdelis og synderlige Weiwiisning mand iche heller nu saa just kand wide, hvorledis alleting wed dette Werch schal indrettes og foranstalles, at da E. K. M. wil hafve dend Naade for Compagniet a. n. at confirmere hvis i saa Maader her efter kand forrefalde. Jeg lever til min Død etc.

Jens Andersen Refdal.

Kiøbenhafn dend 17. Marti 1721.

Egh. Norske Reg. 1723, 19—20.

57.

1721, 28. April. Bergenskompagniet meddeler Hans Egede Forholdsordre paa hans Rejse til Grønland.

Herved overleveris Hannem de af os forfattede Articuler, hvor efter de Hannem medfølgende Følck, alle i Almindelighed, og en hver udi Særdeelighed sig haver at rette, hvilecke vi Hannem og i beste Maader vil have recommanderit, paa det alting vel og skickelig kand til gaae. Naar Gud vil, Hand til Landet ankommer, indretter Hand alting saa vel ved derris Værrelers Forfærdigelse, samt Fiskeriets og Handelens Drivelse, som det paa beste Maader kand lade sig giøre, og naar den Gallioth, som foris af Jens Falck, til Landet ankommer, bliver den strax udskicket paa Handling, saavelsom og, saa meget som muelig er, udi det ved den destinerede Hafn liggende Revier at recognisere om Landets Cituation og Tilstand, til hvilchet at forrette, Hand den beste og beqvæmmeste Person og medhafvende Følck medsender, og udi samme Forretning icke lenger sig opholder, end Aarsens Tid det vil tillade, at Galliothen kand for Vinteren hidkomme. Naar da Tiden er, at bemelte Gallioth skal derfra hiembseigle, indskibes med hannem, hvad som samlet er, og saa i Herrens Nafn lader ham befordre Reysen hiem efter. Naar Lorrentz Fæster, som fører den befragtede Huchert, hos Eder ankommer, og hand enten ledige Cordehler eller andet hafver tilovers, som I kunde behøve, det være Chalupper, Liner og andet Reedskab, da bliver det paa Eders Begier og mod Qvitering leveret. Er og nogen Vahre i Landet, som I agter at hiemsende til os, da lader ham det indtage. Saa snart Vinteren er forbj, og Raadet for gott befinder,

at det er Tid for Skipper Berrendt Hansen at seigle til Bergen igien, indskibes med ham alt hvis som kand være samblet, og saa strax Reisen i Herrens Nafn at befordre. Hvormed os, saa vel som med de forrige tvende Skiibe gives Efterretning om alt hvis som til den Dato kunde være passerit. Imidlertid recommanderis Deris Velærværdighed, at Folkene alle tilsammen, ingen undtagen, idelig Arbeyde at blive tildreven, paa det de icke formedelst Ørkesløshed skal falde udi Sygdom eller u-ordentlig Væsen. Og som da alting beroer paa den Allerhøyeste Guds naadige Beskiermelses Forsiufn og Hielp, saa ville vi hermed ønske Deris Velærværdighed til dette gudelige Værkes Begyndelse og Fremgang ald Naade af Gud formedelst Jesum Christum. Den samme Gud saaledis locksallig giøre Reysen, at det maa skee til Hans Ære og de arme Heedningers Omvendelse. Det ønsker de, som stedse lever etc.

R. Faye. M. Schiøtte. Jean von der Lippe. Jens Fæster.

Bergen d. 28. Aprill 1721.

Orig. Norske Reg. 1723, 19—20.

58.

1721, 30. April. Instruks fra Bergenskompagniet for Skipper Berndt Hansen Wegner paa hans Rejse til og fra Grønland.

Special Ordre og Instrux

for Skipper Berrendt Hansen Weiner, hvor effter hand med Compagnietz Skib, Haabet kaldet, paa forestaaende Reyse til Grønland paa den Vester Siide mod den Stradt Davidsche Søe og siden hid indtil Bergen igien, sig hafver at rette og forholde:

1.

Saa snart Skibet er seiglfærdigt, og de antagne Folk, hvor over Roullen er indgiben, ere ombord kommen, begiver hand sig med allerførste føyelig Vind i Guds Nafn til Seigls og søger Søen, settende sin Cours Norden eller Synden om Færøe og saa lige til Grønland eller den Strat Davidsche Søe til 64 Grader og 15 Minutter.

2.

I Søen kommende anvender hand ald Flid saa vel Natt som Dag, at holde goed Compagnie paa Reysen ud med Skipper Jens Falch, førende den af Compagniets befragtende Gallioth, Anna Christina kaldet, alt efter det mellem dem oprettede Zeignall Brevs Indhold, paa det de ved Skilsmisse hinanden siden kand kiende og opsøge, dog uden nogen Sinkelse i deris rette Cours. Naar hand da ankommer paa forskrevne 64 Grader 15 Minutter, skal hand effter Oberhofvedet og Raadets Slutning paa det Stæd, hvor de tienligst eragter, sette derris Boepæll, straxsen lade fortøye Skibet, og siden effter deris Gotfindende der udlosse og levere af de her indtagende Materialier og Victualier hvis de agter fornøden at lade i Land bringe, og skal alt hvis daglig i Land føres og i andre Maader forrettes, udj den medgifne forseiglede Journal specialiter indføres.

3.

Mens Skibet ligger i Landet, maa hand have flittig Indseende og tilholde sine Skibsfolk, at de uden ringeste Modvilligheed forretter alt hvis som af Oberhofvedet og Raadet til Compagnietz Tienniste kand blive befahlet, det være sig paa Skibet, Arbeyde i Landet, paa Søen med Baaderne til Fiske at udfahre, eller alle andre

forefaldende Occasioner, naar og hvor de behøves og vorder henskickedede. Og som hand selver er en af Raadet, bør hand og alle Tider med gode Exempler at gaae dem fore og personlig legge første Haand til Arbeydet for dismeere at opmuntre de Underhavende til at befordre Compagnietz Tienniste.

4.

Og som hannem Compagnietz Skib som Skipper alleene er betroed, saa skal hand og, saa snart hand har giordt Seigl fra Bergen /: nest Guds Bistand :/ det meeste mueligt søge som en erfaren Skipper at befordre sin Reyse Norden om Færøe, det retteste hand forstaaer, directe til ommelte Høyde udi Grønland, uden at vige fra sin rette Cours, thi hand maa icke paa Reysen, enten ud eller hiem, uden høyeste Nød, nogen anden Haffn søge eller indløbbe uden directe til det destinerede Stæd, som er Grønland ud og Bergen hiem effter, og før Reyserne begyndes, flittig tilsee, at hand inden Borde med fornøden Vand og Proviand bliver forsiufned, saa hand formedelst Fattelse derpaa ey skal have nødig at søge Land. Skulde hand herimod forsee sig, da skal hand have forbrudt alle sine Maanedspenge og desforuden stande til Rette for den Skade, Compagniet formedelst hans Forseelse kand vorde tilføyed.

5.

Og effterdj hand tillige med alle sine Skibs- /: og andre underhavende :/ Folck ere antagne at blive Vinteren over i Landet, saa skal hand lade sig være høyst angelegen, at søge effter Landets Beskaffenhed, sampt den beste og sikkerste Hafn for Skibet, som er at finde, og hvor det beqvemmeligst kand blive conserveret, thi som det er den eeniste og største Tilflugt, hvor ved de udgaaende Siæle kand blive frelste, om det forehafvende Dessein og Landets Beboelse icke skulle lykkes, maa hand af yderste Formuve og Vindskibelighed sørge for dets tryggeste Conservation, at Vagten, som af Oberhovedet og Raadet bliver anordnet, i rette Tide udsettes og afløses; hand maa og lade holde god Udkick, naar Tiden er, at Skipper Lorrentz Fæster effter det med Directeurernis sluttet Certepartj kommer at søge Landet paa 64 Grader 15 Minutter, hand da i følge af det mellem Eder oprettede Zeignal kand finde Stædet, hvor de haver sat Boepæl. Sit eget anfortroede Skib maa hand ellers altid holde i god og forsvarlig Defensions Stand, om noget Anløb af de vilde Hedninger /: imod Forhaabning :/ skulle begyndes, paa det saadan Anløb med Magt og i rette Tide kand vorde dempet. De Vilde maa hand ey tilstæde, udj nogen Mengde eller samlet Compagnie at ombord komme, og naar de træder inden Skibsborde for at handle, da ey tilstæde nogen at komme videre end paa det øverste Dæck, paa det de icke ved formegen Frihed, eller egen Sikkerhed, skulle tage Leilighed at blive Overmænd og bemægtige sig Skibet.

6.

Efterdi da denne foretagende Reyse fornemmelig er og hensigter til Guds reene og sande Lærdoms Forplantelse og Hans Nafns Ære, saa skal Skipperen baade selv flittig stræbe, saa og tilholde Folckene, at de med ald Skickelighed og Læmfældighed begægner de vilde Folck, som endten kommer paa Skibet eller i Landet og søger Handling med dennem, paa det de icke ved for haard Medfahrt skulde blive afskreckede og der ved tage Anledning, med en Overmagtes Sambling at giøre dennem Skade og Overvold.

7.

Hand maa ingen particulier Handling ved eget Gods Indskibelse ud og dets Forhandling i Landet til de Vilde eller hid ved Hiemkombsten bruge, ey heller tilstæde nogen anden af de Medfahrende den at drive eller noget af Landets Avling

beholde. men alle Ting skal samles til Compagnietz Fordeel og Nøtte uden nogen Forprang eller egen Nøttighed. Befindes hand selv eller nogen anden af de udskickede Folck herimod at handle, da skal det som de i saa Maader treffes med, være confisqverit og til Compagniet hjemfalden, saa maa hand og have flittig Indseende, at naar Tid og Leilighed kand være, at giøre fornoden Anstalt, at hand baade self udfahrer, saa og befahler de andre Folck med de medskickede Chalupper og Reedskab at udfahre og søge effter Hvalfiske og andet Fiskerie, saa at Compagnietz medsendte Proviant, Aarsløn og anden Bekostning icke til U-nytte bortgaar; og skal hand self, for hver Hvalfisk, som ved hans Vindskibelighed bliver dræbt og skaaren, nyde ved Hiemkombsten efter den med ham giorte Accordt. Naar Tiden med Hvalfisk Fangsten kand være over, eller det Arbeyde icke, formedelst u-betimmelig Veierligt kand giøres, skal hand med Raadets Gotfindende sætte Folcket til alt andet nødvendigt Arbeyde til Lands eller Vands, at fremme Compagnietz Tienniste og Gavn.

8.

Og som Hr. Hans Egede som Præst, til Christi Ords sande og reene Lærdoms Fortplantelse, udgaar, saa skal Skipperen have for ham den tilbørlige Veneration og tilholde de Medfahrende at giøre det samme, og som hand der foruden har ladet sig beqvemme til at være Oberhoved og Cheff i Landet for alt hvis som skal forrettes i alle Tilfælde, ingen undtagen, saa skal Skipperen tillige med alle de andre være tilholden, u-veigerlig at følge og efterlefve hvis hand med Raadet kand befahle til Expeditionens Fortsettelse og Befordring uden ringeste Undskyldning eller Imodsigelse.

9.

Den Assistent eller Bogholder, som Directeurerne udsender, maa hand hvercken i Ord eller Gierning ilde medhandle; skulle det bevises, at hand Bogholderen i Ord ilde begænger, skal hand for hver Gang have forbrudt til de Fattige Tie Rixdr. og, om det skeer udj Gierningen, en Maanedes Gagie, thi Directeurerne vil icke, at Assistenten, som haver sin aparte Instrux af dem, skal staa under Skipperen videre, end at skrive Breve ved forekommende Leiligheder og holde Bog over hvis som forefalder, efter den till ham af Directeurerne som foremelt meddeelte Instrux.

10.

Bogholderen hafver alleene at disponere saa vel over de i Skibet indtagne Materialier til Landet, som og Victualis eller Proviant og holde Bog over dens Indtegt og Udgift, hvormed Skipperen sig ey videre bemenger, end alleene tilseer, at en hver faar effter den medgivene Spiise Taxt sin tilkommende Portion. Naar Skibet er kommen i Landet, da skal Bogholderen maanedtlig udlevere af Provianten saa meget, som til de paa Skibet værende Folckes Forflægning behøves /: om de icke alle tillige kand spiises i Landet :/, og med den Victualis haver da Skipperen Indseende, at rigtig og forsvarlig omgaaes. Skipperen maa og i sin Journal anteigne hver Gang ved Datum, hvor meget og hvad Sort hannem i saa Maade vorder lefveret, desligeste have noye Indseende med Skibets Inventarium, at det bliver conserverit, thi det er hannem tilligemed Skibet til beste Opsiuft alleene anfortroed.

11.

De med Skibet Fahrende og hellers i Compagnietz Tienniste udgaaende Folck maa Skipperen icke /: naar de nogen Forseelse kand begaae :/ effter egen Villie eller Vreede straffe, mens de Skyldige skal andklages og siden liide for deris Forseelser effter Oberhovedet og Raadets Gotfindende og de medgifne Articler.

12.

Skipperen og alle Medfahrende skal være forpligtede, efter sluttede Foreening, at blive Vinteren over i Landet med Skibet og maa tilkommende Foraar icke derfra afseigle, førend Tiden af Oberhovedet og Raadet er fastsat og sluttet, da hand og først udj Skibet skal indtage og tilbage bringe hvis der i Landet til Retour Ladning kand være samlet og avlet, da hand og skall medbringe de ham af Raadet og andre medgivende Breve; finder Raadet det da fornøden, at holde noget af Skibets Inventarium /: som kand mistes :/ og Amunition tilbage, da skal hand imod rigtig Beviis fra Bogholderen u-veigerlig levere saa meget, som kand overlades.

13.

Dersom Skipper Berrent Hansen paa denne forestaaende Reyse ved Døden skulle afgaae, da skal Oberstyrmanden hannem succedere og være forpligtet, denne Instrux under lige Vilkaar forsvarlig at efterleve, og om hand iligemaade skulle afdøe, succederer ham den, som Raadet der til tienligst eragter, hvorføre saadan Succession, naar den forefalder, altid med Raadets sambtlige Slutning, som udj Protocolen under derris Hænder skal indførís, bør at skeep.

14.

Endelig skal og Skipper Berrent Hansen, om hand nogen Forseelse maatte begaae, som kand stride imod denne Instrux og de medhafde Anordninger, eller det, som Directeurerne i andre Maader over hans Person kand være misnøyed med, stande derfor til Rette og svare til ald den Skade, som Compagniet des aarsage kand liide.

15.

I det øvrige haver Skipperen paa denne Reyse at bruge god Sømandskab og i alle Tilfælde af yderste Evne søge Compagniets Fordeel og Tiennistes Befordring, saa vit hand det kand formaae, rettende sig videre efter de af Directeurerne medgivne og aff velbaarne Hr. Stiftamtmands Anders Undahl saa vel som denne Byes velædle Hr. Magistrat confirmerede Instrux og Anordning, saaledes som det en ærlig, ærekier og forstandig Skipper vel egner og anstaaer og hand agter at forsvare og vil være bekiendt; hvornest vi ønsker hannem en lykkelig og velbeholden Reyse. Bergen d. 30. Aprill Ao 1721.

R. Faye. M. Schiotte. Jean von der Lippe. Jens Fæster.

Efter denne Instrux, hvoraf ieg Originalen under Directeurernis Hænder og Seigl haver til mig annammet, lover ieg, mig i alle muelige Maader at rette og forholde, saa sant hielp mig Gud og Hans hellige Ord! Bergen den 30. Aprilis 1721.

Berrendt Hansen Wægner.

Afskrift. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

59.

1721, 30. April. Instruks fra Bergenscompagniet for Bogholder og Købmand Hartvig Jentoft paa hans forestaaende Reise med Skibet Haabet til Grønland i den Strat Davidske Sø.

1.

Saa snart Vinden føyer, skal hand begive sig ombord paa bemelte Skib til Reysens Befordring, og haver hand fra den Tid, at Skibet herfra udseigler, strax ved Dag og Datum at anteigne udi den medgivne og overleverede Protocoll alt hvis paa Reysen daglig i Skibet passerer og forrettes; hvad den beholdene

Cours og Distance er, hvert Etmaal til de kommer med Skibet til det destinerede Stæd; hvilcken Cours og Distance Skipperen og Styrmanden hannem daglig under derris Hænder skal overlevere, og hand da siden in originali skal overlevere til Beviislighed ved Protocollens Extradition til Directeurerne. Udi samme Protocoll skal hand og indføre, hvad siden i Landet daglig passerer, saavel ved de private Sager, som Justitien vedkommende, og det continuerer hand saa lenge, til denne Protocoll imod en anden som herfra udsendis, bliver extraderit.

2.

Hand skal og udi den medgifne Consumptie Bog rigtig anteigne alle de Materialier, Victualier og Dranckvahre, han hidfra haver annammet, og i Skibet er indladet, saa og holde rigtig Bog ved Dag og Datum, hvad af hver Sort nu paa Reysen og siden i Landet bliver consumered; saa skal hand og ved Ankomsten udi Landet rigtig anteigne, hvor megen Victualie da er i Behold og tilovers; item hvad deraf, som og af Materialierne daglig i Land føres og derfor bruges, paa det, at Directeurerne alle Tider kand eftersee, hvorledes der over er disponerit. Med Dranckvahrene haver hand flittig Indseende, at der af indtet uden til Nødtørfighed og Maadelighed bliver consumerit.

3.

Naar Skibet Haabet til Landet ankommer, da spiser Skibsfolkene tilligemed de andre Compagnietz Folck alle af Compagnietz Kost under Eet, med mindre Leiligheden icke vil tilstæde det, og naar det icke kand skee, da overleverer hand til Skipperen Berrendt Hansen saa megen Victualie af hver Sort, som hand til det omborde værende Mandskab for en Maaned tillige efter den medgivne Spise Taxis Formelding fornøden haver, hvorover Skipperen da skal være forpligtet, at have flittig Indseende, at dermed forsvarlig omgaaes, og indtet u-skickeligt eller i nogen overdaadig Maade bliver fortæret.

4.

Naar Leilighed med Skibe til Bergen eller andre Stæder forefalder, endten i Søen eller udi Landet, skal hand efter Oberhovedet og Raadets Begiering være færdig, at skrive de Breve, som de agter der med at afsende til Directeurerne, hvorudi da skal gives til kiende omstendelig, hvorvit de paa Reysen og i Arbeydet /: under den Høyestes hielperige Haand :/ kand være avancerit; i hvad Tilstand Skibet og alle medfahrende er, og hvad Raadet hellers finder for gott og fornøden, Directeurerne at bekiendt giøre.

5.

Af den udi Skibet indtagne Carguaison er hannem overleveret en rigtig Forteignelse under vore Hænder, hvilke Vahrer hand i Landet skal stræbe, efter Oberhofvedet og Raadets Samtycke, blandt de Vilde at forhandle og fortuske, saaledis som best kand over eens kommes, og for Compagniet profitabelst kand eragtes, og skal hand rigtig anføre hver Sort, som selges, og imod hvilken Sort af Landets Vahre de bliver fortusket, hvilcket alt udi den dertil forseglede Regnskabs Bog ved Dag og Datum anteignis. Derforuden skal hand og daglig anteigne, hvad en hver Person af de medfahrende, eller nogen med anden i Fællisskab daglig kand avle, eller fiske til Compagnietz Nytte.

6.

Naar den Gallioth, som Compagniet haver fragtet og føres af Skipper Jens Falch, i Landet udkommer, og siden efter Raadets Foranstaltning gaar paa

Handling og Landets Recognition, da skal hand overlevere ved Forteignelse under sin Haand til den Afsendende saa meget af Carguaison Vahren, som de finder fornøden at medgive, hvorover hand da tager den medfahrendes Beviis og det siden i Kiøbmandsbogen indfører, hvilket og maa skee med de Vahrer, som ved Galliothens Tilbagekombst fra Handlingen endten u-negotiered tilbage leveres, eller og af Vahre kand være tilforhandlet, som alt specialiter skal anføres.

7.

Udi den medgifne Gagie Bog anfører hand alle de med Skibet at fahre antagne Folck, ligeledis de, som udi Landet forbliver, givende en hver efter Orden under deris Navne sin Reigning paa Debet og Credit, hvad de aarlig efter Accordt og Maanedes Sedlerne skal nyde, hvad de derimod har oppebaaret og hvad dem hellers, imedens de ere i Landet, kand vorde paa derris Løn og Gagie udi Vahrer forstragte; saa og, om nogen ved Doden afgaar, da anføres, naar Auction er holden, paa en hvers Reigning, hvad er kiøbt, og for hvileken Priis, som siden anføres paa den afdødes Reigning, hvor meget ham udi alt efter Auctionens Beløb tilkommer, paa det den afdødes Arvinger ved Hiembkombsten kand nyde Vederlaug derfor hos Compagniet, og skal vedkommende da betale ham for Auctions Værkets Beskrivelse efter dets Vitløftighed. Naar Skibet Haabet hiemseigler, skal hand og tilsende Compagniet en Forteignelse, om nogen af de Medfahrende derude i Landet kand have bekommed noged til Forstrækning.

8.

Hand skal liige med alle de andre Compagnietz Betiente være forpligtet, i alle Tilfælde at søge Compagnietz Gavn og Fordeel, saa meget mueligt er, uden ringeste Egennyttighed eller egen Handling. Men alt hvis som kiøbslaes og avlis i Landet, det skall hand som en troe og ærekiær Betient anvende, og tilholde de andre, at lade komme til Compagniets Beste og Nøtte, saaledis som hand det i sin Tiid under Æed /: om forlanges :/ agter at være gestendig, og ansvarlig for. Disforuden bør hand altid med gode Exempler gaa de gemeene for og idelig formane dem til derris Tiennistes Pligt og Vindskibelighed i alle Tilfælde.

9.

Directeurerne belover derimod paa Compagniets Vegne, at naar alting af ham reedelig og troc, baade efter denne Special Instrux og de andre Anordninger bliver vel iagttagen og efterkommed, de da skal /: om Gud af Naade behager at lycksalig giøre dette Forehavendes gudelige Forsæt og begyndte Handling, saa den herefter med større Magt continueris:/ recommendere ham til videre Befordring og hans accorderede Løns Forbedring. Imidlertid forønskes hannem en lykkelig og beholden Reyse. Bergen den 30. Aprillis Ao 1721.

R. Faye. M. Schiøtte. Jean von der Lippe. Jens Fæster.

Efter denne Instrux, hvor af ieg Originalen under Directeurernis Hænder og Zeigl haver til mig annammet, lover ieg mig i alle muelige Maader at rette og forholde, saa sant hielpe mig Gud og Hans Hellige Ord. Bergen d. 30. Aprill Ao 1721.

Hartwich Jentoft.

Afskrift. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

60.

1721, 26. Maj. Rentekammeret afgiver til Kongen Betænkning om Bergenskompagniets Andragender af 4. Juni 1720 og 17. Marts 1721.

Matz Forman, D. von Erpecom, Jens Refdahl, Jorgen Weinwich, Claus Kramer, Jan von de Velde, Jan Fasmer og Jens Fæster, Indwaanere og Kiobmænd udi Bergen, andrage a. u. ved Suppliqver af 4de Juni 1720 og 17de Martii 1721, hvorleedis de, a. u. erfarende D. K. M.s a. n. Villie og Omhyggelighed for Trafiquens Oprettelse paa Grønland og de wilde Hædningers Omvendelse, haver resolvered at giøre et Forsøg og een Begyndelse med samme Werck, cy tvivlende, at deris svage Kræfter ved Guds almægtige Haand skall styrkes og fleere animeres till at komme dem herudi till Hielp, saa at de dette Land, som udi lang Tiid haver ligget øde og wæret udi wilde Menniskers Hænder, med Tiiden igien kunde incorporeres iblandt D. M.s Riger og Lande, og de derwærende wilde Mennisker blive omvendte. Og till saadant at fortsætte, have de trædet i et Compagnie og med den Kraft, som de for det første formaae, resolvered, paa D. M.s a. n. Behag i dette Foraar at didsende 2de Skibe. [Herefter Referat af J. Refdals Skrivelse S. 68 L. 18 ff. om Bestemmelsen med disse Skibe, Hans Egdes Opgang, og de 4 Punkter i de Bergenske Købmænds Begæring].

A. u. Erklæring: Om endskiønt wi imod Commerce Collegii a. u. Betænkning intet finde at erindre, men lige med dennem inderlig ønske, at D. M.s egne Under-saatter af den Grønlandske Handel maatte erlange den Fordeel, som fremmede Nationer hidindtill i lang Tiid have nydt, saa finde wi dog denne Sag af saa stor Consideration, at wi alleene icke understaae os noget positiv derom at proponere, men indstille a. u. til D. K. M.s eget a. n. Behag og Gotbefindende: Om icke denne considerable Project udi Conseilet maae foretages, examineres og derefter D. K. M. a. u. relateris, men som wi af Memorial Nr. 2 [af 17. Marts 1721] erfare, at de Bergenske Negotienter, som entreprenere dette Werck, allerede skal have udreedet 2de Skibe till Handelens Begyndelse, hvorom Stift-Amtmandens og Magistraten under Nr. 4 herhos følgende Relation, datered 10. Martij hujus anni, gior widere Forklaring, da paa det wedkommende udi deris goede Forsætt icke skulle hindres, maae wi i allerdybeste Underdanighed tilbede os D. K. M.s egen a. n. Resolution: Om wi icke ad interim ved Bergens Told-Stæd maae forfoye slig Anstalt, at Interesserterne udi denne Grønlandske Handell, ligesaa wel som de Negotierende paa Island og Findmarchen maae nyde alle de Wahre frie for Tolden og andre Imposter, som endten till denne Grønlandske og Stradt-Davidscke Handels Fort-sættelse udbringes, eller og med de fra Grønland og Stradt David hiemkommende Skibe /: saa widt de Wahre, som udi bemelte Grønland eller Stradt-David wirckelig falde, erlanges og wirckes, anbetræffer ./ herudi Riget indbringes.

D. K. M. a.u. og troeplygtskyldigste Tienere

C. Gyldencrone. W. Helt. Schrader. P. Rasmussen. H. Justsen.

Rentekammeret d. 26. May 1721.

Paaskrift:

Vi bewilliger a. n., at Supplicanterne den Friehed indtil widere maae med-deeles, at alle de Wahre, som de til Grønland eller Strad-David henfører, og de Wahrer, som de fra bem. 2de Stæder igien tilbage bringer, at samme for Told og andre Afgifter maae være frie, indtil vi anderleedes sindet vorder, og til Vi med dennem over een billig Contract kand worde eenige, hvileket altsammen i Frie-heden maatte insereres, og i det øvrige haver Conseillet det widere at undersøge,

og kunde mand dennem det vel paa visse Aar tilstaae, ingen Afgift for Landet at svare, mens siden maatte de aarlig een vis Penge derfor betale.

Friderichsborg den 2. Junii 1721.

Friderich R.

Rentekammerets Rel. og Res. Prot. Norsk. 1721.

61.

1721, 4. Juli. Kong Frederik IV. udsteder Kaldsbrev for Hans Egede som Missionær i Grønland.

G. A. V. at Vi a. n. haver beskikket og forordnet, saa og hermed beskikke og forordne Hr. Hans Egede til at være Missionarius paa Grønland og til den Ende med første did hen gaaende Skibe sig at begive. Og skal hannem, saa længe hand i samme Forretning sig der opholder, aarlig til Løn betales Tre Hundrede Rigsdaler.

Friderichsberg den 4. Julii 1721.

Norske Reg. 1721, 194.

62.

1721, 4. Juli. Kong Frederik IV. befaler de Deputerede for Finanserne, at betale Hans Egede til Rejsen 200 Rdlr. strax og siden 300 Rdlr. i Løn.

Saasom Vi a. n. haver fundet for got, at Hr. Hans Egede skal som en Missionarius til Grønland forskikkes, og at hannem til samme hans Reyses Fortsettelse tu hundrede Rixdaler strax skal gives, saa og siden, saalænge hand der i Grønland forbliver, aarlig tre hundrede Rixdaler rigtig at betales, saa er Vores a. n. Villie og Befaling, at I den Anstalt gjører, at saavel fornævnte 200 Rdl. nu strax, som og siden de 300 Rd. aarlig, vorder udi Vor Kiøbsted Bergen erlagt og betalt til Biskopen sammesteds, Os Elskelig Clemens Smit, som Vi af denne Dags dato a. n. haver anbefalet, samme Penge at imodtage og bemelte Hr. Hans Egede tilstille. Friderichsberg den 4. Julii 1721.

Sjæll. Miss. 1721 239, se ib. 264 og Norske Miss. 1723, 116.

63.

1721, 15. Juli. Hans Egede indberetter til det Bergenske Grønlandskompagni om sin Ankomst til Landet.

Høyædle, velædle og velbyrdige, ædle og velviise, høyagtbare og høyfornemme Venner og Velyndere, samtlig udi det Grønlandsche Compagnie Interesserende; Naade og Velsignelse vorde Eder formeeret ved Jesum Christum.

Med Glæde kand ieg tilmelde mine høy respective Velyndere, at den gode Gud, efter en temmelig farlig og møysommelig Reyse, har dog omsider med Sundhed og Helbred ført os hid til Landet d. 3. Julii nest afvigte, hvorfore jeg icke noch som kand fuldtacke Gud, og at Hand imod ald Forhaabning styrcked min kiere Hustrue og smaa Børn saa vel, at de den heele Reyse fant ingen Besverlighed af Hafvet, u-anseet mange af voris Folck vare søe krancke og ellers svage, saa som og voris Tømmermand er ved Døden afgaaen; Gud hielpede os andre og opholde os baade til Legom og Siæl.

Om Landets og de vilde Menniskers Beskaffenhed kand ieg denne Gang intet remarcabell formelde, saa som vi nyeligen ere ankomne og endnu u-bekiendte;

vi maa her udi Udøerne for det første sette voris Boepæl, eftersom vi under det faste Land ingen sikker Vinter Hafn kunde finde; dog treffet vi der en skjøn Pladtz, hvor der noch hafde været smuckt og beleiligt at boe, om Haufnen ellers hafde været sikker for Skibet. De vilde Grønlænder kommer hver Dag omborde hos os, holder sig venligen til os, hielper os og iblandt at bære Træ og Steen til voris Bygning; de arme Mennisker kommer mig meget goedtzlig for, saa vi nest Guds Hielp har os slet indtet fiendtlig af dennem at formoede; Gud i Naade dog forbarme sig over dem og føre dem af Mørcket til Lyset og lycksalig giøre saaledes mit Foretagende, at ieg omsider maa høste dend Glæde og Frugt der af, som ieg af Hiertet forlanger. Et mercker ieg af dem, som gifver mig den Eftertanke, at de dog maa hafve nogen Cognoissance af Gud: sc. at naar vi hafver Bog eller Papir for os og spørger dem, hvad det er, peger og seer de op til Himmelen og siger: Ajune. I gaar Dags tog ieg Müllers Evangel: Slütz-Kette af min Coffert paa Schandzen, hvor da de Grønlænder kom omkring at ville see den store Bog; der ieg slog Bogen op og viiste dem den Herris Christi Billede, saa vel som den sahl: Mands Müllers Portrait, og iligemaade spørger dem, hvad det er, peger de op til Himmelen og slaar sig paa deris Brøst, som de vilde sige: Gud deris Skabere.

Det vanskeligste vil være, førend mand kand lære deris Sprog; dog dette og alt andet maa være Gud befahlet. Jeg hafde gierne seet og ønsket, at vi med Galliothen kunde have sendt noget hiem til Recompense for Eders anvente Bekostninger, men disværre: Reysens Langvarighed forarsagede, at vi kom for silde til Handlingen, efterdi en Deel Hollandske Skibe har nyelig været her paa Haufnerne, saa de Vilde paa denne Tid har slet intet af Værdi at forhandle, vil dog nest Guds Hielp forhaabe, at vi i tilstundende Høst og Foraar, førend de fremmede kommer, skal træffe en god Handel. Gud give, Skipper Lorentz Fæster motte have faaed en god Fangst og sende hannem lykkeligen hiem til Compagniets Glæde og Fornøyelse. Vi haver haft Folk ud paa Brandvagt, men endnu icke været saa lykkelig, at vi kunde treffe hannem, veed derfor icke, om hand maae være forbi eller endnu tilbage.

Høy-respective Velyndere og Venner udi Christo! den slette Reyse og Udfald med Handelen dette Aar kunde vel billig forarsage hos Eder en U-lyst, videre at være dette begynte Verck assisterlig, men den faste Tilliid, ieg haver til min Gud, at Hand dog omsider naadeligen skal lycksalig giøre dette hellige Foretagende, som hensigter til Hans Ære og disse arme Menniskers Frelse, storcker mig og i det Haab, at mine gunstige Velyndere dog blifver ved den begyndte Ifver i at befordre dette Herrens Verck og icke lader mig og de, som hos mig ere, lide Nød og Mangel for Legomens Ophold, men betimelig kommer os til Hielp med Proviant og videre til Foraarit; nest Guds naadige Hielp og Bistand erstattes ald anvente Bekostning inden en kort Tid, thi alting skal tilfalde dem, som søger Guds Riige, er Christi egen Forgieltelse! Gud maa visseligen velsigne og lycksaliggjøre alle de Midler, hvor under hans Ære skal befordris, i hvor urimeligt det end i Begyndelsen lader sig ansee. Det er vorris daglig Bønner til Gud, og frembdeelis skal være, at den Herre Jesus naadeligen vil lycksalig giøre dette Verck og velsigne alle dem, baade aandelig og legomlig, som har lagt Haanden paa dette Verckes Befoedrelse! Saa gjører da i Jesu Nafn og for Christi Skyld, hvad Eders christelig Ifver og Kierlighed kand formaae og afstedkomme. Den naadige Gud Hand velsigne og hielpe Eder. Med hvilcket Ønske ieg lever og forbliver, med største Respect

Mine højgunstige respective Velynderes ærbødigste Tienere

Aff Grønland d. 15. Julij Ao. 1721.

Hans Egede.

Afskrift. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

64.

1721, 15. Juli. Raadet i Grønland indberetter til det Bergenske Grønlandskompagni om Ankomsten til Landet og Nybygdens nærværende Tilstand.

Høy Respective Principaler og Velydere!

Saa som vi efter langvarig og møysommelig Reyse, af Driff Iis og contraire Vinde meget incommoderit, er dog omsider, Gud skee Ære, d. 3. Julij arriverit her till Landet omtrentd paa 64 Grader 7 Minutter, maa vi nu i Hast expedere Galliothen fra os og medgive hannem en Deel Cargason at gaa ind udi Haffnerne paa Retour Reyse, for at handle med de vilde Folck, eftersom vi til Handlingen her kom alt for silde, formedelst at Hollandske Skibe har nyelig været herpaa Hafnerne, saa de vilde Folck nu paa denne Tid har slet indtet at forhandle. Tiden og det contraire Veierlig vil ingenlunde tillade, at sende Galliothen efter Ordre lenger Nord; skulle icke heller være tienligt, eftersom fornemmes, de meeste Hollandske Handlere har været under Nord. Det gjør os vel hiertelig ont, at vi nu har indtet at hiemsende med Galliothen, men nest Herrens Hielp vil vi formode, at Handlingen skal dog gaae for sig til Foraaret. Disligeste har vi og god Forhaabning, selv at forhverfve noget med Hvalfangsten og andet Fiskerie; Gud lycksalig giøre da voris Foretagende baade til Lands og Vands; vi haver sendt Folck ud at recognoisere efter Skipper Lorrendtz Fæster, men endnu icke været saa lykkelig at have nogen Kundskab om hannem. Gud give hannem en lykkelig og profiteerlig Reyse. Vj treffede under veygs, før vi kom her til Landet, et Hollandsk Skib, som kom fra Handlingen, med hvilcken Skipper vi sente Brev til Bergen; vi formaaede hos hannem, at hand overloed sin Baadsmand til os, imod det, at en Mand igien steg fra os til hannem i den Henseende, at være Compagniet og os til Tienniste, hvilcket hand og har været, thi hand har i nogle Aar faret her paa Landet og forstaar meget vel de vilde Mænds Tale og har imidlertid været for os som en Tolck. Nu sender vi hannem til Bergen, saa som hand icke er at overtale at blive her; vi har tilsagt hannem paa Compagniets Behag om Maaneden 12 Rixdr. fra den 2den Iulii og indtil hand kommer til Bergen, og den anden Person Iochum Iochumsen icke at nyde noget hos Hollænderen, men at trecke hos Compagniet sin for accorderede Hyre, indtil hand kommer til Bergen, saa frembt hand strax efter Ankombsten til Holland igien forføyer sig hiem ad. Jens Falch, som fører Galliothen, lader sig og vel dertil beqvæmme, thi hand har nu og Cognoissance af Stædets og Landets Beskaffenhed. Vj venter til Foraaret, vil Gud, betids et Par Skiber til os fra Eder med Proviant og videre fornøden Cargason, eftersom den medgivne Proviant icke vel vil være tilstrækkelig, om Skibene lenge udebliver, formedelst at vi til Dato her i Landet har hvercken kundet bekomme Kiød eller Fisk og derfor jæfnlig maat tære af den anden Proviant. Saa har vi og icke heller haftt synderlig Leilighed at forsee os derom, eftersom vi har nock at bestille med Skibet og voris Bygning. Voris Forslag er, at ovenmelte 2de Skibe kunde først komme her paa Hafnen og siden herfra expederis; det ene under Nord til Hvalfangsten og det andet under Søer til Handlingen, saa ere vi mit imellum; det vil endelig være fornøden, at Skibene maa gaae fra Bergen til Foraaret, jo for jo bedre, saa de kunde være her først inden Medio May, og kand dette her hos i Vinter blivende Skib ingenlunde komme fra os, førend de andre ere lykkelige hid arriverede. End er det høylig fornøden, at de i Landet blivende Folck motte i det ringeste med et Par Aars Proviant rigelig forsiufnis, om u-formodentlig U-lyckes Tilfald, det Gud naadelig afvende, med de her til Landet gaaende Skibe. Voris Materialier til Bygningen fornemmer vi ogsaa icke heller vil blive tilstrækkelig, thi vi kand knap der af faae Huus og Værelser til voris Folck, og maa lade ald

Proviant og videre ligge udi Skibet, som ligger strax hos vorris Boelig, vil derfor ydmygst beede, at os til Foraaret motte endnu en Deel Bygnings Materialier af Bord, Bielcker og Nefver tilsendes, for at bygge os Huuse til vor Proviant og videre. Vj formoder her nest, at Compagniet lader os icke liide Nød paa nødtørrffig Lefnets Midler, effter som her er et temmelig haardt Land, og vi endnu icke veed eller seer, hvad Landet til en Medhielp till vor Ophold i Fremtiden kand give. En Læst saltet Kiød, røget Kiød og Flesk etc. beder vi, at vi for det første motte forsiufnes med, og hvad videre, som behøves til vor Ophold, rammer De vel selv rundeligen, ej paatviflende, Gud skal jo med Tiden erstatte ald anvente Bekostninger. Var det mueligt, at vi og til Foraaret kunde bekomme en Deel Brænde og Veed, var det vel; her kand vel være Brænde af Tørv at bekomme, men for det mistige Veerlig her falder, skal det besværlig ret kunde tørckis.

Hvad den her i Landet mest begierlig Cargeson er angaaende, da fornemmer vi, at adskillige Trævahrer og Træbacker vil være det beste. Desligeste Hoeser og Vanter, gemeene Klædevahrer af blaastribet og andet blommet Lærriid til Skiorter, staar dem og vel an. De spørger altid efter Uglemicker, og ere Skafve Jern af denne Figur ☩; Gafler vil de og gjerne have; videre herom kand nærværende Hollænder berette.

Gud opholde os alle med Sundhed og Helbred og give os Lycke at forhverfve noget til Compagniets Nytte. Vi lader nu med Galliothen hjemfølge den gamle Styremand Peder Jensen, saasom vi fornemmer, hand icke kand være os til nogen sonderlig Nytte for sin Alderdom og Svaghed; desligeste hiemskickes Iohan Ionblüd, som gick med for Kypper, men er icke at forlade sig paa; vi bliver nock i dette Fald tient med den liden Peder Snedker, som er sickere end hand. De tvende Ancker Viin var medgivet, Cochleare at paalade, men formedelst at det lider saa langt paa Aaret, er den meeste sprungen ud til Blomster og Frøe, saa vi kunde ickun faa lidet deraf at hiemsende paa et Ancker. Resten af Viinen, som vi icke kunde faa forsiufnet ved Cochleare, bliver her tilbage paa Eyernis gode Behag. Compagniets Folck og Tiennere lader Eder ydmygst helse med tjenstlig Begiering, Compagniet ville være deris Qvinder behielpelig med noget lidet til derris Ophold; de belover igien af yderste Efne at være flittig og villig til Compagniets Nytte og Tienniste. Nest ald Velsignelses troc hiertig Tilbedelse indslutter vi vorris hoy respective Principaler under den Allerhøyestes Beskiernelse, og forbliver

Derris ydmyge og bereedvilligste Tiennere

Hans Egede. Berrendt Wægner. Hartwigh Jentoft. Selgen Dahl.

Aff Gronland d. 15. Iulii Ao. 1721.

P. S. Viin og Kircke Oblater motte icke forgiettes.

P. S. Vi skulle vel effter Ordre have givet en Designation hiem fra os om den beholdne Cours og Distantz, hvert Eet-Maal, fra vi gick fra Hafnen hid indtil, men saasom Iens Falch haster at blive expederit hiem fra os, og vi har hafft saa meget at bestille med at opøge beleilig Vinterleye for voris Skib, saavel som med Opskibning og Bygninger, kand det denne Sinde icke blive præsterit, dog er den beholdne Cours og Distantz hvert Eet-Maal aff os rigtig anteignet og skal nest Guds Hielp i sin Tid til Fornøyelse anvisees, saa kand og Iens Falch, som har fult os ald Veyen, derom testificere!

Afskrift. Norske Reg. 1723, 19—20. Indlæg.

65.

1721, 15. Juli. *Bogholder Hartwig Jentoft til Bergenskompagniet om Ankomsten til Grønland og den første Indretning her.*

Saasom vi ved den Allerhøyestes Ledsagning er kommen til dette Stæd, i hvor vel icke førrend Aarets beste Tid er forløben, og Veyret falder meget u-beqvæmt og u-stadig, maa vi i Jesu Naun resolve, for det første at fæste Foed her udi denne Ud-Ørcken, og er i Herrens Nafn giordt Begyndelse at oprette Huuse mod forestaaende Vinter; dog maa voris Proviant med meere ligge i Skibet, saasom medhafvende Materialier icke nær er tilstrækkelig, at mand sig med noget Proviant Huus kand forsee, icke heller er saa dyb Jord paa denne Holme, at nogen Jordkielder kand indrettes. Temmelig slet og ringe er Udseende til nogen Lifs Midler paa disse Stæder, endten af Landet eller Vandet til dato; hvad Gud fremdeelis af Naade vil forleene, staar i hans faderlige Haand. For Handelen er efter Oyensiufn nock beleiligt paa den Tiid af Aaret den forefalder. Registrering over sahlig Tommermandens efterlatte Goeds, som alt paa Auction er solt til Folcket og til Reigning anført, indlegges her tillige med Specification over hvor meget til Dato af Provianten er consummerit. Ydmygst beedes, mine Høytærede Herrer det icke til min Neglicanse henreigner, at icke efter Ordre indsendes den beholdne Cours og Distance for hvert Eetmaall mens Skibet var i Søen, saasom formedelst Reysens Besværlighed og trange og beknebne Værelse, Skipper og Styremand sig excuserer, men vil gierne efter Skyldighed med Tid og Leilighed efterkomme sin Pligt derudinden. For Resten recommenderer mig stædse udi Derris gode Ynde og Forsorg, hvorimod ieg i dybeste Soubmission lever etc.

Hartwich Jentoft.

Skibet Haabet beliggende under Grønland paa ungefær 64 Grader 7 Minutter, d. 14de Juli 1721.

Afskrift. Norske Reg. 1723, 19—20. Indlæg.

66.

1721, 14. November. *Kong Frederik IV. til Konfessionarius Christen Lemvig, at foranledige Kirkebon for de hedenske Grønlænderes Omvendelse.*

Eftersom til Os a. u. er bleven indberettet, hvorledes tvende fra Vør Kiøbstæd Bergen til Grønland afsendte Skibe skal have landet og afsadt Folk paa en Øe der under Landet, hvor de og skal have begyndt Huus og Værelser at opbygge og fundet de vilde Folk der paa Landet dennem meget til gedan og behielpelige samt begierlige til at samles til dem, naar de Morgen og Aften holde Bøn, saa at god Forhaabning om deres Omvendelse til Gud og Hans sande Kundskab kand have, og Vi, paa det, at saadant et Christeligt Verk til Guds Ære maatte nyde saa meget bedre og større Fremgang, a. n. have funden for got, at derom fra Prædikestolene over alt i Vores Riger Danmark og Norge skal giøres Bøn til Gud den Allerhøyeste, saa er Vores a. n. Villie og Befaling, at herefter, naar den sædvanlige Bøn for Finlapperne samt Hedningene i Ostindien fra Prædikestolene skeer, der da og tillige skal bedes for bemeldte vilde Folk paa Grønland deres Omvendelse, hvilket Du selv haver i Agt at tage, saa og saadan Anstalt at giøre, at det ligeledes skeer af Slots Præsterne saavel i Vores Kongl. Residentz Stad Kiøbenhavn som paa Frederichsborg og Cronborg.

Friderichsberg den 14. Novembris 1721.

Sjæll. Miss. 1721, 370.

67.

1721, 16. December. Bergenskompagniet til Kongen.

Allerunderdanigste Relation.

Hvorledes den udi Aar 1721 fra Bergen anfangede Grønlandsche Fahrt er begyndt sambt hvorledis Landingen paa Grønlands Wester Sides Cüst! med meere er afløben.

Efter at Compagnietz Interessentere ofte og mange Gange udi nestleden Vinter havde confereret [med] hin anden om den Grønlandsche Fahrt og Beseigling, er de endelig omsidder udi December 1720 bleven eenige, at gjøre dermed til eet Forsøg en Begyndelse. Til hvilcken Ende blev vedtagen, at herfra i Foraaret 1721 skulde med de dertil behøvende Requisita afgaae trende Skiibe, og til dette at i Verck sette og fuldføre, udkaarede de fleeste Stemmer os undertegnede til Bevindthæbere. Og som os da i saa Maader Directionen saaledes var overdraget, har vi ej heller spart nogen Vindskibelighed, mens strax derpaa giordt Anstalt, at faa indbragt alt, hvis som til dette Verckis Fortsettelse behøvedes. De tvende Skiibe blev fragtet, og det tredie, efterdi at det skulle blive liggendes i Landet Vinteren over, blev det kiøbt for Compagnietz Reigning. Mandskabet, som for det første maatte bestaa udi førgetiue Persohner af allehaande Professioner, loed sig alle, een Deel for Aarsløn, og een Deel for Maanedes Penge, godvillig indfinde og antage. Det første Skiib, som var en befragtet Huchert, udgick i medio Martj, var udreedet med alle haande Hvalfische-Reedskab, saasom: Chalupper, Cordehler, Liner, Lendser og Harpuner, havde Ordre at seigle til en Øe, som ligger under Grønland i den Stradt Davidsche Søe paa 69 Grader for at søge Hvalfischerie og ved Retour Reysen at recognicere under Landet og løbbe ind paa 3 à 64 Grader, for at fornemme, i hvad Tilstand de andre 2de der efter udsendte Skiibe og Folck maatte være udi, og afhendte deris Brever. Dette Skib, da det paa Henseiglingen til Grønland var kommen efter Giszning paa Høyden af Cabo Farvel eller Stadtenhoch, som ligger paa 60 Grader, treffede den Maleur, at det af en forførdelig Søe, som falt ind i Storseiglet, blev omkandtret, hvorved det mistede baade Mast, Seigl, Chalupper med meere. Udj ald denne U-løcke, da en hver af de medfarende Folck icke havde giort sig nogen ringeste Tancke at komme meere med Livet til Lands, har dog Gud ladet see sin synderlig Naade, thj Skiibet er ey alleene, efter at det igien [er] bleven reyst, mens end og, efter at det udi aatte samfelde Uger har mottet drivesom et Vrag i Søen, (er det) endelig omsider med ald sit Mandskab imod Forhaabning hid igien tilbagekommen. De andre 2de Skibe, hvor af det ene var et Pinnas Skib, Haabet kaldet og var kiøbt for Compagnietz Reigning, og det andet en befragtet Galioth, gick til Søes herfra den 12te May. Udj Pinnas Skibet, som var af 70 Læster drægtig, blev Præsten tilligemed hans Koene og Børn sambt det antagne Mandskab, som bestoed af 40ve Persohner, embarquerit; og som det baade var det største og desforuden skulle i Landet overvintere, saa blev og alle Bygnings Materialier, Fiske Reedskab, Ammunition og den største Deel af Provianten der udi bestuvet. Udi Galiothen, som alleene var udsendt for at assistere Pinnas Skibet og at bringe Compagniet Rapport om Reyszens Udfald, blef indskibet alt, hvis som icke udi det andet og stoere Skib kunde indrømmes. Da de nu var passerid Huchen og var kommen i den Stradt Davidsche Søe paa 61 Grader, ungefæhr 16 Miile fra Wallen Væst i Søen, mødte dem en stor Mengde af drivendis lusbierge, hvilcke omsidder saaledes omlagde dem, at de maatte, saalenge mueligt var, og de kunde see nogen Apperence til at bierge Livet, lavere Sønder og Nord, Øst og Vest efter hver Aabning, de kunde fornemme eller finde; undertiden saae de Landet, mens

kunde dog icke være saa løckelig at komme ind for Iisz, udi hvilcken Livs Fahre de da saaledis maatte continuere til den 30. Junij, da den allerhøyeste Gud ey allene endtlediget dem af Iiszen paa 63 Grader, mens end og forundte dem den Løcke, at de den 3. Julii om Natten Klocken 12 landede paa 64 Grader 7 Minutter udi er, efter ald Anseende temmelig god Vinterhafn ved en Øe ungefehr 2 Miile stoer, som ligger tvert ud for Baals Revier, omtrent 2 à 3 Miile fra faste Landet, hvilcken Haffn Præsten effter Beretning skal have givet det Naufn Haabetz Hafn.

Udj 6 Dage recogniserede de om et Stæd, hvor de kunde sette deris Boepæl; hvor de nu udi faste Landet fandt Stæd til Boepæl, der fandt de icke nogen sicker Vinter Hafn for Skibet, og som da Skibet nest Gud maatte være deris faste Borg og Tilflugt, saa maatte de og udvælge det Stæd til deris Boepæl, hvor Skibet effter menneskelige Øyensiufn best kunde salveris. Da nu Skibet begyndte at losse sin Last, og de vilde Gronländer fornamb, at de Bergensche Folckes Intention var, at blive hos dennem, de og dereffter fick at see Præsten i hans præstelige Habit med hans Hustrue og Børn sampt de 3de andre medfulte Qvindfolck, ansaae de det med Forundring. I Stæden nu for at mand hafde vendtet, at de Vilde enten skulle opsat sig med onde eller og i det mindste til en Tiid flye for dem, er de, som mand af deris Miner og Gebærder har kundet fornemme, falden paa de Tancker, at de udskickede Folck icke ville gjøre dem noget ondt, derfore de og ey alleene har været villige at hielpe dem med at opdrage Materialier med meere, mens endog har erteed sig i Særdeelished mod Præsten meget høffig, hvilcket alt nærmere af Præstens eget Brev, som her effter er anført, a. n. maatte erfahres. Udj 19ten Dage var Galliothen hos dem paa Hafnen. Imidlertid har de Vilde (effter Beretning af de hiembkommende Folck) tilført Præsten og hans Følge en temmelig Deel af god fersk Lax, ja nogle faae af dem har stedse holt sig til Præsten, og snart ingen Tid forsømbt at være nærværende, naar Chor, Morgen og Aften sampt for og effter Maaltiderne, er blefven holden, og om de icke just har kunde forstaaed Præsten, saa har de dog med Miner og Gebærder seet og peget op til Himmelen, for dermed at viise deris Andagt. De udsendte Folck har icke haft Leilighed formedelst den Iver, de hafde med Bygningen, self at erfahre Fiskeriet, dog fick de en Prøve af stoer Qvete Fisk, hvilcken Fisk er at see til som en Flønder, 2—3 à 4re Allen lang, hvoraf udi Nordlandene gøres Raff og Reckling; under Landet findes god Sand og blød Grund, og over alt imellum Øerne og Faste Landet, sampt i Fiordene er god Anckergrund. Paa Reyssen og udi Landet, saalenge som Galiothen var paa Hafnen, har og, Gud være lovet, imellum Folckene og deris foresatte Chef og Officerer været en god Harmonie og Forstaaelse. Den 21de Julii har Præsten Hr. Hans Egede tillige med de andre Oberhofveder affærdiget Galliothen til sin Hid- eller Hiemb-Reysse, da hand tillige med alle medfahrende Folck, uden en Timmermand, som døde Dagen efter at de var kommen paa Land, var alle vell tilfreds og udi god Tilstand.

Den 18. September arriverede Galliothen her til Bergen igien og medbragte os deris Breve. Fordi Aaret var forløbben, og Hollænderne, før voris Skibes Ankomst allerede hafde været overalt og tilbragt sig hvad de Vilde hafde at forhandle, har Compagniet maatte lade sig, for derris dette Aar gjorde Bekostning nøye med $\frac{1}{2}$ Tde. Kaabbespeck, som hand underveygs paa Hidreyssen under 62 Grader tilforhandlede sig af de Vilde. Af hosgaaende Copier af deris medgifne Ordres og Instruxer sampt de fra Landet hiembkommende Breve, ville E. K. M. a. n. behage at fornemme, hvad videre er passerit, og paa det at E. K. M. self n. kand erfahre Stædet eller Øen, hvorpaa de har sat sig, da understaar vi os at fremsende hosgaaende Søe Kort, hvorudi vi har betegnet Stæden med et NB. af rødt Kriide.

Formedelst at en stoer Deel af Interessenterne studsede med at approbere det nye Indskud, som udi tilkommende Foraar skulle employeris, har vi icke førrend nu kunde affærdige nogen sicker Relation om Verckets videre Befordring, saasom vi frøgtede for at det skulle komme til at møde nogen Hinder eller Ophold, mens som de nu alle er blefven eenige og vedtaget, at der ey allene skal giøres Anstalt til at fragte 2de Skibe, mens end og at indkiøbe og faae tilveye bragt alt, hvis til deris Ladninger behøfver, sampt og 10 à 12 Mand, som skall complete Mandskabet, i Fald nogen af Folckene i denne forestaaende Vinter ved Døden skulle være afgaaen, saa er mand nu daglig i Verck dermed. Naar Skibene udgaar, som mand meener skal blive omtrent ved ultimo Martij, skal vi nærmere aflegge vorris a. u. Rapport; imidlertid lever vi

E. K. M.s a. u. tro og allerringeste Tienere

Magnus Schiøtte. Jean von der Lippe senior. Jens Fæster. Jens Andersen Refdal.

Bergen den 16de Decembr. Anno 1721.

Afskrift. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

68.

1722, 21. Februar. Missionskollegiet erkender i Brev til Hans Egede Modtagelsen af hans Brev af 15. Juli 1721 under Biskop Smeds Adresse, hvori han beretter om sin Ankomst til Grønland, og lover ham at drage Omsorg for hans Underhold og rettidig Oversendelse af hans Løn.

Trykt i Medd. om Grøn. LIV, 28 f.

69.

1722, 18. Juni. Hans Egede til Bergenskompagniet.

Gode Velyndere!

Eders meget christelige Omhue for mig og de her hos mig værende vores Ophold, samt dette til Guds Ære hensigtende Verkets Fortsættelse, har Gud naadeligen velsignet med udsendte Skibes lykkelig Ankomst til os den 8de Juni indeværende ret som vi var udi største Nød og saae os højt foraarsaget inden 14 Dager alle tillige at bryde op herfra og hiemgaa, hvis Skib imidlertid ikke havde ankommet. Gud være derfor lovet og benedidet, og I, respective Velyndere, for saadan mere end ventelig Forsorg for os af Gud igjen tusindfold Velsignelse; men saa meget dette glæder mig, saa meget smerter mig, at jeg ikke igjen i alle Tilfælde kan glæde Eder med saa fornøjelig Tidender fra os, som I og vi af Hjærtet ønskede vel; hvad Sundhed og Helbred er angaaende, da kan vi alle ikke noksom Gud derfor fuldtakke, hvilket baade af min til Hr. Biskoppen saa vel som til samtlige Compagniet hjemsendte Journal og ellers af Skipper Berent Hansen udførligere kan fornemmes; men, desværre! det har ikke behaget den naadige og gode Gud saaledes at belønne Eders store Møye og anvendte Bekostninger, som vi haabede og ønskede; thi vi haver ikke aleneste intet fortjend med Hvalfangsten, saa vel som der om intet heller er noget fast Haab her paa disse Steder, noget dermed at fortjene; men Handelen har og i lige Maade været hel slet, dog Mangelen i det sidste har ikke saa meget bestaaet derudi, nemlig at de Vilde har haft saa ganske lidet at forhandle, som fornemmelig derudi, at vi ikke har været forsiunet med dygtige og de Vilde tjenlige Handelsvarer, saadanne som de Hollændere her

til Landet fører; dog hvo[r] om alting er, saa har Compagniet intet faaet til Re-compance for de store Bekostninger, som jeg af Hjærtet beklager og udi mine Sukke for Gud vemodelig frembær. Jeg skammer mig ved mere at encouragere Eder, da I denne Gang saa raisonabel har udvist Eders christelig Omhu for os og gode Iver og Intention til dette begyndte Værks Fortsættelse; men naar jeg derimod betragter, hvor sørgeligt det skulde være, om dette Værk, som er begyndt i Troen til Gud, og hensigter fornemmelig til hans Ære og disse arme Menneskers Frelse, hvorom vi og har saa god Forhaabning, skulde nu igjen ophøre og falde af Mangel paa udførlige Midler, saa længe der kunde sees Apparence, saadan Mangel ved gode Anstalter at ophjælpe. Hvorfore mine respective Velyndere ville endnu ikke ilde optage, om jeg af min velmente Iver for Guds Riges Befordrelse endnu maa melde derom og give de Forslag, som næst Guds Hjælp kan tiene til Værkets Forfremmelse og Compagniets Nytte, om de kunde tilveye bringes. Al Mangel bestaar derfor, som vi har observeret, udj disse 2de Puncter: 1. at vi ikke ere forsynede med dygtige og tjenlige Handelsvarer; thi vi har erfaret, at Grønlænderne ofte ere komne til os og ført med sig baade Rævskind, Spæk og Hvalfiskerbarder og begjert et og andet derfor, men som de intet af saadant hos os kunde erlange, har de igjen draget bort med deres Handelsvarer; hvorfore, hvis Compagniet vil gjøre nogen profiterlig Handling, maa der nødvendig hidsendes saadanne Varer, som er Indbyggerne tjenlig, hvorpaa følger en Liste og Specification, og de samme maa man sælge for en billig og lidelig Pris. Dernæst saa gjør os og de fremmede Nationers Handlere stor Afbræk og Indpas udi Handelen, i det de fører saa overflodigt af alle Slags og giver saa raisonabelt Kiøb; derfor, saa længe de fremmede maa frit fare og handle nær vores Colonie, kan vi slet intet udi Handlingen avangere, hvorfore og saa med denne Punkt maa søges a. n. Assistance; og da er det visselig at formode, at Handelen nest Guds Hjælp kommer udi en bedre Stand; thi hvad som er de Hollænder mueligt, kan jo ikke heller falde os umueligt. Og for desbedre at gjøre Handelen befordret, var det meget tjenligt, at man havde her paa Stedet en liden Jagt, hvor med 4 à 5 Mand paa beleiligste Tider af Aaret kunde fare langs Landet, Nord eller Sør for at handle, og med samme at recognoscere alle Pladser; men som saadan er stor Baad med Skib ikke bekvemmelig kan hidføres, saa kunde der alene tilsendes os Materialer der til, saa som tilhugne Planker, Spiger, Søm og al anden tilbehørende; og haver vi her en Person ved Navn Augustinesen, som er dygtig, den at sammensætte og færdig gjøre; hvilken Person Compagniet maatte see til at kunne beholde i deres Tieneste for hans Capacitet og Dygtighed til saadant og andet mere at udrette. Og som man fornemmer, at Seyladsen hid tidlig om Foraaret er saa farlig, og dertil med langvarig, saa den silde Ankomst er saa vel Handelen som Hvalfangsten til Nakdeel, hvorfore det var heller ikke utienligt, om man havde her paa Stedet stedse om Vinteren beliggende et beqvem Fartøey, at man dermed tidlig om Foraaret for Hollændernes Ankomst kunde gaa under Nord paa Hvalfangsten og tillige med have med sig tienlig Cargeson, der sammesteds at forhandle, om Hvalfangsten skulde mislinge, som vi ogsaa fornemmer saadant at skee af Hollænderne, som farer der hen paa Hvalfangsten. Kunde vi paa denne Maade faae Handlingen og Farten indrettet, vi skulde uden Tvivl med Tiden gjøre Hollænderne kied deraf. Nu beroer det videre, fromme Velyndere, paa Eders Bestandighed udi den begyndte Iver for dette hellige Værks Befordrelse, og at I med Taalmodighed varter den Tid, som Gud har beskikket, til rig Belønning for Eders anvendte Bekostninger. Har I udi Troen begyndt dette med mig, kiære Venner, lad da Eders Øjne stedse see paa Herren, den almægtige Gud; hvad I selv ikke kan formaae, derom søger Hiælp for D. K. M. Thi mine uforgribelige Forslag er, at

man a. u. maatte anholde hos D. K. M., at der og flere paa andre Steder maatte a. n. imponeres og saa at interessere udi dette Compagnie og tillige med participere i den Bekostning, som af de første er anvendt, saa kunde Værket med des større Kræfter foretages og til Bestandighed udføres, eller om det a. n. maatte behage D. K. M. at assistere Compagniet med en Collect hos alle og enhver, som godvilligen ville contribuere noget til dette hellige Værkets Forfremmelse; hvilken Collect kunde, naar Handelen var kommen ret i Stand, igien komme Missionen tilgode, at Missionairer deraf en Tid lang kan have deres Ophold. Ieg har det visse Haab til Gud, at saa snart dette Værk er i Begyndelsen, saa let skal det blive i Enden; thi vi vide jo af Erfarenhed, hvor mange Anstød et helligt og til Guds Ære hensigtende Værk altid møder, som Satan sætter sig der imod af al Magt; men ieg haaber, at den almægtige gode Gud skal visseligen høre de inderlige Sukke, som jeg og alle retsindige Guds Børn udøse for Gud derfor; det giælder jo Hans Ære og ikke Menneskens: arme vankundige Siæles Frelse, ikke blot og bart Gods og Penge at vinde. Gud maa jo sørge derfor og oprette deres Skade, som har anvendt deres til hans Æres Befordrelse. Og hvad Naade og Belønning har I ikke udi Himmelen at ervente, som har befordret saa mange Siælers Frelse! hvad for et udødeligt Navn paa Jorden blandt alle retsindige Folk og Christne! Jeg selv er Eder forpligtet med uafsladelig Forbøn og alle optænkelig Tieneste. Ja, de fattige omvendte Hedninger selv, fra Børn til Børn vil opløfte Hænder med Velsignelser for Eder til Gud i det Høje! Nu, Gud skyde Eder i Sinde, hvad I skal gøre, som det kan komme hans hellige Navn til Ære og Eder selv til Fornøjelse og al Lyksalighed, hvilket ønskes af mine høy-respective Velynderes etc.

Hans Egede.

Grønland, d. 18. Junii 1722.

Bergenskomp. Kopibog 1721—25, 29 ff.

70.

1722, 5. Juli. Hans Egede til Bergenskompagniet.

Min seeniste Missive med Skipper Berendt Hanssen, give Gud løckeligen maa være arriveret. Gud og naadeligen ledsage Skipper Claus Harsen og Ebbe Mitzel, som nu ogsaa er seigelfærdig, en hver efter seeniste af Raadet gott befunden at tage sin Cours, nemlig Ebbe Mitzel Nord efter og Claus Harsen Synder efter. Der har løbet længere Tiid hen med deres Expedition for os, end vi i Førstningen havde tænckt, mens det foraarsagede endeel det Huus, vi maatte først opsætte, for at forvahre vores Proviant og videre udi, førend vi kunde tage noget Goedz fra dennem, Endeel, fordi at Skipperen behøvede siden nogen Tiid at reparere deres Skiibe og faa dem igien i seigelbahr Stand. Ieg haver før meldet udi mit seeniste Missive med Berendt Hanssen om Aarsagen til denne slætte Handel til datum, nemlig, at vi icke haver været forsynede med rette og for de Wilde mest begierlige Handelswahrer, thi de, som vi nu haver med os, eller og med disse Skiibe er tilsendt os, kand vel for saa vidt være goede, mens de er icke af de Sorter, som de Wilde nu mest forlanger, hvileket alt Ukyndigheden hid indtil er Aarsage til. De Wahrer, som de Wilde nu er mest begierlig efter, bestaar en stoer Deel udi goede, lange, brede og tynde Sagbord, lange, firkanthede Lægter, Skiorter, hvide, sribede og blommede Hooser og smaa Wandter, gode Knive, Uglemicker, Baand, Kniver, Stick Sauger, mahlede Træbacker, Kister og Skrine, smucke blancke Mæssing Kiedler etc. Havde vi haftt goed Forraad af Kull, da kunde vel vores Smed, som vi nu haver faaet, gjøre os en stoer Deel af de Jern

Krahm, som vi seer Grønlanderne mest forlanger, dog skal hand arbeide, saa længe Kullene vil tilstrække. Denne samme Person, kand vi fornemme, er icke saa ueffen. Jeg haver her nest udi mit seeniste givet Forslag om Materialer at tilsende os til beqvemme Fahrtøyer og Baader at fahre langs Landet paa beste Pladzer for at handle, fornemmelig agter ieg det for meget tienlig, at der kunde et beqvem Skiib blive her stedze liggendis Winteren over, for dermed betimmelig om Foraaret at fahre under Nord paa Hvalfangsten og ellers have goed Cargeson med sig, saa vel som effter Hollændernis Afreise at krydze udi Stradet effter døde Hvalfiske, som vi haver hørt af Holländerne selv fortælle, at de offtere har været løkelige, dem at antræffe. I det øvrige behøves D. K. M.s kraftige Assistance, hvor til ieg og har giort velmeentlig Forslag, og dersom Eders Fromhed kand op-tæncke de Forslag, hvor med I best kand være tient og dette begyndte Werck befordre, har ieg dend Troe til Eder, I icke sparer nogen Fliid men a. u. anholde hos D. K. M. om de samme, og er ieg forsickret paa, at D. K. M. icke skal nægte, a. n. at gjøre ald muelig Hielp og Undsætning. Naar Gudz Tiime kommer, saa kommer og Hielp og riig Belønning for ald anvendte Bekostninger, det troer ieg Gud til, og skal icke feile, saa sandt og vist, som Gud vil have sin Ære og disse arme Menniskers Salighed befordret.

D. 29. og 30. Junii var ieg med Skipper Claus Harsen og Ebbe Mitzel reist ind til Præstefiorden, for at wiise og lade dennem erfahre Beskaffenhed saa vel til Skiibernis Indseigling som Havnen, om Gud skulle behage, vi i Fremtiden der skulle komme til at oprætte os en bestandig Wærelse, hvor de da befinder Stæden beleilig, baade for Skiibernes Indseigling, som Havnen. Wi fandt der fore os Endeel af de Wilde, som nu der samme Stedz tilholde, for at jage effter Reensdyr og fiske smaa Lax. I blandt disse samme forekommer os nogle Patienter, med hvilcke mig begiegned dette, som ieg icke kand forbigaa her at melde om: En Grønlanders Kone sad med sit Barn, som var ungefehr 3 à 4 Aar gammel, paa sit Skiød, og det moderlig fafnede og dyssede, thi Barnet var meget svagt; Faderen saa vel som Moderen bad mig, ieg skulle blæse paa det og stryge det med Hænderne, saa forhaabede de, at det skulle blive bedre der med. Mens som ieg gierne havde betient mig denne Leilighed til videre Henseende, bad ieg Faderen og Moderen give mig deres Barn, saa ville ieg tage det hiem med mig og gjøre mit beste derfor og bede dend store Gud i Himmelen, at det skulle blive helbred og icke døde. De forstoed i Førstningen icke min Meening, men optog det, som ieg vilde have noget der fore, Faderen straxen sprang hen effter et Støcke Speck og et lidet Støcke Enhjørnings Horn og vilde give mig. Ieg sagde til hannem, ieg ville intet have, de skulle allene lade Barnet følge mig hiem, eller føre det til mig, saa vilde ieg gjøre mit Beste der med; her om raadførte Faderen og Moderen sig længe med hverandre, og som ieg kunde forstaa, de baade vilde og icke vilde. Og gaf Moderen her sit moderlig Hiertelaug mod sit Barn tilkiende med taarflydende Øyne; om-sider slap det ud med denne Undskyldning, de ville først sove, saa skulle de komme til mig med Barnet, bad mig dog, ieg denne gang endnu ville lægge min Haand paa Barnet og blæse paa det. Jeg gjorde deris Begiering Fyldest og ønsket dem Guds Naade og Hielp. Skipperne og de andre medfølgende maatte ogsaa effter deres Begiering lægge deres Hænder paa Barnet og stryge det. Der det nu var skeed, bad samme Mand mig, ieg skulle følge hannem til en anden Mands Telt, som stoed længere hen paa Marcken, og der ieg kommer der hen, ligger der et armt Menniske paa Græsset og saae meget ilde ud paa sit heele Legeme af Saar og Skab. Dend samme beder og, ieg vilde gjøre hannem Hielp. Ieg siger til hannem og forklarer for hannem saa gott som ieg kunde, at dend store Gud i Himmelen, som haver skabt hannem og alle Ting, har og lagt hannem denne Sygdom paa,

der fore skulle hand opløfte sine Hænder til dend samme Gud i Himmelen og bede hannem om Hielp og Helbreede, thi hand er almægtig og har helbredet de Syge og opvagt de Døede etc. Hand var strax færdig, efter Foreviisning at løfte Øynene og Hænder op til Himmelen, hvor paa ieg, for at foye hans Begiering, maatte lægge min Haand paa hans Hoved og blæse paa hans Saar og befalle ham Guds uendelig Barmhiertighed. — Gud hielpe disse arme Mennsker baade til Siæl og Legeme.

Gud give Compagniet Løcke og Welsignelse det Foretagne med Fordeel at udføre, og da vil ieg have Jens Falch til beste recommenderet hos Compagniet effter som ieg i Sandhed befinder hannem dygtig og beqvem til Compagnietz Tieniste og dette Lands continuerlig Beseigling frem for alle de andre, thi hand nu ved 2de Reiser har Kiending af Landet og Stædet vi boer paa og næst Gud havde han icke været med denne Gang, da havde Skiibene næppe fundet os her. Mens som, i hvor goed ens Conduite og Kyndighed er, saa dog, naar mand maa staa under en andens Direction, bliver mand dog ofte forhindret, at mand icke kand præstere dend Tienniste, som mand kunde og gierne vilde, hvor fore det var meget fornøden, at Compagniet ville hielpe Jens Falch til et gott Skibsrom at gubernere.

Saa tvifler ieg icke paa, hand med sin Tienniste skulle giøre Compagniet Fornøylese.

Hans Egede.

P. S. Med disse 2de Skiibe følger $9\frac{1}{2}$ Cordel Speck, 16 Refskind og 4 Kaabbe skind. Grønland, d. 5te Julii Ao. 1722.

Afskrift. Norske Reg. 1723, 19—20. Bergenskomp. Kopibog 1721—25, 40 ff.

71.

1723, 11. Januar. Politi- og Kommercekollegiet til Kongen om Bergenskompagniets Ansøgning om forskellige Handelsfriheder.

Effter E. K. M.s a. n. Befaling have vi igiennemgaaed de os tilsendte Friheds Poster, som det Grønlandske Compagnie udi Bergen haver nedsendt til a. n. Confirmation, hvorved de a. u. formeene, at dend allerede etablerede nye Colonie og Loge paa det nye fundne Land, som de formeener at være det rette Grønland, kunde forfremmes og med Fordeel stedse beseigles. Og er derom voris a. u. Mee-ning postviis saaleedis som følger:

1.

Dend første Post, som begierer de 25 Aars frii Disposition over hvis, som de allerede udi Landet med deris Colonie og Loge kand have besatt eller her effter besætte kunde, da kunde dend dennem effter voris a. u. Tancke saaleedis tilstaaes, at E. K. M. sig indtet der paa Landet ville have forbeholden uden sin Souveraineté og høye Regalier, desligeste og kunde de forsickres, at ingen anden af E. K. M. skal blive imidlertid benaadet med noget Privilegium eller Octroye, som kand være dem til Hinder og Præjudice.

2.

Hvad som føris directe til Bergen, være sig Levnets Middel eller andet, til dend Ende alleeniste, at det der fra skal føris til Colonien, kunde a. n. befries for Told og Consumption, baade ved Ind- og Udgaende, paa samme Maade som det Iislandske Compagnie og Findmarckeske Handel det nyder, naar det rigteligen angives, saa fremt det icke lige som anden Toldsvig skal straffes.

3.

Denne Post eragtes af os billig og kand a. n. bevilges.

4.

Auctionen paa deris Retour Vahre beroer paa de Conditioner, som forud publiceris, og kunde da der udi settes, at Auctions Bekostningen af dend Kiøbende bliver betalt. Ellers kunde dennem vel bevilges, at deris egne Betienter Auctionen forrette. Men at det skulle stande Compagniet frit for, Coloniens Retour-Vahre endten at auctionere eller icke, holdes noget præjudicerligt for dend Nordlandske og Findmarkiske Handel, der som Compagniet ville udi Bergen udhøckre deris Vahre. Det var der for best, at de bleve forbundne til, at lade deris Vahre auctionere, saa som et Compagnie kand ved Auction best bringe deris Vahre udi Penge og der effter Indskuddet og Profiten mellem sig deele.

5.

At E. K. M. skulde forbyde fremmede Skibe at komme Landet nær paa fiire Miile endten at fiske eller handle under Confiscation af Skib og Gods etc. vil blive vanskeligt, helst saa som Landet i saa mange Aar tilforne af dennem har været beseylet: hvilket mand og kand see af deris egen Relation, som siger, at kort for deris Ankomst hafde Hollændere været der og afhendtet, hvad de Wilde hafde fisket og fanget. Men at E. K. M.s egne Undersaatter det forbydes, kand vel skee.

6.

Wed denne Post have vi indtet at erindre, som kand hindre, at dend jo a. n. kand bevilges.

7.

Wil E. K. M. bevilge dennem Frihed for Hæftelse for saa vit deris Matrosers Værving angaar, da indstilles det til a. n. Bønhøring. Men at denne Frihed skulle extendere sig derhen, at det skulle være lige som et Asylum for Geldbundne og Falliter, holde vi betænkeligt.

8 og 9.

At dette, som her begieres, i Særdelighed Friheden for Udskrivningen, indstilles til a. n. Bønhøring, saa som det er at vente, at Landets Beseigling der ved meget vil blive encourageret og fortsatt.

10.

Frihed, at bruge slet Papier udi de Tilfelde, som udi denne Post opregnes, indstilles a. u. till a. n. Bevilling, dog at det icke extenderis til de Processer, som een eller anden kand foraarsages at føre imod andre Byens Borgere, for hvis imellem dennem til Compagniets Nytte udi Kiøb og Salg kand være passeret.

11.

Justitiens Administration baade udi Landet, saa og hos dennem selv i Bergen. kand dennem effter deris a. u. Forslag nock bevilges, dog burde Compagniets Domme, naar de appelleris, icke vel gaae Ober Hoff Rettens Kiendelse forbi, hvilket Grevernes og Friherrernes Birkedommers Domme maa gjøre.

12.

Deris Privilegiers Fornyse, naar de første 25 Aar ere forbi, kand bevilges. Men naar de faae i Sinde at ville ophæve Beseylingen for een eller anden Aarsag,

da bør de det betimmeligen og i det ringeste Aar og Dag tilforn, saa og paa dend rette beleiligen Aarsens Tid det E. K. M. a. u. give tilkiende og der hos anstændeligen forklare Aarsagerne, hvorfor det skeer, paa det i Tide kunde betænckes, om Beseyingen vedblive eller icke, og at ald fornøden Anstalt der til i Tiide kand giøres.

Hvad det hosfølgende Project Litr. C. angaar, da handler det icke om andet end det som tienner til en god Disciplin at holde over Folckene paa Skibene og er nestendeel taget og uddraget af de Søe Articuler, som a. u. ere givne de Øst- og Vest-Indiske Compagnier, saa vit de kunde approprieris til denne Fart, hvor ved vi indtet have at erindre, men recommenderis til a. n. Confirmation.

Lotteriet angaaende!

Om dette nedsendte Project kand icke andet dømmes, end at det jo ligner meere en Skatt end et Lotterie, i det alle Folck skal tvingis til der udi at sette een Rixdr., og der som det blev bewilget, da skulle det efter voris Tancker løbe op til een langt høiere Sum, end de der til kunde have fornøden.

Men der som et Lotterie her til skulle indrettes, da holde vi for, at det vilde bedre udfalde, der som det blev frit og uden Tvang, desligeste paa saa billige Conditioner, at eenhver kunde faa Lyst til at sette der udi, og efter eget Tycke tage saa mange Lodder, som hand behager.

Ellers skulle vi raade til at de inddeelte dette Compagnie udi visse Actier og der efter vare omhyggelige for at overtale fleere og andre, saa vel hos dem selv, som her udi Kiøbenhavn og de Norske Kiøbsteder saadanne Actier at antage. Dog skulle dennem strengeligen forbydes fremmede, som icke vare E. K. M. med Eed og Pligt forbundne Undersatter, nogen Part eller Actie derudi at overlade.

Disse voris a. u. Tancker og Formeening indstilles a. u. til E. K. M.s egen a. n. Gotfindende af

E. K. M.s a. u. og tro pligtskyldigste Tiennere og Undersatter.

J. Rosenkrantz. N. Slange. C. Scavenius. A. Franck. D. B. Weyse. J. Sohl. Politie og Commerce Collegio d. 11. Janv. 1723.

Orig. Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

72.

1723, 5. Februar. Kong Frederik IV. udsteder Oktroi for det Bergenske Grønlandskompani.

Eftersom Os Elskelig Jaen von der Lippe, Senior, Vores Commerce Assessor, tillige med Magnus Schjøtte, Jens Fester og Jens Andersen Refdal, Borgere og Indvaanere i Vor Kiøbsted Bergen, for Os a. u. have andraget, hvorledes de have foretaget sig at indrette et Compagnie, for at lade det under Vort Rige Norge henhørende Land Grønland, hvorhen Beseiglingen i en rom Tid haver hvilet og nesten ganske været efterladt, med een Colonie besette til den Ende, at Commerciens, som tilforn har været imellem Undersaatterne i Vort Rige Norge og forbemelte Vort Land Grønlands Indbyggere, igien kunde komme til sin forige Floor og Velstand, udi hvilket deris Forehavende de ved Guds Naadige Bistand saa vit ere avancerede, at de til fornevnte Grønland have hendsendt nogle Skibe, og at endeel af deris antagne Folk have faaet en fast Foed der paa Landet, sambt have giort en Begyndelse med at trafiqvere med Landets Indvaanere; thi have Vi efter forbemelte Interessenters til Os indkomne a. u. Ansøgning og Begiering, fornemmeligen i Henseende til Guds Ære og den Christelige Religions Forplantelse, og der-

nest, for at sette den imellem Vort Rige Norge og oftbemelte Vort Land Grønland forhen værende Commerce udi en god Stand, og i saa Maader befordre Vores kiere og troe Undersaatters Gavn og Fordeel, a. n. bevilget og givet, som Vi og hermed a. n. bevilge og give de udi dette Kongl. Octroyerede Bergenske Grønlandske Compagnie nu værende og efterkommende Interessenter, efterfølgende Octroy og Friheds Articler.

1.

Compagniets nu værende og efterkommende Interessenter overlades til deres egen Disposition udi 25 Aar det ganske Land Grønland med alle sine derunder liggende Lænde, Cüster, Havne og Øer, at regne fra Cap Farwel eller Printz Christian, som ligger paa 60 Grader, og saa vit det i sin Længde og Breede, Øst og Vest, Sønder og Nord strekker sig, saa at Vi og Vores Arve Successorer udi bemelte Tid af dette Land intet meere ville have Os og Vores Kongl. Arve Successorer i Regieringen forbeholden, end Vores Souverainité, absolutum Dominium og Arve-Rettighed.

2.

Alle Effecter og Levnets Midler, det være sig hvad Navn det have kand, som Compagniet enten til Grønland hendsender, eller og derfra igien tilbage kunde bekomme, maa ved Ind- og Udførselen for Told og Consumption, Accise og ald anden Paalæg være befriet, dog at det med Angivelse og Visitationen efter Vores a. n. udgangne Told-Ordonnance rigtigen vorder forholdet.

3.

Alle de Skibe, som Compagniet til denne Fart bruger eller behøver, maa og skal for Lastpenge sambt alle Omkostninger, hvormed Skibene ellers ere betyngede, a. n. være frie og forskaanede.

4.

Naar Compagniet eller Directeurerne ved Skibenes Retur fra Grønland, til fremmede Stæder ikke ville udføre de Vahre, som fra Landet hiemkommer, men dennem til Auction ville lade anslaae og bortforhandle, da maa de samme Auction, saa fremt at de ikke med Auctions Forvalteren om en vis Discretion for hans Umage kunde foreenes, ved deres egne Betienter lade forrette paa den Maade, som Compagniets Directeurer finde for tienligst, til Compagnietz Beste udi Conditionerne at lade publicere, hvorimod dennem ikke maa være tilladt noget Høkerie at bruge, den Finmarkiske og Nordlandske Handel til præjudice.

5.

Alle og enhver af Vores Undersaatter, som ikke er udi Compagniet interesseret, forbydes strengeligen at drive nogen Handel eller Vandel paa Grønland og at komme Landet nær, at regne fra yderste Hafskier eller Øer paa 4re Miile, med mindre, at Storm og ulykkelige Hændelser det maatte foraarsage. Skulle nogen af Vores Undersaatter, som forommelt er, lade sig finde under denne Distance uden forberørte Aarsager, da skal hans medhavende Fartøy, Skib og Gods af Raadet i Grønland dømmes Compagniet til god Priis, og om nogen skulde formeene sig, at være ved denne Dom fornærmet, da skal de inden 8te Maaneder derefter være forpligtede til at indstevne den for Admiralitets Retten i Kiøbenhavn; hvo det forsømmer, have tabt sin Ret.

6.

Compagniet bliver det a. n. tilladt, at oprette udi Grønland saa faae eller mange Fæstninger, Redouter og andre Bygninger, som de efter deris eget Got-

befindende til Landets og Handelens Conservation fornøden eragte, uden videre a. u. Forspørsel, udi hvilken Henseende de og selv uden videre Confirmation maa antage, ind- og afsette alle civile og militaire Betienter, som i deres Tieniste sig befinde. Dog er Vores a. n. Villie, at naar Compagniet er kommen i den Stand, at nogen ret Festning paa Grønland vorder anlagt og med behøvende Gvarnison besat, at da de, som Directeurerne, paa Compagniets Vegne til Opperhoveder eller Commendanter paa saadan een Festning antage, skulle være forsynede med Vores a. n. Confirmation paa deris Bestallinger, som dennem og efter Directeurerne Ansøgning a. n. skal vorde meddeelt. Iligemaade tillade Vi a. n., at Directeurerne maa kalde de til de Grønlandske Colonier, saa vel i Landet som paa Skibene behøvende Præster, hvilke Kaldsbreve, naar de lovligen ere indrettede, Vi a. n. ville confirmere.

7.

Vi bevilge og a. n., at de Matroser, som Compagniet udi deres Tieniste antager, enten til Skibene eller og til Landets Fornødenhed, maa være fri for ald Hæftelse, og endskiønt at Vi nogensinde skulle falde udi Kriig og Selv i saa Maade behøvede Folck, da i a. n. Consideration, at dette Land ikke uden 3 à 4 Maaneder om Aaret kand beseigles, skal Compagniet have Frihed, naar de betimeligen indgiver til Vedkommende en rigtig Specification paa, hvor mange Folk de til Landets Beseigling uomgiengelig have fornøden, at tage deres nødvendige Folk forud.

8.

De Folk, som Compagniet antager at forblive udi Landet, maa, naar de beviiser med Directeurerne Pas at have været i Landet 7 Aar og at have forholdet sig reedelig og fittig, for ald Udskrivning, enten det skeer ved Soldater eller Matroser, være befriede, og naar de paa nogen Stæder i Vores Riger og Lande sig agter at nedsette, maa de ey alleene være fri for personel Skatter udi 6 Aar, mens end og for borgerlig Bestillinger udi 10 Aar.

9.

Directeurerne, Bogholderen og andre Compagniets i Bergen værende Betiente ville Vi, paa det, at Compagniets Tieniste ikke skal forsømmes, a. n. have befriede for alle borgerlige og Byens Bestillinger, saa lenge de staar udi Compagniets Tieniste; og efterdi at de fire Directeurer, som nu opnevnte ere, ingen Lon nyder, og deres Forretninger, særdeles i disse første Tider, falder dennem meere besverlige, end deres Efterkommere, saa ville Vi af særdeles Kongl. Naade lade dennem være forskaanede for borgerlige og Byens Bestillinger baade imedens de ere i Embedet saa og deris ganske Livs Tid.

10.

Alle Ordres, Instruxer, Forpligter, Accordter, Protocoller og Hovet Bøger eller og in Summa alt, hvad som af Compagniet eller Directeurerne kand blive udstædet eller skreven til Compagniets Tieniste samt hvad i Proces og andre Retens Forhandlinger bruges, maa skrives paa slet Papir og i alle Maader og paa alle Stæder ansees og antages for ligesaa gyldig, som det kunde være skrevet paa den rette Sort stemplet Papiir.

11.

Som Compagniet da saaledes for visse Aar er a. n. overladt Landet og alle Foranstaltninger, saa bliver det dennem og a. n. bevilget, at beskikke Betientere til Justitiens Befordring baade udi Landet og hos dennem selv udi Bergen, saa vit Compagniets Sager kand vedkomme. Retten udi Landet skal bestaae af saa

mange Personer, som Compagniet for got befinder, dog ikke under 3 Personer, hvilke Compagniet beskikker, og skal de beskikkede have Magt efter Vores a. n. udgangne Lov og Forordninger samt de Compagniet givne og af Os a. n. confirmerede Articler at kiende og dømme udi alle Sager og efter Beskaffenhed lade straffe ald Forseelse, som skeer i Landet og ligesaa inden Skibs Borde, saa lenge at Skibene continuerer i Landet, undtagen udi Ære og Livs Sager, thi naar derpaa udi Landet er dømt, skal de Skyldige under Fængsel og god Bevaring sendes med første Leilighed til Bergen til videre Indstevning for Compagnie-Retten, hvilken skal bestaae af een eller flere af Compagniets Directeurer med nogle visse tiltagne Hovet Participanter, som skal have Magt at kiende og dømme paa alle de Sager, som for dennem fra Landet kand blive indstevnede og der ere paa-dømte, saavelsom og at kiende og dømme paa hvis Forseelser, som nogen af deris underhavende Tienere eller Skibsfolk kunde begaae. Skulde nogen synis sig at være fornærmet med den af Compagniet afsagde Dom, da staaer det hannem frit for at indstevne Sagen for Ober-Hof-Retten og derfra til Vores Høyeste Ret at appellere.

12.

Interesserne udi dette Compagnie skulle være tilholdne, paa nye at giøre a. u. Ansøgning om disse dennem a. n. bevilgede Friheds Posters Fornylse og Continuation, naar de 25 Aar ere expirerede, saa fremt de Landet agte fremdeedes at nyde, men dersom de blive tilsinds at ophæve Beseiglingen, da have de det to Aar tilforne førend de forbemelte 25 Aar ere til Ende, a. u. at tilkiendegive og derhos at forklare Aarsagen med alle Omstændigheder, paa det at Vi a. n. kunde være betænkte paa at lade betimeligen giøre den fornøden Anstalt til Landets Beseigling, saa fremt at Vi dertil a. n. skulle ville resolvere; og i Fald at Vi a. n. skulde vorde sindede, naar de oft bemelte 25 Aar ere forbi, enten for Os selv at lade Landet beseigle, eller og at overdrage det til andre, da skal Compagniet nyde Betaling for de faste Bygninger efter den Værdie, som de da kunde findis udi, og ligeledes for de Løsøre og Søe-Reedskab, som de Efterkommende vilde beholde, men det Øvrige giør Compagniet sig saa nyttig som de best veed og kand.

Kiøbenhavn den 5te Februarii Anno 1723.

Norske Reg. 1723, 19. — Nr. 20, s. Dag: Skibs Artikler paa Tryk for dem, som sig udi det Kgl. Octroyerede Bergenske Grønlandsk Compagnies Tieniste opholder.

73.

1723, 5. Februar. Kong Frederik IV. til Stiftbefalingsmand A. Undall og Bergens Magistrat, at der bevilges et Lotteri til Fordel for Interessenterne i den Grønlandske Handel.

Eftersom Os Elskelig Jean von der Lippe, Senior, Vores Commerce Assessor, og nogle flere Indvaanere og Borgere i Vor Kiøbsted Bergen for Os a. u. have andraget, hvorledes de have giort een Begyndelse med at beseyle Vort Land Grønland og med Christne Folk visse Steder at besette, udi det faste Haab, at den Allerhøyeste Gud, efterdi saadant deris foretagne Verk grunder sig paa at befordre Hans Ære, Negotiens Fremtarv og det algemeene Beste, ey alleene vil lykkelig giøre det begyndte, men endog give Anledning til Middel og Raad at fuldføre det med. Til hvilken Ende de hos Os a. u. have anholdet om Frihed og Tilladelse at oprette et Lotterie, bestaaende udi 100000 Lodder, hver Lod til een Rigsdaler Courant klingende Mynt, hvor iblant ere 219 Gevinster; i hvilket Lotterie de formode, at enhver skal villigen lade sig indtegne, eftersom Indskuddet er ikkun lidet, og derimod anseelige Gevinster at forvente: Da som Vi a. n. have

bevilget forbemelte Interessenter saadant et Lotterie at oprette; saa er Vores a. n. Villie og Befaling, at I udi alle optenkelige Maader gaar dennem til Haande, at de, saasnart mueligt, kunde faa dette Lotterie i Stand, dog saa, at det kand stande enhver frit for, at lade sig indtegne, og efter eget Tykke tage saa mange Lodder, som hand behager, hvorefter Directeurerne de fornødne Placater kunde lade udfærdige. Og ville Vi hermed a. n. tillade, at bemelte Directeurer udi fornevnte Placater maa invitere alle og enhver, saavel fremmede, som Vores egne Undersaatter, til at sette udi oftbemelte Lotterie til dets Fremgang, brugende de dertil beqvemste Motiver, fornemmeligen med at forestille, hvorledes dette Verk hensigter til Guds Ære, den Christelige Religions Udbredelse, samt Voris kiere og tro Undersaatters ventende store Nytte og Fordeel. I haver Os ellers strax a. u. at referere, at I denne Vores a. n. Ordre haver bekommen.

Hafniæ den 5. Febr. Ao. 1723.

Norske Miss. 1723, 18.

74.

1723, 20. Februar. Missionskollegiet beretter til Hans Egede Modtagelsen af hans Brev af 22. Juni 1722, udtaler sin Paaskønnelse af hans Arbejde og tilsiger ham Støtte i Fremtiden, som det allerede har formaaet Kongen til at bevilge et Lotteri til Fordel for Bergenskompagniet; udbeder sig nærmere Oplysning om Grønlændernes Gudstjeneste efter hans Ankomst til Landet, om mulige Spor af tidligere Gudsdyrkelse, om Sproget eller Indbyggernes Levemaade tyder paa, at der tidligere har boet danske Folk i Landet, samt om der findes Rudera af de Kirker, gamle Autorer omtaler.

Trykt i Medd. om Gronl. LIV 84 f.

75.

1723, 3. Marts. Det Bergenske Grønlandskompagni indbyder ved en trykt Plakat til at gøre Indskud til Forøgelse af dets Kapital.

Invitations-Placat

fra

Det Kongl. Octroyerede Bergenske Grønlandske Compagnie.

Den ynkværdige Tilstand, som Grønlands Indbyggere baade ved Vildhed og Hedenskab er geraaden udi, siden Landet Ao. 1389 er bleven ubesejlet, har vel adskillige Gange bevæget de Høysaligste og Høylovligste Konger af Danmark og Norge, høyløvlige Ihukommelse, af Christen Medlidenhed at see disse usle Rigslemmer deraf udhiulpen, samt opmuntret andre gudfrygtige Mennisker i Rigerne, saadant Verk til disse Folkes Omvendelse at angribe; Men som Lykken ikke har villet favorisere dem, lader det sig ansee, at det ligesom har behaget Gud, efter sit urandsagelige Viisdoms Raad at lade dette vigtige og højpriselige Foretagende opbie sin Fuldbyrkelse under vor a. n. Arve-Herres, Kong Friderich den Fierdes n. Regimente, paa det at samme gudelige og nyttige Forsæt, nu det bringes i Stand, skulle krone den synderlig Omsorg, vores a. n. Konge stedse har haft, for at see Christi Rige forplantet i vanvittige Christne og andre blinde Hedninger.

Og som den allerhøieste Gud baade ved en særdeelis Drift har bered sit udvalde Redskab i denne Sag, Hr. Hans Egede (som har sat alle Vanskeligheder tilside), Verket med des større Alvorlighed og Frimodighed at begynde, sampt tilskyndet andre Christelige Gemytter her i Bergen, ham i sit gode Forsæt med

Raad og Midler hidindtil at understøtte, saa og med en naadig og vældig Haand deals forfremmet dette sit Verk imod alle Hindringer, deals forsvaret og underholdet det ved en underlig Forsorg over den første Colonie, som i Landet blev sat, og uden Skade overvintrede der, og fornåm de Vildes Gemytter imod al Forhaabning og forrige Sædvane bevæget til Spagferdighed og Tienstvillighed, deals og ved at bøye vores a. n. Konge og Herre ey allene i Begyndelsen at approbere Verket, mens endog nu til des ydermere Fortgang og Succes, af ifrig Omhue at benaade det Bergensche Grønlandsche Compagnie, som er oprettet til Christi Riges Udbredelse og Negotiens Forfremmelse der i Landet, med meget skønne og herlige Privilegier baade for de nu værende og herefter kommende Interessenter, samt med et Lotterietz Bevilling.

Efterdi da, at alle Christi Venner veed, hvor meget deres Daabes Pagt forbinder dem til at forstyrre Sathans Væsen baade hos sig og andre, og af yderste Efnæ at see Christi Riges Fremvæxst; Dernest, hvor høyt Christi Kierlighed i Evangelio tvinger dem at forkynde hans Dyder, som kaldte dem fra Mørket til sit underlige Lys, paa det uoplyste Hedninger derved og maatte blive deelagtige i samme Naade, og at enhver, som haver Kierlighed til sin Næste, bør ey allene efter Guds Lov søge hans Beste i det Timelige, men og fornemmeligen i det Aandelige og Ævige. Saa understaae de nu i Grønlands Compagniet værende Interessentere, sig u. og allerydmygt at indbyde alle og enhver, Høye og Lave i H. K. M.s Lande og Riger at træde i Deelagtighed i samme Herrens Verk, og den synderlige Naade, H. M. ved høystbemeldte Privilegier har forundet dem, og hvis Gevinst af denne for Fæderne-Landet gavnlige Handel i Fremtiden er at forvente. Enhver behager derfor at lade sig indteigne for saa lidet eller saa meget, som ham selv lyster, dog ikke under 100 Rdlr., efterdi at de mindste af de første Interessentere ere alle ved deres Indskud pro Persona over 100 Rdlr., og de øvrige enhver af 2, 3, 4, 5, 6 ja 700 Rdlr. og derover.

Og paa det da alle og eenhver kan fatte desbedre Mood og Kierlighed, da ville forhen værende Interessentere ikke begiere noget videre forud, end deres lovlige Interesse, 5 pro Cento af deres Indskud til denne Tid, hvilken Interesse bliver lagt til deres Capital, og saa nyder de forrige Interessentere ikke meere end de, som nu kunde blive Interessentere alt à l'advenant af Capitalen. I øvrigt tilstaaer de, at en nye Interessent skal være lige deelagtig fra første Tiid af med de andre udi Compagniet værende Interessentere, baade udi de Compagniet a. n. meddeelte Privilegier, som og alt andet, hvad Navn det have kan, saaledes som ved andre H. K. M. octroyerede Compagnier forholdes, og som mand da ikke bør Tvivl om, at jo eenhver retskaffen Undersaat og retsindig Christen fatter Mood og Kierlighed til dette saa høy-betydelige Verk, saa vil og Compagnietz nu værende Interessentere saavel a. u. som Allerydmygt have dette Verk recommanderet. Dend allerhøyeste Gud, ved hvis u-randsagelige Viisdoms Raad Verket baade er begyndt og bliver drevet, vil eenhver med sin rigelige Velsignelse igien belønne. Hvo da saaledes i Guds Navn paa forermelte Condition agter med deres Indskud at indtræde udi det Bergensche Grønlandsche Compagnie ville behage at lade sig anmelde i Kiøbenhavn hos Edle Sigr. Abraham Kløcker, som modtager Indskudet og paa bemelte Compagnies Veigne udstædet Qvittering, indtil at samme igien mod Directeurernes Qvittering kand blive omvæxlet.

Datum Bergen dend 27 Februarii 1723.

Jean von der Lippe Senior. Magnus Schiøtte. Jens Fæster. Jens Andersen Refdal.

Orig. Trykt.

76.

1723, 16. April. Kong Frederik IV. stadfæster Bergenskompagniets Valg af Albert Top som Præst i Grønland.

Eftersom Vores octroyerede Bergens Grønlandsche Compagnies Directeurer haver kaldet og antaget Studiosum Albert Top til at være Præst paa det største fra vor Kiøbsted Bergen udi indeværende Aar til Grønland destinerede Skib, hvor hand skal blive udi 4re Aar, efter det hannem derpaa givne Kaldsbrevs videre Formelding, dateret Bergen den 30. Martii sidstforleden, og nu hos Os om Vores a. n. Confirmation derpaa a. u. Ansøgning er bleven giort, da ville Vi bemelte Albert Top til Præst paa forskrevne Skib og paa Grønland a. n. have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste, saa fremt hand ellers efter foregaaende Overhørelse udi Lærdom saa dygtig og udi Liv og Levnet saa skikkelig og af den Alder efter Loven befindes, at hannem Prædike Embedet kand betroes.

Hafnæ den 16de Aprilis Ao. 1723.

Indlæg: Orig. Kaldsbrev, dat. Bergen 30. Marts 1723 for Albert Top, fød nær Bergen i Norge 1697 den 10. Martii; fik til Attestats haud illaudabilem d. 2. Octobris 1720 — udstedt af Bergens Grønlandske octroyerede Kompagni (Jean von der Lippe, Magnus Schiøtte, Jens Fæster, Jens Andersen Refdal).

Norske Reg. 1723, 99.

77.

1723, 19. April. Fra Bergenskompagniet til Raadet i Grønland om Planerne med de opgaaende, til Sydbaj og Disko bestemte Skibe og Forsøget at naa Østkysten over Land.

At dette maatte antreffe Dem med de øfrige Compagnietz Folch udi goed Velstand, skall være os en stor og hiertelig Fornøielse. Thi ofver det, at ved Colonien ichun hafver veret saa faa Folch tilbage efter at Skibene forleden Sommer bortgich, gjør een Deel sig de frygtagtige Tancker, at Colonien ei skall lide vell, Gud styre og raade derforre alle Ting til det beste. Vi negter icke, at vi joe, da vi fornamb, at de uden vores Ordre hafde hiemsent saa mange Folck, og at der ickun var saa faa igien tilbage, blef meget bestyrztzede, mens da vi betragtede, at der ved intet var at forandre, og at dend Allershøyeste Gud, som er Aarsage til dette hellige Vercks Begyndelse, var og mægtig nock till at maintainere Vercket, har vi ladet det ankomme paa Guds Naade og Barmhiertighed. Skipper Berent Hansen ariverede her, Gud være lofvet, med sit Følge forleden Aar den 13. Aug. De med samme Skib afsendte Vahrer har vi og alle vell erholdet, og endskiønt at det ickun bestoed udi een saare ringe Ting, som lidet eller intet vill forslaa till de till dend Tiid gjorde Bekostninger, saa bør dog dend Allershøyeste Gud derforre vere ærit og priset, og maa mand da leve i det Haab, at eftersom Vercket fornemmelig sigter till Hans Nafns Ære, at Hand da og i Fremtiden skall velsigne og lycksalig giøre det begynte. Saa snart Deris Brevfe os indløb, har vi ei allene strax saa vel til H. K. M. som og andre høye Steder aflagt a. u. Rapport, mens end og indgifvet voris a. u. Supplicqve om Vercketz videre Fortsettelse, og ligesom da dend gode Gud forunderlig har drefvet Vercket hiid indtill, saa har Hand og forunderlig gifvet os Anledning at adressere os till dend naadige Herre Ober Secretaire Rostgaard, thi ved hans Haand, Ifver og Nidkierhed er Expeditionerne drefven med saadan Fyrighed, at Compagniet strax efter Ansøgningen, nembl. dend 5. Febr., er fra H. K. M. ei allene bleven benaadet med meget skion Octroy, mens end og forsyfnet med Skibs Articler og Bevilning paa et Lotteriets Oprettelse, af hvilcket sidste herhos følger tvende Stk. Placater. Skulde

De hafve Lyst at interessere derudi, da maa os det med Jens Falck communiceris. For Monsr. Jentofftis hid indtill førte Conduite, Troeskab og Nidkierhed har vi efter den Myndighed, H. K. M. har a. n. forundt os, ved dend, det Kongl. Octroyerede Bergensche Grønlandsche Compagnie a. n. meddeelte Octroy beskicket hannem tillige med at være Ober Kiøbmand og i saa Maader at nyde dend næste Stemme efter Præsten Hr. Hans Egede. Med Skipper Berent Hansen skal, saa som Tiden nu falder alt for knap, følge en fuldkommen Anordning om alle Ting. Med nærværende Skipper Jens Falch, som fører Compagnietz Skib Cron-Printz Christian kaldet, har vi i Herrens Nafn afsendt huis Gods, som paa den Tid Ober-Kiøbmanden Hartvig Jentofft a parte tilstillede Liste staar anteignet. Og som Skipperen er beordret at skynde sig med Losningen det allersnarest skee kand og siden med sin aparte indehafvende Cargason at forføye sig saa langt Nord efter, som hand immer komme kand, for derved ei alleene at giøre sin Handling, mens end og at bringe Rapport om Hual-Fangsten ved Disco Eyland og de der faldende Steenkuul samt Landets og Hafnernes Cituation og Egenskab, i Besynderlighed om Zuydbays Tilstand paa 67 Grader, huilken er dend Stæd, som Hollænderne holder ved Ud- og Hiemgaaende deris Rendezvous paa, og hvilken Steds Cituation beskrives at vere et gandske slet og deyligt Land. Thi dersom Gud af Naade ville nogenledis forhielpe Vercket, og vi om bemelte Stæd faar noget lidet meere Kundskab, er vi af de Tanker, at oprette der it andet Aar ligeledis en Colonie, for ej allene at bedecke Landetz vestre Side med behørrige Colonier, mens end og at vere disnermere ved Hual-Fiskeriet, huor fore vi og vil formode, at De drager saa vel udi dette saa og ellers udi alle Tilfælde fuldkommen Omsorg til hans Expedition, og i saa Maader at medgifve hannem een Persohn, om icke Ober Kiøbmanden self kand hafve Leiglighed, huorum hand a parte er tilmeldet, som er kyndig udi Sproget og noget artig af sig; kunde mand komme i Erfaring, om der er Skov paa Landet, som der visselig maa vere, var det en stor Hielp, thi Tømmer og andre Træ Materialer, som mand ellers obligeres at hensesende, falder noget kostbahr, saasom det tager een Haaben Rum bort i Skibene. Det udi dette Skib verende Tømmerhuus maa strax opsettis, thi for tilkommende Vinter blifver Colonien af 62 Mennisker sterck, og saaledis indrettes, at dend med Skipper Berent Hansen udkommende Præst kand hafve en Stue for sig self. Deris tvende Brevve med Skipper Claus Hartzten og Ebbe Mitzel udi afvigte Aar har vi tillige med det derhos fuldte Gods vell erhødet. Dersom det icke er skeed, da siufnes os at vere heel tienlig, at der bliver udcommenderit een 8te Mand, som kand marchere ind ofver Land, thi efter Cortet siufnes det, at det ickun skall være 12 à 16 Mille bredt over, hvor det smalest er, for om mueligt at komme ofver til dend østre Side, huor de gamle Colonier hafver verit, og undervegis at inquirere efter Skov med videre, mens skeer nu dette, som vi gierne skulle see, da maatte dette Forslag foretagis høyeste Sommers Tid; dernæst maatte Mandskabet med huer sin Rendsell med Proviant, saa og Gevæhr blive forsiufnet, derhos een Compas, paa det at de der efter kunde vide at finde Veien hiem igien, og for det tredie vill det udcommanderende Mandskab være vel forsiugtig, baade for de Vildes Ofverfald, om nogen under veigs antreffis, som og udi at observere alle Ting, huor de passerer, maa de og paa høye Steder opreise Warder, huoraf de baade denne og andre Tider kand hafve Kiendeteign; till Søes maa og med de nu udsendte Fiske-Joller daglig recogniceris naar Tiden og Ledigheden det kand tilstæde. Den nu udsente Seiglemager Olay Jonnesen sætter De strax udi Arbeide med at giøre Telter og Seigl til Baaderne. De medsendte Faar og Gieder samt andre Creature ville De paa beste Maade see conserverit til videre Aufving, og betidz at see at faae til dem, saa velsom till en Deel Kiøer, som udkommer med Skipper Berent Hansen,

Høe at slaae og indsamle, i hvilcken Henseende og følger 2de Dusin Liner; ligeledis følger og 6 Tønder Hafre og 1 Tønde Biug, huoraf I ville dette Aar lade kaste endeel udi Jorden, for at forsøge, huorledis det ville arte sig, thi paa Waass og udi Sogn her i Bergenhuus Stifft aufler de deres Korn 6 Uger efter at det er kommen i Jorden, og som der mangler Giøding till Jorden, saa er det fornøden, at der samlis Kobbe-Fincker og andet, som udi Huusholdningen afkastes, som der till i dends Sted kand forbrugis. Saa maa og ei heller nogen Folck fra Landet hiemskickes uden vores speciale Ordre, huorom videre med Berent Hansen skal meldes. Vi forbliver etc.

Jaen von der Lippe. Magnus Schiøtte. Jens Fæster. Jens Andersen Refdal.

P. S. Det bliver det gandske Mandskab tilkiende givet, at hvem som kand opfinde eller oppedage nogen tilstreckelig Skov, skall hafve for Umagen 20 Rdr., og hvem som kand finde nogen Mineralier af Sølf eller Guld, skal nyde fra 10 till 100 Rdr. ligesom dessen Verdi er till.

Afskrifter: Forklaring o. det grønl. Dessein 1721 ff., 215—20. Bergenskomp. Kopibog, f. 46—50.

78.

1723, 19. April. Bergenskompagniet til Hartvig Jentoft, der beskikkes til Overkøbmand, om hans Pligter og om den opgaaende Assistent Jakob Gelmeyden.

Vi vil haabe, at dette skall treffe Eder med de øfrige Compagnietz Folck udi god Velstand. Berent Hansen med sit Skib og Følge ankom her till alles Fornøjelse og største Glæde forleden Aar d. 13. Augt., hvor med vi og erholdte Eders ærede af dend 20. Junij. Dend os tilsendte Copie af Journalen, Gage Bogen, Consumptie og Negotie Bogen finder vi meget vel indrettet og derforre er udi dette, som ellers med Eders videre førte Conduite meget vell fornoiet, i hvilcken Henseende og for saadan Eders Troeskab og Flittighed vi herved beskicker Eder at være tillige med Ober-Kiøbmand, og i saa Maader at nyde dend neste Stemme og det neste Sæde udi Raadet efter Præsten Hr. Hans Egede. Med dette Skib har vi og til Eders nogenleedis Lettelse udsendt en Persohn ved Nafn Jacob Gelmeyden, som skall vere Eders Assistent, hvilcken Persohn bør at gaa Eder til Haande i alle de Ting, som I befahler hannem udi, og som hand ickun er ung, saa vil vi bede, at I underviiser hannem med Godhed, det meste giørligt er, thi som hand er af smuck Familie, saa skal hand og vell legge sig efter at lære. Udi forbemeldte Eders ærede af 20. Juni melder I og at vil vere afløst udi dette Foraar, hvilcket icke kand lade sig giøre; har I begynt at legge Haand paa Ploven, da maa I endelig, indtill at mand seer, hvad Gud har isinde med Vercket, holde fast, thi I maa nocksom vere forsickret paa, at Isaaledis skall blive accomoderit, at I ei udi Frembtiden, naar Gud vill at Vercket kommer till sin Perfection, skall hafve Aarsage at klage. Med Skipper Berent Hansen skall følge it fuldkommen Reglement paa alle Ting; nu har Tiden fuldet os alt for knap, derforre kand det nu icke følge. Imidlertid annammer I alt sammen som nu udsendes, under Eders egen Bevaring, Listen paa Skibetz indehafvende følger her udi indsluttet. Dersom Eders Forretninger det icke forhindrer, ønskede mand gjerne, at I self gik Nord efter med Jens Falch, for da disbedre at faae een Extract og paalidelig Underretning om alle Ting, mens skulle Leigliheden icke saaledis være, da maa Raadet beskicke een anden der till, som er kyndig udi Sproget, hvilcket vi meener, at Aron Augustinusen da bliver best beqvem till; og maa, naar nogen endten till denne eller anden Reise bliver

udcommanderit, fornemmelig inqvireres efter Skov. Eders saavelsom det øfrige Folckis Gage er afbetalt till dend 13. August 1722, saa er og Aaron Augustinusen tillige med betalt de hannem belovede 10 Rdr. Her hos følger 2de indbundne Bøger; udi dend eene fører I Eders Regnskab for 1721, og udi dend anden Eders Regnskab for 1722, saaledis indrettet, som dend der udi indlagde Formular udviser, hvilke begge Regnskaber endelig maa med Jens Falch hiemkomme. Udi dette Skib er og it Tømmerhuus, I straxen ville sette Arbeids Folckene udi Arbeide med, thi for tilkommende Vinter bliver Colonien af 62 Mennisker sterck; Nefver har vi icke kundet faae till kiøbs, derforre faar i at bedecke det med Sue-Tag. I øvrigt refererer vi os til voris Bref som Raadet er tilskreven, og forbliver etc.

Jean von der Lippe. Magnus Schiøtte. Jens Fæster. Jens Andersen Refdall.

Afskrifter: Forklaring etc. 1721, 220—23. Bergenskomp. Kopibog.

79.

1723, 7. Juni. Bergenskompagniet til Raadet i Grønland om Hensigten med opgaaende Skib, Forholdsregler for Raadet og Hævdelsen af Kompagniets Eneret til Handelen paa Grønland.

Vi tvifler icke paa, at joe Skipper Jens Falch, som fører Compagnietz Schib, Cron Printz Christian kaldet, joe forlængst løckelig og vell er arriverit. Iche dismindre, som mand icke kand vide, huad den allerhøieste Gud har hafft isinde med hannem, i Særdeelighed saasom her er falden et meget forferdeligt hart Vejr siden hand gick ud, sender vi dog herhos indsluttet Copie af de med hannem skrefne Breffve og Ordres, paa det at de deraf kand uddrage det fornembste til Effterretning.

Med Skipper Berent Hansen saa og Selgen Dahl har vi i Herrens Nafn sendt det Gods, som paa de till Ober Kiøbmanden Mons. Hartvig Jentoft tilstillede Lister staar anteignet. Berent Hansen bliver med sit førende Skib og Mandshab paa Colonien udi Vinter beliggende, og udi Foraaret 1724 seigler hand til Hual-Fischeriet under Eyland Disco. Selgen Dahls førende Snauw, Printz Friderich kaldet, er udredet for at krydse, handle og recognicere ofver alt, hvorfore hand og alle tider, naar Veirligt det vil tillade, maa være ude, og som Fartøyet er indrettet baade til at seigle og roe med, saa maa og Schipperen alle tider assisteris med saa meget Mandshab som hand behøfver, og maa ingen Forsømmelse tages, enten Natt eller Dag, thi vi meener ved dend gode Guds Hielp at faae ved dette behendige og vel beseigte Fartøy een Haaben Effterretning om Landets Tilstand; ligeledis maa og Chaluperne og Joullerne, endeel Sønder og endeel Nord, alletider være ude over alt i Fiordene for at giøre sig disbedre om Landetz Tilstand bekiendt, og besynderlig om Skov; dersom det icke forinden dette allerede er skeed, da bliver effter voris Tancker dend første Togt, som Snauwen Printz Friderich kommer till at giøre, bæst, at hand løber Baals Rewier ind saa langt hand kand komme, for derved baade at fornemme Landetz Situation som og om der icke findes Skov, sampt om der ogsaa langt inde i Fiorden icke opholder sig Mennischer, ligesaa vel som med Søsiden, thi som dette Revier ligger saa nær Colonien, saa vendter vi at faa vis Effterretning derom med Jens Falch. Copie af Berent Hansen og Selgen Dahls medgifvne Ordres følger herhos indsluttet, deraf de videre til Effterretning kand fornemme dessen Indhold. Og som H. K. M. har ei allene ofverladt Compagnietz nu verende og effterkommende Interessentere till egen Disposition udi 25 Aar det gandsche Land Grønland med alle sine underliggende Lande, Cüster, Hafner og Øer at reigne fra Cap Farvel, nu kaldet Printz Christian, som ligger

paa 60 Grader, og saa vidt det udi sin Lengde og Brede, Øst og Vest, Sønder og Nord strecher sig, med videre, mens endog a. n. ofverladt Compagniet alle Foranstaltninger udi Landet; saa, paa det at ald Uschichelighed kand afschaffis og god Justitz holdes, bliver til et vel beschichet Raad herved ordineret

1. Hans Velærverdighed Hr. Hans Egede. 2. Kiøbmanden Hartvig Jentofft. 3. Hans Ærverdighed Hr. Albert Top. 4. Skipper og Commandeur Berent Hansen. 5. Skipper Selgen Dahl. 6. Styremand Erich Laersen. 7. Styremand Helmich Sem.

Som schall af dend Myndighed, H. K. M. a. n. har forundt Compagniet, ei alleene hafve Magt, effter H. K. M.s a. n. udgangne Lov og Forordninger sampt de Compagniet a. n. meddeelte Articler, at kiende og dømme udi alle de Sager og effter Beschaffenhed lade straffe ald Forseelse, som scheer i Landet, og ligesaa inden Schibs Borde, saa lenge at Skibene continuerer i Landet, undtagen udi Ære og Lifs Sager, thi naar derpaa er dømbt, schall dend skyldige under Fengsell og god Bevaring sendes med første Leiglighed hid till Bergen till videre Indstefning for Compagnie Retten, mens end og, efftersom det er os umueligt, forud at foranstalte, huad som dagligen udi Landet kand forrefalde, maa de udi alle Ting, som endnu iche af os kand vere foranstaltet, og ei uden Desseinetz Ophold og Schade kand taale, at oppebie dend Tiid at indhente Ordre om, hafve Magt at giøre og lade ligesaa fuldt som vi self kunde vere tilstede, dog maa alleting skee med good Efftertencksomhed og paa tilbørlige Maader effter de fleste Vota udi Raadet; naar eendeel af Raadets Lemmer bliver aarsaget at vere fraverende, da ordineris der andre i deris Sted, indtill de igien hiemkommer, om de saa for got befinder, thi Raadet maa iche bestaae af mindre Tal end 3 Persohner.

Det forleden Aar forrethafvende og af Raadet sluttede Dessen om eendeel af de Vildes Borttagelse og Hidførsel kand vi ei i Henseende till de paafølgende Conseqvencer bevilge eller approbere, med mindre, at det med deres egen Villie kand lade sig giøre, huorforre, og paa det, at de vilde Grønlændere med Tiiden disbedre kand blive temmede og omsider med den gode Guds Biestand komme udi een god Enighed og Kierlighed med Coloniens Folck, vi i Særdeeshed vil hafve dennem recommendert, at de strengeligen anordner og ofverholder, at ingen af det udsendte Folck tilføyer nogen af de Vilde det ringeste till det Onde, det vere sig hvad Nafn det hafve kand, og schulle nogen antreffis, som sig imod denne voris saa nøttige og till det heele Dessesins aandelige og timelige Opkomst hensigtende Foranstaltning at vere ofverhørig, da blifver dend skyldige, i hvad Stand hand er af, uden nogen Undseelse indkaldet for Raadet, og dømmis hannem da udi saadan en haard Straf, at andre deraf kand tage sig alvorlig Exempel. Effterdi mand iche for adskillige Aarsager kand oprette nogen fast Spiise Taxt, saa ville Raadet huer Mandag ordinerer, huad huer Dag for dend heele Ugge skall spises, huilcken Proviant af Ober Kiøbmanden eller effter hans Ordre udføveris, dog vill vi formode, at med Spisingen saadan Til-Siufn hafves, og saaledis bliver foranstaltet, at ingen med nogen Ret eller Skiæl kand have Aarsage at klage, ej heller at noget i Overflødighed eller til U-nytte bliver forødet.

Ved Raadets Bord spiser effterschrefne:

1. Hr. Hans Egede med sin Kiereste. 2. Ober Kiøbmanden Hartvig Jentofft. 3. Presten Hr. Albert Top. 4. Skipper og Commandeur Berent Hansen. 5. Skipper Selgen Dahl. 6. Styremand Erich Larsen. 7. Styremand Helmich Sem. 8. Under-Styremand Cornelius Seehusen. 9. Feldschier Johan Vilhelm Jordan. 10. Assistenten Jacob Gelmeyden. 11. Hr. Hans Egedes Born.

Det øvrige Mandschab bliver af Raadet ordineret, hvem og hvor mange ved huert Bord eller Backe schall spise. Den nu med Skibet Fridericus Qvartus følgende Feldschier Johan Vilhelm Jordan løser den anden i Landet verende Feldschier

af, saa som hand har begiert at blive af sin Tieneste forlofvet, og kand hand da ichun med Schibet Cron Printz Christian hiemkomme, thi denne nu udgaaende er ej allene beordret at blive udi Landet, mens endog at hand schall følge Schibet udi tilkommende For-Aar 1724 paa Hualfische-Fangsten. Skulle det herfra i For-aarit udsendte Schib, som føris af Jens Falch, noget vere tilkommen, det Gud dog naadelig forbyde, saa at hand icke er ariverit, førend dette indløber, da saa snart at disse tvende Schibe kommer til Colonien, maa strax /: saasom det er os meget angelegen at faae Rapport om hvad siden forleden Aar er passerit /: Selgen Dahl uden Forhaling expederis hid hiem med ald dend Efferretning baade om Landetz og Handelens Opkomst, som de till dend Dato har observert; men dersom noget Schib er opbragt, da bliver Snauwen Printz Friderich i Landet og een af Prisene hiemsendt med ald dend Efferretning de hafver, som skal hiem føris af Helmich Sem, og Under-Styremand Cornelius Seehusen gifves i hans Sted Selgen Dahl til Styremand, og der foruden maa der schrifves med alle de Schibe, som de kand faa Breve med, huilcke Breve de adresserer till Petter Gelmeyden udi Amsterdam. og Hendrich & Philip Otten udi Hamborg, mens schulle derimod Jens Falch løckelig og vel vere ariverit, da bliver begge disse nu udgaaende Skibe ved Colonien tilbage, og indlades da udi hans Schib baade hvis som disse Skibe underveigs kand have tilbragt sig, saa og hvis andet. som i Landet kand vere auftet. Ligeledis maa og med Jens Falck følge Efferretning, om dend i Aar udsendte Cargaison er brugelig eller icke, i Særdeelighed om Skiorterne er noget begierlige, thi udi Høst maa vi giøre Anstalt att forschrive fra udenlands Steder hvad som til Foraaret 1724 behøvis; naar vi derfor faar betidz at vide, hvad som tienlig og utienlig er, kand man forrekomme det, som ellers til Unøtte bliver hensendt.

Og som H. K. M. haver, som for er meldt, a. n. ofverladt Compagniet det gandske Land Grønland med alle sine der underliggende Lande, Cüster, Hafner og Øer at reigne fra Cap Farwel /: som nu hereffter kaldes med det Nafn Cap Printz Christian /: og saa vidt det udi sin Lengde og Brede, Øst og Vest, Sønder og Nord strecker sig, till fri Disposition udi 25 Aar og derhos a. n. forbødet, at ingen maa giøre Compagniet med nogen Handling Indpass eller at komme Landet nær paa 4 Mihle, med mindre at Storm og u-løckelige Hendelse det maatte forsaarsage, foruden des saa forbyder H. K. M.s a. n. Forordning af Dato 25. Febr. 1691, huoraf herhos følger vidimerit Gienpart, Hanse-Stæderne udi Tydskland Farten paa bemelte Grønland, med videre. Saa har vi givet Berent Hansen og Selgen Dahl fuldkommen Ordre at opbringe alle de Schibe, som i saa Maader uden Kongl. Passer og Tilladelse, tvært imod meer Allerhøyst bemelte Forordning handler med Landetz Indbyggere, i hvilchen Henseende, naar nogen til Colonien maatte blive opbragt, Raadet strax maa sidde Retten og efter foregaaende Examen dømme de opbragte Skibe, saa fremt at Sagen findes af den Beskaffenhed, at de endten er bleven attraperede ved Handlingen eller og at der findes Handels Vahre i Skibet med meere til Priis, og saa snart Dom ergangen, maa Skibet besettis med behørig Mandschab og strax tillige med Dommen hiid hiemsendes. Førend saadanne opbragte Skibe, da der fra Landet afgaar, vil og saavel ofver Ladningen som Skibets tilhørende Inventarium forfattis udi dend opbragte Skippers Ofververelse een rigtig Specification, som under Forseigling bliver med Skibet hidsent.

Herhos følger een igiennem draget og forseiglet Protocol, hvor udi skall indforis alt, hvad som udi Landet passerer, det vere sig hvad Nafn det hafve kand, saa vel udi Justitien og andre Sager. Till Efferretning følger herhos 3de Schibs Articler, saaledis som de af H. K. M. a. n. er vorden approberit, huilcke een huer udi sin Stand hørsombst har at efterleve. Videre har vi da for denne Gang iche at erindre, mens vi vill allene have Dem recommenderit ald Enighed og Sam-

drægtighed sampt hvis de kand optencke till dette Gudelige Forehavende og Handelens Opkomst, og for alting, at ald egenøttig Handel og Forprang af een hver især bliver forrekommit og tilbage holdet.

P. S. Saa snart at denne vorris Ordre indløber, skall Oberhofvedet, Hr. Hans Egede, og Mons. Hartvig Jentofft kalde det heele Raad tilsammen og da forelæse dennem samptlig, hvad her udi er vorden ordinerit, paa det at de samptlige kand vide sig dereffter at rette og forholde.

Jean von d. Lippe. Magnus Schiøtte. Jens Fæster. Jens Andersen Refdall.

Afskrifter: Forklaring etc. 1721, 226—34. Bergenskomp. Kopibog f. 55—63.

80.

1723, 13. Juli. Direktørerne for Bergenskompagniet til Kongen om Bistand i deres Forehavende, da den givne Lotteribevilling har svigtet.

Udi vores a. u. Suppliqve af 25. Aug. nestledne Aar, understoed vi os udi allerdybeste Underdanighed, at nedlegge for E. K. M.s Naade Throne een fuldstendig Underretning om alt, hvad som til dend Tid ved det Grønlandske Dessein var passeret; og som man fornåm, at den allerhøyeste Gud har haft Behag udi at crone Værket til dets merkelig Forfremmelse med dend Lyksalighed, at alle Forundringer og Umueligheder, hvorfore den største Deel Mennisker i Begyndelsen mest frøgtede for, er bleven som gandske til intet, og at, til dessen Fuldkommenhed intet fattedes andet, end D. K. M.s a. n. Assistance til Midler at fuldføre det med, saa understoed vi os og samme Tiid, at udbeede for Værket iblant andre Ting denne ydermeere Kongl. Naade, at E. K. M., til Værkets desto tryggere Befordring ville ey alleene af Naade bevilge et Lotterie, mens endog, at E. K. M. ved a. n. Befaling ville tilholde alle og enhver, at udtage derudi i det mindste eet Lod, thi man frøgtede for, at naar det alleene skulle ankomme paa enhvers Liberalitet, ville det seent eller aldrig komme til Fuldkommenhed; hvad man nu i saa Maader saaledes forhen har frøgtet for, det lader sig ansee ligesom at det vil udi Gierningen blive alt for sandt, saafremt E. K. M. ikke med Naade forekommer det. Vi har vel, saasart at E. K. M.s a. n. Octroy og Bevilling paa Lotteriet os indløb, paa det, at dette Guds store Værk ikke for Tiiden skulle komme til at sidde udi Stikken, paataget os at giøre ald fornøden Anstalt, at dette Aars Udreedning, som in alles med Skibenes Indkiøb, Proviant, Materialer og andet beløber til 12000 Rdr., mens hvad er det andet, end Tiid efter Tiid at stampe imod Braadden, og ikke vinde noget dermed. Vi 4re sidder alleene udi Stikke, og Værket, saafremt at det ingen anden Assistents nyder, er gandske lidet eller snart intet dermed hiulpen, thi for dette Aar kand lidet eller intet, uden at den allerhøyeste Gud paa een meget forunderlig Maade vil give sin Velsignelse, hiem ventes. Værkets Hoved Fundamente, saasom det ingen anden Beneficier har kundet obtinere, skulle da fornemmelig være Lotteriet, mens Gud bedre, som det til dato lader sig ansee, da bliver Hielpen, som derved kand ventes, ikkun saare ringe. Fra dette Stæd er endelig indkommen til omtrent 2000 Lodder, mens fra Trundhiem, Christiania og Christiansands Stifter har vi de bedrøvelige Tidender, at der ikke nu til dato er indkommen til 300 Lodder; og fra Danmark seer vi og, at dermed lidet eller intet avanceris, saa at dersom E. K. M. ikke med Naade i Tide forekommer det, vil det baade med Værket og os see alt for slet ud. Vi nedkaster os derfor endnu for E. K. M.s Naade Throne, a. u. bedende, at E. K. M. dog af særdeles Kongl. Mildhed og Naade ville endnu til dette Herrens Værks

Fortsettelse legge denne Naade til forrige, at som det er en hver sand Christen og redelig Undersaattes Pligt, at komme saadan et helligt og høybetydelig Værk, hvis Liige aldrig nogensinde tilforn udi Danmark og Norges Riger haver været hørt, til Hielp, og a. n. befale, at alle og enhver, som haver Evne dertil, i begge Rigerne Danmark og Norge at udtage i det mindste 1 Lod, og de vel bemidlede efter deres Tilstand, thi som det ey allene skulle være en himmelraabende Synd, mens endog ville det blive til Nationens største Spot og Vanære, om Værket nu, da den allerhøyeste Gud har bragt det saaviit, at der er Haab, baade udi det aandelige som timelige at reusere, skulle forlades, saa vil vi og haabe, at blive enten paa denne eller anden Maade til Værkets Forfremmelse udi Naade bønhort.

Ved Begyndelsen formeentes der af en stoer Deel, at den største Post til Desseinets Fuldbringelse bestoed derudi, at Landet ikke var af den Clima, at christne Folk kunde leve derudi, og om end saa var, da kunde de dog ikke troe, at de hsendte Folk kunde begaae sig for de Vildes Overfald, nu da man er kommen udi Erfarenhed om, at den allerhøyeste Gud har haft Behag udi, til Værkets Forfremmelse at gjøre de Ting til muelige, som ellers forhen blev holdet for umuelige, da hede det alleene, at dersom Midlerne kunde bringes til Veye, hvormed Værket skal fuldføres, var det nok en skion Sag!

A. n. Arve Konge og Herre! Er det derfor E. K. M.s a. n. behagelig Villie, at dette store Herrens Værk skal fuldføres, da maa E. K. M. for den allerhøyeste Guds Skyld endeligen gribe det som under Armene og betids komme det til Hielp med sin a. n. Assistence; hvis ikke, er vi høylig foraaarsaget, reent ud at sige, at Værket er spildt, og vi, som til dato har været Directeurer derfor, i henseende til den store Capital, vi saaledes har sadt os for, fast ruinerede, thi vores Med Interessentere har ikke dertil villet contribuere det allerringeste, saasom de tilforne tilligemed os, foruden denne Udredning, er udi Forskud til 13000 Rdr. Vi sukker inderlig baade for Værket og os om en naadig og hastig Bønhoerelse.

Jean von der Lippe. Jens Fæster. Jens Andersen Refdal.

Bergen den 13. Julii 1723.

Afskrift: Indlæg til Norske Reg. 1723, 19—20.

81.

1723, 31. Juli. Hans Egede til Bergenskompagniet om Koloniens Tilstand, Vejen til Østkysten, Hvalfangsten og Anvendelsen af Baade samt om Personalforandringer.

Deris meget ærede Missive og videre medfølgende er os med Skipper Jens Falches lykkelig Ankombst till os dend 22. Junij nest forskinnet, Gud være æret och benedidet, vell til Hende kommet, som det og her hos er os glædeligt at fornemme Skipper Berent Hansens och de andre 2de Skibers lykkelig Hiemkombst forleden Aar. Nest att tache Gud for Sin altid naadige og faderlige Forsorg for mig og min, Gud velmente Dessein, er ieg och Eders Christelig Velyndere med høyeste Tack, saa vel som ald Velsignelses troe hiertelig Tilbedelse høylig forbunden, i det i alle Maader fornemmis Eders ved varende berømmelige og meget Christelige Iver for dette begyndte Verckis Befordrelse; dend Allerhøyeste saa vel gifve i alt Lycke och Velsignelse, som det for mennischelig Øyne syfnes at være meget vell indrettet; saa hiembringes nu igien med Skipper Jens Falch, hvilchen Gud løcheligen ledsage, de glædelige Tidender fra os, at vi alle endnu er, Gud skie Lovf, ved god Helsen och Helbred. Ja, hvad de Wilde er angaaende, har vi och med dem lefvet omgiengeligere og fornøyeligere, end det første Aar,

da Skibet var hos os; de stachels Mennisker er gode at komme till rette med, naar dem ingen Ofvervold eller Urett tilføyes.

Allene Handelen er endnu som tilforne af ringe Importance, dog var dend i Behold hafvende Cargaison fra forleden Aar lenge i Vinter for Ende.

Siden Skibets Ankombst har der och iche heller faldet meget af, thi dend største Deel af de her tilholdende Vilde er for een 3 Uggers Tid før Skibets Ankombst reyst herfra, nogle Norden for, og nogle hen ind till Fiorden paa Reen-Jagt, dog er det at forhaabe, at vi, efftersom vi for tilkommende er bedre forsiunet med Handells-Varer, meere schall avangere, dog er ingen anseelig Fordeel ved Handelen at vente, førend de Fremmedis Handell bliver afskaffet, ellers har disverre i andre Maader iche faldet nogen Leiglighed, andet at kunde forhverve, i hvor vell ieg i yderste Maader har ladet mig det vere angelegen och iche sparit nogen Fliid derom at efterforske. Siden Skibernis Bort-Reyse forleden Aar har ieg self, at iche noget af Efferladenhed och Forsømmelse skulle forbiggaaes, med nogle Folch, naar Leiglighed gafves, reyst hid og did i Landet, at recognoscere alle de Platzer, hvor ieg kunde henkomme, for at observere, om noget skulle forefalde eller faais Opliusning om, som kunde vere till Coloniens, saa velsom samptlige Compagnietz Beste och Nytte. Udi Vinter var ieg reyst ind till Fiorden, i Henseende at forfare de Platzer, hvor Grønlenderne berettet, skulde ligge Kobber paa Iisen, men disverre alt forgiefves; og endog ieg har ladet binde it Par Kobbegarn till Forsøeg efter Kobben, efftersom vi paa anden Maade iche saae Leylighed at komme hannem bie, saa har vi dog till denne Stund iche heller kundet udrette noget dermed, hvilchet altsammen omstendelig kand fornemmis af min her hos følgende Journal-Relation. Det eeniste remarquable, som ieg med min Reise och ustanden Møye har udrettet, er, at ieg er kommen udi Erfaring om nogle af de Platzer, hvor vore gamble Norske fordem her paa dend Vester Grønlands Side, som da kaldtes Vester Bygd, hafver beboit, huis Beliggende och Situation af hos føyede Charta ydermeere kand eragtis.

I denne Punct veed ieg, vedkommende skall have Fornøyselse, efftersom ieg seer, de respective Directeurer har været curieus for, udi Deris Ordre till os med at udsende Folch ind ofver Land at recognoscere, her om at maatte faae Opliusning, men samme Deris respective Ordre angaaende dend Øster Side af Landet, i særdeelis til Lands at efterforske, da seer ieg ingen Muelighed, det till Gafvns at kunde præsteris, fordi det er gandske uvist, hvor mand skulde finde dend Fiord eller Sted, som kunde være smallest og kortist at komme ofver Land till dend Øster Side; og at liide paa Cartets Teigning og Anvisning, i dette Fald, er heell usichert, efftersom ieg i dend Circumferentzce, hvor ieg hid indtill har reyst, finder derudi saa megen Urigtighed, thi dend Teigning med Landetz Situation og Danlighed, besynderlig Fiordenis Streckning, kommer aldeelis iche ofver eens. Herhos vill dend foresatte Lands Marchering for de høye Klipper og iblant antreffende Iis og Sneer Bierge og andre uførrede Gange, som ieg af Erfaring veed og seet hafver, faldet gandske besværlig, at mand i mange Dage paa Reysen iche skulle vidt avangere, umeldet, at een Mand i mange Dage nest sitt Gevehr neppe kand bære saa megen Proviand, som hand hafde behovf for een 8te eller i høyeste 14 Dags Reyse, og for saa vidt kunde det vell forrettagis, og forom imidlertid nogen stoer Skofv skulle findes, hvilchet dog skall vell være at tvifle paa, efftersom ieg langt ind till Fiordene, hvor Skofv helst skulle findes, har ingen anden Skofv fundet end smaa Kradd, i meeste 2 till 3 Allen høy; men till Søes at recognoscere efter forbemelte Øster Bygdische District agter ieg at være gandske muelig og lyckeligere udfalde, hvilchen Reyse ieg noch i denne Sommer hafde hafvt Lyst, selv at paatage mig, om vi ellers hafde verit forsiufnet med beqvemme Baader,

men fordi vore Chaluper til een deels ere gamble og ilde conditionerede, eendeel er fra Stedet umistelige, efftersom vi mens Sommeren er, hafver dem behovf till Brende at eftersøge och os forsiufne till Vinteren, hvorfor det og maae denne Gang opsettis. Jeg vill derfor endnu hermed tjenstligst erindre, at os motte tilsendes Materialer till Baader, saasom Bord og Indredning tillafvet tillige med Søm og Spiger, Tiere, Sie etc., och en Mand, som forstoed at sette dem tilsammen, efftersom det ellers vill falde besverligt, saadan Baader med Skib at hidbringe.

Jacob Jonsen, som i Aar er kommen hid i Compagnietz Tieniste, siger og god for at ville sammen sette saadanne store Baader, naar som till behørrige Materialer vorder hidsent, hvor udi hiemgaaende Bendix Colbentzen, som nu med nogle andre for Svaghed Skyld maa gaae hiem, kand vell giøre Tienniste udi at udsee tienlige Materialer till dislige Baader. Og saadanne store Baader med 5 å 6 Aarer ere meget behøffeligg och beqvemme for os at fare langs Landet indenskiers, Nord og Soer, hvor mand vill, for at handle med de Wilde, hvilchet med Skibe, de maae være saa smaae som de ville, iche saa vell kand practiceris; thi foruden det, at der till saadan Fartøyer behøffvis Skipper og Styremand, tillige anden bekostelig Skibs-Tilberedning, saa ere de och gandske u-beqvemme at søge de Wilde paa ukiendelige Platzer, naar som det hellers slog feil, at de iche kunde treffis ved Udskierene, hvor Skibet kunde komme i Hafvn, men derimod kand mand med andre beqvemme Baader fahre indenskiers och opsøge de Vilde, hvor helst mand kunde spørge, de hafve deris Ophold.

Angaaende Deris goede Forsett, at ville stifte een Colonie under Nord, och een anden under Syd, da agtis saadant af høy Fornødenhed, om ellers Effecter er till saadant at udføre, men herved falder min uforgribelig Tancher, som ieg een Deel af egen Erfaring, een Deel af Erfahrnis Relationer effter min velmeente Intention for Verkets Befordrelse, saa vel som det heele Compagnietz Nytte, vill communicere och henstiller det till Deris egen fornufftig Consideration. — 1. dend Colonie under Nord betreffende, da siunis ieg det var tjenstligt, at dend enten ved Disco selv eller Nord-Bay kunde settis, og det for Hval-Fangstens nærmere Beyleghed, hvor udi Compagnietz største Fordeel forhaabentlig beroer, at ved bemelte Steder ere goede Hafvner; særdeelis udi Nordbay fortalte mig dend Hollandske Skipper, som forliste sit Skib under Statenhuch och reyste herfra for kort siden forbie nordeffter; men om Colonien schall settis udi Sydbay, skall mand uden Tvifl forefinde denne Vanskelighed, at efftersom derfra och till dend Sted, hvor Hvalen fangis, endda er till 2de Grader, da motte mand joe endelig til dend Ende aldtid hafve der Schib beliggende, for dermed betimelig sig didhen at forføye, hvilket, umeldet, at det var een alt for stoer Bekostning, mand maa tencke, kand umelig skee, førend Iisen er borte af Bayen og Hafvnen, huor Skibet ligger Vinterleie, og da kand mueligens den bæste Tiid till Hualfangsten vere forbi, thi at Isen paa bemelte Stæd, ligesaa vell som her, ja vell ligger lengere ud paa Aaret, for dend opslaes, er udisputeerlig, men nu i denne Vaar, om her i Hafvnen, hvor vi boer, hafde ligget Schib for at gaa Nord paa Hval-Fangsten, da kunde det ingenlunde for Iis Skyld hafde kommet her udaf Hafvnen og Sundet førend sidst in April, men da var alle Hval-Fanger-Skibe lenge her forbi passerit, umeldet, at det skulde falde gandske umueligt før Martij Maanedz Udgang, ja Aprils Udgang, om Veyrligt faldt saa besverligt som i dette Aar, at faae Skibet tiltachlet och udi seiglbahr Stand. Det samme vilde og uden Tvifl møde een udi Sydbay, om Schibe derfra tiilig om For-Aaret skulle expederis lengere under Nord, hvor Hval-Fangsten er; men boede mand der imod ved Stædet self, hvor Fangsten er, da hafde mand dend Fordeell, at mand, naar mand vilde, ogsaa beste Tid var, alleene med Chaluperne kunde fahre ud effter Hvalen, og icke hafve Skibe der till fornøden, ja.

udrette det samme endten Skibe var hos eller icke. Dend Profit, mand ved de her i Landet liggende og till Hval-Fangsten destinerede Skibe skulle vente, seer vi noch at være gandske uvis mod dend store Bekostning, som saadant it Skib med sine Folch udkræfver /: naar der og skulle vere andre Coloniens Folck aparte :/, men effter min Skiønsomhed kunde med mindre Bekostning og Hazard aarligen forrettis med de om Foraaret tiilig fra Bergen hidgaaende Skibe, lige saavel som de Hollandske og Hamburgische, og om end Hval-Fiskeriet it Aar eller andet mislingede, saa var dog icke Reysen spildt, thi mand kunde ved samme Hvalfiske-Skibe tilføre, hvad Colonien der Nord kunde behøfve och igien hiemføre hvad Colonietz Folck, saa vell ved Hval-Fischeriet som Handelen kunde hafve forhverfet, men at Compagniet for Coloniens Folcks Sicherhed her saa vell som der, ville lade Skibe her ligge Vinteren ofver, er gandske ufornoden, thi mand har sig slet intet fiendtlig af de Wilde at befrygte. Hvad Kulden og Weirligt under Nord er angaaende, da skulle der vere liden Difference, hvad enten mand boede udi Sydbay eller een Grad lenger Nord, naar de der verende Folch ellers hafde gode og varme Vinter-Huuse paa een tør Grund, saadanne som vi maa betiene os med; dertill med saa hafves ved Disco Steen-Kuull till Brende-Fang, som och var een stor Herlighed. Colonien under Syd betreffende giordes icke behøfv at besettis med saa stort Mandskab; naar der var een 12 à 16 Mand, meener ieg, det skulle være alt noch for det første, efftersom vi med beqvemme Baader altid kunde naae dem, og de os, og faae Assistance, om de behøfvede. Langt under Syd fornemmis skall falde god Handling, efftersom Skibe gandske sielden kand komme der till Land for Iis Skyld, der nest forermelte Hollandsche Skipper os og fortalte, at de Wilde ved Statenhuch, hvor hand leed Skib-Brud, gierne gaf hannem it Refskind for 5 Syenaale og andet meere, som hand fortalte os om samme Folckets Godhed og Tienstagtighed mod sig. Alt forbemelte hiemstilles till Deris eget beste Betenkende. Det vill her hos observeris, at det Skib, som blifver hidsent till Colonien, Proviant og videre at transportere, besverlig kand komme Nord effter, for at giøre nogen Handling, formedelst at mand her udaf Hafvnen icke kand komme ud, uden med een contraire Vind; men at gaee herfra Søer effter for at handle, kand beqvemmeligere lade sig giøre.

Bogholderen Mons. Hartwig Jentofft paastaaer endelig, till Foraaret igien, vill Gud, at forlofvis af Compagnietz Tieniste, hvilchet ieg och tienstlig vill ombede, alligevell ieg for min Deel noch saa, at hand lengere her forblef, og kunde ogsaa giøre Compagniet fornøylelig Tieniste, mens saa som hand refererer sig der till, at ieg var dend, som i Førstningen ofvertalte hannem till denne Reyse, saa prætenderer hand och af mig, at ieg igien maa forskaffe det saa, at hand icke mod sin Villie her lenger skulle opholdis. Aarsagen er een Deel, at hand icke hafver Lyst till dend Vidtløftighed, som ellers dette Verck fører med sig, men heller i Stilhed for sig selv vill henslide sin Tid; en Deell ogsaa at hand paa nogen Tid iblant icke har veret ret vell till pass, saa hand befrygter, at hans Naturel icke vell lengere skal kunde fordrage sig med dette Lands Climater.

Jeg skall formode, Jacob Gelmuynen, som i Aar er hid sent at være Bogholderens Assistent udi denne Vinter, saa vell udi Bogholders Embede, som Handlingen med de Wilde, ved Jentofts Manuduction saa meget blifver øvvit, saa hand it andet Aar kand supplere hans vices og ved Oberhofvedetz Inspection og Veyledelse, till Fornøylelse forestaae Bogholders Function, thi ieg fornemmer dog hos hannem et temmelig Iudicium og Efftertanche.

Hvad mig self er angaaende, forlanget ieg och gierne, om mueligt var, at være qvit for dend Byrde med at være Oberhofvet for Compagnietz Folck her paa Stedet, thi mit eget particulaire Embede, hvor till ieg hofved-aarsagelig er hid-

kommit, skaffer mig noch herefter saa meget at tage vahre, saa ieg uden detz Nach-Deel och Skade iche kand employere min Tiid og Talent till anden Omhyggelighed. Jeg vill gjerne efter Billighed fornøye Compagniet for min og min Families Kost og Tering, dog skall ieg iche dismindre efter min Skyldighed ved Leylighed observere alt det, som kand tiene Compagnietz Velstand, og det dennem altiid troeligen communicere. Men det vill ieg herved tjenstlig erindre, at dend, som af de veedle Directeurer vorder beskichet till Oberhofved, motte være een Mand baade af Guds Frycht og Autoritet, thi Verketz Omstendighed, saa vell Folchits Gubernering, som Forhold imod de Wilde her i Landet, med videre, udfordrer saadant høyt-uforbigiengelig, at iche noget formedelst saadan en Mands Disconduite skulle foretagis, som enten kunde vere Compagniet til Skade og Mishag, eller det begynte Verck, Grønlændernis Omvendelse betreffende, til Forhindring, hvilchet De self bedre veed end ieg her kand utrøckelig om formelde.

Skipper Jens Falches Nord Reyse angaaende, da motte dend nødvendig opsettis, saa som hans Ligge-Tid formedelst og contrairie Veir var meest forløben, och hand iche kunde forsichre sig at komme her tilbage igien, for at tage Rapport hiem med sig om Berent Hansens løckelig Ankombst og videre, som udi it samlet Raad blefv sluttet dend 20. Juli forskinnet, mens rett som hands Termin var till Ende løbet, og hand iche lengere kunde opbie Berent Hansens Ankombst, men vilde seigle, da kom just Berent Hansen i samme Moment till vor Glædis Fornøelse; men ofver Selgen Dahls Udeblivelse er vi iche lidet bekyrrede, Gud bevare hannem. — De her i Landet værende Folck, som forleden Aar opsagde deris Tieniste, men kand iche i Aar slippe hiem, er meget utaalmodige, hvorfor jeg vill tjenstydmygelig bede de respective Directeurer, at ingen af Compagnietz Folch her i Landet maae opholdis, lengere at blive, end de godvillig tilsagt hafver, for dend fahrlige Consequentz, som her udaf vill foraarsagis, om nogen till at blive mod sin Villie skulde stringeris.

Ole Smeed, som er her i Compagnietz Tieniste, har faldet i Giffte-Griller og er bleven forliebt udi dend Tøes, som med Skipper Jens Falch kom hid till Landet, endog hun duer indtet. Men som hand endelig vill hafve hende og begierer derpaa Compagnietz Directeurers Consens, og forpligter sig derimod at ville blifve her i Landet udi 7 Aar, hvorføre ieg vill paa hans Veigne fornemme, om saadant Egteskabs Fuldbyrdelse kand af Directeurerne blifve permitterit. Hand er een fix og duelig Persohn til sit Smeede Arbeide, og noch umistelig fra Stedet. Forblifver nest ærbødige Hilsen og all Guds Naadis Forønskelse till timelig og evig Velgaaende.

Hans Egede.

Afskrifter: Forklaring etc. 1721, 247—59. Bergenskomp. Kopibog, f. 76—85.

82.

1723, 1. August. Hans Egede til Bergenskompagniet om Koloniens uheldige og usunde Beliggenhed, hvorfor han paatænker at bosætte sig i Præstefjorden.

Deris gode Omhyggelighed och loffige Intention till Coloniens Opbyggelse og Forfremmelse har De iblant andet ochsaa udviist i dette, at De her till Stedet med Skipper Jens Falch hafver hid sent nogle Stycher Chreatur, och fleere nu nyelig ankomne med Berent Hansen, saa vell som Korn, for at forsøge at saae, men vi var iche saa lykkelig, at vi nød de første alle i Behold, thi dend største Deel døde underveigs, och de faae endnu igien verende, som er 5 Sofver og 1 Gied, med 4re Kiøer, seer vi slet Leylighed till paa dette Sted, vi nu boe, at kunde faae conserverit, formedelst at paa denne Øe vi boe, er iche mindste Gres-Fleck, uden

allene gandske lidet ved de Wildes Huuser, hvort hen vi och har mott ført disse Bester, at de kunde beholde Livvet, och maa hafve et Mennische, som daglig der maa tage Vare paa dem. At Colonien efter haanden kunde blifve forsiufnet med Qvæg og Chreatur, er noch i alle Maader vell intentionerit og meget fornøden, men saa lenge vi boer her, er det af ingen Nøtte for Forfattelse af Føde for dem; for saadanne og andre fleere nøttige Sager er det meget fornøden, at vi fløtter paa en bedre och beqvemmere Platz end her, hvor om ieg och forleden Aar hiemskref och gjorde Forslag for Dem om en Fiord, till 3 Miile herfra, som vi kalder Præste Fiord, och er iche alleene een smuck, deylig Pladtz at boe paa, hvor fødiss kand med Tiden mange Qvæg og Bester, men der er ochsaa anden Herlighed, saasom Laxe-Fangst, Rins-Dyr, Harer och Rytter noch, som kunde være en stor Hielp till Huus-Holdningen och een jeffnlig Forfriskelse for Coloniens Folch, om de der boede, men at der ind till bemelte Fiord er it got Indløb och gode Hafvner paa begge Sider af Indløbet, saa vel som paa Stedet self goed Hafvn for Skibene, blev forleden Sommer forfahret af Skipper Claus Hartsen og Ebbe Mitzel, som deris Journal vell forklarer, disligeste i Aar af Jens Falch, mens som ieg herom fich inet till Giensvar fra Dem, angaaende till samme Platz Colonien at forfløtte, syfnes det, at som dend Sted, vi boer paa, af hiem-kommende er beskrevet och anseet for dend beste, mueligens enten, for de self iche har forfahret andre Platzer, eller og at de for visse Aarsager syfnis at holde med dette Sted; det eeniste, som ieg veed, nogen herimod kand opponere, er Skibs-Farten angaaende, och at der till ind-bemelte Fiord er een Par Miile lengere Seigle end hid, men hvad kunde det hindre, naar som der ellers til samme Sted er beleyligt at komme, och et reent og bredt Indløb och goede Hafvner underveigs, om mand skulle behøfve, foruden forbedelte Skipperes Forfahring af hos følgende Cart kiendelig kand eragtis. Vell er det saa, at her till Hafvnen er nær till Søen at indkomme, men saa nær Ind-seiglingen er, saa farlig er dend med Skiær och haard Strøm imellum Skierrene, som gjør end Fahren dis større, det Skipperne selv maa bekiende, foruden det, at her till Hafvnen at indkomme med Nordelig Vind og Østerlig Vind, er umuelig, disligeste at komme ud igien med Sønden og Vesterlig Vinde. Vilde mand meene, Hafvnen at være god for Vinter-Leye, och om Foraaret at komme betids ud, for at gaae Nord paa Hval-Fangsten, da befinder vi nu det modstridige, thi Iisen laae i denne Vaar saa langt uden for Bayen, saa Skib i denne Vinter hafde ligget, umueligt kunde hafve udkommet, førend sidst in April, men derimod har vi nu faaet Erfahrung om bedre Vinter-Hafvner, som ligger her strax Synden fore os udi Øerne, uden for det aabne Revier, hvor der er en god Vinter-Hafvn, och dertill med fryser iche om Vinteren, saa mand af dend Hafvn kunde komme ud med Skibet naar mand vilde. Mand skall och her hos, dette Sted betreffende, befinde, at dersom mand lenge her skulle boe, denne lille Skibs-Bay, som i sig selv er saa grund, saa at naar Vandet er lavft, staaer Skibet meest tør paa Grunden, og Muderet skulle i Fremtiden saa opfyldis med Gruus och andet, som udkastes, eller Søen opslaaer, at noget Skib der iche skulle komme till at ligge. Jeg vill iche tale om, hvor ubeleyligt och ubehageligt det falder hellers i anden Maader her at boe, thi skall vi have nogen Hielp till Huus-Holdning med Fiskerie och till Forfriskning iblant af Veideskaf, maae vi alt søge det paa andre Steder; saa kand och ingen nægte, at her joe er een meget usund og ubehagelig Platz at boe paa dend Stund Sommeren er; och naar inde i Landet er Soelskin och got Veir hver Dag, saa er her udi Øerne mistig og tyck Luft; om Vaaren, naar Sneen optøer, och naar Vandløb er, gaaer Vandet os gandske ind i Huuset, thi vort Huus staaer paa een vaad og smutzig Grund, saa hvad vi i Huuset hafver, Klæder og andet dislige, af dend stedtz varende Fugtighed er gandske forderfvat, hvor ofver mand maae

lide stor Skade og Afbreck paa sin Sundhed, som och virkelig mange af vore Folch i dette Foraar iblant har været noget upasselig, hvilchet alt sammen dend usunde Sted, fugtig og vaade Grund sampt idelig mist Luftt er at tilskrifve; og er det Gud synderlig at tache, at icke dend største Deel af os ofver dette usunde Sted och ilde conditionered Huus-Værelse er blefven slet helseløse og forderfvede. Ald saadan Besværlighed er dend, som for een kort Tid er eller kommer hid till Landet och ichun seer till sin egen Beqvemmelighed, intet angelegen, men dend, som ald sin Lifs Tid tencher her at lide och slide, och har velmeent Henseende till Coloniens vedvarende Vel-Lidende, gaaer dette nermere an. Jeg vill derfor tjenstydmyst bede och formode, at mine respective Velyndere till Foraaret igien ville dog gjøre herom nogen nermere Anstalt, anseende, at Compagnietz Folch under Sundheds Forliis icke paa dette Sted kand forblifve; men skulle imod Forbaabning befindis tienligere, Colonien her fremdeelis at motte forblifve, saa er dog min Forlangende, at ieg med min Familie vill fløtte ind till Præste-Fiorden, anseende at ieg paa dette usunde Sted icke kand fremdeelis lefve, hvor ved ieg tjenstlig vill begiere, at een 5 à 6 Persohner af Colonietz Folck motte vexles till at være der inde hos mig, dog icke till min Tienneste allene, men till dend heele Compagnietz Nøtte, thi som mand vel uanseet maae hafve om Sommeren Folch der inde at ligge paa Lax-Fiskende saa vel som Reens Jagt etc., saa kunde de samme Folch, som da var hos mig, udrette det samme og forhverfve noget till Forfriskning for samptlig Compagnietz Folck, saa vel om Sommeren som Vinteren, och som Deris velmeente Henseende er, at faae Landet igien besat med Qvæg og Chreaturer, da er dertill och goed Platz och beqvem Leylighed at holde mange Bæster, disligeste om dette Lands Temperament vill det tillade, ochsaa at saae Korn, med videre. Mand kunde och derinde hafve een Deel Cargaison at forhandle till de Wilde, som der nermist boer etc. Till een Begyndelse till denne nye Boepladtz har ieg forleden Høst ladet bryde een heel Hob Steen at bygge og muure Huus udaf, betenchede, at tømrede Huuse ere kostbahre at faae hid, hvilchen Steen ieg i denne Høst, om Leylighed gifves, agter att sette op med Kalch och Leer tilsammen, saa ieg troer, ieg skall faae deraf it got och bestandigt Huus at boe udi. Vilde Compagniet hernest forunde mig det lille tømrede Huus, som kom hid med Jens Falch, hvilchet vell icke er tienlig at boe udi om Vinteren, efftersom det er slet conditionered, men at tilforvare andre Sager udi er dett nyttig; derhos behøfves een Deel Boer og Bielcher till Tag og Gulfv, med videre, til det murede Huus, disligeste Nafver, Vinduer ochsaa een half Snees Støcher, efftersom voris Vinduer ere blefve heell brøstfeldige, hvor paa altsammen ieg till Foraaret igien, vill Gud, vill tjenstlig bede om at maa faae efterrettelig och fornøyelig Resolution. Jeg vill igien af all min Formue befytte mig paa at være dem till all behagelig Tienniste. It andet behøfves ellers till dend almindelig Huus-Holdning saa vel som Cargaison, som af Jentofft er annoterit, og blifver vell a parte tilmeldet, hvor iblant Skiorter og Hoeser ere dend beste Cargaison; men Kiedlerne staaer dem icke sønderlig an, for de ere saa unseelige, men de Hollandske ere smuche og blancke Kiedler etc.

Var det mueligt, at med tilkommende Aars Skibe os motte nogen Qvantitet af Ved tilsendes, thi her blifver nu her effter stor Manqvement paa Brende, efftersom dend Strand-Ved, som hid indtill er fundet, er nu meesten udsøgt, och disse mange Ild-Steder i tilstundende Vinter udkræfver icke it lidet. At hart Brød blifver os tilsent, var got, men Øll er tienligst, at mand brygger her paa Stedet.

Jeg hafver udi afvigte Vinter hafvt nogle af de Wilde her i Huuset hos os, hvor till att faae dennem ofvertalt, ieg af Compagnietz Gods og Vahrer har mott paa dem spendere: 5 Skiorter af Brehmer Lerritt, 3 smaa Kister, 5 Fugle-Piile-

Jern, 2 Par nye Skoe, 7 Hufver, 2 Knifve, een liden Messing Kiedel, 6 Baadshag-Stager till Telte Stenger, her foruden een Deel Tørfisk; anden Mad af vorris har de iche meget tæret af. Och som alt her med var hensent till Guds Ære for Sproget at lære, og disse Wilde paa gode Veye at bringe, saa vell som anden Opliusning at faae af dem, dend almindelig Nøtte betreffende, da vill ieg formode, at det samptlige respective Compagnie, som udi alt har Deris meget Christelig Henseende till dette helliges Forfremmelse, hvorforre erlangis Velsignelse af Gud, ochsaa blifver der med fornøyet; och endog samme mit Foretagende med disse ofven bemelte Wilde er iche i alt udfalden fuldkommelig efter Ønske, saa har det dog iche aldeelis været uden Nytte, hvorom och videre kand fornemmis udaf min Journal Relation. Ellers hafver ieg for mig self af Compagnietz Gods bekommet 1 half Hud Engelsk Læder, vegtig 12 Pund, 12 Allen Lin-Lerrit à 20 Sk.; 12 Allen Pommersk Klæde à 4 Mk.; 4 Par Hoesser, 3 Par Wæster, 2 Allen Brehmer Lerrit, 4 Allen Kirsey, 4 Allen Vadmell, 1 Par Skoe 5 Mk.; it Par Støfler 2 Rd. For hvilchet Godz mand ville behage at giøre sig betalt af tilsente 38 Stk. Refskind, som ligger forvaret udi en Kiste og $\frac{1}{2}$ Td. med Skipper Jens Falch; Kisten ombedes at motte lefveres till Sr. Erpecom. Derimod har Jentofft hos mig annamit 1 Cordeel hollandske Kafvringer, som er consumerit af fellis, og ieg forleden Vaar kiøbte af en Hollænder, da ieg tenchte med faae Folch at ville blefvit i Landet tilbage, dersom alle de andre hafde gaaet hiem med Berent Hansen, och gaf ieg for samme Cordell Brød 4 Rdr. Bemelte Refskind er kiøbt hos de Wilde af mit eget Godz i denne Vinter, thi efter som intet af Compagnietz Cargaison var da forhaanden, och de Wilde ideligen ofverløb os om Skiorter og dislige, motte vi snart tage Klederne af os self for i blant at stille dem tilfredtz; anseende, om vi dem iche hafde beholdet, saa hafde de dog kommit i fremmedis Hænder. Med Skipper Jens Falch hiemsendes 1 Anker saltet Lax af dend, som fangis udi Præste-Fiorden, til en Prøfve; her findis vel større Lax, naar vi faaer Leylighed derom at forfahre, och vi hafde god Laxe Garn.

Af Compagnietz Folch maa i Særdeelighed recommenderis Johannes Erichsen, som er en skichelig Mand och forstaaer vell sin Dont, och som ieg lader ham altid være en Formand for de andre, och hand ogsaa udretter det til Gafns, har ieg i Særdeelighed tilsagt ham paa Compagnietz Vegne 5 Rdr. paa hans Løn for tilkommende Aar.

Envold Hansen, som er gaaen hid for en ringe Løn, har holdt sig som dend beste, og foruden hans gudfrygtige og sædelige Adfære ochsaa er flittig til Veideskaf at forskafe, var vel verd at motte hafve 10 Rdr. paa hans Løn tillagt. Bendix Colbentsen, som gaaer nu hiem, kand ieg iche andet end gifve et particulier got Skudsmaal baade for Lefnet og Flittighed.

Respective Velyndere! skulle Mons. Hartvig Jentofft til Foraaret qvittere, och Jacob Gelmeyden hans Platz igjen succedere, da bad ieg tjenstlig som en Med-Interessant, at een ung Person ved Nafn Peder Hind, som er min sahl. Morbroders Søn, och er nu i Bergen at lære at reigne och skrifve, motte antagis til Bogholders Assistent ved Kiøbmandskabet och videre, och som han er nu mig omtrent 15 Aar bekiendt, skall ieg forsichre, at hand her i Landet skall forblifve, om hand ellers kand giøre Compagniet nogen fornøyelig Tieneste. Hand anmelder sig vel self hos dennem.

Hans Egede.

Afskrifter: Forklaring etc. 1721, 259—67. Bergenskomp. Kopibog f. 86—94.

83.

1723, 7. Sept. *Bergenskompagniet til Kongen om H. Egedes videre Udforskning af Landet, Udbyttet af Handelen og Bøn om Udvidelse af den Kompagniet givne Lotteribevilling.*

I Begyndelsen var det paa Grøndland anfangende, hellige og høybetydelige Værk omgivet med adskillige store Vanskeligheder, hvorefter og mange Mennisker baade faldt i Forundring, at Compagniet sig dermed ville befatte, saa og unddrog sig fra at gøre dertil nogen ringeste Handrekning; mens som den allerhøieste Gud har nu, Gud være lovet, bragt det saaviit, at alle og enhver med klare Øyne kand see, at det ey allene har været et af Gud behagelig og tekkelig Værk, mens og at der er Haab, saavel udi det aandelige som timelige at reussere, saa vil vi og haabe, at de som tilforne i saa Maader har holdt det for ubegribelig og fast umueligt, nu skal falde paa andre Tanker.

Nestleden 28. Aug. arriverede, Gud være lovet, hid til Stædet det første i Aar til Collonien udgaaende Skib Cron Printz Christian kaldet, hvilket medbringer ey alleene de glædelige og fornøvelige Tidender, at Missionairen med alt det øvrige Mandskab, som siden forleden Aar uden Skib har overvintret, levede vel, mens endog, at de siden sidste indsendte Relation har funden 12 Miile østvert ind udi Landet baade adskillige Fiorder, hvorved har boed en Mængde Grøn-lændere, som og en stor Deel af de gamle Norskes Bygningers Fundamenter med mere; hvilket tilligemed hvis viidere mærkværdigt, E. K. M. udi Naade nærmere af hosfølgende 2de Relationer, den eene af Missionairen og den anden af Bogholderen udsted, a. n. ville behage at erfahre. Hans medbragte Ladning bestaar udi 32 Cordehler og 12 Tdr. Spek, 370 Stkr. Refskind, 56 Stkr. Kobbeskind og 4re Hualbaarder, som in alles omtrent til 10 à 1100 Rdrl. sig skal beløbe. Af de 2de sidste, nemlig d. 13. Junii udgaaende Skibe, var det første, Fridericus Qvartus kaldet, 2de Dage førend dette derfra afgik, lykkelig og vel beholden ankommen, mens det andet og mindste, Printz Friderich kaldet, er, endskiøndt at de vare begge beordrede at holde Compagnie med hinanden, paa Høyde af Capo Printz Christian, udi et mistig og hart Veyr bleven skilt fra hinanden, og i hvorvel, at det ikke var ankommen førend dette nu hiemkommende derfra afgik, saa vil vi dog aldeles ikke tvifle paa, at hand io derfor skal være vel, hvorom man dog ikke kand have nogen Underretning førend tilkommende Aar. A. n. Arve Konge og Herre! Det eeneste, som dette store Herrens Værk nu fattes, er efter vores a. u. uforgribelige Tanker, nest Guds naadige Bistand, intet andet, end Midler til at fuldføre det med, og som samme er umueligt at bringe til Veye uden E. K. M.s a. n. Assistents, saa nedfalder vi paa Værkets og egne Vegne udi allerdybeste Underdanighed for E. K. M.s Naade Throne med denne vores a. u. Bøn, at E. K. M. dog af særdeles Kongl. medfødde Mildhed og Naade ville for den naadige Gud Skyld, til hvis Ære det heele Værk forenemmelig hensigter, komme det til Hielp.

E. K. M. har vel under dato 5. Febr. indeværende Aar a. n. behaget at forsiune Compagniet baade med en meget god Octroy, som og a. n. bevilget Lotteriet, mens for saaviit som man til denne Tid har fornummen, da lader det sig, Gud bedre, desværre ansee, at Værket vil komme til at nyde liden eller ingen Frugt deraf, thi saa lunge det ankommer paa enhvers Liberalité, skjøtter, som beklageligst er, den største Deel Mennischer lidet om, hvad enten det hensigter til Guds Ære eller andet. Alle og enhver tilstaaer nok, at det er et meget gudelig og christelig Værk, og gjerne skulle see, at det blev befordret, mens naar det kommer til den Extremité, at de bliver anmodet om en liden Skerf til Værkets Fortsettelse, da ere Kræfterne dennem ligesom betagne. Det som derfor foranledigede os under dato 25de Aug. 1722 udi allerdybeste Underdanighed at anholde om E. K. M.s a. n.

Befaling, at alle og enhver maatte blive befalet at udtage enhver efter sin Stand i det mindste 1 Lod, var fornemmelig først, at naar det som melt, skulle ankomme paa enhvers Liberalitet, da saae vi forud, at det seent eller aldrig kom til Perfection, thi baade er Kierligheden hos de fleeste meget lunken, saa og forfører det ene onde Mennische det andet. For det andet: at naar Værket var saa lykkelig at faae Lotteriet complet, havde det ey alleene en skyndelig mens fast og sikker Capital at hælde sig til, og om Værket efter Guds Behag maatte tilslaaes nogen særdeles ulykkelig Hændelse, saa kunde Skaden, naar Capitalen paa saadan Maade blev tilveyebragt, være for vedkommende Interessentere noget saa nær taalig, og Værket dog alligevel med Bestandighed continuere, thi ligesom at Værket havde den hellige og store Betydenhed, at det ey allene hensigtede til Guds Ære, E. K. M.s Riger og Landes Formeerelse og det almene Bæste, hvilket var umueligt at kunde blive udført ved nogle faae Persohners egne Kræfter, saa var og vores a. u. og uforgribelige Tanker, at alle og enhver, høye eller lav, som udi E. K. M.s Riger og Lande kunde være boende, burde paa saadan en let og lem-fældig Maade komme det til Hielp.

Vi raaber og sukker derfor endnu som før inderlig og hiertelig om E. K. M.s a. n. og hielpsomme Assistentz, enten udi denne eller anden Tilfælde, thi som Tiden allerede er i Hænderne, at der skal skee adskillige Foranstaltninger, som fra udenlands Stæder for tilkommende Aar skal ordineris, da er Nøden nu paa det allerhaardeste, og uden at vi inden kort Tid faar enten paa en eller anden Maade en tilstrækkelig Capital bragt til Veye, for at begynde den til kommende Aar behøvende Udredning med, tør vi ikke hazardere, som dette Aar skeed er, at begynde det allerringeste med Værkets Fortsettelse og saaledes sette vores time-lige Velfert i Vove, saasom vi allene til dette Aars Udredning haver forskudt 12000 Rdlr., uden at de øvrige Med-Interessentere dertil haver betalt mindste Skilling, thi dersom vi ikke saa haardt havde angrebet os, da havde ingen Skibe i Aar kommen til Landet, og da havde Værket i Steden for de glædelig og fornøylig Tidender, vi nu haver faaet, gandsche været kuldkastet, som og virchelig for tilkommende Aar vil skee, om os ikke kommer E. K. M.s a. n. Hielp til Understøttelse. Den allerhøyeste Gud skal være vores Vidne, at vi nu ikke gierne skulle see det hellige Værks Undergang, mens førend vi plat ruinerer os, maa vi heller nøyes med hvordan det vil udfalde. Vi beder derfor a. u., at E. K. M. af Naade vilde pardonere vores Dristighed, thi Nøden og den a. u. pligtskyldige Omhue, vi baade bør have og daglig bær for Værkets Fremgang, tvinger os at forestille vores Meening saa reent ud, hvorimod vi og til vor Dødedag, som dog derforuden er vores a. u. Pligt og Skyldighed, lever etc.

Jean von der Lippe. Jens Andersen Refdal. Jens Fæster.

Bergen d. 7. Sept. 1723.

Norske Reg. 1723, 19—20.

84.

1723, 10. September. Kong Frederik IV. tilkendegiver Direktørerne for Bergenskompagniet, at han har bifaldet den begærede Forandring i det dem bevilgede Lotteri og befalet Oversekretær F. Rostgaard at tilskrive Stiftamtændene og Biskopperne i Danmark og Norge at formaa Folk til at tage Lodder i samme Lotteri.

Eftersom I udi Eders til Os af den 13. Julii nestafvigst indkommen a. u. Memorial a. u. anholder om Vores ydermeere a. n. Hielp og Assistentz til det Eder for det Bergenske Grønlandske Compagnie a. n. bevilgede Lotteries Frem-

gang, hvorved Os er a. u. bleven forestillet den af Eder derudi forlangende Forandring med, at Gevinsterne udi bemelte Lotterie, i steden for, at samme efter de første publicerede Conditioner af 100000 Lodder ikkun bestod af 219 Gevinster, maatte nu settes paa 3084 Gevinster, samt og den videre Forandring udi samme Conditioners 5 Post; saa give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi fornevnte af Eder a. u. forlangede Forandring a. n. have approberet. Og have Vi end ydermeere af særdeles Kongl. Naade til dette Verk, som hensigter til Guds Ære at fremme og udbrede, dets desto meere Fremgang a. n. befalet Vores Ober Secreterer, Os Elskelig Frederich Rostgaard, at hand i Vores Navn skal tilskrive Vore Stiftbefuldmægtige og Biskoper baade i Danmark og Norge hver i sit Stift, at lade sig høyst være angelegen, saavel formuende Folk, som andre, at formaa og overtale til at udtage Lodder udi dette Lotterie, som Vi da og saa meget desmeere a. n. vil forvente at blive af Vores kiære og tro Undersaatter efterlevet, som Vi selv haver a. n. Velbehag udi, at dette Christelige Verk kommer til sin Fuldkommenhed.

Hafniæ den 10. Septbr. Ao. 1723.

Norske Miss. 1723, 172.

85.

1724, 21. April. Bergenskompagniets Instruks for Skipper Hans Fæster, Hukkerten »Egte Sophia», paa hans Togi til Østkysten af Grønland i Henhold til de gamle Kursforskrifter.

1.

Saa snart Winden blæser op, lætter Hand sitt Ancker, og ligesom Hand seer bæst beleiligst till Reisers Befordrelse, seigler Hand endten Sønder eller Nord.

2.

Naar Hand er kommen till Søes, setter Hand sin Cours ligesom Winden følger sig, endten Sønden eller Norden om Færøe, till Hand kommer paa Høyden af Røchenes, som ligger Wæsten paa Island; der efter gjør Hand i dend Herris Jesu Nafn sin Fliid efter dend hannem herhos ofverlewerede Beskrifvelse /: om dend derpaa udi de gamle Tider værende Cours og Seiglادتz :/ at komme ind under Landet Grønlands Øster Cust.

3.

Skulle det hende sig, at dend Grønlandske Cust efter een deels Meening skulle være belagt med Is, da maae Hand derfor ikke straxen afwige eller forlade Desseinet, mens saa krydser Hand Sønder og Nord langs Isen, for derved saa well at erfahre, om der imellem ikke skulle kunde findes Aabninger, saa og om Isen der stedse og idelig dend heele Sommer bliver beliggende, eller om dend ikke paa sine wisse Tiider af Aaret kunde være Forandring undergifwen, saa welsom om der under ikke ogsaa kunde findes Hvalfiske eller Kobber.

4.

Dersom Gud af Naade maatte gjøre Hannem saa løckelig, at Hand ingen Is for sig finder, og i saa Maader kommer ind under Landet, søger Hand dend heele Sommer at recognoscere alle Fiorder og Hafner, som dend Hannem medgivene Beskrivelse omformelder, imidlertid holder hand een rigtig og tilforladelig Journal om hvad i værende Tiid passerer eller wed Hannem self, sine Styremænd og Folck till Compagniets Gafn og Nøtte kunde være at observere, hvor wed Hand og med good og nøje Agtsomhed maa observere Landets Situation, med sine Fiorder, Hafner, Indløbe, Anckergrunde og Dybte samt Landkiendinger med meere,

hvilcket alt maae være saa accurat anteignet, at man deraf herefter kand have een fuldkommen Efferretning.

5.

Med Landets Indbyggere maa og have een meget good Forsigtighed, saaledis at ej tillades fleere at komme dem nær eller omborde, end som de seer sig good for at bemande. Dog will wj, at effterdj denne forretagne Reise er af it saa helligt og høywigtig betydende, at Hand ej alleene for sig self, mens end og tilholder sine Underhavende med ald Skickelighed og Lemfældighed at begeigne Landets Indbyggere, saa at dennem indtet Ondt wederfahres, naar icke ald for stoer Nøed og Fahre er for Haanden. Derhos maae Hand da og stræbe effter at komme i Tahle og Handling med dennem; og paa det mand nogenledis kunde komme i Erfarenhed om deris Sprogs Beskaffenhed, i Særdelished om det kunde have nogen Ofwerensstemmelse endten med det gamle Norske Sprog, eller med det som falder paa den westre Side af Grønland, da ofverleveres hannem herwed nogle daglige forrefaldende Ord af dett Sprog, som falder paa den westre Side af Grønland, saa og een Bog kaldet Hird Schraaen, som bestaaer udi een stoer Deel af det gamble Norsche Sprog oversatt paa Dansk.

6.

Ligesom dend Hannem forhen ofwerlewerede Beskrivelse wiiser Hannem Cursen eller Seigladsen till Landet, saa kand Hand og ligeledis derav erfahre Landets Beskaffenhed i sig self, hvad det føder af sig, og huor mange Kircker, Clostere og andre Hofwedgaarde der paa i gamle Dage har været, samt huor og udj hvad Fiorder de er beliggende, huorforre hand og, naar Hand i nogen saadan Fiord indkommer, maae efftersee, om noget af slikt endnu kunde findes, eller og i det mindste Fundamenterne deraf. I Besynderlighed lader Hand sig være angelegen, at informere sig om deris Levemaade, Guds Dørckelse, Klædedragt, Spising og anden Handtering, saa og om de haver nogen Høfding over sig, med meere.

7.

Hender det sig og, at Hand formedelst een eller anden Aarsag /: som wj dog formedelst at Tiden ej till Unytte skall bortløbe, ikke gierne skulle wille see ./ blef nødsaget at søge ind Westen paa Island, førend hand kommer til Grønland, eller og imeden hand saaledis krydser, som før er meldt, under Isen, da ofver lefverer Hand til Amtmanden wores hosgaaende Bref, hvor Hand da formodentlig bliver assisterit udj alle de Tilfælde hand forlanger.

8.

Og som dette Dessein fornemmelig hensigter til Guds Kirckes Fremvexst her paa Jorden, wores a. n. Konges Glorie og Negotiens Fremtarf, saa endskiønt, at Hand endten under Isen eller udi Landet wed Guds Forsorg kunde nyde it gott Fischerie, eller een goed Handell, maa Hand derfor ikke forlade det øfrige Dessein, mens med allerstørste Omhyggelighed, saa lenge Aarsens Tid will tillade det, søge at recognoscere de øfrige Stæder.

9.

Udi twifraadige og wigtige Sager raadfører Hand sig med sitt Skibsraad, som er begge Styremændene, Baadsmanden, Tømmermanden, Kocken og den eene Harpuneer Rasmus Anthonesen, og hvad da bliver sluttet, indføres udi Journalen, hvilcken Journal Hand wed Hiemkombsten till Conthoiet ofwerlewerer.

10.

Med Spisingismaaden forholdes effter dend derom af os forfattede Anordning.

11.

Dersom dend Naadige og goode Gud har opholdet og bewaret Skipper Selgen Dahl, saa at hand till Colonien paa den westre Side udi afvigte Høst er ankommen, saa er hand beordrett at søge at komme igiennem Forbisser Stradt eller Bear Sund till den Østre Side, huorfore, om hand der kunde antreffes, de da søger at conjugere sig med hinanden, for derfor bedre at ofwerlegge med hinanden, hvad som till Werckets Opkombst og Compagniets Gafn og Nøtte for tienlig kunde eragtes. Iblandt alle andre Ting, som effter Beskrifwelsen falder i Landet, huor af Hand stræber at faae en Profwe af hver Sort hiem med sig, maa Hand og hiemføre een Profwe af dend Steen som kaldes Talgsteen. Og som mand ikke kand fatte alle Ting udi Pennen eller forud see, hvad som underweigs kand forekomme, saa lader wi det ofrige beroe paa Hans eegen Conduvidte, i det Haab, at Hand udi alle Ting ofwerlegger og bruger saadan Forsigtighed, som det een retskaffen ærekiær Skipper og een troe Compagnies Tienner well eigner og anstaar, huor næst wi onsker Hannem een løckelig Reise.

Bergen den 21. April 1724.

Jean von der Lippe, Magnus Schiotte, Jens Fæster, Jens Refdall.

Forklaring over det Grønlandske Desseins Omkostninger 1725, f. 186—91.

86.

1724, 26. Juni. Hans Egede til Bergenskompagniet om Kolonianlæg ved Nipisat.

Deris meget ærede Missive af d. 28. Martij er os med Skipper Jens Falcks og Claus Hart(en)sens lykkelig Arrivement dend 23. May Gud være lovet til Hænde kommen. Jeg vil dennesinde intet viidere Tilstanden her betreffende mine respective Velyndere tilmelde /: efftersom saadant udførlig skal skee, vil Gud, med Jens Falck ./: uden at vi alle endnu lever og er ved god Helsen, foruden Jacob Joensen og Bendix Kolbiens Kone, som i denne Vinter er ved Døden afgangen. Skipper Berrendt Hansen kom her tilbage Norden fra Hvalfangsten den 21. Junij indværende, og endog Reisen og dend paa Hval Fangsten anvendte stoere Bekostning icke saa fuldkommen er recompenserit, som mand havde ynsket og forhaabet, saa maae mand dog være fornøyet og tacke Gud for hvad som er, og fremdeelis forhaabe, Gud skal opvække Middel til Værckets Udførelse; med Skipper Jens Falck skal saavel mine Journaler som anden Forslag til Desseinets beste Befordrelse vorde dem tjenstlig tilstillet. Ellers har jeg dette at melde, at efftersom jeg ved mine Reiser her Norden for har faaed vis Beretning om et Stæd paa 66½ Gr., som kaldis Nepisene, hvor om Vinteren in Jan., Febr. og Martj fangis store Hvaler af den rette Sort, som har Barder, da blev besluttet og i Anledning af Deris resp. Ordre tjenstlig eraget /: saa som een beleiligere og fordeelagtigere Sted ei nærmere kunde viides ./: at Skipper Claus Hart(en)sen ved sin lychelige Tilbagekomst fra America skal der søge ind og der overvintre i dend visse Forhaabning, ogsaa at benøtte sig dend der sammestæds faldende Hval Fangst, til hvilken Ende jeg og har beholdet eendeel Hval-Redskab fra Berndt Hansen, og paa Directeurernis gode Behag accorderit med Peter Harponeer, at hand her blef tilbage, for at forføye sig hen til Nepisene og gjøre sit beste med Hvalfangsten, hvortil og Skipper Claus Hart(en)sen hafde god Inclination. Jeg haaber nest Guds Hielp, at dette Forslag skal lykkeligen gelinge til det heele Værkets Velfærd, helst som jeg nyeligen har faaet vis Relation af nogle Wilde, som i denne Vinter har været der Nord, at der sammesteds nu i Vinter af dem er skudt en stor Haab Hvale, af hvilke de

dog icke skal hafve faaed meere end een bierget til Lands, mens de andre sanck til Grunde for dem, efter at de alleene hafde faaet Specket af dem. Og paa det Skipper Claus Hart(en)sen ved Ankomsten der Nord kunde finde en god Havn for sig til Skibet, da agter jeg selv med allerførste ogsaa at reise dér Nord ud, at udsøge den beste og beleiligste Stæds og ellers i andre Maader at forfare Beskaffenheden.

Til Foraaret igien, vil Gud, ervarter jeg Efterretning og Resolution fra Dem hvad eller Colonien skal blive ved Nepisene, hvor endnu for det første overvintres, eller udi Sudbay, som ellers skal være en smuk Plads og ickuns 1 Miil Vej omtrent fra det nordiste Sted af Nepisene, som kaldis Kippingarsumiut, hvor ogsaa Hvalen fangis om Vinteren. Det var fornøden, at Skibe fra Eder det betimeligste muelig skee kunde, til Foraaret igien maatte hid expederes, at mand kunde fornemme, hvad med Skipper C. H. skal foretagis, hvad enten hand skal begifve sig Nord til Disco til Hval-Fangsten, hvor mand da med noget tilstreckeligere end som nu er til samme maae forsiunis, eller en anden Desein af ham skal foretages, desliges maae og nogle Tran Cordeller til Nepisene forskickes, om Gud i Vinter skulle forleene os der nogen Hvalfangst. Colonien der Nord maatte ogsaa til Foraaret forsynes med Folck, og hvad viidere fornøden kand cragtes.

Mesteren Johan Wilhelm Jordan, som ellers af Dem er destinerit at gaae hiem, maa vi her beholde, af Aarsag, at imellem oftbem. Nepisene og her om Vinteren ingen Correspondence kand hafvis, og om imidlertiid de derværende Folck nogen Svaghed skulle tilslaais, og ingen Tilsium eller Helbreds Middel kunde være for Haanden, maatte de crepere, og Compagniets magtpaaliggende Affaires blive forsømmet. Herhos følger en Specification fra ham paa de fornødenste Medicamenter, som her i Landet vil bruges og til Foraaret hidforsendes. Johannes Joensen, som bliver her tilbage, beder at Ole Olesen Kockmaet maae trække hands Løn, desligeste Halstein Rasmussen beder og, at hans Moder Maren Niels Datter maae trecke hans forfaldne Løn. Næst ærbødigt Salutation etc.

Afskrift i Kallske Saml. 275 fol.

87.

1724, 2. August. Hans Egede til Bergenskompagniet om Hvalfiske ved Nipisat. Jagttagelser fra hans Rejse, Beskikkelse af en Direktør for Missionen, Anlæg af Kolonier og Personalforandringer; fremsender sit Skrift Perlustratio Groenlandiæ.

Udj mit seeniste med Skipper Berent Hansen, som formodes nest Guds Hielp lychelig maae være ankommen, hafver ieg udførlig tilmeldet mine respective Velyndere dend nye Desein Norden fore ved Nepisene, hvor i Anledning af Deris respective Ordre Skipper Claus Hartzen ved sin Tilbagekomst fra America schall ofvertvintre for dend der om Vinteren faldende Hval-Fangst Skyld. Men Skipper Claus Hartzen kom dend 2 Julij gandske ufornødentlig her tilbage till Colonien igien, efftersom hand iche saae Muelighed, for Isen at komme der under Landet, saa hand med uforretted Sag var nød at vende om igien. Paa Tilbage-Reysen loed han staae ind till Nepisene, hvor hand fandt 5 hollandske Handlere fore sig, som der laae och handlede af de Wilde baade Hualfisk-Barder samt Reenskind og Ræfskind, og hvor vell hand hafde god Cargaison med sig, saa fich hand dog ikke soldt till een Knappenaals Verdie deraf, thj Hollenderne betalte de Wilde saa resolut, saa det var utroeligt. Hand laae der nogle Dage og imidlertiid fich Underviisning af de Wilde baade om Hualfiske-Platzen, saa och udsaae sig een Hafvn for Skibet, om hand skulle ligge der Vinter-Leye. Og som da Hval-Fiskeriet ved Nepisene er viss noch, siuntes ieg iche heller, at ieg kunde lade

hannem herfra hiemgaae med uforrettet Sag, men paa Guds Forsiun at lade hannem her forblifve og effter forrige Gotbefindende forføye sig till Nepisene, saa vell at benotte sig Hvalfangsten som Handlingen før Hollendernis Ankomst, hvilchet Foretagende Gud naadeligen velsigne till allis voris Glæde och Fornøyelse. Till Huus-Værelser, som nu for det første ichun blifver ringe, sich hand med sig de Bord og Bielcker, som i Aar ankom; men till Aaret igien maae forskaffis fleere Bygnings-Materialier, som vi da och, des betideligste mueligt skee kand, venter Skibe fra Eder og medhafvende Ordre, hvad med Claus Hartzen skall foretagis; hand hafde giort Forslag, at hand med Directeurernis ankomne Ordres vilde noch gaae der hen ofver till America paa 57 og 58 Grader, hvor hand af Hollenderne har faaet viss Beretning, at Skofv skall findes, men ieg siunes, med saa stor Bekostning og Hazard at hente Tømmer till Coloniernis Opbyggelse her i Landet, er for vidtløfftigt, anseende mand med ringere Bekostning kand komme der till. Thj for det første kand mand ligesom her bygge sig Huuse af Tørfv og Steen og behøfver allene Bord og Bielcker till Tag og inden till for Tørfven at treche Huuset ofver enten med gamle Seigldug eller gamle Kobbekind, ligesom de Wilde giøre med deris Huuser. Her er ochsaa noch og got Leer i Landet, hvormed mand kand opmure sig schionne og bestandige Huus-Værelser af bare Steen, hvor paa er ochsaa ingen Mangell her i Landet. De gamle Norske, som har boet her i Landet i fordum Tid, har joe iche heller haft andet at hielpe sig med, och dog finder deris gamle Steen-Biugninger endnu i temmelig Stand, saa de mangelig kand repareris. Alleene paa Brende-Fang vill blifve dend største Mangel ved Hofvet-Colonien besynderlig, thj andre smaa particulier Colonier, som inde udj Fiordene med Tiden kunde blifve oprettet, kand noch af Stedets smaa Krat blifve forsiunet. Een Colonie under Syd ved 61 Grader saae ieg och kand noch blifve hiulpen af dend Skov der falder. Endelig vill dend ommelte Steenkuull ved Disco blifve det beste till Brendefang her i Landet.

Och som dend ved Nepisene besluttede Colonie bestaaer af ligesaa mange Folch som her ved Colonien tilbage blifver, siuntes ieg, det iche kunde lade sig giøre, at de kunde være een Præst foruden, saa som om Vinteren her imellem ingen Correspondentz kand hafvis, hvorføre ieg var forarsagit at lade min Collega, Hr. Albert Top, reyse der hen med, i hvor vell det hafde været meget fornøden, vi endnu hafde blefvet tilsammen. Indfalder derfor min tjenstlig Anmodning, at dersom det Begyndte ved Guds Biestand skall blifve ved, da nest andre Folch og Mandskab, hvor med begge disse Colonier i de Hiemgaaendes Platz till Aaret igien vill forsiunes, ochsaa baade mig og Hr. Albert Top, om hand der Nord skall forblifve, her en Collegam maa tilsendis, paa dett dend ene kand have nogen Raad og Hielp af dend anden i forefaldene casibus. Christus selfv, da hand udsendte sine Discipler, da sendte han dem toe og toe tilsammen. Hvad mig er angaaende, da vill ieg noch saa vitt ieg kand recke, drage almindelig Omsorg for alle Ting og hafve nøye Inspection derfor, at hidsendte Missionairer paa alle Steder vedbørlig deris Embede forretter. Hr. Albert Top staaer mig meget vell an, saasom hand i alle Maader for Vercket er christelig intentioneret. Gud till Frugt velsigne baade hans og mit Arbejde. Der skall være en Studiosus hos Hr. Peder Ottesen, om hvilchen Hr. Albert har fortalt mig, at hand har Lyst till denne Mission og skall ellers være it sønderlig frombt och got Subjectum. Det var at ønske, at hand til Foraaret igien motte blifve mig associeret.

Efftersom nu ved denne Dessein Raadet er bleven skilt ad, da hafver ieg, om noget remarquabelt, Compagnietz Affaires betreffende, ved dend nye besluttede Colonie skulle forefalde, i Mangel af Protocol, paa de gode Directeurers Veigne, till dette Verck igiennem draget og forsejlet en Bog Papiir og dend ær-

værdige Hr. Albert Top med Skipper Claus Hartzen og de øffrige med ham i Raadet Committerede ofverleveret, at de derudi indfører Deseinetz magtpaaliggende Sager, indtill dend een Protocoll af Directeurerne vorder tilsendt.

Efter Aftale mellem Skipper Claus Hartzen og mig skall ogsaa Jacob Gelmuyden med allerførste Reyse med dend store Baad Nord efter till Stedet, hvor ieg i Vinter treffede det ommelte Skibs-Vrag, omtrent paa 66 Grader, hvor da Claus Hartzen in medio Septembris med 2de Chaluper Folch ochsaa did ankommer, i Tancke enten at faae bemelte Skibs-Vrag salverit ind udi een Sandbugt, eller om det icke er mueligt, da at hid hiemføre alt, hvad bierges kand, saa som Anckerer og dislige. Jacob Gelmuyden blifver Claus Hartzen følgagtig till Nepisene, for at observere Compagniets Nytte ved Handlingen og ved Leylighed reyse om iblant de Wilde norden for, hvorved forhaabis nest Guds Hielp skall gioris Profit.

Af Deris meget ærede Missiver fornemmis Deris meget berømmelig Nidkierhed for denne begynte Deseins Befordrelse, hvorfor ieg med pligtig Tack og ald op-tenchelig Flid og Villighed igien er Dem forbunden. Men saa meget ieg har at prise Eders og andre Christ-sindede Patroners Omhyggelighed for Guds Æris Udbredelse, saa meget har ieg at forundre mig ofver mange andris u-christelig Paaholdenhed i at være saa gudelig it Verck beforderlig med een ringe Contingent. Saa vitt at ieg af mine gode Velynderis tilsendte Missive-Copier til Particulaire kand eragte og i dend forlangende Hielp af Lotteriet kand have Indseende, da vill Vercket seent eller aldrig der ved komme paa Fode, dersom icke D. K. M. umiddelbar selv vill giøre kraftig Haand-Reckning, hvorom ieg och hos D. K. M. saa velsom Missions Collegium udi bevægeligste Terminis solliciterer, vill ochsaa formode, mine gunstige Velyndere endnu som tilforne giør det samme och icke lader sig afskrecke af een og anden Afviisning og tilslaende Viderværdighed, men i Troen og Haabet fortfare, indtill Hielpen lader sig indfinde. Ellers at ieg skall melde om et Middell, hvor under det Begynte, saa vell i aandelig som legomlige Ting visselig kand blive befordret, da er det Forslag, som ieg hafver giort udi nærværende, Dennem tilsendte og dedicerede Perustratio Grønlandiae, nemlig at kaste dette Lands Indbyggere gandske under Aag og Contribution, thi ieg agter vist, at i dend Sted mand saa ofte og møysommelig og dog till forgiefvis giør Ansøgning hos uvillige Christne om een villig Bisteur, mand da med ringere Møye kunde søge og finde saadant hos Hedningene selv, og anseer ieg dette gandske billigt, ja holder det saa mueligt, saa ieg trøster mig till uden stor Vandskelighed at sette dette i Verck med dem, naar som ichun ellers dertill blifver giort de forlangende Anstalter. Blifver her efter Forslag for det første oprettet 3de Hofvet-Colonier i Landet, og de samme med temmelig Folck besatt, da er mand sichret i dend Stand, at holde disse Menniker i Tvang. Eengang om Sommeren motte een half Snees Mand bevæbnet fra hver Colonie udsendis for at inddrifve dend dem paalagde Told og Mulcter for modvillig Forseelser, och naar mand først forrestiller dem Aarsagen till saadan Paalæg, skulle de vell lade sig bringe till Raison og godvilligen contribuere, naar som Tributen for det første icke var alt for stor. Jeg kand ikke andet see og sige, end at dersom saadan Anstalter icke blifver giort, da er ald Møye og Bekostning forgiefves, som mand anvender paa dem, icke alleene i timelig Ting, men endogsaa i aandelig, thj disse arme Menniker ere heel uskicket, med Frugt at annamme Guds Ord, saa lenge de maa leve i deres sædvanlige Vildhed og Selfraadighed.

Hvad ellers Deris gode Forslag og Øyemercke udi Deris Missive, med at ville sette een Colonie ved hver 12 à 15 Miile nær hinanden, er anlangende, da er det samme vell og vigtig noch, men som Effecterne der till endnu er ringe, og stor Bekostning paa saadanne Coloniers Indrettelse vill anvendis och dog visseligen

liden Gevindst i denne Tilstand kand indhentis, syfnes ieg, det bliver best, at der, som meldt, ichun for det første stiftis 3de Hofvet-Colonier, nemlig een under Syd imellum 61 og 62 Grader omtrent, hvor ieg nest afvigte Sommer paa min Reise didhen observerte var Folck noch, langt bedre Handel end her, Torsk og Lax-Fiskende, smuche Platzer at bygge paa, saa velsom gode Skibs-Hafvner. Ved denne Høyde saae ieg iche heller saa megen Drif-Iis som Norden fore imellum 62 og 63 Grader, hvor der var een Streck af Iis, det og alle Skibe, som paa de Platzer hafver været inde, har forefundet, thj dend megen Iis kommer drifvendis udaf een lang Fiord der indtill Lands, hvor der er et skreckeligt Isfield, af hvilchet om Sommeren udfalder megen Iis og store Isbierge. Dend anden Hofvet-Colonie maa hafves her i Circumferentzen, och dend 3die ved bemelte Nepisene eller Sydbay, hvor best kand eragtis. Disse 3de Hofvet-Colonier maa da forsyfnes vell med Folch og beqvemme Fartøyer till dend Ende, at mand med dem kand fare imellum Colonierne for at handle, og i Stæden for mange Colonier at oprette och holde der Folck Vinter og Sommer, hvor till udfordris stor Bekostning, da kunde for det første paa de beleyligste og Folke-rigeste Platzer ved hver 10 Miile hafvis it Par Mand beliggendis med Handling fra tillig om Foraaret og ind till seent paa Høsten, da de igien motte afhentis med hvad de hafde fortient till Hofvet-Colonien, hvor de henhørte, og blifve Vinteren ofver, thj om Vinteren er der dog slet intet at fortiene, ey heller har de Wilde paa de Tider noget at selge og forhandle; saaledis kunde herved megen Bekostning sparis og dog det selv samme udi Handlingen avangeris, ja lidet og intet blifve till ofvers for de fremmede Handlere. Af Deris gode Skrifvelse sees hernest och, at Skipper Hans Fæster var destinered at søge op under dend østre Side af Grønland for at opsøge de gamle norske Platzer, hvilchet Foretagende dend gode Gud lycksalig giøre, saa kunde derved faais een stor Opliusning. Jeg var vell ochsaa nest forgangen Sommer siden Skibenis Bortgang reyst sær effter, i Tancke at komme igiennem det udi Cartet teignede Strat till Østerbygd, men var ey at finde, i hvorvell ieg var kommen ofver 61 Grader. Jeg hafde vell endda reyst lengere, der effter at recognoscere, men som det var seent paa Aaret, motte ieg igien vende tilbage. Skulle Skipper Hans Fæster iche see Muelighed paa dend Side at komme ind till Østerbygd, da hafver ieg noch Lyst endnu eengang at forsøge derpaa, naar som her ankommer flere Folch till Colonien. Eller best kunde lade sig giøre, om een Colonie under Syd blefv oprettet, thj da var det iche saa langt der hen, helst om mand motte Hucken forbie. Og som ieg seer, mine gode Velyndere har stor Møye i det paatagne Directeurs Embede, hvorfore Herren vill være Deris store Løn, saa er min velmeente Raad og Betenckning, at mand i Henseende till sin nogenledis Lettelse, det geistlige Misions Verck i Synderlighed betreffende, ochsaa tager till sig een geistlig Directeur, hvilchet ieg agter saa meget meere fornøden, efftersom saadan een Mand i dislige geistlige Sager mueligens kand hafve een tilstreckeligere Indseende. Men samme Møye at paatage sig, veed ieg ingen bedre at giøre Forslag paa, end dend gode Mand Conrector Harboe, thj de andre gode Mænd af Præstesketet har noch in Ministerio at tage vahre, saa mand dem om saadanne Ting iche kand anmoede. Jeg hafver tilskrefvet Conrector herom, som her hoes følger till Deris egen bedre Reccomandation, om de saa syfnes. Hvad mig er angaaende, fornemmer ieg nock af Deris ærede Rescripto, at Omstendigheden af Vercket endnu iche vill til-lade, at ieg fra dend paatagne Oberhofvet-Tieniste kand være endtlediget, da i hvorvell ieg, for at befordre Vercket endnu som tilforne med Lyst og Plaisir, vill giøre alt, hvad som mueligt er, dog som een og anden Ting staaer mig for Hofvet og er mig hinderlig i min gode Intention, vil ieg herved tienstlig erindre og ombede, at de forseer mig med een Instrux.

Mons. Hartwig Jentoft, som nu hiemgaaer, hafde hand forgangen Aar været saa vell till pass, som i denne Vinter, da hafde hand noch ladet sig ofvertale og blefven i sin Tienniste; mueligens, om Directeurerne seer sig benøttet med hans Tienniste, hand igien lader sig ofvertale at komme hid igien, besønderlig om fleere Colonier end som nu er, skall blifve oprettet. Jeg kand noch forsichre, Compagniet faaer ingen beqvemmere Persohn her till end hand, efftersom hand ikke alleene frøgter Gud for sig selv, men har i all denne Tid tient Compagniet uden all Eegennøttighed, hvilchet er vell rart at treffe. Thi mange er vell saa sindet, at de seer nest till deris egen Interesse, hvilchet skier iche uden deris Principalers Skade. Hos Jentofft er och Forstand og Condvite, saa mand kand hafve Ære af hvad der kommer fra hans Haand. Mesteren Johan Wilhelm Jordan, som nu er i Nepesine, har med Skipper Claus Hartzen Dennem tilskrefvet, at hand till Foraaret igien forlanger at vorde demittered, men skall een Colonie der Nord vedblifve, da vill dend fornemmelig med een Mester forsiunes, saa som det er venteligt, at der vell skall falde een strengere Kuld om Vinteren end her, dertil och andet meere magtpaaliggendes till Compagniets Nytte og Tienniste at forvalte end her. Jeg siunes derfor best, at Bernhard till Foraaret kunde komme did og ligesom forestaae baade Mesters og Kiøbmands Betienning, og saa kommer Jacob Gelmuyden her tilbage igien. Hvad dette Sted er angaaende, da kand vi noch være en Mester foruden, naar som ieg ichun blifver forsiunet med it lidet Huus-Apotech, och skulle noget extra forefalde, at een, det Gud forbyde, kom till at bryde enten Arm eller Been og dislige store Skader, fich mand i saadan Tilfæld søge till Mesteren ved dend anden Colonie. Dertill med saa hafver ieg Jens Hiort for Haanden, som ogsaa forstaaer sig noget paa Bartskiers Professionen; vilde mand legge hannem een liden Pension till hans Løn, da vilde hand noch endda lengere her forblifve; hand er een duelig Persohn till Soes og blefv kiendt her i Landet, saa som hand altid har været med mig paa mine Reyser og er nu med Claus Hartzen till Nepesene, saa det for samme Aarsage var fornøden at beholde hannem. — De Creathur, som forgangen Aar blefv hidsendt, er endnu i Lifve og ved Magt, endog her er slet Leylighed for dem. Faarene har mand faaet Afvl af, men Kiøerne er gamle og duer iche; det skulle være gafvnligt og een stor Forfriskelse og Hielp till Coloniens Ophold, dersom Chreaturer blefv sat paa de Platzer ind i Fiorden, hvor vore gamle Norske fordem har boet, besynderlig udj Fiorden Amaralich, hvor Qvæget kand have lang Udgang om Høsten, dertill med Sneen tillig gaar af om Vaaren, saasom der falder iche megen Snee; vi har och i Aar saait Korn derinde till Forsøg, hvorledis det vill arte sig. Udj disse Dage var ieg med Skipper Jens Falch reyst Nord effter till Buchten eller Delfshafen for at eftersee, om der kunde være nogen Leylighed at oprette der een Colonie, efftersom fornemmis, at der samme steds falder braf Fiskerie af Torsk, Lax og Qveiter om Sommeren og Rødfisk-Fangst om Vinteren. Da, i hvor vell udi samme Bugt ingen slet Plan af nogen stor Vidtløftighed og Anseelighed er at finde, hvor mand kunde legge sig Qvæg og Bæster till, dog fordi der falder saa god Næring af Land og Vand, dertill med ere gode Skibshafvne och et kort og temmelig reent Indløb af Soen, hvorfor och de Hollandske Handlere der sædvanligen lader sig finde, da skulle det iche være utienligt, at een Colonie da kunde blive oprettet. Een Biugnings Plan saa vell som liden Gres-Eng, for faae Bæster at holde, kand der noch blive Leylighed till, men dersom een Colonie der skulle blive stiftet, da gøres det iche fornøden, at her paa Stedet blifver nogen Colonie, saasom der er iche meere end een god Dags Reyse eller omtrent 8 à 10 Miile herfra didhen, och de fleeste af de der samme Steds værende Folch hafve deris Tilhold nu her, nu der om Vinteren; och motte her et Huus blifve paa Stædet, hvor een Persohn eller 2

kunde tilholde, mens Sommeren er, for at handle med de her i Circumferentzcen boende.

Det giordes ikke Behovf at rycke op med Colonien did hen herfra paa een Gang; men kunde først byggis et Huus eller toe der Nord, hvor till os motte sendis een Deel Bielcker og Bord med Skibene, saa kunde Resten efter haanden did forfløttes. Jeg hafver før tilmeldet Dem og endnu refererer mig till det samme, at her er een gandske ubeqvem Sted till een Colonie, ja Compagniet og Compagnietz Folck till Skade i mange Maader.

Hosfølgende till Missions Collegium og Hr. Ober Secretairen Rostgaard ombedes tjenstlig motte nyde Befordring. Jeg har i samme u. forestillet Verckets store Nødtørffit, som af indlagde Copier kand fornemmis. Med Monsr. Jentofft følger nu hiem een ung Grønlender ved Nafvn Poech, som i denne Vinter har været her hos os og nu godvillig resolverit sig til at reyse ofver med dend Vilkor, at hand maa komme hid till Aaret igien. Hand hafver een liden Bog med sig, hand er undervist i at læse, og Jentoft, saa lenge hand er hos ham, øfver ham udi, at hand iche glemmer, hvad hand hafver lært. Det var at ønske, at Leylighed var, at hand kunde præsentaris for Kongen, men da motte Jentoft formaais at reyse med ham, thi hand skulle vell ellers ingen Fremmed ville betroe sig. Jeg motte paa Sidstningen faa een Cammerad till ham, at hand iche, naar hand kom iblant Fremmede, skulde falde i Melancholie. Jeg vil hafve begge Eders Godhed og Forsorg befallat.

Hans Egede.

Grønland d. 2. Augustj 1724.

Afskrifter: Forklaring etc. 1725, 198—210. Bergenskomp. Kopibog 131—45.

88.

1724, 8. September. *Bergenscompagniet beslutter at nedsende de fra Grønland ankomne to indfødte til København, under Ledsagelse af Bogholder H. Jentoft.*

Anno 1724 dend 8. September var Compagniet tilsagt at møde hos Sr. Jens Fæster, hvor da indfandt sig Hr. Støck Major Berenfelt, Sr. Mads Formand, Lyder Fasting, Jorgen Weinwich, Erich Nielsen, Hr. Christen Thumbøe, Hendrich Meyer Albertzon, Anders Brochs og paa Frue Bispindens Vegne Mons. Hylling, Jan von der Velde, James Wallace, Jacob Holtermænd, Christen Boller og Sr. Knud Gelmeyden. Af Directeurerne Hr. Assessor von der Lippe, Jens Fæster og Jens Refdal.

Blef da først forrelæst dend med det nu sidst hiembkommende Skib ankomende Journal Relation med de øfvrige fra Landet indkomne Brevve. Dernest forlangede Directeurerne, at Compagnietz Interessentere ville gifve deris Betenkning, hvad dem syftis om det skulle være tienlig, at nedsende disse hiembkomne Grøndlendere til H. M. eller ey. Hvorpaa de tilstedeværende og ofvenskrefvne Interessentere resolverede og syftis best tienligst at være, baade i Henseende for den a. u. Lydighed, mand bør hafve baade for H. K. M., og dette høyvigtige Verck i sig selv, at de 2de Grøndlendere bliver nedsent til H. K. M. og det paa denne Maade.

Skibet Cron Printz Christian tilhørende blifver strax, efterdj at det nu hafver en stor Dehl af sin Victualie i Behold, eqviperet at ferdig giøris til at føre Sr. Jens Andersen Refdal, som har ladet sig persvadere til at reise need, og følger da hannem Msr. Hartwig Jentoft og 2de Grøndlendere, hvilcket Skib og Seiglادت Sr. Jens Andersen Refdal hafver at disponere, som hand selv til Compagniets Gafn og Nøtte for tienlig eragtis. Og som da bemelte Sr. Refdal har saaledis af særdeelis

Godhed ladet sig persvadere til denne Reise, saa bliver hannem og for samme hans Møje, Tidsforsømmelse og Hazard gotgiort, som og, ifald hand nogen ulyckelig Hendelse maatte tilkomme, til hans Koene uimodsigelig skal blive betalt 300 Rdl. Hvad ellers de for hannem self giørende Bekostning, saasom Vogn og Hesteleje, Fortæring og viidere, da blifver de hannem efter hans derofver giørende Reining aparte betalt. Ligeledis og dend Omkostning med Fortæring og viidere, som paa Hartwig Jentoft, Grøndlenderne og ellers til Skibets Bekostninger medgaar, saa at hand i alle Maader skal til Tacke blive fornøjet, og icke noget hafve at klage. Og som hand paa denne sin Reise er adskillig Hazard undergifven, da efterdi at hand nu til først anstundende Nyt Aar 1725 har forrettet Bogholder Tienisten, hvoraf de 2de Aar blifver efter hans til Compagniet giorde Løfte uden nogen Betaling, mens for de øfrige 2de Aar, som til forommelt Tiid bliver forfalden, skal hand nyde aarlig 200 Rdlr., hvilket og ligeledes som det forrige, i Fald han noget skulle tilkomme, skal til hans Kieriste uimodsigelig blifve betalt. —

Forklaring o. det Grøn. Desseins Omkostn. 1725.

89.

1724, 15. December. Kong Frederik IV. tilsiger Bergenskompagniet i Henseende til dets betrængte Tilstand at ville støtte det, dels ved at skænke det Kanoner og Lavetter, dels ved at komplettere det bevilgede Lotteri og værksætte Kollecter.

Eftersom Os a. u. er bleven refereret, hvad Eders Med-Directeur Jens Refdal paa Eders og det Bergenske Grønlandske Compagnies Vegne a. u. baade skriftlig og mundtlig haver forestilt saavel angaaende dend Tilstand, som Compagniet nu er udi, som hvor beklageligt er, at med det Compagniet a. n. meddeelte Lotterie icke endnu efter saa lang Tids Forløb er kommen viidere, end til omtrent 20000 Lodder, hver paa en Rdlr., som over alt er bleven udtagen, og lidet skal kunde forslaa, og det saaledes vilde dermed see langsom og viitløfftig ud for Compagniet at komme i dend Stand, at kunde fortsætte dette i saa Christelig og god Intention begyndte Verk, hvorover Compagniet lever i den Frygt, med en ubodelig Skade, og moxen Ruin at maatte komme til at forlade samme Handel igien, med mindre Compagniet med nogen ydermeere Hielp af Os a. n. blev benaadet. Da som dette Gudelige og Christelige Verk gaar Os icke lidet til Hierte, have Vi i Henseende baade til Verket i sig selv, som hensigter til Guds Ære og de Vankundiges Underviisning udi dend reene Christelige Tro og Lære, som og at Grønland, som en under Vores Crone og Riger henhørende Part, kand igien blive optagen og til Vore Undersaatters Nytte og Fordeel vorde beseylet, a. n. resolveret og for got befunden, det meeste muelig være kand, at understøtte og gribe bemelte Compagnie under Armene til dette begyndte gudelige Verks Fremgang; og til dend Ende, til en Begyndelse haver a. n. skienket og foræret Compagniet endel Canoner og Laveter, som med det Skib herfra allereede er afgaaen; og videre a. n. ville være betenkt paa at lade Os Compagniets Tarv være angelegen, hvad heller det kand skee ved Lotteriets Completering eller ved Collecter eller i andre Maader, hvorved Verket, nest dend Høyeste Guds Bistand, kand blive hiulpen og understøttet. Hvilket Vi a. n. herved have villet Eder tilkiende give, paa det at I som bemelte Compagnies Directeurer af yderste Kræfter kand see derhen, at til nu forestaaende Foraar betimeligen vorder hendsendte saa mange Skibe, som eragtes fornøden til Landet at forsyne og Handelen til Compagniets Nytte at fortsætte.

Friderichsberg Slot dend 15. Decembr. Ao. 1724.

Norske Reg. 1724, 168.

90.

1725, 16. Marts. Kong Frederik IV. til Bergenskompagniet om Anvendelsen af Udbyttet af de ved det forordnede Lotteri til Fremme af Missionen og Handelen i Grønland, og at Stiftsbefalingsmand A. Undall, Biskop M. Müller, Præsident C. Krog og Provst P. M. Tanche beskikkes til Inspektører ved Lotteriet.

Hvad Vi saavel ved een Voris trykte Anordning og Paabud, som andre Voris a. n. udgangne Befalinger af nærværende Dags dato hafver bevilget og foranstaltet til det Octroyerede Bergenske Grønlandske Compagnies Nytte og Fordeell, angaaende baade dets Lotterie at maa have sin Fremgang og blifve trokken paa 20,000 Lodder, som og at paabyde, at alle og enhver i begge vore Riiger Danmark og Norge, uden Forskiel af hvad Stand og Condition de end kunde være, Civil og Militair Betiente, samt Geistlige og Verdslige baade i Kiøbstæderne og paa Landet, efter Formue skal contribuere til dette, til Guds Ære at fremme og Negotiens Befordring hensigtende Verk, noget taaleligt, at deraf een Summa kand samles, som tillige med det, der vindes ved Lotteriet, kunde blive tilstrekkeligt for Compagniet, som en Gave till at fortsætte dette Gudelige og nyttige Verk, kand I af samme her hos følgende trykte Anordninger samt rigtige Copier af de derom saavell til de Committerede i Voris Kongl. Residentz Stad Kiøbenhafn, som Stiftbefalings Mændene og Biskopperne i et hvert Stift, angaaende Ligningen efter dend paa et hvert Stift a. n. approberit Summa self udførligere see og fornemme, og som I af alt dette nocksom a. u. erfarer Voris a. n. Omhue for dette Verks Fremgange, saa er dog denne Hielp icke uden for denne eene Gang at vente; hvorfore I saaledis haver at administrere Verket, som I for Gud og Os ville ansvare; thi dersom Pengene ikke til Negotiens Fortsettelse og Religionens Forplantelse bliver anvent, skall Compagniet self for Pengene blive ansvarlige. Og befale Vi Eder derfor hermed a. n., at I med største Flid og Nidkierhed fortsetter Negotien i allerbeste og mueligste Maader, og langs Landets Søsiede opretter Colonier, Logier eller Handels Stuer, saa mange som saavel deraf, som af Skibe, med Vahre imellem Colonierne og Logerne behøves, alle vel forsiufnede med Landet tienlige Vahre, paa det Indbyggerne derved kand gifves Leylighed til at komme til Handels Stuerne med hvis Vahre de haver at forhandle, og der igien tage hvis de behøvis, hvorved Compagniet best kand indskrenke Handlingen med Indbyggerne og forekomme de fremmede at handle med dem; som I da af fornemte Eder tilsente Underretning befinder, at de Summer, som for et hvert Stift a. n. er approberit, at skal til dette Verk contribuere, bedrager sig dend Summa 52,700 Rdr., foruden de 8000 Rdr. ved Lotteriet vindes, og saaledis 10,700 Rdr. meere, end af Eder, eller Eders herværende Fuldmægtig og Med-Directeur Jens Refdal er vorden forlanget, saa er saadant skeet i dend Henseende, at saa fremt et Stift kunde have sadt meere i Lotteriet end et andet, og derfor kunde begiere og nyde Moderation i det, samme Stift er vorden ansat for, saadant da kunde skee, uden at Compagniet skulle savne dend Summa det er destinerit, saasom mueligt noget af det. som een og anden kand blive ansadt for, kunde vorde uvis, og icke nogen Tid indkomme, hvorom I med et hvert Steds Stiftbefalingsmand og Biskop, samt Magistraten i Kiøbenhafn haver at correspondere, og der paa Stæderne giøre de Anstalter, at Pengene uden nogen Bekostning af dem kand vorde imod behørig Qvitering annammede og til Eder remitterede ved de foresatte Terminers Forløb; og som Vi a. n. haver bevilget, at Lotteriet efter dend sidste Plan maa vorde trokken paa 20,000 Lodder, og dertil ikkun 19,849 Lodder er indkommen, saa haver I de manglende 151 Rdr. at tage af forberørte Compagniet bevilgede Samling, paa det Lotteriet, som melt er, kand blive complet paa de 20,000 Lodder. I det øfrige, efterdi Compagniet ex Publico bliver hiulpen, saa have Vi a. n. fundet

for got, ihenseende till at Commerciens og Missionen i dette Verk ere sammenføyede, at beskikke Os Elskelige Anders Undal, Voris Stiftbefalings Mand over Bergen Stift, Justits Raad og Amtmand over Bergenhuus Amt, Hr. Marcus Müller, Biskop over bemelte Bergen Stift, Christian Krog, Voris Assistents Raad og Præsident i Vor Kiøbstæd Bergen, og Hr. Petter Mathias Tanche, designatus til Biskops Embedet over Trundhiems Stift, Consistorial Assessor, Stifts-Provst og Sogne Præst til Domkirken i bemelte Vor Kiøbstæd Bergen, som Inspecteurer at tilsee, at de Penge, som Compagniet nyder, alleene anvendes til Verkets og Negotiens Fortsættelse herefter, og ey til noget andet Brug; hvorføre I aarlig for bemelte Inspecteurer haver at forklare, hvad Vare der hvert Aar for de Compagniet gifne Capitaler ere indkøbte og til Landet forsendte og til hvad Priis, item hvad Vare fra Landet hiemføres, og for hvad Priis igien til Bergen bliver soldte, af hvilcken Forklaring bemelte Inspecteurer aarligen skal indsende til Voris Danske Cancellie rigtige Copier og de derhos at berette, om de noget, enten imod saadanne Eders Reigninger eller Directionen i nogen Maade haver at erindre, som I self videre af hosfølgende Copie af bemelte Voris, til samme Inspecteurer ergangne Befaling, kand see og fornemme. Og om endskiønt Vi ingenlunde tvifler paa Eders Nidkierhed og Rætsindighed udinden denne Eder paatagne Direction, saa have I dog til Voris Danske Cancellie at indsende Eders skriftlige Forpligt, at I de Penge og Capitaler, som ved denne Voris a. n. Foranstaltning indkommer og Compagniet er vorden skienket, skal retteligen til Verkets saavell Negotiens som Missionens Fortsættelse og ønskelige Fremgang werde anvendte, saaledes som I det for Gud og Os agter at forsvare, saa og at I herefter, som hidindtil, lønner og underholder de til Missionen udfordrende Personer, dog ville Vi a. n., at dend nu værende Præst Hr. Hans Egede, som har viist saa stoer en gudelig Nikiethed til dette Christelige Verk at fremme, for sin Person fremdeeles skal holde dette aarlige Tillæg, ham af Os er bevilget, og hand som Præpositus at have de Præster, som her efter maatte didsendes, under sin Inspection, og bevilge Vi herhos a. n., at Compagniet maa tillades at lade trykke de aarlig fra Landet kommende Relationer, paa det at alle og enhver kand blive oplyste baade om Tilstanden i Landet og Commerciens Tiltagelse.

Frederichsberg d. 16. Martii Ao. 1725.

Norske Miss. 1725, 56.

91.

1725, 4. April. Bergenskompagniet til Hans Egede.

Dette ønsker vi maatte finde Eder udj fornøyleg Welstand; hvad vi haver at tilmelde Eder om Compagniets Affaires, kand Mons. Jentoft mundtlig bedre indberette Eder, det vi vil forbigaae for dessen Vidtløftighed; den Allerhøyeste har gjort det saa vel for Indbyggerne udj Grønland og Compagniet, at D. K. M. a. n. har benaadet Compagniet med een tilstreckelig Sum Penge, som I af indsluttede Monsr. Refdals Bref, denne Post ankommen, nærmere kand fornemme; vi lader alting ankomme paa Deris Welærværdigheds og Monsr. Jentofts Foranstaltning, saa vel de udj Landet, som med Skibene for dette Aar, og vendter Deres gode Betenkning og Raadføring hvad videre behøves at foretages for de tilkommende Aar, paa det vj i Tiide kand føye ald fornøden Foranstaltning. Næst Guds Naades Ønske forblive etc.

I. von der Lippe. Magnus Schiøtte. I. Fæster.

Forklaring etc. 1725 fol. 211. Brevbog 154.

92.

1725, 6. April. Kong Frederik IV. til Bergenskomp. om de grønlandske Præsters Ekspektance.

Eftersom Os a. u. er bleven refereret, hvad Eders Med-Directeur Jens Andersens Refdal ved sin Nærværelse her, udi een hans a. u. Memorial af 27de Martii nestafviget til Compagniets og Verkets viidere Nytte og Fremtarv a. u. haver forestillet til Vores ydermeere a. n. Resolution og Gotfindende, saa give Vi Eder hermed a. n. tilkiende, at hvad sig angaar den første Post, at de Præster, som til Grøndland er, eller herefter bliver hendsendte, motte til Præstekald her i Vore Riger, naar de der i Landet nogle Aar sig haver opholdet, beforders, da ville Vi a. n. have dem til Befordring i saa Maade udi Erindring, naar de først haver været i Landet i fem Aar, efter at de grundelig og tilfulde haver lært Sproget, og da med Hr. Hans Egedes Attest beviiser, at de imidlertid baade i Lærdom, Liv og Levnet har opført sig, som rætsindige og troe Guds Tienere egnere og bør.

Den anden Post angaaende, saa have Vi af denne Dags Dato a. n. befalet Stifts Provsten Os Elskelig Hr. Peter Matthias Tanche, at hand i Biskoppens Fraværelse strax ordinerer een, eller om I finde det fornøden, da tvende Præster til at udgaa i dette Aar med de nu did hengaaende Skibe. Og ville Vi saa siden a. n. confirmere og stadfæste de Kalds Breve, som samme Præster af Eder til den Ende meddeelt vorder, naar samme til Vores Danske Cancellie vorder nedsendt.

Saa have Vi og angaaende den tredie Post a. n. befalet Os Elskelige Vores Tilforordnede udi General Postamtet, at gøre den Anstalt, at den Correspondence, som I er forarsaget at holde angaaende den for det Grønlandske Compagnie udi begge Vore Riger Danmark og Norge a. n. paabudne Contributions Indsamling, maa paa lige Maade, som det Eder, formedelst Lotteriet forhen a. n. er bevilget, for Postpenges Betaling fri passere.

Og endelig for det 4de, tillegge Vi Eder herhos a. n. det Privilegium, at de Relationer, som aarligen fra Landet indkommer, og hvilke vi a. n. haver bevilget, at I udi Trøkken maa lade udgaa, ikke maa af nogen anden eftertrykkes under Exemplarernes Confiscation, og 200 Rdlrs. Straf til Grønlands Kirkers og Skolers Opbyggelse, af den som betrædes herimod at have handlet. —

Frederichsberg Slot dend 6. Aprilis Anno 1725.

Norske Tegn. 1725, 77—78.

93.

1725, 9. Juni. Hans Egede til Bergenskompagniet om Anlæg af nye Kolonier.

De gode Foranstaltninger, som nu er paa Tapetet til Verkets ønskelig Fortsettelse har den almægtige gode Gud ved Skibenes lykkelige Ankomst her til Colonien, den 9de Maj, udaf Deres meget ærede Missive med andre Relationer glædeligen ladet mig fornemme, hvorfor Herren være storligen lovet, og fremdeles opholde Eder, gode Venner, samt andre christelige Velyndere, som for Verkets Velfærd er saa vel intentioneret udi den begyndte Iver og Omhu, og vise Middell og Veye til tilstrekkelig Udkomst og de fornødne Anstalters Udredelse!

Det Forslag, som ieg, efter den Erfarenhed og Opliusning, ieg haver, til Verkets videre Fortsættelse kan give, er efterfølgende, som trohiertig communiceres. Ieg hafver vel tilforne giort Forslag om trende Hoved-Coloniers Indrettelse her udi Landet, som vel kunde være nok for det første, hvis det var os alene om Han-

delen at gjøre, naar man ellers var forsiuned med Folk nok og beqvemme Fartøyer, for alle Vegne imellem Colonierne at besøge de Wilde, men som Øyemerket fornemmeligen er disse arme, vankundige Menneskers Opliusning og Omvendelse, da vil de 3de Colonier iche udrette det, som ieg af Grønlandernes Naturel og Adfærd daglig lærer og erfarer, men Colonierne maa nødvendig være saa mange og nær hinanden, saa man nogenledes kan holde de Wilde under Tucht og Disciplin, og Guds Ord dem iidelig foresiges, hvortil en stor Deel Missionairer maa employeres. Jeg seer, det vil ellers blive ganske umueligt, noget til Frugt og Fremgang at udrette med dem. Thi lad være, at ved hver Colonie 2 eller fire Missionairer beskikkes, saa kan dog de samme iche komme videre end i Circumferencen, og om de end eengang eller to om Sommeren fuldte med de fra Colonien udfarende Handlere for at undervise de langt fraværende, saa var det dog til liden og ingen Nytte; thi naar de, som handlede, maatte haste fra en Sted til en anden for at befordre deres Reyse og Udreedning, gaves liden Tid med Eftertryk at undervise de Wilde; derforuden saa maatte man og endelig efter en kort og ufuldkommen Undervisning forlade dem og lade dem blive i deres forrige Vildhed og Selfraadighed. Her er et stort og vidtløftigt Land, saa at hver Colonie (om ichun 3 eller 4 skal blive) kommer c. 50 Mile og mere fra hinanden; hvor var det da muligt, at de alene ved Colonien værende Missionairer til Gavns kunde besøge alle de saa langt fraværende og holde dem i Orden og Tugt? Skal derfor noget Godt udrettes med disse vilde Mennesker, da maa de, som ieg tilforne har berettet og endnu igientager, absolut holdes i Tvang og allevegne forsiunes med Lærere. Men det kan ikke skee, med mindre smaa Colonier paa de folkerigeste Platzter ved hver 8 à 10 Mile omtrent bliver oprettet, hvor tillige en Præst med 2de Catecheter eller Medhielpere maa beskikkes. Disse Anstalter udkræver vel en stor Capital, men naar man betencher, at imod det, at Colonierne ere flere og langt fra hinanden, maa de og være forsiuned dismere af Mandtal til fornødne Tings Beskikkelse, og udkræver samme Bekostning; herimod, naar Colonierne, som meldt, kommer saa nær hinanden at staa, da giordes dertil ikke mere fornødet end 10 à 12 Personer ved hver Colonie, nemlig Præst og 2de Catecheter, 1 Kiøbmand for Handelen og de øvrige 8 Personer til andre Compagnietz Forretninger og Coloniens Underholdning, saa som Brænde at sanke, og Fiskeriet at bruge. Naar Colonierne kommer nu saa nær hinanden at staa, da kunde først den Bekostning menageres med at holde aparte Folk og store Fartøyer (som ellers maa være tvende ved hver Colonie med 20 à 30 Mand) for at reise omkring til langt fraliggende Steder paa Handlingen, hvort hen man dog ellers ikkun uden een gang eller to om Aaret kunde naa, men da var man altid for Haanden og kunde faa, hvad af Grønlanderne i Circumferencen straxen blev avlet, ikke heller torde man da frygte sig for fremmede Handlers Indpas, som ellers i Fraværelsen, hvor de har Spatium nok, noksom lader sig indfinde. Fornemmelig var man i bedre Stand idelig at have Øye til de Vildes Levnet og holde dem under Tugt og Disciplin og med Frugt og Eftertryk at handle med dem til deres grundig Omvendelse, saa de da ingensteds kunde flygte hen fra os, hvor vi ikke kunde naa dem med den Undervisning og Tugt. Sonden for Colonien, saa vidt ieg haver reist, haver ieg observeret 5 folkerige Pladser, hvor 5 Colonier med Præster kan beskikkes, nemlig een ved 63°20" omtrent, norden for Sand-Landet, den anden norden for Isvaagen omtrent ved 62°20 à 30 Min., den tredie ved 62° eller lidt sydligere, den fjerde ved 61°, lidt nordligere, den femte ved 60°40"; længere har ieg ikke forfaret. Imellem denne Colonie og Colonien Nepisene maa være trende Colonier: den 1ste ca. 10 Mile norden for os, hvor der er en god Plads, godt Indløb for Skibet og den skønne Kirkevaag; den anden Colonie indenfor Sadelbierget ved 65°15" omtrent, hvor

der er en skøn, stor Laxelv; den tredie ved 66°, lidt sydligere, hvor der og er en temmelig Folke Forsamling. Norden for Nepisene og Sydbay, hvor fornemmes og skal være smukke Platzter og den allerbedste Handel, maa og stiftes 2 à 3 Colonier med Præster indtil Disco. Til Husværelser for saa faa Folk kan man snart komme, thi naar fra Fædrelandet ikkun forskaffes nogle Bielker og Sagbord til Tag etc., kan Biugningen opreyses af Torv og Sten, men i paa hvad Maade nu disse Anstalter indrettes, vil de dog komme til at staa i en anseelig Capital; men at Handelen alene saa meget skal kunne importere, kan man slet ikke forsikre sig; thi man kan ikke gjøre sit Facit høyere af een Colonie formedelst Handelen at kunne indbringes, end 1000 Rdlr., og end ikke det engang, hvilket vel ikke skal forslaa mod Bekostningen, som aarlig derpaa vil anvendes. Det er vel en stor Assistance og Hielp, som skeer ved den a. n. anfordrnedede Contingent af de ommeldte 50000 Rdlr., men skal man, som hidindtil er skeet, alene tage af den Sum: da noget og da noget paa Verket at anvende og intet tilstrekkeligt igien bekomme, da kan og den Capital snart henløbe, og saa ligger Verket igien som tilforne. Thi har denne Colonie alene udi disse faa Aar kostet over 30,000 Rdlr., og muligens ikke 6000 Rdlr. herfra igien indkommet, hvad vil da flere Colonier komme til at staa i, hvoraf man ikke mere heller kan forvente sig end her. Man maa derfor have noget vist og uformindskeligt, hvoraf disse fornødne Anstalter aarlig kan udredes; thi ieg igientager endnu som tilforne, at paa Handelen, som ikkun er af ringe Consideratio /: eftersom de behøve ikke vore Varer, men vel kan være dem foruden, faa Ting undtagen :/, maa man slet intet gjøre sit Facit, at den noget tilstrækkeligt hertil skal kunne formaa. Hvorfra skal da Resten komme? Ieg veed iche bedre Raad, end, som ieg før haver meldet, at Grønlænderne selv maa contribuere noget dertil; man maa forlade sig dertil, at det meget vel skal lade sig gjøre, at formaa enhver Person om Sommeren, da de faae Kobber nok, at give 1 Td. eller ½ Td. Spech for det første og Skindvare hos dem, som boe inde i Fiordene, hvilchet og skulde beløbe sig til en stor Capital. Det er ganske vist, at dersom de om Sommeren vilde være flittige som andre Folk, da kunde de bringe en utroelig Hob Spech til Veye; men de lade Kroppers Maneer er saaledes, at saalenge de har noget at frotze og fortære, fare de aldrig ud, men gaa paa Landet orkesløse og tage sig intet fore, uden at de Dag og Nat siunger, dantzer og springer; derfor, om man tencher at have Nøtte af dem, da maa man absolut kaste dem under Aaget og aldeles tractere dem som Slaver; dog maae med de Omvendte, og som beviser Guds Ord tilbørlig Lydighed, handles mildere.

Kortelig, man maa endelig see til, at saa meget af een Colonie kan indbringes, som Coloniens Bekostning kan stoppes med, og det kan efter mine Tancher paa forskrevne Maader vel lade sig gjøre, og vil forsichre, at 2000 Rdlr. Capital aarlig fra denne Colonie alene skulde indhentes; det er derfor min velmente Raad og Betenchende, som man visselig maae forlade sig til, skal kunne practiceres, at bemeldte Forslag jo før jo bedre maa settes i Verk, imens man har Capitalen i Hænderne; thi dersom disse Mennesker iche bliver kast under Tvang og Disciplin, og deres Umenneskelighed ved deslige gode og christelige Foranstaltninger forandres, da er det aldeles forgiefvis at bemøye sig videre med dem, og de Penger, man ellers vil anvende derpaa, paa den Maade som hidindtil er skied, er spildt og lige som kast i Havet; hvilchet ieg alt sammen ydermere henstiller til Deres egen fornuftige Overlæggende. — Den nye Dessen ved Nepisene har diservere ikke saa lykkeligen udfaldet, som man vel havde haabet; thi den overmaade strenge Vinter, som i dette afvigte Aar været haver, forhindrede, at man slet intet har kunnet udrette til den forhaabentlig Hvalfangst, ihvorvel de nok saae Hvale og var et par Gange nær at skyde i ham, men dog undgik; ja end ikke

Grønlænderne selv, formedelst den skarpe og overmaade Kuld, har kunnet faaet nogen Hvale, hvorover de i denne Vinter har lidt stor Nød og Hunger, saa der og for samme Aarsage har faldet ringe Handel hos dem, dog er ikke desmindre noksom Forhaabning, naar Vinteren er maadelig, herved noget profiteerlig kan udreedes, hvorom ydermere at melde Tiden nu ikke tillader, men ved Skipper Claus Harssens lykkelig Hiemkomst, det Gud give, vel omstændelig bliver berettet. Hvad videre, som ieg haver de respective Directeurer at tilmelde, skal med næst-afgaaende Skibe blive refereret; imidlertid vil ieg have Dennem og dette hellige Værk den Allerhøyestes gode Forsiun befalet.

Hans Egede.

Grønland den 9de Juni 1725.

P. S. Til Missions Collegium følger næst min Journal-Relation saa og een Exemplar af Grønlændernes Sprog, og bestaar udaf nogle Capitler af det Gamle og Nye Testamente, oversat paa Grønlandsk Maal, disligeste et Vocabularium Grønlandicum og Paradigma af deres Conjugationer og Flectioner med videre. Ieg skulde vel have sendt Eder og et Exemplar, men Leylighed har ikke tilladet det at skrive; det var vel tienligt, om de, som skulle forskikkes her til Landet som Missionairer, kunde heraf faa en Notitie om Sproget. Vilde man forlange det fra Missions-Collegii, fik man vel et Exemplar tilbage, hvis ikke Leylighed er hos Eder selv for dets Vidtløftighed at lade det afskrive —

Afskr. Forklaring 1725. Bergenskomp. Kopibog 1721—25, 159—66.

94.

1725, 29. Juni. Hans Egede til Stiftsprovst Peter Matthias Tanche om Koloniseringens og Missioneringens Udvidelse.

Velædle Høyærwærdig Hr. Mag. Tanche.

Ud af Deris weledle Høyærwærdigheds meget bæerede, som mig med Skibenes lychelig Ankomst er vel til Hænde kommet, fornemmis med stor Fornøyelse, hvorledis D. K. M. iblant andre a. n. Anstalter til denne Grønlandske Dessesins Befordrelse ogsaa a. n. har beschichet Hr. Stiftt Befalnings Manden, Hr. Biskoppen, Deris Høyærwærdighed og Præsidenten saasom Commissarier at eftersee Compagniets Regenschaber med videre. Og som af samme Deris gode Schrifvelse og de forlangende Punchter at faae Opliusning om, vel eragtes, Deris Omhyggelighed og gode Forsorg iche alleene strecher sig til Verckets timelig Fortgang, men ogsaa aandelig, hvor om Deris Høyærwærdighed i Særdeelehed gunstigt gjør mig forsichret, som ieg med største Tachnemmighed erkiender, da communiceris dette allerydmygst saasom min Resolution og ringe Betenchning om tillschrefne Propositioner.

1. Hvad Deris gode Forslag er betreffende om et publique Huus ved hver Colonie at oprette, hvor udi kunde optagis forlatte og faderløse Børn og andre gamble og skrøbelige Folch, som iche er goed for sig med Næring at forsiune, da erkiendes det baade af Vigtighed og Fornødenhed, dersom Muelighed var, sligt afstedkomme, særdeelis for dend der under værende christelig Intention, som er en ønskelig Begyndelse til Christendommens virchelig Forplantelse iblandt dem. Men som disse Mennischer sandelig iche er af saa megen Forstand og Efter-tanche, at de kand schionne, mand her udinden søgte deris Nytte og Beste, da tviler ieg fast paa, om de saadan voris tilbudne Kierlighed godvilligen skulle imodtage, thi de ere heller tilfreds med deris idtzige Vilkor, og at leve blant deris

egne, end at de skulle fortroe sig os, helst effterdi vi fornemmer, de aldrig liider saa stor Nød, som de der udaf hertil skulle tvinges, hvilchet ieg noch har erfaret paa de smaa faderløse Dreng, som ieg hid indtil har faaet fra dem, hvilche der iche af gode Ord og Forestillinger /: endschiønt de nock har erfaret, vi beviser dem all Kierlighed og Velgierning /: har ladet sig bevege at komme til os, men ere saa got som mod deris Villie tagne fra dem, i hvor vel de, effter de ere komne til os, ere blefne vel fornøede. Thi for Klæder og Føde lader de ingen iblant dem lide Nød, men bliver nochsom forsiunet effter deris Maneer og Lefve Maade; hvilchen stor Dyd og Kierlighed iblant dem billigen er at undres over. Iche dismindre agter ieg det dog meget fornøden at giøre Forsøg herpaa. Thi om mand for dend store Bekostning, som til saa mange Mennischers Underholdning udkrævedes, og hvor til mand iche har tilstreckelig Effecter, mueligens maae lade det betemme med at samle en stor Deel u-formuende Folch tilsammen, saa maatte mand dog i ringeste see til, at mand kunde faae nogle faae unge Persohner eller faderløse, som mand i Særdelished maae tage sig an til Undervisning og goed Opdragelse, for i Henseende, at mand i Fremtiden ogsaa kunde bruge dem til Catecheter ved Missionen, effter min forige giorte Forslag. Hvad Huusene er belangende, som til saadan Brug behøvedis, da kunde de vel med læt Bekostning, effter Landsens Maneer erlanges, men efftersom dend største Manqvement er paa Brendefang her i Landet, og vi lider Besværlighed noch at forsiune vor egne Værelser dermed, vilde det falde alt for bekosteligt effter de Vildes Maneer at give dem Spek at brende for at koge deris Mad og holde Varme med, men de maae indqvarteris hos os self, for denne Punct at minagere.

2den Post, Maaden, paa hvilchen saadanne antagne fattige og faderløse kunde klædes og underholdes, da maae det schee med dend Minage som mueligt være kand. Saaleedes kand de vel effter Landsens Maneer med gandsche ringe Bekostning klædes, men deris Underholdning betreffende, faar mand og iblant og til deels gribe til sin egen Proviant, thi omendschiønt mand om Sommeren for en Baccatel kunde forschaffe sig en stor Deel tørret Lodde og deslige, som og iblant andet er Grønlændernis Vinterkost, saa var det dog om Vinteren, da Næringen falder knap for dem alle, u-mueligt, at faae nogen tilstreckelig Hielp af Kobbekiød eller fersch Fisch, hvor meget mand end ville give dem der fore, men at nogen af goed Willie og naturlig Kierlighed skulle ville contribuere noget til disse Fattiges Underholdning, dertil seer ieg ingen Muelighed, thi endschiønt de noch som sørger for deris saa lenge de ere i deris egen Vold eller Tienneste og lader end iche dend Vanføre, og som intet kand udrette, liide Nød, saa skulle de dog have slet Lyst at beviise dem noget got i saa fald, som vi ville antage os, thi naar ieg iblant har begiert et Støche fersch Kobbe Kiød eller Fugell til disse smaa Dreng, vi haver her i Huuset hos os, har mand neppe for dobbelt Betalling kunde erlanget et gandsche lidet Støche der af, men har svart: naar ieg loed dem komme til dennem self igien, saa skulle de vel faae, hvad de behøvede, men nu maae vi self forschaffe dem noget, effter som ieg saa gjerne vil have dem.

3die. Hvordan Missionen paa en viss og regleret Maade her effter kand settes, da haver ieg til forne hiemsendt til Directeurerne der om, saa velsom om Trafiquen, mine Forslag, som kortelig er dette:

1°. Maae Landet alleveigne paa de folcherigeste Pladtzer med smaae Colonier bedechis, nemblig ved hver 8 à 10 Miile, en Missionarius og 2de Catecheter og Med-Hielpere ved hver Colonie til Grønlændernis Undervisning beschiches. — 2 do. maae der giøres Anstalter, at de kand holdes under Tucht og Disciplin, saasom Søndagen at helligholde, deris giekelige og hedensche Bruge og Supperstitioner forbiudes, til et civil og sømmeligt Lefnet holdis; visse Tider og Timer, som af Mis-

sionarierne vorder bestemt til deris Undervisning, at tilstede være, med videre, som kand eragtis fornøden til deris Opbyggelse, og saadant iche modvillig at forsømme og overtræde uden een tilbørlig og kiendelig Straffes Paaleggelse; skeer det iche, da er dend Møye og U-mage, som mand ellers vil anvende til deres Omvendelse, gandsche forgieves, thi mand maae først giøre dem til Mennischer, førend mand kand giøre dem til Christne Mennischer, og som saadanne Foranstaltninger udkræver en stor Bekostning, og dend Capital, som D. K. M. a. n. har beschichet til dette Verchis Opkomst, hertil ingenlunde er tilstreichelig, saa vil det falde af Fornødenhed, at Grønlænderne self og aarligen maae contribuere noget dertil, hvilchet meget vel schal lade sig practicere. Og er nu dette saa vitt min u-forgribelig Tanche og Forslag, som ieg endnu for det første kand give til Desseinets Befordrelse, hvilchen ieg ydmygst henstiller til vedkommendis egen gode Betragtelse; for Resten forlader ieg mig til Deris Weledle Høyærværdigheds gunstige Løffte og Forsichring, at Verchet og udi Dennem schal finde en ifrig og retsindig Patron, hvis gode Raadførsel ieg og fremdeelis vil have mig tilbedet, og nest all Guds Naades Forønschelse til timelig og evig Velgaaende forbliver Deris Weledle Høyærværdigheds ærbødige Tiener.

Hans Egede.

Grønland d. 29. Junii 1725.

P. S. Jeg haver til denne Tid været i dend Tanche, at af Compagniet ogsaa schulde giøres de Expenser, som Missionen betræffer, saa som Missionarier at beschiche og andre Missionen beforderlige Anstalter at giøre, men af Deris Høyærværdigheds gunstige Skrivelse kand ieg iche andet slutte, end at de Bekostninger, som betrefker det Aandelige, nemlig Grønlændernis Omvendelse og de dertil hørende Anstalter, skal søges hos Missionen og Compagniet, og detzens Directeurer alleene besørge det timmelige. Efttersom ieg nu hverchen fra det høy respective Missions Collegio, ey heller fra Directeurerne haver noget udtrycheligt herom, beder ieg tjenstydmygelig, Deris Høyærværdighed mig her udi gunstigtst ville informere, paa det ieg kand vide, hvorleedis ieg mig til et hvert især bør at adressere.

Afskr. bekræftet af P. M. Tanche. Egh. Indlæg til Norske Miss. 1726, 162.

95.

1725, 29. Juni. Hans Egede til de Grønlandske Kommissarier.

Dend høye priiselig Omhue, D. K. M. a. n. for denne Grønlandske Desein, fornemmis, som iblant andet, saa och af dend a. n. Anstalt, D. K. M. a. n. har beskichet Eder, høye respective Mænd, till Commissarier, at eftersee Compagniets Regenskaber, og tillige hafve Opsium, at dend anseelige Capital, D. K. M. dertill har destineret, till intet andet, end nødtørfftige Udgifter och dend deraf forventende Nøtte vorder anvent. Hvoraf ieg tager Anledning, dette till Guds Ære hensichtende Verck, min høy-gunstige Velynderis gode Forsorg endnu ydermeere og allerydmygst at insinuere, formoedende, at de under denne a. n. anbefallede Commission særlig lader Sig Verchets aandelig Nødtørfft gaee till Hierte i at være de gode Mænd Directeurerne i deris megen Møye med Raad og Daad gunstigtst assisterlige. De Forslag, som ieg till Verckets aandelige saa vel som legomlig Befoedrelse kand gifve, hafver ieg til de Herrer Directeurerne ofversendt, og af indlagde gunstigtst kand fornemmis, som Deris Høyædele Velbaarenhed, Veledle og Høyærv. och gunstigtst ville tage i Consideration, och med de gode Directeurer

jungere pias et socias dextras, at saadanne Forslag med forderligste kunde vorde satt i Verch. Saasom ieg da nest Guds Hielp og Bistand vill forsichre, at mand saa vell i det legomlige som aandelige skall vinde en ønskelig Fremgang; i vidrig Fald seer ieg iche andet, end at det paa Sidstningen igien vill blifve slet bevent, hvilchet dog Gud Naadeligen forbiude, men selv viise de beste Veye og Midler, hvor ved det, som er begynt i Gud, og lykkeligen maae udføris till Hans Æris Udbreedelse og disse Vankundigis Opliusning. Og som det da har behaget dend gode Gud, iblant andre Guds Born ochsaa at bruge de høyrespective Mænd som Middell till Verckets Befoedrelse, da vill ieg och allerydmygst hafve mig og denne mit Gud velmeente Forset Deris meget gunstige Tillgeneigheden recommenderit, forsichrende, at ieg och som Guds og dessen ringiste og uværdigste Tienere vill af yderste Kræfter arbejde paa det, som kand fremme Guds Ære, Kongens og Fæderne Landets Nytt.

Hans Egede.

Gronland den 29. Junij 1725.

Egh. Bergens Stiftsarkiv.

96.

1725, 30. Juni. Hans Egede til Bergenskompagniet om Muligheden for at naa Østkysten, Koloniens Forflyttelse til Fiskefjorden og Personalforandringer.

Udi mit seeniste med Monsr. Hans Fæster, som Gud gifve, lykkeligen maa være arriverit, tilsendte jeg Dem mine Journaler med videre, dertill med Forreslag til Verckets videre Fortsettelse, hvortill ieg mig och endnu refererer, med tjenstlig Formoedning, at til samme udi tilstundende Foraar maa giøres Anstalter, uden hvilchet ieg slet ingen Fremgang seer i det begyndte at kunde vinde. Og som ieg fornemmer, at Hr. Stiftsbefalingsmanden med fleere respective Mænd er a. n. beskichet at være Eder i dette Verck assisteerlige, da hafver ieg och dennem derom ydmygst tilskrefvet och een Copie af dend tilforne Eder tilsendte Project meddeelt, alt i Henseende, at de tillige med Eder for Verckets Fortgang ville gunstigst vigilere.

2det. Jeg fornemmer, at dend Expedition paa Grønlands Øster Side iche vilde gelinge, og efter forestillede Beskaffenhed siunes det fast umueligt, det Lands Sted at kunde faaes nogen Opliusning om. Iche desmindre holder jeg det dog iche gandske umueligt, thi det slaer aldrig feil, at efterdi fornemmis, der er ingen fast Feldt, men ichum inddrivende Iis, som ligger der ved Landet, det jo da paa sine Tider er fri for Iis, nemlig enten heel tiilig om Foraaret, da vell ingen løs Iis findes, eller seent ud paa Høsten, naar dend meest er bortdrefvet, hvilchet at erfahre, heller med smaa Fartøyer eller Baade skulle lade sig giøre, end med Skibe, thi med dem kand mand fahre imellem hver Holm og Skier og igiennem Isskotzserne, hvor mand saae saa megen Obning, som vell tet ved Landet skulle findes, det ieg for 2 Aar siden paa Søer Reisen, da ieg foer igiennem dend stoere Iisvog, noch bemerckede, men till saadan en Reyse hafde mand een gandske Sommer fornøden. Kommer een Colonie om Syd ved 61 Grader omtrent, hvor de steenmurede Huuse findes, da var mand saa meget nermere dend Øster Custe til Gafns at recognoscere.

3. For Mangell af tilstreckelig Udkomster, saa vell i Henseende till Folch som Proviant, har de ved den norder Colonie ofervintrende Folch brødt op og sig hid med Claus Hartsen begifvet. Hafde man vist, at de hafde været saa slet provianterit, dend Tiid Skipper Jens Falch laae her inde paa Nord Reysen, da hafde de vell kunde faaet saa megen Assistentzce hos os, saa de kunde kommet Vinteren

ud med, hvorføre, som nu alle Folchene kom tilbage, och de iche alle giordes her fornøden, sich ieg Anleedning at fortsatte det Forslag, som ieg tilforne hafde gifvet till een Colonies Oprettelse her Norden fore, omtrent 8 à 10 Miile, och er nu færdig at nordflaade een Deel af de till Colonien Nepisene destineerede Biugnings-Materialier, for at giøre een Begyndelse med at bygge, hvortil har bevæget mig disse Aarsager. 1. Er der een god Beleilighed med Jagt og Skiotterie paa Landet, efftersom det er paa det faste Land, dernæst 2. er der dend skønne Fischevog, hvor mand daglig baade Vinter og Sommer kand have fersk Fisk af adskillige Slag, og det for Stue Døren. 3. er der ochsaa god Leylighed at holde Qvæg og Bæster, for hvilche vi dog her paa Stædet er ilde bryd, endog de ere ichun faae. For det 4de er der temmelig Folch og god Nærings Platz for de Wilde, baade med smaa Hvaler og Kobber etc. og har altid faait der god Handell; for det 5te it meget nær og beqvemmelig Indløb for Skibe af Søen og gode Hafvner, hvilche Støcher alle neppelig nogensteds skall findes her i Landet, og endelig 6te de slette Vilckor, som ieg med min Hustroe og Børn nu i 4re Aars Tiid har haft paa dette uangemne Sted, hvor mand maae manqvere alt det, som kand tiene til Eens Sundhed og Helbredes Conservation, hvilchet var Raison og Aarsag noch til min Bortflyttelse, om ey anden var; ieg kunde vell hafve opbiet Ordre och Anstalt till Biugningens Foretagelse udi tilstundende Foraar, men som ieg herudi har Respect till Compagnietz Fordeel og Verckets Befordrelse, og Tiden och Bekostningen ere een anden Gang at spare, syntes ieg iche at kunde lade denne Leylighed gaae forbie, thi om ieg hafde opsætt med Biugningen at foretage til førstkomende Aar igien, da hafde det hindret till een anden Colonies Oprettelse sammetiid paa it andet Stæd, och kand ieg saa meget disheller dette foretage, efftersom, efter mine tilforne giorte Forslag, Colonien saa vell der som fleere Steder nødvendig maa oprettis, om det begyndte ellers skall naae dend ønskelig Fortgang, som mand tencher; till Foraaret vill Gud, ventis noget lidt meere till Biugnings Fortsettelse saa vel som nøttige og fornødne Folck till hver Colonie; de i Aar ankomne ere meget slette og uduelige, som iche er Maden værd, og ieg tvifler paa skall udrette noget tilstreckeligt udi Compagnietz Tieniste.

4. Marie Johans Datter gaar nu hiem igien, saa som hun er ichun Compagniet till Bekostning og ingen fornøden Tieniste kand giøre. Jeg ville, de andre toe vare och herfra, saasom de ere os meere till Fortræd end till Nøtte og kommer ichun Skielden og Banden afsted, och ingen tilstrechelig Tieniste kand giøre. Der forlanges derfor slet iche, at nogen Qvindfolch meere blifver her till Landet skichet, saasom mand vell kand være dem foruden. Giertrud Anders Johansens Qvinde laae 7 Uger i Barsel Seng, og er da heller iche meere Nøtte at vente af hende. Jeg motte i Vinter nolens volens copulere Christopher Christophersen med hende, efftersom de dog, endskiønt ieg det hafde hindret, hafde lefvet it forargeligt Lefnet tilsammen, som hver kand tenche. For dismeere at bevæge mig till at føye dem herudi, erbød og forpligted de sig till at forblifve her i Landet saa lenge Compagniet deris Tieniste anstaaer, och at ville have Tilsium og vogte Compagniets Qveg og Chreaturer, som enten er eller hereffter kunde vorde hidsendt. Mand hafde gierne igien nogle Søuer, efftersom vi har ichun it till ofvers, disligeste Gies. Svin var best och lettist at holde her i Landet, besonderlig om een Colonie kommer, som er tencht, her straxen Norden for Pissubigme, hvor der er mangfoldige Lodder, hvoraf mand om Sommeren kunde taget saa meget, som mand vilde, och var en god Svineføde, och Sviinene igien een god Tractement for Compagnietz Folch.

5. Jeg hafde vell it och andet ved dette at repetere, som nest forgangen Aar blefve de gode Herrer Directeurer tilskrefvet, efftersom samme endnu forlanges; besonderlig hvad Spiise Taxten er angaaende, der er mit Raad, at der maa komme

een Spiise Taxt /: hvortill och een Project blef hendsent /: paa det der kand holdes een Uniformitet med Spisningen ved alle Colonierne. Mand skall ellers fornemme, at det vill gaae galt till ved den Nordre Colonie Nepisene, har de saa holdet Huus i Førstningen, saa de nu paa Sidstningen skammelig creperede, i hvor vell de hafde lige saa meget och vell meere Proviant end her. I det øfrige refererer ieg mig till min forrige Skrifvelse af nest forgangen Aar 1724.

6. Det var at ønske, at med hidsendte Præster och kunde [faais] nogle Persohner af gemeene Folchis Børn, som kunde læse og skrive, som mand kunde bruge til Catecheter og iblant Hielpe-Missionairerne at underviise de Wilde, thi een Missionarius allene ved en Colonie kand ellers intet stort udrettes. Jeg hafver ladet min Søn Povell i denne Vinter hiulpet mig till at læse for Grønlenderne, efftersom hand temmelig vell kand Sproget og end bedre end ieg. Dersom hand maa nyde noget for sin Umage, da skall hand fremdeelis continuere der med, saa lenge hand her hos mig forblifver. Skall ieg sige min Sandhed, da fortienet hand det frem for nogen, thi hand har meget contribuert dertill, at mand er saa vitt avangeret udi Sproget, faar och her efter virckelig contribuere meere dertill, efftersom hand vell uden Tvifl bliver den første, som naaer Fuldkommenhed i dette vilde og vanskelige Sprog. De respective Directeurer ville derforre være af Godhed at lade mig igien herom vide sin Villie og Betenchende.

7. Mathias Ferslev skicher sig meget vell og blifver noch habil till Compagnietz Tieniste, disligeste Daniel Baade er een skichelig Mand, og var noch værd at nyde bedre Befordring.

Jeg hafver temmelig stor Besværing og Hinder i mine andre Forretninger formedelst det paalagde Oberhofvet-Embede. Jeg saae gerne, at Monsr. Hartwig Jentoft kunde komme her till Landet igien och enten allene at paatage sig dette Embede, eller i ringeste forordnes mig till Assistentz. Monsr. Bernhard motte denne Gang demitteris for Svaghed udi hans Knæ. Skulle een Colonie blive oprettet lengere om Nord, ved Nordbay, eller der omtrent, som noch var raadeligt, da var Bernhard meget beqvem, did hen sig at begive, thi hand er ikke allene af een god og sterck Natur, men har och gode Gafver at omgaais med de Wilde. Jeg hafver af hans Discursor fornummet, at hand vell dertill skulle sig resolve. Dersom Colonierne kommer paa 8 à 10 Miile nær hinanden at staae, da gjøres just ikke een Mester behovf till hver Colonie, men 3de Colonier kunde noch forsiunes ved een Mester, naar hand var den middelste. — — Hans Egede.

P. S. Om Colonien Nepesine for tillkommende hvad dermed er at giøre, vill ieg iche melde, saasom Claus Hartzen derom vell gifver tilstreichelig Oplusing. Den riige gode Gud Hand gifve, at det, som denne Gang iche ville gelinge, een anden Gang lykkeligere kand udfalde, noch er det och tilforladeligt, at der er god Apparence till Profiter at giøre, hvilchet Gud gifve.

Afskr. Forklaring etc. 1725, 218—23. Bergenskomp. Kopibog, f. 173—76.

97.

1725, 9. Juli. Alb. Top til Bergenskompagniet om Forholdene ved Nipisat, Hans Egedes paatænkte Opbrud fra Kolonien, og den første nys døbte Grønlænder Frederik Christian.

Tvende Herrernis høyst ærede Skrivelser, dend eene af 4de Aprilis, dend anden af 12 ejusdem, ere mig begge den 5te Junij ved Skipper Jens Falchis lykkelige Ankomst til Steden Nepisene, hvor ieg endnu opholdes, ofverleverede, hvorforre ydmygeligst tacker saa vel som for indsluttede Extracter og anden gifven Effter-

retning om Verketz vedkommende Sager, hvilket tillige har gledet mig, i det ieg der udaf seer og fornemmer, at Herrens Forsiun og Kongens Naade er bleven stor ofver Verket til Fortsettelse, hvorforre Herrens Nafn vorde ærit, Kongen velsignet, og de Velædle Hrr. Directeurer ved det samptlige Høyanseelige Compagnie for anvendte Flid og Flittighed her til, af Herren self rigeligen belønnet, Hvad Sagerne ellers vedkommer i Landet, i sær paa Nepisene, hvor ieg for afvigte Aar efter Befaling af Oberhofvedet, Velærverdige Hr. Hans Egede, hafde mit Tilhold og Ophold af Herrens Naade, vilde de Veledele, Edle og Høyfornemme Hrr. Directeurer gunstigst behage at see af indsendte Protocol, der var mig i Hender, indrettet og ofverlefferet paa Herrernis Veigne af Oberhofvedet, saa vel som af min egen korte Relation fra samme Sted, hvor udi findes anført, hvad som i Synderlighed kand vere passerit. Samme Sted Nepisene er i Sandhed ikke u-behagelig, endskiønt mand for denne Tiid maatte opbyrde her fra for vigtige Aarsager. Den siunes og nock som at kunde blive Compagniet sær nøttelig frem for andre, formedelst den aarlige Hvalfangst, her kunde giøres baade om Vinteren, naar Kulden var taalelig, saa vel som om Foraarit til in medio Junii, naar som helst Herrerene ickun self vilde behage at føye tilstreckelige Foranstaltninger her till udi alle Ting, det ieg ikke, som u-kyndig i slige Affaire, endnu veed, vil eller kand giøre Projecter om, men remitterer alle Ting til de Veledele Edle Herrer Directeurernis egen Betenckning, naar Leilighederne af de Erkyndige i Fiskeriet bliver forredragne. Skeer det saaledis, at ieg og til Foraaret atter igien maatte beordres at hen reise til samme Nepisene, som for dend sidste Stund, der er mig bestemt at forblive i Landet, da vil ieg sandelig nok fornøyet hen reise til samme Sted, foruden mit Embede, det ieg ansvarer for Gud, reedeligen stræbe tillige efter min aflagde Troeskabs Eed, udi alle Ting og Tilfelde at søge og see Compagnietz Tieneste, Fordeel og Nøtte forfremmed, alligevel at ieg gandske undslaer og undbeder mig fra at kaldes med Nafn Oberhofved paa nogen Sted og vere indvicklet i Sager, som ieg ikke forstaar, hvilket ieg ikke kand tage mig paa som til egen Beskiemmelse een anden Tiid, naar alleting nøyere, end her maatte vere foranstaldet, igien skulle eftersees. Derimod veed ieg, om Personer, saa sindede som dend gode, reedelige og retskaffne Jentofft, till saadan Station bleve udvaldte, skeede Herrerne saa vel som Compagniet Fornøyelse udi alleting.

Ved min Ankombst til Haabetz Øe er af Hr. Egede sluttet med alles Samtycke, at hand for sit Huus og Familie sampt faae Persohner vil opbyrde her fra, dog er Sagen endnu tvifl-raadig, at mand ikke kand vide, hvordan Udfaldet skeer, imedens faar vi andre og alle at vere fornøuede med Vilkaar og Leilighed, som Tiden og Tilstanden gjør os paabuden. Dend med Skipper Jens Falch udkomne Barberer er antagen i Landet, saasom Jordan ingenlunde var at persvadere hertil ydermeere at forblive. Vor lille nye Christen og Troens Bekiendere, Friderich Christian, lader vedbørlig Herrerne hilse og tacke ved mig for ald dend Omsorg og Forsorg, de veledele Herrer Directeurer saa vel som det gandske Compagnie har baaren og bærer fremdeedes for hannem med alle Landsens Indbyggere baade i aandelige og legemlige Ting, hvilket Gud Herren Self vil belønne. Hand skulde vel self skrive Herrerne til og frembere sin ydmyge Tack, men for nerverende Tiid vil det ei vel lade sig giøre saa vel som kand vendtes een anden Tid, naar han lidet bedre blifver øfvet. Dog, for at viise, hvor vit hand hafver avangerit i at skrifve, indsendes een af hans daglige Bønner, hvilcken hand self hafver skrevet, men ieg føyet Danskens eller Forklaringen hos. Det indsluttede Brev til Missions Collegium fra mig bad ieg ydmygeligst maatte befordres blant andre; ieg har alleeniste underrettet om de tilsendte Spørgsmaal, saa vidt ieg er vidende om disse Ting sampt og erklæret mig for gifne Repriment, dend ieg dog mindst hafde ventet,

saasom ieg sandeligen for Gud uden Opinion ickun hafde forrestillet efter Begier af Hr. Hans Egede min Udreise til Grønland for Missions Collegio med disse Ord: at vere vocerit og udsendt af de veledle Herrer Directeurer for det Grønlandske Compagnie, at gaee Hans Velærværdighed Hr. Hans Egede tilhaande, i hvad ieg til Folkenes Omvendelse i Landet ved Herrens hielpende Biestand kunde komme afsted. Saadanne Ord kunde ieg mindst tenche at skulle blive nogen til Stød; ieg tacker derforre for gifne Underretning eller indsluttede 6te Post af de Kongl. a. n. Compagniet forundte Privilegier Præsterne paa Skibet og i Landet vedkommende, hvilcken Herrerne har behaget at gjøre mig tilsent for dette Aar, men maatte ieg bede fremdeelis baade for mig self og Effterkommere een anden Tiid at maatte gøres underrettet om dend rette Distinction imellem de Kongl. Missionairer og Compagnietz Præster, hvorvidt deris Embede og Udretninger skall skilles dend eenes fra dend andens, da blef mig ald Tvivlsomhed opløst, i hvilcken ieg endnu er ligesom slet indbunden og hæsiterer udi det gandske; dog vil ieg imedens saa gjøre og lære, handle og forholde mig, som ieg for Herren min Gud agter at ansvare og tillige vil vere gestændig for alle Folck. [Takker for tilgodehavende, resterende Løn af 50 Rdlr. for første Aar, hvilcke Penge han ligesom alle ham senere tilkommende Beløb indtil hans Hjemgang beder udbetalt til Hendrich von Rechen.]

Albert Top.

Afskr. Forklaring etc. 1725, 223—26. Bergenskomp. Kopibog, f. 166—70.

98.

1726, 11. Januar. Kong Frederik IV. til Stiftsbefalingsmand A. Undall, Biskop M. Müller, Provst P. M. Tanche og Præsident C. Krog, der ikke er enige i Opfattelsen af deres Hverv, at tilholde Bergenskompagniet, at bringe sine Regnskaber i Orden.

Eftersom Vi af en fra Dig, Peter Matthias Tanche og Christian Krog, under den 28. Augusti udi nestafvigte Aar indkommen Memorial a. u. have ladet Os referere, at I med Dig Anders Undal skal have været af diverse Meeninger angaaende den Inspection, som Vi den 16. Martii forhen a. n. havde befaleet Eder tillige med Dig Marcus Müller, med at tilsee, at de Penge, som vi a. n. have skienket Voris Octroyerede Bergenske Grønlandske Compagnie, alleene til Verkets og Negotiens Fortsettelse herefter, og ey til noget andet Brug bleve anvendte, i det at Du, Peter Matthias Tanche og Christian Krog, udi Anledning af en fra Raadmand Magnus Schytte, som een af bemelte Compagnies Directeurer, til Eder samtlige indkommen Skrivelse, dateret 31. Maji, hvorudi hand giver tilkiende, at Compagniets gamle Regnskaber ikke endda vare til Ende bragte, og til Slutning beder, at I ville drage Omsorg for, at den Capital, som vi a. n. havde destineret til Compagniet, rettelig kunde blive employeret, haver formeent, at I burde have et vaaget Øye, og saaviit skee kunde, forebygge, at ved den Urigtighed, der kunde flyde af de forbigangne Aaringers u-clarerede Regnskaber, den Capital, som Vi til Landets og Missionens Fremtarv haver skienket, ikke skulle forødes og saaledes ey alleene Negocen, men endog Missionen ophøre, naar Compagniets Participanter havde skilt sig af med deris Geld af publique Penge, og siden ikke fant deres Regning ved nogen merkelig Profit eller Fordeel, og Du, Anders Undal, er af de Tanker, at forommelte Vores til Eder samtlige, som Inspecteurer, a. n. ergangne Befaling ikke anderledes tilholder Eder at have Indseende med forommeldte Penge, end at de alleene bliver anvendte til Verkets og Negocens Fortsettelse herefter, og ey til noget andet Brug, og at Du formeener, at siden ingen Penge udi Compagniets Cassa skulle være indkomne, Eder da udi samme Vores a. n. Befaling ikke

gives ringeste Anledning eller Tilladelse at inquire om, hvorledes Pengene bliver anvendte, førend noget af samme Capital til Verkets og Negotiens Fortsettelse er bleven employeret, og Directeurerne skulle efterlade a. u. at fremkomme med den Underretning, de a. n. ere anbefalede at meddeele Eder, da saasom Vi udi forommeldte Vores a. n. Befaling af den 16. Martii udi nestafvigte Aar have anordnet Eder som Inspecteurer at tilsee, at de Penge, som Compagniet nyder, alleene anvendes til Missions Verkets og Negotiens Fortsettelse, herefter, og ey til nogen anden Brug, saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I samtlige først tilholder Compagniets Directeurer, forderligst at bringe de forbigangne Aaringers u-clearerede Regnskaber til Endskaab, og det saaledes, at de af Os Compagniet tillagde Penge ikke confunderis med de første Aaringers Udgifter, og derefter drager vedbørlig Omsorg for, at det som Compagniet bliver hiulpen med ex publico, ikke andensteds bliver employeret, end efter forberørte Vores a. n. Befalings Indhold.

Frederichsberg den 11. Januarii 1726.

Norske Miss. 1726, 6.

99.

1726, 1. Februar. Kong Frederik IV. til Inspektører og Direktører ved Bergenscompagniet at prøve det af H. Egede indsendte Forslag til Oprettelse om Kolonier i Grønland; de saavel af Compagniet som af Missionskollegiet opsendte Præster skal antage sig Grønlændernes Omvendelse og staa under Missionskollegiet.

Eftersom den i Grønland værende Missionarius Hr. Hans Egede til Os Elskelige Vores Tilforordnede udi Missions Collegio haver indsent et Forslag om Coloniers Indrettelse i bemelte Grønland saavel til Indbyggernes Omvendelse som til Negotiens Befordring og Fremvekt, saa tilskikke Vi Eder herhos bemelte Forslag og ville a. n., at I samme med hinanden nøye overveier og Os da Eders a. u. Betenkende, om hvis derudi til Missionens og Negotiens Opkomst er proponeret tillige med Forslaget, saa snart mueligt er, indsender, saasom Vores a. n. Intention gaar derhen, at saavel Missionen som Handelen paa Grønland i beste og mueligste Maader skulle befordres og de dertil ex publico contribuerte Penge ey forgiæves eller til anden Brug anvendes. Dernest give Vi Eder hermed a. n. tilkiende, at de Præster, som efterdags af Compagniet beskikkes ligesaavel skal tilholdes at besørge Grønlændernes Omvendelse, som de øvrige, hvilke af Os ved Vores Tilforordnede i Missions Collegio didsendes, og at de af Compagniet udskikkede Præster iligemaade skulle dependere af bemelte Missions Collegio i de Sager, som angaar de geistlige Forretninger.

Frederichsberg den 1. Februarii Ao. 1726.

Norske Miss. 1726, 22.

100.

1726, 20. Juni. Hans Egede til Bergenscompagniet om den Nød, han og hans Folk er stedt i.

Udj stor Confusion og Hiertens Betregelse maa ieg nu tilskrifve Dem, beklagende dend slette Tilstand vij ere udj bestædde, formedelst vore Skibers Udeblivelse, hvilchet har tvunget mig til at paatage mig denne besværlige og

fortrydelige Reyse her til Sydbaye, for at finde de her sædvanlige forsamlede Hollandske Skibe og faae nogen Undsætning hos dennem til Lefnetz Ophold for tilkommende, hvis Ulycken skulle være saa stor, at ingen Skibe til os meere i dette Aar skulle ankomme, saasom voris Proviand er alt medgaaet, men Gud bedre, har saa got som lidet og intet bekomet, hvilchet alt sammen, efter som Monsr. Iacob Gelmeyden, som nu ogsaa overgaaer med de Hollandske Skibe, vel omstendeligere dennem kand referere, er det uforneeden herom vidtløfttig at melde. Er Mennisen Aarsage til denne Confusion, da naade dem Gud, men er det Guds Gierning self, da skee Herrens Villie. Jeg accorderede vel med 2de Amsterdamske Commendeurer, at naar de kom fra Vest-Reysen, hvorthen de nu udgaar for at krydsse effter Hvalfiske, skulle de løbe ind paa Colonien hos os og assistere os med hvad Proviand de kunde endtøbrige, og for Fragt indtage Compagniets Goeds og Skindvahre, som ellers ligger her og bliver forderfvedt, hvis vore Skibe icke imidlertid skulle ankomme. Og at dette skulle vere diss wissere, steeg og Gelmeyden ind til dem, dog ieg tvifler fast paa, de holder deris Løffte. Gode Welyndere, nægtes Eder dend tilbørlige Assistance til Verckets Befordrelse, da for Guds Skyld, kald Folcket igien herfra Landet; hvercken jeg eller een anden forlanger lenger her at blive paa saadan Maade. Skulle vore Skibe til Foraaret icke betimelig ankomme og vi i denne Elendighed skulle kunne overstræve, da bryder vi alle op og in primo Junj begiver os hid til Sydbaye for at gaae herfra Landet; kommer her icke 2 Aars Proviand og een viss och skichelig Spise-Taxt, da bliver her icke en Mand i Landet, hvilchet er u-forsvarlig baade for Gud og Mennisen, at sætte Folck i saadan Pericul. Gud hielpe os arme betregnte Mennisker denne tilstundende haarde Vilkor vel at overvinde, endog mig krænckis icke saa meget min og mines Nød og slætte Tilstand, som de mig paa Halsen liggende Folckis, hvis Knurren og Utaalmodighed ieg daglig maa høre. Nu ieg haaber næst Guds Hielp, at Vercket endten med større Alvor og Eftertrych bliver foretaget, eller og slett til indtet, huori ieg alt refererer mig til min afgangne Aar hiemsendte Forslag og Betenckninger, efftersom min forstøred Tilstand nu icke vil tillade her om at melde. Gud vende alting til det beste.

Hans Egede.

Af Sydbaye udi Stradt David d. 20. Iunii 1726.

Afskrifter: Adsk. Dok. ang. det Bergenske Grøn. Comp. 1725 og Akter vedk. den grøn. Komm. af 10. Jan. 1727. Jfr. Supplikprot. 1726 II 234.

101.

1726, 9. September. Kong Frederik IV. til Stiftsbefalingsmand A. Undall, Biskop M. Müller, Provst P. M. Tanche og Præsident i Bergen C. Krog, at han bifalder deres i Svar paa den dem under 1. Febr. afæskede Erklæring vedrørende H. Egedes Forslag om Oprettelsen af 10 Kolonier afgivne Betænkning, hvorefter der kun skal anlægges en Koloni, og om den til Handelen og Missionen henlagte Fond.

Eftersom Vi af Eder, Hr. Peter Mathias Tanche og Christian Krogs, i Anledning af Voris til Eder samptlige d. 1. Februarij udi indeværende Aar ergangne a. n. Befaling, anlangende at erklære Eder over Hr. Hans Egedes Forslag om 10 Coloniers Indrettelse paa Grønland, af dend 28. Junij sidstafvigtil til Os nedsendte a. u. Erklæring hafve fornummet, at slige Coloniers Indrettelse og Vedliiigholdelse, effter det Grønlandsche Compagnietz Directeurs Bereigning, for det første Aar vilde beløbe sig til 31,000 Rdr., og siden aarligen 22,630 Rdr., saa at ved 10 Colonier, foruden Indrettelsen, aarligen skulle tabis 12,630 Rdr. som udi 3 Aar ville foraarsage, at dend til Verckets Fortsettelse af Os a. n. skienked Capital

aldeelis blev forødt, uden at mand engang kunde gjøre sig Haab om at hver Colonie aarligen skulle kunde importere 1000 Rdr., men at Eders, fornevnte Hr. Peter Mathias Tanches og Christian Krogs a. u. Tancker udi det af Eder forberørte Eders Erklæring gjorde Forslag om dette Verch gaar derhen, 1) at der for den nærværende Tiid paa Grønland ichun blev underholdet en Colonie paa et af de folkerigste Stæder hvor det var beqvemt til Skibshavn og Fiskerie, i henseende, at Erfarenhed haver lært, at Coloniers Underholdning svæcher Negotien meere, end Coloniens Folch i dend korte Tid af Sommeren ved Handel deri Landet kunde profitere. 2) At en Capital forud af de til Missionen og Negotiens Fortsættelse destinerede 60,700 Rdr. maatte henleggis til de Udgifter, som enten kunde være medgaaet til indeværende Aars Udgifter, eller til neste Aar requireris, samt til Remisser for Capitalen i vor Kiøbstad Bergen at annamme og udi klingende Mynt at oversætte, indtil Capitalen fra Stifterne kunde indkomme: saa have Vi saadant Eders, bemelte Hr. Peter Mathias Tanches og Christian Krogs a. u. gjorde Forslag, som vel grundet, a. n. approberet, og derfor hermed give Eder samptlige tilkiende, at for dend nærværende Tid ichun een Colonie paa Grønland skal underholdes og det paa et af de folkerigeste Steder, hvor det er beqvemt til Skibshavn og Fiskerie, saasom det er at formode, at Missionen heller ved een Colonie skal have Fremgang, end ved fleere, som formedelst u-profigterlige store Udgifter og Mangel af Penge, inden faae Aar maatte ophore. Dernest have Vi a. n. bevilget, at af dend til Missionens og Negotiens Fortsættelse destinerede, og af Eder til 60,700 Rdr. anslagne Summa, som dog vel icke vil, i Henseende til formodentlige Restancer, og hvis for Officererne afgaar, dertil beløbe, maae henlægges en maadelig Summa til Udgifter, som enten er medgaaet til dette Aars Udgifter eller neste Aar udfordres, samt Remisser for Capitalen at annamme og i klingende Mynt at omsette; dog skal forskrevne Udgifter først tagis af dend Summa, som Compagniet ved Lotteriet vindes og om mueligt var, sees derhen, at samme dermed bestrides kunde, førend noget af de fra Stifterne indkommende Penge til deslige Udgifter maa røris. Hvad sig dend øvrige Deel af forskrevne Penge som i det allermindste af 42,000 Rdr. og vel meere, om det i nogen Maade kand være mueligt, skal bestaae der og u-formindskelig og u-rørt bør blive, anbelanger, da ville Vi a. n., at samme af Magistraten i bemelte Bergen paa en saa fast og u-ryggelig Foed skal udsettes paa Rente, at Vi og Vore Arfve-Succesores i Regieringen altid for samme Capital, som maae og skal nyde ald dend Sikkerhed, som Loven giver u-myndiges Capitaler, i alle optenkelige Maader kunde være forsichrede, saa fremt icke Magistraten og Bergens Bye, om noget deraf skulle blive u-vist, selv dertil ville blive ansvarlige, hvorefter Magistraten i det mindste eengang aarligen, eller saa tit I det af dennem maatte forlange, have at give Eder en skriffelig Underretning under deris Hænder om, hvorledes Capitalen er udsat, af hvilken I en rigtig Copie med udførlige Demonstration om Capitalernes og Verkets Tilstand ved hvert Aars Udgang, til Voris Danske Cancelie haver at nedsende, og naar da saaledis forskrefne Capital paa Rente er bleven udsadt, ville Vi a. n., at dend aarlige Rente deraf til Missionens og Negotiens Fortsættelse paa Grønland maae anvendis, saasom Vi ingenlunde ville, at enten forskrevne Rente, eller den til foranførte Udgifter lagde Capital maae confunderes med de første Aaringers Udgifter, og udi det øvrige haver I Eder Voris den 16. Martii udi nestafvigte Aar, og den 11. Januarii samt 1. Februarii udi indeværende Aar til Eder ergangne Ordres, for saa vidt de icke ved denne Voris a. n. Befaling kunde være forandret, i alle Maader a. u. efterretlig at holde.

Fredensborg den 9. September Anno 1726.

Norske Miss. 1726, 162.

102.

1727, 10. Januar. Kong Frederik IV. til Statholder D. Wibe og Biskop B. Deichman at antage en regnskabskyndig og uvildig Mand til at undersøge det Bergenske Kompagnis Administration.

Eftersom Vi med største Mishag have maat fornemme, hvorledes Directeurerne for Vores Bergenske Grønlandske Compagnie, efter at Vi dend 9. Septembris udi næstafvigte Aar iblant andet a. n. havde ladet rescribere Os Elskelige Inspecteurerne over bemelte Compagnie, at af de til Missionens og Negotiens Fortsettelse paa Grønland destinerede Penge maatte henlægges en maadelig Summa til nestafvigte og indeværende Aars Udgifter, saa og at i det allermindste en Capital af 42,000 Rdr. af forskrevne Penge af Magistraten udi Vor Kiøbsted Bergen skulle udsettes paa Rente, som uformindsket og urørt skulle blive bestaaende, ey alleene skal have frasagt sig Directionen, men endog at det, af de af de tvende Directeurer for Compagniet, nemlig Os Elskelig Jean von der Lippe, Vores Commerce Assessor, og Jens Refdal den 22. Octobr. sidstleden indleverede Regninger for hvis Vi til dette Compagnie a. n. haver destineret, skal befindes, at den heele Bergenske Lotteries Cassa er forødt, saavel Compagniets, som de andres Gevinster, dernest, at under forskrevne trende deris Direction er af de Contributioner, som beregnes til den 17. Octobr. sidstafvigt at være indkommen Capital 17,635 Rdr. 13 Sk., angrebet at betale dend Geld med, som er gjort foruden Lotteriets Cassa i de Aaringer 1723, 1724 og 1725, saa at efter samme Reingingers Forklaring skulle Lotteriets Casse blive skyldig til fornævnte Jens Refdal 26 Rdr. 2 Mk. 4 Sk., hvortil viises ingen Behold i Lotterie Cassen, mindre hvorfra de udtroknede Gevinster enten for Compagniet eller andre skal komme, da dog nu indtil videre burde have været in Cassa 19,756 Rdr. 13 Sk., med hvilken Omgang forbemelte Directeurer tvært imod Vores a. n. Befalinger af den 11. Januarii, 1. Februarii og forberørte 9. Septembr. udi nestafvigte Aar, hvoraf Eder herhos rigtige Copier tilskikkes, skal have anmasset sig Contributionerne til at betale de forrige Aaringers Udgifter med, og samme dermed confunderet, og omendskiønt tvende af Inspecteurerne ved Skrivelse af den 28. Junii 1725 har forlanget de maanedlige Extracter af Directeurerne paa de indkomne Penge af Contributionerne og tilholdet dem at bringe Lotteriets Regnskab til Ende, saa og erindret dennem, at de uden Inspecteurerens Videnskab ikke maatte bruge nogle af deslige Penge til Udgifter, skal de alligevel have negtet at holde sig saadant efterretlige; samme Erindring skal ogsaa siden være bleven igientagne udi Breve af 22. Januarii og 1ste Februarii afvigte Aar, og da Inspecteurerne have krævet Regnskab for de indkomne Contributioner, skal Directeurerne den 25. Maii sidstleden have forklaret, at 11,480 Rdr. 2 Mk. 10 Sk. vare indkomne, men taug med, at de noget deraf havde udgivet, med videre Directeureres herudindnede brugte Omgang. Da saasom Vi a. n. have fundet for got at lade saadan baade Inspecteureres og Directeureres samt alle andre Vedkommendes i saa Maader brugte Forhold ved en Commission udi Vor Kiøbstad Christiania undersøge og examinere; Saa er nu hermed Vores a. n. Villie, at enhver af Eder til sig tager een god fornøftig Regnskabs kyndig og u-interesseret Mand og da for Eder samtlig udi bemelte Christiania inden en vis Tiid, i det længste af 3 Maaneder, indvarsler alle vedkommende saavel Inspecteurer, Directeurer, Bogholder som Hoved Interessenter eller hvo I fornøden kunde finde, med alle deris Regnskaber, Correspondencer og Documenter samt alt hvormed enhver kunde tænke sin Sag, Direction og Inspection at forsvare, og saafremt nogen over forskrevne Tiid skulle udeblive, maa de vente, at der da imod dennem in contumaciam skal blive procederet, hvorefter I, naar Vedkommende for Eder faar produceret alt, hvis I af dennem kand finde fornøden til

Oplysning herudinden at fremeske, med hver andre nøye haver at overveye, hvorledes Administrationen været haver, samt hvo der haver Ret eller Urætt, saa og hvad enhver skyldig befunden burde lide og undgielde, hvor over alt I Eders a. u. omstendelige Relation tillige med Eders Betenckende hvorledes denne Handel videre fortsettes, kunde til Vores videre a. n. Resolution til Os haver at nedsende. Derefter I Eder a. u. haver at rette, og udi det øvrige vente Vi Eders a. u. Relation, at I denne Vores a. n. Ordre haver bekommet.

Frederichsberg dend 10. Januar Anno 1727.

Norske Miss. 1727, 4.

103.

1727, 4. Juli. Hans Egede til Bergenskompagniet.

Eftterskrefvne 3de Puncter blefv seenist forgiet at gifve Undretning om:

1) Om det Qvæg, som er sendt till Landet, om det lever endnu, hvad Afvling det har tillagt, eller om det er formindsket, hvad der till er Aarsage?

Rsp.: Af Qvæget, som er kommet her till Landet, er Endeel endnu i Lifve, men Endeel bort død. Det store Qvæg, som er Kiørne, og var en Oxe og 2de Kiør, er endnu i Lifve og har afvlet 2de Qvie Kalfve og nyligen 2 Oxe Kalfve, som lefver. Men Faarene, som kom her till Landet, og mand det første og andet Aar fich nogen Afvling af, døde om Vinteren 1724, og det Endeell af Mangel paa Foeder, Endeel ochsaa af Agterens Skyld /: Giessene, som kom hid, døde och bort for samme Aarsage :/. Skulle mand være betencht paa at paasette Qvæg her i Landet, da motte de føris paa en Sted, hvor de kunde hafve god Gresgang om Sommeren og tilstreichelig Foer samlis for dem till Vinteren, hvor till Fiorden Amaralik, nest ved, hvor de gl. Norske och har boet, er dend beste og beleyligste Platz, hvor der kand paa settis meget Qvæg. Men her paa denne Sted kand det iche lade sig giøre, thi for ofvenmelte faae Bæsters Ophold har mand stor Møye, i det mand vitt omkring faaer at hente og slaae Høe till dem till Vinter Foer, umeldet, at der och om Sommeren er slet Gresgang for dennem her paa Øen ved de Wildis Huuser, hvor lidt Gress groer, men ingen andensteds, og derfor maae hafve en Mand, som intet andet kand giøre end fare imellem till dem, foruden de som har at bestille med at sanche og slaae Høe till dem till Vinteren. Og hvis de meere skulle formeeris, nødis mand dog at dræbe dem for Mangell af Foeder. Men der imod kunde ichun 2de Mand udj Fiorden Amaralik besørge en stor Hob Qvæg baade Vinter och Sommer. Her hos vill observeris dette, at om Qvæg skall paasettis, da motte mand forsuius med et dygtig Menniske, som till Bæsterne veed at hafve tilbørlig Agt og Omsorg.

2) Af hvad Aarsage efter giorte Forslag 1725 om 10 Coloniers Oprettelse ichun 1 Præst, 2 Catecheter og 1 Kiøbmand og 8 Gemeene til hver Colonie forlangis, men ved faaere Colonier flere Folch?

Rsp.: Aarsagen er denne. Om Colonierne kom 10 til 15 Miile nær hinanden at staae, da var det noch med at hver Colonie blefv forsuiudet, som melt, med 1 Præst, 2 Catecheter, 1 Kiøb-Mand og 8te Gemeene, thi da hafde mand iche behofv at giøre nogen Reyser og Touchter for Handelen Skyld, saasom mand hafde der de Wilde udj en kort Distance omkring sig. Men skall ichun 3 Colonier blifve, da behøfvis och flere Folch, thi her vill Touchter giøris, om nogen Handel skall øfvis, hvortill med øfvrige Coloniens Forretninger ey ringere end 20 Mand Gemeene ved hver Colonie maae employeris, nemlig med 2de Stoere Baader, som till Han-

delen brugis, behøfvig 8te Mand, till Brendis Indsamling i ringste 4 à 5 Mand, till Laxe Fiskeriet ochsaa 5 Mand, 1 Koch til Colonien og 1 Menniske, som hafve Chreaturene under sin Opsium, hvor Chreatur kand holdis; her hos en Bogholder og Assistent foruden Præster og Catecheter till de Wildes Undervisning. I Fremtiden kand vel noch ochsaa i denne Punctt blifve minagerit, ved det at dend 3die Deel af Coloniens Tieniste Folch kand komme till at bestaae af Landets Folch selv, som icke trecher saa meget i Kost og Løn som vore egne.

3) Hvad Regenskab mig er bekiendt aarlig har været fremsendt til Directeurerne for ind og udgaaende Vharer og hvorledis der med er forholdet?

Rsp.: Herom veed ieg ingen Undretning at gifve, men Bogholderen, som er og været hafver, veed derom best Oplusing at gifve, allene Attester paa hvad consumerit er, er af mig Bogholderen meddeeleet.

Till Slutning maae ieg melde om dend canalieuse Gierning, som 6 Hollandske Skibe udj Hafvnen ved Nepisene indkomne 1725 strax effter at vore Folch hafde brudt op derfra, har forøvet paa voris der sammesteds efter staaende Huus, nemlig effter Grønlandernis Beretninger /: som effter alle Omstændigheder eragtis noch som forholder sig saa i Sandhed :/ hafver bemelte Skibs Folch, som laae der udj Hafnen, sat Ild paa Huuset. 4re af Skipperne kiendte de og nefvnte ved Navn, som de sædvanlig lader sig kalde med af de Wilde, nemlig 1) Agna Palluse 2) Pytob Nianga 3) Kalluse Kutkiu 4) Auke Uttokarsuak. Af hvilche de 2de første ere os ubekiendt, men de 2 sidste kiende vi noch, som er Kalluse Kutkiu, hvilchen er Gillis Svartz og farer for Wiinhop udj Amsterdam, dend 2den, Auke Uttokarsuak, som er dend gamle Cornelius Bunk, begge Handlere, og at disse har været iblant og af de udj Nepisene eller Weidefiorden paa den Tid beliggende 6 Skibe, har ieg uformercht af Hollænderne selv udspurd. Det var at ønske, at mand kunde faae de Karle fatt og faae nogen Repressalier igien for saadan skammelig og skadelig Gierning.

Hans Egede.

Grønland d. 4. Julij 1727.

Egh. Det Deichmanske Bibliotek.

104.

1727, 14. Juli. Hans Egede til Bergenskompagniet om Grønlandernes Omvendelse.

Hvad Maade og Mojeng der vil bruges til at bringe Grønlenderne til Lydighed, eftersom intet sønderligt er at udrette med dem, saalenge de maae leve udj deres Vildhed og Selfraadighed, da vil det schee med List og Lemfældighed, hvortil ieg har optengt denne Motive, og sagt for dem, at nogle onde og galne Folk har sammen rottet sig, at ville komme hiid og slaae dennem ihiel, for hvilke voris Konge har taget dennem i Forsvar, og derfor sendt os hiid til Landet, og at ieg schal lere og underviise dem; vilde de nu tee sig schichelige, og forholde sig efter mine Ord og Underviisninger og give Kongen noget Spech til Betahling for hand saaledes tager dennem i Forsvar, da vil hand hindre, at disse slemme Mennischer ey schal komme her til dem og tilføye dem nogen Skade, hvis icke, da reiser vi herfra, og saa kommer bemelte slemme Folk hid til dem igien, og overfalder dem. Eftersom disse Stackler ere heel let troende og frygtagtige, da har de erklert sig, gierne at ville give og giøre, hvad vi af dennem forlangede. Jeg vil forsickre, at ved dette Middel schal langt meere kunde indbringes, end ved Handelen, thi om ieg kunde til hver af disse foreslagne 3 Colonier tilregne 300 Familier (da der dog vel findes dobbelt saa mange, og vel meere, eftersom

jeg for 2de Aar siden udj en Circumferentze af 4—6 Miile her i Nerverelsen hafde talt 200 Familier), og om hver Familie ickun skulle betale 1 Tde. Spech aarlig, beløber det sig til 300 Tdr., som af hver Colonie indkommer, ellers for det øvrige vil de og holdes i Tugt og Orden, saa at, naar nogen af dennem modvillig peccerede imod de paalagde og foresatte Regler og Paabud, da maatte de andre til Afschye exemplariter straffes, som icke heller schal koste stor Ombrage og dog udrette en stoer Frygt og Skrech iblant dem, det vi nock har fornunnen, thi naar een af dem for nogen Uschichelighed er bleven braf afprylt, har det foraarsaget saa stoer Skreck i de andre, at mand har kundet formaaet dennem til hvad man vilde, ja mange af stoer Frygt flygted langt bort fra os; her af kand sees, hvad liden Frugt der kand skaffes ved det at ichun en eeniste Colonie skal blive, thi hvad vil det frugte, at mand lever og underviiser dem, og de icke schal holdes i Tugt at gjøre efter det, som de haver hørt og veed, men lader dem leve efter gammel Manere, ligesom de lyster, hvorfra de icke kand holdes uden ved Tugt og Disciplin, men setter mand dem nu til rette skarpeligen, som vel burde, da flygter de alle bort, at vi icke beholder en eeniste hos os, hvilcket de vel maa lade blive, naar mand hafde dem indsperrit imellem visse Colonier.

Hvad som derfor nu er forreslaget, er gandsche nødvendig, saa udj desens Verckstilliggjøreelse Grønlændernes Omvendelse aldrig kand udføris, men er ligesaa got alting gandsche at ophæve, end forgieves og uden Frugt og Fremgang med stor Kiedsomhed og Fortrydelse at arbeide. Mig er slet inted at gjøre om en timmelig Fordeel, naar icke tillige Guds Ære, og arme Menniskers Salighed kand blive befordret, og som Gud veed, ieg det sidste af Hierted ønscher og forlanger, og aldrig vil spare derpaa at anvende mig selv og alt hvad ieg eier og formaar, da vil ieg til Slutning og have vedkommende denne betydelige Punct, om ieg kunde, kraftigt og hierteligst forestillet og insinuerit. Dend almægtige Gud gifve dertil Lyche og Fremgang for sit allerhelligste Nafns Skyld. Det ønsches hierteligst af

Hans Egede.

Grønland d. 14. Julij Ao. 1727.

Afskrift i: Protocol om det Grønlandske Wesen 1727 forrettet af C. J. Petterson, Lit. A. f. 46 f.

105.

1727, 23. Juli. Assistent M. Fersleff til Bergenskompagniet om Disko Bugten og Oen.

Assistenten Monsr. Mathias Ferslefs Relation om Landet Grønlands Beskaffenhed Nord i Bugten og Discho Eiland saavidt hand haver erfahret paa Reisen med Skipper Ebbe Mitzel 1727.

1. Discho Reed paa 69 gr. 8 min. liggende, hvor vi dend 16. Junij med Skibet ankom, var ieg tillige med Skipperen paa Land for at informere os om Steenkullene med viidere; der forefandt mand et sandigt Land med Sand Sletter og Bancher, streckende sig vel en Miil op til Lands, hvorigien lod sig tilsiuene store Steenklipper, som oven paa siuntas at vere gandsche slette med Snee og Iis betagte. Lige ud fore, hvor Ancker Pladtzen er, sees ved Siøe Breden en liden Steenklippe streckende sig langs Søekandten ungefehr et got Riffelschud, hvilcket af de hollandsche kaldes Schantzen; dend er og med Guds Almegtighed saadan skabt, som dend med Flid af Mennisker til saadant kunde være forarbeidet. Landet med Søe-Kandten, om endschiønt det ickuns er bare Sandgrund, med gandsche kort Lyng bevoxen, og utienlig til at dyrke, er der dog i Manqvement af een bedre

Sted slet og beqvem nock til at oprette Huus Vaaninger paa, men Vand feilede vel Vinterdagene, thi endschiont her løber een Elf (hvor efter Beretning af nogle Grønlender, mand her antreffede, faaes smaae Lax om Sommeren, som ere til $\frac{1}{2}$ Alen lange, og schal Laxsen over alt udj Bugten, som mig og siden blef berettet, ey være lengere), saa er det dog tenckeligt, at dend om Vinteren formedelst sterck Frost blef udtørchet, og var bemelte Elf det eeniste fersche Vand, mand der kunde fornehme, desforuden er og meget besverligt, med sydlige Vinde at komme med noget Fartøye der til Land. Steenkullene fandtes een kort half Fierdings Veig Ost vart fra Schantzen, udskydende en Aare 1 Favne breed i en Sandbacke ungefehr 3 Favne høy, tet ved Siøen, hvor mand tog en Prøve baade af Sanden og Kullene; dets unanseet gick mand dog et lidet Støcke op fra Siøkandten, i Tancke at see noget Tegn til samme Kul Aare lenger oppe, hvor mand og fandt over alt i Sanden af forbemelte Kul, og endelig til Slutning treffede Aaren igjen, som streckede sig N. O. op mod Fieldet; som det lod sig ansee, og mand kunde slutte efter Øyesiun, skulle der icke blifve Manqvement paa Kul i mange Aar, naar de blefve udarbeidede (hvilcket uden stoer Besværing, formedelst de findes udj Sanden, vell schulle lade sig giøre), om een aarlig nogle Skibs Ladninger derfra blefve afhentede. Grønlenderne foredrog ellers, at til een Miils Vegs Norden for denne Sted mod Søekandten var end meere af saadanne Kul at faae; de berettede og, at der under Discho Reede schal om Foraarit, naar Isen er borte, vere dend beste Hvalfangst, hvor Hollenderne og mestendehl fischer.

2. Rhode Bay paa 69 gr. 3 m beliggende, Coursen O. S. O. fra Disco Rhed $5\frac{1}{2}$ Mile ind paa Fastlandet, hvor mand d. 19de dito igienkom til Anchers, er et Land, som til nogen Bygnings Plads fantes gandsche utienlig; der forefant ieg en gandsche svoflagtig, med Jern Rust beblandet Materie i Fieldet, desligeste og ungefehr $1\frac{1}{2}$ Miil S. O. vært fra der Skiibet laae, fantes og af samme Art, men dog med een glimrende Sand hos, af hvilche 2de Sorter haves Prøve.

3. Sandbay liggende paa 68 gr. 46 m., Coursen Synden for Rhode Bay $4\frac{1}{4}$ Miile, hvor vi d. 22de nest efter gick til Anckers, befandt mand Landet slet langs Siøkanten, men til Bygnings Plads (formedelst der ey var noget tilforladeligt Vand) ubeqvem. Jorden derover alt med gandsche kort Lyng bevoxen, bestaar af hviid Sand med Leer sammenblandet, og ey dyrchendes. Jeg var og med Styrmanden ved Iisefiorden, for at see, om der ey iblandt Iisen var aabet Vand, men befandt dend at ligge gandsche tet tilpachet Fiorden ind igiennem, med forferdelige store Iisbierge, saa der ey var aabet Vand at see. Og sees der overalt i Discho Bugten adspredde Iisbierge med andet smaae Iis, som bemeldte Fiord skyder fra sig; der erknydigede jeg mig og hos Grønlenderne, om hvad fornøden var, iblant andet, om de icke var viidende, hvorfra denne forferdelig Iis, som saaes i forbemelte Fiord, maatte have sin Udprung, hvorpaa de svarede sig ey at være viidende herom, uden at dend (som vel er tenckeligt) maatte komme fra det sig langs paa Landet streckende gresselige Iis Field; ellers berettede de, at ud paa Høsten drifver bemelte Iis til dels udaf Fiorden til Søes, saa de kand fare et langt Støcke Veigs ind paa Kobbefangst.

4. Som mand nu var paa Høyderne, hvor en beqvem Bygnings Plads maatte udsøges, og mand endda til Dato ingen hafde funden, resolverede jeg tilligemed Skipperen at reise med Baaden til Viere Bay, som er S. W. 2 Mile fra Sandbay paa 68 gr. 41 m., hvor vi og antreffede en meget beqvem Plads til at bygge paa, nemlig en Dahl 1 Fierdingveigs lang og et temmelig Canon Skud bred, streckende sig ungefehr i N. W. og S. O., hvor der er ved den N. W. Ende et fersch Vand $\frac{1}{2}$ Fierding Veys langt og meestendehl half saa bredt; iligemaade er og et megtig stort fersk Vand paa dend S. O. Ende af bemeldte Dahl, hvilchet mand ey kunde see

Enden paa, formedelst det strechede sig Ost vart ind imellem Fieldene. Leer, Steen og Torf fattes der og icke til at bygge med, og bestaar mestendehl Jorden af Leer og Sandgrund, dog fandt man paa den synder Siide af Dahlen en leeragtig Jord, hvoraf en Prøve; under Fieldet paa samme Side fandt ieg og i en Steen, som af Fieldet var udfaldet, een gulagtig Kiis, hvilken og haves Prøve af. Ellers har mand seet over alt i Fieldene baade her og paa de andre Steder mand har været, een meget svovelagtig, med Jern beblandet Materie, ligedannet som den Prøve, der haves fra Rohde Bay. Klipperne ere i sig selv alt graae Berg; Tørveskiær saaes der icke nogen Tegn til, men som Steden i sig selv i andre Maader er meget god, saa haver dend og en god Naboe, nembliq Discho, som kunde giøre dend forsiunet med Kul til fornøden Brende, eftersom der ichun er /: Coursen N. W. til N.:/ 9 Mile over. Paa fornefnte Plats kunde vel om Sommeren holdes Creaturer, men til Vinterføde, saa vidt mand for denne Tiid har kundet seet og erfaret paa andre Steder, saavel som der, var lidet eller indtet at faae. Skiøtterie schal der og icke endten Vinter eller Sommer vere nogen Manqvement paa, hvilket ieg endelig til dels har erfaret. I det øfrige er der en meget god Skibshavn, hvor der kand ligge mange Skibe i Beskøtts for alle Vinde og een god Ancker Grund, saa at om mand kom der ind med et Skib foruden Ancker og Toug, kunde det blive salverit. Over alt er dette dend eeniste Sted, saa vidt mand har været og seet her i Bugten, som medfører nogen ret Beqvemhed til een Bygnings Plads.

5. Grønlændernes Beretning ere in alles, for saa vidt jeg har kundet udspurdt eensstemmige og ere efterfølgende:

Drifve Tømmer findes gandsche sielden noget af der paa Grentzerne, Loug eller Kratskov findes der ey, som til Brende eller noget andet kand være tienligt. Deris Huuse er ligesaadanne indrettede som her under Syd, men i Steden for Drifve Stocker til Bygningstømmer bruger de Hvall Reeber og andre Been. Reensdyr, Harrer og Rypper ere der over alt, icke i stor Abondance, men dog meere end som her søer efter eller paa Grentzerne ved Colonien. Smaae Lax faaes der paa adskillige Steder om Sommeren, mens ey stoere; smaae Torsch faaes og undertiiden, men dog sielden; andre Slags Fisch haves der icke, undtagen Lodder og Rounkahl, hvilcke haves i Overflødighed. Hvalfische sees der ey om Vinteren, alleeniste om Foraarit, saa snart Isen er af Bugten, da de begynder at fische, som og vahrer til noget udj Juni Maaned, da dend igien bortgaar. Isen ligger om Vinteren over heele Bugten, dog til deels gandsche tynd, og gaar icke bort førend sidst i April, eller først in Majo, da mand kand fahre, hvor mand vil fra faste Landet. De kiører paa en Sledde om Vinteren, som under med Hvalbeen er belagt, hvilcken 4—5 Hunde maae trecke ud paa Bugten, hvor de ved deris dertil giørde Huller i Iisen skyder Kobber, Hvidfisch og Hvalross; Enhjørning faaes der sielden.

Landsens Indbyggere bliver [ilde] begiegnede af de her paa Landet farende fremmede Skibe, hvilcke efter Beretning af Grønlænderne, naar de i deris Nærwærelse dreber en Hvalfisch, bliver dend dennem uden nogen Betaling at reigne imod deris Villie gandsche fratagen, som dog er tvært imod dend dennem af deris Øfrighed fra vedkommende Steder gifne Ordres. Men dette gandsche u-anseet hafver dog en Hamburger i denne Sommer (efter Beretning af hans egne Folck, som jeg talte med, kort førend voris Arrivement i Discho Bugten) iligemaade taget med Gevaldt en half Hval med behørende Barder fra Grønlænderne under Discho Eiland, og om endskiønt de paastoed Betahling derfor, nød de dog ey andet, end blef truet med Hug og Slag.

Alt forskrefne, som er, hvad jeg for min Part ved Reisen kand have observert, og i Sandhed saaledes befunden, ville jeg ønsche at maatte ansees som

een fornøvelig Efterretning for denne Tiid, eftersom ald muelig Fliid er bleven anvendt.

Af Hucherten De Jonge Marie d. 13. Juli 1727.

M. A. Fersleff.

Afskrift i Protocol om det grønlandske Wesen 1727, f. 58—62.

106.

1727, 23. Juli. Skipper Ebbe Mitzells Beretning om hans Togt til Diskobugten.

Efter Monsr. Christoffer Jessen Pittersøns Forlangende huad ieg har observeret paa de Stæder, huor ieg med mit Skiib har været inde nord efter paa Handling, da tiener dette til tjenstlig Efterrætning som følger:

1727 d. 13. Junij: Vinden SSO og SO en bequam og Bramseigls Kulte, som var contrarie Vinde at komme med ind i Bogten, og det teignede sig til Sneefafver, da resolverede vi os til at løbe ind i Hualfiske Eilanderne, og seiglede vi dend Tiid vi hafde lofueret saa høyt, at vi kunde komme ind i Hafnen. Indløbet var NW og stiwe Oost om Hucken, huor vi kom ind i Hafnen, og lod vort Ancker falde paa 10 Fafner Sandgrund, fortovde os for NW og SO. Der laae inde i Hafnen 12 store Hualfangere af Hollænder og Hamborger Skibe, og fant vi for os en megen skøn Hafn, og der er 3de Udløb igien, saa mand der alle Tiider kand komme ud igien og icke forligge nogen Vind. Efter vi kom ind i Hafnen blef megen Sneefafve, som continuerede heelle Natten igiennem.

D. 15. dito med en østlig Vind gick vi Seigl der fra og lofuerede os op efter ad Eiland Disko med contrarie Vinde og awansserede saa viit op efter, at vi d. 16. dito kom om Aftenen paa Disko Reed. Vi seiglede ind østen for det østre Skiær, thi Vesten for dito Skiær løber et Rif fra en Kabel Længde, og ligger der Vesten paa bemelte Skiær et andet Skiær, som med høyt Vand ligger under Vandet, huor der bryder paa, naar Vandet er lit udfalden; det østerste Skiær huor vi løb ind, ligger $\frac{1}{2}$ fierendeel tysk Miil fra Landet; vi seiglte nock inden for samme Skiær og lod vor Ancker falde paa Disko Reed paa $6\frac{1}{2}$ Fafn god Sand Grund, og kom der os nogle wilde Mænder om Bord, thi her var 8 à 10 Tælder.

D. 17. dito foer ieg og Mathias Ferslef med min Jolle i Land at recognissere om huor Steen Kul var at finde og fick en Wildmand med Børn og Quind Folck med os der hen, som var strax østen for Skantzen, eller Reeden af Disko, og var der paa en temmelig Deel med Steen Kul, som gick i Aarerne under Biergene, og var store Stycker udfalden i en liden Elf, som løb ofuen af Landet; vi tog en Prøfue af Steen Kullene med os, og berætte de Wilde os, at en par Miile Westen for Disko Reed skulde og være Steen Kul at finde; vi laae der for en aaben Strand eller lægger Wall, naar Winden løber til Synden, SSO og SO, og gaar her en stor Siø Baar paa Landet.

Den samme Dato om Aftenen med en laber Kulte af en westlig Handt, gick Seigl der fra og kom d. 18. dito til Anckers i Rohde Bay, som var ickuns en liden Bugt, og stod vores Ancker paa 33 Fafner Steeck Grund, og laa vi saa nær med Skibet Landet, at vi med laugt Wand hafde ickuns $2\frac{1}{2}$ Fafne, og kunde næppelig ligge frie fra Landet, og laae vi her med en stor Hazard for store Iisbierge, som kom hiidind paa Hafnen og laae os for Bougen, saa vi hafde nock at giøre med Iis Hager og Touwer med stor Møye at varpe dennem fra os.

D. 19. Junj foer ieg og Mathias Ferslef med Store Baaden op til Wildmænderne at handle, og efter vi hafde handlet med de første Wildmænder, som vi kom til, lod vi Folckene med Baaden fare til de andre Wildmænder, og Mathias

Ferslef og ieg, vj gick ofuen Land til dennem, da fant vi under weys i Biergene en Suoff og Jernagtig Materie, huor af Ferslef tog en Prøfue.

D. 21. dito: Middag med en laber af en Østl. Hand mest stille, gick Seigl og buxserede os ud fra Rohde Bai, thi der kom een stor Deel Iis inde fra Fiorden med Ebben uddrifuendis; vi var befrygtende, om vi skulde ligget længer udj forrige Hafn at blifue besatt af Iisen.

D. 22. dito: Middags Tiider kom vi til Anckers i Sandbay paa $3\frac{1}{2}$ Fafner med laugt Wand, god Sand Grund; vi var næppe kommen ind paa Hafnen, før det begynte at blæse en Storm op, en Synden Wind, saa vi hafde nock at giøre til at faa Skibet fastgiort. Her er en braf stor Bugt ind af efter med deylig buid Sand, og kommer der en liden Elf ofuen af Landet nedrindende, som de Wilde, som siden kom til os, berættede, at der i bemelte Elf skulde faaes smaae Lax; smaa Torsk skulde ved Munden af Elfuen og fanges, og skulde her og smaa Flyndrer faaes. Mod Aftenen foer Ferslef, ieg og Styremanden i Land at see Landsens Leylighed, og var her it meget smuckt Land, som falder deylig slætt; det vanskeligste skulde være, om der en Colonie skulde oprættes, for fersk Wand, thi der er en temmelig lang Wey op at faa fersk Wand, skulde og være tænkkelig, at dett fryser gandske bort om Winteren, saa der aldeelis icke fersk Wand skulde være at bekomme.

D. 25. dito: om Aftenen foer Ferslef og ieg med 4 af mine Folck med Stoere Baaden fra Skibet Synden efter til Viire Bay at recognisere om Landets og Stædets Situation og Eigenskab.

Viire Bay er en meget skion Hafn, huor der er icke andet end huid Sandgrund og Steck eller Lærgrund, alt i fra den Øe, som ligger uden for Bayen, huor er opreyst en Ware eller Steen paa, og ind efter og der under Holmen eller Øen, huor Waren staar paa, 8 à 9 Fafner Sandgrund, og kand Skiibe der ligge beskytt for alle Slags Winde, og er en god Platz at ligge; fra bemelte Øe eller Holm og ind i Bayen er 8, 7, 6, 5, 4, og der fra til $\frac{1}{2}$ ten ind i Bayen 3 Fafner allt jefn Sandgrund, og en Kabel Lengde fra Landet $2\frac{1}{2}$ og $2\frac{1}{3}$ Fafn Steeck og Sandgrund, saa der kand ligge i dend Bay, om det var, en Flaade af 50 Skiiber, sicker og vel for alle Slags Winde, mens maa ligge fortøyet for Anckere, thi der i Bayen er ingen Steene eller Aaborer at giøre Land Touw fast i; ja ind i Bonden af Bayen er saa skion Platz, om it Skiib kom der ind med stormende og forlægget Weyr og hafde huercken Ancker eller Touw i Skiibet, da kand de dog bringe Skiibet ind in saluo og sætte det paa Slicket uden Skade. Huad sig Landet angaar til en Bygnings Platz, eller om der nogen Colonie skulde oprættis, da er det it deyligt jefnt og slætt Land, med en slætt Plan, huor paa kunde byggis mange Huuse, ja om det var en heel Bye. Imellem bemelte slætte Plan ligger 2de ferske Wande, huor af en huer er en half Fierding af en Tydsk Mil lang, og huor Wandene er breedest saa wiit ofuer som en 3 Punder Canon kand belange, og er ellers bemelte Plan $\frac{1}{2}$ tydsk Mil lang, Jordan falder der megit feed af leeragtig Grund, som der falder, og er der een Deel Græs og smaa Tuwer, saa at om Sommeren der vel kunde 20 Øxen hafue sin Underholdning, og er der Steen og Leer nock, om Huuse skulde bygges, saa der af ingen Manqvement skulde være. Torfue Skier hafuer jeg der icke fornummet, mens i Biergene paa den nordre Siide var noget suoffagtig Materie med Kraacke Guld og Kraacke Sølf i, huor af vi en Prøfue med tog, saa og af Jordan; vi saae og Foedspor af Reensdyr, og Rypper og Harer opholder sig her i Mængde, thi der er nock Føde for dennem. Gatted af Viire Bay strecker sig øst og west, og er Viere Bay god at kiende af, at der uden for og synden for ligger 7 à 8 Eilander eller Holmer og især it langt Eiland, som ligger ude for. Curssen fra Disco Reed og til Viere Bay er SO t S 9 Mille.

D. 26. dito om Aftenen Kl. 8 kom vi med Store Baaden om Bord til Skibet igien.

D. 27. dito Middags Tiider, Winden NNO laber Kulte, gik vi Seigl fra Sand Bay og kom vi d. 28. dito, Middags Tiider til Ankers i Spiring Bay paa 3 à 2¹/₂ Fafn god Steek Grund; vi fortøyde med vort Ancker og laa her beskytt for alle Siøewinde, og kand der i Baien ligge mange Skiibe, og er der ofuer alt en god Leer Grund. Saa viit er mig viidende; det resterende hafuer Mathias Ferslef Eder udførligere Relation omgifuet.

Ebbe Mitzell.

Haabets Colonie d. 23. Julii 1727.

Egh. Det Deichmanske Bibliotek. Christiania.

107.

1727, 29. Julii. *Hans Egede og Skipper Ebbe Mitzells Beretninger om deres Sejlads til Nuk (Godthaab).*

Dend 27. Julij reyste ieg med Skipper Ebbe Medtzel hen at besee en Sted 1¹/₂ Miill Østen for Colonien, som mand har agtet beqvem till en bestandig Colonies Oprettelse, og at lade Skipperen forsøge og eftersee Hafvnen og Indseiglingen for Skibene, hvor mand da befinder, at, hvad Stædet i sig selv belanger, at der iche alleene er en smuck Plan at bygge paa, men endoch at føde endeel Qvæg og Chreatur, naar Jorden blifver dyrket og forarbeydet, hvor till er god Leylighed, end och paa de Steder, hvor endnu intet Gress vohser. Og fordi Stædet er paa det faste Land, er der och dend Herlighed ved, som mand ellers paa andre Stæder maae søge, med Reenskiøtterie og andet Weideskaff, umeldet, at Steden, hvor vi hafver voris Laxfiskerie og hidindtill beste Reenskiøtterie, er ichun en knap Miill der fra liige tvert ofver; om Vinteren fiskis och der i Nærværelsen af Grøn-lænderne skion Rødfisk og smaa Torsk, som mand, om mand der blifver boende, er saa meget nærmere at faae udaf. Mand hafver och her de Wilde boende omkring sig paa alle Sider og er ligesaa nær de inde udi Baals Revier boende Folch, som de, som boer uden for os paa Øerne, hvilchet samme och er beleyligt till deris Underviisning etc. Hafvnen og Indseiglingen for Skibe betreffende, da er dend meget skion og beleylig, saa ingen bedre i Nærværelsen kand findis, allene at dend er en halfv Fierdings Miill fra Planen, hvor Huusene maae settis, hvilchet dog iche stort kand hindre, naar mand hafver et Pack Huus i Hafvnen staaende, hvor Godzet ved Udlosningen kand indleggis og siden efterhaanden, naar forbrugis skall, afhentis. Ellers kand och vell Skib ligge neden for Landet, hvor Colonien maae settis, naar iche Sonden og Syd Vest Vinde blæser, thi der er god Ancher Grund. Efttersom nu denne vaade og usunde Platz, vi nu her boe paa, hvor udj disse faae Aar voris iboende Huus er nesten forraadnet, og mand iche uden sin Sundheds Forliis af fugtig Stanch og anden Ubeleylighed lengere kand iboe, nøder os till at fløtte till en bedre, da vill nest kommende Aar, om Verchet skall blifve ved, giøris Anstalter did hen at fløtte, fordi, som melt, ingen bedre og nærmere er at treffe. Og som till disse faae nu ved Colonien værende Chreaturers Conservation og Fortplantning och en bedre Sted maae udsøgis, hvortil Fiorden Amaralik tilforne er foreslaget, da kand dend Bekostning for det første der ved sparis, i det denne Sted till endeel Qvægs Underholdning er nochsom beqvem og med Tiden och kand blifve forbedret. Skion Leer og Steen til gode og durhafftige Huuses Opbyggelse er och ved Stædet at finde. Saaledis i alt at befindis testificeris af

Hans Egede.

Haabets Colonie udj Grønland d. 29. Julij 1727.

1727 d. 27. Julij om Effter Middagen Kl. 6 reyste velærwærdige Hr. Hans Egede og ieg hen at besee en Stæd ind i faste Landet, som er synder og øster 2 tyske Mille for Colonien, om der en Stæd skulde være til en Colonies Oprettelse og om nogen beqvem Skibshavn med reen Indløb for Skiibe skulde være at finde. Om Midnatt kom wi der ind og forefant en meget deylig og beleylig slætt Plan til en Bygnings Platz, med goed Græsgang til, og i Nærwærelsen der omkring findis og Græs til at føde om Sommeren 20 à 25 Quæg og Chreaturer, og kand der og, naar Jorden blifuer dyrcket og forarbeidet, huortil er god Leylighed paa den Stæd, huor der nu icke Græs woxer, wed Giødning af Jorden at faae mere Græs; Ferskwand, Steen og Lær er der og nock af, og er der en beleylig Stæd, om der en Colonie skulde oprættis, strax at kunde hafue Skiibene i Øyesium, som her effter skulde komme til Landet, at indlotze dennem, thi der er en god reen Fiord ind effter; inden fra Kook Øerne der ligger et suart Skiær, huor mand kand med Skiibe seigle baade Norden for og Synden for bemelte Skiær. Cursen fra de sydligste af Kookøerne og indtil Wildmands Huusene, eller huor Colonien skulde være, er O. t. N. 2 tyske Mille, og er der ingen Skibs Havn, huor Skiibene kunde ligge, om der skulde bygges Huuse, uden en Bugt uden for, huor om Sommeren nock kunde ligge Skiibe. En Kappel Lengde fra Landet er 11 Fafner god sand- og leeragtig Grund, og $\frac{1}{2}$ Kabel Længde fra Landet er 6 à 7 Fafner god sand- og leeragtig Grund, alt opgaende Grund til Landet. Naar Winden er W. W. S. W. S. W. og S. S. W. ligger mand der for en aaben Strand, thi forbemelte Winde staar lige ind af Siøen og gaar der da en stor Siøe paa Landet, mens $\frac{1}{2}$ eller høyeste $\frac{1}{4}$ tysk Mil der fra Øster og OSO fra Wildmands Huusene er en kostelig Havn, huor mange Skiibe kand ligge inde, beskyt og sicker for alle slags Winde, og er der 5 Bugter, huor Skiibe kand ligge, nemlig 3de Bugter, som strækker sig ind ONO, og er der i forbemelte 3de Bugter skøn Ancker Grund paa 10, 8, 7, 6, 5 og 1 Kappelængde fra Landet $3\frac{1}{2}$ til 3 Fafner alt god Leer og Sandgrund og Aaborer eller Steener paa begge Sider at giøre Landtouwer fast udj. Strax wed forbemelte 3de Bugter, som ligger lit Nord udj NO, er 2de andre Bugter, huor og er skøn Ancker Grund paa 10, 8, 7, 6, 5, og 1 Kappel Lengde fra Landet er $3\frac{1}{2}$ til 3 Fafner god Leer og Sandgrund med Steener og Aaborer, dog er dend østligste af de 2de Bugter den beste Ancker Grund og bedre Aaborer at giøre Landtouwer fast udj end som den anden, og er der og en god beleylig Platz, om der Packhuuse skulde byggis i samme Bugt; og i fald at Skiibene icke skulde kunde komme ind med nordlige Winde, som kaster lige ud af Hafnen, da kand de ligge strax uden fore, og er god Ancker Grund af Sand og Leer Grund, paa 10, 8 til 7 Fafner med Aaborer og Steene. Der foruden i NW strax hos er og en liden Bugt, huor og Skiibe kand ligge, og er en Kappel Lengde fra Landet 12 til 10 Fafner god Steckgrund; paa alle forbemelte Hafne og Bugter er god reen Indløb, og saa wiit ieg hafver fornummet ligger ingen Flufuer eller Brændinger, og ligger der beskytt paa alle forbemelte Stæder for alle Slags Winde, og er Fiorden at seigle ind effter reen og breed nock med contrarie Winde at lofuere i. Cursen fra Colonien eller Haabets Havn og der ind er O. t. S., til at sige naar mand peiler paa Bierget paa dend østre Side og ind i Landet, og ligger da Hiort Hornet OSO $\frac{1}{2}$ Streg sydlig fra Collonien. Saaledis at være befunden testeris af

Ebbe Mitzell.

Haabets Colonie udj Grønland d. 29. Julij Ao. 1727.

Egh. Deichmanske Bibliotek, Christiania.

108.

1727, 30. Juli. Kommerceraad Magnus Schiøtte indgiver efter Anmodning til den grønlandske Kommission Forslag om Indretningen af en Hvalfangerstation i Diskobugten.

Efter Deris Excellence og høye Herrers Foreleggelse af 12. Junii sidstleden, om Handelen paa Grønland kand drives med nogen Fordeel, eller i det mindste drives uden Forliis, saa at Indtægt og Udgift, derpaa anvendes, i det ringeste med hin anden kunde ballanceris, og saadan Forklaring at gjøre, saaledes som mand efter beste Skøn icke skulle paadrage sig nogen Ansvar i Lengden, om anderleedes skulde befindes, end for Commissionen berettes — dertil jeg u. og allerydmygst forestiller:

Da Grønland blev besejlet fra Bergen Ao. 1721, var dend største Vanskelighed, som mand forestillede sig, at faae Collonien oprettet i Grønland, og de hendsende Folck conserveret, at de efter Grønlændernes forhen ofte øvede Adfærd icke skulde blive ihjelslagne, men det faldt saa vel ud, at de fremsendte Folck ey alleene blev vel imodtagen, men endog af Grønlænderne hiulpen med Arbeide til Værelse at opbygge; Grønlands Egenskaber og Handlinger i Landet er icke saa vel udfaldet efter dend Kundskab, mand endnu haver, som mand hafde ventet; dertil kand vel Hollænderne, som haver tilbragt sig Grønlændernes Handling udi Landet, til deels være Aarsage, at de øvrige fra Landet hiembragte Vahrer ikcuns ringe har beløbet sig imod de store Udgifter, som til Udreedningerne har været medgaaen. Skulde mand ved de, forige og indeværende Aar fra Bergen afseiglende Skibe til Grønland, som nest Gud alle ere ventende i Aar tilbage, icke faa bedre Kundskab, fleere Vahrer og meere Verdi til Vederlaug, end forrige Aaringer, er det icke venteligt, at Udgifften kunde blive betalt med Indtægten, som mand dog nogenleedis skulde formode, formedelst dend Udreedning i Aar er langt mindre end forrige Aaringer, saa alle Udgifter effter herhos anviste Regenskab med ohngeferlig Beregning og Tillæg for de videre Omkostninger udi eet Aar beløber sig til 5347 Rdr. 4 Mk. 1 Sk. hvorudi er inddragne nogle Omkostninger saasom den antagne Commissionair 150 Rdr. for Cordeler; naar Desseinet een gang dermed er tilfulde forsiunet, saa behøves icke alle Aar Cordeler at kiøbes.

Naar da efter D. K. M.s a. n. Befaling dend antagne Commissionair, Christopher Jessen Pettersen, som er henreist til Grønland og beordret, derom alting sig nøye at informere, og ved sin Tilbagekomst een u-partisk Relation at kunde give, for deraf at fornemme, om Negotien og Handelen paa Grønland fremdeeles med nogen Fordeel eller Success kunde drives, eller og, om Collonierne igien tilbage skulde fløttes, retourneris, vil formodentlig indhentes ey alleene nogen nærmere Underretning om forige Aaringer og nærværende Tids Tilstand udi Grønland, men end og hvorleedis de i Landet avlende Vahrer ved Retouren kand opnaa eller overgaae indeværende Aars Udgifter, som da bliver den nærmeste og fasteste Underretning, som jeg nærmere u. og ydmygst i sin Tid for dend høye Commission skal indberette hvad passerer. Skulde imod Forhaabning saaledis udfalde, at Udgifften icke kunde skee fuldkomen Vederlaug ved Handlingen af de der faldende Handels Vahrer, om da Landet aldeelis skulde forlades og Collonierne igien tilbage forfløttes, førend videre blev undersøgt, om Hvalfisket kunde assistere Desseinet, det indstiller jeg u. og allerydmygst til dend høye Commission. Det er bekiendt, at General Staterne for meere end 100de Aar og siden adskillige Gange har givet deres Underdanere Octroy at beseigle Custerne fra Nova Zembla til Fretum Davis, der under begreben Spitsbergen, Berendt Eiland, Grønland og andre Lande og Eylænder, som under det Nordske Compagnies Limiter

funden skulde blive, alleene maatte befahre, i Henseende, at det store og lille Nordiske Compagnie i Holland havde giordt store Bekostninger paa Fahrten til de Nordiske Stæder, at opsøge Hvalfiske, Hvalrosse og andre Søe Monsters Fangste; og til samme videre at befordre har Hollænderne Ao. 1633 sadt 7 Personer at overvintre paa Spitsberg, hvorfore Hollænderne samme Aar dend 11te Martii bekom Confirmation paa deris forige Octroy, og dend 25. October atter fornyet Octroy paa dend Tid af 8 Aar. I Henseende, at de paa Spitsberg hensente Personer /: dog udi slet Tilstand :/ den første Vinter overlevede, er atter 1634 hensent 7 Personer, 1635 ligeleedis 7 Personer, som begge der var gandske uddød, da Skibene i Foraaret kom derhen. I dend Fretum Davidske Søe paa Grønlands vester Land haver Hollænderne icke været god for, formedelst formelmelte Grønlanderis Over Rumping, at fæste Rod paa Land eller oprette Collonie, hvorover dend Fahrt i Holland omsider er bleven almindelig foretagen, og Skibe udreedet paa Hvalfiskeriet og Handling. Det er da fast at slutte, naar det Grønlandske Desseins Collonie skulde fløttes tilbage, at Hollænderne igen opretter eet Nordiske Compagnie og søger een Collonie ved Hvalfiskeriet under Disco Land paa Grønland ongefehr imellem 68 og 69 Grader. For samme at forekomme, og at søge Hvalfiskeriets Befordring til Søefahrten og D. K. M.s Undersaatters almindelige Beste, er min ringe uforgribelige Meening, for tilkommende Aar kunde med mindste Menage foretages at beseigle Collonien udi Grønland med eet Skib, drægtig ongefehr 30 til 40 Læster, der kunde indtage dend halve Deel af Vivres og anden Fornødenhed samt Handels Vahrer, og effter at Losningen og Ladningen paa Collonien var forrettet, befordre Reiser langs Landet til videre Handling sønder effter, saa lenge Aarsens Tid det tillader, og dereffter søge til Hiem Reisen; saa og 2de Skibe, hvortil Hucherter eller Galiother paa 40 til 60 Læster var beqvemmet at medtage, hver 22 Mand og 3 Slupper med Hvalfiske Reedskab søge Hvalfiskeriet, og naar det var over, som er gemeenlig medio Junii, at seigle saa langt nordlig som giørlig var, dernest langs Landet paa Handling, hvorfor hver af de 2de Skibe maatte indhave $\frac{1}{4}$ Part af det Quantum for samme Aar ansadte Handels Vahre samt $\frac{1}{4}$ Part af Vivres og anden Fornødenhed til Colloniens Fornødenhed og ligeledes dereffter at søge videre Handling udi Landet fra Collonien sønder effter, og saa befordre Hiem Reisen.

Af disse 2de Skibe kunde afsettes paa Collonien saa mange Folck med Chaloupper og Hvalfiske-Redskab, som giordes fornøden, for at undersøge Hvalfiske-Fangsten Vinteren over, dog var der meere end Folck nok at føre Skibene udi Fahrten paa Handlingen og hiem effter. Hvad denne Udreedning ongefheurlig vilde beløbe sig, dertil refererer jeg mig først til indeværende Aars Udreedning med de 2de Skibe saaleedis at Handels Vahrer, Victualier og deslige til Collonien ongefehr ligesom dette Aar er medgaaen, dog med denne Forandring i Stæden for de beregnede 2de Skibes Udreedning paa Handling for tilkommende Aar ickuns et Skib; den Forskiæl, af Folckehyre og Victualier paa det andet Skib, vil i Stæden for medgaae, naar Mandskab afsettes i Grønland til Hvalfiske-Fangsten, deris Løn og Bekostning, og derfor som forige Aar ongefehr anføris 5000 Rdr. 2de Skibe paa Hvalfiske-Fangsten med 22 Mand 3de Chaloupper, med-

gaaende Udreedning, Maanedspenge og Victualier ongefehr	900	—
Hiemkommende Maanedspenge	400	—
For 2de Skibe	2600	—

8900 Rdr.,

som settes i Hazard paa Guds Forsiun ved Handlingen og Hvalfiskeriet, hvad samme derimod igien vil give til Vederlaug; dog for uløkelig Hændelse, den Gud i Naade afvende, kand Capitalen forsikres for ongefehr frem og tilbage 5 procento.

Hvor Skibene skal komme fra, er mig ubekient; enten de 2de Skibe, som Compagniet tilhører og nu er ventendes, dertil skal blive befordret i Fahrten, eller andre Skibe kunde forskaffes eller skulde kjøbes, vil de koste eet Skib alleene til Colonien og Handlingen af Størelse 30 til 40 Læster, er ongefær... 1200 Rdr. 2de Skibe til Hvalfiskeriet og saa fremdeelis som melt, hver af Størelse 40 til 60 Læster à 1200 til 2000 Rdr..... 4000 —
 Chaloupper, Flet eller Hvalfiske Reedskab à 500 Rdr. er..... 1000 —
 6200 Rdr.

Handels Vahrene efter forbeulte Forslag er allerede bereignet i de foranførte 5000 Rdr.

Dette mit velmeente Forslag, om jeg var ved Midler og af de Kreffter, vilde jeg paa egen Hazard proceqvere det. Min Samvittighed er mit Vidne, at jeg icke har anden eller bedre Begreb, men velmeent til det Grønlandske Desseins Befordring, u. og allerydmygst submitterer for dend høye Commission Forslaget til naadigst og gunstigst Ofverveyelse.

Magnus Schiøtte.

Christiania den 30. Julii 1727.

Akter vedk. den Grønlandske Kommission af 1727.

109.

1727, 2. August. Hans Egedes Forslag til Anlæggelse af en Koloni i Diskobugten.

Saasom mand ved Skipper Medzels og Mathias Ferslews Tilbagekomst Norden fra hafver fornummet, at udi Hvalfiske Bugten paa 68 og 69 Grader er god Leylighed till en Colonies Oprettelse, og end efter Viidende dend beste og profiterligste Handell, umeldet Hvalfiskeriet, som der skeer og kand skee med stor Profit, da var det i alle Maader tienligt, at och der en Colonie kunde blifve satt. Vell kunde det lade sig giøre, at mand fra Colonien Nepisene med beqvemme Baader og Fartøyer och kunde befare dend Sted for at handle og i saa Maade nesten udrette det samme, som om en Colonie var der paa Stedet. Dog som Øyemerchet er at tvinge de Wilde til Lydighed og Skichelighed etc., uden hvilchet som meldt intet till deris grundig Omvendelse kand udrettis, da er det megen fornøden, at och der en Colonie blifver stiftet, thi mand var ellers alt for langt fra dem og skulle vinde lidet med dem, helst efterdi der opholder sig det meste Folch. Naar nu Hollænderns Handell a. n. blefv forbudet /: hvorimod de sig, efter deris egen Forlydelse for os, slet ingen Handell her paa Custerne ville foretage, saa snart saadan Kongl. Forbud blefv publicerit :/, og de der boende Vilde af voris formaintineret for dend Ofverlast og Ubillighed, som de der fiskende Hollændere, tvert imod deris egen Øfvrigheds strenge og alvorlige Forbud af Anno 1720, forøver mod dem, i det de ofte tage deris Hvale fra dem, som de hafver fisket, da skulle nest Guds Hielp vell Profitten blifve voris.

Paa denne Maade blifver de Wilde paa denne heele Lands Siide indspærret og kand ret vell underkastis og holdis i Tvang. Og naar saa skeer, da er Weyen banet for Missionen, at der med Tiden kand udrettis noget ved dem; hvis iche, da er altsammen intet bevendt.

Betreffende det Forslag med dygtige Catecheters Beredelse i Fæderne Landet, som hid motte forsendis til de Wildis Underviisning, indtill det foreslagne Grønlandske Seminarium kunde komme i Stand, da deraf Catecheter kunde udtagis, som och allerbest er beqvem, frem for voris, continuerlig at opholde sig hos sine

Lands Mænd, da er mig faldet ind, at det dermed for det første faar at beroe, forhaabendis Grønlændernes Ungdom nesten ligesaa snart der till skall kunde habiliteris. Dog maae foruden de 2 Missionarier ved hver Colonie ochsaa en Informator à parte till deris Underviisning beskichis. Imidlertid kunde nest dend Allerhøyestis Velsignelse nogen Capital tilleggis, hvor af mand siden kunde være mægtig at giøre tilstreicheligere Anstalter till Missionens ønskelig Befordrelse.

Dette blifver da till Slutning mine uforgribelig Tancher till Desseinets Fortsettelse og Nøtte.

Hans Egede.

Grønland d. 2. Augustj 1727.

Oven anførte Forslag om een Colonies Oprettelse Nord i Bugten paa 68 à 69 gr. siunis mig at være for Desseinet meget nyttig og derfor det gerne underskriver.

Grønland ut supra.

Iacob Geelmuyden.

Egh. Det Deichmanske Bibl.

110.

1728, 16. Januar. Kong Frederik IV. til Købmand Magnus Schiøtte, at udruste to Skibe til Grønland med Folk, der er erfarne i Hvalfangst.

Eftersom Vi den 10. Januarij udi nestafvigte Aar a. n. haver befalet Os Elskelige Hr. Detlef Wibe til Freienfeldt og Rosenthal, Ridder, Vores Geheime-Raad og Statholder i Vort Rige Norge, og Hr. Bartholomæus Deichman, Vores Conferentz-Raad og Biskop over Aggerhuus Stift, ved en Commission udi Vor Kiøbsted Christiania at examinere og undersøge forrige Inspecteurer og Directeurer ved vores octroyerede Bergenske Grønlandsche Compagnie deres, med de af Os til Missionens og Negotiens Fortsettelse paa Grønland destinerede Penge-Summer førte Oeconomie, og om endskiøndt samme Commission ey endnu saaledes er til Ende bragt, at Vi fuldkommelig have kundet resolveret, hvorledes med Beseylingen i Fremtiden og hereffter ordentligen skal forholdes, saa have Vi dog erfaret saa meget, at de forrige Directeurer for en-deel af de, af Os til Missionens og Negotiens Fortsettelse, saa vel ved Lotteriet a. n. bevilgede, som ellers paabudne Penge, skal have tilvendt sig anseelige Summer, under Prætext af en og anden giorte Omkostninger til Indkiøb for adskiellige Colonier og dend Grønlandsche Handel fornødne Sager. Og som Vi dog haver a. n. funden for got at lade Landet for indeværende Aar beseyle, at de der værende Colonier icke skulle lide Mangel paa nødtørfdig Underholding, saa skulle vi icke holde det utienlig, siden det icke er at formode, at ved Negotien paa Landet skulle kunde profiteris noget anseeligt til at stoppe de paa Skibets Udredning giørende store Omkostninger, at med Valfiske Fangsten, hvorved adskiellige andre Nationer med Fordeel finder deres Regning, blef giort et Forsøg.

Thi er nu hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Du strax værer betæncht paa, 2de Skibe for indeværende Aar til Grønland at udrede, med hvilche Du haver at bortsende nogle Folek, som kunde have fornøden Videnskab at omgaaes med Valfiske Fangsten, hvorfor Du af de af forrige Directeurer, som oven ermelt, indkiøbte og til Valfiske Fangst tienlige Sager haver at forsyne begge forskrefne Skibe, saavel som og med behøvende Vivres for de i Landet værende Colonier, samt med de Slags Kiøbmandskaber, som Du kunde vide med beste Fordeel der i Landet at kunde afsettes, hvilchen Udredning Du paa det allernøyeste og med største Menage haver at indrette, og ellers saaledes at instruere Vedkommende,

saavel de, som bliver afsente til at gaae paa Valfiske Fangsten, som de der skulle handle i Landet, at der af de ved Guds Velsignelse, ved Skibenes Retour, forventende Producter kunde stoppes de paa deres Udredning anvendte Omkostninger. Udi det øfrige ville Vi med forderligste vente Din Netto Bereigning saavel over de 2de Skibes Udredninger for nestafvigte Aar og hvis de hiembragte Vahre haver importeret, som og hvad ovenskrefne 2de Skibes Udredning for dette Aar med mindste Bekostning kunde komme til at koste, da Vi videre a. n. ville resolve, hvorfra Pengene til samme Skibes Udredning skulde tages.

Kiøbenhavn den 16. Januarij Anno 1728.

111.

1728, 5. April. Kong Frederik IV. til Direktørerne for Fattigvæsenet, at udsøge og løslade 10 af de yngste, sundeste og stærkeste kvindelige Børnehusfanger, efter den af Justitsraad D. D. Dreesen fremsendte Liste, for at de, efter at være viet til visse Mandspersoner, kan sendes til Grønland.

Eftersom vi a. n. have funden for got, med et Skib, som Vi have destineret med første at gaa herfra til Grønland, at didsende nogle Mands og Qvindes Personer, for der i Landet paa nogen Tiid at forblive, saa er nu hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I gjør den Anstalt, at af de 18 Qvindes Personer, som paa den Vores Justitz Raad Os Elskelig Daniel Ditlef Dreesen etc. ved Skrivelse af den 28 passato tilsendte Specification ere anførte, foruden de tvende allerede til Grønland condemnerte, endnu tie af de yngste, sundeste og stærkeste skal udsøges og af Børnehuset løslades, da I haver at tilkiendegive dennem, at de skal sendes til Vores Colonie paa bemelte Grønland, efter at de først med visse og derhen destinerede Mands Personer her skal blive copulerede, til hvilken Ende Vi a. n. ville lade enhver af samme Qvindfolk med tvende Klædninger forsyne og ellers dennem med nødtørfigt Forplejning og Underholdning forsørge.

Hafniæ den 5. Aprilis 1728.

Sjæll. Tegn. 1728, 211.

112.

1728, 5. April. Kong Frederik IV. til General v. Stocken, at løslade 12 navngivne, i Citadellet hensiddende Slaver og lade dem vie til visse Kvinder, for derefter at sende dem til Grønland, hvor de, forsynet med Klædning, Forplejning og Løn, skal tjene som Soldater paa den Redouie der vil være at opføre i Grønland.

Demnach Wir a. gn. wollen, dass von denen in Unserer Dir anvertrauten Citadelle Friderichshafen gehenden Slaven, als Peter Hageman von der Leib Garde zu Fuess, Christopher Falck und Johan Christopher Hintz von I. K. H. des Cron-Printzen, Bernhard Meyer von I. P. H. Printz Carls, Christian Pein, Hans Hinrich Wiencke und Frantz Glitker vom Seeländischen geworbenen, Georg Werback, Johan Furst, Johan Bretel und Johan Hartman vom Fühnischen geworbenen, auch Peter Mogensen vom Oldenburgischen geworbenen Regiment, auf des Justitz Rath und General Auditeurs Dreessens nähere Requisition losgelassen, vorhero aber alhie mit gewissen Weibes Persohnen copuliret und folglich nach Grønland zu Einrichtung der dortigen Colonie gesant werden sollen. So haben Wir Dir solches zur nähern Veranstaltung hiedurch a. gn. kund thun, und dabey befehlen wollen, dass Du diesen Leuten andeuten lassest, wie Wir sie

mit benöthigter Kleidung, auch nothdurfftiger Verpflegung und Lehnung zur desto besserer Subsistence dorten versehen lassen wollen, damit sie bey ihrer in Grönland auf der allda auf zu werfenden Redoute als Soldaten Dienste thun können.

Copenhagen den 5ten April 1728.

Søetatens Generalkommissariats kgl. Resol. 1728, 218.

113.

1728, 24. April. Raadmand Magnus Schiøtte til Hans Egede.

Med Skipper Johan Andersen, som fører Skibet Cron Prinz Christian kaldet, hvormed fuldte Mathias Ferslef som Kiøbsvend, tillschrev ieg E. V. d. 6te Martj sidstleeden, deraf indsluttet tilligemed vedføyede Bilager følger Copie, indlagt udi en Paqve Nr. 1, som ieg nest Guds Hielp formoder for dette Skibs Ankomst allereede er E. V. indhændiget. Dette Brev sendes med Skipper Hans Henrich Lunds Skib Jomfru Maria kaldet, hvormed følger Daniel Baade som Kiøbsvend; dend gode Gud lykkelig gjør dette og de andre udsendte Skibers Reyser. Her indsluttet sendes Copier af Skipperens Certepartie, samt hans og Daniel Baades medgifne Instrux. D. K. M. har a. n. befalet et armeret Fartøy at seigle i Aar fra Kiøbenhavn till Grönland, som der schall overvintre, saa og er en af Kongens Galjoter, Vest Vlieland kaldet, ventendes till Bergen, for at seigle herfra ligeleedis till Grönland. Mig er og af D. Ex. Hr. Ober-Secreterer Mønichen n. Ordre tillagt at indkiøbe i Bergen for 30 à 40 Mennisker et Aars Proviant, samt antage 1 à 2 befahrne Styremænd og 10 à 12 Mand for dem ligeleedis at indkiøbe Proviant. H. K. M. lader see en serdeelis høy Kongl. Naadig Forsorg for Grönlands Be-seigling till Guds Ære og det almindelige Beste at see befordret. Velerværdige høyt ærede Ven! Vi har med hinanden, da Verket blev begyndt, veret bekymred for Middell till at faa Deseinet befordret. Nu seer vi Guds Forsyn og Kongens Naade, Gud hielp fremdeelis till det beste og føre mig og Vedkommende altid till Efftertanke, hvad Regnskab mand har for Gud og D. K. M. at ansvare, og derfor af yderste Æfne bør mand gjøre sin Pligt. H. K. M. har a. n. beskikket 3de Directeurer; formedelst Affairerne for dette Aar allereede var saa vit bestilt for denne Gang, har [H.M.] ladet denne Expedition ankomme paa mig; herefter vilde I skrive till Directeurerne Hr. Oberste og Commandant Tuchsén, Hr. Commerce Secretair Hans Landberg og mig; angaaende dend ventende Missionair till Med-hielper for D. V., da formeenes, hand fremkommer med Galjoten Vest Vlieland kaldet; med det første afgaaende Skib Cron Prinz Christian og dette afsendte Skib, Jomfrue Maria kaldet, er medsendt till Lands Proviant for 36 Mennisker et Aar, og derover 8te Tdr. Erter; meere har mand i Skibene icke kundet faa ind-ladet; Fortegnelse derover med videre her indsluttet under en serdeelis Pakke Nr. 2. Bygnings Materialier seer ieg af Relationerne afvigte Aar er og noget lidet i Forraad i Landet. Videre nødvendig Bygnings Materialier, Victualie; een à toe Baade med en Baade-Bygger kand ventes med Galjoten; med dette Skib følger Tilbehør till en stoer Baad, kand roes af 10 à 12 Mand, derforuden à parte Indveed till dens Fornødenhed, samt en Baade-Bygger. Hvorom Bogholderens fremsendte Fortegnelse paa hvis indladet er, nermere giver Underretning.

De Steen-Kuull eller saa kaldet Gagates, som findes paa Discho-Land, skulle ieg meenes faaes beqvemmere og bedre, naar som dend bliver søgt i Dybet, mueligens Røgen er farlig, førend dend første Damp gaar fra Kullene, derfor i sin Tid kunde blive forsøgt at udbrende dem i Kulle-Mine, saaleedis som Brendeveeden i

Norge brendes till Kull. Her indsluttet følger 2de smaae Papirer med Frøe under Nr. 1 og 2, som D. V. ville behage paa beqvemmeste Steder tildeels paa slett Marck og tildeels, hvor Jord findes imellem Klipperne, at lade det saae og det i ordinair Jord, med Flid lader eftersee, hvad det føder frem. Dersom videre er at erindre, effter forommelte indsluttede Breves Ordres, baade med dette og forrige Skib, behager E. V. at søge till det beste befordret. Endskiøndt at Skipper Hans Henrich Lunds Certepartie melder, naar hand kommer till Colonien at have visse Liggedage, dereffter igien at seigle synder effter till Handling, saa dog, som D. K. M. a. n. har ladet befale et armeret Fartøy, som forermelt schall seigle till Grønland, saa og Galjoten, saa er der for indført udi Hans Hendr. Lunds Instrux, at hand og Medfarende haver at parere de Ordres, som dem af Raadet udi Grønland bliver befalet for dend bestefnte Tid, hand effter Certepartiet bør seigle i Grønland; derfor indstilles till Raadet, enten hand schall seigle paa Handlingen paa retour Reysen, eller imidlertid forrette Seylatzen effter Raadets Slutning, som best kand eragtes; schulle det vere venteligt, at Skibet paa Handling kunde faae tilstrekkelig Ladning, da var det fornøyeligt, om Galjoten kunde føre hvad som var auflet paa Colonien till Retour Ladning. Effterdi der bliver saadant tilstrechelig Mandschab udsendt till Landet, saa vilde E. V. med Raadet paa beste Maader overveye, hvor mange Folk som nyder største Løn, kand mistes og sendes tilbage. Hans Henrich Lund er medgiven en liden Sex-Ring Baad, i Henseende naar hand har brugt dend till Handling, at hand kand levere dend fra sig paa Colonien, og gives en af de gamle Baade igien till Brug paa Retour Reysen. Jeg forbliver nest beste Ønske og flittig Hilsen till Kieriste og Børn fra mig og mine.

Magnus Schiøtte.

Bergen d. 24de April 1728.

Norske Miss. 1728, 120.

114.

1728, 30. April. Kong Frederik IV. til Biskop C. Worm, at ordinere Ole Lange, der er beskikket til Præst paa Grønland.

Eftersom Vi af den til Os under den 20 hujus indkommen Forestilling, a. u. have ladet os referere, at Du udi Anledning af Vores, Dig ved Vores Ober Secreterer, Os Elskelig Hr. Christian Moinichen, Ridder p. bekiendt giorte a. n. Villie haver opsøgt een skikkelig Person ved Navn Ole Lange, som haver paataget sig som een Præst at gaa med det Skib, som vi a. n. ere sindede, med første herfra til Grønland at afsende og, efter at hand til Landet er ankommen, der i tre Aar at forblive, og som bemelte Ole Lange siden af fornævnte Ober Secreterer Moinichen haver ladet sig persvadere til at forblive i Landet udi sex Aar, hvilket Vi og heldst ønsker, saa fremt hans Helbreed det nogenledes vil tillade, saa have Vi under denne Dags dato ladet for hannem expedere behørig Kalds Brev, hvorefter hand skal nyde aarlig til Løn, saalenge hand ved samme Embede forbliver, 200 Rdr., og er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Du hannem til det hellige Embede med allerforderligste, efter foregaaende Examination og befunden Dygtighed, ordinerer og indvier.

Hafniæ den 30. Aprilis Anno 1728.

Sjæll. Miss. 1728, 259.

115.

1728, 7. Maj. Kong Frederik IV udsteder Instruks for Gouvernør C. F. Paars og øvrige Raad i Grønland.

Instruction, hvorefter Vi a. n. ville, at Vores til Gouverneur i Grønland a. n. beskichede Major af Infanteriet, Os Elskelige Ædle og Velbyrdig Claus Envold Paarfs og øvrige Membra af Raadet paa den der værende Colonie sig indtil videre a. u. skal rette.

1.

Fornævnte Vores Gouverneur og øvrige i Raadet haver fornemmelig at paa-agte, at Guds Frygt og den reene Lutherske Religion paa Colonien vorder øvet og forplantet, alle Søndage og her i Danmark vedtagne Fester med Sang og Prædicken i Christelig Andagt og Skickelighed helligholdte, samt at ellers hver Morgen og Aften vorder holt Bøn, hvorfor ey alleene Gouverneuren og samtlige udi Raadet i alle Præsternes Embede vedkommende Forretninger dem bør handthæve og i Ære holde, men og Præsterne self med et Christelig og deres Embede anstendig Liv og Levnet give deres Tilhørere et got Exempel, samt med flittig Underviisning, Formaning og Catechisation søge deres Opbyggelse og Forbedring.

2.

Haver Gouverneuren og Raadet at see derhen og holde over, at i Colonien altid vorder holt god Commando, Orden og Politie i alt det, som kand være til Coloniens almindelige Nytte og Conservation, og til den Ende haver Gouverneuren, saasnaart hand kommer til Colonien, med øvrige i Raadet at sammentræde, og da effter forefindende Leilighed overlegge og slutte, paa hvad Maade alt sligt best kand skee, saa og, hvorleedes Retten og Justicen kand pleyes og exequeres, og hvad da i saa fald ved alles eller de fleestes Stemmer bliver sluttet af Raadet, det skal effter skeede Publication alle og enhver i Colonien være tiltenkte og under behørig Straf forbundne til at efterleve og ellers i alle Tilfælde være Gouverneuren og Raadet horig og lydlig. Hvorfore Vi og a. n. ville, at samtlige paa Colonien værende Folk skal tages i Troskabs Eed efter hosføyede Formular.

3.

Raadet skal bestaa af effterfølgende Personer 1. Gouverneuren Major Claus Envold Paars. 2. Capitainen Jurgen Landorph som Commandant over det anleggende Fort. 3. Missionairen Hr. Hans Egede. 4. Sec. Lieutenant Jørgen Hansen Richardt og andre Søe Officierer saa ofte de er nærværende ved Colonien. 5. Ober-Kiøbmanden. 6. Bogholderen. 7. Assistenten.

Hvilke i det mindste 2 Gange om Ugen og ellers, saa ofte som Nødvendigheden udfordrer, effter Tilsigelse fra Gouverneuren haver at samles, samt med hinanden vel overlegge og effter fleeste Vota slutte, hvad der til Vores Tienistes Befordring og Coloniens Beste skal giøres og exequeres; Vota gives i saa fald fra den nederste op ad, og føres i Coloniens Protocol. Paa samme Maade haver Gouverneuren og Raadet at examinere og effter Loven, Forordninger og andre i Colonien til det almindelige Beste publicerede Placater og Befalinger at kiende paa alle i Colonien forefaldende Tvistigheder, og deres Kiendelser, naar de iche angaar Liv eller Ære, at lade exequere; men dersom nogen skulle begaa enten Drab eller andet, hvorved Livet kunde være forbrudt, da skal Gouverneuren og Raadet Sagen forhøre og paakiende, samt Acten med tilhørende Beviser ved første Leylighed til Vores Admiralitet indsende, hvorfra Sagen Os til nærmere a. n. Resolution a. u. vorder forestilled. Og hvad Executionen angaaer, da saafremt

Forseelsen er begaaet af Coloniens Folk imellum dem selv indbyrdes, forsendes de Skyldige tilligemed Acten herhid, for at lide deres Straff, men skulle een eller anden af Coloniens Folk have dræbt nogen Grønlænder, eller om Grønlænderne havde slaget nogen ihjel af Coloniens Folk, da forbliver de Skyldige der paa Landet under Arrest, indtil Dommen med Vores a. n. Confirmation tilbage kommer, saasom Vi a. n. ville, at Executionen da der skal skee; og maa altid forklares i Dommen, om den eller de Personer, som Sagen gaar imod, forlanger at appellere eller ey.

Dersom ellers nogen af de Militaire noget forbyrder, da bør Gouverneuren med Capitainen, som commanderer Fortet, og andre der værende Officierer og Under Officierer holde Forhør og dømme i Sagen effter Krigs Articlerne saavel som Dommene lade exequere, med mindre de angaar Livet eller Æren, da med de skyldige forholdes, som sagt er. Skulle der skee nogen Opløb eller Stempling, da gjør Gouverneuren saavel som Commandanten paa Fortet, hvad deres Pligt er, til Coloniens Conservation, og styrer Gevalt med Gevalt, og i Fald Sagen er af den Consequence, holder hand tilligemed Raadet een Stand-Rett over saadanne Folk, saafremt den høye Fornodenhed det udkrævede, og ingen anden Middel dertil var at finde. Naar ellers Gouverneuren i et eller andet Forfald kunde være fra Colonien, da præsiderer den paa Fortet commanderende Capitain i Raadet.

4.

Gouverneuren og samtlige i Raadet skal imellem sig self holde god Eenighed og Forstaaelse, og den eene den anden med sømmelig Respect, Ærbødighed og Vel-Villighed begegne, saa at Guds Ære og Vores Tieniste derved kand fremmes og befordres.

De skal med ald Troeskab og Omhyggelighed baade alle i Almindelighed og eenhver i Særdeeleshed være betenkte paa Coloniens Conservation og videre Udbredelse, og uden nogen Persons Anseelse proponere, hvad de dertil, saavelsom til at forekomme ald Desordre og Skade, holder tienligt, altid have agt paa, at den derved værende Proviant og andre Nødvendigheder vorder vel bevaret og conserveret, og intet deraf til Unytte forspilt, at Mandskabet faar deres rigtige Forflegning effter den herfra medgivne Spisnings Taxt, og især at de Syge nyder vedbørlig Tilsyn og Pleye, samt at derimod alle og eenhver holdes til Fliid og Arbejdsomhed.

Hverken Gouverneuren eller nogen af Raadet maa under Vores Høyeste Unaade tractere nogen af Coloniens Folk med Haardhed eller nogen ond Medfart, hvorved de kunde gøres uvillige til deres Tieniste, men de skal begegne alle og eenhver med ald muelig Douceur og Lemfeldighed; i ingen Sag af Execution begynde, eller nogen dermed overile, men langt meere ved Retten og fornuftig Commando handthæve og forsvare eenhver, saa at ingen vederfares nogen Uret, Vold eller Overlast, alt som de agter for Gud og Os at kunde forsvare.

5.

Som Gouverneuren formodentlig ved Ankomsten til Colonien vil finde, at den formedelst det nu paaboende Steds Ubeqvemhed ey kand blive der, men vil flyttes til een anden og beqvemmere Plads, hvor der kand være Græsning, Havn og Beqvemhed til at anlegge et Fort til Havnens og Coloniens Defension, saa skal hans første Omhu være, effter Deliberation med Raadet og med Assistance af Capitain Muhlenfort og Lieutenant Richart, at udfinde saadant et Stæd, og saasart det er udsøgt, og effter de fleeste Stemmer approberet, med samlet Magt at faa Colonien derhen forflyttet, da der med yderste Fliid vil arbejdes paa først

at faa opsat de publicve Huuse, saasom Proviant-, Bager- og Bryggerhuuse med meere, dernest Værelser for Gouverneuren og eenhver i Colonien, saavit de ved Haanden havende Materialier vil tilstrekke og Tiiden tillade, saa at Mandskabet ved Skibets Afseigling og før Vinter-Veyrliget tiltræder, kand være under Tag og berge sig for Kuld. Gouverneuren og Raadet maa og især drage Omsorg for, at, foruden den herfra sendende Ved og Steenkul der anvendes ald muelig Fliid paa at samle Brende, skiære Torv og bryde Steenkul, hvor sligt kand være at faa; saa og samle Græs til Hestene og Qvæget, at Colonien paa saa høyfornødne Provisioner ingen Mangel Vinteren over skal have; hvori og alt øvrige saavel Capitain Muhlenfort som Lieutenant Richart skal gjøre ald muelig Assistance baade med Folk og Fahrtoyer.

Vi ville derfor a. n., at Gouverneuren strax ved sin Ankomst paa Colonien skal tilligemed Raadet gjøre saadan een Inddeeling af den havende Force, at det til Colonien Conservation nødvendige Arbeid kand skee med god Tilsyn, Drift og Fremgang, og det eene iche skal hindre det andet. Iøvrigt lade Vi det alleene beroe paa Gouverneurens og samtlig Raadets Overleggelse og Slutning, om der af nu hensendende Provision og Mandskab i dette Aar kand settes Colonier paa flere Steder, saasom enten Synder paa mod Cap Farvel, paa Nepesene eller udi Vierebay paa Disko Bugten.

6.

Som Vores a. n. Intention fornemmelig er at opfinde og lade recognoscere Øster-Bygden, som de Danske og Norske i forrige Tiider ligeledes har beboet, og om samme Lands Leylighed at faa sicher Effterretning, og Vi til den Ende ey alleene have ved Vores Admiralitet ladet beordre saavel Capitain Muhlenfort som Lieutenant Richart, at de der i skal assistere saameget dem mest mueligt er; men Vi end og med det herfra didhen destinerede Skib lader hengaa Heste til saadan Brug, saa haver Vores Gouverneur, saasart Colonien nogenledes er kommet i stand, at lade sig saadan Recognoscering fornemmelig være angelegen, og effter at Sagen med Raadet vel er overlagt, samt alle der til fornødne Præparatorier giorte, sig den self at foretage tilligemed de intrepideste af Guarnisonen og øvrige paa Colonien værende Mandskab, som hand dertil kand udvelge, deri Vi da har den a. n. Tillid til ham, at hand ingen Fliid og Møye derved sparer, eller formedelst nogen Fare eller Besværlighed sig derfra lader afskrekke, men søger paa alle optenkelige Maader ad een eller anden Vey over Land at komme ind i bemelte Øster Bygden, for at erfare, om der iche endnu findes Effterkommere af de gamle Norske; hvad Sprog de taler, om de endnu er Christne eller Hedninge, samt hvad Politie og Levemaade der er iblant dem.

Paa saadan Togt Gouverneuren da haver rigtig at lade antegne, hvad daglig passerer, hvad Vey der effter Gisning er reist, hvorledes Landet er beskaffet, om der findes Skov, Græsning, Steenkul, Mineralier eller deslige, om der er Heste, Qvæg eller andre til Menniskens Nytte tienlige Creaturer, item, om der findes gode Havner, og paa hvad Tid der og andre Steder i Øster Bygden er reent for Iis, samt om de Vilde, som hand rencontrerer, i deres Sprog og Væsen er dem paa Vester Bygden, hvor Colonien nu er, lige eller different, om hvilket alt, naar hand har indhentet paalidelig Kundskab, hand med første hidgaaende Skib haver at indsende Os sin a. u. Relation saavelsom om de ham mødende Difficulteter, at Vi dereffter a. n. kunde være betænkt paa de derimod og til Vores Deseins videre Fortsettelse tienlige Midler.

7.

Med det til Grønland destinerede Skib lade Vi til Colonien afsende 12 Canoner med alt anden Tilbehør af Ammunition til at besette et Fort, som Vi til

Coloniens Defension ville lade anlegge; have og til Commandant deri a. n. udnævnt forbemelte Capitaine Landorph og ham 3 Under-Officierer med een Tambour og een Profos samt 25 Mand gemeene Soldater og fornødne Artillerie Folk til Guarnison medgivet. Thi skal Vores Gouverneur drage ald muelig Omsorg for, at sligt et Fort paa det Stæd, som til Coloniens Forflytning kand eragtes beqvem, bliver afstukket af den Størelse, at icke alleene det nu paa Colonien værende Mandskab deri beqvemmelig kand boe, men at der endog kand være Rum til flere Bygninger, naar Colonien videre maatte tiltage. Hand haver i sær at beo- bagte, at det bliver anlagt paa saadan een Plats, at det kand defendere Havnen og Skibe, naar nogen der maatte ligge. Ellers er Vores a. n. Meening, at det skal anlegges med Graver og Batterier ligesom et Citadel, men at for det første Verkerne kunde opføres saavit som et sterk Retranchement; hvorfore Gouverneuren faar paadrive, at derpaa bliver arbejdet med saamegen Krafft, som det ved Haanden havende Mandskab kand formaar, og saasnart som Leyligheden vil tilstede.

Over dets Anlage hand og med Capitain Muhlenfort haver a. u. at sende Os een accurat Tegning i stort Bestick efter dets og Havnens samt derved liggende Custers rette Etendue og Strekning.

8.

Med de Wilde haver hand alletider at holde Fredelighed og Venskab saameget allermest muelig er, og saa ofte Leylighed gives, søge ved een god Medhandling at drage dem til Affection og Velvillighed imod Colonien samt til at være hielpssomme i hvad som hand til Vores Tieneste sig foretager; icke tilstæde, at dem af nogen hans underhavende skeer nogen Uret, Overlast eller Haanhed, saalenge de sig fredelig forholder, men naar de sig over noget sligt beklager eller hand derom kommer i Erfaring, da Vedkommende derfor vedbørlig lade til rette sette, hvilket Vores a. n. og alvorlige Villie er, at samtlige i Raadet ligeledes stedse skal paaagte og holde over; samt at samptlig Coloniens Mandskab eftertrykkelig skal foreholdes, at skye ald Leylighed til Uenighed med de Wilde under høyeste Straf paa Kroppen, ja paa Livet efter Forbrydelsens Beskaffenhed; dersom ellers nogen af de Wilde, som mand i saa fald kand sette Lid til, kand formaaes til at følge med paa Recognoscering, enten den skeer til Lands eller Vands, da tillade Vi a. n., at deres Umage med Forøringer af een eller anden smaa Sager maa recompenseres, saa og, at de andre Wilde, som Vores Sø Officierer ved Recognosceringen forekommer, ligeledes, saa viidt det fornøden eragtes, maa gives nogle smaae Sager af Syenaale, Knappenaale, Fiske-Angler, smaa Speyle, Knive eller deslige, paa det dem derved kand betages den Frygt, som de mulig kunde have, til hvilken Ende Vores Sø Officierer paa deres Requisition slige Sager skal være følgagtig, for at have med sig, naar de gaar ud paa nogen Recognoscering enten til Lands eller til Vands.

9.

Som Vi a. n. have beordret Vores Deputerede i Søe Etatens General Commissariat at anskaffe et heelt Aars Proviant for det saavel med Lots Galiiothen allerede bortgangne, som nu med det herfra gaaende Skib følgende Mandskab, som paa Colonien skal forblive og der foruden adskillige andre Vahrer og Sager til Colonien at hensende, hvorpaa Gouverneuren af bemelte Vores Deputerede een Designation vorder medgiven; saa haver hand at lade tilsee, at sligt fra den med Skibet overgaaende Proviant Skriver til den paa Colonien værende Provisionaire rigtig vorder leveret mod behørig Qvitering, som Gouverneuren haver at attestere, og hvad dets Consumption og andre Udgifter i Landet angaar, da ville Vi a. n., at Gouverneuren saavel som Commandanten for de udi Fortet for-

blivende, ligeledes skal attestere vedkommende Betienters Udgift der paa, at den er rigtig, hvorefter den i Vores Rente-Cammer vorder gotgiort.

10.

Missions Verket og den deraf til de Vildes Omvendelse forhaabende Frugt vil nest Guds Velsignelse fornemmelig ankomme paa de ved Colonien værende Præsters Fliid og Nidkierhed, og haver Gouverneuren og Raadet sig deri ey videre at melere, end at de imodtager Præsternes Forslag derom og dennem til dessen Befordring ald muelig Assistance beviser.

11.

Hvis Colonien, som Vi dog iche ville formode, af nogen Fiendtlig skulle blive attaqueret, da er det Gouverneurens saavel som de øvriges a. u. Pligt, til dens Forsvar Liv og Blod at vove og til det yderste sig at defendere, som det een troe og ærekiær Cheff og Tienere eigner og anstaar, og hand med dennem for Os agter at forsvare, hvori og de øvrige af Raadet hannem med Raad og Daad troeligen haver at bistaa, saavel som Coloniens heele Mandskab baade alle i Almindelighed og eenhver i Særdeelehed deri lade see deres a. u. Nidkierhed og Troeskab.

12.

Vores Gouverneur haver med det herfra gaaende Skib troelig og omstendelig til Os a. u. at referere, hvorledes Coloniens Tilstand er, og hvorvit til den Tid med hvis hannem heri er befalet, kand være avanceret, samt requirere, hvad hand til Vores a. n. Intentions Fuldbyrdigelse videre behøver, at sligt i tilkommende Aar kand vorde anskaffet; saa haver hand og med alle retournerende Skibe, enten de gaaer til Bergen eller her til Kiøbenhavn, at indsende saadanne sine a. u. Relationer, og ellers med ethvert af samme Skibe tillige at lade følge Copia af hvad hand med det seenest afgangne Skib haver rapporteret, paa det om, det Gud forbyde, et Skib skulle blive borte, Vi dog siden kand have Underretning om Coloniens Tilstand, og derefter Vores a. n. Mesures tage til dens videre Handthævelse og Conservation.

Kiøbenhavn den 7. Maji 1728. ·

Ranbemærkning tilføjet ved Egedes Navn, der var opført som 4. i Raadet: approberet at være den 3die; efter Kongens Blyantsnotits: der 3te.

Om det saaledes maatte finde H. K. M.s a. n. Approbation, syvntes os a. u., at Missionairen Hr. Hans Egede kunde vel have den 2den Stemme i Raadet, i Henseende til, at hand er den første Opfindere af Landet, og at hand hidindtil har havt Directionen, hvorved hand har erhværvet sig Indbyggernes Kierlighed og Estime.

Renskrikt med Indskud. Krigskancelliets kgl. Expd. 1728 Nr. 410. Den Protokol over Krigskancelliets kgl. Resolutioner, i hvilken Instruksen har været indført, mangler nu.

116.

1728, 14. Maj. Kong Frederik IV. til Hans Egede, at give den med Skibet Morianen til Grønland opgaaende Officer Underretning om alt Landet vedrørende samt at bistaa ham og den medsendte Præst med Raad og Daad.

Eftersom Vi, foruden de 2de Skibe, som fra vor Kiøbsted Bergen allerede til Grønland ere afsendte samt Lots Galliothen West Vlieland, som her fra er

afgaaen, a. n. have funden for got, endnu herfra at did sende et Skib, Morianen kaldet, med indehavende Folck, Vi og a. n. have befalet, dend paa samme Skib commanderende Chef at dirigere sin Reise saaleedes, at hand kand havne ved Colonien, hvor Du Dig opholder, saa er nu hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Du giver dend paa Skibet Morianen commanderende Officierer ald den Underretning, Du kand have om Landetz Egenskab og Natur. Og som Os a. n. er bekiendt, med hvad ufortrøden Nidkierhed og Omhu Du i ald dend Tiid, Du haver været der i Landet, har ladet see for Missionen og Colonien, saa giøre Vi Os end ydermere forsikrede, at Du, saasart bemelte Skib der ankommer, ey alleene giver dend commanderende Officierer om alting, saaviit Dig er bekiendt, ald behøvende Information, saa og med Raad og Daad være hannem assisterlig i alt hvis hand af Dig maatte forlange, men endog beviise dend med samme Skib følgende Hr. Ole Lange, som Vi iligemaade a. n. have beskicket til at være Præst ved Colonien, ald broderlig Kierlighed, til hvilken Ende Vi a. n. have ladet giøre dend Anstalt, at saa lenge hand der i Landet forbliver, hand da ligesom Commandanten der ved Colonien skal nyde halvanden Mands Kost til sin Forpfgning og Underholdning, paa det at hand uden Mangel for nødtøftig Ophold ligesom de Missionairer, der i Landet forhen har været og endnu er, kand encourageres baade at lære Indbyggernes Sprog og med Lyst og Nytte til Gud Æres Udbredelse, efter Vores a. n. Intention, arbeide paa de blinde Heedningers Omvendelse.

Hafniæ dend 14. Maji Ao. 1728.

Norske Miss. 1728, 102.

117.

1728, 31. Maj. Kong Frederik IV. beskikker Oberst J. F. Tuxsen, Kommercesekretær Hans Landberg og Kommerceraad M. Schiøtte til Direktorer for det Grønlandske Væsen.

Efttersom Vi, formedelst at de forrige Directeurer over de af Os til Missionens og Negotiens Fortsettelse paa Grønland saavel ved Lotteriet a. n. bevilgede som ellers paabudne Penge, tvert imod adskillige Vores herom ergangne a. n. Befalinger have ført en slet Oeconomie, have været forarsaget, dennem Directionen at fratage, saa er nu hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I tillige med Os Elskelig Magnus Schytte antager Eder Directionen over dette af Os, til Guds Æres Udbredelse og Commerciens Nytte og Fremtarv begyndte Verk, til hvilken Ende I samtlige med hinanden nøye og grundigen haver at overlegge, hvorleedes Missionen og Negotien paa bemelte Grønland herefter best kand fortsettes, hvor udinden I Eder i alle Maader saaleedes haver at forholde, som I for Gud og Os agter at ansvare, dog Ville Vi a. n. have Eder dispenseret fra alt Ansvar, for hvis baade af de forrige Directeurer og af fornevnte Commercie Raad Schytte til denne Tiid er forrettet, men udi det øvrige haver I at foretage Eder at afhandle de Sager, som i hans Directions Tiid er forefalden og hand finder til Desseinets Nytte at forestille til Eders Decision, hvilket I da derefter til Vores a. n. Approbation Vores Danske Cancellie haver at nedsende.

Fredensborg dend 31. Maji 1728.

Norske Miss. 1728, 120.

118.

1728, 10. Juni. Hans Egede til Kommerceraad Magnus Schiøtte.

Velædle Hr. Commerce Raad.

Nest at gratulere Dem til dend Naade, D. K. M. har Dennem med beæret og regaleret, tilmelder tjenstærbedigst, at jeg Deris meget ærede Missiver af d. 6te Martj indeværende Aar med Mathias Ferslef, og af 24de April med Daniel Baade, med alle indsluttede og indbenefnte Documenter haver vell erhholdet. Det er mig glædeligt, deraf at fornemme, at D. K. M. bær en saa naadig Omhue for Desseinets Befordrelse, hvortil dend Allershøyeste give Lyche og Fremgang og velsigne Kongen for sin glorieuse Nidkierhed. Det forventende Kgl. armeerit Skib er endnu iche fremkommen, iche heller Galjothen, Gud dem leedsage og vell bevare. For dend Aarsage Skyld har mand iche siuntis det at vere tienlig, at Skipper Hans Henrich Lund efter dennem lenger her paa Colonien schulle forblive, anseende dend forhaabentlige Handel Sonden fore herover ichun blev spildt, hvorføre hand og til bemelte Handling Søer efter alt er expederet, som Gud lycksaliggjøre.

Dend Betenkning, som Eders Velædelhed af mig forlanget paa tilsendte Forslags Puncter, betreffende Desseinets Fortsettelse, fremsendis herhos tjenstærbedigst, tilligemed en Beregning over Coloniernes Bekostninger. Give Gud, det kunde ichun for det første saaledis blive i verckstillet, da vilde mand, formedelst den Allershøyestes forleente Velsignelse ominere sig alt gott. Belangende det Forsett med at sende Heste her til Landet, i Tanke, med dem at vilde over Iisfieldet for at recognoisere Øster Bygd, er gandsche ugiørligt; thi efter Grønlandernes Beretning, som oven paa Fieldet veret haver, er det umueligt at komme fort, og det formedelst at der udi Iisen gaaer store og forskrechelige dybe Sprecher og Grøfter, hvor igiennem rinde stoere Elve, som mand iche kand komme over; derforuden schall og Grøften ofte oven paa vere schiult og tildekket af Sneen, saa de, som har gaaet et Støche paa Fieldet efter Reenen, ofte uforværendes ere falden der need igiennem og bleven borte. Og hvorleedis schulle Hæst og Mand drage saa megen Proviand etc., som de paa lang og ubekjendt en Vey behøvede, thi at forlade sig paa Cartet i dette Fald, at der schall ichun vere gandsche kort henover, er heel usikkert, ia gandsche contrair. Iche dismindre, dersom vi hafde saa mange Folk tilovers, og Leiligheden ville begive sig, da kunde mand vell forsøge at marchere et Støche hen oppaa Fieldet for at erfare dets Beschaffenhed, men med Heste holder dog det umueligt engang at kunde komme derop. Naar en Colonie bliver oprettet imellem 60 og 61 Grader, er dend beste Leilighed til Søes at faae Kundschaub om Øster Bygd; til Lands troer ieg det aldrig skeer.

Dend ommeite gule Farve, som findes 8te Miile synden for Colonien, kunde vore Folk, da de seeniste Gang var paa Touchter Søer efter, iche ophitte, endog ieg lod sette der en Vahre op, da ieg 1723 først truffet an paa det Sted, men maae igien vere nedfalden. Siden Skipper Lunds Ankomst har vi iche haft Leilighed igien derom at søge. Skulle der endelig vere noget ved at gjøre, da schall mand ved Leilighed atter gjøre sit beste at opsøge Stedet.

Det Mathias Ferslef berettet, at der Nord udi Fiske-Fiorden schall være seet noget af Anseende ligesom Qvæg Sølv, er indtet om, thi det var, som Folchene, der saae det, hafde beschreved det for mig, ichun smaatt Støf af Kraake Sølf, som med Vandet rinder og løber need af Biærget.

Med Skipper Hans Henrich Lund hiemgaar nu 2de af Lands Folekene, nafnlig Johan Richartsen og Johannes Pedersen, endog vi paa denne Tiid vell hafde haft dem høylig fornøden, at hielpe os med at arbeide paa dend nye Bygning, som

vi i Jesu Nafn haver foretaget os at oprette paa det Sted, som nest forgangen Sommer blev udseet till en bestandig Colonies Oprettelse, i Henseende dette voris iboende Huus er gandsche forraadned, saa at er umuelig for os lengere deri at boe. Og efter som vi agter at opføre samme Huus af Leer og Steen, paa det, at det kand være disbedre og duurhaftigere, da behøves dertil 3 à 4 Læster god Kalk at beslae det inden og uden til med, thi Leeret kand iche staae for Reigen. Disligeste nogle Muur Steene til Skorstene og Bagerovn. Nok behøves Rende under Taget paa Siden af Huuset, hvis Lengde bliver 27 Al. og Breeden . . Al., disligeste behøves een halv Snees Vinduer, thi disse vi haver, ere gamle og brøstfeldige, med hvilchet altsammen vi til neste Aar maatte forsiunis med. Hvad ydermeere kand vere at erindre, schall nest Guds Hielp ved Skipper Johan Andersens Afgaende herfra Landet blive notificerit. Imidlertid lever og forbliver ieg, nest ærbødigste Hilsen og Velsignelses trohiertig Tilberedelse, Welædle og Welbyrdige Hr. Commerce Raads tjenstærbedigste Tiener

Hans Egede.

Grønland d. 10. Junij 1728.

Afskr.: Adsk. Dok. ang. det Berg. Komp. 1725—29.

119.

1728, 28. Juni. Hans Egede til de Deputerede i Søetatens Generalkommissariat. Besvarelse af de af M. Schiøtte stillede Spørgsmaal.

Høyædle og velbaarne, høybiudende Herrer!

De høye Herrers meget gunstige Skrifvelse af d. 15. May indeværende 1728 er mig ved Skipper Carsten Rentkis lychelig Arrivement d. 23. Junij vel tilhænde kommet; Loets Galiothen ankom och samme Dag. Men det Kongl. Caufardie Skib arriverte først d. 1. July. Herren være lofvet, som har opvagt sin Salfvedis Hierte till at giøre saa anseelige og bekostelige Anstaltninger till dette Deseins Fortsettelse, allene der er disverre! slet intet at vente till Vederlag for de store Bekostninger for det tilkommende Aar, hvilchet vell ellers nest dend Allerhøyestis forleente Velsignelse kunde været at formoede, hvis de Bygnings Materialier, som i Bergen var indkiøbt, hafde indkommet, og mand hafde kundet faaet oprettet Colonien Nord paa Nepisene ved 66½ Gd. omtrent, hvor Endeel af vore Folch ofvervintrede 1724, og Hvalfiske Fangsten øfvis, som allermest kand profiterere Deseinet. De ankomne Anstalter maae derfor fornødentlig hvile her paa Stedet denne Vinter ofver. Og Gud gifve, vi endda kunde komme saa mange Huus Værelser afsted, at alle til Nødtørftighed kunde accomoderis. Men hvor og hvordan Anstalterne skall føyis for tilkommende Aar, staaer till D. K. M. Self og hos a. n. Gotbefindende, hvortill dog a. u. Forslag af Raadet samptlig blifver ofversendt med Hr. Capitain Myllendorff. For denne Gang indsender ieg u. indlagde, som er en Copie af min Betenchende og Resolution paa nogle Punchter, mig fra Hr. Commerce Raad Schøte i Bergen tilskrefven, betreffende Werchets Befordrelse. Jeg ønsker af mit gandske Hierte, at ieg i nogen optenkelig Maade kunde udfinde de beste Forslag till Guds Æris og D. K. M.s Tienistes og Fæderne Landets Nøttis Befoedrelse, da vilde ieg der till anvende mig self og alt hvad ieg formaaede. Dend almægtige gode Gud velsigne D. K. M. med det gandske Kgl. Arve-Huus og Hannem et langt Livf og et lychsaliq Regimente forleene, saa at Hand och maae see Frugter af sin saa høypriselig og christelig Iver och Omhue for Guds Rigis Befoedrelse.

Forblifver i dybiste Respect og all Guds Velsignelsis Tilbedelse De høye Herrers etc. etc.

Hans Egede.

Af dend Kongl.: Danske Colonie udj Grønland d. 9. Julij 1728.

Seenist ydmygelig Giensvar paa Vel Edle Hr. Commerce Raads Schøtis ærede Missive af d. 6. Martj indeværende 1728, betreffende nogle Punchter om Dessenets Fortsettelse.

1.

Dend Forskiell, som kunde blifve ved Udgifterne efter begge Forslag, enten at oprette 10 Colonier, som skulle forsiunis med et Mandskab over 100 Mennisker, eller 4re Colonier, som ligeleedis skulle besørgis med det Andtall Mandskab over 100 Mennisker, synis at ville blifve Et og det Samme.

Rp. Dend Forskiell kand af efterfølgende Bereigning eragtis.

1. En Colonie 10 à 12 Mand, bestaaende af 10 gemeene Mand (2de Catecheter indbereignet), hvis Kost bereignet aarlig 25 Rdl. à 3 Mk. Ugen, efter som en gemeen Mand kand spisis for i Bergen, disligiste enhvers Løn à 25 Rdl. aarlig, er 50 Rdl., gjør tilsammen 500 Rdl. En Præst udj Kost og Løn 150 Rdl., 1 Kiøbmands Kost og Løn 150 Rdl., 1 Mester, som kand besørge 2de Colonier med Medicamenter, Kost og Løn 150 Rdl. Handels Vharer, ungefer 100 Rdl. 1 Skib, fragtet for 1000 Rdl., kand besørge 2de Colonier — en Colonie 500 Rdl. En Colonies aarlig Bekostning in allis 1475 Rdl. — Herforuden vill for det første Aar medgaae etc. Materialier etc. ungefer 100 Rdl. Baader og Fartøyer 50 Rdl. Cordeeler 80 Stq. à 1 Rdl. er 80 Rdl. Summa 1705 Rdl. Saaledis vill 10 Colonier for det første Aar komme til at koste 17,050 Rdl.

2. Herimod 4re Colonier, hver bestaaende af 20 till 24 Mand (2de Præster, 1 Kiøb-Mand og Assistent og 1 Mester inclusive), efter forrige Bereigning vill hver Colonie koste etc.: De 19 Mand Gemeene, deris Kost og Løn 950 Rdl., 2de Præster à 150 Rdl. 300 Rdl. En Kiøb-Mand med sin Assistent 250 Rdl. 1 Mester med Medicamenter 150 Rdl. Handels Vharer ungefer 300 Rdl. 1 Skib fragtet for 1500 Rdl., kand besørge 2de Colonier. Till en Colonie 750 Rdl. En Colonies aarlig Bekostning, in allis 2600 Rdl. — Herforuden vill for det første Aar medgaae etc. Bygnings Materialier 150 Rdl. Baader og Fartøyer 100 Rdl. 200 Cordeler à 1 Rdl. 200 Rdl. Summa 3050 Rdl. Saaledis vill 4re Colonier for det første Aar komme till at koste 12,200 Rdl. Men som det med dend sidste foreslagne Nordiste Colonie vell kand beroe for det første, indtill mand kommer i bedre Erfaring om Landetz Beskaffenhed Norden fore, og hvad de 3 Colonier for det første vill indbringe, gaar $\frac{1}{4}$ Deel bort af ofvenskrefvne Capital, nemlig 3050 Rdl. Og saaledis differerer der hen ved 8000 Rdl. imellum 10 smaae Colonier og 3de store Coloniers Bekostning.

2.

Hvorleedis Mandskabet med mindste Bekostning kand inddeelis efter Landets Situation og hver Colonies Beyleghed for at tvinge Grønlænderne till Lydighed, Missionens, Handelens og Fiskeriets lychelige Fremgang, Landet paa beqvemme Stæder at besette med Qvæg ind udj Fjordene etc. Item Brendefang at foris hid med Skibe etc.

Rp. Mandskabet kand beqvemmeligst inddelis saaledis: 8te Mand med 2de store Baader maae iidelig være i Motion, een at fare Sønden for Kolonien, og dend anden Norden for Kolonien for at handle og at indkræfve dend Skatt, som Grønlænderne kand blifve paalagt, hvilchet sidste icke shall koste stor Ombrage, men lettelig practiceris, eftersom Grønlænderne erklære sig gandske villige der-

till, naar de maae lefve sicher for de slemme Menniskers Ofverfald, som vi hafver indbildet dem at ville komme hid for at slae dem ihjell, men af Voris Konge blifver forhindret etc. Og enddog samme, som fornemmis, holdis for upracticabel, saa forsichrer ieg dog endnu til Ofverflod, at det meget vell skall lade sig giøre, uden at befrygte deraf ringiste Uleylighed, saasom det ellers skulle være langt fra mig at proponere de Ting, som ieg iche vist veed kunde lade sig giøre. Naar ieg var gandske ukyndig om Grønlændernis Naturel, og allene ville ligne dem med andre Folchis Beskaffenhed, dog vilde ieg noch judicere det samme, at det var ugiørlig, men nu, de ere et meget let troende, eenfoldigt og frygtagtigt Folch, og dertill med erklære sig gandske villige at gifve og giøre hvad vi forlanger, hvorfore skulde mand da holde det for upracticabel. At ville flatere sig med det Haab, at Handelen skall kunde stoppe dend Bekostning, er gandske forgiefvis, thi som ofte er errindret, at fordi de iidelig blifve opfylte med adskillige Sager, forlanger de intet stort af os, iche heller gjør sig megen Fliid at forhverfve noget, saa at, dersom mand iche selv besøgte dem, skulle de iche komme till os med det ringiste, som vi noch har Exempel paa udi de første Aaringer, da ingen Touchter blefv giørt, og neppe 20 Cordeler for et heelt Aar indkom, men lader før deris Spech ligge paa Marchen og forderfvis af Soelen. 4re Mand hafver at giøre med at indsamle Brende om Sommeren, men at forsyne Colonierne med Brendefang fra Fæderne Landet, og hid med Skibene at føre, vill blifve alt for bekosteligt, thi en Colonie kand iche ringere være hiulpen med for et Aar omkring, end 50 Fafvner Brende, hvilchet vill tage et stort Rum bort i Skibet. At employere 5 Mand till Laxfiskeriet som tilforne, lønner iche Umagen og Bekostningen, saasom Vaarsild og saltet Torsk kand langt lettere hafvis af Fæderne Landet, uden saa er, at en Mand allene med en Ruse kand sligt udrette, som staar till at forsøge. 2de Mand maae slae Høe till Bæsterne, hvor de holdis. 1 Kock ved Colonien og 1 Dreng, som kand hafve Tilsium til Chreaturerne og tillige være Kochs Mad. Hvad Missionens Anstalter er betreffende, da maae 2de Præster vechsell viis fare med de paa Handling udfarne Folch for at underviise Grønlænderne. Anderledis kand her med for det første iche være, men for tilkommende haabis, at Grønlændernis Ungdom skall kunde habiliteris till deris Lands-Mænds Underviising.

3.

Om der iche skulle giøris a. u. Forslag og Ansøgning till D. K. M. formedelst Lønningerne at minagere, at de Personer, som forseer sig ved Leyer-Maall i forbudne Leed eller i andre Maader forseer sig, kunde hid for accorderis.

Rp. Formedelst Lønninger at minagere, kunde det iche være saa slemt, som a. u. blefv foreslaget D. K. M., at de Personer, som forsaae sig med Leyer-Maall i forbudne Leed, eller iche kand betale deris Bøder, eller i andre Maader kand være straffskyldige, motte hid for accorderis, men ingenlunde grofve Delinquenter. Det kand och vell ellers lade sig giøre, at mand med Tiiden kand faae af Grønlænderne self udi Tieniste, hvorudi och 2 af de Grønlænder Dreng, vi hafver her udi Huuset hos os, har i Aar mott giørt Assistance, og været med paa Toucht, saasom vi har været faae af Mandskab till fornødne Udretninger.

End ydermere tjenstlig Giensvar og Betenchende, om Hr. Commerce Raad og Raad Mand Schøtis Forslag til Dessenets beste Fortsettelse.

1.

At Colonien paa Haabets Øe kunde optagis og forflyttis ind udi Baals-Revier, der at oprette en Logie med nogle faae Mand, en Catecheta, som tillige kunde

være Kiøb Svend, etc. Og om det skulle være tienligt, at sende 3 à 4 Bønderfolch fra Norge, der kunde antage de Chreatur, som allerreede er i Landet, og viidere, som kunde tilsendis, sette Boe udi Amaralik Fiorden, efterdi der saa vell af Land som Vand sigis at være god Leylighed etc. og saaledis forsøgis, hvorledis det ville skiche sig med Underholdning og Afling for dem self og Logiens Underholdning.

Rp. Colonien her paa Haabets Øe maae i denne Sommer nødvendig forfytis /: hvorpaa nu och allerreede er begynt :/ til det Sted, som nestforgangen Sommer blef foreslaget for denne Steds slette Leylighed og vort iboende Huusis Forraadnelse, men om dend skall bestaae af ringere Mandtall, end som foreslaget, skall befindis, vill være meere skadeligt end gafvnligt. Thi lad være, at Colonien in allis ichun skall bestaae af 10 Mand, en Præst og Kiøb Mand inclusive, saa er derved ichun minagerit 500 Rdl., som de andre 10 Mænds Kost og Løn vill beløbe sig. Hvor imod da slet ingen Handels Touchter kand giøris og liden Handell indkomme, uden hvad Grønlænderne self godvillig kand føre till Colonien, som vill blifve svar lidet, og mueligens iche beløbe sig ofver 20 Cordeeler Speck, hvilchet vill være alt for uklæcheligt till at stoppe Logiens Bekostning, som efter forrige Bereigning iche kand være mindre end 1475 Rdl. aarlig. Men lad nu Colonien bestaae af 20 à 24 Mand, som vil koste 3000 Rdl., saa veed ieg vist, at dend lige saa meget og meere skall igien kunde importere, naar de nødvendige Anstalter der till blifver giort, med beqvenne Fartøyers Forskaffelse till Handels Touchter. 200 Cordeeler Speck foruden Skind Vharer vill ieg vist forsichre skall kunde indbringis af en Colonie, naar Grønlænderne och maae gifve Skatt efter som Forslaget er, ellers slet iche.

At Kiøb-Manden paa Colonien kand tillige være Catecheta, eller at en Catecheta kand tillige være Kiøb-Svend, er begge ugjørlig, efftersom enhver har noch med sine egne Sager at bestille. Men at Mesteren eller Barts kier en paa Colonien saadant kunde bedre udrette og være en Skoelemester for de paa Colonien optagne Børn, kand vell lade sig gjøre, efftersom hand er iidelig hiemme, og ellers hafver iche stort at udrette.

Udi Fiorden Amaralik og flere Steder er herlige Leyligheder noch till Qvæg og Chreatuur at holde, men de motte betrois dygtige Folch, som veed till gafvns at omgaaes med Qvæg, ellers ville det vell slet udfalde. Jeg holder och for at det skall være gjørligt. at saae Korn derinde, men det maae være Korn, som er vohset lengst hen i Nordlandene, saasom udi Senien eller udi Salten, hvor Climaterne med her stemmer ofver Et.

2.

At oprette en Colonie, iche paa Nepisene, hvor dend forrige Colonie var oprettet, men dend nest ved liggende norder Øe Amarlemiut, hvor der skall være god Skibshafvn og beleyliger for Hvalfangsten, og aaben Vand om Vinteren etc. Naar nu 2de Skibe blefv udreedet till Hvalfangsten under Disco, da kunde opsettis i Grønland paa retour Reysen Folch og Chaluper til Fornødenhed at op-passe Hvalfiskeriet in Januario og Februario, og Foraaret begifve sig till Hvalfangsten under Disco etc. Till Handlingen meenis lader sig iche gjøre med aabne Fartøyer paa 3 à 4 Læsters Størrelse.

Rp. At oprette en Hofvet Colonie igien Nord paa Nepisene eller nest ved udi Amarlemiut, hvor best kand eragtis, bifalder vi alle, iche allene for dend forhaabentlig Nøtte med Hvalfiskeriet der sammesteds om Vinteren in Januario og Februario og Casselotterne in Maijo, men end och, at samme Folch om Foraaret in April og Maijo kunde fortreiche lengere Nord till Disco eller Rifkol og Hvalfisk Eylandene, paa hvilche begge Steder motte

oprettis nogen Huus Værelse for Folchet, og hvad videre som der var fornøden at forvaris dend Stund, de sig der opholte paa Hvalfiskeriet. Handelen der sammesteds maae icke heller forsømis, men Folch à parte der till employeris, effter som Hollænderne der gjør deris beste Handell. For dend Skyld vill dend Colonie være 30 Mand sterch. Naar nu et eller 2de Skibe, som Hr. Commerce Raad skrifver, skall blifve udreed till Hvalfangsten, da kand noch vell Folch, enten for eller efter Hvalfiskeriet var ude, opsettis paa Colonien der Nord med Proviant og Bygnings Materialier, og saaledis aarlig continuere, som nest Herrens forleente Velsignelse kand profitere Desseinet.

Nu staar til Rest at raisonere om dend foreslagne 3die Colonie under Syd imellum 60 og 61 Grader, hvad enten med dend skall beroe, indtill mand hafde seet Udfaldet ved de fornefvnte 2 Colonier, eller dend och tillige med de første skall optagis, da er ieg af Meening om det sidste og holder for best og raadeligst, og det for efterfølgende Aarsager Skyld. 1ste. Da kand mand med smaae Fartøyer her fra Colonien icke til nogen Profit befare saa langt om Syd, hvor der dog paa sine Tider er Speck noch at faae. 2det. Er mand saa meget disnermere at indhente Kundskab fra Østerbygd og ved Leylighed ochsaa correspondere med de Folch der boe. 3die saa maae der och tenchis noget paa de arme vanvittige Mennisker dér boe, till at bringe dem i Kundskab om Gud, deris Skabere og Forløser. Det vill her foruden være venteligt, at hvis om Syd ingen Colonie skall blifve, og disse her i Circumferencen boende Folch skulle noget skarpeligen settis til rette /: som vell iblant fornøden giøris, om de skall nogensinde giøre got ./ da skulle de vell flygte bort fra os og undviige dend Tvang, men imellum 3de Colonier kand man altid tvinge dem efter voris Villie, uden Frygt at undløbe os. 4de kand begge Colonierne, denne og dend under Syd beseiglis med et Skib og forsørgis. De 3000 Rdl. eller lidt meere, som her paa det første Aar vill anvendis, uden Vederlag det Aar at vente, forhaabis nest Guds Hielp visseligen det andet Aar at skulle blifve erstattet, thi formoedentlig vill dend Colonie der søer blifve langt profiterligere end denne, besynderlig, om Østerbygd kand befaris, som efter Grønlændernis Sigelse noch er Apparentzcie till, hvor der och fangis store Hvale, som hafver Barder.

Betreffende Fartøyerne eller Baadene, som, till Handelen her i Landet tilstrechelig at udrette, nødvendig maae hafvis, da bør de samme endelig være af dend Beskaffenhed, at mand alle Veigne indenskiers kand fare med dem, hvor mand vill, paa 4 à 5 Læsters Dregtighed, thi større skall være gandske ubeqvem at søge og fare imellum Skierrene med, at søge de Wilde hvor de boer. En saadan Baad maae hafve en beqvem Veng eller Hytte, hvor Kiøb Manden og Præsten, som maae medfare till Grønlændernis Underviisning, og et Ruff fremmerst, hvor 4 Mand kand hvile udi. Ellers betiener vi os till Speeket at imodtage, som Handlingen bekommis, store Kister, som ere gjorde efter Rummets Størrelse i Baaden med en Luge ofven paa, hvilchet och vill skee med de tilkommende Fartøyer, hvor ved och de andre 2 Colonier kand blifve forsiunet. Paa ofvenmelte Fartøyer hviler Werchets heele Profit, og i detzens Mangell kand lidt udrettis. Hafvde fra Begyndelsen Colonien været forsiunet med et eller fleere af saadanne Baader, da hafde der sandelig meget meere være indkommet, og Werchet icke saa stor Skyld og slet Tilstand som det disverre nu er.

Till Slutning maae ieg giøre errindret om den Indpas, Hollandske Handlere giøre os, hvilche, om icke a. n. af Voris Konge vorder forbudet, da liider Werchet stor Skade. Thi det er tencheligt, at icke en ringe Capital trechis af Landet formedelst 6 Hollandske Handlere, som aarlig beseigler disse Custer og handler med Indbyggerne, besynderlig under Nord, og eftersom de gifver og kand gifve et

bedre Kiøb end vi, da drager de dend meste Handel til sig. Jeg hafver ofte discourerit med dem om denne Punct, hvor de da hafver ladet sig forlyde, at dersom D. K. M. vilde forbiude dem denne Handell, da skulle deris Principaler aldrig forlange at sende dem hid, men saa lenge ingen Forbud skeer, farer de her. Det var derfor at ønske, at D. K. M. a. n. och i denne Punct ville komme Werchet till Hielp, da skulle mand udentvill see en merchelig Forandring ved Handlingen.

Hvad viidere her ved kunde være at errindre, kand hiemkommende Bogholder Monsr. Jacob Gelmeyden, som udi fem Aar har været her i Landet, omstændeligere demonstrere. Saa vitt er da paa denne Tid min tjenstlig Giensvar og uforgribelig Meening og Betenchende om tillskrefvne Puncter.

Grønland d. 28. Junij 1728.

Hans Egede.

Dok. vedk. den J. Severin medd. Oktroi 1734—52.

120.

1728, 4. August. Hans Egede til Kongen om de med Skibet følgende Grønlændere.

I Devotie erkiender jeg dend store Naade, D. K. M. ved a. n. Skrifvelse af d. 14. Maii indeværende 1728 mig hafver beviist, saavelsom høypriselig a. n. Forsorg for Christi Rigis Udbredelse, som fornemmelig blant andet fremskinner af de anseelige og bekostelige Foranstaltninger, D. K. M. i dette Aar hafver a. n. behaget at gjøre til Desseinets Fortsettelse. Hvorfore D. K. M. med gandske Kgl. Arfve-Huus være velsignet for Guds Ansigt ævindelig. Jeg ønsker a. u., at nogen Veye og Middell kunde paafindis, hvorved dend a. n. anvente store Bekostning igien kunde erstattis, men disverre! for det første iche kand skee, saasom dette Sted vi her boe paa, ingenlunde der til er tilstreichelig. Hafde de Bygnings Materialier, som i Bergen af Commerce Raad Schøtte var indkiøbt, ankommet, da kunde Colonien Nord paa Nepisene igien i Aar hafvde blefven oprettet og nest Guds Velsignelse noget udrettet ved Hvalfiskeriet, som der om Vinteren øfvis. Men af Mangell paa Bygnings Materialier faaer da de a. n. ankomne Anstalter hvile her paa Stedet Vinteren ofver, ihvor vell det vill falde os meget besverligt, at faae tilstreichelige Huuse till saa mange Folchis nødtøfftig Accomodation. For tilkommende Tider ofversendis nu a. u. af samptlige Raadet de beste Forslag, som mand veed at gifve. Herforuden insinuerer jeg her hos i a. u. Ydmyghed min særdelis Betenchende og Forslag till Coloniernis Indrettelse her i Landet. Hvilchet alt, nest dend Allerhøyestis forleente Velsignelse, om alvorlig angribis, till ønskelig Fordeel saa vel i det aandelige som legemlige, skall kunde udfolde. Ach, hvor vilde jeg af Hiertet ønske, om jeg i nogen mig muelig Maade kunde a. u. gjøre D. K. M. høypriselig Nidkierhed, og dend høye Kgl. Naade mig er beviist, Satisfaction, da veed Gud, jeg iche vilde spare der till at anvende mig selv og alt hvad jeg eier og formaaer. Jeg tager mig her hos dend a. u. Dristighed, med Hr. Capitain Müllenforth at tilsende D. K. M. nogle af de unge Grønlænder, som paa nogen Stund har været her i Huuset hos os, nemlig Christian /: som tilforne kaltis Poek, der 1724 var i Kiøbenhafvn og hafde dend Naade og blefv stillet for D. K. M. /: med hans Kone Christina, hvilche mand til Deels, som de iche er Colonien her til Bekostning og Incommodation og dog ingen Tieniste kand gjøre, endeel ochsaa af Mangel paa Husværelser, som i denne Vinter vill blifve stor, saa der ingen Leylighed kand blifve for dem, er forarsaget a. u. at ofversende. Noch en ung Dreng og Pige, som nyelig ere døbte, begge af en god Naturel. Drengens Navn er Carl og Pigens Sophie Magdalene, disse tilsendis och

a. u., mest i Anledning af dend a. n. mundtlig Befaling til Capitein Müllenforth, at bringe med sig tilbage en Par unge Mennisker, umældet, at de och self har indstændig forlangt at motte reyse med og see det Kgl. Hoff med viidere. Bemelte Carl har et got Nemme og god Lyst at lære, saa det var at ønske, om det a. n. motte behage D. K. M., at hand der till kunde blifve employerit, saasom da var at haabe, at om hand efter nødtørfftig Lærdoms Erlangelse kom her til Landet igien, kunde gjøre Frugt til sine Lands Mænds Underviisning. Jeg hafver ellers to Drengte igien, dend eldste ved Nafvn Fridrich Christian, og dend yngre ved Nafvn Peder, som hafver været lengst hos mig og ieg nest Guds Hielp først haaber at faae nogen Nytte af til samme Forretning. Till ofvenmelte Grønlanders Underviisning og nærmere Opliusning i Saligheds Sag følger och min eldste Søn Povel Egede, fornemmelig for her efter at oprette sine egne Studeringer, som hand, for Grønlandernis Sprog at lære, en tidlang har forsømet; og som jeg med Guds Behag i Fremtiden och agter at bruge ham til dette hellige Verck, vill jeg och a. u. supplicere, at bemelte min Søn motte dog a. n. betenchis med noget til Subsistense, imidlertid hand sig paa de kostbhare Stæder opholder, til egen og Dessenets forhaabentlig Nøtte, hvilchen høye Kgl. Naade jeg med a. u. Troeskab og Flittighed till D. K. M. Tienistes, Fædrene Landets Nøtte og dette Grønlandske Dessenins Befordrelse vill a. u. tachnemmelich erkiende, hvor nest jeg med Hiertens Forbedelse og a. u. Submission till Døden forblifver etc.

Hans Egede.

Af Haabets Colonie udi Grønland d. 4. Augusti 1728.

121.

1728, 5. August. Hans Egede til Direktøerne for det grønlandske Væsen.

Det var imod alles Tanker og Forhaabning, at Anstalterne for dette Aar skulle blevet af saadan Vitløffighed, thi endskiøndt Kongens Naade, Iver og Omhue for Dessenets Befordrelse er stoer og priselig, saa er det dog at beklage, at saa stoer en Bekostning i mange Maader er giort forgieves, og inted till Vederlag er at vente, hvilchet dog vell nest Guds Velsignelse kunde været skeet, hvis tilstrekkelige Bygnings Materialier tilligemed p. hafde annammet, saa Colonien paa Nepisene igien kunde bleven oprettet, hvor Hvalfischeriet om Vinteren bruges. Mand arbeider daglig af all Magt paa dend nye Colonies Oprettelse med de ringe Materialier vi haver, og de gamle Huusers Nedrivelse og Forflyttelse, som dog vill blive gandske utilstrekkelig til saa mange Folkes Biergning, end sige Provianten, som mestendeelen maae ligge paa aaben Marck. For dend Skyld har Raadet resolvert at lade Pinchen ligge her i Vinter, for derudi at see endeel Folk og Proviant conserveret, men Skipperen med øvrige af Folchet gaær nu under guddommelig Ledsagelse over med Kongens Skib Morianen. Med samme overgaaer og endeel af Coloniens Folck, som i Aar var demitterit, som er: Niels Rasmussen, Hemming Olsen, Halvor Tørresen, Ole Johansen og forrige Bogholder Jacob Geelmeyden, som følger Hr. Capitain Møhlenfort till Kiøbenhafn.

Dend gamle Leonart, som schulle vere Kok her i Landet, nødis vi til for hans Alderdom og Svaghed at sende tilbage, men Michel Olsen Dingeland maatte mand i Aar beholde, efftersom hand kand med Muur Arbeide [anvendes] til at opmuure voris Huus af Leer og Steen, hvorføre hannem af Raadet er tilsagt dette Aar i Løn 40 Rdr.; Erich Erichsen har mand og maatt beholde, saasom hand er bekiendt paa Nepisene, hvor er besluttet, at de i Aar fra Kiøbenhafn ankomne

Anstalter til Foraaret schall henflyttis, og faar hand og at vere følgagtig for at gjøre dem bekiendt paa Stedet, og har mand tillagt hans Løn 5 Rdr. Naar da alle de i Aar ankomne Folk till Foraaret reyser herfra til Nepisene, saa har vi ikkun 10 Mand her paa Colonien igien, af hvilche de 4re, som nu i Aar maae forblive til Sommeren, vill hiemgaae, hvorimod vi i ringeste med 8te dygtige Mand, mest Søefolk, maae forsiunis for Handels Touchternes Skyld. De i Aar fra Bergen ankomne ere meget slette og udygtige. Till Pinchens Hiemførelse behøves og at tilsendis med nestkommende Skibe 6 Matroser. Jens Hiort er antaget at vere Assistenz og er tilsagt at have i Løn for Aaret 50 Rdr. Hand faar og vell at gjøre det beste ved Handlingen. Till Bygningens Forbedrelse, hvorpaa nu i stoer Mangel arbeides, forlanges at maatte faae oversendt nogle Tylter Bord og endeel Kalk at beslae det muurede Huus med, saasom Leeren udvendig iche kand bestaae for Reignen. Render for Huuset behøvis og at maa faae tilsendt, om iche Huuset af Dag-Reign skall blive forderved; dets Lengde er 27 Alen. 1 Par Kokke Kiedle har vi og høylig fornøden, desligeste nogle Vinduer, en god Deel Naver till Tagets Conservation samt Steenkull i Mangel af anden Brænde. Videre haver ieg iche, som ieg paa nærværende Tid kand tilmelde de gode Herrer, hvorfore ieg nest all Velsignelsis troehiertig Tilbeedelse forbliver Deris etc.

Hans Egede.

Af Haabets Colonie udi Grønland d. 5te Aug. 1728.

Herhos følger og min tjenstydmyge Giensvar og uforgribelige Meening om tilskrefne Punchter fra Velædle Hr. Commerce Raad Schiøtte. Min Søn med nogle Grønlænder, Qvinder og Mands Persohner, har ieg med Hr. Capitain Muhlenfort till Kiøbenhafn a. u. hiemsendt.

Afskr. Breve etc. vedk. Grønl. Exped. 1732—34. (Nr. 597).

122.

1728, 5. August. Hans Egede til Kommerceraad Magnus Schiøtte.

Høyædle og Høyvelbaarne Herre!

At jeg for nærværende tager mig dend underdanige Dristighed, Deris Høyædele Høyvelbaarenhed at tilskrive, skeer for hosfølgende a. u. at maae faae D. K. M. indhendiget, som jeg allerydmygeligst vill ombede. Herren være lovet, som har opvagt sin Salvedis Hierte til saa stor Nidkierhed for Hans Kierkis Udbreedelse og dend begyndte Grønlandske Deseinets Fortsettelse. Gud af sin Naade viiste Veye og Middel hvor ved de a. n. giorte store Expenser kunde erstattes, hvilket for tilkommende Aar ingenlunde er at vente, saasom alle de ankomne Anstalter maae hvile her paa Stedet Vinteren over, hvor dog lidet er at fortiene; havde tilstreckelige Bygnings Materialier bleven tilsendt, da kunde Colonien igien bleven opret Nord paa Nepisene, som er paa 66 og $\frac{1}{2}$ Gdr., hvor der om Vinteren fangis Hvale og om Sommeren i Mayo Casselotter, som nest Herrens forleente Velsignelse kunde have profiterit Deseinet, hvorom och gioris a. u. Forslag for D. K. M., at saadant maatte a. n. foranstaltis til førstkommende Aar. Naar et godt Skib fra Bergen til Hvalfangsten kunde blive udrustet med dygtige Folk, og en forfaren Mand til Commandeur, hvortil jeg ingen bedre veed at give Forslag paa end Skipper Ian Anderson fra Bergen, som i denne Sommer har været her paa Handlingen og i tvende Aar tilforne har faret paa Grønland paa Hvalfiskeriet, da kunde Chaluper med Folk, effter at Hvalfangsten var udi

i Disco Bugt, afsettis igien i Landet til Hvalfiskeriet om Vinteren paa Nepisene, hvor ved nest Guds Hielp kand haabis noget at vinde. Desseinets hele Fordeel bestaar i ald Sandhed der udi, at Colonien Nepisene bliver igien optaget og med Hvalredskaber og dygtig Folk forsiunet, disligeste Disco Bugt, efter det Forslag, som jeg a. u. haver giort; skeer det icke, da ere alle andre Bekostninger omsonst og forgievis; hvad viidere jeg her om allerydmygst kunde tilskrive, kand af min a. u. her hos følgende Demonstration gunstigst fornemmis, saavel som af Bogholderen Iacob Geelmeiden, som nu ogsaa med Skibet Morianen under Guddommeligh Geleyde overgaar, omstendeligere forklariss. Min elste Søn med nogle af Grønlænderne, som paa nogen Tiid har været her i Huuset hos mig, følger ock med i a. u. Formodning, at det skal være D. K. M. til a. n. Velgefal. Min Søn haver och a. u. at levere en Grønlandsk Klædedragt, som er en Mands Klædning og bestaar af 1 Reenskind's Pels, en Fugle Fell Pels, en ytter Kiortel uden Haar, en Mands Buxer, et Par Mands Støvler med Hoser og et Par Skoe, nock en Qvinde Klædning, som bestaar af en Reenskind's Pels og en Fuglepels Underkiortel, et Par Qvinde Buxer, et Par Qvinde Støvler med Hoser, som D. K. M. a. u. tilskickiss, saasom jeg veed, at tilforne icke saa fuldkommen en Grønlandsk Klædedragt er nedsendt og derfor formoder skal vorde a. n. optaget. Jeg forbliver med all Velsignelss Forønskelse

Hans Egede.

Grønland d. 5. Augustj 1728.

123.

1728, 7. August. Præsten Ole Lange til Oversekretær Christian Møinichen.

— — Efterat vi gik første Pintzedags Morgen fra Kiøbenhavns Reede, og havde de andre tvende [Skibe] overligget for Anker i Øresund, gik vi d. 28. Maji til Sejls ad Søen ved een favorable magelig Vind af SW og SW t. S, og derved efter 3 Dage Søndagen d. 23 Maji passerede den Vestre Kant af Norge, hvilken Stæd kaldes Biskops Boden, hvorfra vi stak N t. W og NNW over ad Hitland, da vi havde det strængeste Væir paa denne Reyse, som dog hialp os saa, at vi før vor Gisning fik d. 27. Maji Hitlands syndre Kant i sigte, og derfra maatte enten for stille Væir drive, eller for Modvind lægge by de wind op, da vi imidlertid d. 31. Maji rencontrerede den Hollandske Ost-Indiske Flottille af 12 Skibe, hvoraf var eet Vice-Admiral-Skib, hvilket vi ved Passagen forbie prajede, og eet Schoutbynachts Skib; siden førte Vinden os op under Iisland, hvilket, nemlig dets saa kaldede Westmands Eilænder, vi saae d. 6. Junii Dom. 2 Trinit., hvorfra vi stak synder hen og fik vor Cours igien fat, da vi ved den gode Guds Forsyn avancerede til Grønlands Forbjerg, Cap Cron Printz Christian eller Cap Farvel d. 15. Junii, hvor vi mødte en stærk Strøm, og inden for Hugen een stor Deel Driv-iis, som tvang os til at holde Søen, og snart søge Landet, snart Søen, indtil vi efterat vi havde rencontreret og talt med een fransk Baionner Hvalfiskefanger d. 26., som her laae i Stratet og fiskede tilligemed 31 andre samme stæds fra, Søndagen d. 27. Junii fik Landet igien at see, som Lodsmanden meente at være det Stæd, hvor Coloniet er, men som laae dog 6 Miile sydligere derfor, og havde derover nær kommet til Skade, da vi laae uden for Vallen for at vente ham tilbage, som blev sendt med een Chaloupe til Landet og gik dermed til Coloniet, men Gud bevarede os naadelig den gang, og vi gik til Søen, indtil d. 30. Junii, da os blev vejviiset ved eet Skib, som var gaaen fra Colonien, og kom paa Mærkerne, og den 1. Julii kom saa nær ved Indløbet til Baals Rivier, at de paa Colonien kunde høre vore Skud, og sendte een Chaloupe til os med Lieutenant Richart, som fører

Lods Gallioten, og der Dagen før var arriverit tilligemed det Skib, som førte Hestene, hvoraf 5 undervejs vare døde, og 6 til overs, og een Lods, som lodsede os ind under Vallen, da vi siden, for det blev stille, maatte buxere os ind, og den 2. Julii, som var Mariæ Besøgelses Dag, kastede vor Anker i een Havn næst ved Haabets Colonie, som kaldes Tømmermands Havn. Den Dag sat vi samtlig Fod paa Land, Gud give med god Lykke, og ieg bragte D. M.s Brev samt D. Exc.s naadige Hilsen til Hr. Hans Egede, som derfor var meget glad og takkede. Det er en hiertens brav, retsindig og vindskibelig Mand, ved hvis Omgængelse jeg glæder mig, og haaber at profitere af. Den anden Præst, Hr. Milzau, var kommen fra Bergen med Lods Gallioten, er ogsaa een vakker Mand. Tilstanden var meget slet her paa Stædet, thi her er eet Huus, bygt af Torv og Steen, af 3 Værelser for henved 30 Mennesker, og som er, naar det regner, ey frie for Vanddrøb. Hvorfore Hr. Hans havde begyndt at bygge paa eet andet Stæd, bædre ind i Baals Rivier, omtrent 2 Miile herfra, som kaldes Nóme, hvor Arbejdet nu med al Magt fortsættes. Gud give, at de Materialier, som er saa sparsommelig sendt hid fra Bergen, vilde forslaae til saa mange Huuserum for saa mange Folk og det meget gode Proviant og Amunition, som H. M. a. n. har forsynet os med for dette Aar. Til Brænde for Vinteren seer det heel slet ud, med mindre Gud vil give Lykke til at finde Drive-veed, som her efterleedes, og til Torveskiæren, hvorpaa og er begyndt, og hvortil gives Lejlighed, saafremt Væiret, som er her meget ustadigt, maatte blive got.

[Beder om at maatte nyde en fuld Portion Kost], desforuden til een grønlandsk Dreng, som jeg med Tiden agter at tage til mig, for af ham at profitere næst Guds Bistand i Sproget, og ham, og fleere efter ham at underviise i Guds Kundskab, og, om saadannes Ingenium det formaaer, i viidere Videnskaber, paa det de samme med Tiiden kunde gjøre ønskelig Frugt hos sine Landsmænd. —

Jeg tør ei længer importunere D. Exc., men alleene vil sige det om Folket, som vi fik med os copulerede, at de af begge Kiøn udviiser sig ikke ulige de Gierninger, hvorefter de tilforne har været straffet. Sandelig, de Folk i Landet er meget skikkeligere, at jeg ej skal sige, meere Christne; thi havde de Guds og Christi saliggjørende Kundskab, var det eet lyksaligt Folk, for de mange Dyder, de fremviise iblant sig, og til at oplæres ere heel tilbøjelige, at med Agtsomhed og Devotion høre dem, som dem underviise. Guds Ord har og været saa frugtbar hos dem, at her allereede ere 8 af dem døbte, hvoraf de 4 ere døbte, siden vi kom hid, og de 6 nu sendes med Skibet. De har den største Fortroelighed til H. M., at Hand skal frelse og handthave dem for andres, især Hollændernes Overvold, som ofte Nord i Disco Bugten berøve dem baade paa Søen deres Fangst og i Huusene, hvad de kand have, hvorefter endeel af dem allereede have ydet Skat af Spæk, og alle ere dertil tilbøjelige. D.s Exc. etc.

Skibet Morianen d. 7. Augusti 1728.

Ole Lange.

124.

1728, 8. August. Raadet i Grønland til Kongen om Anlæg af nye Kolonier.

Wi under skrefvne D. K. M.s Tienere udi det af E. K. M.s forordnede Raad understaar os hermed at forestille D. K. M. voris Meening, hvorledis fornefvnte Land i tilkommende Tider kand best blifve ved Colonier besat til Christendommens Tiltagelse og Handelens Fortsettelse m. v.

1. Hvad den gamle Colonie anbelanger her paa Haabets Øe, da er dend samme nu formedelst det slette Vilchor og de iboende Huusers Forraadnelse med D. K. M.s

Villie og Ordres forfløt derfra ind paa det faste Land yderst i Baals Revier omtrent 2 Miile Syd Ost fra det forrige Sted, og er det samme Sted det beleyligste, som her i Nærværelsen er at finde. Den gamle Colonien Nafvn er och tillige med Collonien selv did hen forfløt og kaldet Godt Haabets Colonie. En Fierding Miil derfra er meget god Hafvn, hvor Skibe kand ofver vintre, som vij och har kaldet Admiralitets Hafvn. Paa denne Colonies Oprettelse arbeides daglig af al Magt, endog i stor Mangel af formodentlig Materialier, saa det vil falde os slem, ja ganske umueligt at faae tilstreckelige Huuse til saa mange Mennekens forsvaerlig Biergning, end sige Provianten; for dend Skyld har mand da høvelig været foraarsaget at beholde i Landet det fra Bergen paa Handling hidkomne Skib, for derudj at indlade af Proviant og Ammunition hvad som det har kundet imodtage; dog for, saa meget mueligt er, at minagere i H. M.s Udgifter, har mand ladet Pinchens Folch med Skibet Morianen hiemgaae. Betreffende Lots-Galieten, som var destineret til Recognosering, da formedelst dend forehavende Bygnings kyndig Fortsettelse er der resolveret, at dend i Sommer maae blifve liggende, og dens Mandskab med at brugis til Bygningen eller andre fornødne Udretninger.

2. Hvad sig dend af D. K. M. anbefalede Fæstnings Anleggelse er belangende, da er dette Sted ey dertil beqvem, eyheller fornøden gjøris, saasom her er ingen Søgning af fremmede Skibe, ey heller noget fiendtlig af Grønlænderne at befrygte, som altid har leved i god Fortroelighed med Colonien Folch. Men til samme Sted har vj hermed vildet foreslaged Nepitzene, som ligger her Norden fore paa 66½ Grad udi Indløbet af Weide-Fiorden, hvor formeenis et saadant Sted at findis, hvor en Fort kand anleggis; paa samme Sted eller lidt nordeligere er temmelig Søgning af fremmede Skibe, foruden dette er och Stedet beqvem formedelst at der om Vinteren i Januario og Februario søge Hvalfiske ind, som och af de der boende Wilde fanges. I May Maaned begynder igien Casselotterne i samme Fiord at indløbe, som varer til Juni Maaned, saa at naar de Ting hafvis ved Haanden, som til Hvalfangsten udfordris, er der Formodning ved Guds Velsignelse, at der til Desseinets Understøttelse noget skal kunde fortienis. Til detzens Verchsettelse udfordris da efterskrefvne:

1. Folck til Hvalfangstens Fortsettelse paa Nepisene, om behages, behøfvis førstkommende Aar: sc. en Commandeur med 6 Chaluper og tilhørende Mandskab /: à 6 Mand Harpunerer inclusive paa hver Chalupe /:, hertil er ved Stedet 2 Chaluper med sit Flæt, men ichun een Chalups Folck. Behøfvis da derfor, som meldt, 1 Commandeur, 5 Harpunerer med øvrige Chalups Folch. Noch à part som manqverer paa de 2de Chalupers Flæt, som befindis nu her ved Colonien 11 Harpunerer, saasom de i Aar udsente ere nesten alle uduelige; 2de gaaendis Spil, 3de Bart Øxer, 1 Kantre Lenge. Iblant de til Nepisene først kommende Foraar forventende Folch maa ochsaa være en dygtig Mur-Mester-Svend, som forstaar at mure med Graaesteen og Leer.

2. Bygnings Materialier til Huus Værelser paa Nepisene for 70 à 80 Mand, Soldatesket indbereignet; om Colonien skal bestaae, behøfvis efterskrefvne: Naar Muren eller Veggene opføris af Leer og Steen, som er got noch, 300 Tylter Arbejds Bord à 4 Al. lang, til Tag, Loft og Gulf; 30 Støcher Speerer à 8 Alen, 24 Bielcher til Muurleigder à 16 Al. lang; 30 Bielcker à 18 Al.; Gulfvets Underlag 30 Støcher gemeene Bielcker; til Hane Bielker 6 Tylter à 12 Al., Tag-Render for Huuset: 8 Støcher à 20 Al. Noch til Proviant og Brygger Huusets Tag 60 Tylter gemene Arbejds Bord; 24 Bielcker à 16 Al.; Sperrer 30 Stk., Spiger 14000, 3 à 4 Tommer tilsammen. Noch 400 5 og 6 Tommer tilsammen. Jern til Hengsler, Laas etc., Steen Kul, en god Deel til Smedien og at brende i Mangel af anden Brende-Ved. Muursteen til Skaarstene 10000. Ulesket Kalck 3de Læster eller

9 Læster læsket Kalch; Vinduer 16 Stk. noget fuldkommen og stor; 20 Stk. dito mindre. Til oftmelte Nepisene er och seenist udi Raadet besluttet, at Pinchen tilligemed Galiothen udi Foraaret skal transportere dend overblefne Proviand, Ammunition med videre, som til Fæstningens Oprettelse henhører, for strax at begynde med Arbeidet og der ved Tiden nogenledis at vinde og benøtte.

3. Vi har och hermed ville foreslaget D. K. M. en Colonies Oprettelse under Syd, imellem 60 og 61 Grader, saa som det for nødvendig befindis saavel til de der boende Grønlanders Underviisning som videre Benøttelse af Landet, hvor man ey med smaae Fartøyer til Profit her fra Stedet kan befare, og behøfves da til samme Colonies Besættelse saavel som Bygningens, Handelens og Recognosceringens Fortsættelse med viidere 30 Mand; Bygnings Materialiernis Qvantitet kand efter foranførte Bereigning til Colonien Nepisene sluttis. Betienterne paa samme Colonier faar det mindste bestaae af efterfølgende: 1 Kiøb Mand, 1 Bogholder eller Proviands-Forvalter og 1 Assistent eller Under-Kiøbmand, en Mester. Præsterne foreslaar Hr. Hans Egede at maae være to ved hver Colonie. Og saa som til Handelens og Recognosceringens Udretning behøfvis 2de Storbæder paa 5 à 6 Læsters Drægtighed, og som samme iche med Skibe her hid kan bringes, da vil dertil forsendis Materialier til Landet med en Baadebygger; noch à parte 2 à 3 smaae Bæder.

4. Belangende Disco Bucht, som ligger imellum 68 og 69 Grader, hvor Hvalfiskeriet til deels øfves om Sommeren af Hollænderne, da efter Kiøbmandens Mathias Ferslevs, som i denne Sommer med Skipper Johan Andersøn af Bergen har været der paa Handel, hans Beretning og Forestillelse for Raadet, er der vel en beqvem og profiteerlig Sted, hvor ogsaa en Colonie kunde oprettis, men saasom paa nest foreslagen 2de Coloniers Oprettelse vil en anselig Capital anvendis, tør vi iche for nærværende Tid fordriste os til herom at gjøre viidere Forslag uden alene hvad deris Forslag er betreffende om et beqvem Skibs Udrustelse til Hvalfiskeriet for tilstundende Foraar, som foruden sine egne Folch til Hvalfangsten ogsaa aparte kunde med sig tage en Kiøbsvend /: hvor til bemelte Ferslev, som paa de Steder er bekient, vel er beqvemmist :/ og en Chalupe og Folch med Cordeler, og dem at opsette paa en vis Sted for at fare omkring paa Handel i Bugten, imidlertid de andre opvartede Hvalfiskeriet, og efter dette var til Ende, da igien at indtage dem med hvad de kunde hafve indsamlet, hvilket samme iche skulle være uden Profit. Men naar nu Hvalfiskeriet var til Ende, da kunde Skibet indløbe paa Colonien Nepisene og der afsette de Folk med deris Chaluper og Flett, som paa Nepisene efter nest foregaaende Forslag blifver destineret at forblive til Hvalfiskeriets Beobagtelse om Vinteren. Og for at gjøre sig Disco Bugt udi Hvalfiske Tiden end mer til Nøtte, da kunde Hvalfangerne af Nepisene, naar Hvalfiskeriet dér var ude, om Foraaret in April med Chaluper og andre Fartøyer och saa begifve sig hen til Disco Bugt at fiske, hvor aarlig et dregtig Skib til Hvalfangsten altid maatte komme, og saaledis conjungere sig med hinanden til Fiskeriets beste Drifvelse. Viidere er vi for nærværende Tid iche vidende, som til D. K. M.s Tieniste og Desseinets Nøtte kand foreslagis. Men om noget kand være forbigaaet eller iche saa tilstrechelig, som burde, forestillet, kand af forrige Kiøbmand og Bogholder Jacob Gelmuyden, som af Commerce Raad Schiøte efter Forlangende tilforne har bekommet sin Dimission og nu ogsaa gaar her fra Landet, D. K. M. omstendelig demonstreres, for hvilchen Aarsag Schyld ham og af Raadet er anbefalet, med Skibet Morianen at gaae directe til Kiøbenhavn.

Godt Haabs Colonie d. 8. Augustii 1728.

C. E. Paars. D. Muhlenphort. J. Landorph. Hans Egede. J. Reichardt.
Jacob Geelmuyden. J. Kopper.

125.

1728, 14. Sept. *Købmand Matthias Fersleff til Kongen om Oprettelsen af 3 nye Kolonier.*

D. K. M.s stoere Naade for det Grønlandske Deseins Opkomst gjør mig /: som den, der haver betient for Assistent i Landet paa 4de Aar og nu denne Sommer atter været beordret for Købmand med Skibet Cron-Prindtz Christian kaldet, i hvilken Tiid jeg ved idelig Handels Togter haver gjort mig Landet saa vidt bekiendt fra 69 Gr., hvor jeg trende Gange, nemblig 1724, 1727 og 1728 haver været med Deseinetz Skibe og desforuden med smaae Fartøyer synder efter til imellem 62 og 63 Gr., at jeg vil haabe, saavel der at være erfaren, som de, dér endten er eller haver været af detz Betientere, og hvad Disko Bugten paa 69 Gr. er betreffende, da som jeg 2de Gange har haft Ordre samme at recognoscere, altsaa veed jeg icke tilstreckeligere Efterretning om denne Sted kand forestille, end af dend, der self har gjort Fliid saadant at undersøge :/, der fore forbunden at forestille D. K. M. paa hvad Sted /: nest Guds Forsyn :/ kunde blandt andre oprettes een Colonie, som vel skulde komme Deseinet til stoer Hielp.

Hvad Landets Istandsettelse er betreffende, kand det til Fuldkommenhed, efter nestafvigte Aars Relationer icke skee ringere, end ved 4 Colonier, i Henseende til Grønlændernis Omvendelse, hvor dend første maatte være imellem 60 og 61 Gr., den anden, hvor Colonien nu er, paa 64 Gr., den tredie ved Weidefiord ohngefær paa 67 Gr., hvor Colonie Ao. 1724 var oprettet, og den 4de i Disko Bugten paa dend beleiligste Sted, hvortil ieg nestafvigte Aar var beordret at udsøge een Bygnings Pladz, og forefandt ingen beqvemmere end Vire Bay imellem 68 og 69 Gr., hvor der og var een meget god Skibshafn. Og som ieg nu, som meldt, denne Sommer atter haver været i Bugten, kand ieg med ald Sandhed sige, at saavidt ieg endnu haver været eller befaret i Grønland, icke paa nogen Sted at have befunden Grønlænderne saa ærbødige og begierlige efter voris Nærværelse som der, hvorfore ieg da efter min Pligt understaar mig at foredrage /: i Meening, at om D. K. M. skulde falde paa de Tancker ei, som meldt, for det første at oprette 4 Colonier :/, at Disko Bugten da maatte blifve een med de første Pladzer, D. K. M. behager at lade bygge, thi naar der betragtes, hvad denne Sted kand indbringe frem for andre der paa Landet, skal D. K. M. sielf finde Behag derudi. Der hafver nu i dette Aar været 9 hollandske Handlere, hvilke meestendeel søgte deris Handel i bemelte Bugt, og efter egne Beretninger gjorde stoppelige Reiser. Dend Handel, som ieg hafde med Deseinetz Skib var og meestendeel af Bugten, som var 55 Cordeeler, hvilke siden i Morianen blefve indskibede. Naar nu saa mange Skibe paa denne Sted hafver gjort holden Reise, saa vil ieg slutte, at een Colonie der skulde og aflegge noget til de andre Coloniers Fortsettelse.

Dette er nu baade uagted Hvalfangsten, som nest Guds Forsyn kunde søges med stor Fordeel tilligemed den Skat /: om D. K. M. saa behagede :/ dér kunde vendtes, hvilcke 2de Poster kunde løbe lige saa høyt, som icke høyere, som Handelen. Dette veed ieg at foredrage, at icke nogen Sted paa det gandske Land saavidt ieg er bekiendt, som forhen ermelt, fra 69 Gr. til imellem 62 og 63 Gr. er saa profitabel som Bugten, og efter den ringe Erfarenhed, ieg hafver derom, skal vel falde besværligt, og fast ugiørligt, at nogen anden Colonie i fornevnte Distanse skal kand stoppe sine Omkostninger ved Handelen, skiøndt ieg vel veed, at det i Grønland forordnede Raad er falden paa de Tanker, at Nepisene paa 67 Gr. ohngefær skulde udvelges for alle formedelst den Hvalfangst der om Vinteren skal falde, men saadant vil ieg alleniste henregne til dend Uerfarenhed de hafver om de Nord, thi de formeener derfra at vilde befare Disko Bugten

baade paa Handel og Fangst, hvilket sandfærdig for Gud icke kand skee til nogen Fuldkommenhed, og Hollænderne skulde da meestendeel hafve ligesaa stor Fordeel ved Handelen som før. Raadet foregifver og, at det skulde være al for hazarderligt at oprette Colonie saa langt om de Nord, befrygtende, at vore Lands Folck formedelst Kulden sig der ei skulde kunde opholde. Mens om D. K. M. skulde behage at gøre mig til saadant anbefalet, vil ieg ærbyde mig efter den Erfarenhed ieg hafver om samme Sted, at være den, som Handelen dér skulde drifve, for at viise saadant icke var ugiørligt. Og maatte det Folck, som til Handelens Brug skulde hafves, være friske unge Bonde Karle herfra Norge, hvilke baade er vandt til at arbejde, og at lide Ont naar paakræves, thi Matroser til saadan Forretning der i Grønland kand ieg af Erfarenhed sige ere gandske utienlige.

Ieg hafde vel ved min Hiemkomst understaaet mig at nedkomme for D. K. M. for at gifve mundtlig Beretning om hvad mig angaaende Landets Beskaffenhed var bekiendt, formedelst det icke saa udførlig udi Pennen kand forfattis, men som samme Reises Bekostning vilde falde mig noget svar, og ieg desforuden først maa gøre Reigning for hvad ieg paa Reisen har haft under Hænder, altsaa hafver ieg ville ladet det beroe, til om D. K. M. skulde behage at gøre mig saadant anbefalet.

Ieg kand og icke efterlade at foredrage D. K. M. Grønlændernis Begiering angaaende Colonies Oprettelse i Bugten hos dennem, og Aarsagen dertil.

1. Da ieg ankom i Disko Bugten og hafde berettet dennem, at ieg, som for D. M. var udskicket til deris Grendzer for at handle, svarede de: »Din Ankomst er os kiær, men det fortryder os, at vi icke hafver saa tilstreckelig Handel som vi gjerne vilde, hvorfore Du og maa bede Kongen, at hand ei vredes over os, thi de andre Skibe her farer, haver meestendeel faaet voris Handel, som vi hafver haft, og skiøndt vi hafver dræbt 3de Hvale efter hinanden, saa har vi dog intet nydt af dem. Den første blef os under Disko fratagen af een Hvalfanger, hvilken gick desforuden paa Land med sine Folck og tog med Magt fra os alt hvad de fandt og gav os icke meere derfor end en gammel Knif. Siden blef os dend anden under Ise Fjorden fratagen af een Hollandsk Handler nafnl. Auche Otukarsuak, som endelig gaf os noget derfor, og den tredie blef os og af en anden Handler under Disko igien meestendeelen fratagen og gaf os lidet derfor; sammes Nafn er Kese Kutju. Naar vi nu hafde beholdt samme Fiske, kunde Kongen, som vi meget elsker, fordi hans Tiennere ere skickelige, hafve faaet, dersom de os icke var fratagen, hvilket du icke maa forgiette at berette Kongen.« — Herpaa svarede ieg: At saadant skulde icke blifve forgiet, D. K. M. at foredrage, og forsickrede dennem, at det icke var D. M.s Villie, saadan Uret skulde dennem vederfares, men langt heller vilde n. see dem beskiermet fra ald Overvold. — Svarede da: Naar Kongen vil see os beskiermet fra ald Ofverfald, skall ald voris Handel være med Kongens Skibe og icke med andre; vi veed og vel efter Beretning fra Pok, som var i Kongens Land, at hand var mægtig at beskierme os, thi hannem feiler hvercken Tiennere eller Skibe.

Af disse forbemeldte 3de Skibe, som hafver berøvet Grønlænderne, hafver ieg udforsket af andre Skibe, den 1ste at være en Engelsmand, som gick paa Hvalfangst, hvilken vi og saae, og i det vi seilede hannem forbie paa Bugten, erkyndigede os hvorfra hand var og tillige hans Nafn som Commandeur paa Skibet. Svarede, at hand var fra Engeland, og hans Nafn Jan Andreu.

Den 2den, een Handler fra Amsterdam, hvis Nafn er Cornelius Bunk, hvilken og skulde været med Ao. 1725 at opbrænde Colonien paa Nepisene, som af vore var forladt, men dend 3die og sidste kunde ieg icke faae Underretning om.

2. Grønlændernis Forlangende angaaende Colonies Oprettelse:

»Du maa og bede Kongen, at her maa boe nogle af Eders Folck hos os, thi her falder Speck nock om Vinteren, men fordi her ingen er, som kand handle med os, agter vi ei at bringe meere til Huus, end vi bruger, det øfrige ligger efter paa Isen, saa kunde I og, naar Hvalen kommer, være med dér paa Fangst, og da kunde faaes baade Speck og Barder til Kongen, saa var vi og forsickret, at os ingen Ofverlast skeede af andre. Du maae og icke glemme at sige Kongen, at de, som haver taget saaledis voris Fisk fra os, maa blifve ihielslagne, saasom de ere galne, og sig Kongen, naar hand saaledis elsker os, vil vi og elske hannem meget«. — Jeg svarede, saadant virkelig D. K. M. at ville foredrage, men foregav derhos, at naar der skulde giøris Anstalt til deris Beskiærmelse, vilde det koste meget, hvorfore hver Mand og maatte contribuere 1 Td. Speck til D. M. hvert Aar, hvorpaa de taledes med sig self, at det skulde icke komme dennem an paa saa lidet Speck, naar Fangsten var paa Hvidfiske.

3. Grønlændernis Begiering at blifve underviist om Gud og hans Ord:

»Du skal og begiere, at Præsten maa komme til os, thi vi veed endnu intet af den Lærdom hvorudi Præsten idelig underviiser voris Landsmænd om de Syd; vi haver vel hørt fortelle, hvorleedes der skal være sagt af Præsten, at der er een Herre i Himmelen, som haver giort alding, men som vi veed icke om samme Herre at sige, ville vi gierne høre Præsten fortelle om hannem«. — Denne Begiering var efter mine ringe Tancker icke ubillig, svarede derfor, saadant kunde med Tiden vell skee. Og hvad de hafde begiert af mig, skulde virckelig D. M. blifve foredraget, som vel lod sig dennem være angelegen.

Dette er saaleedis som anført, i ald Sandhed Grønlændernis Tale paa forbemelte Sted, om icke egentlig Ord for Ord, saa dog den udførlige Meening deraf.

Bergen dend 14. Septembris Ao. 1728.

D. K. M.s etc. etc.
Mathias Fersleff.

Grøn. Exp. 1729—30, 590.

126.

1728, 1. November. Kong Frederik IV. til Generalmajor J. F. Tuxsen, Kommerceraad M. Schiøtte og Kommercesekretær Hans Landsberg at bistaa Stiftsbefalingsmand W. A. v. der Osten ved hans Undersøgelse.

Efttersom Vi a. n. have funden for got, at de forrige Inspecteurer og Directeurer sig icke meere nogen Slags Direction over den Grønlandske Væsen skulde befatte, og Vi nu fuldkommeligen ville være informerede om hvorleedes Oeconomien over de af Os til Missionens og Negotiens Fortsettelse paa Grønland henlagde anseelige Penge Summer er bleven ført, saa have Vi til dend Ende a. n. anbefalet Os Elskelig Wilhelm August von der Osten sig om dend brugte Huusholdnings Maade med samme Midler nøye at lade underrette, saavelsom og hos Eder sig i behøvende Tilfelde om hvis herudinden kand være passeret, at forespørge. Thi er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I paa hans Anmodning gaee hannem til haande med hvad Videnskab I kunde have saavel om dend af forrige Directeurer førte Conduite, som og i hvad Tilstand Vercket nu er, samt hvorleedes det herefter bedre til Vores Tieneste kunde være at fortsætte, paa det at hand om alt det udi a. u. Følge af Vores til hannem ergangne a. n. Befaling sin a. u. Relation til Vores videre a. n. Resolution, saa snart mueligt, kand affatte.

Hafniæ dend 1. Novembr. 1728.

Norske Miss. 1728, 188.

LV.

12

127.

1728, 1. November. Kong Frederik IV. til Stiftsbefalingsmand W. A. von der Osten at undersøge de tidligere Direktører for Bergenscompagniets Administration og indgive Betænkning herom.

Efttersom det er befunden, at de forrige Directeurer over Vores Octroyerede Bergenske Grønlandske Compagnie have ført saa slet en Oeconomie over de af Os til Missionens og Negotiens Fortsettelse paa Grønland henlagde anseelige Penge Summer, at de ey alleene skal have forødt dend af Os til ovennævnte Dessen a. n. bevilgede Lotteries Casser, saavel Compagniets som de andres Gevinster, men endog, at de skal have angrebet store Summer af de almindelige Contributioner, for dermed at betale dend Gield, som af dem var gjorde i de Aaringer 1723, 1724 og 1725, og saaledes tvert imod Vores a. n. Befalinger af dend 11te Januari, 1. Febr. og 9. Sept. 1726 have anmasset sig Contributionerne til at betale de forrige Aaringers Udgifter med, og samme dermed confunderet, da, saasom Vi a. n. have funden for got, fuldkommeligen at ville være informerede, hvorledes Oeconomien af de forrige Directeurer er bleven ført; saa er nu hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at siden Vi nu a. n. have funden for got, at de forrige Inspecteurer og Directeurer sig icke meere med nogen Slags Direction skulle befatte, at Du da nøye om denne Huusholdnings Maade Dig informerer, og naar, eller om Du det saa nødig finder, skal forrige Directeurer, Inspecteurer og Interessenter enten samlede eller hver for sig, paa Din Forlangende og Advarsel, være pligtig at gjøre Dig reede og staa Dig til Ansvar saavel for Summernes Beløb som heele Verkets førte og brugte Conduite, og naar Du saaledes har indhændtet fornøden Information herover, kand Du, om Du det skulle nødig agte, endnu videre forespørge Dig hos de nu værende Directeurer, Os Elskelige Johan Frederich Tuchsén, Magnus Schøtte og Hans Landsberg, som ved dend Dig tilstillede Ordre ogsaa ere befalede, derudi at gaae Dig til Haande, da Du efter forefunden Beskaffenhed og nøye Undersøgning, hvortil de anseelige Penge Summer, som af forrige Directeurer ere bleven absorberede saavel af Lotterie Cassen, som af Contributionerne, ere bleven anvendte, hvem det kand tilkomme, dertil at blive ansvarlig, hvad endnu af Contributionerne eller Lotteriet kand være i Behold, hos hvem det er bestaaende, og hvad Sikkerhed derfor haves, Os Din a. u. Relation og Betenkende saavel over de forbigangne Abuser, som og det heele Verks bedre og til Vores Tieneste rigtigere Istandsettelse haver at indsende.

Hafniæ den 1ste Novembris Ao. 1728.

Norske Miss 1728, 187.

128.

1728, 27. November. Missionskollegiet til Kongen om Povl Egedes Uddannelse.

Med de ankomne Grønlander fulte ogsaa Præstens Hr. Hans Egedes Søn for at fortsætte sine Studia, og siden bruges til Verckets Fortsættelse i Grønland, hvortil baade Faderen har destinerit ham, hand og self vil forpligte sig, og skal der til kunde blive et beqvemt Subjectum i henseende til at hand har Grønlandernis Sprog fuldkommen inde, bedre end Faderen self, og meere end en anden, som her fra kommer til Landet, i nogle Aar kunde lære, mens vi havde formoedet, at hand havde været saa vidt avangerit i sine Studeringer, at hand snart kunde komme til Academiet og der i en kort Tiid perfectioneris til Præste Embedet, at komme Faderen til Hielp. Alleeniste vi maa fornemme, at hand er kommen her

ned til at gaa i Skole først, og det har giort os bekymret, thi der som hand skal gaa, for Bekostninger at spare, i den publique Skole, og den ordentlige Informations Methode, da vil det tage mange Aar inden hand kand komme til Academiet, især med denne ønckelige Byes Tilstand, og da kand hand icke være hos Grønlænderne, dem at gaa til Haande og øve i Guds Frygt, hvor med baade de glemme deris Christendom, saa som ingen anden kand lære dem, end hand, og hand glemmer det Grønlandske. Men dersom der maatte tages til ham en aparte Informator og dygtig Karl, som efter det, vi kunde finde høystnødvendig, skulle informere ham i de Sciencer, som ham kunde være meest nødig til sit Øyemercke, og i Sprøgene saa vidt, at hand kunde hielpe sig med Bøger self at studere, saa formoeder vi, at den Information kunde i 2 à 3 Aar bringe ham saa vidt, at han kunde blive Student, men da maatte den Informator idelig have med ham at giøre, undtagen de Timer af Dagen, hand skulle anvende paa Grønlænderne. Men da nu, a. n. Konge, til den Grønlandske Mission aldeelis ingen Fond er lagt, hvoraf vi kunde tage noget til den Bekostning, det er og vel tenckeligt, at hans Fader af sin Gage, og fra sin Kone og andre Børn icke aarlig kand miste meere, end til ham selv at holde med Klæder og andre Nødvendigheder, D. M. og selv er saa naadig at unde ham frie Kost, tillige med Grønlænderne, saa viide vi i denne vor Bekymring ingen Udveye, vi og icke har tordet understaa os, at begiere der til af D. M.s Casse, men har imidlertid søgt om Personer, som kunde paatage sig hans Information for noget ringe, og da haver vi funden disse 2de, naunlig Peder Tolstrup og Hans Christian Begtrup; den eene, nemlig Tolstrup, vil informere og demittere ham til Academiet omsonst, uden nogen Betaling, om hand maatte faa a. n. Forsickring om Promotion til Præstekald, naar hand har giort ham skicket til Academiet. Den anden, nemlig Hans Christian Begtrup, vil og giøre det samme uden Løn, og synes der til vel saa habil, men begierer fri Kost, som nock ville beløbe sig 50 til 60 Rdl. aarlig, og ligesaa kgl. Forsickring om Promotion. Hvad og Grønlænderne self angaar, a. n. Konge, da efter saadan Beskaffenhed, at denne Person self skal informeris, og altsaa icke kand anvende paa dem uden et Par Timer om Dagen, det og vel er lidet Haab i Henseende til deris Dumhed, at de skulle lære voris Sprog, at andre kunde tage sig dem an, som og vil være mindre Nytte end Umage værd, da seer vi icke, hvad de Mennisker skal bestille om Dagen, men frygter, at de i steden for at forbedres i Christendom, meere lærer Ørchesløshed, og ved Ladhed lærer andre Synder, og i steden for at opbygge deris Landsmænd heller bliver dem til Forargelse, da vi dog icke kand begribe, hvad de her skulle nytte eller kunde bruges til, saa vi a. u. og uforgribelig skulle holde raadeligt, at disse, inden de blir afvandt fra deris Lands Væsen, og deris Sind afspenstig fra deris Næring, helst efterdi nogle af dem allerede lengis efter at komme hjem, efter ald god Medfart, med første Skib sendis igien til Bergen og der fra hjem, og de der værende a. n. forbydes at sende fleere her over, uden special Kgl. Permission og Befalning, saa kunde det, naar disse var borte, gaa saa meget hastigere og bedre med denne Eggedis Information og Dimission til Academiet. Vi forblive

E. K. M.s a. u. og troeplygtskyldigste Tienere

Missions Collegium M. M. M.739.

J. G. Holsten.

J. L. Holstein. J. W. Schrøder. J. Steenbuck. P. Hersleb.

S. Mahling.

Kiøbenhafn d. 27. Nov. 1728.

Kancelliets Breve 1728, 23. Decbr.

129.

JOHAN SECKMAN FLEISCHERS EFTERRETNINGER
OM HANS OPHOLD I GRØNLAND.

Anno 1728 antog Kong Friderich den 4de sig Grønland og Hedningenes Omvendelse sammesteds. Tvende Skibe bleve udredede med Proviant, Ammunition, Canoner, Bygnings Materialier, Heste, og endeel Soldater for at blive der i Landet. Major Paars blev antaget som Gouverneur. Infanterie Lieutnant Jørgen Landorph som Commendant med Capitains Character. Ober-Fyrværker Hans Jørgen Bornholm som Artillerie-Lieutnant. Ole Lange som Missionair. Skibene laae seilfærdige, men manglede en Proviants-Forvalter, thi ingen vilde være det, eftersom Skibene, naar de havde udloset i Grønland, strax skulde gaae hiem igien, og hele Ladningen skulde lægges paa aaben Mark der i Landet. Søe-Lieutenant Jesper Richard, min gamle Skolekammerat, skulde med en Fregat følge disse Skibe for at recognoscere Landet. Den 9de May kom jeg i Selskab med ham, Capitaine Landorph, og Missionair Lange, som alle vare mine besynderlige Venner, med hvilke jeg vilde tage Afskeed. Vi bleve adskillige flere forsamlede i dette Selskab. De søgte at overtale mig til at følge med dem. Jeg fik en søvnløs og tankefuld Nat. Morgenen derpaa Kl. 6 gik jeg til Cancellie-Forvalter Seckman og lod sige: at jeg strax maatte tale med ham. Da jeg sagde ham min Resolution at gaae til Grønland, ifald jeg kunde blive Proviants-Forvalter, spurgte han mig: om jeg var bleven rasende, og sagde jeg skulde betænke mig. Jeg svarede: der er ingen Tid til Betænkning, Skibene ligge seilfærdige. Mistrøstig gik jeg fra ham til Iustitsraad Diderich Seckman omtrent Kl. 7½ Slet. Han stod færdig at kiøre til Høiesteret. Da jeg sagde ham mit Forsæt, spurgte han mig: om Hiernen var forrykt i mig. Kl. 10 gik jeg til Marchal Gram, som var min Patron, sagde ham min Beslutning og bad ham skaffe mig i Tale med Kongen. Han spurgte mig: om det var mine Venners Villie, at jeg ville reise til det haarde Land, hvortil jeg svarede: Nei. De ere alle imod, men jeg maae distingvere mig, ifald jeg ved det Civile vil forfremmes. Han befalede mig at være i Kongens Audience-Gemak Kl. 11½ Slet, og naar han gav mig et Vink, at træde frem, og levere Kongen min Ansøgning, samt da det hastede, at sige Kongen hvad jeg søgede. Kl. 12 gav Kongen Audience. Paa Marchalkens Vink traæde jeg frem, overleverede Kongen min Ansøgning og sagde: Skibene, som skal til Grønland, ere seilfærdige, men have ingen Proviants-Forvalter, hvilket Embede jeg a. u. søger. Da Kongen spurgte mig om mit Navn, og jeg havde svaret Fleischer, samt at min Fader var bleven i Slaget ved Gadebusch, hvilket jeg vedste, vilde gjøre mere Indtryk end al Recommendation, sagde Kongen til mig: I skal være det, mæld eder strax paa Søe-Commissariatet, hvorfra I skal expederes. Samme Dags Eftermiddag Kl. 3 gik jeg paa Søe-Commissariatet. Her sad Etatsraad Bentzen, som var gift med en Datter af Geheimeraad Adeler, der var Broder til min Mormoder, han spurgte mig: om det var med mine Venners Villie, at jeg gik til Grønland, hvortil jeg svarede nei, de ere alle derimod. I det samme kom en kongelig Laqvai med min Ansøgning, paategnet af Kongen. Jeg blev befaleet: at komme igien følgende Dags Eftermiddag Kl. 3 for at faae min Bestalling. Jeg gik derpaa til min Slægt og Paarørende for at tage Afskeed, men ingen vilde see mig, ingen vilde tale med mig, saa fortørnede vare de alle. Den 11te May indpakkede jeg min liden Equipage. Om Eftermiddagen Kl. 3 indfandt jeg mig paa Søe-Commissariatet, og erholdt min Instrux, som begynder saaledes: Instruction, hvorefter Vi Friderich den 4de, af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge etc. a. n. ville: at den til Grønland hengaaende, Os elselige ædle Iohan Seckman

Fleischer, Vores Lieutnant af Infanteriet, som Proviants, Ammunitionens og Material-Forvalter sig skal forholde: Den indeholder 16 Art. Originalen har jeg i Forvaring med Gienparten af alle mine Regnskaber, Antegnelser, Besvarelser, og kongelige a. n. Qviteringer. Samme Dag tog jeg om Borde paa Skibet Morianen kaldet, ført af Capitaine Moritzen. Alle Officerer og Betientere vare allerede om Borde. Den 12te May fik vi god Vind og havde en lykkelig Reise til ind i Strædet, Strat David kaldet, som begynder ved Staten Hug. Den Mængde af Driv-Is, som kommer fra Nordpolen, og opfylder Strædet, indjog os alle megen Frygt. I Begyndelsen, ved Staten Hug er Strædet meget bredt, men bliver alt smalere op imod Nordpolen. Paa den østre Side af Strædet ligger Grønland, og paa den venstre Side et Land, som blev kaldt det amerikanske Skotland. Fra Staten-Hug til Colonien Gothaab regnes 50 Mile, fra Gothaab til Nepisene 50, fra Nepisene til Disko 50, og fra dette til Nordpolen 50 Mile omtrent.

Da jeg var kun lidet over 3 Aar i Landet, her og nu er næsten 56 Aar, siden jeg kom derfra, kan jeg mueligen tage fejl i meget i min Beskrivelse. Ved Gothaab, hvor Præsten Herr Hans Egede boede, blev udsøgt et Sted at bebygge. Et lidet Stykke herfra var en god Havn, hvor alt blev udlosset. Et Pinkskib med Proviant fra Bergen kom til os her. Alle Skibs-Ladningerne bleve lagde paa Marken, indtil Huuse kunde blive opbyggede, og disse skulde først bygges til Folket. Saasom Viin, Brændeviin, Krud og andet meere ikke kunde blive liggende paa Marken, resolverede Raadet: at beholde Pinkskibet Vinteren over for at lægge disse Ting deri, og sende Mandskabet med de andre Skibe til Danmark. Præst, Officerer, Betientere og heele Mandskabet laae i Telter langt ud paa Høsten, saa vi i Telterne bleve nedsneede, førend Huusene kunde blive opbyggede. Da vi kom i Huusene, havde vi ei saa meget Brænde, at de raae og fugtige Huuse kunde varmes. De tolv norske Heste, vi havde med, døde af Mangel paa Hø; thi Folket, som blev brugt til Huuse Bygningen, havde ikke Tid til at samle Hø, hvoraf der ellers var tilstrekkeligt. Efter Nyeaar 1729, da Dagene begyndte at tage til, blev alt Folket sygt af Skørbug. Næsten den halve Commendo af Soldater og Matroser døde. Det værste var: at de Døde bleve liggende blandt de Levende, thi der vare ikke saa mange Friske, som kunde begrave de Døde, førend i April Maaned. Først i May Maaned brød Gouverneuren, Commendanten, Artilleri-Lieutenanten, Præsten Hr. Lange, Bogholderen-Kiøbmanden, Assistenten og Mandskabet op, for med Baad at fare inden Skiers de 50 Mile til Nepisene. Der skulde og bygges og anlægges en Colonie. Den gamle Hr. Egede overleverede jeg de paa Gothaab opbygte Huuse og et halvt Aars Proviant for ham og den liden Deel af Mandskabet, som skulde forblive hos ham. Resten af Beholdningen, jeg som Forvalter havde, skulde bringes med Pinkskibet til Nepisene. Men der var ingen, der som Skipper eller Styrmand kunde eller torde paatage sig at føre Skibet derhen. Jeg stodelede paa: at jeg som Søe-Cadet havde lært Navigationen, og foreslog Raadet: at jeg vilde føre det derhen, saafremt jeg maatte holdes frie for at aflægge Skipper-Regnskab for Skibet og dets Inventario, og det tillodes mig: at udvælge selv 9 Matroser til Skibets Besætning. Det blev mig alt tilstaaet, og i Raadets Protocoll bleve de største Forsikringer indførte: at jeg skulde være frie for at aflægge Skipper-Regnskab. Ikke desto mindre blev jeg dog siden, da jeg kom til Kiøbenhavn, af Admiralitetet tvungen til at aflægge Regnskab for dette Skib og dets Inventario for et heelt Aar, imodtage Antegnelser og besvare samme, da jeg af Admiralitetet bekom fuldkommen Qvittering for samme. Omtrent 8te Dage efter at de andre var reiste i Baade, havde jeg indladet min Beholdning af Proviant, Ammunition og Materialier i Pinkskibet, var seilfærdig og med god Vind fortsatte Reisen. Noget ud i Strædet saae jeg en meget stor

Mængde Driv-Iis, men Gud var mig saa naadig, at den ei kom Skibet nær. Efter 3de Samdøger kom jeg til Nepissene. Baadene vare ankomne 2de Dage forhen. Folket blev meget glad, da det saae mig løbe ind der i Havnen, som er meget god for store og smaae Skibe i alle Slags Vinde. Proviand Huuset blev her bygget paa det beqvemmeste Losse-Sted, men Vaanings-Huusene ved Indløbet til Havnen hvor der var en smuk Udsigt, og Stedet tillige var beqvemt til at bygge der en Kirke med Kirkegaard. Der blev og 2de Batterier anlagde, hvorpaa Canoner bleve plantede, hvilke ikke noget Skib, ja ei en Baad, der vilde løbe ind i Havnen, kunde undgaae. Et Skib fra Kiøbenhavn og et fra Bergen med Proviand kom i dette Aar her til os. Med det sidste fulgte en saa kaldet Commendeur for Hvalfangsten med 8 Harpunerere, saa kaldede af deres Harpuner, med hvilke de skyde de store Hvalfiske. Denne Commendeur overleverede jeg Pinkslibet. Dog forfattede jeg først in duplo en Optegnelse over Skibet, dets Takkelasie og Tilhørende. Ved Skibets Overleverelse i 2de Betienteres Nærværelse leverede jeg Commendeuren den ene Optegnelse, da han qviterede paa den anden, jeg beholdt. Denne Forsigtighed kom mig til stor Nytte, da Admiralitetet tvang mig til at aflægge Skibs-Regnskab, som oven er meldt. I Aaret 1730, især i Martii Maaned var Kulden her meget sterk. Huusene kunde ikke holdes varme ved Brænde, men der blev lagt Steenkul i Ovnene. Fiorden saae i denne Maaned ud som en Skov, formedelst den Mængde af Hvalfiske, hvilke stode lige op i Veiret, to og to sammen imod hinanden, og parredes. Der blev skuddt tvende. Den ene kunde af Mangel paa Folk ei blive berget, da vi maatte lade den med Strømmen drive ud i Havet. Den anden blev paa den Maade berget, at jeg og alle Betienterne maatte sætte os i Vildmandskone-Baader og buxsere den til Landet.

Havde der været Folk nok, kunde i denne Maaned være fangne saa mange Hvalfiske, som ved deres Spæk og Barder kunde have betalt alt hvad Kongen paa dette Land havde anvendt. Men af Mangel paa Folk kunde ikke noget betydeligt udrettes, hvorføre Commendeuren med sine otte Harpunerere blev med Pinkslibet sendt til Fædrenelandet. Til Nepissene kom i dette Aar ingen Skib fra Danmark. Men et fra Kiøbenhavn maatte formedelst Driviis, som stoppede Strødet, løbe ind til Gothaab. Ved dets Ankomst sendte Hr. Egede os en Vildmand i Exprese for at faae Underretning og Optegnelse paa hvad vi behøvede af Proviand og deslige, hvilket han ved Grønlændere efter Haanden vilde tilsende os. Jeg gjorde da min Beregning, og indgav til Raadet det Forslag: at naar den Anstalt blev giort, at Mandskabet i de syv strenge Vinter Maaneder, som beregnes fra 1ste October, ikkun daglig fik tvende Maaltider, istedet for trende, havde jeg rigelig Proviand for et heelt Aar. Da dette blev biefaldt og foranstaltet, behøvede vi ikke noget tilsendt fra Gothaab. Ved den ommeldte Exprese blev os alle Breve tilsendte. Vi bekom Ordre at bryde op og komme tilbage til Danmark. Mig blev befalet: at levere min Beholdning til Bogholderen, som ellers var Ober-Kiøbmand. Men vi fik ei dette Aar noget Skib at gaae tilbage med.

Forrige Aar havde jeg fra Bergen faaet adskilligt Havefrø tilsendt, hvilket jeg i en liden af mig anlagt Have havde saaet, men intet af alt kom op, uden nogle Maanedes Reddiker. Ved Haven imellem Fiældene var en stor Plan, hvor der voxte meget Græs. Den syntes at have været i forrige Tider pløved i Agre. Her havde jeg strax efter St. Hansdag, thi før kunde Plougen ei komme i Jorden, saaet en Kande Byg, som jeg og havde bekommet fra Bergen. Men der opkom ei andet end Straae saa høit, at det kunde skiule den største Karl.

Adskillige Skibe fra Holland, Hamborg og eet fra Altona kom i dette Aar ind i Havnen ved Nepissene for at tage frisk Vand. Som ingen Skib til vores Tilbagereise det Aar var ventendes, skulde Kiøbmands-Assistenten, Iens Hiort

Træsko, reise ud paa Handling med de Vilde. Han fik en Chaloupe eller Baad med fire Roerskarle og en Junge eller Dreng, samt Proviant med sig. Jeg fik Lyst at reise med for at bese Landet. Sidst i May Maaned reiste vi fra Nepisene til Disko Bugten, et meget smukt Sted, hvor der skulde være et stort Hvalfiskerie. Vi reiste derfra i Forsæt at vilde reise til Nordpolen. Da vi vare komne omtrent 20 Mile længere Nord efter, var Havet ganske tillagt med Iis, saa stærk, at vi ved at hugge 1 $\frac{1}{2}$ Alen dybt i Iisen, ei saae Vand. De Vilde som boede her i Land, sagde: at de vare de sidste, som boede under Nordpolen, og at vi, ifald vi paa Iisen vilde reise til Nordpolen, maatte tage os vare: ei at komme Stedet for nær. Søen var der aaben; der var en Hvirvelstrøm, hvis Omløb var saa hastig: at dens Løb ei kunde sees. Ifald Iisen var borte, saa man med Skib eller Baad kunde endog komme derhen, var det dog umueligt, at komme dette Sted igiennem uden at oplugles af Hvirvel-Strømmen, thi fra Landet af kunde man see i Hvirvel-Strømmen et stort Hul, som Afgrunden. Fra dette Sted, hvor vi vare, var Havet fra Grønland over til det amerikanske Skotland ei over en fierding Mil bredt. Begge Landene, saavel som Havet vare saaledes med Iis bedækkede, at vi ei kunde see længere Strædets Længde. Vi begave os da paa Hiemreisen til Nepisene, hvorhen vi havde omtrent 70 Mile. Alt hvad Assistenten købte af de Vilde, skeedte med den Betingelse: at de Vilde selv skulde bringe det til Nepisene. Paa Hiemreisen bleve vi af Driviis omringede. Vores Baad blev knused i Stykker. Vi maatte retirere os med alt hvad vi havde, paa en stor Iisaskaale. Proviant havde vi kuns til tvende Dage. Efter vores Beregning havde vi haabet inden den Tid at være i Nepisene. Men nu dreve vi omkring i Havet, uvisse om, naar og hvor vi kom til at lande. Vor største Frygt var: at komme til at lide Hunger. Anden Dags Morgen, da vi saaledes vare drevne om, siger en af Matroserne, eller Roerskarlene: komme vi ei i Land i Dag, eller i Morgen, saa førend vi alle skal dø af Sult, maae een af os dræbes til Spise for de andre; og det er bedst at Jungen dræbes, thi han er fedest. Drengen græd. Jeg sagde, vi er alle høit straffede, hvorfor skal vi begaae et forsætlig Mord og Manddrab? Dog, da vi nu alle ere lige gode, vil vi kaste Lod om: hvo af os skal blive de andre til Spise. Alle biefaldt det, og begjærede: det strax skulde skee, paa det at den, som Lodden traf, kunde betænke sig paa Døden. Jeg svarede: vi ere alle i den Forfatning: at vi maae tænke paa Døden. Dog gjorde jeg strax Sagen af saaledes: af mit Tørklæde trak jeg syv Traader. De sex gjorde jeg lige lange, men den syvende kuns halv saa lang med en Knude paa Midten. Jeg foreviiste alle disse Traade med den Betydning: at hvo der trak den korteste Traad, om det og var jeg selv, skulde opofres for de andre. Derpaa vendte jeg mig om fra dem, blandede de syv Traader tilsammen, holdt dem i den venstre Haand saaledes tilluked, at de syv Ender hængte uden for, bad dem da alle at trække. Ingen vilde være den første. Jeg bad da Jungen, eller Drengen trække først, som blev meget glad, da han trak en lang Traad, Assistenten trak dernæst en lang Traad. Matrosen, som havde sagt: at Jungen skulde dræbes, trak derpaa den korte Traad med Knuden paa, og blev ganske forskrækket. Dagen derefter kom et Skib seilendes. Vi bandt en Skiorte paa Enden af en Baads-hage, som blev holdt i Veiret, at den paa Skibet kunde sees. Som Skibet nærmede sig, begyndte vi af alle Kræfter at skrige. En Baad kom da fra Skibet og bergede os. Ved Ankomsten paa Skibet, som var en hollandsk Hvalfiskfarer, tog Skipperen mig og Assistenten ned i Kahytten, og satte os Spegepølse for at spise; jeg sagde ham: at jeg fra Barndommen ei havde kundet spise Pølse, men fik ondt allene ved at see den. Men Skipperen tvang Pølsen til Munden paa mig; da jeg derved brækkede mig, tvang han mig til at drikke Brændeviin, og atter at tage et Stykke Pølse. Dette holdt han ved 3 à 4 Gange, indtil jeg var var bleven halv drukken,

da Pølsen gik ned. Siden har jeg stedse kundet spise Pølse. Dette Skib bragte os til Colonien igien.

Det samme Skib Morianen, ført af Kapitaine Moritzen, som havde bragt os over til Grønland, kom i Aaret 1731 fra Kiøbenhavn til Nepissene, og medbragte Kong Christian den 6tes Ordre: at vi skulde bryde op, og med alt Folket komme hjem igien, dog tillodes der Præsten Hr. Hans Egede at blive i Landet, om han vilde. Skibet havde duet an ved Gothaab for at give Hr. Egede Underretning om denne Kongens Befaling. Og Hr. Egede kom med Skibet til os til Nepissene for at overlægge: hvad her var at gjøre. Kort derefter kom nok et Skib fra Kiøbenhavn for at indtage hvad det første Skib ei kunde romme. Hr. Egede vilde ei forlade de omvendte Hedninger. At lade ham med Kone og 4 Børn allene tilbage, syntes vi ei for Gud at kunde forsvare. Vi bleve da enige om i Haab om kongelig Naade: at lade Hr. Egede beholde 8 Matroser hos sig, og som enhver af os havde til Gode vores Gage for 3 til 4 Aar, skulde vi ved Hiemkomsten ei oppebære det ringeste af samme førend vi saae Udfaldet, hvorledes det skulde blive med Grønland. Ifald der ei blev oprettet et Grønlandsk Handels-Compagnie, skulde vi til Foraaret 1732 for vor tilgodehavende Gage fragte et Skib til Grønland for at bringe Hr. Egede med Familie og de 8 Matroser til Danmark. Denne Beslutning blev forfattet i en ordentlig Act, som af os alle blev underskrevet og forseigled. Vi gjorde os da færdige til Reisen det hastigste vi kunde. Alt blev indskibet. De opbygde Huuse bleve staaende urørte, undtagen Jern Ovnene, som vi toge til Baglast. Da vi vare komne næsten ud af Strædet, og blevne frie for Driv-Iisen, opkom en heftig Storm. Det andet Skib havde forladt os. Vi bleve drevne ind iblandt Holmer og Skier under Skotland. Hvert Øieblik ventede vi at forliise med Skib, Folk og alt. Mennesker paa det faste Land saae vi, og Capitainen lod skyde nogle Nød Skud, men ingen dristede sig formedelst Stormens Heftighed at komme ud til os. Da vi et Samdøger havde været i denne Angest og Fare, lagde Stormen sig, og vi kom uden Skade ud af denne Nød. Siden havde vi en lykkelig Seilads til Kiøbenhavn, hvor vi, saavidt jeg mindes, ankom først i September. Vi grønlandske Betientere, Geistlige, Militaire og Civile gik alle strax op til Kongen, og ved vores a. u. Forestilling overleverede tillige den af os i Grønland til Hr. Egedes Frelse oprettede Contract. Kongen ynkedes over os. En Placat blev publiceret for at opmuntre Kiøbmændene til at oprette et grønlandsk Handels-Compagnie, som strax blev sadt i Stand. Saaledes blev Hr. Egede med Familie, som vi havde efterladt i Grønland, ræddet, og vi friegiorte fra vores Forpligtelse.

Paa Colonien Nepissene havde jeg først i Aaret 1730 giort og fuldført mine første Proviant-, Ammunition- og Material-Regnskaber, for at sende dem til Rentekammeret, hvilket dog ei kunde skee, da ingen Skib det Aar kom til Nepissene. De vare begyndte paa Colonien Gothaab den 26. Julii 1728 og sluttede den 31. December 1729. Ved Ankomsten til Kiøbenhavn indleverede jeg dem strax til Revision. Proviant-Regnskabet var indrettet efter skibsviis, at Mandskabet havde bekommet tre Gange om Dagen varm Mad; men som dette mishagede Rentekammeret, maatte jeg gjøre det om efter den almindelige Skik, som strax skedte.

Da alle Betienterne og Mandskabet i Aaret 1730 havde erholdet Ordre at komme til Danmark, saasart vi fik Skib, havde jeg efter min Ordre afleveret til Nytaar 1731 min Beholdning af alle Ting til Bogholder Geelmuyden. Mit Regnskab var da sluttet den 31. December 1730. Dette Aars Regnskab havde jeg og forfattet paa Colonien Nepissene i Aaret 1731, da vi ventede paa Skib til Hiemreisen. Saasart jeg havde indleveret Regnskaberne for Aarene 1728 og 1729,

renskrev jeg og Regnskaberne for 1730, og ligeledes indleverede strax i Rentekammeret.

Videre om Grønland vil jeg ei mælde, da andre nyere Skribenter have givet fuldstændigere Beskrivelse herom. Hvad jeg selv der i Landet har udrettet, vil jeg og, for ei at have Skin af Pralerie, forbiegaae.

Alle Betientere, som i Aaret 1728 bleve antagne at gaae til Grønland, havde erhholdet det kongelige Løfte: at de efter 6 Aar skulle blive afløste, men beholde deres fulde Gage ved Hiemkomsten, indtil de til kongelige Embeder bleve befordrede. Samme Dag, som vi i Aaret 1731 i September kom til Kiøbenhavn, blev vores Gage ophæved.

J. S. Fleischers Efterretninger om sine Forfædre og sig selv, Kbh. 1798, S. 34—53.

130.

1729, 24. Januar. Kong Frederik IV. befaler Oversekretær C. Møinichen, Overkrigssekretær D. v. Revenfeldt og Justitsraad D. B. Weyse at tage sig af de grønlandske Sager.

Vores a. n. Villie og Befaling er hermed, at I Eder, det snarest mueligt er, de Grønlandske Sager, og hvis deraf dependerer, af yderste Fliid antager, de fra samme Land seenest indkomne Beretninger og Relationer nærmere examinerer og nøye igiennemgaar, og dernest til Os Eders a. u. Betenckning indgiver, hvad for dette indeværende Aar til Landets Forsiuvning med videre udkræves, og hvorledis slige behøvende samtlige Poster paa beste og beqvemste Maade, med største Menage for Vores Cassa videre kunde foranstaltes og didhen opsendes.

Kiøbenhavn den 24de Januarii 1729.

Den Grøn. Kommission af 1729.

131.

1729, 23. Febr. Poul Egede til Kongen om Forbedring af sit Underhold i Kbhvn.

Saasom ieg ey allene var dend første, der undersøgte det vanskelig Grønlandske Sprog, og der paa halv ottende Aars Tiid wæret min Fader behielpelig i, af voris Sprog paa det Grønlandske at oversætte heele Aarets Evangelier, Lutheri Catechismum, Spørsmåaler og Psalmer, men endock med de her wærende Grønlændere hid reist og stændig saaledis i deris Gudsfrygt underviist dennem, som jeg for Gud vil forsvare, i hvilcken Tiid siden Ankomsten D. K. M. saavel før Iil[de]branden, mens jeg paa Weisenhuset var hos dem, som siden paa Friderichs-Berg til Underholdning ugentlig har af Kongl. Naade forundt mig 1 Rdr., men som de nu fra Friderichs-Berg effter a. n. Kgl. Befaldning hid til Byen ere indsatte og endnu gandske lidet eller intet kand forstaae af voris danske Sprog, langt mindre af voris holte Guds Tienester fatte ringeste Saligheds Opliusning, maae ieg for at continuere med dem i deris Saligheds-Kundskab /: helst som de selv har klaget sig for, at de skulle glemme det de har lært :/ være i Nærværelsen hos dem og ligge her i Kiøbenhafn, hvor alle Ting, baade Kost, Varme, Lys og særdeles Kammer-Leye, siden Iildebranden falder saa dyrt, at ieg ingenlunde ugentlig kand udkomme med 1 Rdr., thi Kammer-Leye allene hos skickelige Folck koster 2 Rdr. maanentlig, disforuden siden ieg har applicered mig til Studeringer, maae ieg nødvendig have Bøger; mine Foreldre /: disværre :/ ere saa langt fraværende, at ieg icke fra dennem kand vente nogen Assistance, hvorfore ieg i saa Maade paa et fremmet Stæd er ilde daran, med mindre D. K. M. af sær medfødde Naade og Mild-

hed vilde til ugentlig Subsistance forunde mig lidet meere, som ieg ved a. u. Bønfaldenhed indstiller til D. K. M.s høypriiselige Naade, hvortil Gud selv bøye D. K. M.s Hierte og krone Dennem med et langt Liv, stedsvarende Seyer og et lycksaligt Regimente, det Himmelen stedse skal annoedes om af dend som lever etc.

Hafniæ, d. 23. Februarij 1729.

Povel Egede.

Egh. Kanc. Breve 1729, 62.

132.

1729, 13. Juli. Claus Enevold Paars til Kongen om sin Bestigning af Indlandsisen.

For at kunde afsætte a. u. udførlig Rapport om Isfieldetz Beskaffenhed, og om der nogen Passagie over til Østerbøiden kunde findis, efter som ingen Wey over Land til ermelte Østerbøiden er at komme uden over samme Isfield, saa fortsatte ieg min Reyse d. 24. April med Leutenant Richart og forige Assistent Jens Hiort med 5 Gemeene self 8tende, og tog ieg da til Baads her fra langt ind udj Amiralikfiorden omtrent 10 Miile, hvor fra ieg for Betalling tog 2de af de der boende Landtz Folck med for at viise os Wej. Der fra maatte vie gaae tilfods, hvor een huer icke allene maatte bære for 8te Dage med havende Proviand, som bestoed af hart Brød, røyet Flesk, Smør og Brendevin, mens och huer sit Gever og Amunition, icke af Frygt for Landsens Folch, effter som samme her paa denne Districht ere meget taalig og fromme at omgaaes, mens effter Calalernes /: thi saa kalder dette Lands Folch sig self :/ deris Beretning skal saa langt inde udj Landet om samme Isfield holde sig op hvide Biørne, som de afmaler at være meget høyere end woris Heste og derhos mangfoldig brede og store, hvilcket og af een Bergens herwerende Skipper for 2 Aar siden er befunden, at da hand seiglede under Landet her hid, kom hanem et Stycke Isskortz i Møde, hvor paa sad saadan een Biørn, som hafde wered ude paa Isen effter Cobber eller Seelhunde, effter hvilcke hand sig for langt ud har maaet povet, saa Isen med ham har brut og fløt saa ud fra Landet. Denne Skipper braste op for at giøre sig denne Fangst, og efter hans Beretning skal have givet hannem 16 Kugler førend hand faldt; hand beskriver den og for et skreckelig Stoerhed, mens paa wores Reise fandt wi slet ingen til. Effter wi hafde marchered 2de Dager kom wii den 3. om Middagen under Isfieldet, mens da wii een par Timmer med stor Lifsfarre der op hafde avancered, blef os al vidre Fremkomst forbuden, formedelst de fore fundende store Rifter, som gick langs med, hvor Isen enten har maatt gived sig saa wit fra hinanden, eller og det af Strømme og Vandløb er skeed, dog saae det ligist ud til det første; samme Rifter ware deels 2 Faune brede, deels 3de Faune, og det saa dybt og lige ned at see, som wij hafde staaed paa den høyeste Kircke Muer og seet ned, saa ranck lige op og ned gaar samme Rifter, og som det endda var her ij haarde Winterstiid, saa kunde vj for den Sneec, som lae neder ij samme Rifter, icke see, om der fløed Wand under eller ey. Wi band 3de af woris Picker, som wii hafde i Haanden, for at støtte os op for Fieldet med, til sammen, for at see huor dybe de vare, mens kunde enda ey naae Bund igennem Sneen; da wii saae os ingen Fremkomst vidre, satte wi os ned paa Isen, fyrede vi woris Gever af med dansk Lossung af 9 Skud og udj et Glas Brendevin drack woris a. n. Konges Skaal paa det Sted, den aldrig før war bleven drucket, hvilchen Ære Isfieldet aldrig heller tilforn er skeed; effter at wj hafde sidet at hvile een Times Tiid, wente wi tilbage igien. Det remerqvableste der var at see, var først, at der fantes store Steene ligendes oven paa Isen, foruden andre smaae Steene, hvor af ieg tog een par med mig, som her hos følger for at viise D. M. hvad paa Isfieldet er funden, som er det underligste, at saadane Steene

maae absolut først udj store haarde Winde og Vær, som der utrolig falder, thi Isberget er at see til, som mand seer ud i den wilde Hauf, hvor ingen Land er at see til, saa er her ey heller andet at see, end Himmel og den blanke Iis; dernest var Isen, huor paa vi gick, skarpkanted som den hvide Sucker Cande, saa at, om nogen Fremkombst war over samme Isfield, saa maatte der haves Jernsoller under Skoene, saa slem var den Is at gaae paa. Et Stycke Weis fra os paa den høyre Haand saae wi, der gick en Foss need af Isfieldet, hvor hen wi fra ey kunde komme, men da wi gick tilbage, tog wi een anden Wey og kom ned udj samme brede Dal, hvor samme Vand fra Isfieldet hafde sit Løb igiennem 2de Bierge, som var noch 4re Miile lige ned til een Fiord; og som Sollen skinte warmt i samme Dal, da wii gick der, betiente vj os af samme Wand at dricke, som smagede særdelis gott og for os kiendelig bedre end andre forekommende Wande, huoraf vj før og siden hafde maatte dricke, mens var saa kold, at Tenderne blef ømme og saa gott som løse udi Munden, om mand drack for lange Drick deraf; men som samme liden Elf war somme steds saa gott som tør, og andre Steder kunde wi springe over paa Steene, saa gick wi uden nogen Efftertanke, andet, end jo nermere wed Søen, jo mindre Vand at skulde have forefundet, mens befant det contra, thj da wie kom mod Søen og skulde op for et saare høyt Klippe, war Elven, som da var mellum os og Klippen, saa dyb, at det gick en stif Qvarter over Kneene, men som wi alle ware matte og trette, resolverede wj heller at wade over, end at gaae $\frac{1}{2}$ Miil tilbage, og befant wi da dens Koldhed og tilstrecklig udvortes; Isen, som laae under Wand, brast i Stykker, da wi waadede igiennem Wandet, saa Isen skar Klæderne i Stykker, som war om Beenene, og war det waaris Lycke, at wi icke hafde trecket os af. I samme Dal, som skiød sig fra NO i SW lige ned til Fiorden fra Isfieldet, war langs paa den eene Side, som Sollen hafde sit Skin paa, mangfoldig Buskagier af Wide og Eenebær, som alt tillige med Iorden først udj May der da begynte at grønis, og samme Steds var samme Buskasiger saa høy, at deels ginge mig over Skulderne, deels over Hovedet; da vi war kommet over Klippen, kom ieg til een meget deylig slet Plene, hvor ieg icke allene kunde finde Jorden at have været dyrcket, efter som Agerrenene endnu deels ware at kiende, hvor Steene, som de hafde læst af Agerne, laae langs udj, ja fant og Skielsteene; derpaa fant ieg hvor Bygningen hafde staaed, huor endnu war 4re smucke Fiskedamme, som øyensynlig kunde sees med Hender at være arbeidet; ieg fant og, at en Wandmølle hafde gaaed fra den eene Dam, hvis Demning og Flydgyde endnu war at kiende; Eng og Hø Biering saavel som Buskase med ønskelig Græsning var der i Overflødighed; Jorden forsøgte ieg hist og her med min Kniff og fant den at være een goed Iord til Afling. En $\frac{1}{2}$ Miil der fra, udj en anden Bugt af samme Fiord, befandt ieg atter ligeledes, men der befantes at have været mange fleere Bygninger end paa den første Plads, saa ieg holder for, at der nembliq paa den første Plads har maatt været Herresæde, og de andre omkring liggende Jorder at have maatt været det der til lagde Godtz og Bygninger, mens begge Pladtzer af een meget smuck Situation, og haver en Bye af 10 til 12 Plaue udj Danemarck neppe saa meget Jord, som disse 2 Pladser, foruden Huusmænd, som der foruden med een par Kiør, 6 à 8te Faar og Svin og kunde boe, hvilche af deris Fiskeri paa sine Tider og af Vildt paa sine Tider sig rigelig og vel kunde ernære, naar de først vare satte udj Stand; det som forlystet voris hafuende Travallie paa den Togt, var Skytteri af Rypper og Harrer, hvilcke vi stegte paa een Træspid om Aftenen, hvor vi paa Marken maatte legge os om Natten. Paa Henreisen omtrent 1 Miil fra Isfieldet kom vi udj een Dal, hvor og befantes at have været 2 eller 3de Beboer af slet Mark og mangfoldig Buskase. Hr. Hans Egede beretter, at mange andre Steder

udj andre Fiorder findes og deylige og beleilige Pladser til at drifve Afling og holde Creaturer, men særdelis Synder mod Cap Farvel mod 61 Grader skal der være endnu langt bedre Leyligheder, og som Hr. Hans Egede har befundet Græsset at have staaet sig der langt over Knæerne, saa er det Teigen, at Jorden maae der være særdelis goed og en varmere Clima; om saadane og andre her i Mengde værende gode Pladtzer med Tiden at kunde faae beboed, uden D. M. til liden eller ingen Bekostning, haver ieg vel efter mange Overleggelser udfundet een Maade, den ieg med meere understaar mig at sende med det andet fra Bergen ankommende Skib, om icke Kiøbenhafns Skibet skulde ankomme, thj beder ieg derfor a. u. at D. M. saa naadig vil optage det, som det effter min Enfoldighed er vel ment; og er da mine a. u. Tanker detz angaaende disse: nemlig, at som ofte befindes, at een og anden bemidlede Mand som Proprietair eller anden Stands Folck ofte forfalder, den udi een, andre udi anden store Forseelser, som forvolder, at de enten blifver søgt paa deris Ære eller deris Formue, saa som for Exempel for faae Aar siden Assessor Peder Nielsen Mullerup udj Tye paa Westerwig Closter skeede, da hand paa hans Ære og Velfart blef søgt, men slap med een anselig Capital af 3 eller 4000 Rdr. med Omkostninger og alt; eller og andre, som for een eller anden Forbrydelse og Forseelse enten maae vige D. M.s Residentz eller Land og Riger, om da D. M. a. n. det saaledes maatte finde for gott, at saadanne, som iche allene kand findes at have nogen Capital, eller bemidlede Folch, mens endog at være af een eller anden goede Videnskaber, som, om de paa mange eller faae Aar blev her til Landet condemneret, de da iche allene med deris Midler, mens endog med deris Forstand og havende Videnskaber til Landets Opkomst kunde være meget tienlige, hvad enten de vare ævige, eller de med visse Conditioner paa nogle Aar bleve dømbte, nemblich, til 1, 2, 3, 4 à 6 eller fleere Plaue, ligesom deris Forseelser og Midler kunde befindes til, med deris egne havende Midler her at bringe udj goed Aulingsstand, med Bondegaarde Arbeid og besætte, hvor dem af Gouverneuren beqveme Pladser der til kunde vorde anvist; der nest som og befindes, det mange Bønder mellem Aar og Dag saavel i Danmarck som i Norge formedelst Skov Hogst, Jagt, Kongens Skatters Indeholdelse eller anden Forseelser bliver dømbte fra deris Gaarder, at da saadanne Bønder kunde have paa eet Sted ved Haanden, at naar saadan før anførte bleve condemnerede, her i Landet eet Godtz at skulde entreprenere eller sætte udj Stand, hand da med saa mange saadanne Bønder og Folch kunde vorde forsynede, som effter hans Dom befantis nødig med at have, eller saa mange, som hand self ej goedvillig kunde formaae med sig at vilde følge, og som saadanne condemnerede fant sig der ved udj D. M.s Naade, som andre Undersaatter her efter som før at være conserverede, kand ieg for min Person melde, at om Gud naadelig forbyde, ieg skulde forsee mig noget saa haardelig, ieg da for at see mig udj min a. n. Konges Naade conservered, langt heller hørte saa naadig een Dom over mig felled, naar ieg hafde Midler til at kunde vise min a. n. Konge og Landet nogen Tieniste dermed, heller end med Forlis af min Konges Naade at rømme mit fædrene Land og aldrig havde Haab at maatte komme der meere, om ieg end aldrig saa stor Capital kunde have med at udføre, thi der ved hafde saadanne dog Leylighed til at signalisere sig til een eller anden Naade fra sin a. n. Konge igien, enten ved Hiemkaldelse, eller Employe her i Landet at vente, naar dem viste det, at lade sig det være angelegen og i Steden det saadane Lov felled, ventelig practicerer flere Penge og Godtz ud af Landet med sig, end nogen har været vitterligt, dem at have eiede, saa bleve de i den Sted anvente til nogen D. M.s og Landetz Nøtte og paa saadan Maade Aar efter Aar, snart kunde have Haab til, baade at faae Landet peublered frugtbar og beboed med Christne uden D. M. til stor Bekostning, thj

naar det rambte paa nogen Capitalist, saa kunde saadan een skaffe sig self fri Transport, enten ved at kiøbe sig et Fartø, for den siden her fra til sin egen Nøtte aarlig at kunde bruge, eller self fragte sig frem, og kunde de indkiøbe deris Besætning fra Island, undtagen Svin, som effter Beretning der ey skal være, huorum Ambtmanden paa Island kunde gives Ordre eller Noticie hvor mange Heste, Kiør med Tyre, item Faar og Vedre hand hver Aar ved ankommende Ordre kunde vide, hvor de saa strax imod Betaling af Vedkommende var at bekomme, og om D. M. a. n. aparte vilde tillegge dette Verckes Fortsettelse nogle aarlige visse Indkomme, saa understaar ieg mig end videre a. u. at forestelle nogle, som hverken var D. M.s Casse til nogen Afgang eller Vedkommende til Fortrydelse, nemlig alle de Avangements, som skeer imellem Aar og Dag, saavel udj den civile, som militaire og geistelige Stand, ingen undtagen, det første Aar de avancerede, da at betale 5 Procent af hver 100 Rdr. i deris Gage og de Geistlige ligesaa af deris Kalds Indkomme; ieg seer icke at nogen kand give det med Fortrydelse, thi ieg for min Deel vilde ønske, det ieg mig min a. n. Konges Naade til Avangement saa ofte kunde gjøre mig meriteret, som ieg gjerne vilde give det dobbelt, og icke heller seer ieg det var saa ubillig at samme tog sin Begyndelse fra 1. January 1728, da D. M. har lagt saa naadefuld Haand paa dette Verck. For det 2det, som og mange capitulerer sig een og anden Charge og Tieniste til, da af den samme Capital, dend de rigtig skulde angifve, saa frembt Capitalen for dem begge icke skulde til det Grønlandsche Desein være confisqvered, ligeledes at betale 5 Procento, hvilcken den, som tog Capitalen, betalede $\frac{2}{3}$ Deelen og den, som fick Bestillingen for di hand aparte giver 5 procento af Gagen det første Aar, da kuns at betale den $\frac{1}{3}$ Deel af den accorderede Capitals Procento. For det 3die, som Christianshafns Kircke haver alle høyeste Rettes Dømmes Bøder, om da til dette gudelige Werck icke alle andre Under og Ober Rettis Bøder maatte tillegges saa længe kuns, til Landet blev sat i Stand og D. M. nogenledes kand see sig uden Skade for de mange anvendende store Bekostninger; af saadan een Casse kunde da gøres et Tilskud, naar een eller anden kunde vorde condemnerede til een eller 2de Plove, og der til skulde behøve nogen Hielp etc.

A. n. Konge, skulde dette befindes ej at meritere nogen a. n. Reflection, saa beder ieg a. u. D. M. mig icke nogen Unaade vilde paakaste, for ieg mig haver understaaet saadant at andrage, men beder a. u. det ieg udj min a. n. Kongis uskatterlige naadige Minde, til fremdelis Naade, alletider maa være saa recomandered, som ieg effter aller skyldigste villigste Pligt med Godtz, Lif og Blod til min sidste Døds Minut er etc.

Claus Enevold Paars.

Neppesene d. 13. Julij Ao. 1729.

Den Grønlandske Kommission 1729.

133.

1729, 6. August. Hans Egede til Kongen om Tilstanden i den ny Koloni m. v.

D. K. M.s høystpriselig store Nidkierhed for denne grønlandske Desein kand noch a. u. eragtis af de store Bekostninger, D. K. M. endoch i dette Aar, ved 4re Skibes Udsendelse, som och, Gud være æret, meget lykkeligen er arriverit, a. n. har anvendt her paa, denne D. K. M.s a. n. Intention, dend almechtige gode Gud krone med all Lycksalighed og Velsignelse! og igien erstatte og oprette dette, saa velsom dend store Skade, som a. u. smerteligt fornemmis, D. K. M. Residentze Stad ved dend bedrøvelig Ildebrand har liid og udstaaet. Den store Naade, som

D. K. M. och herforuden a. n. har beviist min Søn, formaaer ieg iche med saa stor og a. u. Tachsiggelse at udbrede og erkiende, som ieg vell a. u. gjerne vilde. Dog ønsker, at min a. u. Tieniste maatte techis Gud og D. K. M., hvor till ieg aldrig vil spare at anvende all min Sind og ringe Kræfter. Det smerter mig af inderste Hierte, at ieg iche a. u. kand tilmelde D. K. M. saa fornøyelige Tidender her fra, som mand vell u. ønskede, thi till de af nest forgangen Aar allerede anvente store Bekostningers Erstattelse er lidet eller intet igien indbragt, og det i Hindring af det iidelig Arbeyde, som mand med Bygningen har hafft, indtill seent ud paa Høsten og der effter strax begyndende Svaghed iblant Følchene, som har været saa stor og extraordinarie, som iche nogen Tid tilforne haver været, i hvilchen Sygdom ere døde over 40 Mennisker, unge og gamle, da dog udi 7 samfulde Aar, ieg har været her i Landet tilforne, ichun ere døde sex Mennisker. De Overblifne ere med deris Officerere i Foraaret reyst nord effter till Nepisene for der igien at oprette Colonien effter a. n. Foranstaltning, hvilchet Gud lycksaliggjøre till dend foresatte Hvalfangst ønskelig Drifvelse og Udretning. Jeg vilde och a. u. ønske, at Disco Bugt, hvor dend rette Hvalfangst om Sommeren øfvis, ock var beklæd med en Colonie, da haabede ieg vist, at dend med Herrens forleente Velsignelse skulle rigelig erstatte sine Bekostninger, det alle, som har været paa de Steder, skall kunde sige god Apparatnce noch at være till. Diss andre 2 Collonier ere i dette og forrige Aar blefven saa vel forsiunet med Proviand, saa mand af visse Sorter haver noch udj 2de Aar og behøver derfor iche meget at tilsendis.

Min a. u. vellmeente Forslag og Meening er, at der vell en stor Deel kand minageris udj de aarlig Udgifter, dersom D. K. M. a. n. behagede, Anstalterne saaledis at indrette, som ieg a. u. velmeent haver foreslaget for de a. n. Committerede for dend Grønlandske Dessein og min Beregning dertil indsent.

Hvad a. u. kand være at melde om Missionen og disse arme vanvittige Grønlanders Omvendelse, hvortill D. K. M. saa meget a. n. hensigter, da er dertill, Gud været æret! nu større Apparentze, end der nogen Tid tilforne haver været, thi af vore jefvnlige Catechumenis, deris umyndige smaae Børn, ere i denne nest afvige Vinter døbte 42. Forældrene self med flere af de Gamle, saasom med Rette de, og oplyste udj de fornemste christelig Lærdoms Hovet Stycher, forlangede vell och at døbis till Salighed, men saasom de Anstalter endnu iche er for Haanden, hvorved de kand holdis udj en christelig Orden og Disciplin, faar det med dennem at beroe til viidere; allene disse unge og umyndige agter ieg nest Herrens Hielp fra Begyndelsen op udj Guds sande Frygt og Kundskab at opdrage, hvortil endeel dygtige Catecheter udkræfvis. Her om med meere min hosfølgende Journal Relation gjør a. u. forklaret, som atter udi a. u. Soubmission offereris. Hvad Forslag ellers ieg endnu kand a. u. viide at gjøre til dette Omvendelsis Verchis beste Befordrelse, hafver ieg tilsendt det hertill a. n. forordnede Collegio, a. u. bedende og formoedende, D. K. M. samme ville optage till a. n. Overveyelse.

End fordrister ieg mig a. u. at melde det, ieg lenge og iidelig er anmoedet om af min Broder, Hr. Christian Egede, Pastor til Rost Werøen udj Nordlandene, nemlig det, ieg D. K. M. hans meget slette Tilstand og fattige Vilchor ville a. u. forestille, hvorledis hand iche allene har et slet og ringe Brød, men end och der till en svag og vanfør Hustrue, saavel som smaae Børn, saa naar hand paa Embedis Veigne er ved Anex Kirchen, som er 4re sterche Nordlandske Miil tvert over Havet till en Øe, som kaldes Rost, hvor hand ofte for Weyens Skarphed og contrarie Veir iche kand komme hiem til sit Huus igien paa 4 à 6 Ugers Tid og da finder det udi en slet og miserabel Tilstand. A. n. Konge! Optag denne min a. u. Dristighed, som naturlig og broderlig Kierlighed tvinger mig till, i Naade, det ieg paa samme min Broder indlegger en Supplique, at D. K. M. for Guds Skyld ville dog have

ham udi a. n. Ihukommelse, naar hand en egen Supplique om at bede og ry saa besverlig Kald og Brød a. u. indgiver, hvilchen Høye Kongl. Naade Gud self vill belønne.

Min Søn, som D. K. M. til detz har beviist saa stor Naade, maae ieg til Slutning igien a. u. forestille, at hand endnu fremdelis maae være i D. K. M. a. n. Ihukommelse paa de kostbhare Steder til hans Studeringers ønskelig og ubehindrerlig Befordrelse, hvor ved hand i sin Tid, ved Guds Aands Medarbejdende udgives beqvem til Guds og D. K. M.s Tieniste. Hvornest ieg med a. u. Bøn og hiertelig Formaning til Gud for D. K. M. og det gandske Kongl. Arfve Huusis timelig og ævig Lychsalighed, lefver etc.

Hans Egede.

Colonien Got-Haab d. 6. Augusti 1729.

Den Grøn. Komm. 1729 I.

134.

1729, 8. August. Hans Egede til den grøn. Kommission om Forholdene ved Kolonien.

Deris Høy respective Skrifvelser af d. 26. Martii og 31. Majj till sambtlig Raadet her i Grønland er ved Skibenis lychelige Ankomst vel erholdet, hvilche och af samptlig Raadet allerydmygst er besvaret. Dette finder jeg for mig selv i Særdelighed fornøden, D. Exc. og høye Herrer u. at tilmelde.

Jeg kand noch af de store Bekostninger a. u. skionne, hvor stor D. K. M.s Iver og Nidkierhed er for dette Desseins Fortsettelse, som ieg af Hiertet a. u. ville ønske, motte i sin Tid udfalde till a. n. Fornøyelse, dog Gud bedre disverre! saa got som lidet eller intet i dette Aar til de store Bekostningers Erstattelse igien indsamlet. Thi de mange unyttige Folck, siden Sygdommen saa heftig angreb dem, har icke allene været de Nyttige till stor Incommodation, men end och hinderlig till D. K. M.s Tienistis Udretning. Og maae ieg beklage icke saa meget dend Sygdom og svare Dødtzfald, som Gud har hiemsøgt saa mange af os med i denne nest avfigte Vinter, som ellers slette førte Lefvnet af mange i mange Maader, saa vell paa de Gemenis som paa self Officerernis Siide indbyrdis, det de holte Protocoller og Tvistigheds Acter disverre! nock udviiser.

Ieg vil langt fra icke beskyldte Nogen i Særdeleshed, men dette tør jeg u. melde, at Skylden har været noget paa alle Sider. Ieg har tit i denne Vinter ønsket mig langt borte, saasom ieg aldrig har lefvet saa ulychsalig et Lefvnet. Dog Gud skee Lof! at ieg igien er blefven de Folch qvitt. Gud give, en større Endretighed og bedre Lefvnet motte nu spørgis efter dem for tilkommende, hvor de nu opholde sig, og at de saaledis motte vigilere for D. K. M.s Tieniste, at nogen Profiter der ved kunde indhentis, og at de motte gjøre Kongen nogen Tieniste for dend store Gage, som de trecher; ellers om jeg a. u. motte saa dristig, dog oprigtig og velmeent, melde, ere de mange Officerere D. K. M.s Interesse meere skadelig end beforderlig, thi ingen af disse Personer formaar noget nytteligt til Werchets Befordrelse at contribuere. Mine a. u. uforgribelige Tancher er derfor, at i Henseende, Desseinet saa lidet indbringer, der da motte minageris i de Ting, som minageris kunde, og ichun de nødvendigste Betientere beholdis, disligiste sparsommeligste Udgifter giøris. Thi i hvor mand lafver det, faar mand at see till, at Coloniens Udgifter icke overgaar detz Indtægter. Naar saa store Expenser skall skee til hver Colonie, som hidindtill, da er det umueligt, at de igien kand indbringis ved det, som kand ventis her fra igien. Ieg haver nest forgangen Sommer giort a. u. forklaret, at ved Hand-

lingen kand fra enhver Colonie indbringis 100 Cordeler Speck foruden Skind Vharer, og dersom Grønlænderne maae give Skatt, ochsaa 100 Cordeler, hvilchet er det meste, som kand ventis og kand beløbe sig till 3000 Rdr. Naar nu Udgifterne blifver indrettet paa en minagerlig Maade, nemlig efter denne hosfølgende a. u. giorte Forteignelse, da skall det iche heller beløbe sig meget høyere. Dersom D. K. M. ville have dend Naade for Betienterne her i Landet, Geistlige og Verslige, at de efter visse Aars Forløb kunde a. n. blifve aflagt med et Støche Brød eller Condition i Fæderne Landet, da kunde de vel være hiulpene med mindre Løn end som de nu nyder og nock til Skichelighed komme ud der med her i Landet. Hr. Albert Top, forrige Præst og Missionarius her i Landet, nød ichun 100 Rdr. aarlig Løn af Compagniet, hvormed hand och var velfornøyet, saasom hand hafde skichelig Udkomst. Disligiste Bogholderen, som och tillige var Ober Kiøbmand, haver og ichun nødt 100 Rdr., som alt kand passere for en løs og leedig Person, naar de der hos som hidtil nyder frie Kost. Hvad mig self er angaaende, da, i hvor vel ieg haver en temmelig Familie og er self 6te af Personer, saa begierer ieg dog iche noget forud for andre i dette Fald, men vill a. u. være fornøyet med 200 Rdr. aarlig, naar jeg ichun med min Familie maae nyde frie Kost, som tilforne hidintill, det ieg a. u. vill formoede, saasom jeg min Livvs Tid, om Gud saa behager, med mine agter her at forblifve, hvorimod ieg igien foruden mit particulaire geistlige Embede ochsaa forpligter mig her efter, ligesom udi de forrige Aaringer hidintill, saa meget mueligt er, at have Tilsium till det Verdslige, saa vitt denne Colonie vedkommer. Der kunde vell och i andre Maader og paa visse Tider og i visse Tilfelde noget minageris af Provianten efter dend Spisnings Maade, som tilforne har været her i Landet, hvormed och Folket haver været allerbest fornøyet, nemlig af Brød har de ichun nødt og hidintill, efter engang oprettet Spisnings Taxt, 4 Pd. hart eller 6 Pd. blødt Brød. Om Vinteren, naar Dagene ere korte, og intet svart Arbeide falder, spisis ichun 2 Gange om Dag, Melgrød i Steden for Gryn spisis en gang hver Dag, som baade er minagerligst, som och sundt og Folchene self och gierne helst vil have. Dend store Manqvement her er paa Brende, hvor af en stor Deel till Brygning og Bagning udfordris, nøder os absolut och i samme at minagere. Thi om Folchet motte nyde en vis Portion Viin om Dagen, eller iblant Fransk Brendeviin, da kunde de tildeels driche Vand, hvoraf de skall befinde sig ligesaa vell efter, som af Øll, det vi och i denne Vinter har mott giøre, ja end och de Syge self paa Sidstningen, som iche heller bekom dem ilde, saasom vi iche kand sige, at nogen af Vanddrichen har lid Skade paa sin Helbred, og om mand synis iche gandske at ville betage dem Øllet, saa kunde de nyde en half Portion Øll, og for Resten Viin og Vand.

Saasom de nye ankomne Officerere med flere nest forgangen Sommer haver ladet sig forlyde, at dem af Vedkommende skulle være tilladt at maae handle med Grønlænderne, hvad de syntis, de kunde have fornøden. Men skulle saadant tilladis, da vil D. K. M. visseligen skee stor Indpas og Skade ved Handlingen, som desforuden er ringe noch og endda vill blifve ringere, om enhver motte givis den Frihed, thi under det Skin, hvadenten det skall kaldis lidt eller stort, kunde større Ting underløbe, hvorfore ieg iche andet bør end give a. u. tilkiende, at saadant er Kongen og Deseinet till stor Nachdeell.

Ieg kand her hos iche lade u. umeldet, hvad ont og forargeligt Lefvnet der af de nest forgangen Sommer her ankomne letferdige Qvindfolch er kommet og forarsaget, ihvor vel de haver haftt deris egne Mænd. Saa har och en af dem ved Nafvn Lisbeth Pedersdatter forført Assistenten her ved Colonien, Jens Hiort, saa hand iche allene har haftt et slemt Rygte for hende, mens Manden lefvede, men och, saa snart han var død, begierte hand, mueligens efter visse Folchis

Tilskyndelse, at faae hende till ægte. Hvilchet som jeg, der af de veledede Hrr. Directeurer udj Bergen hidindtil har været beskichet, denne Colonies Sager at beobagte, nochsom saae, vilde udfalde D. K. M.s Interesse til stor Nachdeell, betreffende Handlingen, som ham under Hænder motte betrois ligesom Bogholderen eller Kiøbmanden self, hvormed hand stor Utroeskab ved saadan lumpen Qvinde Menniskis Tilskyndelse kunde spille, da søgte ieg och sammes Ægteskab at hindre, indtill hand Kongl. a. n. Tilladelse dertill kunde bekomme. Dog iche jeg allene, men end och Gouverneuren self har mod dette Ægteskab indtil videre protesterit. Iche dismindre har hand dog ved Hr. Capitain Landorph formaaet Hr. Ole Lange, sig med hende mig uafvidendis at copulere, som alt D. K. M. af Gouverneuren, mig og Bogholderen er gjort a. u. beklaget og forestillet. Men efter som hand siden, da hand sit Forset havde fuldbyrdet, iche her kunde betrois noget af Cargesonen etc. under Hænder, har hand forlanget at følge med till Nepisene, som ham och af Raadet blev tilladt. Udi hans Sted har Raadet beskichet en Person af de andre Folch her paa Colonien ved Nafvn Peder Klingenberg, som er af en smuck Familie udj Bergen og till Assistents Tieniste ligesaa beqvem som Jens Hiort etc. Ham jeg allerydmygst vill have de høye Herrer recommanderit, at hand maae nyde samme Løn som hands Formænd nydt haver, som er 50 Rdr., hvor imod hand har forsichret all underdanig Flittighed og Troeskab at beviise. Ieg leverer etc.

Hans Egede.

Colonien d. 8. Augustj 1729.

Bereigning, hvad en Colonie af 20 à 24 Mand, 2de Præster, 1 Kiøbmand eller Bogholder og 1 Assistent og 1 Mester inclusive kand komme til at koste.

19 gemeene Mand, hvers Kost bereignet aarlig 25 Rdr. à 3 Mk. Ugen, effter som en gemeen Mand kand spisis for udi Bergen, disligiste enhvers Løn 25 Rdr. aarlig, er 50 Rdr., gjør tilsammen	950 Rdr.
2de Præster udj Kost og Løn à 150 Rdr., er	300 —
1 Kiøbmand, som tillige er Bogholder, udj Kost og Løn	150 —
1 Assistent Kost og Løn	100 —
1 Chirurgus med sine Medicamenter, Kost og Løn indberegnet (NB hand kand och self. laborere af Landetz Vechst)	150 —
Handels Vharer aarlig.	300 —
1 Skib fragtet for 10 à 1200 Rdr. var noch til en Colonies Besørgelse	1200 —
En Colonies aarlig Bekostning in allis er	3150 Rdr.

Herforuden vill for det første Aar medgaae:

Bygnings Materialier	150 Rdr.
Baader og Fartøyer	100 —
200 Cordeler à 1 Rdr. er	200 —
Summa Summarum	<u>3600 Rdr.</u>

NB. Dend Colonie, hvor Hvalfiskeriet øvis, trecher meere, kand och igien gifve meere, naar Gud forleener sin Velsignelse.

Colonien Got-Haab d. 30. Julij 1729.

Hans Egede.

135.

1729, 8. August. *Købmand Mathias Fersleff til Kongen, om den ønskelige Anlæggelse af en Koloni i Disko Bugten paa 69° og ansøger om at blive Købmand smstds., hvilket støttes af Hans Egede i et særligt Memorandum.*

D. K. M. I Andledning af de stoere Depencer aarligen paa dette Lands Fortsettelse medgaar, og de ringe Indkomster derimod bliver tilveiebragt, tager ieg mig endnu a. u. den stoere Dristighed at erindre D. K. M. om Disko Bugten paa 69 Gr., hvilcken Pladz ieg nestafvigte Aar ved a. u. Relation fra Bergen af dato 19. Septbr. haver udførligen forredraget D. K. M. samme Steds Egenskab, nembliq, at icke nogen Sted paa det gandske Land erstatter sine Omkostninger saa rigelig som denne Sted, hvor der nest Guds rige Forsyn og var at vente noget til de andre Coloniers Stoppelse, til hvilcken Relation ieg mig a. u. refererer; og er min a. u. og uforgribelige Meening, om D. K. M. a. n. saa behagede, nestkommende Aar een Colonie for Handelen /: for det første :/ der at lade oprette, det dog icke skulde koste saa meget, eftersom de begge her værende Colonier saa rigelig med Proviandt ere forsynede, at de lettelig med et Skib for tilkommende Aar kunde forsynes med de Ting, som i Aar herfra bliver requirerede; til hvilcken Ende, og formedelst ieg icke seer, paa nogen anden Sted i dette Land at kand giøre D. K. M. efter a. u. Pligt nogen fornøvelig Tienniste, vilde a. u. ønske mig den stoere Naade af D. K. M., at ieg maatte blifve beordred som Kiøbmand paa samme Sted, for at fuldkomme ved Guds Forsyn, hvad ieg tilforne a. u. haver understaaet mig at foredrage; og for at indhendte Velærv. Hr. Hans Egedes Betenckende herom, som den, der af Begyndelsen haver værit i Landet, hafver ieg og indbemelte hannem forrestillet, hvilcket tilligemed a. u. indstilles til D. K. M.s a. n. Eftersyn og Resolution.

M. Fersleff.

Gott Haabs Collonie udi Grønland d. 8. Aug. Ao. 1729.

Det, som Bogholder og Kiøb Mand Mathias Ferslew a. u. har forestillet D. K. M. betreffende Disco-Bucht, kand ieg ey andet end maae bifalde, saasom det er nochsom Enhver bekiendt, som har været paa de Stæder, at samme Sted er dend beste og profiterligste her i Landet, saa vel for Handelen som Hvalfiskeriet Skyld om Sommeren. Naar mand betragter de store Udgifter, som D. K. M. a. n. anvender paa dette Verck, maae det sandelig a. u. smerte En, at saa lidet igien her fra kand hiem bringis, i hvis Henseende mand motte och vell a. u. holde inde med at giøre fleere Forslag, som kunde føre D. K. M. i Bekostning. Men som D. K. M.s a. n. Intention till dette begynte Verckis Fortsettelse er saa stor, da ønskede mand a. u. gierne, at noget Middel nogensteds kunde viis, som kunde give nogen fast Formoedning til de anvente Bekostningers Erstattelse. Naar dend Allerhøveste vill velsigne Hvalfiskeriet om Vinteren ved Nepisene, baade for de Wilde og voris, da er den Sted meget god, men slaer Hvalfiskeriet for begge Feill, da blir och Handelen ringe, thi der falder icke megen Kobbe-Fangst. Derimod er baade Hvalfangsten og Handelen viss nock udi Disco Bucht, thi alle Hollandske Handlere giør der deris meste Handling. Langt meere skulde den Sted blifve profitabel, om D. K. M. a. n. behagede at tage samme lille Bucht udi egen a. n. Possession og udelucke alle fremmede Fiskere og Handlere derfra, hvortill er god Apparantzce nock. Det eeniste, som hid indtill har afskreckt os at giøre a. u. Forslag herom, er, at dend Sted ligger saa langt under Nord, saa mand mueligens skulde befrygte for Kulden Skyld icke at skulde kunde der subsistere. Men ieg vill dog formoede, at hvis mand fick sig forsiunet med gode Huuser og anden nødtørfftig Udrustning, da skall det noch lade sig giøre saa vel at lefve der som

her, hvor til Bogholder Ferslew som dend første noch har Lyst at resolve till, om det ellers D. K. M. a. n. saa behagede. For Brende har mand iche Behov der meget at sørge, thi Disco-Reede giver noch af Steenkull.

Hans Egede.

Begge egh. Grøn. Kommission 1729.

136.

1730, 19. Maj. Kong Frederik IV. til Guvernør, Major C. E. Paars og Kaptajn J. Landorph samt øvrige Medlemmer af Raadet ved Kolonien Nepisene i Grønland, at de sammen med den derværende Garnison og øvrige Funktionærer hjemkaldes fra Landet.

Efttersom Vi a. n. have eragtet fornøden, at gjøre Forandring ved Colloniens Besetning for at forekomme de alt for store paaløbne Udgifter, og til den Ende a. n. funden for got, at hjemkalde Dig, Major Paars og Capitaine Landorf, tilliige med den øvrige herfra oversente og endnu i Live værende Guarnison af Officiers, Soldater samt Fanger, deris Hustruer og Børn, saa vel som Proviant Forvalter Fleischer og de nest afvigte Aar til Hvalfangsten oversendte Folk, saa mange, som Vi deraf til Colloniens Besetning paa efterskrevne Maade af de Matroser, som staar i Voris Tieniste ved Divisionerne og paa een vis Tiid der har taget Tieniste, maatte behøves, og Vi derimod a. n. ville, at Colloniens Besetning herefter ickun skal bestaae af 1 Præst, 1 Kiøbmand og Bogholder, 2de Assisterter, 8 Matroser, 2de Bødkere, 2de Skibstømmermænd og 2de Smedde Svenne tilliige med een Deel Familler med Qvæg, som nestkommende Aar fra Island didhen bliver oversent, Saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Du, Major Pors og Capitaine Landorph, med Skibet Morianen, naar det i Aar fra Grønland tilbage gaaer, Eder her hid forføyer og udi samme Skib med Eder tager den øvrige herfra did opsente Guarnison af Officierer og Soldater, samt Fanger, deris Qvinder og Børn, saamange som i Live maatte findes, saa vel som og hvis ved den opførte Skandse af Amunition og Armatur, bestaaende i Canoner og Kugler med Kaarder, Gewehr og videre, som der maatte findes og for Voris Reigning er overført, hidfører, undtagen 8 à 10 St. af det beste Gewehr med behørig Lod og Krud, som ved Collonien skal blive tilbage; herforuden skal og saa mange af de til Hval Fangsten forrige Aar oversente Folck, som ei der af til Colloniens Besetning paa ovenmelte Maade behøves, med retournere, og ellers Proviant Forvalter Fleischer ved hans Bortgang der fra Stædet fra sig levere til Kiøbmand og Bogholder Jacob Gelmyden den i Behold havende Proviant af alle Slags Sorter imod hans Qvitering, paa det hand ved hans Ankomst om hans Beholdning ved Vores Søe Etats General Commissariat kand aflegge rigtig Regenskab. Men derimod udi Fremtiden Colloniens fulde Besetning, som ovenmelt, være bestaaende af 18 Mennsker, hvoraf Raadet bliver betient af Præsten, Kiøbmanden og Bogholderen samt hans tvende Assisterter.

Fredensborg den 19. Maj 1730.

Søetatsens Generalkommissariats Kgl. Resolutioner 1730.

137.

1730, 22. Maj. Kong Frederik IV. til Stiftsbefalingsmand C. Gyldencrone, at lade Amtmand Furman og Landjoged Luxdorph udsøge 12 Familier paa Island, som er villige til at nedsætte sig i Grønland.

Efttersom Vi af den fra os Elskelig Niels Furmans indkomne Relation haver ladet Os a. u. referere, at der paa bemelte Vort Land Island skal findes adskillige

Familier, som godvillig ville paatage sig at gaa til Grønland og sig der nedsette, naar dennem fornødne Bygnings Materialier samt Qvæg og Underholdning for et helt eller half andet Aar blev med given, og Vi derpaa a. n. haver resolveret, først i tilstundende Aar at lade 12 saadanne Islandske Familier overføre til Grønland, saa at deraf sex Familier sig kunde nedsette ved Gothaabetz Collonie eller der omkring, og de andre sex Familier ved Collonien Nepesene. Til hvilken Ende de fornødne Bygnings Materialier til samme Familier med det i Aar herfra afgaaende Skib bliver afsent, og paa det samme 12 Familier førstkommende Foraar i April Maaned med fornødne Qvæg og Fourage til Qvæget, samt hvis af Victualia og Klæder, som der paa Island er at faa, kunde i en viss Havn være færdig at indskibes, saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Du med de herfra i Aar til Island afgaaende Skibe tilkendegiver fornevnte Amtmand Furman, tillige med Landfogden Luxdorph og een af Syselmændene i bemelte Island, at de til sammen træder og iblant de Familier, som godvillig haver angivet sig at vil gaa til Grønland /: saasom Vi ingenlunde ville, at nogen Slags Tvang eller Egennøttighed der ved bruges /:, udsøger forbemelte 12 Familier, som der til kunde have mest Lyst, og de eragte at være tienligste, samt og ved fornevnte Amtmand, Landfoget og Syselmand foranstalte til samme Familiers Fornødenhed at lade af Vores Jordebogs Indkomster, som nu i denne Sommer falder, og saa vit der af findes tienlige, blive i Island bestaaende, og det til dem erforderende Qvæg, tillige med det øvrige, som i Island af det fornødne er at faa, og Amtmanden med Landfogden og Syselmanden fornøden eragte ved dem at vorde indkiøbt, i hvilken Henseende Du tillige med de øvrige Os Elskelige Vores Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Cammer Collegio haver at tillegge Landfogden de fornødne Ordres, de erforderende Penge at betale, hvis Beløb efter rigtig Regning skal blive got gjort til det Beløb, at forberørte 12 Familier der ved i et heelt eller half andet Aar kunde vorde forsynede, hvilke Familier tillige med Qvæget og den fornødne Fourage, samt hvis videre til Victualie og Klæder med meere som der indkiøbes, alt sammen skal henbringes til en viss Havn saa at det i Begyndelsen af tilstundende Aars April Maaned kunde være færdig at indskibes, og haver Du derhos at tilholde bemelte Amtmand, Landfoget og Syselmand, at de til Dig indsender et rigtig Mandtal over forskrevne Familier, saa vel som Special Forklaring over alt det, som til titberørte Familiers Fornødenhed udi Island vorder anskaffet og endelig lige saadan Forklaring over hvis de eragter fornøden her at skal indkiøbes og med Skibene nestkommende Aar her frasendes, hvorhos de da og indberetter udi hvad Havn Familierne med øvrige kand indtages, paa det Skibene dér kand anløbe, hvilket alt sammen, naar det til Dig indkommer, Du derefter til den af Os anordnede Commission for det Grønlandske Dessenin haver at indsende.

Fredensborg den 22. Maji Ao. 1730.

Norske Tegn. 1730, 78.

138.

1731, 17. April. Søetatens Generalkommissariat til Kongen, at et Skib er bleven fragtet til at opgaa til Grønland for at hjemhente det paa Kolonierne værende Mandskab. Proviand, Ammunition og Materialier, samt udbeder sig Resolution med Hensyn til H. Egedes mulige Forbliven i Landet.

Siden det os ved Hr. Geheime-Raad og Ober Krigs Secretaire Löwenørn i E. M.s Høye Nafn er bekiendt gjort, at alle de Persohner, som befindes ved de 2de i Grønland anlagde Colonier, skulle hidsendes, i hvileken Anledning vi og har ladet os været angelegen, at faa fragtet et Skib, hiemmehørende i Sønder-

borg paa 72 Læster drægtig, for 1800 Rd. i Fragt til at hidføre det der befindende Mandskab og havende Proviand, Ammunition og Materialier med videre, samt tillige har ladet opsette en Beregning for samme Mandskab med deris Koner, item 4re unge Grønlændere, nemlig en Dreng, kaldet Friderich, 14 à 15 Aar, en Piige Anna Sophia, en ung Karl Asicha og en Piige Avlina, saavel paa den behøvende Proviand paa Reisen herhid, som paa et Aars Proviand for dennem i Landet, i fald Skibet imod Forhaabning icke i Aar saa betids skulle kunde gaa der fra, at de kunde komme hiem i Aar, siden det skal beseigle begge Colonierne i Landet. Saa skulle vi os derover E. K. M.s a. n. Approbation a. u. have udbedet, paa det vi da de øfrige behøvende Anstalter saavel til Skibets Afseigling som til Raadet udi Landet, hvad de af de ved Colonierne befindende Vahre har at med sig tage [kan træffe]. Iligemaade skulle vi os herved a. u. forespørge, i fald Præsten Hans Egede, der af sig selv for nogle Aar siden fra Bergen og til Grønland i en gudelig Afsigt overgick, ville resolve, der lengere at forblive, hvad hannem da, efter at de andre tager derfra, til sin Fornødenhed maa efterlades. Ellers siden os mundtlig af Commerce Raad Schiøtte fra Bergen er bleven bekiendt giort, at der fra det Bergenske Grønlandsk Compagnie er bleven oversendt til Grønland adskillige Vahrer, hvor i blandt skal være een stor Deel Cordeler, som hand formeener icke at kunde indtages alt i dette befragtede Skiberom, da som sligt er General Commissariatet /: der ey har haft noget med dette Grønlandske Verck at bestille uden at besørge Proviandens Oversending :/ aldeelis u-bekiendt, og vi finder for kaastbahrt nu hertil at befragte et aparte Skib til sammes Hidførsel alleene, det end og vilde falde til større Last og Bekaastning, om nogle af Colonien skulde efterblive, og ad Aare med Resten af alt dette Skramlerie derfra afhendtes, der venteligen ey vilde stoppe Omkostningerne af saa høy og dyre en Fragt.

Vi skulle altsaa over alt dette ydermeere have os udbedet E. M.s a. n. Resolution, hvorledes vi os her udi haver at forholde. E. K. M.s etc.

Soe Etatens General Commissariat den 17. April 1731.

139.

1731, 23. April. Kong Christian VI. bifalder Generalkommissariatets Betænkning, af 17. April, samt at det tillades Hans Egede og dem af de til Grønland opgaaende Folk, der maatte ønske det, at forblive i Landet, og at der skal efterlades dem af Proviand og Materialer saa meget de behøver.

Vi approbere herom Vores General Commissariats a. u. Betænkning udi alt a. n. og bevilge, at efftersom ej noget andet bequem Fartøy er at erholde, altsaa det ommeldte Sønderborgske Skib for den mentionerede Hyre maa befragtes, saa og General Commissariatet om Folkenes og Amunionens samt Proviandets Hidførsel alle fornødne Anstalter viidere forføye, dog saaledes, at hvis enten Præsten eller nogen af de herfra opsendte Folk udi Grønland heller vilde forblive, det dennem da maa forundes, og dennem saameget af det udi Forraad værende Proviand og Materialier lades, som de kunde behøve, dog at derimod det retournerende Skib à parte saameget Proviand om Borde beholder, hvorved de samtlige tilbagegaaende Folk underveis kunde have deres fornødne Subsistence.

Kiøbenhavn den 23de April 1731.

Soetatens Generalkommissariats Kgl. Resolutioner, 1731, 56.

140.

1731, 30. April. Præsten Ole Lange til Kong Christian VI. om sin Embedsgerning.

Endskiønt jeg tilligemed det andet ved de Grønlandske Colonier værende Folk a. n. af D. K. M. er bleven hiemkaldet, og saaledes kunde sige mig ved min Konges Naade at være friegiort fra een Missionairs Tieniste der i Landet, saa finder jeg mig dog forbunden med min a. u. Forbøn hos D. M. at velificere de den Grønlandske Mission tilhørende Sager, altsaa i a. u. Hengivenhed forestiller følgende:

1. Om D. K. M. a. n. med een ret Christ-Kongelig Nidkierhed igien vilde ophielpe den Grønlandske Mission til det Lands uskyldige, dog arme Hedningers Oplysning, hvilken D. M.s Høy-salige Hr. Fader, af Høyloflig Ihukommelse saa a. n. ivrigst begyndte og i sin Tiid fortsatte; a. n. anseende paa den eene Side de mange umyndige døbte Christne, som ellers ved tilvoxende Alder maatte mangle deres Underviisning i Christi Kundskab, og i saa Maade falde tilbage til deres forrige Hedenskab, hvorved det høyværdige Igienfødsels Middel paa dem blev vanhelliget, det Gud i Naade forbyde og afvende den Ulykke fra D. M.s kiære Arve-Riige! paa den anden Side den retsindige Guds Mands Missionairen Hr. Egedes ufortrødne Nidkierhed for Christi Evangelii Udbreedelse iblant disse Hedninger, der, efter D. M.s ham a. n. givne Vilkaar, har fast i Tiliid til den Almægtigstes Biestand besluttet, at blive der, om han udi sine Bekymringer for de døbte Grønlændere af D. K. M. som den, der alleene, næst Gud, hannem kand trøste, a. n. maae blive trøstet, da er min a. u. eenfoldige Meening, saadant a. n. i betiids ville stilles i Verk, paa det med tilkommende Aars Begyndelse de fornødne Tilbeedninger kunde skee, hvilket, som det tilforn har feilet, har i Sandhed ikke lidet hindret, at ikke meget af Landets Producter er vundet D. M. til a. u. Menage.

2. Som nu findes hos forrige Gouverneur, Major Paars, tvende døbte Grønlændere, een Dreng Friderich Carl, og Pige Sophie Magdalena, og hos forrige Commandant Capitain Landorph een ung Karl, døbt Jørgen Brodersøn, som og hos Søe-Capitain Lieutenant Mohrsen en udøbt Pige Kajut, saa er min a. u. Begiering for de samme, at D. K. M. a. n. vilde værdige disse sine Undersaattere med Sin Kgl. Naade og Omsorg, hvorved eet Sted a. n. maatte befales for dem, som nu, hver paa sit Sted, ere adspredte, at samles til, baade for at bestyrkes udi det begyndte, og fremdeeles tilvoxe i den fornødne Saligheds Lærdom, saa og at de ved daglig Omgængelse med hinanden kunde fornøyes, og ikke formedelst Længsel henfalde i Bedrøvelse; herom jeg allerydmygt haver ansøgt hos det høy-respective Missions Collegium, men af de gunstige Herrer henviist til at tage min a. u. Tilflugt til D. K. M.s Naade, af hvilken jeg og a. u. fordrister mig at udbede mig den mig a. n. tillagde Løn for eet Aar og fiire Maaneder, om og samme, til min Underholdning a. n. maatte continuere for mig, imedens jeg forretter een Catechetes og Læreres Tieniste hos Grønlænderne, og i a. u. Haab solliciterer hos D. K. M. om min Forfremmelse, hvilken af D. M.s Salige Her Fader, af udødelig Ihukommelse, naar jeg a. n. skulde blive dimitteret fra Missionair-Æmbedet i Grønland, mig til eet geistlige Æmbede i det kiære Fæderneland a. n. er lovet, hvortil Gud selv bevæge D. M.s a. n. Hierte, og opfylde paa D. K. M. og Deres Kongl. Arve-Huus og Throne alt det gode, som ieg af min Gud uafsladelig beder og ønsker, idet jeg lever og dør. D. K. M.s etc. etc.

Ole Lange.

Egh. Det grønlandske Desseing Nr. 13.

141.

1731, 30. April. Hans Egede til Raadet i Grønland.

Till det samtblige respective Raad udj Grønland!

I Anledning af de Høye Herrer Committerede for dend Grønlandske Dessen, Deris gunstige Befalning betreffende, at hvad som nogen till dette Dessen Befordrelse kand have at foreslae, schall skee udj et samlet Raad og ved et Instrument, forfattet af samptlig Raadet, forestillis efterfølgende, som ieg beder de øvrige af Raadet ville sige deris Betenckning over, og hvor vidt Deris Meening med min kand overeenstemme eller fravige, som alt motte komme Høye Vedkommende till n. Opliusning.

1. Holder ieg det gandske fornøden, at en Colonie kunde blive opret udi Disco Bucht, hvor iche alleene Hvalfiskeriet først om Sommeren øvis, men endoch heele Aaret igiennum falder dend beste Handell, thi det er noch vitterlig, at de Hollandske Handlere gjøre der deris meste Handell, som, om Colonie der var, motte dennem mislinge, og derimod komme dette Dessen till største Fordeell. At mand vill meene fra Colonien Nepisene, enten med smaae eller store Handels Fartøyer der at kunde befare, troer ieg, mand nock skall befinde, vill meere koste end give, baade for det er saa langt henne, som ock, at Hollænderne kand være der, førend vi og have all Handelen borte. Skulle D. K. M. a. n. behage at sende Skibe did till Hvalfangsten, som iche heller kunde være schadeligt, da agter ieg, at Colonien nock kunde skee Tillførsell med samme Skibe.

2. At en Colonie ock kunde blive satt sønder paa imellum 60 og 61 Grader, holder ieg ock meget fornøden, thi det er iche giørligt, at mand her fra Colonien kand befare de Stæder og faae dend Handell, som der falder, som iche heller vill blive ringe, anseende en stor Mengde af Folck opholder sig der, saa vell Vesten for som Østen for Staten Huck. Men dette er derhos at mercke, at mand for dend Mengde Drif-Iis, som om Foraaret og først om Sommeren ligger der ved Landet, iche med Skibe der kand søge Land, førend ultimo Iulij, da efter Grønlændernis Beretning Iisen driver fra Landet igjen.

3. Betreffende Fartøyerne eller Baadene, som till Handelen her i Landet tilstrechelig at udrette nødvendig behøvis, da bør de samme endelig være af dend Beskaffenhed, at mand alleveigne inden skiers kand fare med dem, hvor mand vill, nemlig paa 4 à 6 Lasters Dregtighed, thi større tviler ieg paa schall kunde faris med imellum Skierrene og søge Grønlænderne, hvor de boer, helst paa de skarpe Aarssens Tider, hvilchet Kiøbmændene og de, som paa Handells Touchterne fare, self best veed at gjøre forklaret. 2de af dislige Handels Fartøyer finder ieg fornøden bør havis ved hver Colonie, for med dend ene at fare mod Sonden og dend anden Norden for Colonien, thi med eet Fartøye allene kand lidt udrettis, da mand paa visse Tider, da Speck er at faae hos Grønlænderne, det faar at søge.

Hvad som hidintill er meldt om de 4re Colonier her i Landet, tviler ieg iche paa, de øvrige af Raadet jo er med mig eenstemmende udi, saasom sammé kand være nock till Handelens Bestridelse over alt her i Landet. Men som D. K. M.s Høypriiselig Øyemerche er denne gandske vanvittige Nations Opliusning og Omvendelse, og samme alleene ved de 4re Coloniers Stiftelse ingenlunde tilstrechelig kand blive befordret, haver ieg et andet Forslag at forestille, nemlig, i Steden for 4 store Colonier, 10 smaae Colonier eller Logier, som iche schall komme meget meere at staae, end de 4re store. Thi imod det, at hver af de 4re Colonier iche ringere kand være hiulpen med, end 24 Mand (Præsterne og Betienterne inclusive), om mand sig Handelen rettelig vill føre till Nøtte, og for Dødelighed og andre Tilfalds Schyld, have en par Mand till overs, da giøris iche Behov meere end 8 à 10

Mand (en Præst og Kiøbmand inclusive) paa en Logie. Thi naar en Logie bliver satt ved hver Grad omtrent, eller hvor mest Folck opholde sig, da haver mand ingen Handels Baader behov, uden allene nogle smaae Baader, som Missionarius kand bruge, naar hand paa Embedis Veigne maae besøge Grønlænderne, og ellers till Brende at samle, om noget kunde findis ved Stranden i Circumferentzen. Skulle nogen Handell meere være at bekomme, end Grønlænderne self førte til Colonien, da kunde samme med bemelte smaae Baader meget vell afhentis ved Leylighed, naar Præsten Grønlænderne besøgte. 3 à 4 smaae Skibe fra Fæderne Landet, synis ieg noch kunde forsiune alle Logierne tilsammen. Naar mand nu holder imod hinanden: endeell dend Bekostning med at holde Handels Fartøyer og detzens iidelige Reparationer, endeel dend store Hazard, som nock vitterlig er, Folck og Fartøyer paa de lange Handels Touchter, sampt besverlige Aarsens Tider, nemlig seent paa Høsten og tiilig om Foraaret, da allene dend beste Handelstid er, staar udj imod de 4re Mand og andre smaae Bekostninger, som de 10 Logier trecher meere end de 4re store Colonier, saa schall mand i Gierningen befinde, er dog meere vunden end tapt.

Huusene betreffende, da meener ieg nock, at 2 Logier magelig kand byggis ved det, som en stor Colonie kand opbyggis med. For Resten, som er det fornemste, da er mand i Stand, tilstreichelig at befordre Grønlændernis Opliusning alle veigne, som alle vitterlig er, umuelig kand skee, om Colonierne bliver saa langt fra hinanden, nemlig 40 à 50 og meere Miile. Logierne bliver efter mine Tancher: 3de Sonden for Haabets Colonie, sc: 1ste imellum 60 og 61 Grader, 2den paa 62 Grader omtrent. 3die paa 63 Grader. Imellum Haabets Colonie og Nepisene, 2de Logier, sc: paa 65 og 66 Grader. Norden for Nepisene, 3de Logier sc: 1 ved Rifkol og 2de udj Disco Bugt. Det var her hos meget tienligt, om Colonierne eller Logierne bleve satte paa saadanne Steder, hvor Qvæg og Chreatur kunde holdis, og Bebyggere sette sig ned, thi Colonien vilde faae der ved en stor Nøtte, ja i Fremtiden ingen andre Folch behøvis paa Colonierne at holde, saasom af dem baade til Handels Touchter, saavel som andet fore faldende Arbejde kunde havis Assistentzce. Dette er det Forslag, som ieg paa nærværende Tid kand u. giøre till Desseinets Fortsettelse, det ieg uden Tvill troer, enhver, som har dend rette Indseende udj denne Sag og Landets Beskaffenhed er bekiendt, jo med mig schall bifalde.

Got-Haabs Colonie d. 30. April 1731.

Deris ærbødigste Tienere
Hans Egede.

Egh. Det grønlandske Desseing, Nr. 10.

142.

1731, 9. Maj. Søetatens Generalkommissariat udsteder Instruks for Premierlieutenant A. Gerner paa hans Rejse til Grønland.

Instruction

hvorefter Premier Lieutenant, Edle og Mandhafte Andreas Gerner paa dend hannem ad Grønland med det her befragtede Skib, Caritas kaldet, beordrede Reise, sig haver at rette og forholde saasom:

1ste Post.

Som det har behaget H. K. M., ved a. n. Resolution af 23 passato at resolvare, at alle de Persohner, som befindes ved de 2de i Grønland andlagde danske Colonier, nemlig Nepecene og Gothaab, sampt at der befindende Sager af Materialier, Proviand og Amunition, eller hvad viidere af Landetz Vahre, som af de Vilde er ind-

samled, skal hiem transporteris, saa haver hand til dend Ende, saasnart Skiibet med hvad det her af Proviant og andet skal indtage, er klar, sig didhen at forføye.

2den Post.

Reysen fortsætter hand uden Ophold og uden ringeste Forsømmelse af goed Vind directe til Stradt Davidz, hvor forbemelte 2de Danske Colonier, Nepecene og Gothaab er andlagt, søgende først Collonien Nepecene, beliggende 66 Grader 30 Minuter, og haver hand saavel paa Ud- som Hiem-Reisen at holde rigtig Journal over hvad Vind og Weirlig samt Kuling daglig falder, hvad Cours og Distance hand seiler, og hvad Kyster hand effter haanden seer; haver og Opsigt med Skipperen og Styrmanden, hvorleedes de daglig gjør deris Bestich, og at de tager Høyden, saa tit Veirliget det tillader, for at viide hvad Høyde de ere paa. Under Cap Farvel kommende har hand at observere, hvorledes Strømmen falder saa velsom høyer op i Strædet, og under Kysten, hvad Ebbe og Flod det er, og om hand møder Iis, da for aldtin lader flittig lodde, end og hvor hand ingen Fare formoder, og ellers bruger ald Forsigtighed, Skibetz og detz indehavende Lådningens beste Conservation, samt Reizens snarest Befordring.

3die Post.

Naar hand der til bemelte Colonie Nepecene er andkommen, andmælder hand sig straxen hos det der befindende samptlig Raad og overleverer det hannem medgifne Brev, da hand der effter tillige strax træder i Conference med fornefnte Coloniers Raad, hvor udi hand, saa længe hand er ved Collonien i Landet, skal have sin Stemme og da saa vel med dem paa beste Maade overlegge, hvorledes de fornemmeste og importanteste Piecer sampt de i Behold værende Handels Vahre snarest kand blive indladt. Og paa det hand forud kand være viidende, hvad der formeenes, at kand hiemsendes, saa gives hannem herved en Specification paa de Ting, som udi de forbiegangne Aaringer 1728, 29 og 30 er henkommen, hvoraf som forremeldt det beste imodtages, og for alle Ting tilseer, at Tiiden icke bliver forhalet med andre Ting at indtage, end som til H. M. Tienistes best Iagttagelse findes fornøden, thi Skipperne effter Certepartie er ey forbunden til videre, end 14ten beqvenne Ligge-Dage ved hver Collonie. Effter hand nu ved denne Colonie har indtaget aldt, hvis som da maatte findes fornøden og af beste Værdie, forseigler hand straxen uden Ophold til dend anden Colonie Gothaab kaldet, og der ankommende ligeledis addresserer sig til det der befindende Raad, sampt forholder sig ved denne Colonie som ved dend anden og paa forbemelte Maade, saa at fra begge disse Colonier indtages det allermeste, rommes og bierges kand, og først og fremmest det, som er af beste Værdie.

4de Post.

Som H. M. da ligeledis a. n. har resolveret og tilladt, ifaid Præsten Hr. Hans Egede, eller andre maatte blive sindet der at forblive, da at dennem maatte efterlades saa megen Provisson, eller andre Slags, som de kunde have fornøden, dog saaledes, at de retournerende først og fremmest, og for aldtin underveys med fornøden Provision bliver forsiufnede, saa haver hand dennem, i fald nogen der saaledes ville forblive, Proviant for et Aar, om fra Skibetz retournerede Reyse saa meget undværes kand, og andre fornødne sampt forlangende Sager til Huus Bygning og i andre Maader da efterlade, men dennem der hos betyde, at de ingen videre Assistance fra H. M. har at vendte.

5te Post.

Skulle hand da imod Forhaabning, effter at hand har andvendt ald muelig Fliid, ey kunde blive færdig at gaae derfra før end det skulde blive forsilde ud paa Aaret, da dend 20. Aug. holdes gemeenlig for dend alleryderste beqvenne Aarsens

Tiid til Hiem-Reysen, og hand med det der værende Raad, hvor udi den befragtede Skipper Christian Frost med hans Styrmand skal have deres Stemme, finder Veirliget saaledes, at hand icke med Skiibet og indehafte Ladning og Folck uden allerstørste Hazard kand begive sig paa Hiem-Reisen, maa hand, for at evitere større Skade og Uløcke, resolve til at overvindre der i Landet til næstkommende Foraar, da hand saa tilig som mueligt er, begiver sig paa Hiem-Reisen, til hvilcken Ende herfra medfølger Provision for dem, der er i Landet for et Aar. For Resten bruger hand saa vel paa Hen-Reisen, som Retouren, goed og forsvarlig Søe-Mandskab, som hand agter at være bekjænd og tilsvare.

Bog ang. det Grønlandske Correspondances Decisioner og Approbationer fra 1729—44 gl. N. 592.

143.

1731, 12. Juli. Hans Egede til Raadet i Nipisat, at han vil forblive i Landet.

Vel Edle og Velb. Velærværdige og Velfornemme, samtlig a. n. forordnede Raad udj Grønland.

End dog ingen ønskeligere Leilighed kunde være for mig, naar jeg allene vil hense til min og mines timelige Fornøyelse og Velgaaende, at komme fra denne Ørcken, hvor nochsom er bekjendt i det haarde Villkaar, og liden Fornøyelse givis endnu, da det har a. n. behaget D. K. M. at ophæve Colonierne, og igen at hiem kalde Folckene her fra, saa dog, efterdi ieg med god Samvittighed icke vel kand forlade disse arme Mennisker, som allerede har faaet Smag paa Guds søde og salige Ord, og ere blefne deelagtige udi Naadens og Saligheds Midler, da hafuer ieg i den Herris Jesu Nafn resolveret at blifve, helst efterdj D. K. M. selv er saa naadig og har sat sligt udi mit egen Vilkaar og Villie, disligeste a. n. tilladt, at nogle Folck af de fra Kiøbenhavn opsente maae forblifve her hos mig, men som ingen af alle ere saa gandske villige dertil, at de jo heller begierer, nu at komme hiem til Fædrenelandet, end her forblifve, er ieg og tvungen til at gaee med, thi een hver veed, ieg icke kand være eene udj eet saadant eet Land som dette, men maa hafue saa mange Folck hos mig, at ieg med dem, og de med mig kand være conserverede, seer der for icke at D. K. M. kand unaadigt optage det, Raadet anordner 8 10 Persohner tillige at forblifve her hos mig denne Vinter over, hvilket saa meget meere maa skee, efter som saa vel Proviand, som andre Sager findes her ved Colonien, hvor af Skibene nu intet kand medtage; vil man nu icke give alt dette til Rov iblant Grønlænderne eller fremmede Skibs Folck, som tilig om Foraaret her pleyer at ankomme, da følger af Fornødenhed, at nogle Folck maa forblifve der ved, umeldet Huusene, som høyst bemelte D. K. M. kunde nyde sin Betalling for af dem, som forhaabentlig igien kunde paatage sig Deseinetz Fortsettelse, der som de icke, som dog er at befrygte, om Folck ei blifver derved, af misundelige Mennisker, som før er skeed, blifver ruinerede og fordervede, men at Coloniens Besetning for tilkommende Aar icke skal komme D. K. M. til nogen Bekostning, saa foroblikerer ieg mig a. u., naar mig blifver forundt eendeel Cargesson tilbage, ved Handel saa meget at faae indsamlet, som samme kand betale, disligeste om imod Forhaabning, D. K. M. a. n. skulde vilde sende Skibe meer hid, for sligt at indhente, ieg da selv vil lade giøre Anstalter dertil. Formoder derfor ydmygst, at det respective Raad icke frafalder denne min til Guds Ære gjorde Proposition, hvilchet ieg u. tør forsichre, med større Naade blifver af D. K. M. optaget, end om ieg ved detzens Veigrelse ogsaa skall være tvungen til at forlade Landet og derover det Høyværdige Daabens Sacramente paa de mange umyndige

smaa som døbte ere, bliver vanhelliget, hvilchet ieg visselig troer, D. K. M. a. n. ugierne skulde høre og fornemme.

Ieg forblifver her nest med megen Respect samtl. Raadets ærbødige og ydmyge Tiener

Hans Egede.

Colonien Godthaab d. 12. Julij 1731.

Protokollen f. 277. Trykt efter Hans Egedes Afskr. i Medd. om Grønland. LIV, 249 f., hvor ogsaa Raadets Svar m. v.

144.

1731, 16. Juli. Hans Egede til Raadet i Nipisat.

Som det da i Herrens Naufn er sluttet, at ieg med nogle Folck efterblifver her i Landet Vinteren over for det første, altsaa er ieg [begierendis] at der mig i Anledning af D. K. M.s a. n. Resolution overladis saamegen Proviant med videre, som ieg og de hos mig værendes for det Aar kand behøve. Men om det Gud naadeligen forbyde, at det til Aaret igien forventendes Skib noget ulyckeligt skulde tilslaaes, er ieg forarsaget, til mine og de hos mig værendes Sicherheit og Conservation endnu at begiere eet Aars Proviant, vil ieg, om ieg i Landet fremdees schulle forblifve, findis D. K. M. a. u. ansvarlig, men hvis ieg mod Forhaabning till Aaret igien schulle være forarsaget at opbryde, de samme fra Landet igien at medtage.

Er ieg herhos tjenstlig begierendis, at Handels, Gotz- og Kiøbmands Vahrer for 2de Aar effter hos følgende Liste mod Forsickring til a. u. Betalings Erlæggelse af det tilforhandlede Speck, om a. n. forlangis, maatte overladis.

Og som til Handelen og det forhaabentlig indhandlede Spæckis Forvaring gode Fade behøvis, mig og af samme 100 Stk. vel forseede Træ- og Jern Baands Fade motte forundis. Disligeste alle fornødne Arbeids Redskab med vidre. Forblifver saa etc.

Hans Egede.

Colonien Godthaab d. 16. Julii 1731.

145.

1731, 23. Juli. Hans Egede til Kongen om sin hidtidige Virksomhed i Grønland.

Dend meget bedrøvelige Tidende om D. K. M.s salig Hr. Fader vor a. n. og fromme Kongis, Kong Friderich den Fierdis, hvis Ihukommelse være i Velsignelse, hans dødelige Frafald, kand iche andet end gaae alle ærlige og retskafne Undersaatter høyligen till Hierte. Men at den gode Gud derimod igien har beviist os dend Miskundhed og givet Ham en Søn, som sidder paa Hans Stoell og Throne efter Ham, er allis voris Glæde og Trøst, og Gud derfor storligen at prise. Ieg da som Guds og D. K. M.s ringeste og uværdigste Tienere fordrister mig derfor i. a. u. Ydmyghed at frembære min pligtige og a. u. troehiertigst Lyckønskning: Gud give D. K. M. et langvarigt, fredeligt og lychsaligt Regimente. Hand beviise Sin Konge stor Salighed og giøre Miskundhed mod Sin Salfvede og borttage aldrig Sin Barmhiertighed fra ham ævindelig.

A. n. Arfve-Konge og Herre! Dend første a. u. Bøn og Supliqve, som ieg i a. u. Devotion fordrister mig till for D. K. M.s Fødder at nedlegge, er for disse arme vanvittige Grønlænder, hvis aandelig Nødtørft og Trang D. K. M.s Sl. Hr. Fader, Christmildist Ihukommelse, har saaledis ladet sig gaae til Hierte, at all muelig Anstalter og Omhue er a. n. blefven anvendt till deris Omvendelse og

Opliusning, som ock Gud, hvis Navn være lovet, och saa vidt har ladet lyckis, at alle de her i Circumferentzen boende, som er omtrent 200 Familier, unge og gamle, iche allene giver vor Christelig Lære Bifald, men veed och smucht at svare till de fornemste vor Christelig Lærdoms Hovet Støcher, hvis umyndige smaae Børn, meer end 100 med Forældrenis Villie og Forlangende och ere blefvne døbte, foruden de Vochsne, som ere døbte paa Colonierne, over hvilche och her hos følger a. u. Designation. Nu glædde ieg mig fast i Haabet, her efter at see en ønskelig Frugt af min nesten hidintill frugtisløse Bemøyelse. Men ack! hvor bedrøvet og nedslagen er ieg bleven over at fornemme, at D. K. M. for store og uerstattelige Depenser Schyld har a. n. været forarsaget at ophæve Desseinet og hiemkalde Folchene her fra Landet igien. Dog tacher ieg a. u. for dend Naade, at mig er a. n. blefvn tilladt, at ieg her maae blive med nogle Folch, hvortill ieg och, i det Haab, Gud endnu schall opreyse Verchet igien, i dend Herris Jesu Navn har resolveret mig indtill nærmere Kgl. a. n. Ordre, thi ieg iche kunde føre det over mit Hierte, om det ellers maae staae till mig, at forlade disse stachels Mennsker, som saa vitt ere avangerede udj Guds Kundskab, og see det Høyværdige Daabens Sacramente vanhelliget paa de Smaa, som ere døbte. Jeg kand iche unnlade, a. n. Konge! a. u. at udøse mit Hierte for D. K. M., saasom ieg for ingen anden, nest Gud, kand klage min Nød, beder derfor a. u., D. K. M. ville a. n. ubesverget høre, hvor møyesommeligt ieg har ladet mig det være, og hvad Fataliteter ieg har udstaaet fra dette Desseins første Anfang. Udj tie samfelde Aar, da ieg endnu var udi mit Kald i Nordlandene, gjorde ieg mange a. u. Forestillinger her om, men som Conjuncturerne paa de Tider var meget vanskelige, kunde ieg der udi intet reusere, havde dog ingen Roelighed i mit Sind, førend ieg fich gjort det yderste der ved som ieg kunde, resolverte derfor Anno 1718 at qvittere mit Kald og med gandske Familie reyste till Bergen, hvor ieg først søgte at incaminere den grønlandske Handell og Seiglatz for Kiøbmændene der sammestedtz, af hvilche nogle syntis at være villige, dend Handell sig at ville paatage, hvis D. K. M. a. n. ville give dem de Privilegier, som de a. u. forlangede. Begaf mig saa 1719 till Kiøbenhavn og adresserte mig till det høy respective Missions Collegium, som mig og mit Dessein ock saaledis a. u. forestillede, at D. K. M. Salig og Høylovligst Ihukommelse och samme sig a. n. loed behage og gav mig med a. n. Bref og Befalning till Stiftt Befalnings Manden og Magistraten i Bergen, at sammenkalde Kiøbmændene og dem der till animere, med a. n. hosføyed Løffte om Octroye og gode Privilegiers a. n. Meddeelelse. Men da fantis ingen, som der till havde Lyst. Jeg loed dog iche Moedet falde, men foretoeg self indstendig at anholde hos Enhver i sær om Hielp og Assistentzce, og for disbedre at encouragere dem, gjorde ieg Begyndelse med Indskud af mine egne ringe Eyendeeler, saa omsider nogle gode Mænd blot allene af Medynck over mig og dend Møye, ieg gjorde mig for dette Verck at faae befoedret, resolverte ochsaa at sammenskyde nogle Penger, som løb hen till en Capital af 8 à 10000 Rdr. Hvormed 2de Skibe 1721 blefv udrustet og her till Landet sendt, en Colonie at oprette, som blef kaldet Haabets Colonie. Dend gode Gud hialp os naadeligen og vell at overstræfve Vinteren, men da Foraaret kom, og det lachede noget ud paa Sommeren, og endda ingen Skibe fra Fædrenelandet ankom, havde ieg alle paa min Hals, som trengede hart paa igien at opbryde og med det hos os værende Skib betids at begive os her fra Landet igien, førend Provianten opgick, som da befantis iche meere i Behold end som mand kunde behielpe sig med paa Hiemreysen. Till alt sligt motte ieg lade mig beqvemme, og alting blef anstaltet til Afreysen. Men dend naadige Gud, som hielper i all Nød, gjorde da, at Skibe fra Fædrenelandet arriverte ret som vi vare seiglfærdige, saa ieg af dend Prøve og Fristelse, Gud skee Lov! vell udkom. Jeg vill a. u. intet melde om de lange og

meget besværlige og hazarderlige Recognoscerings Reyser, som ieg i de første Aar foretog mig, for at faae all muelig Opliusning om Landets Beskaffenhed, saa vel Sønden for Colonien till 60 Grader, som och Norden for till 67 Grader. Paa hvilche Recognosceringer ieg mange smuche Jordeplatzer antreffede, hvor vore gamle Nordske fordum har boet, som de øde og endnu staaende grundmuurede Huuser imellum 60 og 61 Grader nochsom udviiser, hvis Opdagelse hos Vedkommende paa dend Tid iche liden Fornøyelse foraarsagede. Alting var vell indtill 1726, da det heele Strat og den gandske Lands Custe om Foraaret og Sommeren laae fuld med Drifis. Hvor over, som Skibe fra Fædernelandet over sædvanlig Tid ude blef, og mange Støcher Skibs Vrag blev fundet i Nærværelsen, befrygtede vi, at de motte være forulychet /: som och disverre! et af dem samme Tid blef borte :/. Hvad Angst og Bedrøvelse vi da befant os udi, er iche at udsige, thi vi havde iche Proviant i Behold for en Maanets Tid engang. Resolverte derfor strax at søge om Hielp og Opholds Midler hos Hollænderne, som vi haabede at treffe i Sydbaye 50 Miile norden for Haabets Colonie. Efftter Ankomsten der Nord fant ieg vell nogle Skibe, men af gandske faae fich nogen Hielp og Undsetning. Det meste var, at de imodtoeg 10 Mand, som af Mangel for Proviant blef afsatt hos dem, blef dog effter paa Colonien 23 Mennsker, for hvilche vi iche havde Proviant tillige med det, vi fich af Hollænderne, for 2 Maaneder, og havde alle visselig mott creperit af Hunger, hvis dend gode Gud iche omsider havde sendt os Skib, som dog først arriverte til Colonien d. 19. Julij. Samme Skib motte for silde Ankomst og befrygtende Iis i Farvandet overvintre her i Landet, og det var Aarsage, hvorfor Compagniet i Bergen afsagde sig lengere at holde ved dend Grønlandske Beseigling, thi de holt iche allene begge det Aars udsente Skibe for forloerne, men havde til detz giort store Depenser og lidet igien bekommet, saasom mand endda var ukyndig, og Anstalterne iche rettelig bleve anvendte og applicerede, hvilchet och till dets har været Feylen. Men da toeg dend Sal. og Høylovlige Konge sig self Deseinet a. n. an med en glorieus og meer end ventelig Nidkierhed. Men det er at beklage, at Frugten af disse a. n. vell intentionerit Anstalter og anvendte Bekostninger har været alt for ringe, saa det er nu kommet der hen, som mand lenge har frygtet. Og dette anseer ieg som dend største Prøve og Fristelse, dend gode Gud har behaget at sette mig udi. Var min Henseende till min og minis timelig Velgaaende og Fornøyelse, da havde ieg lige saa vell som andre Aarsag at glæde mig at komme fra denne Ørchen og uforføyelig Land. Men som dend alviidende Gud, der randsager Hierterne, veed, at ieg har satt og endnu gerne setter alt mit eget till Siide, motte ichun min Frelseris Ære og Lære blant Vankundige blive befordret, hvor kand ieg da andet end være høyst bedrøvet, naar ieg udi sligt ei maae reusere, men seer all min Møye og Udstandende med meere at være spildt og forgiefvis. Jeg tør vel iche, a. n. Konge! fordriste mig till meere at gjøre a. u. Forslag till dette Deseins Fortsettelse, ansende saa meget tilforne frugtisløs er anvendt /: ihvor vell till Deels Ukyndighed, ret at angribe Verchet, till Deels mislige og ulychelige Udfald har der till været Aarsage :/ mens det er aldrig at tvile paa, at dersom Anstalterne saaledis blefve foretagne, som mand nu først af Skade og lang Erfaring haver lærdt og observeret, og for nylig af samptlig Raadet her i Grønland a. u. er foreslaget, hvor till ieg mig og a. u. refererer, jo Verchet nest guddommelig Velsignelse skulle faae et ønskeligere Udfald. Nu ønskede ieg vell a. u. intet heller, end at D. K. M. Self a. n. igjen motte antage sig Deseinets Fortsettelse, men som vitterlig er, at Kiøbmænd og private Folch slike Entrepriser med mindre Bekostning og større Fordeel kand udføre, saa skulle ieg tenche, at mange af D. K. M.s Undersaattere, naar de blefve ret informerede om altings Beskaffenhed, jo gerne skulle sig paatage denne Grønlandske Beseigling og Com-

mercie, allene paa de geystelige Ting eller Grønlænderns Omvendelsis Verck er maaskee iche ventelig af dem at blive reflecterit. Finder ieg Naade for D. K. M., da er min a. u. Bøn og Tillid, at D. K. M., som Guds Kirchis troe Foester Fader og Befordrere, och i Naade anseer disse arme Grønlænder, som och kand regnis for D. K. M.s Undersaattere, at de igien maae lære at kiende Gud og deris Konge, saa ved D. K. M.s a. n. Assistentzce, D. K. M.s Undersaattere i Danmarck og Norge motte a. n. opmuntris igien at antage sig Verchet og det at i Verch sette efter seeniste a. u. giorte Forslag, hvilchet nest guddommelig Velsignelse visselig till Profiter vill udfalde. Dend Himmel Salig Konge havde et a. n. Forsett med at ville lade besette de gamle øde Jordeplatzer her i Landet med Bebyggere og Qvæg, det var a. u. at ønske, om samme endnu a. n. kunde blive i Verch satt, saasom det visselig meget vill contribuere till Landets Opkomst. Hvad Leylighed her till kand være, saa vell omkring ved Colonien, som fornemmelig Sønder paa, kand D. K. M. a. n. fornemme af a. u. hosfølgende Cart og Teigning over Fiordene ved den vestre Grønlands Siide, som 1723 af mig er blefven perlustrerit. Ja her omkring i Fiordene ved Colonien allene seer ieg Leylighed, at vell 50 Islandske Bebyggere paa engang kunde sette sig ned og i Fremtiden vell flere. Naar nu disse Fiorder saa velsom Colonierne self blefve saaledis med Bebyggere besatte, saa havde mand slet ingen andre Folck nødig til Handlingen og dislige, saasom Assistance af dennem der till altid kunde havis. Men schulle ieg nu imod Forhaabning i alt for a. u. iche reusere, saa seer ieg mig tvungen och at forlade Grønland, og beder derfor a. u., D. K. M. ville være saa naadig, mig og min Familie med viidere D. K. M. a. n. Tilhørende og her paa Colonien endnu befindende Effecter a. n. lade afhente. Thi ene eller med faae Folch her at forblive, forbyder aldels Landets haarde Vilchor, kunde ey heller være Guds Ære till nogen Befordrelse.

Forbarmer dend naadige og gode Gud sig over disse arme Mennisker, at Troen og Saligheds Midler dem igien ey bliver frataget, men det begynte Fortsett og vedlige holdet, saa vill ieg a. u. ønske og bede, at min Søn Povel Egede, som nu er i Kiøbenhavn og ved D. K. M.s Sal. Hr. Faders a. n. Forsorg er kommen saa vitt, at hand er blefven Student for at employeris till dette Dessein /: hvorføre dend Himmel Salig Kongis Hukommelse schall være hos mig i Velsignelse og E. K. M. a. u. tachtet :/, motte tilkommende Aar a. n. blive beskichet till Missionarium og komme mig till Hielp, som ieg høylig behøver, om Grønlænderns og særdelis de smaae døbte Børns Opliusning og Forfremmelse i Guds Kundskab rettelig schall blive befordret. A. n. Konge! Værdiges dog at kaste et naadigt Øye paa denne min a. u. Andragende, som ieg gjør iche for mig self, men for min Guds Ære og de Vankundigis Opliusning, hvorføre dend almægtige Gud visseligen vill være D. K. M.s store Belønnere i Ævighed.

Min a. u. Velmeenende har foraarsaget, at ieg saa lenge har opholdet D. K. M. med denne min a. u. Forestillelse og Supliqve, hvilchet ieg i a. u. Ydmyghed vill afbede, af Hiertet ønskende, samme iche allene motte finde a. n. Bifald, men end-och af Gud lyksaliggjør is till Hans Navns Ære och D. K. M.s a. n. Fornøyelse. Hvornést ieg med a. u. Troeskab sampt uafladelig Forbøn for D. K. M. og gandske Kongl. Families timelig og ævig Lychsalthed, lever etc.

Colonien Got-Haab d. 23. July 1731.

Hans Egede.

Egh. Breve og Regnskr. vedk. den grønl. Exp. 1731. Sjæll. Reg. 1731, 302.

1731, 23. Juli.

146.

Designation over Grønlænderns døbte Børn udi Circumferentzen ved Haabets-Colonie af Hans Egede, Missionario.

A. De udj Koekøerne døbte Børn 1729 in Februario:

Oksek (Faderen: Pigagunak) D. »en Malle« $\frac{1}{4}$ A. + 1729. — Niviaksianguak (Sannialak) P. »en lille Pige« $\frac{1}{2}$ A. + 1729. — Akkuluk (Kinipa) D. »min søde Unge« $1\frac{1}{2}$ A., Imarisume, K. Ø. 1730. — Ippiarsunguak (Tulluanguak) P., nye fød + 1729. — Attuinnak (Konoriak) »han laante det« P. 2 A., K. Ø. 1730. — Allipsuna (Pugta), P. 1 A. + — Ariok (Kimmiuna) D. »den stygge Dreng« 2 A., K. Ø. 1730. — Kassiak (Nessa) D. »den eneste« 2 A., Pissubigme 1730. — Killenak (Alluksak) D. »han venter efter« $\frac{1}{2}$ A. K. Ø. 1730. — Poluna »en Fisk« og Nukarlak »den yngste Broder« (Kursok) Dreng, 3 og 4 A., K. Ø. 1730. — Allinguak (Morsok) D. »en Kobberem« $\frac{1}{2}$ A., Amaralik Fiorden 1730. — Kinah (Nessak) »Næsee« P. 2 A., K. Ø. 1730. — Ujakkio (Tullimak) D. »omring ham« $1\frac{1}{2}$ A., K. Ø. 1730. — Erkok (Kaksimarsok) P. »en Stert« 3—4 A., K. Ø. 1730. — Pinneirsak (Okana), D. »den smukke«, 2—3 A., K. Ø. 1730.

B. Døbte udi Ravnøerne 1729 in Februario.

Agliuna (Agmanak), P. »den matte« 3—4 A., R. Ø. — Kiautiak, »en Skider« D., $\frac{1}{2}$ A. + 1729 og Tupernana, »et Telt« P. (Sanah) 3 A.; hun 1730, R. Ø. — Tungmak (Kaka) »Fodspor« P. 3—4 A., R. Ø. 1730. — Tukaja (Kajarluk) P. »en Harpun« 1 A., R. Ø. 1730. — Aupilak (Okarluk) »en rød« D. 2—3 A., Sarmisiame 1730.

C. Døbte paa dend gamle Colonies Øe 1729 in Februario:

Papa (Usorak) D. $\frac{1}{4}$ A., »en Underducher« C. Ø. — Agliuna (Irsillak) $\frac{1}{2}$ A., smst. 1730. Killok »et Aadsel« og Koppotinguak »en Lænsere« (Akkek) Dreng, 4—5 A., $\frac{1}{2}$ A. smst. 1730. — Erkek (Maktak, en Enckis D.) »en hvid« $\frac{1}{4}$ A. + 1729. — Erksaa (Arek) D. »en Skindbereder« 2—3 A. + 1729. — Naiara »lugter ilde« og Kamuk (Kasuk) P. 4 A., P. $\frac{1}{4}$ A., C. Ø. 1730. — Kippisuna (Janga) D. 4 A., K. Ø. 1730. — Makkajuk og Kaksik (Kallumitok) D. $\frac{1}{2}$ A., P. 3 A. C. Ø. 1730. — Niakkone (Kesuk) 2 A., D., »et Hoved« smst. 1730. — Auiok (Pukko) D. 3 A. smst. 1730. — Kingak (Siokkiak) P. 4—5 A. smst. 1730. — Sulloriak (Akparluk) P. »en Blæser« 2 A. smst. 1730. — Takkatak (Kiblukaja) D. »en Aader« 4 A., C. Ø. 1730. — Karbiarvik (Pognakut), P. $\frac{1}{2}$ A. »En Fjæl, som de bereder Skind paa« 1729. — Isuma (Koko) Foesterdatter, $\frac{1}{4}$ A. + 1729. — Nenuina (Makkit, en Enche), D. »en opkommer« 2—3 A. + 1730. — Niulliak (Killulak) D. 1 A., er hos Pible 1731.

Døbt udi Ravnøerne 1729 in Nov.:

Kiviok (Agmanak) D. $\frac{1}{4}$ A., R. Ø. 1730.

Døbt udi Koekøerne 1729 in Nov.:

Tejgana (Okoenak) P. nye fød + 1729. — Narratak (Ikisok) D. $\frac{1}{4}$ A. + 1729. — Nettu (Avavok) P. nye fød, K. Ø. 1730. — Kinipa (Tullimak) D. $\frac{1}{2}$ A. smst. 1730. — Ippeinæ (Niulliak) P. nye fød, smst. 1730. — Majak (Nartok), D. 2 A. smst. 1730. — Tupernane (Tiglursak) P. 2—3 A., Killengarne 1730.

Døbt paa dend gl. Colonies Øe 1729 in November:

Erkomah (Usorak) 2 A., P. C. Ø. 1730. — Koektæ (Kesuk) Enckis D. + 1730. — Koak (Sulluk, en Enches D.) nye fød, C. Ø. 1730.

Døbt udi Baals Revier 1730 in Jan.:

Simik og Tessiak (Kiasuk paa Jjulime), D. 3—4 A., P. 2—3 A. Okaisene 1730. — Siksiak (Norbasak), D. 3—4 A., 1730 smst. — Attango og Attuona, (Tamoarsirsak) D. 3 A., P. 2 A., Illuamiune 1730. — Silliuna (Kunguluk), P. 3 A., Okaisane 1730. — Paperok og Nivikkana (Karrusak), D. 3—4 A. P. 3 A., Illuamiune

1730. — Angmeina (Utkyajo, en Enche) 2 à 3 A., P. Noarsume 1730. — Utsungitsok og Amautulik (Irsituak paa Kekertame) D. 4 A., P. 2 A., Illuamiene 1730. — Kapuk og Karbiarbik (Ipperak paa Sarmisiak), D. 4 A., P. 1½ A., Sarmisiame 1730. — Simik og Sakkinak (Umilik paa Sarmisiak), Dreng 4 og 3 A., smst. 1730. — Nessuak (Akkomalina paa Sarmisiak), P. 1½, smst. 1730. — Kiviok (Sanah af Ravnørne) D. ¼ A., R. Ø. 1730. — Attangvoak (Umilik af Sarmisiame), S. ½ A., Sarmisiame 1730.

Døbte udj Koekørerne 1730 in Octobr.:

Ikkersak (Sannialak) D. 1 A., K. Ø. 1730. — Sannialak (Illak) D. ½ A. smst. s. A. — Ingmiko (Ekana) D. ¼ A. smst. s. A. — Kango (Kinipa) D. ½ A. smst. s. A. — Nyariok (Ikkersak) D. ½ A., smst. s. A. — Sikik (Ungoriak) D. 1 A. smst. s. A.

Døbt paa dend gl. Colonies Øe 1730 in Octobr.:

Koksik (Tulluak Enckes), P. 3—4 A., K. Ø. 1730. — Allipsuna (Kallumitok), P., nye fød, smst. s. A. — Tiksarluk (Iptuina), D. 1½ A., smst. s. A.

Døbt udi Baals Revier 1730 in Novembr.:

Attuinnak (Pinneluk, Enke paa Sarmisiak), P. ½ A., Sarmisiame. — Siokko (Akutok paa Illulime) P. ¼ A. Illulime 1730. — Usorak (Okaluk smst.), D. ½ A. smst. s. A. 1730. — Tukke (Kopennok) P. ½ A. smst. s. A. Ajakok (Kiasuk paa Okaisime) D. ½ A. Okaisene 1730.

Døbte udi Baals Revier 1730 in Novembr.:

Tessiok (Mannak paa Okaisane), P. ¼ A., Okaisane 1730. — Attuksuk (Uinunak p. Okaisune), P. ½ A., smst. s. A. — Kaumiak (Norbasak p. Okaisune) D. 5—6 A., Illuamiene 1730. — Angane (Makpek paa Illuamiene) P. ¾ A. smst. s. A. — Ikkarluk (Tullimak paa Illuamiene) D. ½ A., smst. s. A. — Tubiak (Piokab p. Illuamiene) D. ½ A., smst. s. A. — Asuina (Karrusak p. Illuamiene), ½ A., smst. s. A. — Tukluina (Amalina smst.) D. ½ A., smst. s. A. — Agnale (Pauk sst.) nye fød, sst. s. A. — Agnaluse (Tamoarsirsak sst.), D. 5—6 A., sst. s. A. — Tukluina (Annokok paa Kanneisune), D. 2 A., sst. s. A. 1730. — Anningusina (Avok sst.), D. 1 A., sst. 1730. — Neusena (Avak sst.), P. 2—3 A. sst. s. A. — Tullimak (Okirsok sst.) D. 3 A. sst. s. A.

Døbte paa den gl. Colonies Øe 1731 in Febr.:

Tullimak (Koko), D. ½ A., Saupsime 1731. I Koekørerne: Kajarsak (Pigagnak) P. ¼ K. Ø. 1731.

Tilsammen døbte 102 Børn. Paa Colonien findes nu 5 døbte Grønlænder, Dreng 4 og Piger.

147.

1731, 28. Juli. *Hans Egede til den grønlandske Kommission om Missionens Forfatning.*

Min seeneste underdanige Missive med Hr. Capitain Leutnant Mohrsens Afgaaende herfra d. 24. hujus vil jeg haabe under den Allerhøjestis Ledsagelse at vorde lychelig arriveret; udj samme gjorde ieg allerydmygst mældt, i hvad Angst og Betrychelse dette Deseins uformodentlig og beklagelig Skiæbne i Aar har satt mig udj, i det ieg nesten seer mig og mit Gud-velmeente Forhavende forlat, hvis Gud iche af Naade igien opreyser det. Jeg haver a. u. fordristet mig til samme D. K. M. a. u. at forestille, hvoraf een liige-liudende Exemplair og hermed D. Exc.

Høy-Ædle, Velbaarne, Velædle, Velbiurdige allerydmygst tilstilles, at de Gunstige Herrer deraf gunstigst maae fornemme min a. u. Forlangende for samme efter Deris Retsindighed og Iver for Gudz Ære og at faae gunstigst recommenderet. Beder derfor for Gudz og Jesu Skyld, hvis Nafn er bleven bekjendt iblant disse Hedninger, Deris Høy-Ædle, Velbaarenhed, velædle velbiurdige vilde dog lade sig disse arme Hedningers ynchværdige Tilstand gaae til Hierte og være deris gunstige Talsmænd hos H. K. M., da ald Verdens Frelser, hvis Nafn og Evangelium De herved beforder, vil igien være Deris Talsmand til ald timelig og ævig Lychsalighed. D. K. M. Salig og Høylovlig Ihukommelse hafde a. n. tillagt mig 300 Rdr. udj Salario, hvilche ieg hidindtil hafver bekommet paa Amptstuen i Bergen, men efftersom min Søn Povel Egede nu er i Kiøbenhavn og behøver samme Penger til sine Udgifter, beder jeg allerydmygst, de naadige Herrer ville beviise dend Gunst og Godhed, at hand samme 300 Rdr. der i Kiøbenhavn kunde bekomme. Dend Høyt Salige Konge Christmilde Ihukommelse hafde a. n. forundt min Søn Povel Egede, som jeg har destineret til dette Desseins Udførelse, 1 Rdr. ugentlig udj Kostpenger, men siden samme formedelst Desseinets hastige Forandring er hannem frataget, har hand iche tord fordristet sig til at giøre a. u. Ansøgning derom igien. Jeg tør heller iche fordriste mig dertil i idzige Conjuncturer, men allerydmygst henstiller det til D. Exc. Høy Ædle, Velbaarenh. p. p., om hand sligt a. u. nu tør søge om, allerydmygeligst bedende og formoedende, de gunstige høye Herrer hannem da i beste ville giøre erindret for D. K. M., det ieg med Hiertens Tachnemmelighed og ald Veneration vil befitte mig paa, u. at erkiænde. Og efftersom ieg iche til visse veed, hvad D. K. M. a. n. har villet forunde mig udj Kost for mig og min Familie, som ere 5 Personer tilsammen, da sendes herhos allerydmygst Designation paa, hvad Proviants Sorter ieg hos Bogholderen eller Proviandts Forvalteren haver bekommet, at mine gunstige Herrer ville gunstigst behage at lade effterreigne, hvad ieg enten kand blive skyldig eller hafve til gode. Jeg haver, saa længe Værchet dependerte af Kiøbmændene udj Bergen, nydt frie Kost for mig og min Familie, hvilchet ieg endnu til detz ville a. u. formoede at have nydt. Bogholder Mathias Ferslev er medgifvet een Designation over nogle Penger, som Colloniets Mandskab har godvillig lovet at ville gifve udj denne Colonies Børse, hvilche Penger de u. beder maatte af deres tilgodehavende Løn mig blive betalt, det og Raadet med deris Paaskrifft giør attesteret. Jeg har tilforn bekommet til 20 Rdr. udj Børsen, hvilche med forrige ieg agter, om det ellers maa finde naadigst Biefald, anvende til Catecheters Underholdning ved dette Dessein; Hr. Ole Lange har og ved sin Colonie indsamlet eendeel Penger til samme Brug. Hvad Sager af D. K. M.s tilhørende Effecter, som Skibene ei har kundet rømme og er bleven effterliggende, skal ieg efter a. u. Pligt have ald muelig Tilsium til, at samme maa komme D. K. M. til Nytte. Naadige Herrer! Jeg vil slutte som begynt, allerydmygst og u. bonfaldende, De dog ville lade sig min og disse arme Grønlanders ynchværdige Tilstand gunstigst gaae til Hierte og med Deres meget formaaende Recommendation a. u. søge i beste at forestille mig for D. K. M., hvilchen Deris Iver og Nidkiærhed for Gudz Ære og Christi Riiges Udbreedelse ieg aldtid i mine Bonner for Gud vil erindre, forynschende Dennem hertil naadig Opladelse af Gud, ieg som med all Submission lever etc.

Hans Egede.

(Gott Haabs Colonie d. 26. Julij Ao. 1731.

Gunstige Herrer!

Jeg kand iche forbigaae till min Guds Ære endnu u. at melde om et Middell, som, efter mine Tancher, Missionen, uden at giøre alt for store og vidløfftige Be-

kostninger, kunde befordris ved, nemlig, naar først en Colonie udj Disco Bugt blef satt, som er dend ene Sted, hvor forhaabentlig Profite kand gioris, da kunde allene Bebyggere, efter det lovlige Forset, som dend Himmel-Salig Konge havde, settis alleveigne langs Landet, hvor Leylighed til sligt findis, som ock er mangedsteds, baade Sonden saavel som Norden for denne Colonie; ved denne Leylighed kunde och de omkring boende Grønlænders Underviisning skee Fyldist. Og som dislige Bebyggere motte være af Islænder, saa behøvede de iche heller stor Tilførsell fra Fædrene Landet, men kunde ved de till disse 2 Hovet Colonier gaaende Skibe, hvis de noget manglede, blive assisterit, som meget beqvemmelig kunde skee, om Skibene tillige blifve udsente at gaae langs Landet for at handle. Og om en Kiøb Svend for Handelen Skyld her og der iblant Bebyggerne og opholte sig, var heller iche utienlig. Saa vitt er min a. u. uforgribelige Tancher og Forslag til Verchets Fortsettelse, som ieg allerydmygst henstiller till Deris naadige og gunstige Skiønsomhed og underdanig beder, motte D. K. M. a. u. foreslagis. Jeg forbliver i all Veneration etc.

Hans Egede.

Colonien d. 28. Julii 1731.

Orig. Indlæg til Sjæll. Reg. 1731, 302.

148.

1731, 14. September. Kong Christian VI. udsteder en Plakat angaaende Handelens videre Fortsættelse paa Grønland.

Eftersom det noksom er bekjendt, med hvad stor Omhue Vores Elskelige Kiere Hr. Fader haver søgt, baade at lade forplante den sande Troe hos de vankundige Hedninger paa Vort Land Grønland saa og at faa en god og solide Handel og Negoce der paa Landet estableret, til hvilken Ende Høyst Salig bemelte Vores Elskelig Kiere Hr. Fader ogsaa siden Anno 1723 har ladet samme Land med Præst og Missionair forsyne, samt en Tiid lang Handelen alleene og paa egen Bekostning vedligeholde, og det da har behaget den almægtige Gud, saadan Vores Hr. Faders dragende Forsorg saaledes at velsigne, af efter de scenist indkomne Efterretninger over 200 Familier af Landets Indbyggere skal være blevne oplyste i den Christelige Tro, samt at mand om Handelen der paa Landet nu har erhholdet saa goed og tilstrækkelig Kundskab, at naar de rette Anstalter bliver føyede, det da ey er at tvivle paa, at jo Commerciens nest Guds Hielp og Velsignelse med goed Nytte og Fordeel derhen kand fortsettes; men Vi derhos have taget i Betragtning, at Handelen til bemelte Grønland med bedre Profit, Forsynlighed og Mesnage af et Compagnie og Interessenskab end af Os selv og for Vores egen Reining kand drives og vedlige holdes. Thi have Vi alle vore kiere og tro Undersaatter saadan Vores Intention og Forset ved denne Vores trykte Placat hermed villet bekjendt giøre og tilkiendegive, paa det enhver af dennem, som til denne Handel maatte have nogen Lyst og Villie, udi bemelte Compagnie kunde interessere og sig for et vist Indskud hos Vores Deputerede udi Søe Etatens General Commissariat lade antegne, da Vi ey alleene selv udi samme Compagnie for een vis Summe ville participere, men endog Interessenterne med een Octroy og gode favorable og tienlige Privilegier baade i Anledning af de fra Grønland indsendte Dessesins og Forslage, saa og efter hvis de selv med Billighed og Raison kunde projectere, ville forsyne. Og som alt dette saavel sigter til Guds Æres Udbredelse formedelst de uoplyste Hedningers ydermeere Omvendelse, som til Commerciens Befordring og fordelagtige Fremgang, saa tvivle vi ingenlunde, at jo de negotierende og andre Vores

kiere og troe Undersaatter, efter Vores Exempel, udi dette Compagnie entrere, og derved et saa Christeligt og nyttigt Verk søger at befordre og understøtte. Thi byde Vi hermed og befale Vores Statholder i Vort Rige Norge samt Grever og Friherrer, Stiftsbefalingsmænd, Amtmænd, Præsidenter, Borgmestere og Raad, samt Fogder og alle andre, som denne Vores Placat under Vores Cancellie Segl tilskikket vorder, at de den paa behørige Stæder til alles Efterretning strax lader læse og forkynde.

Fredensborg Slot den 14. Septembris Anno 1731.

Sjæll. Reg. 1731, 302.

149.

1731, 19. Sept. Kong Christian VI. befaler Søetatens Generalkommissariat i Forening med Missionskollegiet, snarligst at forhandle med forstandige Købmænd om, hvorledes saavel Kristendommen som ogsaa Handelen i og til Grønland kunde fremhjælpes, og tilsiger sin Bistand til begge Dele.

Dass General See Commissariat soll alles Ernstes dahin bedacht sein, und mit dem Missions Collegio wie auch verständigigen Kaufleuten darüber fordernsamst conferiren, wie so wohl dass Christenthum, als die Fahrt und der Handel in und nach Grönland, bester maassen im Waxtum und Flor können gebracht werden; wir wollen unsers Orts allen möglichen Beytrag thun, dass Missionswesen unterstützen, und in der Handelschaft participiren.

Fredensbourg d. 19ten Sept. 1731.

Christian R.

Egenhændig Paategning paa Ole Langes foranstaaende Brev.

150.

1731, 17. December. Kong Christian VI. til Interessenterne i Bergenskompagniet om at lade affatte ordentlige Regnskaber for Aarene 1723—28 i Stedet for de fremlagte.

Som Vi af de a. n. anordnede Committerede til det Grønlandske Væsens Examination og Undersøgelse udi Christiania, deris til Cancelliet indkomne og siden derfra til Vores Kammer Collegium indleverede Relation angaaende de for dend Grønlandske Besegling aflagde Regnskaber og de over dessen Indtægter og Udgifter forfattede Calculations-Regninger, som udi Vores Kammer Collegio er bleven effterseet og igiennemgaaet, a. u. har ladet os referere, hvorledes de a. n. anordnede Committerede haver anseet Interessenterne udi det Octroyerede Bergen-Grønlandske-Compagnie at skulle blive til en anseelig Penge-Summa ansvarlig af hvis der saavel af det til Missionen og dend Grønlandske Handels Fortsettelse a. n. bevilgede Lotterie, som af Paabudet er indkommen og distribueret ved Landets Beseigling indtil 1726 Aars Udgang, hvorimod vel er befunden, at de indkiøbte Skibe samt andre leverede Vahrer og Compagniets tilhørende Effecter er kommen til Desseinets Nøtte og Drift for de effter følgende Aar, da Handelen og Landets Beseigling fra Vores egen Reigning er bleven dreven. Men som Vi derhos u-gierne har fornummet, at derofver ikke er bleven aflagt saa special Regnskaber, som skee burde, at deraf klarlig sees kunde, hvad Compagniet endelig skyldig bliver; der ogsaa for Aar 1726 aldeles intet Regnskab er aflagt, og de for de nestfølgende 2de Aar 1727 og 1728 /: da Landet for Vores Egen Regning fra Bergen blev beseiglet /: aflagte Regnskaber ikke alleene skal være confunderet ved adskillige derudi inddragne Indtægter og Udgifter, som dependerer af de forige Aaringers

Drift og Regnskaberne til 1726 Aars Udgang vedkommende, men endog for det øvrige meget u-ordentlig indrettet og u-fuldkommen skal befindes, saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I samtlige først tilholder vedkommende Bogholderne allerfordertilgængst at forfatte andre speciale og ordentlige Regnskaber, nemlig fra 1723 Aars Begyndelse /: Compagniets Interessentere skal have fra sagt sig at gjøre videre Indskudder :/ til 1728 Aars Udgang for et hvert Aar især, saaledes ved Indtægt og Udgift, indrette og formeret, som Vores Kammer-Collegium det til vedbørlig Rigtigheds Aflæggelse finder fornøden, Eder derom at instruere, hvilket I ikke allene haver at paasee, at Bogholderne ved Regnskabernes Forfattelse vorder iagttage og efterlevet, men endog, at de af Eder, der ikke været interesseret enten udi det Grønlandske-Compagnie eller dessen Direction og Inspection, tilligemed 2de kyndige og u-partiske Kiøbmænd tager samme Regnskaber med tilhørende og attesterede originale Besviisligheder, ligesom dermed dessen aarlige Forfærdigelse Tiid efter anden avanceres, under ordentlig og vedbørlig Revision til vedkommendes paafølgende Erklæring, saa dermed disse uafklarerede Regnskaber kand gelanges til allerfordertilgængste Endskab, som I uden mindste Forsømmelse paadrøver og besørger, da I derefter sammen ialt tilligemed Eders derom givende fuldstændige Betænkning, hvad Ansvar deraf maatte flyde og af hvem bør refunderes, til Vores Rente Kammer ufortøvet haver at indsende, for derfra a. u. at blive os refereret til videre paafølgende a. n. Resolution; til hvilken Ende I afhandler de Poster imellem vedkommende, hvorpaa een eller anden Ting maatte hæfte, som Billighed medfører, til fuldkommen Endskab og Rigtighed, og ellers aldting saa nøje igiennemgaae, og efter grundig Overveigning rettelig paakiender og refererer, som I for Os agter at ansvare.

Frederichsberg den 17. December 1731.

Rentekammerets norske Exp. Prot. 1727—34, fol. 92 f.

151.

1732, 17. Marts. Kong Christian VI. til de Deputerede i Søetatens Generalkommissariat og i Missionskollegiet, i Forening med nogle af Stadens bedste Købmænd at overveje, hvorledes Handelen paa Grønland kunde fortsættes med nogen Held.

Vi have ladet os referere de tvende Eders Vores Sø Etatz General Commissariats Deputerede udi Følge af Vores, Eder den 19. September. udi nest-afvigte Aar givne Resolution til Os af den 22. Dec. sidstleeden og den 29. Jan. nestefter indgivne Forslag angaaende Missionens og Handelens Forsettelse paa Vort Land Grønland, saavel som og de af Kiøbmændene til Eder derom indgivne tvende præliminaire Betænkende, men som Vi finde, at alt dette ikke endnu er saa tilstrækkelig, at derpaa af Os een fast Plan kand formeres og settes, saa er nu hermed Vores Villie og Befaling, at I samtlige med nogle af de beste Kiøbmænd i Vores Kgl. Residentz Stad Kiøbenhavn sammentræder, for Imo, nærmere at overveje og overlegge, om Missionen med noget Haab om god Succes i Grønland kunde være at fortsætte; 2° hvorledes Missionen kunde komme Commercien, og Commercien igien kunde komme Missionen til Hielp; 3tio hvad Missionen og Commercien for det første Aar udi Salarier, Transporter og Vahre tillige med de Effecter og de Bygnings Materialier, som er bragt i Forslag at skienkes Compagniet, omtrent ville koste, og 4to om det er at formode, at iblant Kiøbmændene kunde findes de, som frivillig ville subscribere og interessere i den Grønlandske Handel, saa som det ikke er Vores Intention, Publico een Skat ved et anbefalet Lotterie at paalegge. Hvad sig ellers den foreslagne Octroy anbe-

langer, da ville Vi den saaledes som Interessenterne den forlangede, accordere, saa og skienke Interessentskabet de nu i Behold værende grøndlandske Effecter, men til Missionen ville Vi aarligen give een vis Summa, og ellers ikke vide af videre Omkostninger, uden for saaviit Vi maatte finde for got, ligesom andre Interessenter at subscribere. Og naar I da over ovenbemelte Puncter til Os een fuldstændig Rapport med Eders derhos føyede Betænkende haver indgivet, da ville Vi Os samme lade foredrage, og derpaa, efter forefindende Beskaffenhed, videre resolve.

Friderichsberg d. 17. Martii 1732.

Sjøell. Tegn. 1732, 131.

152.

1732, 21. April. Søetatens Generalkommissariat indstiller til Kongen, at de af Kapt. Landorph, Kapt.lnt. Mohrsen og Proviantsforvalter Fersleff medbragte 3 Grønlænderbørn, i Lighed med de 3 forhen af Major Paars og Præsten Miltzoug nedførte, maa have deres Føde og Klæder paa Vajsenhuset og at de paa Rejsen efter deres Tilbagekomst maa have fri Kost ved Kolonien deres Livstid, hvilket approberes 30. s. M. af Kongen med Tilføjelse, at der her-efter ikke uden speciel kgl. Ordre maa føres Grønlændere ned til Danmark.

De fra Colonierne i Grønland nestafvigte Aar hidkomne Betiente haver af Landets Folk, paa deres indstendig Begiering, med sig bragt nogle Dreng og Piger, nemlig den der vaarne Gouverneur, Major Paars, een Dreng og een Pige; Præsten Henrich Miltzo een Dreng; Capitain Landorff een Dreng; Capitain Lieutenant Mohrsen een Pige; Proviantsforvalter Fersløw een Pige. Af dem skal E. K. M., saa vidt os er bekjendt, a. n. have bevilget, at de 2de Dreng og den eene Pige, som Major Paars og Præsten Miltzo medtog, til videre Underviisning i deres Christendom, og at have deres fornøden Ophold af Føde og Klæder i Veysenhuset, maa antages; da, som de andre Betiente hos os haver anholdet, at de hos sig havende Grønlændere maatte paa det befragtede Skib, som i Aar herfra didhen skal afgaae, blive tilbagesendt og nyde fri Kost og Tæring ombord, saa har wi a. u. skullet forestille E. K. M., at som disse berørte, af Capitain Landorff, Capitain-Lieutenant Mohrsen og Proviantsforvalter Fersløw hidførte 3de Grønlændere til lige med de andre allerede der i Landet er bleven oplært i og haver vedtagen den Christelige Troe, de da og, for fremdees der ved at forblive, paa lige Foed som de andre 3de i Veysenhuset maae indsættes, saa fremt de her vil forblive, thi det skulle ellers være beklageligt, om de igien kommer der over, og det forehavende Desein til Handelens og Missions Væsenets videre Fortsættelse, imod Forhaabning ick skulde gaae for sig, og des Aarsag Landet gandske forlades, at de da der nødvendig maatte efterblive og falde hen i deres forrige Vildhed, mens der som de attraar at komme til deres Land igien, om dem da saa vel paa Hen-Reisen maae gives frie Kaast, som og ved Colonien, saa længe de lever, og den der forbliver, have deres Ophold saaledes som andre ved Colonien værende gemeene Mand er tillagt, hvilket sidste formoedentlig vil koste lige saa meget som deres Underholdning i Veysenhuset kand være.

Det vi til E. K. M. a. n. Villie og behagelige Resolution a. u. indstille, etc.

Löwenörn. Benzon. Tausan.
Suhm.

Søe Etatens General Commissariat den 21. April 1732.

Paategnet Kongens Resolution.

Vi approbere Vores Sõe Etats General Commissariats a. u. giorte Forestilling hermed a. n., at disse Grønlandske Børn udi Veisenhuuset maa indtages, hvilket Vore Deputerede med Missions Collegio nærmere haver at reglere. Ellers finde Vi best at være og ville a. n., at herefter ingen flere indfødde Grønlændere uden Vores speciale Ordre her til Landet bragt og med Skibene hidført vorder.

Friderichsberg den 30de April 1732.

Christian R.

Søetatens Generalkommissariats kgl. Res. 1732.

153.

1732, 11. Juni. Jakob Severin til de Deputerede i Søetatens Generalkommissariat.

Ds. Excer. H. K. M.s Deputerede ved Sõe Etatens General Commissariat.

Eftersom D. Exc. og høye Herrer ved seeniste Samling med Missions Collegio haver behaget at communicere os H. K. M.s a. n. Rescript de dato 17. Marti sidstleden, til den Ende, at vi ifølge allerhøystbemelte H. M.s a. n. Villie og Befaling nærmere skulle overveje og overlegge:

1. Om Missionen med noget Haab om goed Succes i Grønland kunde være at fortsætte?

2. Hvorledis Missionen kunde komme Commercien, og Commercien igien Missionen til Hielp.

3. Hvad Missionen og Commercien for det første Aar udi Salarier, Transporter og Vahre tillige med de Effecter og Bygnings Materialier, som ere bragte i a. u. Forslag at skienckes Compagniet, omtrent vil koste.

4. Om det er at formode, at iblandt Kiøbmændene kunde findes de, som frivillig ville subscribere og interessere i dend Grønlandske Handel.

Saa insinueris u. og allerydmygst hermed vores eenfoldige Betenkning til de høye Herreris skionsommere Overveielse og Eftertenkning. Hoved Qvæstionen er, om Negotien kand ved den Grønlandske Handel saa vist blive drevet med Fordeel, som Missionens Hensigt paa Grønlænderne deres Salighed, som og, om Negotien kand være hiulpen ved den Guds Kundskab for Hedningenes Oplusing, et reciproce.

1. Er det saa klart som Soelen, at her er det beste Haab om det beste og fornemste i ald dette, som er Guds Ære og de Vankundiges Oplysning sc: at dend Guds Kundskab, som nu har fatted nogle kiendelige Rødder iblandt dem, haver forunderligen reist sig ved den Guds Mand Hr. Hans Egede, som af een synderlig Drift uden nogen Interesse sacrificerede sit Fæderneland, sin Roelighed, sit Huus, ja sit Liv, og nu i saa mange Aar med saa utrættet Standhaftighed der forholdt sig, som hand nærmere maae see paa Folket, hvad Haab mand videre kand gjøre sig om dem, uagtet ald den Hinder, som 4re Gange er imellumløbet i dette Guds eget Arbejde: at nogle hundrede der ere døbte, og nogle deriblant fatted goed Oplusing om Guds sande Kundskab, som og lært det danske Sprog, saa at Grønlender kand med Tiiden blive Lærere for Grønlænder, helst Folket er ei, som de i Find Marcken eller Ost-Indien hengiven til Hexerie, eller noget afgudisk Væsen, men langt meere af een uskyldig Natur gjøre mange Lovens Gierninger, og det uden ald Indbildning, at nogen derfor skulle regne sig self bedre end nogen anden, foruden den Smag, de finder i det Haab, de gjøre sig om deres Afdøde samt den væmodige Afskeed de toge med de seeniste hjemkomne Præster, da de ligesom

protesterede for Gud, at de Christne ville forlade dem, med saa eftertenckelig en Exclamation: hvo skal nu lære os at kiende dend store Herre her oven til! og hvad om de endnu havde vidst meere, at de vare deres fælles Med-undersaatte, og saaledes efter Naturens Pligt og Love dennem frem for alle Mennisker under Soelen forbundne, saa sandt de ville svare for Gud der til paa den stoere Domsdag, da der vil spørges efter om dend Hinder, mand haver giordt Jesu Navns Ære, hvor mand dog har fundet saa god Leilighed at fremme det iblant dem, der icke har viist sig i noget gienstridige, fornemmelig naar her tillige eftertenckes den stoere Beskiermelse, Gud stedse har holdt, siden dette Verck blef begyndt, over alle de Præster, Folk og Skibe, som til Landet udi saa gudelig Intention ere hendsendte; sluttelig, hvis dette høyt magtpaaliggende Verck bliver i een Snes Aar allene understøttet, kand mand sickerlig gjøre sig det Haab i Gud, som forfremmer, og forunderlig paa mange Veie velsigner sit eget Arbeyde, at Grønland kand blive en Part af Christendommen, og i det Stæd, at da der før var ei at finde een Christen, vil der neppe findes een Hedning, mens vel og endnu fleere af de ubekjendte der i Naboelauet treckes indtil Indbyggerne der i Landet, saa det vil blive, som fordem for Keyser Carl dend Store /: helst Religionen bliver der plandtet uden Sværdslag og uden nogen Undersaaternes Tvang :/ til et udødeligt Navn, og Forundring blant fremmede for saa christelig een Regiering, og som intet saadant kand ventes uden ved Guds Ord, da her er Mængde af fattige Studentere, som for deres Fattigdom ei kand ved kostbare Bøger forskaffe sig ald den Videnskab, der er at haabe for andre, som baade har Naturens og Lyckens Gaver, imidlertid kand dog være grundige nock i Naadens Gaver, skickelig i deres Levnet og Lærdom, og bedre dannede til at omgaae eenfoldige Folck i en sagtmodig og stille Aand, hvilcke ved det de lære det grønlandske Sprog, saaleedis kunde opbygge fleere Siæle, end mange andre med alle deres lærde Sproger, thi i det de selv lære det Grønlandske, kunde maaskee Grønlænderne igien lære det danske Sprog, og saaledes ved een sagtmodig Omgjængelse vindes til hver andre. Om da 10 à 12 af dem kunde udsøges og til Grønland forskickes /: foruden bemelte Tal for Successionens Skyld at holdes ved lige :/ og til Forfremmelse in patria Tiid efter anden afløses. Det skulle da vel og have sin Nytte, at een og anden iblandt dem ei vare ukyndige in Physicis, Mathematicis, Astronomicis, Mechanicis og Navigationen, hvorover Professores selv maatte faae Anledning til mange Observationer ved hvad der i Grønland kunde møde; og paa slig Maade kunde

2. Commerciens merckelig beforders ved Missionen, allerhelst naar der fandtis altid Folk i Landet, som heele Aaret omkring kunde observere mange Ting til Commerciens Befordring og fleere Nødvendigheder, som ei endnu uden foregaaende Experience kand opdages. Thi kand Hollænderne, kand Hamburg finde deris Reining ved den Handel, endskiønt de kommer ey videre end til Søs Kantene, da kand Patria endnu gjøre sig vissere og viidere Reining, helst der kand giøres behielpelige Anstalter fra Island, Færøe og Norge, naar mand haver altid vittige Folk til haande der i Landet, som altid ere forsynede med fornødne Vahre, og som det meest skal bestaae i Victualier, saa er ingen Land under Soelen bedre end Dannemark med slige Ting velsigned, foruden duelige Folk dertil fra baade Jylland og Norge, som vel heller vil lade sig bruge for deres Fæderneland, naar de finder Leilighed at ernære sig, og aarlig kand hjemreise, end at gaae udaf Landet til Engeland og Holland paa lange og besværlige Fahrlande etc., og naar de finder deres Reining i Grønland, kunde maaskee der nedsette sig, og Patria saaleedis prosperere baade Søs-Folk og een viss Disciplin for en selfraadig Ungdom, og som intet er vissere, end Missionens Fremvekt nest Guds Bistand og opbyggelig Lærers vindskibelige Fliid og Arbeyde jo særdeeles vil ankomme paa smaae og

nær samlede Logiers Indretning efter Præsten Hr. Hans Egedes Forestilling, kand baade Missionen og Commerciens have Hielp og Styrke af hverandre, saaledes, at naar Colonierne eller Logierne efter de a. u. giordte Propositioner udi de forhen af os indgivne præliminære Planer vorder indrettede paa 1 Grad eller circa 15 Miile nær hver andre, har hverken Missionens eller Coloniets Folk længere Distance paa enten af Siderne at overfare, end de ved een Dags Reise kand overkomme, ved hvilken Leilighed der neppe behøves $\frac{1}{2}$ saa mange Betientere og gemeene enten for Missionen eller Handelen, som ved de fuldkomne Colonier, efterdi begge Deelee da af mindre Fartøyer eller Baader kand betiene sig /: de 2de Hoved Colonier, hvor Losse- og Lade-Platz skal være, undtagen :/ og Missionairene iblant nyde Fordringskab ved Handels-Baadene, da Missionens Folk, som bliver hiemme, imidlertid kunde beoagte, hvis Handelens Oeconomie udi visse Tilfelde maatte udkræve, med videre Tieniste, som paa begge Sider vel finder sig, naar de samtlig føyer sig efter hverandre, hvilcket uomgiengelig vil vorde fornøden, og hvorom een hver vedkommende, naar den Tid kommer, videre kand instrueris. Dernest kand Missionen og der udinden komme Commerciens til Hielp, at naar Grønlænderne først har fattet Kierlighed og Ærbødighed for Missionairene, og de igien saaledes vundet Indbyggernes Hierter, er der ingen Tvifl om, de joe ved Guds Kundskabs Indplantelse tillige kand foreholde Indbyggerne deres Pligt, hvorleedis de icke alleene er forbundne at handle, købe og selge med Compagniets Folk alleene, og icke med de fremmede, men endog, efftersom Christendommens Regler udfordrer, behandle dem reedelig med uforfalskede og vedbørlig forarbejdede Vahre /: hvilket og dennem af Colonierne reciproce maae holdes og efterkommes :/, med videre, som baade ved Handelens Drift og Missionens Forplantelse paa begge Sider kand practiseres, hvilket mand ingenlunde forud med nogen Vished kand giette.

Til hvad ellers angaar den

3die Post, H. M. a. n. har befalet at komme under vores a. u. Betenkning, nemlig: hvad Missionens og Commerciens Folk og Betienters Salarier for det første Aar, samt Transporter og Vahre tillige med de Effecter og Bygningens Materialer, som ere bragte i a. u. Forslag at skienkes Compagniet, omtrent ville koste, referere vi os til vores forhen indgivne præliminære Planer. Vi kand ellers icke dølge, vi joe ere af de Tancker og holder for, at det vil blive vanskeligt og fast umuelig at reussere i Subscriptionen, om Particuliere, som i denne uvisse Handel skal entrere, foruden de anseelige Capitaler, som maae anvendes til Handelen og Fangsten i sig self, samt saa mange Folkes aarlig Underholdning, skulle end forud self alleene forskyde en Capital til Coloniers og Logiers Indretning, samt Materialiers og eendeel nye Indbyggers Transport fra Island og Norge, og deres Forflegning imidlertid, som een Ting, der egentlig angaar det almindelige og i Tiden kand komme Posteritetens til Nytte, altsaa vil det visselig ankomme derpaa, om D. K. M. vil komme dette saa høyt magtpaaliggende Verk til Hielp med dend Naade at donere den behøvende Omkostning til Transporterne og Logiernes Indretning, efftersom udi bemelte Planer er anført, eller dertil a. n. give en vis Summa eengang for alle, som vel ei skal kunde være mindre end 12 à 16000 Rdr. /: foruden de Omkostninger, Missionen vil komme at koste :/. Paa saadan Fundament, naar D. M. s. a. n. Resolution maatte blive til Bifald for et af Deeleene /: uden hvilken foregaaende a. n. Forsickring mand ingenlunde kand forvente at reussere i Subscriptionen, langt mindre, førend med Subscriptionen noget anseelig er avanceret, kand tænkes paa nogen fuldkommen Plan at formere :/ tvifle vi ingenlunde, joe Kiøbmærdene

4to frivillig skulle subscribere og interessere udi denne Handel, allerhelst

naar de tillige blive forvissede om, at Negotien kand sættes paa den Foed, i Henseende Vahrenes Debit til diverse Stæder udi Vester-Søen, at den Grønlandske Handel ikke skal præjudicere anden Fiske-Handel her paa Dannemark, in specie Tran-Handelen, som uomgiengelig vilde paafølge, naar det grønlandske Speck her i Staden, som hidindtil er skeed, skulle forhandles, og dend eene Handel da omsider ville ruinere den anden. Sluttelig bliver da vores enfoldige Meening:

1. Det, som ingen kand fornermes ved, og Publicum kand være tient, bør ikke at forkastes.

2. Det, som er practicabel for andre, hvorfor og ikke for dem, som uden ald anden Interesse ere forbundne dertil baade efter Naturens Lov og saa meget meere efter deres Christendoms Pligt, som skal svares for Guds strenge Dom.

3. Er der intet at tabe, hvor der sees visse Vinding paa Sjæle.

4. I alle Tidernes Historier over ald Verden kand der aldrig nævnes et Exempel som dette paa saa reedelig og saa christelig en Negotie.

Udi saadan Henseende, og ingenlunde i Forvendtning, nogen særdeelis Avantage af Negotien, førend en rom Tiid er forløben, og considerable Omkostninger vorder anvendte, skulle vi a. u. understaae at anraade til dette gudelige Verckes Fortsettelse, og saaledis ville ønske den med u. Submission. D. Exc. etc.

Kiøbenhafn d. 11. Junij 1732.

J. Sewerin.

Efter at Messieurer Klouman og Holmsted hafde tilstilled mig deres Betænkning om denne Materie de 20de passato, med Begiering, ieg samme ville eftersee, om noget videre var at erindre, har ieg først i denne Maaned overleveret denne foranførte min Betænkning til videre Examen, naar Samlings Tiid og Sted blef berammet, mens som fornemmer, de uden sligt foregaaende skal have indleveret deres Betænkning, og de høye Herrer iforgaars har forlanget at viide tillige mine Tanker her udinden, insinueris samme her med u. Kbhafn d. 30te Junii 1732.

Breve 1732—34 Nr. 597.

154.

1732, 12. Juli. Hans Egede til Soetatens Generalkommissariat.

At Skib fra Fædernelandet end ock i Aar lykkeligen her till os er arriverit, haver ieg vell høyst Aarsag at tacke Gud og D. K. M. fore, men disverre! intet ønskeligt er for mig ankommen till at opfylde min smertelig Forlengsell og at opreyse mit nedslagne Sind. Det er nocksom at slutte, at der er intet at haabe om det Grønlandske Dessesins Fortsettelse, helst efterdi de høye Herrer efter Kgl. a. n. Befaling n. lader mig forstaae, at hvis Skib fra Fædernelandet ikke betidtz skulle ankomme, hvor ved ieg kunde blive forsichret, om Grønland viidere bliver beseiglet eller ey, da skulle vi uden viidere Ordre forføye os till Hollænderne for at see at komme hiem med dem. Men D. Exc. Exc. og Høye Herrer maae n. viide, at saadant er neppe muelig for os, kand og iche heller skee uden D. K. M.s store Skade. Thi 1ste haver vi over 50 Miile at reyse till Sydbaye, hvor de Hollandske Skibe till Retour Reysen pleyer at forsamlis, og motte derfor, om vi skulle opnaae dennem / thi neppe nogen er at treffe der efter St. Hans Dag /, have brudt op her fra Colonien medio May, inden hvilchen Tid iche er ventelig, at Skib fra Fædernelandet her til os schall kunde arrivere. Herforuden motte mand efterlade alting her paa Colonien, saasom intet i vore smaae Fartøyer kunde medbringis uden vore egne Personer. Og skulle mand tenche till at formaae Hollænderne at løbe her till Colonien for at medtage hvad her fantis, da er ventelig, at de i beste

Maader derfor vill være betalt. Er ock her foruden gandske uvist, at Hollænderne, om de end vilde, skulde kunde komme her ind till Colonien, thi enten Taage, som paa de Tider jefvnligst grasserer og skiuler Landet, eller Iis kunde hindre det, ja mand skulle befinde, at Hollænderne ingenlunde skulle ville hazardere med saa svare Skibe at løbe her ind till Colonien, hvor ellers Indløbet i sig self er periculus nock. Var det iche for det Haab, ieg endnu haver, at Werchet skulle komme paa Foede igien, hafde ieg helst resolverit nu ved denne Leylighed at komme her fra, men det vill min Samvittighed mig ingenlunde tillade, men forbinder mig till at holde det till det yderste. Vill derfor u. bede, de gunstige Herrer endnu ville bære dend naadige Forsorg for mig og de hos mig værende, at end ocksaa till Aaret igien Skib motte blive os a. n. tilsendt, hvor med, om ey andet skall være, vi da alle samptligen under guddommelig Ledsagelse till Fædernelandet igien kunde hiemkomme. Colonien Effecter, som vill bestaae endeel af indbragte Handelsgodtz, endeel af andre Sager, er visselig af den Importance, at de nock i ringeste kand betale det hidgaaende Skibs Fragt, og var Skade, for lidt og intet skulle enten overdragis till Hollænderne eller blive røfvet og spolerit af de Wilde.

Hvad ellers ydmygst er at melde, hvordan Tilstanden iblant os her afvigte Vinter haver været, da haver vi alle, Gud være lovet, stræffet vell igiennum, foruden dend ene Tømmer Mand, sc: Peder Benthson, som blef hastig syg og afgick ved Døden d. 25. Januarij. Disligiste ochsaa en af de smaae Grønlænder Dreng, som er her hos mig. Med Skipper Meinert Ianson, som Gud lyckeligen leedsage, overskibes nu her fra 135 Fade Speck, fylte og vell proppede, førend de bleve bragte om Borde, der iblant er 1 Fad got Sperma Ceti og 2de Fade ringere, thi Folchene mig uafvidende har ladet komme noget Speck af samme Hvall der iblant, men kand dog vell tagis fra igien ved Præparationen. Her foruden 41 Reenskind, 192 Sælhundskind, 263 Refskind, 37 fuldkomne Barder og 10 smaae dito. Det var baade mod min og andris Tancher, at dend gode Gud schulle velsignet os med saa meget Speck, som endnu iche noget Aar tilforne er kommen her fra Colonien, havde og nest Guds Hielp haft en 20 à 30 Fader meere, hvis iche dend Maleur havde paakommet os, at vore Handels Baader ved et forskrechelig stormende Veir havde drefvet løs om Natten d. 19. November, ret som mand om Morgenen derefter skulle igien givet sig ud paa Handels Toucht med dem, hvor over vi iche alleene miste det Speck, men kom ock silde ud paa Handels Toucht i Foraaret, saasom vi, i hvor flittig vi end stræbede, iche før kunde faae voris Baad for Kuldens Stængthed igien reparerit. Forsømede dog iche dend heele Vinter med Chalupen alle veigne i Nærværelsen at indsamle Speck, hvor noget var at bekomme, som af u. oversente Journal n. kand fornemmis. Ieg vil iche beskyldte nogen, som har været tilforne, at de iche har gjort deris Fliid, men det vill ieg u. forsichre, at naar mand var forsiunet med dygtige Handels-Fartøyer og dertill fornønde og duelige Folch og Betientere, vell dobbelt saa meget fra Colonien skulle kunde udbringis. Dend almegtige gode Gud forleene dog sin Velsignelse till saa lovligt et Foretagende. Her hos tilstillis och allerydmygst Designationer over Provianten og Folchets Forpfegning, samt deris Reigninger, og Handelen, forrettet ved min Søn Niels Egede. For Materialierne skulle ock vell være gjort u. Rigtighed, mens Tidernes Knaphed vill det iche tillade. Angaaende bemelte min Søn, da har hand den u. Forhaabning till D. Exc.er og Høye Herrer, at hand for sin beviste Tieniste og Umage saa vell ved Handlingen som i andre Maader vorder n. betencht, anseende, at ved hans Tieniste allene i Aar ligesaa meget og meere er udret, end som tilforne, da Colonien var forsiunet baade med Bogholder og Assistent. Havde ock ellers u. formoedet, at som hand af Raadet her i Grønland, nest forgangen Aar, førend a. n. Ordre ankom till Coloniernis Oprychelse, var antaget till Bogholders og Kiøb-

mands Assistent og for samme Aarsage Skyld ogsaa i Mangel af andre paatoege sig at forestaae og betiene Handlingen, havde endnu skulle blefvet der ved. Skulle Desseinet blive fortsatt, da vilde ieg noch u. have D. Exc. er og Høye Herrer min Søn recommenderit till at maae nyede Assistents Tieniste her ved Colonien, hvis ellers forrige Bogholder Jacob Gelmeyden vorder a. n. beskichet till Bogholder og Kiøbmand her paa Stedet, det ieg och gierne ønskede og u. vill om bede, men i Fald en anden till samme Embede vorder a. n. beskichet, da a. u. at motte nyde enten Kiøbmands Tienisten for sig alene, eller Proviant-Betieningen for sig allene, hvilchen ieg u. vill forsichre, hand till D. K. M. s a. n. Fordeell og de Høye Herrers gunstige Fornøyelse schall beflitte sig paa at kunde forrette. Hand haver ock vell i forrige Aaringer icke heller levet ørckisløs ved Colonien, thi fra 1728 haver ieg stedtze brugt ham som Catecheta till Grønlændernis Underviisning, og i hvor vell 2de andre Missionarie vare a. n. hidsente till mine Medhielpere og Medarbeidere, saa er dog Enhver, som har været her i Landet, noch som bekient, hvad de som gandske vankundige udi Grønlændernis Sprog till Grønlændernis Underviisning har kundet udrette, hvorfore hand har mott udrettet det, som dennem tilkom, og dog icke nydt mindste Skilling for sin Tieniste; icke heller haver ieg været saa lykkelig, at ieg har kundet obtinere noget for ham, enten ved en eller anden Maade, som hand har kundet være beqvem at giøre Tieniste ved, i hvor vell ieg en og anden Gang paa sine Stæder har a. u. giort Ansøgning der om: vill derfor allerydmygst og u. bede, D. Exc. Exc. og høye Herrer ville lade sig oft bemelte min Søn Deris naadige og gunstige Bevaagenhed till naadig Befordring være recommenderit.

Betreffende afgangne Tømmer Mand Peder Benthsons Efterladte, da er samme till Coloniens Folck ved Auction tilslaget, foruden hans Tømmer Rødskab, som følger med in natura; Auctions Forretningen er indført i Coloniens Protocol, hvoraf her hos allerydmygst tilstillis Copie.

Smeden var icke at persvadere at forblive dette Aar, icke heller var her stort for ham at bestille, saasom vi haver intet Jern. Der skal findis en Person i Kiøbenhavn ved Navn Ole Jansøn og staar under Capitein Buddis Compagnie sc: 2den Division 9. Comp., for Matros og haver tilforns været Smed her i Landet, schall och have Lyst igien at ville komme hid. Dersom de Høye Herrer gunstigst ville behage at antage ham, da er hand en god Arbeidere.

Ellers haver ieg paa de Høye Herrers Behag til D. K. M. s Tieniste beholdt 2de Mand af de forrige, som godvilligen tilbød sig at blive for dette Aar. Dend ene er Niels Svendsøn af 2den Divisions 9. Comp. N. 36, og dend anden ved Navn Ole Rasmusøn, og er fra Bergen, thi en af de nu ankomne er noget svag, og hvis Gud schulle behage at henkalde nogen af dem ved Døden, da vare vi icke vell forsiunet med Folck, dertill med saa maae och dend a. n. hidforskichet Mand Mathias Jochumsen och efter de høye Herrers Ordre være assisterit, hvor till vi ellers icke havde Folch, naar Handels Touchterne icke motte forsømmis. Jeg beder her hos u., at min Søn Povel Egede, som er i Kiøbenhavn, motte ock i Aar bekomme min a. n. tillagde Salarium. Nest forgangen Aar blefv Mathis Ferslew af mig overleveret en Designation over nogle Penger, som Coloniens Folck laante af mig, dend hand de Høye Herrer u. schulle tilstille. Her foruden ochsaa en anden Designation over endeel Penger, som Coloniens Folch Tid efter anden haver lovet at give udi Coloniens Børse. Og henstillis til de Høye Herrers gunstig Foranstaltning, hvor til samme skall anvendis. Men de Penger, ieg disse nestforgangen Aar laant haver og paa Enhvers Reining er anført, beder ieg u. ved Folchenis Afbetaling motte til min Søn Povel Egede blive betalt.

Indlagde a. u. Missive till D. K. M. beder ieg ydmygst motte blive a. u.

overleveret. Til Slutning vill ieg have mig og dette Grønlandske Dessein de Høye Herrers Naadige og gunstige Forsorg u. recommenderit, hvor nest ieg med all Guds Naades Forønskelse i største Submission lever etc.

Colonien Got-Haab d. 12. Julij 1732.

Hans Egede.

Egh. Breve og Rgskr. vedk. den grønl. Ekspedition 1732—34 (594).

155.

1732, 12. Juli. Mathis Jochimssen til Geheimeraad P. V. Løvenørn om Hans Egedes Virksomhed i Grønland.

— — Præsten war gandske svag af Kulde og Brøst-Syge da vi først kom, som hand har faaet paa Reyser i Vinter, thi da der ey war Handels Tiid, saa war hand ude at lære og høre de Wilde læse; hands Søn giør og det samme paa andre Stæder, saa at Præsten og hands Søn forrettet Guds Tieneste med at lære de Wilde, prædike for og underwiise dem paa sine Tiider, og er ude paa Handels Togt paa sine Tiider. Præstens Kone war og meeget svag af Brøst-Syge, da vi kom til Landet, fordi hun tillige med hendes 2de Døttre hafde maattet giøre Opvartning hiemme, imidlertid hendes Mand og Søn samt de andre kunde være ude paa Farten; og endskjønt det kunde være sterk Winter-Tiid, saa har hun dog ikke sparet sig selv for at see til i Pakhuuset. Jeg har giørt min yderste Fliid i at udgrandske, af hvad Aarsager Præsten og hands Kone og Børn saa bestandig holder ved det Grønlandske Wæsen og lider saa megen travallie Aar efter andet, og har desforuden tilsat deres beste Midler, de havde i Norge, for at drive dette Wærk til Fuldkommenhed. Jeg sluttete sandelig hos mig selv, at Præsten maatte have nogen hemmelige intrigue her under, at wilde dermed giøre sig meriteret enten for at winde een Bispe-Stoel eller og et af de feedeste Kald i Danmark eller Norge, men ingen af Delene merker ieg hand inclinerer for, uden taler altiid om, at hand ønsker at leve og døe her, for at føre de Wilde til Guds Kundskab. For det 2det har ieg mistænkt ham for, at hand havde nogen werdslig hemmelig Practique herunder for at indwinde sig Rigdom, enten wed at sende een Hob Wahre hiem med de herfra gaaende Skibe, at forhandles for hands egen profit, eller og, at handle med Hollænderne, som her farer, og saaledes winde sig Rigdom; men af Matroserne /: uden hvilkes Hielp saadant Underslæb ey kunde skee, thi Præsten og hans Søn kunde ey giøre saadant alleene :/ har ieg ey kundet fornemme ringeste Tegn til saadant. Om noget saadant war passeret, da havde Matroserne ey tied dermed, og har ieg da for resten ey fundet andet, end Præsten som en gudelig Mand søger at forfremme Guds Ære og Kongens Beste, om hand end skulde døe derover — saadan een Mand er Guld værd. — —

[Godthaab, 12. Juli 1732].

Afskr. »Extract af Mathis Jochimssen fra Grønland til Hs. Exc. Herr Geheime Raad Løvenørn 1732 indkomne Relation«: Rigsark., Hist. Manuskripter. Hele Ekstrakten trykt i Minerva 1788 III 18—77.

156.

1733, 4. Marts. Søetatens Generalkommissariat til Hans Egede, at Kongen har bestemt, at han skal blive endnu et Aar i Grønland m. v.

Til Præsten Hr. Hans Egede.

H. K. M. har a. n. behaget at resolve, at Hans Velærværdighed tillige med de øfrige Betiente og Folck, som ved Collonien befindes, endnu paa et Aars Tiid

i Landet skal forblive og med et Aars behøvende Proviant og nogle faae Handels Vahre samt Materialier forsynes, til hvilcken Ende strax et Skib til dets Overførsel bliver fragtet, hvilcket vi Hans Velærværdighed ved denne givne Leylighed bekjændgiøre, paa det hand de Ting, som i Aar bliver at hiemsende, betidz kunde faa indsamled og holdt parat, tilligemed forfatte en tilforladelig Designation over alle de i Behold havende Sorter, være sig af Materialier, Proviant og Kiøbmands Vahre, samt hvad videre Collonien og Landet angaaende, hand formeener os at tilstille, saa at det forventende Skib icke dereffter skulde opholdes.

Skulle ellers den forleden Aar didhen sendte Persohn Mathias Jochumsen nu icke findes ved Collonien, ville hand ham dog indelagde Brev, saa fremt det er mueligt at see overleveret, paa det hvad Relationer, og andre Ting, hand maatte have at hiemsende, det da ligeledes ved Skibetz Ankomst betids kunde være parat.

Bog ang. det Grønlandske Correspondances Decisioner og Approbationer fra 1729—44 (Nr. 592).

157.

1733, 4. April. Kong Christian VI. tilkendegiver Hans Egede, at han vil støtte Missionsværket i Grønland og at han dertil aarlig har anvist 2000 Rdl., i hvilken Anledning Egede skal fremkomme med Forslag til Missionens Fremme.

Den af Dig i forleeden Aar med sidste Skib fremsendte Forestilling angaaende Missionens og Handelens Fortsettelse i Grønland er Os a. u. bleven refereret, og give Vi Dig hermed a. n. tilkiende, at Vi, under den Høyestes Hielp og Bistand, Missions Verket i bemelte Grønland ere sindede at soutenere, og til den Ende dertil aarlig 2000 Rdr. destineret, thi er Vores a. n. Villie og Befaling, allerheldst Din Nidkierhed for Guds Ære og Iver i Dine anbetroede Forretninger ere Os bekiendte, at Du med dette tilbagegaaende Skib indsender Dit a. u. og vel overveyede Forslag, paa hvad Maade Missions Verket i tilkommende Aar, med ovenbemelte Bekostning, som ingenlunde maae overgaaes, best er at angribe og ved Guds Naade og Velsignelse i stand at sette, hvorved Vi Dig og vidende gjør, at Handelen paa Grønland ligeleedis i nestkommende Aar med større Kraft end som til dato skeet er, skal vorde fortsadt; og som med dette Skib til Dig henkommer trende saa kaldede Mähriske Brødre, der ere Christelige og redelige Folk og Tømmermænd af Profession, og alleene af Kierlighed til at tiene Gud iblant Grønlanderne, og for at hielpe Landet, saaviit mueligt er, at bygge, frivillig har paa taget sig denne Reyse, saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Du disse trende Mænd imodtager og dennem ald god Villie, Kierlighed og Hielp i deres gode Forehavende beviiser.

Frideriksberg den 4de Aprilis Anno 1733.

Norske Tegnelser 1733, 56.

158.

1733, 13. Juni. Hans Egede til Søetatens Generalkommissariat.

De gunstige Herrers høye-respective Missive tillige med andet medfølgende er ved Skipper Hildebrand Pedersøns lykkelig Ankomst her till Landet d. 20. Maij nestskinnnet vell erholdet. Lovit være Gud, som har opvagt Sin Salvedis Hierte med saa høypriiselig Iver igien a. n. at antage sig denne nesten forladte Grønlandske Dessen, saa ieg nest dend Allerhøyestis Bistand visselig vill haabe, endnu at see Frugter af hvad som hidintill har syntis till forgiefvis at være anvendt. Herren fremdelis størche D. K. M. i dend begynte Iver og lade Hans a. n. og meget christelige Intention lykkelig udfalde till Sit Navns Ære og det almindelige Beste.

Af de igien oversendte 2de Grønlænder er dend Ene, nemlig Sophia, underveigs ochsaa ved Døden afgangen, saa Carl er allene i Livet, men udzel og elendig her arriverit og paa Colonien optaget. Dend a. n. Villie og Befalning om iche her efter at sende nogen Grønlænder over, schall a. u. blive iagttaget; det var icke heller med min Villie, at de Gotfolck, som seenist gick her fra Landet, toeg disse stachels Mennisker med sig, som fornemmis iche kand leve under den Clima. Gud give, at denne igien tilbagekomne iche schulle anstiche de andre med Sygdom, som ieg svarlig frygter for, thi der vilde da blive en miserabel Tilstand iblant dem.

Monsr. Iochumsen begav sig d. 20. April paa sin Recognoscerings Reyse søer efter i Forhaabning at komme et Støche paa Veyen till Øster Bygd, men d. 6 Iunij kom tilbage igien, saasom de for lis, den de ved 61 Grader fant fore sig, blefv forhindret, at de iche kunde fortsætte Reysen. Hvad nermere her om, saavel som hvad hans andre Forretninger her i Landet, fornemmelig at eftersee, om her skulle findis Ertzer og Metaller, beretter hand vel self ydmygst ved lychelig Hiemkomst, som Gud give. Ieg for min Deel seer iche, at her ved er noget at udrette til Fordeel, endog hand self siger sig at have gode Forhaabninger.

Der kommer disverre! iche meget hiem fra Landet dette Aar, formedelst vor største Handels-Baad nest forgangen Sommer gandske liiderlig blef tilsatt af Folchene, der de med dend var inde udi Amaralik Fiorden, efter Sædvane at slæe Høe till de her paa Colonien værende Chreatur, hvilchet de Naadige Herrer kand gunstigst fornemme af det der over holdte Forhør, hvor af med meere af Protocollen Copie allerydmygst tilstillis, saa at derfor denne Colonie till Aaret igien maae forsiunis med en god Handels Baad. NB.: det var icke utienlig, om Bogholderne fick en particulier Ordre, iche at sende Handels-Fartøyerne nogensteds fra Colonierne, med mindre de enten self eller Assistenterne vare med, eftersom Dessenets heele Velferd bestaar udi saadant et Fartøye. Hvad de Høye Herrer gunstigst gjør befallet, om at give Designation paa alle de i Behold havende Sorter ved Colonien, bliver af Hiort ved Jochumsens Broder Iust Wagel allerydmygst efterlevet. Bemelte Iust Wagel er efter Hiortis till mig giorte Begiering paa de Naadige Herrers Behag tillagt en Mands Kost, fordi Hiort behøvede ham til Assistance, iche allene udi hans Fraværelse ved Proviants Udlevering etc., men end ock ved Pennen og till sine Regenskabers Forfattelse, hvilchet Hiort af egen Capacitet iche er duelig til. At iche D. K. M.s Tieniste skulle blive forsømmet, har ieg sligt mott consenteret, ydmygst formoedende, det iche unaadig bliver optaget.

Hvad ellers Colonien i particulier till Aaret igien schulle behøve, forklarer ydmygst indlagde Spesification. Af Designationen over dend tilsendte Proviant seis inet extra Brendeviin till Handels Tochterne er destineret, derfor maae ieg ydmygst forspørge mig, om Folchene Extra Brendeviin bør tilstaaes eller ej? Til dato har de nydt det, kand ock ydmygst melde, giøris vel fornøden paa de skarpe Aarssens Tider, da de ofte maae være ude og har ey Leylighed at kaage for sig, for at giøre dem dis villigere till Kongens Tieniste. Os blef vell i Aar tilsendt Tagsteene till vort iboende Huus at belegge, men som samme voris Huus, der er opmuuret af Steen og Leer, og saa vel oven af Taget ved Draaber, som ochsaa uden till paa Siderne af Regnen er blefven heel bedervet, thi Leeret kand allene iche staae for Regnen, altsaa behøvis nødvendig en Muur-Mester-Svend, som kand beslae det uden till med Kalch og Sand, eller det gandske falder i Grund. Her findis vel paa Colonien en Snees Tdr. Kalck, men vil icke blive nock der till. Vi haver ock i Sinde, denne Sommer at opsette et Pack Huus udi Skibs-Havnen af de nu paa Colonien befindendis Bord og Bielcher, eftersom det falder saa besvenligt

og tager saa megen Tid bort, med Fartøyer at føre fra Skibene her omkring till Colonien, dend korte Tid, Skib er liggendis her i Landet. Foruden det er det ock høyst fornøden, at Specket, som mand hjembringer fra Handels Touchterne, der ock kand blive forvaret, thi Fartøyerne, naar de hjemkommer fra Touchterne, ligger her for Colonien, som er aaben for Havet, udi Syd-Vest-Vind i stor Hazard og har ofte faaet stor Skade og blefvne sønderslagne. Om de nu her befindende Materialier vill strecke till, veed ieg icke, eftersom ock endeel maae anvendis til Coloniens Reparation, hvorfor ock endeel for tilkommende Aar vell behøvis.

Ieg haver forher till de Høye Herrer giort u. Ansøgning, at ieg motte n. faae at viide, hvad mig a. n. er blefven forundt udi Kost for mig og min Familie, hvilchet ieg endnu saa allerydmygst vill bede om, anseende, ieg icke kand viide, hvad enten ieg bliver skyldig noget for hvad ieg haver oppebaaret af Bogholderne udi Proviand eller dislige, eller haver noget till gode. Udj det Bergenske Compagnies Tid har ieg nydt frit, hvad ieg for mig og min Familie af Provianden behøvede, siden har ieg intet haft till a. u. Efterretning her om, vill dog a. u. formoede, at ieg icke mindre end andre mine Medcolleger, som da vare her og nød deris a. n. tillagde Portioner, ochsaa skal nyde det samme, saa velsom ochsaa i Betragtning, at endeel af Betienterne, saavel som de Gemeene, der har haft deris Koner med sig her i Landet, har og nydt frie Kost for dem, ieg ochsaa a. n. maae nyde noget till min Hustrors og Børns Substance, helst efterdi det enhver er vitterlig, ieg forher har gandske anvendt mine paa dend Tid havende ringe Eyendeeler paa Dessenet, enddog disverre! frugtsløs. Hvad nu D. K. M. mig a. n. vill forunde, beder ieg saa u., de naadige Herrer ville gunstigst lade mig viide og om mueligt og kand lade sig giøre, ieg i steden for Kosten in natura kunde bekomme Penger, som tillige med min a. n. tillagde Salarie her efter motte vorde erlagt, at ieg derfor self kunde lade indkiøbe, hvad ieg helst behøvede till nødtørfdig Underholdning.

Jeg vill u. intet melde om min herværende Søns Befordrelse, eftersom de Høye Herrer i Deris Naadige Missive mig der om giør n. forsichret. Allene dette tager ieg mig u. Dristighed at melde om, at som de gunstige Herrer icke giør formeldet, hvor udi dend n. belovede Promotion schall bestaae, og dend her værende Assistent Iens Hiort, som ad interim forretter Bogholder og Kiøbmands Function, mueligens venter ock fremdelis skall blive der ved, da kand hverchen ieg eller min Søn være der med tient, om hand Hiortis Assistent skall blive, thi af ham kand hand intet lære. Vell negter ieg icke, om Iacob Gelmeyden, det ieg helst saae, eller en anden braf Karll, som forstaaer sin Sager, blefv n. beskichet at være Bogholder her paa Colonien, ieg gierne paa min Søns Veigne der med var fornøyd, men Hiort icke. Ieg melder icke dette for at disrecommendere hannem for de Høye Herrer, enddog ieg icke heller har saa stor Aarsag at recommendere hannem, anseende hand aldrig har vildet følge mine velmeente Raad, men af sin egen blinde Lyst og andre Uretsindiges Tilhielp loed sig forføre till at binde sig med et letferdig Qvindfolck, med meget andet meere, det hand nu nock haardeligen fortryder; saa kand ieg dog vel icke være at fortienche, om ieg foredrager mit eget Barns Forfremmelse frem for en Fremmet, helst efterdi ieg kand beviislig giøre, hand icke mindre har fortient det end en anden, hvorføre det saa meget meere fortrød mig, at da ingen var, og ieg ved min Søn har udrettet ligesaa meget, vill icke sige meere, end andre tilforne her paa Colonien, hand icke allene ved Hiortis Hersendelse blef udelucht, men end ochsaa slet intet har nødt, hverchen for denne eller anden sin Tieniste, hand har giort her i Landet. Vill derfor allerydmygst bede og formoede, at min Søn maae nyde dend n. tilsagde Promotion her ved Colonien hos mig self, og dersom de høye Herrer ock gunstigst ville see Hiort befoedret, som vell

kand være billigt, for hans lange Tieniste her i Landet, naar hand vil skiche sig vel og ingen Forargelse give ved sin Løsagtighed, det da motte skee ved en anden Colonie. Dog tviler ieg, om hand kand være capabel, till Gavns at forestaae en Bogholders Embede, men at handle med Grønlænderne og dislige er hand god nock, naar hand maae dependere af en andens Direction. Men at hans liiderlige Kone igien maae tilladis at komme her til Landet, vill ieg u. bede om, for alt det som helligt er, icke maae skee. Langt mindre skulle ieg see, at Mathis Ferslew, af hvilchen, imens hand var her paa Colonien, ieg ichun havde daglig Fortræd, schulle igien komme her paa denne Colonie. Jeg formoeder dog, de meget gunstige Herrer mig udi alt dette naadig bønhører.

Material Regenskabet for de Materialier etc., som mig 1731 blefv overleveret, tilstillis ock her allerydmygeligst. Ole Johansen Smed, som nu kom her till Landet, begierer u. af de høye Herrer, at hans Kone ock maae blive tilladt at komme her till ham, hvilchet ieg ock gierne saae, mest for den Aarsage, at hun kunde passe paa de faae Chreatur her er paa Colonien, hvilche maae crepere, formedelst mand ingen haver, der till Gavns kand udrette dette; Matroserne ere gandske uvillige till sligt, saa vi haver stor Fortræd for de Chreatur, og nødigt vill mand ødelegge dem, eftersom de engang efter Kgl. a. n. Villie med Bekostning er ført her til Landet. Alt det andet øvrige Mandskab, som i nest afvigte Vinter har været her i Landet, forlanger allerydmygst till Aaret igien motte blive n. afløst. De, som haver Koner, begierer u., at de Høye Herrer vilde lade deris Koner bekomme noget af deris tilgode havende Gage imidlertid till Substance. Jeg maae ock her hos ydmygst lade de Høye Herrer viide, hvorledis de malitieuse Hollændere atter igien har gandske i Grund ødelagt og opbrendt dend forladte Colonie ved Nepisene, saa der findis nu icke Stich eller Stage af all dend Bygning der stoed; Grønlænderne have vell betyd os, hvad de heeder, som det haver giort, men som de Navne, de nefvner sig med for Grønlænderne, icke er deris rette Navne, kand mand icke egentlig viide, hvo de canalieuse Mennisker haver været. Det er icke at udsige, hvor afvindsuige de ere over os og anvender all Fliid, skall det end skee med deris egen Skade, at vende Grønlænderne fra os, ja undseer sig icke ved store Løffter at loche Coloniens Folek till sig, som ofte før, saa ock nu udi dette Aar, naar de ude paa Handels Touchterne har truffet dem, at løbe fra Colonien og følge dem etc.

Her findis endeel Støffler og Skoe her paa Colonien, som 1730 blef afsendt her till Landet, men som samme icke allene ere for smaae og trange, men endoch i andre Maader udygtige, har Folchet icke vild imodtaget dem, i hvor trengende de end ere for sligt, da sendis de nu over med Skibet igien, om de af dend, som dem for dygtige have soldt, med andre bedre kunde blive ombyt.

Næst all guddommelig Velsignelsis Forønskelse, lever ieg med største Submission etc.

Colonien Got-Haab d. 13. Iunii 1733.

Hans Egede.

Egh. Breve og Rgskbr. 1732—34 (Nr. 594).

159.

1734, 8. Febr. Jakob Severin til Kongen om Anlæg af en Koloni i Disko Bugten.

Det er D. K. M. formodentlig a. u. indberettet, hvorledis jeg afvigte Aar ved et af mine Skibe har ladet recognoscere eendeel af de os her hidindtil u-bekjendte Hauner, Situationer og Leiligheder udj Grønland, saavel om de Syd fra 60 à 62 Grader /: hvor dend gamle Kircke udj Wester Bøyden med sine Muure af rød Specksteene endnu er at finde ./ som og om de Nord udj Dischou-Bugten indtil

midt udj Waigattet mellem Dischou og faste Landet, fra 68 til 70 Grader og derover; alt udj dend Intention at kunde i Tiden vorde dette Verck, nest Guds Bistand efter D. M.s a. n. Villie a. u. til Tieniste! Men som de hidindtil haifte Relationer fra Præsten Hr. Hans Egede giir kuns ringe Forhaabning om Missionens Frembvext paa dend Maade samme hidindtil er dreven, det og af General Commissariatets Reigninger formodentlig vil fornemmes, at Negotien ogsaa med Forliis har succedered, hvor udover mand snart maatte befrygte dette gudelige Dessein omsider maatte gaee til Grunde! —

Da siden jeg erindrere, hvorledes Hs. Exc. Hr. Geheime Raad og Ober-Cammer-Herre von Plessen for nogen Tid siden har declarered, at D. K. M. aarlig ville give 2000 Rdr. til Hielp for Missionens Continuation udj Grønland, understaar jeg hermed at gjøre D. K. M. følgende a. u. Forslag.

Som indtet er vissere, end jo de fremmede Handlere paa Grønland ved deres superstiteuse og ateistiske Traditioner til største Deels hindrer Missionens Fremvext, og bemelte fremmede Handlers Fart fornemmelig er grundet paa dend Forhaabning, de giør sig om Handelen udj Dischou Bugten, hvor dend største Mængde af Grønlænderne endog fra Cap Farvel af har deres Tilhold om Sommeren, kand saadan de fremmedes Handel icke ved noget roeligere og beqvemmere Middel hemmes end ved en Missions Anstiftelse udj bemelte Dischou-Bugt, hvorved Grønlænderne, naar Logien tillige med Handels-Vahre og til billigste Priiser bliver forsiunet, Tiid efter anden kunde afvendes fra de fremmedes Handling, og de Fremmede igien vorde keede af Handelen, naar de icke frembdeelis som forhen kunde deraf vindicere sig et bestandigt Monopolium, og naar mand først kunde spille dennem Prævenire udj Dischou-Bugten, maatte deris øvrige Handling om de Syd, der fast icke kand belønne Umagen, falde af sig self, og Grønlænderne saaledis, naar de icke kunde enten handle eller omgaaes med andre end de Handels Betientere, som hos Missionen stedse opholdte sig, med Tiden kunde ved deres Prædieken og Underviisning overtales og drages ind til Guds Kircke! Aldtsaa, paa det saa stort et Verck, som D. M. har ladet sig være saa høyt angelegen, icke aldeelis skulle blive til indtet formedelst Mangel af Handtlangere, som turde hazardere slige Aventure, insinueris a. u., at jeg i Herrens Nafn og paa D. K. M.s a. n. Behag vil paatage mig at oprette en Colonie udj Dischou-Bugten for tvende Missionarii, med Barberer, Proviantskrifver, sambt behøfvende Folck, og samme med Huusværelser, Kost, Gage, Lius og Varme og hvad videre til Missionens Fortsettelse kand behøves, vedbørlig forsiune, tilligemed Missionen ved Got Haab, paa efterfølgende Conditioner:

1. At D. K. M. a. n. vil tillegge mig, for aldt dette Arbeyde og Omkostninger ved dend nye Colonie at sette udj Stand og begge at vedlige holde, udj de første trende Aar 3000 Rdr. aarlig og siden i de 3de nest efter følgende aarlig 2000 Rdr., tilligemed hvad Vahre og Inventarium der enten findes paa Got Haab eller derfra er hidført og endnu kand være i Behold.

2. At D. K. M. afbetaler Missionen og Folckene ved denne gamle Colonie til dend Tiid, mine Skibe ankommer og deraf tager Possession, fra hvilcken Dato alle Omkostninger tillige med Transporten hiem efter af de ved Colonien befindende u-tienlige Folck gaar for min Reigning.

3. At alle Missionarii /: hvilcke a. n. maatte tillades mig at udsøge og a. u. foreslaae /: sambt øvrige Betiente skal efter 4, 5 à 6 Aars forrettet u-paaklagelig Tieniste nyde convenable Employe ved deres Hiemkomst; og alle de Gemeene, baade udgaaende og hiemkommende, fritages fra Udskrivning og ald anden particuliere National-Forbindtlighed, enten de ere af Søe- eller Land-Legene.

4. At Missionairene tilholdes at lempe sig efter Handels-Betienterne, lige-

som og samme skal vorde instruerede at føye Missionen udj aldt hvis mueligt være kand.

5. At alle de Vahre, som føres til eller fra Grønland, maae for Told, Consumption og Accise være fri og forskaanede, og at de Skiber, som dertil forbruges, maae med General Commissariatets eller Admiralitetets Søe Passer vorde forsiunede.

6. At Studenten Paul Egede faar a. n. Befalning at holde sig færdig, som Hoved Mand for Missionen udj Discskou-Bugt, til dend Løn, jeg med hannem best kand foreenes om /: de tvende andre, som skal være baade hans og hans Faders Med-Hielpere, vorder mand icke saa forleegen for at erholde :/.

7. Naar det, efter indkommende Relation fra Missionen findes fornødden at oprette fleere Logier baade Norden og Syden for Got Haab /: hvilcket u-omgiengelig vil skee, i Fald Missionen skal vinde nogen lykkelig og fuldkommen Fremgang :/, det da a. n. bevilges, at indrette et Missions-Lotterie efter dend Plan omtrent, som det perpetuerede Kiøbenhavnske Lotterie for nogle Aar siden, paa det mand ved dessen Provenue og beholdene Intrader, naar det efter Forhaabning bringes udj Credit, kunde continuere, alle de fornødene Missions Logier at oprette og vedligeholde, da Liebhaberne ligesaavel skulle inclinere for at forsøge Lycken udj saadant et Lotterie her i Staden, som de nu indsetter deris Penge udj de Hollandske og fleere andre fremmede Lotterier. Ved hvilcket Middel, naar det ved en forsigtig Disposition efter Ynske maatte succedere, D. M. da i Tiden skulle indeholde de a. n. udlovede 2000 Rdr. aarlig.

Efter foranførte Conditioner vil jeg a. u. paatage mig, D. K. M.s a. n. Oc-troye udj 6 Aar, saa frembt Gud behager, saa lunge at give mig Helbred og Lived, med dend a. u. Forpligt, efter bemelte 6 Aars Forløb at give D. K. M. baade Mis-sionens og Handelens Omstændigheder fuldkommen og under min Eed a. u. til-kiende. Dersom D. M. a. n. maatte bifalde dette mit a. u. Forslag, vil behøvis en Ordre til Stift-Ambtmanden eller Magistraten udj Christiansand i Norge, at maatte mod Betalning for min Reigning strax lade indkiøbe circa 20Sk. Pd. Næver eller Bircke-Barck, samt udsøge 8 à 10 villige Norske Karle, som forstaaer at bruge en Aare og noget af deres Øxe, og som efter Præstens Attest har forholdt sig fredelig og u-straffelig i Liv og Levnet, alt til dend Løn, som i Følge foranførte 3die Post med dennem kand accorderis!

Allernaadigste Konge.

Eftersom D. M. har viist saa stoer Nidkierhed for dette Dessein, har jeg taget mig dend Frihed, a. u. at insinuere dette mit a. u. Forslag til D. K. M.s nærmere a. n. Resolution. Jeg kand contestere for Gud, at som jeg er forsickred, D. K. M. saa høyt er portered for dette høye og hellige Verck, skal jeg hvercken holde mit Arbeyde dyrebar, siden det fornemmelig er i Guds Sag, ey heller ansee Hazardten aldt for frygtagtig, endskiøndt til de 2de første Aars Omkostninger, efter min giordte Calculation, øyensiuilig vil medgaae ofver 7000 Rdr. aarlig, uden nogen synderlig Avantage af Handelen at kand forvente, thj her vil i de første Aar endnu gives bedre Kiøb paa Vahrene, end Hollænderne giir, for endog qvocunqve modo at giøre dem keede af Handelen, om det ellers nest Guds Bistand skal lykkes for Missionen. Icke dismindre, endskiøndt her vil tabes de 2de første Aar, haaber jeg at stoppe det 3die og 4de og nest Gud liquidere det 5te og 6te Aar, da det siden vil ankomme paa D. M.s a. n. Villie, enten Self a. n. at lade fortsætte Handelen eller overlade dend til D. M.s Undersaatte.

Der skeer herudinden hvad Gud behager til sin Ære, Kongens Gloire og de Vankundiges Opliusning, da jeg i det faste Haab, Gud selv vil velsigne dette sit

eget Arbejde til D. M.s ævig Ære-minde hos Effterkommerne og særdeelis i det kolde Norden, forblifver med allerdybeste Submission D. K. M.s etc.

Kiøbenhavn d. 8. Februari Anno 1734.

J. Sewerin.

Orig. — Dok. vedk. den J. Severin givne Octroi, 1734—52.

160.

1734, 6. Marts. Finanskollegiet og Missionskollegiet til Kongen om J. Severins Projekt.

Da E. K. M. a. n. haver behøget at tilsende os den af Borgeren Jacob Severin forhen til E. K. M. a. u. indgifne Project angaaende Seylatzen paa Grønland, have vi underskrefne (samptlig E. K. M.s Deputerede for Financerne og Missions Collegio) her udi Rente Cammeret til os ladet opkomme bemelte Jacob Severin, for med hannem at igiennemgaa samme os a. n. tilsendte Project, hvor vi da a. u. har fundet nødig, nogle faae og smaa Poster der udi at lade tilsætte, som dog aldels ikke i ringeste Maade foraarsager nogen Forandring udi Contractens Indhold, men er alleniste skeet for desto tydeligere at exprimere Meningen; hvorefter vi Deputerede for Financerne da a. u. haver ladet Octroy-Contracten opsætte, som her hos til a. n. Approbation og Underskrivelse a. u. insinueris. E. K. M. etc.

Rente Kammeret den 6te Martii 1734.

J. L. Holstein. C. Berregaard. J. W. Schrøder. C. Bornemann.
O. Thott. J. Steenbuck.)

Rentek. Relations og Resolutions Prot. Norsk. 1734, 28.

161.

1734, 15. Marts. Kong Christian VI. udsteder Oktroi-Kontrakt for Jacob Severin paa Grønlands Besejling.

G. A. V., at som Handelen paa vort Land Grønland med den der anstillede Mission icke efter Vores a. n. Intention haver nødt den Fremgang, som kunde være enten til Missionens Forfremmelse eller Handelens Opkomst, have Vi efter Vores Borger Jacob Severins foregaaende a. u. Forslag og Andragende a. n. vedtaget og indgaaed, saasom vi og hermed a. n. vedtager og indgaar med bemelte Jacob Sewerin, Handelsmand her udi Vores Kgl. Residentz Stad, følgende Octroye Contract.

1.

Hand paatager sig indeværende Aar nest Guds Bistand og beholden Reysse over Søen at oprette og istandsætte en Collonie udj Dischou Bugten for tvende Missionarii, nemlig Poul Egede og en anden Persohn, som vores Missions Collegium maatte finde beqvem, hvilcke Missionaire hand fra den Tiid, de her fra udgaar og igien efter deres udtiente Aar hiemkommer, skal efter det Grønlandske Reglement, og saaledes, som de hidindtil ere blefne forflegede, fremdelis underholde og forsiune med Gage, Kost Lius og Varme samt fornøden Fordringskab udj Missions Forretninger.

2.

Lige som udj foregaaende 1ste Post ermeldet, skal hand forsiune og underholde den nu værende Mission paa Got-Haab /: og endnu een Missionaire disuden, som skal være Hr. Hans Egedes Medhielpere :/ fra den Tiid af, Skibene til Landet ankommer, og saalænge denne Contract continuerer.

3.

De Folck, som nu ere der i Landet og icke agter eller vilde træde udi Kiøbmandenes Tieniste, saa vel som de, der i andre Maade enten opsendis til Grønland eller derfra retournere, skal hand besørge og forsiune med fri Transport og Underholdning paa sin egen Bekostning, indtil de her hiem kommer, men de som vil forblive der i Landet og træde i hans Tieniste, lønner og forsørger hand selv, som med dennem paa beste Maade kand accorderes.

Derimod have Vi a. n. bevilget, saa som Vi og hermed a. n. bevilger og tilsiger:

1.

At bemeldte Jacob Severin skal nyde og beholde alle de Vahre og Inventarium, der enten findes paa Got-Haab og derfra ere hidførte og endnu maatte være i Behold; derimod skal hand, naar denne Contract er tilende, overlevere til Os eller dem, som efter Vores a. n. Villie igien antager Handelen, alle de Huuse og Bygninger, med hvis Inventarium og hvad Muur og Nagel fast er samt Huusgeraad, Baader og Telter, som findes ved Colonierne, uden nogen Slags Betaling eller Vederlag. Mens hvad Proviant og Handels Vahre, Fustagier og Bødker Tømmer samt de Jægter og Chaloupper, som af Kiøbmanden ere anskaffede, bygte eller der til Landet af hannem hen bragte, skal hannem efter Indkiøbs Regning og billig Vurdering gotgiøres.

2.

At betaler Vi Missionen og alle de Folck, som findes ved Got-Haab Colonie til den Tiid, hans Skibe der ankommer og har taget Possession deraf, fra hvilcken dato alle Omkostninger siden gaar for hans Reining.

3.

Tillegger Vi a. n. hannem til Hielp for de medgaaende Omkostninger udj de 3de første Aar 3000 Rdr. aarlig og i de 3de efterfølgende 2000 Rdr. aarlig, hvilcke Penge hannem hvert Aar in Februario uden nogen Afkortning skal udbetales, ligesom og de 3000 Rdr. for indeværende og første Aar hannem strax skal vorde assigneret.

4.

Ligeledes tilsige Vi a. n., at alle Missionarii samt Handels Betiente, naar de udi 4, 5 à 6 Aar har giort Tieniste udi Grønland, skal ved deres Hiemkomst og efter a. u. Ansøgning nyde convenable Employ i Vore Riiger med saa Skiel, de deres Tieniste u-paaklagelig har forrettet og efter de Attestata, bemelte Jacob Sewerin dennem meddeeler, saaleedis, som hand ved Eed, om det forlanges, vil være ansvarlig, paa det mand icke skal vorde forlegen for at faae saa døgtige og beqveme Persöhner, som til dette Dessen udfordres. Iligemaade skal alle de Gemeene, naar de sig ærlig og reedelig har forholdet, være for ald Udskrivning fri og forskaaned, enten de udtages fra Søe- eller Land-Leggene, og ved deres Hiemkomst ubehindred hafve Frihed at nedsætte sig i Vore Riiger, hvor de lyster, for at nære sig paa hvad sømmelig Maade de best veed og kand.

5.

Alle de Vahre, som til Grønland forsendes og derfra enten hidføres eller andensteds igien udføres, skal for Told, Consumption, Accise og ald anden Rettigheds Erleggelse udi Øresund, Belt eller Vores andre Strømme være aldeelis fri og forskaanede, dog, at med Angivelsen og Visitationen efter Told-Ordonancen rigtig forholdes.

6.

Alle de Skibe, som til denne Handel forbruges, skal med Vores Admiralitets

Søe-Passer vorde forsiunede og saaleedes være fri for sig, udi Øresund at anmelde, alleene at foreviise sit Søe-Pass paa Vagt-Skibet og der lade paategne.

7.

Tillade og bevilge Vi hermed a. n., at bemelte Jacob Sewerin maa, naar hand det for got finder, indrette et frivilligt perpetuered Kiøbenhafnske Lotterie, efter den Plan omtrent, som det Kiøbenhafnske for 10 Aar siden /: hvorved 2de af de 32 Mænd her i Staden, vexelviis efter deres Orden, tillige med hannem eller Fuldmægtig og en Bogholder, skal forrette hvis derved forefalder samt ind cassere og udtelge Pengene :/ paa det hand af dessen indkommende beholdne Provenue i den Tiid og saa lenge denne Contract vedvarer, naar det efter Forhaabning bringes i Credit, desto bedre kand bestride dette Forehavende og Tiid efter anden oprette fleere fornødene Colonier og samme med Missionairer samt hvad videre behøves, forsiune og underholde, alt til den Ende, at Missions Logierne saaleedes kunde tilvoxe og udbreedes, at der altiid kunde have Communication imellem dennem, og dette Dessein til Guds Ære og de Vankundiges Opliusning efter Vores aller Christeligste Intention og Øyemeed des bedre fremmes og befordres. Denne Octroye og Contract skal holdes og vedvare udj 6 efter hinanden følgende Aar, saaleedis som for ermeldet, udi hvilcken Tiid bemelte Jacob Sewerin skal, ubehindret af alle vore Undersaatte, nyde den Strat-Dawids Grønlandske Handel alleene, da hand efter bemelte Tiids Forløb skal være forpligtet, at give Os den gandske Handels Omstændigheder troelig a. u. tilkiende og saaleedes som hand med Eed agter at bekræfte, om det forlanges. Skulle hand ellers her forinden ved Døden afgaae, og hans Arvinger icke ville continuere denne Contract, skal det staae dennem frit for, sig samme a. u. at frasige.

Thi forbyde Vi alle og en hver, være sig Vores egne Indbyggere eller Fremmede og Udlændske, fornæfnte Jacob Sewerin /: og hvem hand herefter med sig maatte ndtage :/ og hans Arvinger, som saaledes ere privilegerede, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udi denne hans Handel og Trafique i nogen Maade at gjøre under Vor Hyldest og Naade.

Friderichsberg den 15. Martj Ao. 1734.

Denne mig a. n. meddeelte Octroye-Contract, hvor af dette er rigtig Copia, forpligter ieg mig her ved udj alle dends Ord og Puncter, ligesom ieg der ved forbunden er, a. u. at efterleve, hvilket under min Haand og Seigl bekræfttes.

K·hafn 31. Martii 1734.

J. Sewerin.

162.

1734, 19. Juni. Synsforretning over Husene ved Godthaab.

Efter de høye Herrer ved Søe Etatens General Comisariat deris høye respective Ordre er besigtiget de ved Gott Haab befindende Huuser med deris Inventarier.

1. Et Huus af Graae Steen og Leer, grund muuret; Huuset er 28 Allen langt, 3 All. og 1 Qvarteer høyt med 1 enkelt Loft; $16\frac{3}{4}$ Allen breedt; Taget er med Tagsteen belagt, i Huuset findes 23 gamle Vinduer, og udvendig behøver der Reparation med at spekke ud, Afdeelingen indvendig bestaar af 5 Værelser med tvende Skorsteene; nok oven paa Loftet et Kammers med Bræder.

2. Et Tømmer Huus med Sug Tag af Bræder 12 Allen langt $3\frac{3}{4}$ deel Allen høyt, $4\frac{3}{4}$ Allen breedt, indvendig, et Loftt høyt, og udvendig befindes een Deel af Træ Værket brøstfældig.

3. Et Huus hvor i til forn haver været Folkenes Vaanhuus, mens nu er indrettet til Proviand Huus, og i den eene Ende er Brygger Huus og Smidien. Huuset er 30 Allen langt, $10\frac{1}{2}$ Allen bredt, 3 Allen høyt, med Torve Muur og Torve Tag, indvendig mest forfalden Træ-Verck.

4. Et Fæehuus af Torv og Steen, opbygget med Torve Tag og lidet Træ Verck, indvendig 27 Allen langt og 8 Allen bredt, 2 Allen og 1 Qvarter i Høyden.

5. Et Bager Huus af Torv og Steen med lidet Træ Værck indvendig, 20 Allen langt, 7 Allen bredt og 3 Allen høyt.

6. Et Speck Huus med Sug Tag; paa Siderne og Gauflerne er beklæd med Bræder; Huuset er 11 Allen langt, $10\frac{1}{2}$ Allen bredt, $4\frac{1}{2}$ Allen høyt.

7. Et Speck Huus over ved Skibshafnen. Muurene og Taget af Torv, indvendig 25 Allen langt og 12 Allen bredt, ligeledis med Træværck indvendig befunden.

Hvad øvrigt Inventarium her befindes ved Collonien, er alt sammet inført og spesificeret udj Material Regenskabet.

Her foruden er taget j Øyesium Fartøyerne med detzes til hørende Redskab, som følger:

1. Een stoer brugelig Jolle med et nyt til hørende Sprudt Seigl og Touver, som kand indtage 6 à 7 Fader med Speck.

2. Tvende gamle Chaluper med tvende gamle Roe Seigl, hvor af den eene, nembliq Chalupen, nylig er forhuget. Enhver af samme kand indtage 4 à 5 Fader Speck.

3. Nock een gammel Øster Lands Iolle med et gamle Sprudt Seigl, som Monsr. Iockumsen effter loed sig.

4. En mindre ditto med et gamle Roe Seigl, som liggeledes Iockumsen effter lod sig.

Saaledes som for er melt at være conditioneret. Colonien Gott Haab den 19de Iuny 1734. Testerer:

Hans Egede. Martinus Ohnsorg. Jacob Bendsen. I. Hiort.

163.

1734, 14. August. Hans Egede til de Deputerede i Finanserne.

Effter de høybydende Herrers meget respective Befalning af d. 15. April, er alle denne Colonies Effecter, Wahrer og Inventaria efterseet, og min Søn Niels Egede, som Monsr. Severins Befuld-mæchtiget, imod Qvittering af Iens Hiort overleveret, hvilchet alt Hiort med sine a. u. Regenskaber de høybydende Herrr vell u. communicerer. Hvad de her paa Colonien befindende Huuser med tilhørende Inventaria samt Baader og andet er belangende, da tilstillis och her hos ydmygst den der over forfattede og giorte Besichtelse, hvoraf jeg och Monsr. Severin Copie har meddeleet. Dend Almæchtige og Naadige Gud krone dog Desseinet her effter med en større Success end som hidindtill, det mand och nest Guds Hielp ville forhaabe, effterdi i Aar Disco-Bucht bliver optaget, hvilchet Forsett och dend Allerhøyeste velsigne! Tilstanden her ved Colonien har i denne nestafvigte Vinter været meget klagelig og elendig, thi iche allene ere nesten alle de heromkring boende Grønlænder uddøde, men endochsaa till meere end 20 Miile Norden for Colonien og 10 à 12 Miile Sønden fore, saa i bemelte Distance iche er en Siæll at finde foruden 20 à 30 Familier, som boe her og der lengst ind i Fiordene, som er nærmist Colonien. Denne Ulyche har dend fra Kiøbenhavn nest forgangen Sommer tilbage komne Grønlænder Dreng Carl /: som enda iche fuldkommen var resti-

tuerit af hafte Børnepocheer :/ paaført dem, hvilchen, effter at hand havde anstuchet de andre, er och self død. Saa dend Jammer er iche at beskrive, som vi paa disse arme Mennisker haver seet, hvilchet alt af her hos u. tilstillede Journal gunstigt kand eragtis. Velsigne Gud iche det forehavende med Disco-Bucht, da er der iche at formoede, at Verchet kand blive bestandig, efterdi denne District er næsten øde, og de beste Handelsplatzer udroddet. Ieg er nu gandske tret af saa mange tilslagende Fataliteter og ønsker at komme her fra igien, seende saa gandske liden Frucht kand skaffis saavell i det aandelige som legomlige. Gud see hertill for Iesu Schyld!

Hans Egede.

Colonien Got-Haab d. 14. Augusti 1734.

Egh. Breve og Rgskbr. vedk. den grøn. Exp. 594.

164.

1734, 13. December. Jakob Severin til Kongen om Grundlæggelsen af Christianshaab, Koppepidemien, et Søuhyses Tilsynkomst nær Godthaab og hans Tab ved Besejlingen, hvorfor han ansøger om Hjælp.

D. K. M. kand ieg a. u. indberette, hvorledes de, indeværende Aar, endskiønt saa silde, gjorde Anstalter til dend paa nye optagne Grønlandske Beseiling, i følge a. u. D. K. M.s a. n. forleente Octroye, saa lychelig, Gud skee Tak! haver succedered, at de til Landet hensendte 3de Skibe vare afvigte 15te Julii til Vierebay i Discho-Bugt beholden arriverede, hvor dend nye Colonie, Christians-Haab kaldet, blef paa et beqvem Sted strax opsatt og bragt i dend Stand, at Præsten Hr. Poul Egede d. 25de ditto, som var Dominica 5ta post Trinit., har der holdt dend første Prædichen, imidlertid de der omkringboende Grønlander ofte besøgte Colonien, spurde meged effter dend unge Egede og bade, at hand vilde undervise dem om Gud effter dend Beretning, de hafde af deres Lands Mænd Sonden for, sambt til Foræring medbragte nu et Styche Reensdyrs-Kiød, nu nogle smaae Lax, af hvilke begge Sorter, saavelsom Harer, Ryper og Vandfugle undertiden kand faaes Forfriskning for Colonien, som disuden, i Henseende Situationen, har Skiul og goed Beskytning moed sterke Vinde af de omkring liggende høye Fielde, saavelsom meged beqvem og sicher Haun, og iche fattes behøvende fersk Vand, som fra stoere Vande og Siøer oven paa Biergene løber ved en sterk rindende Elv, tæt ved Colonien: in summa: her er goed Forhaabning for dend Conservation, og Resten staaer til Gud!

Der imoed maae ieg med Veemoedighed a. u. indberette min a. n. Konge, hvorledes dend stoere Gud effter sit skiulte Raad har behaged, afvigte Vinter at hiemsøge de arme Grønlander 20 Miile Norden, og 10 Miile Sonden for dend gamle Gothaabs Colonie med een saa uventede Henrivelse, ved en Syge af Børne-Kopper, saaledes, at af circa 1200 Mennisker iche er bleven uden 8te Siæle tilbage /: som Talled fordum udi Nøe Ark :/, udi hvilken deres bedrøvede Tilstand Grønlanderne i Haabe-Tall søgte deres Tilflugt til dend gamle Hr. Hans Egede, bedende, hand vilde læse for dem, og forhielpede dem til Himmelen, som og mange af dem loede sig døbe, og over 50 Personer døde i hans Stue, med videre, som D. K. M. af de nedsendte Relationer a. n. erfarer! — Jeg understaaer mig iche at kiige ind i Guds urandsagelige Domme over disse fattige Faar, enten denne saa uhorte Hiemsøgelse og aldeles forunderlige Henrivelse skal have været en Straf over dennem, fordi de i saa mange Aar har haft Guds Ord hos sig, og doeg iche har villed lades sig overtale til at gaee ind til hans Kierke; eller og det effter dend stoere Guds

Viisdoms Raad og uspoerlige Veye skal til en ævig Amindelse i Grønland blive en Opmuntring for de øvrige til at lade sig alvoerligen leede til Opliusning og Omvendelse /: ligesom og dend barmhiertige Gud fra saa mange Aar af har conservered dend nidkiære Guds Mand, Hr. Hans Egede, for deres Skyld, som i Hiemsøgelsens Tiid iche vilde findes gienstridige? /:. Jeg haaber til det, som er det bæste i aldt dette, og i saadan Hensigt anseer med desto større Taalmoedighed min considerable Forliis, som allerreede i Aar renderer over 5000 Rdl., idet ieg har affærdiget 3de fuldladte Skibe til Landet, mens kuns faaed det mindste, og med half Ladning tilbage, da de øvrige ere gaaed leedige fra Landet, og det største, som for kort Tiid siden er ankommen til Bourdeaux, af svare Siøe-Styrtinger i dend Spanske Siøe meged spolered /:. Digt ved samme Skib, paa Udreysen, og omtrent uden for Gothaab, paa 64 Gr., loed sig nogle Gange tilsiuene et usædvanlig Siøe-Monstrum /: hvor af Teigningen her hos a. u. insinueris /:, da Skibet, som førte Præsterne og dend nye Colonie, gik for alle sine Seyl, mens strax der paa fuldte en forfærdelig Storm, saa de med Nøed fik alle Seylene i Baand, mens Veyret varede kuns faae Timer /:. Efter Observation har samme Dyr med Forparten været over 20 Alen oven Vandet!

Allernaadigste Konge!

Denne aldeeles uventede ulyksalige Hændelse, som alleene dependerer af dend stoere Guds forborgene Huusholdning, og iche af nogen enten Forseelse eller Forsømmelse paa min Side, har iche alleene foraarsaged mig aldt for utaaelig Skade, mens endog gandske ruinered min Credit, ja det Haab, hvor paa ieg nest Gud til deels gjorde mit Facit, da ieg paatoeg mig denne besværlige Entreprise, er nu gaaen over styre, ved det, at dend saa vidt i goed Stand bragte Got-haabs Colonie, formedelst de Tiid efter anden mange didflottede Grønlænder, fra hvilke aarlig en goed Deel Exporter kunde ventest til at stoppe noget af de øvrige anseelige Omkostninger, nu saa desolat er ruinered og uddøed, at dend i mange Aar iche skal kand bringes i dend Stand, samme før hafde opnaaed! — D. K. M. ville da a. n. skionne, hvorledes ieg, formedelst slig uventede Fatalitet ingenlunde kand subsistere ved dend indgangne Contract, mindre vorde udi Stand til at udføre dette stoere Arbeyde, hvor ved iche alleene Guds Ære kand fremmes, til Hans Kierkes Formerelse og de vankundiges Opliusning, mens endog D. M.s Rigers Grændser udbredes i det hidindtil ubebygte yderste Norden /: saasom og Christians-Haabs Colonie er situered over 70 Miile nordligere end hvis af Grønland fra Arilds Tiid har været beboed /:, foruden dend Frugt og Nytte, Handelen i sin Tiid kand indbringe for mange Familiers Underholdning.

Saa paalidelig, som D. M. a. n. kand være forvissed om, det iche skal fattes paa min Siide, nest Guds Bistand at anvende ald muelig Fliid, Omsorg og Eftertænksomhed for dette af D. M. saa Gudelig intentionered hellige Verkes Fremvevt /: da Christianus Qvartus, høyloflig Hukommelse, med saa ufortrøden Fliid og stoere anvendte Bekostninger, efter Guds hemmelige Raad end iche kunde opdage denne considerable Entreprise, mens af D. M.s Høysalige Hr. Fader /: glor: memor /: er ligesom overladt sin Salomon, min a. n. Konge, at fuldføre, hvor ved D. M.s udødelige Nafn vil for Efterkommerne blomstre i en ævig Amindelse! — Saa fuldkommen gjør ieg mig a. u. forsichred, at D. M. a. n. vil see mig conservered, paa det ieg iche skal enten forlade det med Skamme, eller see min Ruin for Øyne. Thi forhaaber ieg a. u., D. K. M. a. n. ville tillegge mig over Contracten for dette og efterfølgende Aar 1000 Rdl. aarlig, da ieg frembdeeles med uafsladlige

Forbønner tilynsker D. M. alle de Velsignelser, som Himlen har at give, og een saa høy Monarch sig kand tilynske! Og saaledes til min Død henlever etc.

J. Sewerin.

Kiøbenhafn 13de Decembr. 1734.

Ansøger under samme Datum om at erholde mod Rente og Underpant i hans Gaard og Forsikring af Brandassurance-Kassen enten 8000 Rd. mod 1., eller 4000 Rdl. mod 2. Prioritet, motiveret ved, at han nu i mere end 20 Aar har drevet Handel i Kbhvn., udstaaet mange Fataliteter og lidt betydelige Søskader, samt et anseligt Tab ved den Grønlandske Handel, og i Betragtning af, at mere end 100 Familier har deres Underhold ved hans Arbejde.

Egh. Rentekammerets kgl. Res. vedr. Island, Grønland og Færøerne 1648—1768.

165.

1735, 13. Maj. Greve Nikolaus Ludwig Zinzendorf til Brødremenigheden.

P. B.

Als wir bey unserm Hierseyn von I. K. M. die grönländische Correspondenz ausgeantwortet bekommen, so haben wir in derselben nicht nöthig, des Herrn Egede, eines fremden Knechts, dabey geführte Contenance zu beurtheilen, und was die beyden Stache betrifft, vermeinen wir, dass auch sie ihrem Vorgesetzten hierunter Ziel und Maass zu setzen nicht nöthig gehabt, auch vielleicht nicht verstanden; was aber unsern in dem Herrn geliebten Bruder Christian David betrifft, so sehen wir in dessen Schreiben nichts, als was wir sonst von ihm gewohnt sind, achten auch unnöthig, Dinge, die theils aus einem redlichen Gemüth und guter Meinung, theils aus einer, durch die einsamen Umstände veranlasseten Speculation hergeflossen und so wenig bey ihm fest gesetzt, als uns andren jemals in den Sinn gekommen sind, zu untersuchen. Was aber theure und wichtige Wahrheiten sind, die dem Herrn Egede wohl dienen können, er aber hie her da mit denen müssigen Ideen, ja Irrthümern scheinete zu vermengen, die werden andern geübten Männern ohne unser Erinnern selbst eingeleuchtet haben. Weil übrigens Christian David ein Mann ist, der sein Leben eilffmal vor das Leben und Errettung anderer in die Schanze geschlagen und sonst mit vielen Siegeln legitimiret ist, so wagen wir nicht, die Herrn Egeden (ausser historischen und Schreibarts Umständen) personaliter, und die Missions-Materie überhaupt anrührende Supposita zu erörtern, je mehr uns dazu allerley erforderliche Data fehlen. Wünschen aber und bitten dienstlichst, zu unserer nöthigen Nachricht, uns die unser Brüder in entfernten Landen betreffende Sachen künftig hin so zeitlich abfolgen zu lassen, dass wir uns derselben zu ihrem Nutz unterziehen, und sie darauff dem Sinn der Gemeine nach instruiren können. Werden uns nicht entgegen seyn lassen, dergleichen Instructiones allenfalls eröffnet zu übersenden, welches wir von den priuat und Handbriefgen zwar nicht versprechen, aber doch soviel gewähren können, dass in demselben nichts dem producirtten Sinn der Gemeine widersprechendes solle enthalten seyn. Wir sind nicht indiscret, sind auch der Indiscretion anderer nur allzu überführet, als dass wir öffter in die unangenehme Proclamationes gerathen sollten, die Uns bisher nicht wenig betrübet haben, so unschuldig wir auch dabey sind.

Die Consolation aber, von ihrem Volecke zu hören und zu wissen, ist Pilgrimen der Erden wol zu gönnen. Wie wir denn schliesslich sie dem hochgebrtesten

Leser auf das angelegentlichste empfohlen haben wollen, uns alle aber der Gnade ergeben.

Copenhagen am 13ten Maj 1735. Zinzendorff m. pa.
David Nitschmann.

Der Gemeine zu Herrnhut u. der Mährischen Gemeine Augspurgischer Confession, resp. Vorsteher und ordinirter Senior vor die auswärtigen.

Saml. Thott 4to 1078.

166.

1735, 3. August. Handelsassistenterne i Christianshaab M. A. Fersleff og J. Hiort i Christianshaab til J. Severin.

Velædle Hr. Severin, Høystærede Patron.

Skiondt alleting hos os formedelst wor Skibs Udeblivelse er i stor Confusion, saa dog maa vi, imedens vi endnu eres samlede, forfatte noget lidet i Pennen angaaende hvad Forhaabning her kand være efter disse itzige Coniuncturer til Værckets ønskelige Fremgang, da ihvorvel vi ere paa den beste og profitabelste Sted i Grønland, som os er vitterlig, og icke meere umueligt her at leve for os end om de Syd, naar mand med Lefnetz Subsidia ere forsynede, saa dog alligevel er Forhaabningen gandske slett, saa lenge Hollænderne skal have den Frihed ved Handelen, som nu hafves. Vi agtes af de her paa Trafiquerende ligesom de, der icke kand forsware sig self, end sige andre. Prøve hafver mand haft deraf, i det først een Handler wed Nafn Arendt Hansen tog een Fisk fra Grønlænderne $\frac{3}{4}$ Miil fra Colonien, hvorpaa bemelte Grønlændere da tog deris Tilflugt til os, menende her at faae Assistance, men som ingen Fartøy war wed Colonien, thi Ferslef war Nord paa Handling, gick Hiort over Land derhen, hvor bemelte Hollænder laae med Fisken og foreholdt hannem de Heren Statens udgifne Placat, for saa widt at hand icke burde taget noget med Gewalt fra Grønlænderne, hwilcket holdtes ickun for een Latter, sigende Fisken hafde hand med gode kiøbt og wilde see, hvem der skulde giøre hannem noget derfor, da dog Grønlænderns Beretning war tvert imod, men vi maatte lade det saa fare og tie stille, hwilcket gjorde Grønlænderns Kierlighed for os gandske luncken, thi de hafde haft det Haab til os, at wi skulde taget dennem i Forswar; desuden er adskillige Gange passerit, at Grønlænderne, som hafver borget Vahre hos os og sambled Speck til deris Betaling, haver klaget, at Hollænderne med Gewalt haver taget Specket fra dem, og gifvet dem derfor hvad de self syntes, hwilcket og er passerit i bemelte Hiortes Nærværelse i Sandbay af 2de Handlere, nafnlig Silke Meinertz og Cornelius Schreiber, at de hafver ligeleedis med Gewalt wildet taget Speck fra Grønlænderne, som os tilhørte, hvorover Hiort kom i Ord med dennem og foreholdt dem ovenmelte Placat, men de svarede uforskammed, at de gjorde noget baade i de Heeren Staten og Placaten, sagde og derhos, at de herefter maatte nødes til at komme med Gevehr i Land, at afhente Specket fra Grønlænderne, thi at see paa, wi skulde handle alt Specket, kunde de icke, og om de kunde formaae det wed de Heren Staten, at indhente deris Placat, skulde de komme med saadan Magt, at de icke skulde frygte hwereken for os eller Grønlænderne, saa at der wille blifve baade Mord og Dødsdag. Hvorpaa da Hiort kaldte de medhafvende 4re Mand til Vidne, hwis Nafne ere Jacob Jacobsen, Morten Knudsen, Gunner Giertsen og Rasmus Jacobsen, alle af Skipper Jacob Bentzons Folck.

Hwad Nachdeel Wercket lider ved saadan Handels og Omgangs Maade, baade i Henseende til det Geistlige og Verslige, kand gunstig sluttes af det foregaaende. Det er og icke alleene giort med den Hinder, Hollænderne giør os i saa Maade, men hafver og i Aar wærit een Bysse fra Altona at handle, hwis Reder Jacob Bendtzens Styrmand noch er bekjendt og er io for dansk Reigning, hwilket Skipperen og tilstod; gjorde og hwad hand kunde til woris Fortræd, baade i Henseende til Handeln, saa og i det hand saawelsom de andre søgte at giøre Grøn-lænderne obstinate imod os. Grøn-lænderne hafver sagt mange Gange baade til Ferslef og Hiort, at wi hafde tilforne altid talt om dend stoere Herre i wore Lande, som skulde wære mægtig til at handthæfve dennem imod de fremmedes Ofverwold og Truseler, men de kunde nu see langt anderleedis og troede os icke meer i dend Fald. Hwilchet er alt, hwad wi i denne Tiid weed at skrifve til nogen Oplysning.

Christians Haab d. 3. Aug. 1735.

M. A. Fersleff. I. Hiort.

Om oven anførte Offensioner haver jeg hørt, fra det første Handelens Tid begynte i dette Aar, Beklagelser nok, saa vel af Grøn-lænderne, som af velædle Jacob Severins Fuldmægtiger, saa tit de ere komne af Togt. Hwad jeg self har erfaret, Verket til Hindring, der om er refereret i mit Brev til Missions Collegio.

Testerer: Andreas Bing. Missionarius.

Sjæll. Miss. 1736, 30—31.

167.

1735, 11. Novbr. Jacob Severin til Kong Christian VI. om at opfordre Generalstaterne til at forbyde de hollandske Skippere paa Grønland at handle med de indfødte, som bo 10 Miile nær de allerede anlagte og fremtidige Kolonier, som ogsaa at formene Skipperne at røve Grøn-lænderne deres Fangst. For at afværge saadanne Overgreb foreslaar han at lade et bevæbnet Fartøj næste Sommer opgaa til Grønland.

D. K. M. maae ieg a. u. indberette, hvorleedes det mig a. n. anfortroede Grønlandske Dessein effter de fra Strat Davids for nyelig indløbne Effterretninger succederer:

Dend for 2de Aar siden om de Syd ved Gothaabs Colonie grasserende Svaghed har, Gud ske lof! gandske ophørt, og meere end 50 langtfra liggende Grøn-lænder sig der igien have nedsat, saa at Colonien nest Guds Bistand inden faae Aar kand ventes at komme udj Stand paa nye, særdeles siden Situationen dér baade er angenem og nærsom for Folkene i Henseende af saavel diverse Fiskerier, som Sælhund, Ræve og Reensdyr:

Paa Christianshaabs Colonie udj Discou Bugt, som forleedne Aar blev anlagt, uanseet det er circa 80 Miil Norden for Gothaab, hvor ingen Europæer forhen har hybernered, dend og afvigte Vinter effter Grøn-lændernes Beretning har været saa streng, som de ingensinde kunde erindre, har det heele Mandskab med Qvinder og Børn dog holt sig alle friske og sunde, hvortil deels contributorer, at Coloniens Huus af Tømmerverk alleene effter dend Norske Bygnings Maade er bleven indretted, deels og dend gode Forfriskning, de der kand have af baade Harer og Ryper, af hvilke sidste de undertiiden har haft meere end 200 Stykker paa een-gang i Forraad, saa at her er aldeles ingen Tvivl om, Colonien jo ligesaavel der, som om de syd, siden de og har overflødig fersk Vand dend heele Vinter igiennem, kand subsistere.

Indbyggerne om de Nord, af hvilke der findes en stor Mængde, ere meere høflige mod vores Nation, /: saasom de anseer os som deres Landsmænd ./: end

mod Hollænderne etc. : , og begierligere for at undervises, end de om de Syd, hvilket D. M. a. n. behager deraf at erfare, at de for 2de Aar siden, da ieg først loed beseile Strat Davids for at recognoscere Landets og Indvaanernes Omstændighed, begierte de af Handels Betienten Matthias Ferslev, som vel kand tale det Grønlandske Sprog, at hand ville skaffe dem en Præst hen, ligesom de andre hafde om de Syd, samme de baade forrige og seeneste Sommer har foreholdt ham, at hand ikke har holdt sit Løffte, og førend de har villet handle med hannem, har forud begiert, at hand først skulle fortelle dem noget om Gud p. p., ligesom de og meget længes effter dend unge Egede, som endnu denne tilkommende Vinter bliver paa Gothaab, deels for at gjøre Missionairen Morten Ohnsorg fuldkommen kyndig udj Sproget, deels og for at profitere afvigte Sommer af hans Fader, dend gamle Hr. Egede, siden hand effter D. M.s a. n. Tilladelse agtede i Høst at gaac hiem med det andet Skib, som i gaar lykkelig er arriveret, men formedelst hans Hustrues Svaghed maatte resolve endnu i Vinter der at forblive.

I Henseende ellers saavel Missionen, som Handelen kand ingenlunde ventes nogen ynskelig Succes, saalænge de fremmede Handlere maae have Frihed til at handle baade ved og saa nær Colonierne, som de lyste, hvilke endskøndt de ere kuns i alt 12 à 13 smaae Fartøjer, hvoraf de fleeste ere fra Holland, og Resten fra Altona og Hamborg, kand de dog være nok til at hindre Missionens Fremvegt og Handelets Opkomst, saalænge det ikke vorder dennem formeent at handle og omgaaes med Grønlænderne. Thi saa vist som det er, at de baade anseer denne cntreprise med skeelne Øjne og med haarde Ord og Trusel fra Begyndelsen af og allermeest afvigte Sommer ej alleene har begegnet Coloniens Folk samt bemestred sig deres tilforhandlede Vahre, mens endog borttaged fra Grønlænderne Spek og Hvalfisk og gived dem derfor, hvad de lystede, hvorved de gjøre Grønlænderne fortrydelige og afspendstige mod Coloniens Folk, fordj vi ikke kand forsvare dem, og tillige ophidser dem, at de skulle slaac vore Folk ihiel, hvilket Grønlænderne igien har berettet, /: med videre, som D. K. M. a. n. erfarer af hosfølgende Relation fra tvende af Handels Betienterne ved Christianshaab sc: Matthias Ferslev og Jens Hiort, contestered af Missionario Andreas Bing og 4re gemeene :/ saa ventelig er det, at de fremmede vil hereffter endnu blive slemmere, bringe deres onde Forsæt i Verk og saaleedes gandske ruinere dette E. M.s gudelige Forehavende, hvortil der Gud skee Lof ellers er saa stor og god Apparence, siden Landets Indbyggere baade har Kierlighed for de Danske og ere lærvillige, naar de ikke confunderes af de Fremmedes enten superstiteuse Traditiones eller malitieuse Tilskyndelse.

Allernaadigste Konge!

Skal disse de fremmedes Intriguer og Injurier hemmes, og Missionen samt Handelen nest Guds Bistand vorder befordred og fremmed udj det Land, som af Arilds Tiid har været under E. M.s Crone og med saa store Bekostninger er igien opdaged, paa nye beseiled og bebyggt, veed ieg intet andet Middel a. u. at foreslaae, end det a. n. maatte behage D. K. M.

1o. at foreholde de Herrer Stater udj Holland, at de alvorligen ville tilholde de Nederlandske Indvaanere, in specie de faae Kiøbmænd, som equipere Skibe for at handle paa Grønland eller saa kalded Strat Davids, at endtholde sig fra ald Handel paa Landet med de Grønlænder, som boe 10 Miile nær de enten alle-reede oprettede, eller hereffter anleggende Colonier paa nogen af Siderne, og tillige at lade Grønlænderne over alt med Fred beholde, hvis de enten til Vands eller Lands ved deres Næring og Brug kand erhverve, og ikke fratage eller med Magt aftvinge dennem noget i Følge een af de Herrer Staters egen Placat af A. 1720, som hermed tillige a. u. insinueres.

2do. Maatte det a. n. behage D. M., at lade et lidet armered Fartøj for det første krydse udj Discoubugt anstundende Sommer for at forsvare baade Colonien og dends Handel paa forberørte 10 Miiles distance fra begge Sider, hvilken Krydsere maatte være seilfærdig sidst in Februario eller først in Martio, til hvilken Tiid de andre Skibe nest Gud skal være færdige.

I det faste a. u. Haab, at D. K. M. saaleedes vil understøtte dette gudelige Verk, skal det være min største Lyst herefter at arbeide i denne Entreprise, ligesom ieg udj a. u. Forventning af saadan D. M.s a. n. Protection nest Guds Bistand skal bestræbe nestkommende Aar at oprette en Sommer Logie for Missionairene 7 à 8 Miil Norden for Christianshaab omtrent ved Maklekout Norden for Iisefiorden udj Discou Bugt hen imod Waigattet, hvor dend største Mængde af Grønlænderne om Sommeren sig opholder, for desto bedre at befordre Missionens Fremgang paa dend Tiid af Aaret, Folkene meest ere samlede, i det Haab, at Missionairene, som formedelst Mangel af fersk Vand, naar Kulden tiltager, ikke kand subsistere der om Vinteren, skal, naar de blive Folket bekiendte, overtale dem til at flytte med eller besøge dem paa Christianshaab om Vinteren, at de ikke skal glemme, hvad de har lært om Sommeren, hvilket saameget meere er ventelig, eftersom allereede nogle faae af disse vidtfraliggende har afvigte Vinter over Iisen kommen og besøgt Colonien: det skal da og være mit Forsæt ved Guds Bistand at forsøge det samme neste Aaret derefter /: ligesom een af de nye Missionaire kand blive færdig udj Sproget ./: med Etablissement af en Sommer Logie paa Bonke Eilænderne, omtrent 7 Miile paa dend Syndre Side af Christianshaab, hvorved baade de fremmede Handlere kand med Tiiden gjøres keede af Farten paa Discou Bugten, og Grønlænderne saaleedes holdes ved Colonierne alleene.

Endelig beder ieg a. u., at Slutningen af dend mig a. n. forundte Octrøj Contract, hvorved D. M. a. n. har behaged at stipulere og forbyde, at alle og enhver, være sig D. M.s egne Undersaatter eller fremmede og Udlandske at gjøre mig eller Med-Interesserede, saalænge dend Octrøj varer, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udj denne Handel og Trafique, maatte fra det Kongl. Rente Cammer gjøres Told Officianterne bekiendt, in specie udj Altona, Bergen og Riber Stift, til videre a. u. Efterretning for enhver negotierende sammesteder, paa det D. M.s egne Undersaatter ej eller med nogen Uvidenhed skal have sig at undskyldte:

D. K. M.s a. u. Arve Undersaatt og pligtskyldigste Tiener
J. Severin.

Khavn. d. 11. Novembr.

Indlæg Sjæll. Miss. 1736, 30—31.

168.

1736. 27. Jan. Kong Christian VI. til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammerkollegiet at gøre Toldofficianterne, særlig i Altona, Bergen og Riber Stift, bekendt med den Jacob Severin forundte Oktroi.

Eftersom den, Jacob Sewerin, Borger og Handels Mand i Vores Kongl. Residentz Stad Kiøbenhavn, a. n. forundte Octroy Contract, dens Slutning, skal forbyde alle og enhver, være sig vores egne Undersaatter, eller fremmede og udlændske, at gjøre hannem eller Med-Interessenter, saalænge den Octroy varer, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udj den grønlandske Handel og Trafique. Saa er, efter hands a. u. giorte Ansøgning og Begiering, Vores a. u. Villie og Befaling, at I gjører samme Forbud Told-Officianterne, in specie udj Altona, Bergen og Riber-Stift strax bekiendt, til videre a. u. Efterretning for een hver Negotierende paa samme

Stæder, at de ikke paa nogle Miile nær Collonierne der i Grønland maae handle eller komme, paa det Vores egne Undersaatter og ey med nogen Uvidenhed skal have sig at undskylde.

Friderichsberg den 27. Januarii 1736.

Sjæll. Miss. 1736, 30—31.

169.

1736, 20. April. Brodremissionær Georg Wiesner til Missionskollegiet om Tilladelse for en Familie af de mähriske Brodre at opgaa til Grønland.

Dero Excellence, Hoch Edle u. Wohlgebohrne, Hochedle u. Hochwürdige Herren, Geheimter Raht und sämtliche hohe Herren im Missions-Collegio, Gnädige und hochgebietende Herren! Auf des Christian Davids Vorstellung, wie es nöhtig und nützlich seyn möchte, mir zu dem vorhabenden Zweck mit denen Grönländern in mehrern Bekanntschaft und Umgang zu gelangen, dass noch etwan eine Familie hinübersesandt würde, die die Haus Arbeit vorstehen könnten, immittelst etwan ihrer 4 mit denen Grönländern herum reyseten, hat die Gemeine zu Herrenhut unser 4 hiehergesandt, als nebst mir untergeschriebener noch des Matthæus Stachs Stiefmutter und seine zwo Schwestern.

Als haben wir hiedurch unterthänig und gantz demühtig uns anmelden und ersuchen wollen, dass uns möge erlaubet werden, mit dem jetzt dahin zu eqvipirendem Schiffe zu unsern Brüdern hinüber zu reysen, um daselbst einander die hülffreiche Hand zu leisten, und zu erwarten, was der HErr thun wird. Wie wir nun hoffen, durch die Gnade Gottes niemand schädlich zu fallen, vielmehr, so es möglich wäre, jedermann nützlich zu werden, so hoffen wir auch Dero gnädige und höchst-geneigte Erlaubnis zu erhalten, die wir sämtlich in Dero Gnade und hohen Gewogenheit uns empfehlen etc. Dero Exc. etc.

unterthäniger und allerdemühtigster Knecht
Georg Wiesner.

Copenhagen d. 20. April 1736.

Kancelliets Breve 1736, 396.

170.

1736, 13. September. B. Fontenay til Kongen om hans Togt til Grønland med Fregatten Blaa Heire, for at hindre fremmede Skibes Overskridelse af de kgl. Bestemmelser om Handelen paa Grønland.

Cap Farwel i Grønland fih ieg isigte den 11. Maii, gjorde saa fremdeles mit Beste ind ad Strædet op til Sydoste Bugten af Diskow; imellem 64 Gr. og 65 Gr. saae ieg 4re Skibe, Hvalfangere, hvoraf 2de laae udi Vester Iisen, som kunde iche kommes til, allene de 2de, hvilche ieg gjorde Jagt paa for at preie, mens da de fornam, at ieg var et Kriigskib, satte de deris Cours over til den Wester Iis for at undgaae mig, men ieg blev ved at efftersette dem, og det under E. M.s Flag og Vimpel; kom da omsiider den bageste saa nær, at ieg preiede ham, kundgiorde ham da E. M.s a. n. Villie og Befaling i Følge af min Instruction, hvilchet hand sagde, aldrig at have eller herefter skulde overtrede; ellers sagde Skipperen, at deris Frycht hafde veret, at ieg skulde have verit et Fransk Skib, med hvilchen Nation hand tenchte, hans var geraadet i Krig med, vilde altsaa løbet deris Skibe i Iisen, om skeed kundet, og løbet ald den Fare, deraf kunde flyde, eller at lade mig komme dem omborde. Den 22de Junii kom ieg ind i Diskow Bugt, hvor ieg

strax fih en Galliot i Sigte, hvilchen ieg formedelst Stille iche med Fregatten kunde komme nærmere, end paa een Miil Distance ungefær: sente altsaa Chalouppen til ham for at preie ham; da den igien kom omborde, raportered hand mig, at det var en Hollender, som i Sydoste Bugten hafde handled med Grønlænderne, hvorpaa ieg gjorde strax mit Beste efter ham med Fregatten med Vind, som ieg samme Tiid fih, lod E. M.s Flag og Vimpel vaye, hvor paa hand gjorde ald sit Beste for at undløbe, mens ieg blev ved at forfølge ham ud af de Limiter, som E. M. a. n. haver behaged at forbyde, ingen fremmede herefter med Grønlænderne maae handle i denne Bugt; forefandt stor Mengde af Iisberger og Driviis. Den 24de ditto kom ieg under det faste Land uden for Sand Bay og Iisefjord, hvor der var et Skib beliggende, fra Kiøbenhavn, hvis Fartøy kom ud til mig og berettede mig, at ingen fremmede Handlere nu omstunder laae i nogle af Bayerne i Buchten, hvorefter ieg da resolvered at gaae ind i Viere Bay ved Colloniet Christianshaab, for at tage frisk Vand og for at sette Fregatten i fornøden Stand til at gaae videre; i verende Tiid kom mig stor Mængde af Grønlænderne omborde, som med Forundring ansaae den Mengde af Folch og Skib, hvis Lige de endnu iche hafde seet. Den 1ste Julii fih ieg Kundskab om, at 2de Hollandsche Handlere vare kommed ind i Mackelykow, til hvilchen Bay ieg strax gjorde mit Beste at komme til, men som ieg for Mængde af Driviis, som laae der uden fore, iche med Fregatten kunde komme derind, sendte ieg Chalouppen med en Officer der ind, for at kundgiøre disse Skippere, at E. M.s n. Villie var, at herefter ingen fremmede med Grønlænderne maatte handle, og at de citto skulde forføye dem ud af Hafn og saa fremdelis ud af Sydost-Bugt under Straf at blive comfisqvered, hvorpaa de og strax gich under Seil og forføyede dem ud; og som ieg af disse Skibe fih Kundskab, at 2de Hollændere endnu til samme Hafn vare ventendes, saa snart Vinden vilde føye, maatte ieg resolve til at løbe ind i Hafn for at opbie dem der; ieg blev samme steds liggendes indtil den 11. Julii, og som disse Skibe iche endnu vare komne, endskiønt de hafde haft Vind dertil, maatte ieg resolve til at gaae ud igien ved første Leilighed, allerhelst siiden ieg der blev overfaldet af stor Mængder af Driviis, hvor af ieg, Gud skee Tach, ingen Skade fih; saa da ingen Seilere flere i Buchten, hvor af ieg efter Aarsens Tiid kunde slutte, at de allerede hafde forføyed dem ud af Buchten, og som den Tiid og var expired, som E. M. a. n. havde befaled mig at blive der, resolverede ieg da og den 13. Julii at gaae ud af Buchten og saa at forføye mig hiem efter, men formedelst contraire Vind og tycht Veir iche kommed ud af Strædet eller paa Høyden af Stadten-huch førend den 1ste Augustii, og paa Lengden deraf den 6te ditto; ved min Udseiling af Strædet haver ieg prayed adskillige Hollandsche Hvalfangere, hvilche ieg og haver bekientgiort E. M.s n. Befaling under samme Straf som Handlerne, om de den overtrede; ieg haver desforuden seet og er bleved seet af en stor Deel Skibe, hvilche ieg formedelst Veir og Vind iche haver kundet prayed. — —

Fregatten Blaae Heiren, d. 13de September 1736.

F. Greve Danneskiold Samsøes Arkiv I 1733—38.

171.

1736, 20. Okt. Hans Egede til Kongen. Tilbageblik paa hans Virksomhed i Grønland til hans Hjemgang. Forslag om at Missionskollegiet herefter skal antage sig den grønlandske Mission og at et Seminarium bør indrettes.

At ieg med D. K. M.s a. n. Permission igien har forladt Grønland og er her ankommen, veed Gud, er icke skeed for min egen Skyld eller for noget timeligt

at søge og vinde, men for a. u. at forestille denne grønlandske Missions store Nød-tørft, og forhaabentlig meere at skulle kunde contribuere til Dessenets Befordrelse, end om ieg i Grønland havde forblevet.

2. Førend ieg a. u. forestiller Missionens idtzige Tilstand, maae ieg først a. u. melde om detzens langsomme Progres og de synderlige Fata, Wercket fra Begyndelsen har været underkast. A. 1721, effter mange Aars anvente Møye og iidelige giorte Forestillelser till dette Dessenis Foretagelse, blef omsider giort Begyndelse fra et Compagnie udi Bergen med 2de Skibers Udsendelse til Grønland, for der en Colonie at oprette. Effter lykkelig Ankomst till Landet gick et heelt Aar forbie uden at have nogen synderlig Omgængelse med Grønlænderne, efterdi de af Frycht for os flychtede langt fra Stedet, hvor vi satte vor Boelig; der efter, da Grønlænderne fornam, at vi icke allene icke gjorde dem ont, men end och søgte Leylighed at beviise dem all Kierlighed og Velgierning, holt de sig igien till os, saa mange om Høsten 1722 satte deris Boeliger paa Øen hos os en Fierdings Miil fra Colonien.

3. Og efterdi det var mig om Sproget at lære for det første allermest at giøre, benøttede ieg mig och den Leylighed ved Grønlændernis Nærværelse, toeg derfor mine 2de smaae Sønner med mig og forblev udi Grønlændernis Huuse dend største Deel af Vinteren, alt till den Ende, ved dend daglig Omgængelse med Grønlænderne at komme till nogen Erfaring udi deris Sprog, hvor till mand ellers icke havde allerringiste Manuduction; dend øvrige Deel af Vinteren og dend der paafølgende Sommer anvente ieg paa iidelig Reyser iblant Grønlænderne baade nær og langt fra Colonien. 1723, da mig blef tilsent en Collega fra Bergen, fant ieg fornøden, fremdelis at continuere med at være hos Grønlænderne dend Stund, de stadigt boede udi deris Vinter Huuse, og deri alternerte med bemelte min Collega, at ieg forblef hos dem en Uge, og hand dend anden. Ved sliig iidelig Omgang med Grønlænderne reuserte vi och saa vitt udi dette vanskelige Sprog, at vi vel lærde noget lidt at tale med Grønlænderne, men langt fra endda at kunde betyde dem de Ting, som angick Saliggjørelsens Kundskab; kortelig 1724—25 og 26 gick ochsaa hen uden Fordeel till Grønlændernis Opliusning, men motte allene anvendis paa Grønlændernis Sprog at lære. Imidlertid samlede vi flitteligen alle forekommende Ord og Talemaader, saa vitt vi kunde slutte os till, og der vi fornam udi Sproget var Orden og Regularitet, gjorde vi och Begyndelse med at flectere deris Verba og at bringe dem til visse og regulaire Conjugationer.

4. Effter at vi nu havde bracht dette i nogenleedis Stand, toeg vi os och fore, at componere og udi Grønlændernis Sprog at sammenskrive endeel vor christelig Lærdoms Hovet Stycher, for samme i mueligste Maader at giøre Grønlænderne betydet, men efterdi vi sligt icke tilstrechelig noch kunde præstere, var icke at undre, om de arme og vanvittige Grønlænder ey der af kunde samle sig nogen ret Begreeb og Nøtte. Saaledis er da de første 5 Aar hengaen uden synderlig Fremgang til nogen tilstrechelig Underviisning for Grønlænderne, hvilchet a. u. formødis, ingenlunde vorder tilskrevet voris Uflittighed og Efterladenhed, naar som a. n. betenchis, at vi till Sproget at lære, icke allene icke har haft ringiste Subsidia, men end och befindis af saa stor Vanskelighed, at det efter lang Omgængelse med Grønlænderne neppe kand pronuncieris, end sige skrivis og med vore bekjendte og brugelige Bogstaver befattis, at end och habile Subjecta, siden var forfattet baade et Dictionarium og Grammatica, icke udi 3de Aar har kundet komme der udi till half Begreeb og Fattelse.

5. Fra 1727, siden forermelte min Collega icke havde Løst, lengere at blive udi Grønland, har ieg siden med mine Børns Hielp (som ved daglig Omgang med Grønlændernis Børn, bedre end ieg self, havde fatted det grønlandske Sprog)

oversatt Luthers lille Catechismum, nogle korte Bønner og Psalmer, disligeste Festernis og Søndagernis Evangelier, som fornemmelig er bleven brugt till de Grønlanders Børn, ieg havde optaget paa Colonien hos os, i Tanche at habiliterer dem till Catecheter, samt ochsaa for de andre Grønlander uden for Colonien. Nu var det først, at mand skulde vente nogen Frucht eller i ringeste teigne sig till nogen Frucht i Fremtiden at høste af saa mange Aars møyesommelig Arbeide.

6. Fant derfor effter fornuftig og gudelig Overleggelse med mine Colleger og Medarbeidere, som mig 1728 blef tilsendt, samt det høylovlige Missions Collegii gode og gunstige Approbation at døbe de Grønlanders Børn, som boede nermist Colonien og gav vor Christelig Lære Biefald og der til havde nogen Tilbøylighed, alt i Henseende at gaee sammes Børn viidere til Haande med Christelig Lærdom og Underviisning, saa dend tillvochsene Ungdom kunde i Christendommen blive indplantet, skiont mand iche nogen vis Forhaabning om de Gamlis Redlighed og Alvorlighed i dend Sag sig kunde gjøre. Dette blef da satt i Verck og fortsatt indtill 1731, da Desseinet for vigtige Aarsager Schyld kom udi en ret sorgelig Forandring, formedelst at Collonierne skulle ophævis, saa ieg da saae mig med de arme Grønlander nesten gandske forladt. Her motte ieg staae stille og med Borne Daaben og Christendommens viidere Forplantelse blant Grønlanderne ligesom ophøre. Og alligevell D. K. M. loed Sig igien a. n. beveege at lade Beseiglingen till Landet continuere og till Missionens Fortsettelse af sær Kgl. Naade till denne Tid a. n. har skienchet anseelige Penger, saa har dog disverre! Anstalterne været af saadan Beskaaffenhed, saa ieg mig slet Forhaabning baade om detzens bestandige Vedliigholdelse saavelsom lykkelig Progress kunde gjøre.

7. Her till kom ochsaa i samme Guds retferdig Dom og Straff over Grønlanderne, i det en stor Deel af dem ved dend der i Landet ubekiennte Sygdom, Børnepoeherne, blefve hiemsøgte, hvor udi en stor Mængde, allermost de, som boede nermist Colonien og [hvor] ieg i afvigte Aaringer saa møyesommelig havde arbeidet, blef henrefven, saa nu iche fleere ere overblefvne end 20 à 30 Familier og iblant dem nogle og 20 Døbte. Dog Gud er mæchtig at bøde det Skaar og igien at oprette dend Skade, som syntis næsten fortvilet. Det har glædet mig at see Guds Domme over dem saaledis udfaldet, at det visselig er gavnet till mange Siælers ævige Beste, som ellers havde gaaet hen udi deris medfødde Kaaldsindighed og iche kiendt deris Hiemsøgelsis Tid.

8. Heraf kand a. n. fornemmis Missionens Fata till denne Tid, hvad udrettet er, og hvad fremdelis kand udrettis. At kaste all Forhaabning bort om Grønlandernis fruchtbarlig Opliusning og Omvendelse, har mand ingen Aarsage till, thi skiont de ere betagne med en naturlig Dumhed og svar Kaaldsindighed frem for andre, saa ere de dog hverchen moedstridige, ey heller aldelis ubeqvenne till at imodtage dend guddommelig Sandhed, hvis ellers Anstalterne vare tilstreichelige nock till saa vigtigt et Verck at udføre.

9. Mand har Erfaring nock, at en eller 2 Missionarier paa enhver Colonie iche formaaer at udrette den Gierning. Det er allene paa dend Tid mand skulde gjøre det meste med deris Underviisning, naar de stadig boe udi deris Vinter Huuse, som er fra Michaelis indtill Paaske, men dog er det icke over engang hver Maanet mand kand besøge de nest boende Grønlander og de lengst fra boende ichun 2 Gange om Aaret med de udgaende Handels-Fartøyer, umeldet mand ofte af Vinteren og Veirets Strenghed bliver forhindret at komme till dem. Nu kand lett skionnis, hvad Frucht af slig utilstreichelig Underviisning kand ventis. Her foruden befindis och en betydelig Mangell hos Missionarierne self, i det de for Sprogets Ukyndighed iche ere mæchtige nock till at foreholde dem de Guddomme-

lige Sandheder, uden saa vitt hvad de af de forfattede og sædvanlige Lærdoms Støcher kand forelæse dem, hvilchet alt er utilstrechelig.

10. Er derfor aldrig at haabe, at dend grønlandske Mission eller Grønlandernis Omvendelse kand komme i ønskelig Stand, saa lenge Anstalterne ey anderleedis end hidindtil kand blive indrettet. Nu vill vell D. K. M. a. n. spørge: hvad her er ved at gjøre? Svaris a. u.: først er det fornøden, at alle de, som vill lade sig bruge till Grønlandernis Omvendelsis Verck, maae i ringiste tilforne anvende 1 Par Aars Tid paa Sproget at lære, førend de vorder til Grønland udsendt, saa de strax ved Ankomsten kunde gjøre nogen Tieniste till Grønlandernis Underviisning, og de accorderede Aar icke uden Nøtte skulle henbringis. Dernest vill foruden de 2de Missionarier paa hver Colonie ochsaa i ringiste beskichis 10 Catecheter till hver Colonie for at uddeelis iblant Grønlanderne paa de folcheriigiste Platzer og stedtze at opholde sig hos dem, deris Børn og Ungdom at underviise, saa vell i Bog, som uden Bog. Med disse bør Missionarierne have flittig Indseende og ved deris Visiter blant Grønlanderne see der hen, icke allene, at Catecheterne troelig udretter deris Tieniste, men end och nest anden Underviisning ochsaa tilholder de gamle at de ere villige till at lade deris Ungdom underviise. Det er aldrig at tvile paa, at jo Missionen ved dislige Anstalters Indrettelse skulle faae en ønskeligere Gestalt og Grønlandernis Omvendelse tilstrecheligere befordris.

11. En saadan Catechetes Kost og Løn tilsammen kand icke komme høiere end 50 Rdr. aarlig at staae, saa de 10 Catecheter paa hver Colonie kommer at beløbe sig til 500 Rdr. Jeg er a. u. forsichret der paa, at fromme Christne, som gierne seer Christi Riige befordret og arme vanvittige Mennisker till Salighed forhiulpne, jo af yderste Efvne her till skulle contribuere, om mig ellers a. n. bliver tilladt, derom christelig Ansøgning at gjøre.

12. Hvad Missionariernis og Catecheternis Information udi det grønlandske Sprog, førend de till Landet vorder hensent, er angaaende, da er ieg af Hiertet villig, mig det at paatage, og saa vitt dend gode Gud giver mig Krafft og Formue, ochsaa med all Troeskab og Flittighed at udrette. Forlanger og begierer ellers a. u. intet for min Tieniste uden nødtørfittig Underholdning for mig og mine.

13. Till Catecheter veed ieg a. u. ingen bedre og beqvemmere at kunde foreslae, end af Weisen-Huusets Ungdom, og hvilche af dem der till kunde achtis best beqvemme, kunde af mig paa en viss Tid om Dagen udi Sproget blive informerit, helst om Leylighed var, at ieg paa Weysen-Huuset min Boelig og Værelse kunde have, hvilchet ieg og och a. u. gierne saae og ønskede. Kunde ieg ellers a. n. anseis som habil, nogen Betiening ved Weysen-Huuset at forestaae, for a. u. at spare D. K. M. extra Udgifter, erbyder ieg min a. u. Tieniste saa villig som a. u. skyldig. Alt dette overgiver ieg i a. u. Devotie D. K. M.s a. n. Resolution og Betenchende, a. u. forsichrend som for Guds Ansicht, at ieg med mine a. u. Forslag intet søger uden min Guds Ære, saasom det af mig skall allene achtis for dend allerstørste Belønning for alt det ieg har liid og udstaaet for disse arme Grønlander, at ieg fremdelis maae anvende min øvrige Tid og Aar i den Tieniste till deris Siæles Beste. Gud opholde D. K. M. med gandske Kgl. Familie i mange Aar till all Velsignelse og lycksaliggjøre Deris Regimente till Landets Floer og Velstand og Guds Kirchis Forplantelse og Udbreedelse. Det ønskis a. u. og troehiertigst af D. K. M., min a. n. Arfve Konge og Herris a. u. Tienere og Forbedere

Kiøbenhavn d. 20. Octobris 1736.

Hans Egede.

Egh. Sjæll. Miss. 1737, 8. Febr. Nr. 60; enslydende egh. til Missionskollegiet dat. 18. Okt.

172.

1736, 8. Decbr. *Hans Egede til de Kommitterede ved Sætatens Generalkommissariat om Afregningen med ham.*

Paa Deris høyædele Høyvelbaarenheds høyædele Velbaarenheders høyrespective tilsendte i gaar dags angaaende dend n. forlangende Erklæring af mig, hvortil de mig till Debet anførte Sager af Betienterne udi Grønland er bleven forbrugte, er dette mit underdanige Giensvar og Forklaring, nemlig: at endeel Sorter, saasom Krud og Blye er forbrugt till Skiøtterie, endeel ock, saasom Fuglepiile, Jern, Grønlandske Skiorter og anden saadan Grønlands Kram, meere er bleven forbytt till Grønlænderne imod anden Forfriskning af Fisk og Fugell, som Landet der giver, hvor ved anden Proviant er minagerit, thi ieg for mig og min Familie, saa lenge ieg har været udi Grønland, iche som de andre Præster og Betientere har haft visse Portioner, men paa minagerligste Maader till min og minis Forphlegning er bleven forstracht, hvilchet af mine Qvitteringer till vedkommende Betientere n. kand crachtis. De øvrige Kiøb Mands Wahrer, bestaaende af Klæde og dislige Sorter, som til Coloniens Brug var sendt, har ieg till fornøden Brug af Betienterne været forlangende, hvilchet ieg a. u. gierne betaler og langt fra begierer Befrielse for detzens Betalnings a. u. Erleggelse frem for andre. Forlanger ellers a. u. intet uden at de naadige og gunstige Herrer ville ved Deris naadige Forvaltning see der hen, at Resten af min a. n. tillagde Salario, naar min Debet først afdragis, med forderligste mig kunde vorde betalt, saasom ieg siden Ankomsten her till Stædet har intet haft at subsistere ved, uden hvad ieg kand have till gode og af min Salario erøvriget udi disse 2de sidste Aar udi Grønland, hvilchet var iche ret meget, og som n. kand skiønnsis, her i Kiøbenhavn iche vidt kand strecke.

Jeg lever med all Velsignelsis troehiertig Forønskelse, samptlige høybydende naadige Herrers etc.

Kiøbenhavn d. 8. Decembr. 1736.

Hans Egede.

Egh. Sætatens Generalkommissariat, Indk. Sager.

173.

1737, 2. Jan. *Kong Christian VI. til Grev J. L. Holstein.*

Wir schicken Ihm hiemit zu den Bericht von dem Kaufmann Severin, angehendt so wohl den Gronlandschen Handel als auch das Missionswerck daselbst. Was das Missionswerck betrifft, wird solches wohl weiter müssen von dem Missions Collegio überlegt werden, und uns hernach vorgestellet werden. Das Commertz Wesend aber betreffend, hört solches nach dem neuen Commertz Collegio. Da aber die Zeit pressirt, so wird es uns wohl bald müssen weiter vorgestelt werden.

H. F. Rørdam, Saml. og Studier II, 258.

174.

1737, 21. Jan. *Jakob Severin til Kongen; giver et historisk Tilbageblik paa Grønlands Besejling og fremhæver Nødvendigheden af at opsende et armeret Fartøj.*

Det er en gammel Regel: omne principium grave, og da ieg a. u. contraherede med D. K. M. om den Grønlandske Besejling sampt Missionens Omkostning mod saa billige Subsidiars a. n. Tillæg, at ingen anden ventelig skulde paataget sig samme paa saadanne Conditioner, gjorde ieg mig ei heller anden Facit, end i Begyndelsen at maatte tabe, særdeelis ved Christianshaabs Colonie udi Disko Bugt, som af nye

skulle plantes og indrettes, dernæst at balancere, siden liquidere, og omsider profitere, mens den almindelige Død og Henrifvelse af Indbyggerne ved Gothaabs Colonie paa meere end 30 Miiles Distance, som mod ald Forhaabning udi værende Tiid efter Guds skiulte Raad og Villie indtreffede, forrygte mit Facit; icke dismindre hafde ieg reuseret i min Forhaabning, dersom den af D. M. afvigte Aar til Grønland hendsendte Krydsere betimmelig hafde arriverit Disko Bugt, hvilket skeede alt for sildig og uden ringeste Nytte for Handlingen.

D. K. M. ville a. n. behage der af at fornemme, hvad Forhaabning mand næst Gud kand gjøre sig om usus fructus af den Grønlandske Beseigling, og dersom 15 à 16 Fartøyer fra Holland, Hamborg og Altona aarlig kand beseigle Strat Davis med Fordeel og subsistere ved dend blotte Handling, de drivver med Indbyggerne udi Grønland /: uden at melde om dend stoere Mængde af capitale Skibe, der søger deres Avantage alleene ved Hwallfiske Fangsten, hvis Tall fra Holland, Bræmen og Hamborg aarlig beløber sig fra 120 til 180 Skibe foruden mange Bischajer, som drivver deres Hwallfangst med stoere Orlog Skibe under West Iisen i Grønland, hvilcke alle hvercken foruroeliger Grønlænderne eller Colonierne :/ kand Patria endnu gjøre sig en vissere Reigning, særdeelis naar det med Tiden kand bringes der til, som ieg haaber, at den Grønlandske Fart kunde komme under et vel skicket Compagnie, der tillige ville equipere Skibe paa Hwallfisk Fangsten, hvilcke baade kunde tilbringe Colonierne hvad Vahre og Provision de maatte behøve og ligeledes hiembringe de Vahre, som ved Colonierne vare indsamlede, hvor ved de stoere Fragter og Omkostninger, som nu medgaar til de particulaire Skibe, der befarer Colonierne for at tilbringe dem deres behøvende Nødsium, og igien imodtager de tilforhandlede Landets Exporter, til største Deels kunde bespares, for uden ald anden Frugt og Nytte, som Patria ved dend over alle profitable Grønlands Fart kand prosperere, saa vel i Henseende den stoere Mængde af Sø Folck, som der ved employeres, der billigen kand eragtes som primum mobile til alle andre inderlige Næringer og et Lands Lycksahlighed /: efftersom for hver Hundrede, der farer paa Vandet, underholdes 10 Gange saa mange paa Landet sc: af Qvinder og Børn, Brøgere, Baggere, Slagtere, Brændeviins Brendere, Øltappere, der tillige holder Handtværkerne, som de duelige Folck ved Nationen, saasom Rebslager, Tømmermænd, Smede, Snedkere, Mahlere, Bilthugere, Sæue Skierere og Vereck Pluckere, ja saa mange fleere, Hattmager, Skræder og Skoemager etc., thi det eene Slags nærer og multiplicerer sig ved det andet :/ som og i Henseende den anseelige Debit, Kiøbmændene kand have af diverse courante Kiøbmands Vahre, og Landmanden af baade Korn og Fæde Vahre til dem alle, hvilket Tidens Korthed icke tillader mig denne sinde videre a. u. at udføre.

Der nest bliver Qvæstionen pro 2do med hvad Rettighed D. M. kand tilæigne sig Herredømmet saa vel over Disko Bugt, som det øfrige forhen bekjendte gamle Grønland.

Det Grønland, som fra Cap Farvel grendser mod Westen til Mare Christian og ligger circa 200 Miille østen for Strat Hudson, mod Norden langs Mare Christian og Strat Davids, mellem Ejland Disco og Jacobs Ejland, omtrent ligeledis 200 Miille mod Terram incognitam polarem arcticam /: hvor om mand først afvigte Aar har faaet Kundskab, og nordost hen forbi Iisland og Spisbergen moed Nova Zembla, haver henved 1000de Aar tilhørt de Norske og Danske Konger, saa vel før som siden begge Riigers Forening, og det uden ald Restriction eller Pertinence af nogen anden Europæisk Magt endten i Henseende til een eller anden Part eller Streckning af Landet, bewidnes af alle, baade inden og uden-lands Historier, hvilcke end icke giver det mindste Spor af dets Contrarium endten i Henseende til Landets Opfindelse eller Beboelse! Hvor fore ei nogen demonstrativ Prætext kand

være at forventde fra nogen fremmed Magt for noget af samme Land eller dets usus fructus sig at tilegne.

Thi vilde end nogen imod Forhaabning pro Imo tiltage sig nogen Accession eller jus dominii, formedelst Landet i nogen Tiid haver været ubeseiglet og ligesom holdet forlaaren under eendeel danske Konger fra Dronning Margrettæ indtil Christiani 3ti Tid, saa staar dog ei alleene den almindelige Hypothesis fast hos alle Iurister in jure nat: et gent: det ingen kand miste sin Rett til at recuperere den Ting, som mod hans Villie er bortkommen, saa lenge hand icke slaar det af sit Sind eller bortkaster ald Forhaabning der om. Thi hvad endten den Sorte Død, de Vildes Rebellion eller Regieringens Indvickling udi vigtige Affaires tilskrives Landets Tab udi de Tiider for ermeldet, findes der dog hvercken nogen udlændisk, som imidlertid har toridt tileignet sig det, langt mindre af de seenere Tiiders høyløfflige Konger som forlaaren er overgifved.

Christianus 3tius, endskiøndt hans Forsøg icke lyckedes, tilbød dog a. n. en hver Undersaatt at opleede Landet igien og ophævede alle forige Kongers Forbud, som indtil hans Tiid stoede ved Magt, hvilket tillige med de ofvenmelte Aarsager icke lidet har contribuerit til Landets saa vel som Beseiglingens Undergang og Forsømmelse. Da mand maa agte: efter Constitutionerne udi de ældre Tiider laae Landet til Kongernes Fadebur og blef holdet saa helligt over, at endog eendeel Indbyggere udi Bergen formedelst slig forbuden Seillatz og Lurendreyeri paa Grønland blefve dømte til Galgen, hvilcken Dom og strax blef exequerit. Fridericus 2dus lod icke heller denne Entreprise blifve uforsøgt; men aldrig med større Force og Omkostninger end af Christiano 4to — hvorledes Fredericus 3tius og Christianus 5tus har exequeret deres Ret, udviiser de publicque actes — indtil Gud endelig velsignede dette stoere Verckes Begyndelse under den sidste høysalige Konge, som icke alleene decouvredede een temmelig Deel af Landet, mens endog hafde den Lycke igien at fæste Fod der paa; hvilket alt øyensunlig nock stabilierer baade de danske Kongers almindelige Ret moed Fremmede, som og deres particulaire Regale, der endog med Undersaatterne har fuldt Landet.

Med ligesaa liden Møye vilde det derfor blifve pro 2do at vindicere de Dances Ret til Disko Bugten, som er en uadskillelig Part af samme faste Land. Thi ville noget Obstacle uventdelig møde: fordi den Part af Landet haver icke tilforn veret beboet af de Norske udi de ældre Tiider: da maa man vide, Aarsagen icke haver reist sig endten af deris Villie, eller nogen udvortes Magt; men Landets vilde Indbyggere /: som da kaldtes Schrellinger :/, formedelst Landets skarpe Situation paa saa norderlige Kandter, negtede de Christene at udsprede sig lengere, da de tvert imoed, som Kulden og Landet best bevandte, fandt der een fuldkommen Retraitte; mens som vore Coloniers mildre og i den Post fornuftiger Opførsel haver ligesom vundet disse foromrørte saa kaldede Vilde; hvilke baade af Kierlighed til Nationen og Detestation for de Fremmedes voldsomme Overlast haver self conjungerit sig med os, og saa inderlig inviteret vore oversendte Missionaires og Handels Folck at boe og blifve hos dennem; hvilket da det og er skeed, wiiser de ei andet, end en blot uskyldig Harmonie og Tienistferdighed udi alt, hvad dennem mueligt er, naar de ickuns imoed de Fremmedes Vold og Røverie maa beskyttes. Altsaa faar vel den Conqvette ligesaa vel blifve u-disputerlig, der skeer *amore* som *vi*, allerhelst udi et Land, som aldrig haver været under andens Herredømme, end samme retmessige Førstes og Herres; med mindre mand vilde omstøbe alle guddommelige Naturens og menniskelige Love efter de Indianske Staats Maximer, da indtet saadant Land kunde eene hafves Rettighed til, med mindre mand i Ladningviis nedsanck Indbyggerne udi Hafvet, eller med Mord og Swerd forde dem til Slagter Bencken.

Da saa høyloflig en Monarch prosequerer ickun sin egen Ret udi et Land, hvis gandske Begreb haver uden Disput af Arrilds Tid fuldt Cronen og Hans Høyloflig Forfædre, med saa kierlig og høystberømmelig Lemfeldighed, at en saa høyfornuftig Mildhed har ligesom bøyet dennem, hvilcke Forfædrenes største Krigs Udrustninger umueligt kunde undertvinge, alleene for dennem til Salighed at omvende og som sine Undersaatter mod de Uberettigedes Usurpation at forsvare. Udi alt, skulde dette Argument paa nogen Maade finde Bifald og Forswar, vilde de Spanske, Portugisiske, Franske, Engelske og Hollandske Conqvetter og Jurisdictioner udi begge Indier mangfoldig henswinde og indskrenckes, da der paa de fleeste Küster pretenderes Eiendoms og Handels Rettighed paa langt større Distance fra et eeniste Fort til andre Nationers Prejudice, endog imod Indbyggernes Villie, end her fra de gamle bekiendte Colonier indtil Disko Bugtes Colonie efter Indbyggernes eget indstændige Ønske, for dennem og sin egen uomtvistede høye Rett og Herredømme at conservere.

In Summa: ingen Puisance /: efter den hidindtil forefundene Natur og Folke-Ret :/ mister sin Ret til Lande og Riger, fordi hand af dennem een og anden Part lader efter Tiid og Leilighed henhvile u-brugte; mens alleene naar hand dennem icke kand eller vil forsvare, eller og sin Ret til andre afstaar.

Af mindre Vigtighed bliver denne Instance, om nogen imoed Formoedning pro 3tio vilde indvende: Det ingen Restriction for den Grønlandske Handel og Beseigling udi nogen Tractat forhen findes anført: Thi ligesaa lidet seer mand nogen mindste Spor af nogen Accordt endten for Hollændere eller andre, hvor ved nogen Accession skulde kunde vindiceris, og især haver det icke weret giørlig, denne Handel udi deslige Acter endten at indlemme eller vendte, da ingen Magt, som forhen er viist, haver endten i de ældre Tiider toridt tilegnet sig nogen Adgang til et saadant Regale, som endog blev Landets egne Undersaatter formeent, uden særdeelis Kongl. Privilegier; icke heller haver nogen fremmed Handel uden i vore Tider werit paa-anket eller ført til Landets Prejudice, hvis Handlere nu baade voldgiester de gamle Landets Indbyggere og forfordeeler den retmæssige Magtes høye Jura og Colonier. Var dette en rigtig Consequence, forsvandt det heele Grønland, og H. M. fandt da ligesaa liden Ret til Gothaab som Disko Bugt, hvilcket og ydermeere kand sees af General Staatternes seeniste udgifne Placat Ao. 1720, som under det Nafn af Landet ved Strat Davis tilegner sig uden nogen Limitation ligesaa fuld Ret til det eene som til det andet, bewidner og tillige Grønlændernes og de Danskes Beskyldning moed de Hollandske Handlere icke at være løse og uden Grund. Siden hvilken Tiid der og desuden ingen Tractat, deslige Ting angaaende, er stipulerit. Udi alt mister ingen Potentat sine Jura connivendo, men alleene solenniter vel publice cedendo et renunciando.

Allermindst bliver der pro 4to noget Fundamente til Paastand formedelst Hollændernes seeniste brugte Seilladts paa Disko Bugt før eller siden den Tiid, D. M.s Undersaatter 1734 derpaa fæstede Fod og satte Colonie, da ingensteds kand forewiises noget særdeelis eller u-bekiendt Sted af Landet formedelst Hollændernes Beseigling er bleven opdaget eller dennem cederit; men tvertimoed hafde de Bergenske Kiøbmænd /: nafnlig Major Berenfelt og Hans Mathisen :/ fra 1701 fast udi 4re Aar med 2de Skibe beseiglet Landet og udsprede Handlen alt meere og meere, før de paa nogen Sted under Küsterne fornam til nogen Hollandsk Handlere. Skulde og desuden dette prejudicerlige Argument have nogen steds hiemme, vilde de Engelske movere langt større Pretentiones, som forlængst, baade i det 16. Seculo ved Forbisher og Davis, saa og i det 17de ved Hudson haver Landet recognosceret, hvis Nafne endog ved Stræder og Bugter udviiser deres Amindelse: Ja det absurdum blev uforbigiengelig, at naar et Lands Indbyggere ved saa hazar-

derlige Entrepriser aabner andres Øyne paa hvad Fordeel der findes ved deres tilhørende Küster og Lande, de Fremmede da, fordi de tager Moeden efter dennem og samme saa ublue besøger, skulde da og tillige blive Mester og have jus accessionis af og til dennem. In Summa: D. M. /: som forgangen Aar antoeg sig sin Høye Rettes og Landets Handthæfvelse og Defension ved et armerit Skib at udsende, saa frembt nogen deslige Pretext skulde hindre samme videre at fortsætte: / vilde der ved ei alleene ligesom give disse ublue Usurpateurs Tøilen til deris sædvanlig forøvede, skammelige Insolencer end ydermeere at fortsætte, og som tilforn a. u. er forestilled Prøve af deris injurieuse og nærgaaende baade Gierninger /: som ved Nepisinees Colonies Afbrændelse 1731, Grønlændernes endnu dristigere Forurettelse, da de saa vel afvigte som de andre Aar ere berøvede 2 à 3 Hvalfiske aarlig: / og Ord, hvilcke en troe Undersaattes a. u. Veneration forbyder at eftersige. Alt til hans didseiglende Undersaatters Ruin, og som før under de Bergenske skeed er, Hazard baade for Mord og Overlast, samt de vilde Folckes Afspenstighed og Frafald, naar de seer sig opholdede ickun af blotte Løffter og Ord uden videre Effect og Beskiærmelse. Endelig det gandske høypriiselige Verckes totale Undergang, der nu saa vel var anlagt og allereede saa vit dreven til Guds Ære, D. M.s Gloire og Fæderne Landets ufeilbare Fordeel i sin Tiid, allerhelst da Disco Handel for det første og i verende Tiid, naar den ret blef soutinerit, er en af de sterckeste Støtter til Vercket at facilitere og de paagaaende Omkostninger at bestride. Alle disse foranførte Motiver vil ieg a. u. haabe, D. K. M. finder saa pondereuse, at et lidet armered Fartøyt betimelig og først in Martio a. n. vorder beordred at henseigle til Grønland for at precavere ald saadan og anden ellers befrygtende Ulempe, og skulle D. M. end icke a. n. finde for got at forbyde de fremmede Handelen over alt med Grønlænderne, efter den Eyendoms Ret, D. M. alleene har og u-disputerlig kand vindicere sig, hvilcken de Fremmede og aldrig understaar sig at paaancke, de dog maatte tilholdes, icke at handle paa 15 Miille nær Colonierne, som enten allereede er, eller her efter vorder anlagde, ey heller ud for Coloniernes Grændser komme Landet nærmere end 2 Miile.

I. Severin.

Kiøbenhavn d. 21te Ianv. Ao. 1737.

Økonomi- og Kommercekollegiets Journal A. 1737, 366.

175.

1737, 1. Februar. Kong Christian VI. til Rektor og Professorer ved Universitetet at give Meddelelse om, hvor mange Personer nu og i Fremtiden kan nyde Kommunitet og Regens, samt hvilke Stipendier de kan faa.

Eftersom Os Elskelige Præses og Tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo, efter Vores a. u. Befaling i Anledning af Jacob Severin, Kiøbmand i Vores Kongl. Residentz Stad Kiøbenhavn, saavel som Præsten Hans Egede deres indkomne a. u. Memorialia anl. den Grønlandske saavel Handel som Mission, haver indsendt til Os deres a. u. Betænkende over samme Memorialers Indhold saa vidt Missionen vedkommer, og Vi der af have erfaret, hvor høyt fornøden det er, at alle de, som ville lade sig bruge til Grønlændernes Omvendelses Verk, maatte i det ringeste tilforn anvende et Par Aars Tid paa Sproget at lære, førend de vorder til Grønland forsendte, paa det de strax ved Ankomsten kunde giøre Tieneste til Grønlændernes Underviisning, og de accorderede Aar ikke uden Nytte skulle henbringes, derfor Vi og a. n. have fundet for got, at ville her lade indrette et Seminarium af Studentere, der kunde til Missionarier i Grønland oplæres, hvilke mi dlertiid kunde forsynes med Kost paa Communitet, Cammer paa Regentzen

og eendeel de smaa Stipendiis; og til den Ende er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I Os med det forderligste a. u. tilkiende giver, hvormange Personer der nu strax eller i Fremtiden kand nyde Kost og Værelse, og hvad ellers for smaa Stipendia de, som forberørt er, kunde nyde, til videre Vores a. n. Resolution.

Fredericksberg den 1. Februarii 1737.

Sjøell. Miss. 1737, 50.

176.

1737, 8. Febr. Kong Christian VI. til Missionskollegiet at antage sig Missionsvæsenet i Grønland og paatage sig Oprettelsen af et Seminarium Grønlandicum.

Efter at I efter Vores a. n. Befaling haver foretaget Eder saavel den fra Kiøbmanden Jacob Severin til Os indkommen a. u. Memorial af 30. Novembris sidstleden, som og Præsten Hans Egedes Memorial af 20. Octobris nest tilforn anlangende den Grønlandske Handel og Mission, og af samme deres Memorialer de fornemmeste Momenta saa viit Missionen concernerer, paa det nøyeste haver overveyet, er Os Eders a. u. Forestilling derom af 15. Januarii nestafvigti a. u. bleven refereret, hvoraf fornemmes, at de begge, baade Jacob Severin og Præsten Hans Egede, anføre det som den største Vanskelighed for Missions Verket, saavel som for Handelen i Grønland, at Sproget er saa tungt, og saa faa Hielpe Midler til at lære det, at de didsendte Missionarier paa et Par Aars Tiid neppe kand fatte saa meget deraf, at de kand forstaae Landets Indbyggere, da deres Underhold dog imidlertid koster store Penge, og naar de endelig har lært og komme saaviit i Sproget, at de kand tale til nogen Nytte med Grønlænderne, er den dem accorderede Tiid expireret, saa de siden heftig attraaer, med første Leilighed at komme hiem igien, og for at hæve denne Vanskelighed og fremme Guds Ords Indgang hos de arme Hedninger, gaar baade Severins og Egedes Forslag derpaa ud, at den nu her værende Præst Egede kunde her i Forveien præparere cendeel dertil villige og beqvemme Subjecta, hvilke, naar de først hafde fattet det Grønlandske Sprog, siden med større Frugt kunde forrette deres Embede iblant Hedningene, hvortil da behøvedes:

1) Et Seminarium af Studentere, der kunde til Missionarier i Grønland oplæres, hvilke imidlertid kunde forsynes med Kost paa Communitetet, Cammer paa Regentzen og eendeel af de smaa Stipendiis.

2) Ligeledes et Seminarium af unge Folk, der med Tiden til Handels Betienter og Catecheter i Grønland kunde bruges, og ved deres Hiemkomst employeres, hine til verdslige, disse til smaa geistlige eller Kirke Betieninger, hvortil Egede meener, de hurtigste iblandt Drengene Børnene i Vaysenhuuset kunde bruges.

Hvilke begge Slags Seminarister skulle til det Grønlandske Sprog veyledes og til Tienesten præpareres af Præst Egede, og i sin Tiid enten med eller efter ham af hans Søn, nuværende Missionario Povel Egede, som skal være endnu habilere i det Grønlandske Sprog, og som 1738 agter sig hiem igien, siden hans Tiid da er ude. Præsten Egede tilbyder sig hertil og selv at tiene ved sligt et Seminarium for nødtørftig Underholdning for sig og sine, og meener derhos, at der behøves 10 Catecheter i Landet paa hver Colonie, samt tvende Missionarier, hvilke, naar hver Catechet efter Egedes Forslag tillagdes i aarlig Underholdning 50 Rdr., og efter Severins Erklæring 66 Rdr. 4 Mk. foruden Proviantens Transport, bedrager sig til 500 Rdr. eller 1000 Slettedlr., saa at, om enhver Missionarius kunde nøyes som nu med 150 Rdr., i alt vilde Missionens Bekostning dog paa 4 Colonier beløbe sig til 3200 Rdr. aarlig, men ellers vel til 4600 Rdr. Og som I ved disse, baade Jacob Severin og Præsten Egedes Forslage til det Grønlandske Missions Væsenets

Befordring a. u. erindre adskillige Poster, saa give Vi Eder hermed ved en hver Post især Vores a. n. Resolution saasom:

1) Forestille I, at det Grønlandske Missions Væsen hidintil ey har været Collegio de Cursu Evangelii promovendo egentligen anbefalet, hvorfore det ey hellere med Missionariorum Valg, Instruction og Udsendelse har haft at bestille, men saavel Præst Egede er af egen Drift, dog med a. n. Approbation, reist derhen, og de nu i Grønland værende Missionarii er af Kiøbmanden Jacob Severin selv antagne, og skulle Vi nu a. n. behage, at den Grønlandske Mission under ovenbemelte Collegio skulle sortere, udbede I Eder derover Vores a. n. Befaling og Instruction, til Eders Authorisation og a. u. Efterretlighed; saa er angaaende denne Post hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Collegium de Cursu Evangelii promovendo efterdags ogsaa skal antage sig Missions Væsenet udi Grønland, og haver I til den Ende at forfatte en Instruction til Collegii Efterretning, hvilken I til Vores nærmere a. n. Approbation og Gotfindende haver at indsende.

2) Finde I ogsaa, at Missionen i Grønland ved Sprogets Vanskelighed meget hindres, helst Landet er saa kold og skarpt, at Missionarii ey vel kand udholde der, som i Indien, mange Aar efter hinanden, og eragte I det derfor til Missionens Befordring tienligt, om her paa Stædet saadant et Seminarium kunde indrettes, hvorved Missionarii forud til nogen Færdighed i Sproget og til en fornøden Kundskab om Folkets Sæder, Hovet Feil og den rette Maade at vinde dem, kunde præpareris. Thi have Vi a. n. funden for got, at der kand giøres Anstalter til at indrette det foreslagne Seminarium Gronlandicum.

3) I den Henseende formeene I a. u., at et Seminarium af Studenter kunde indrættes, som paa Regentzen kunde ligge under en aparte Inspection. Og som I derhos have indstillet, om ikke Universitetets Erklæring derom først maatte indhæntes, saa have Vi under den 1. Februarii nestafvigst a. n. befalet Rector og Professores ved Universitetet, at de med det forderligste give Os tilkiende, hvor mange Personer der nu strax eller i Fremtiden kand nyde Kost og Værelser, og hvad ellers for smaa Stipendia dem kunde forundes, og ville Vi da om hvad de i saa Maade skal nyde, nærmere a. n. Anordning gjøre.

4) Ang. Vaysenhuus Børnene, da referere I derom, at paa nærværende Tiid er ikkun gandske faae af den Alder og de Egenskaber, at af dem kunde ventes, at de i et Par Aar kunde lære saa vanskeligt et Sprog, saaledes, at de derudi kunde tiene baade til gode Cathecheter ved Missionen og Betienter ved Handlingen, heldst siden de efter den a. n. Anordning ey kand blive i Vaysenhuuset længere, end til deres Alders 17de Aar eller i det høyeste 18de Aar, og var det end og at befrygte, at de formedelst Ungdommens Ustadighed og vedhængende Barnagtighed maatte tilføye Missionen meere Skade end Fordeel, og I derfor ey kand forsikre, at mange af Vaysenhuusets Dreng og allermindst en Snees dertil med nogen Forhaabning af Fremgang kand bruges, men saa mange som dertil tiene, skal og dertil anholdes; dog formeene I, at det derhos var nødigt, at saadanne Børn skulle forblive nogle Aar over den i Fundatzen foreskrevne Tiid i Waysenhuuset, indtil de kunde eragtes beqvemme til saa vigtige Forretninger, som de viit omkring iblant en blind Nation og oftest uden nogen Missionairs Tilsyn skal besørge; og er Vores a. n. Villie derom, at hertil kand bruges saa mange som af Vaysen-Børnene dertil duelig ere, og kand samme der i Vaysenhuuset nogle Aar længere forblive, indtil de med nogen Nytte kand employeres.

5) Som I og a. u. erindre, at siden med denne saavel Missionariers som Catecheters Præparation 2 à 3 Aar nødvendig vil medgaae, ingen Nytte deraf kand ventes, forend Severins Octroy er til Ende, og paafølgelig den paa dennem anvendte Fliid og Bekostning ville være spildt, om Vi ikke selv det Grønlandske

Verk os ville antage, saa give Vi Eder derpaa tilkiende, at naar Severins Contract er ude, og nye Contract med ham skal oprettes, og han da ikke vil paatage sig aarlig at udrede og besørge alle de paa Missionen i Grønland udfordrende Omkostninger, efter de Conditioner, ham da kand blive proponeret; da ville Vi selv antage Os dette Verk, og Missionen da, efter Vores Eder herved tilkiende givne a. n. Intention, at skal paa Vores Bekostning besørges, men indtil den Tiid alleting dertil præpareres.

6) At der behøves en bestandig Fonds, saavel til Præsten Egedes Underholdning og Salarium, som til Seminarii øvrige Omkostninger, da Egede neppe skal kunde med sin Familie subsistere i Kiøbenhavn af mindre end 2 à 300 Rdr., helst hand i denne Station ey kand vente ringeste Tilskud af nogen Slags Accidentier. Seminaristerne kunde vel soulageres med Kost paa Closteret og Værelser paa Regentzen, ligesom de forhen til den Nordlandske Mission destinerede Candidater har været accorderet og virkelig anviist, dog saa, at de alle maatte være samlede i een Inspection paa Regentzen, men derhos sees ey, hvorfra de øvrige behøvende Ting: Varne, Bøger, Papiir, Klæder, skulle tages; thi den Forhaabning, som Præsten Egede gjør sig om fromme Christnes Hielp, skal ey være at regne paa i Tiiden og heelt mislig, om den vilde forslaa til de første Aaringers Fornødenhed, siden Publicum af den Grønlandske Lotterie og den Grønlandske Skat er saa slet fornyet. Det eeneste, som I a. u. siunes dertil rimeligst, er Overskuddet af den Norske Missions Casse, som nu skal beløbe sig omtrent 3100 Rdr. men som deraf aarlig ey spares meere end 200 Rdr., saa kand Seminarii og Præsten Egedes Bekostning langt fra ey dermed stoppes, ey heller kand Cassens i adskillige Aar samlede Beholdning dertil gandske anvendes, at det fornødne ey skulle fattes, om enten en eller anden Nordlandske Kirke ved ulykkelig Hendelse skulle tage Skade, eller Cassens Revenuer og Tiendernes Forpagtninger formindskes, som da først af denne Fonds vilde erstattes. Men hvad af denne Casses Overskud efter Eders a. u. Tanker kunde tages, vilde være een Hielp paa nogle Aar, ifald vi det selv a. n. skulle befale, thi ellers er det, efter den Nordske Missions Casses Fundatz Eder ey tilladt, een Skilling deraf til andet Brug, end Fundatzen foreskriver, at anvende. Thi give Vi Eder angaaende denne Post hermed tilkiende, at Vi a. n. vil give i disse Aaringer indtil Contracten med Severin er til Ende, 500 Rdr. aarlig, som begynder med dette Aar, og siden, naar Missionarii og Catecheter lønnes af Missions Collegio, endnu aarlig 1000 Rdr., som gjør siden 1500 Rdr. hvert Aar, og skal Præsten Hans Egede af disse Penge nyde fra dette Aars Begyndelse 300 Rdr. aarlig, hvorimod han haver i alle Maader under Collegii de Cursu Evangelii promovendo Direction at sørge for disse Seminaristers Underviisning i Sproget og alt, hvad der til deres Missionairs Embede i Grønland særdeelis udkræves. Om disse Fonds ey skulle tilstrekke, kan Overskuddet af den Nordske Missions Casse ogsaa med dertil employeres, saa meget der af, som den Norske Mission kan med Sikkerhed undvære.

7) Forestille I, at endnu anseeligere aarlige Udgifter vil udkræves til, saa mange Missionarier og Catecheter i Grønland selv at underholde og salarere, thi omendskiøndt Tallet ey strax behøves at være saa stort, som Forslaget lyder, Severin og formeener, at Catecheterne med alle kunde spares, saa snart Grønlænderne selv vare i Christendommens Grund vel underviiste, saa kand dette dog ey ventes saa snart og neppe i een Generations Tiid, og om det end kunde ventes, ville der dog bestandig udkræves en Summa af 800 à 1000 Rdr. aarlig til Missionarier alleene, og nu for Haanden langt meere. Kiøbmanden Severin skal vel efter hans Contract være pligtig at salarere Missionarierne i den Tiid, hans Octroy varer: men hans Erklærings 3die Post viiser, at hand neppe resolverer sig til videre,

end saa mange at underholde, som hand ved Contracten har regnet paa og virkelig sendt over til Landet, og førend nogen Nytte af dette foreslagne Seminario kand ventes, er hans Octroye til Ende, da det er uvist, om Severin fremdeeles kunde have Lyst derved at forblive, ey heller skal af Severins Memorial kunde skjønnnes, at Handelen selv indbringer saa meget, at deraf baade Negocens og Missionens fornødne Omkostninger med Vished kunde ventes, med videre Eders a. u. Forestillings Indhold. Saa give Vi Eder herom tilkiende, at Vi Missionariers og Catechetes Tal a. n. overlade i Fremtiden til Eders Skionsomhed, saasom Vi a. n. holde Os forsikkrede, at I derfor med ald optænkelig Fliid og Nidkierhed søрге. Men skulle denne Mission og dette Seminarium imod Forhaabning finde saa mange Vanskeligheder, at det ey kunde have den forønskede Fremgang, da cessere de a. n. dertil givne Fonds.

Frederichsberg den 8. Februarii 1737.

Sjæll. Miss. 1737, 60.

177.

1737, 13. Februar. Hans Egede ansøger Kongen om Lønforbedring.

At D. K. M. saa a. n. har anseet min a. u. velmeente Forslag till dend Grønlandske Missions Fortsettelse, erkiender ieg med a. u. Tachnemmelighed, ønskende af Hiertet, D. K. M.s glorieuse Nidkierhed for Christi Riges Udbreedelse motte fremdelis kronis med Lycke og Velsignelse af Himmelen og Selfv D. K. M. med Kgl. Arfve-Huus derfor i Naade af Gud dend Allerhøyeste være betencht!

Ellers fordrister ieg mig her hos i a. u. Ydmyghed endnu at foredrage min egen Nødtørfft, saasom mig af H. Exc. Hr. Geheime-Raad von Holstein ochsaa er n. betydet, at D. K. M. har a. n. forordnet till min Subsistence ved den Tieniste, ieg her till dend Grønlandske Mission kand gjøre, 300 Rdr. aarligen, hvorfor ieg ock vell gandske a. u. tacher. Men, Allernaadigste Konge, optag iche i Unaade, at ieg imod min Villie er forarsaget, a. u. at melde, at ieg med samme 300 Rdr. her paa dette kostbahre Sted umuelig kand udkomme. Thi naar først till Huus-Leye og Ildebrand i ringiste afaar 100 Rdr., saa bliver ichun tilbage 200 Rdr., af hvilche ieg self 5te skal tage baade Føde og Klæder. Om ieg ichun tillegger enhver Person af os 1 Rdr. om Ugen/: under hvilchet ingen her i Kiøbenhavn till Skichelighed kand blive spiset og forpfleget :, da beløber det sig dog for et Aar til 260 Rdr., og at der udkrævis ligesaa meget till Klæder som til Føden, besynderlig paa dette Sted, befinder nock enhver, som til Sømmelighed maae klæde sig og sine. Saa lenge ieg har været udi Grønland, var mig a. n. forundt 300 Rdr. aarlig og der till med frie Fortæring af de almindelige Proviant-Sorter, som till Landet blev sendt, sampt Huus-Værelser og Ildebrand for mig og min Familie, som och alle de andre baade Præster og Betientere har nødt det samme og endnu nyder. Vell tilstaaer ieg a. u., at ieg af de 300 Rdr. har aarligen kundet oplægge og erøvrige 100 Rdr. som Overskud over min Nødtørfft og saaledis nu have haft noget till gode at subsistere ved i nærværende Tid, men Omstændighederne har været saaledis for mig, at ieg det iche har kundet gjøre, men till andre Ting det overskydende har mott employere, thi foruden at ieg næsten udi 3de Aar paa egen Bekostning, efter at ieg 1718 forloed mit Kald udi Nordlandene, har mott opholdet mig udi Bergen, førend ieg fick persuaderit nogle af Kiøb Mændene der sammesteds till at assistere mig till dend Grønlandske Handels Foretagelse, har ieg vel, for at encouragere dem der till, self mott gjøre Begyndelsen og fra 1721 till 25, da Compagniet igien sagde sig af med den Grønlandske Beseigling, af min a. n. til-

lagde Salario contribuierit der till 8te à 900 Rdr., som ieg med Directeurernis Qvitteringer kand a. u. beviislig giøre, hvorforre alt ieg iche har nødt mindste Skilling till Vederlag. Siden nemlig fra 1728 har min Søn ligget her nede i Kiøbenhavn till hans Studeringers Fortsettelse udi 6 Aar og imidlertid til egen Nødtørfft saavel som i Informatorum Belønning af min Salario aarligen nødt 200 Rdr. og meere, og ieg self med min øvrige Familie mott hiulpet os paa minagerligste Maader. Her af kand D. K. M. a. n. fornemme, at ieg intet har kundet legge mig til Gode og erøvrige. Havde ieg iche i disse 2de sidste Aar, ieg var udi Grønland, minagerit noget af min Salario /: skjønt samme var iche ret meget og har ey vidt kundet streche :/, da havde ieg siden Ankomsten her mott creperit, men ieg har och her foruden mott satt mig udi Giæld hos Gotfolck over 300 Rdr. Allernaadigste Konge! Det er jo ichun dend blotte og bare nødtørfftige Underholdning for mig og mine, ieg a. u. søger, thi var mig om en for Verden anseelig Promotion og Belønning at giøre, da vilde ieg a. u. forestille D. K. M., hvor høyt ieg fra Begyndelsen har ladet mig det Grønlandske Dessein været angelægen, og hvad ieg der over har tapt og forliist, hvad Møye, Færlighed og andre store Incommoditeter ieg saa mange Aar med mine har udstaaet, og haabe a. n. Soulagement. Men at saadant aldrig har været, eller endnu er mit Øye-mercke, er iche allene dend Alviidende Gud self bekiendt, men ieg haaber och a. u. i Gierningen at have beviist, at ieg aldrig har søgt min egen Nøtte og Fordeel viidere, end til blotte Nødtørfft. Lever derfor i dend a. u. Tilliid, at D. K. M. iche lader mig med Mine liide Nød paa dette Sted, men at ieg i Faveur af D. K. M. a. n. Løffter for 2 Aar siden ved H. Exc. Hr. Geheime-Raad og øvrige gunstige Herrer udi Missions Collegio med sønderlig Underholdning bliver a. n. forsiunet. Og som ieg, som før a. u. meldt, siden Ankomsten her har mott satt mig i Giæld hos Gotfolck for Klæder og Føde, forhaaber ieg ock a. u., at D. K. M. er saa naadig imod mig, at min Salarium maae tage sin Begyndelse fra dend Tid, ieg kom her til Stædet, som var d. 23. Septembr. og mig nu forud blive a. n. forundt, at bekomme, for saa vel at fornøye og betale dem, som mig creditorit haver, som och self at have noget at leve af. Nest dend Allerhøyestes Bistand vill ieg befitte mig paa, at dend høye Naade og Velgierning, som baade mig og det Grønlandske Dessein bliver a. n. beviist, skall iche være forgieffvis anvent, men, saa lenge dend gode Gud forunder mig Helbreed og Livet, saaledis udrette den Tieniste, som ieg nu a. n. bliver beskichet till, at Guds Navn maae æris og helliggioris, og D. K. M. der over glædis og fornøyes, som saaledis for Guds Ansicht a. u. forsichris af D. K. M.s etc.

Hans Egede.

Kiøbenhavn, d. 13. Februarij 1737.

Med Johan Ludvig Holsteins Haand:

Som Severin ingen anden skikker til Grønland i Egedes Stæd, saa kand hand meegeed vel lønne ham indtil Aarets Udgang, hvor Egedes Løn efter a. n. Resolution begynder af de Missionen aarlig tillagde 500 Rdr. Desuden vil H. M. af sær Kongl. Naade og til Opmuntring for andre, som giver sig til dette Værk, tillegge ham endnu aarlig 200 Rdr. af den Nordske Postcasse, hvorom der gaar Ordre til Rente Cammeret.

Egh. Indlæg til Sjæll. Miss. 1737, 118.

178.

1737, 15. Februar. Christian VI. til de Deputerede for Finanserne, at der til Missionskollegiet aarlig skal erlægges 1500 Rdr. af den Norske Postkasse.

Eftersom Vi ved Vores til Os Elskelige Præses og Tilforordnede udi Collegio Cursu Evangelii promovendo under den 8. Februarii nestafvigte a. n. ergangne Rescript haver a. n. givet til den Grønlandske Mission udi disse Aaringer indtil Contracten med Kiøbmanden Jacob Severin er til Ende, aarlig Femhundrede Rigsdaler, som med dette Aar skal tage sin Begyndelse, og siden, naar de 2000 Rdr. efter Contracten med Severin cesserer, og Missionarii og Catecheter skal lønnes af Missions Collegio, endnu aarlig 1000 Rdr., som gjør siden 1500 Rdr. hvert Aar, og Vi a. n. ville, at samme Penge skal betales af den Nordske Post Casses Revenuer, saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I den Anstalt gjør, at disse Penge saaledes aarlig som ovenbemeldt er, af Vores Nordske Post Revenuer vorder erlagt og betalt til fornevnte Præses og Tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo imod behørig Qvittering.

Frederichsberg den 15. Febr. 1737.

Sjøell. Miss. 1737, 72.

179.

1737, 8. Marts. Kong Christian VI. tilskriver Rektor og Professorer ved Københavns Universitet, at de Grønlandske Seminarister skal nyde Kost og Værelser paa Kommunitetet og Regensen.

Af Eders a. u. Memorial af 26. Februarii nest afvigte er Os a. u. bleven refereret, hvad I udi Anledning af Vores, til Eder under den 1. Februarii nest tilforn a. n. ergangne Rescript angaaende hvormange Personer at det Seminario, som Vi a. n. ville lade oprette til Missionarier i Grønland, nu strax eller i Fremtiden kand nyde Kost og Værelser paa Communitetet og Regentzen og hvad ellers for smaa Stipendia, de kunde nyde, a. u. haver forestillet. Og som Vi af Eders derhos indsendte tvende Fortegnelser, den første paa hvormange Alumni der findes udi Communitetet og Regentzen, hvis Tiid til 1738 Aars Udgang expires, haver fornummen, at til samme Aars Udgang kand ventes 21 Pladser ledige paa Communitetet og 18 Pladser paa Regentzen med videre Eders Forestillings Indhold derom, og den anden Fortegnelse paa de til fattige Studentere aarlig uddeelede smaae Stipendia, ialt 14 fra 27 Rdr. til 4 Rdr., hvilke alle ere destinerede og givne, hver til sit Brug og visse Familier at uddeele, eller til visse Skolers Discipul at nyde, og hvorved I indberette, at Professorerne ingen Frihed have at disponere over disse Stipendia anderledes end Fundatzerne tilholder; derfor I derhos indstille dette med alt øvrige til Vores a. n. Resolution og Velbehag. Thi give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi a. n. ville, at de Studiosi, som nu nyde Kost paa Communitetet og Kammer paa Regentzen, og af Vores Collegio de Cursu Evangelii promovendo til Grønlandske Seminarister maatte antages, saalænge skal beholde samme Beneficia, som de i det Grønlandske Seminario til Missionens Tieneste i Grønland præpareris. Og om ey saa mange, som til Missionen behøves af de nu værende Alumnis paa Communitætet og i Regentzen skulle findes dertil villige og bekvemme, at da imod 1738 Aars Udgang i det seeniste, og ligesom imidlertid Pladserne vacante vorder, saa mange Grønlandske Seminarister, som Os Elskelige Præses og Tilforordnede i ovenbemelte Collegio de Cursu Evangelii promovendo nødig eragter, og i det mindste 4 sammesteds skal til Kost og Cammer antages og paa

Regentzen blive under een Inspection for sig selv, samt dermed saalænge continueres, som det Grønlandske Seminarium vedbliver, saa og, at de af Eder foreslagne smaae Stipendia Brochmanni, Justinum og decollatæ Virginis, hvorover I eragte at kunde disponere, bemelte Seminarister frem for andre tillægges, om de ere saaledes skikkede, som Fundatzerne medføre, hvoraf I have at meddeele Collegio de Cursu Evangelii promovendo rigtige Copier til dets Efterretning.

Sjøll. Miss. 1737, 141 a.

Friderichsberg den 8. Martii 1737.

180.

1737, 8. Marts. Hans Egede til Kongen. Takker for dem ham beviste Naade, gentager sit tidligere Forslag til Østerbygdens og den derværende norske Kolonis Genfindelse og erklærer sig villig til at gaa derop ved Hjælp af privat indsamlede Midler.

I a. u. Ydmyghed nedlegger ieg dette for D. K. M.s Fødder som en a. u. Tachsigselse for dend høye Kgl. Naade og Velgierning, som baade mig og det Grønlandske Dessein er a. n. bleven beviist, saa vell i a. n. at forsiune mig og mine med nødtørftig Underholdning paa dette Sted, som ock at gjøre a. n. Anstalter till dend grønlandske Missions viidere Fortsettelse. Nu ønsker ieg a. u. intet heller, end at ieg saa i Gierningen kunde udviise min a. u. Tachnemmelighed for D. K. M.s Naade og min velmeente Iver for min Guds Ære, som ieg gierne vilde. Ved Guds Naade vill ieg dog gjøre, hvad ieg kand og ved Nærværende a. n. gjorde Anstalter beviise min Troeskab og Flittighed till D. K. M.s a. n. Fornøyelse.

Ellers kand ieg her hos icke a. u. forbigaae at igientage min nest forhen a. u. gjorde Forslag til Østerbygd's Recognoscering paa Grønland og aabenbare mine a. u. Tancher derom: Nemlig, at hvis der kunde tilveyebringis saa stor en Capital, at saadan Recognoscering till Gafvns kunde foretagis, da vilde ieg, efter den Conduite, som Gud har givet mig, og den Erfarenhed og Opliusning, som ieg a. u. prætenderer frem for andre nu at have, saa vell om Grønlands Beskaffenhed, som beste Maade og Maneer at sette forermelte udi Verck, self a. u. paatage mig saadan Expedition at foranstalte og udgiøre. Det kand hverchen a. u. ventis og begieris, at D. K. M. self skulle a. n. meere contribuere till det Grønlandske Dessein, end som hidindtill er a. n. skeed, saasom det allerede udgiør en anseelig Penge. Men min a. u. Forslag gaaer derhen, at mig ickun a. n. maae blive tilladt at søge godvillige Christne derom, at de efter eget gode Hierte og Tycke ville till dette Deseins Udførelse noget contribuere. Jeg haaber vist, at dend almæchtige Gud endnu som altid tilforn skall lade mig finde Indgang till Christindede Folckets Hierter, som gierne ønske og seer Guds Riges Befoedrelse, saasom ieg ock saa meget meere størchis i dette Haab, efterdi mig er betydet, at end ock fornemme Folek uden Riget er meget for at maae viide noget om Grønlands, særdelis Østerbygd's og dend der værende Norske Colonies Beskaffenhed. Allernaadigste Konge! Jeg veed, det er min Pligt, at anvende det Pund, som Gud har betroet mig, till hans Ære og mine Næstis Nytte, og anderleedis anseer ieg icke dend Lyst og Kierlighed, Gud har givet mig i mit Hierte till Grønlands Opkomst, end som en Paamindelse, at ieg schall stræbe efter at faae satt i Verck, hvad ieg self føler og finder. Gud, som kiender Hierter, veed, at ieg hermed hvercken søger Ære eller Belønning af Menisken, som slet intet kand gavne mig, men det er mig Belønning nock, om ieg maae see Guds Rige befoedret. Hvad ydermeere ieg her om kand have a. u. at errindre, skall skee for Missions Collegio, hvis Raad ieg i alle mine Foretagende

u. vill bruge og følge. Gud lade Kongen leve! at hand maae see Sin Lyst paa Guds Kirckis Udbreedelse udi Sine Lande og Riger! Som a. u. ønskis af

Kiøbenhavn d. 8. Martii 1737.

Hans Egede.

Paaskrift med J. L. Holsteins Haand: Hr. Egede har at adressere sig til Coll. de C. E. P., som kand fornemme hans Forslag, og siden derom referere til nærmere a. n. Resolution. Cons. paa Fr.berg Slot d. 22. Mart. 1737. Egh. Sjæll. Miss. 1737, 29. Marts, Nr. 174.

181.

1737, 15. Marts. Kong Christian VI. udsteder Instruks for den kommanderende Officer paa den til Grønland opsendte Fregat »Blaa Heyre«.

1.

Med første føyelige Vind søger hand Disko Bugt udi Vort Land Grønland, hvor hand anløber Klocke Huck, Maklykout og Sandbay og der advarer de Hollandske Handlere under Straf af Confiscation, at de entholde sig fra ald Handel med de Grønlændere, som boe 10 à 15 Miile nær den anlagde Kongelige Danske Colonie Christianshaab udi Viere Bay, beliggende paa 68 Gr. 34 M. /: hvilket bereignes Nord efter fra Colonien til Sorte Fugle Bay og Synden for Colonien den heele Sydost Bugt med underliggende Øer, Grønne Ejlænderne inclusive :/ og ligeledes continuerer langs Landet Syden og West for Christianshaab til Boncke Bay og saaledes holder alle Baade-Havner og Øer udi forbemelte Distance fra Colonien fri for fremmede Handlere.

2.

Skal hand advare alle de fremmede Handlere, saavel som alle forrekomende Hvalfisk-Fangere under liige Straf at entholde sig fra at berøve Grønlænderne over alt, saavel udi Disko Bugten som heele Grønland, endten af Spek eller hvad Fisk de selv kunde fange og skyde, som det er stridigt ikke alleene imod Vores Absolutum Dominium, mens end og mod ald Folke Rett, ja end og Hollænderne derudi overtræder det af de Heeren Statens udgivne Placat af 1720, som herhos følger til a. u. Efterretning.

3.

Skal hand soutinere Coloniens Handels Skibe eller Fartøyer, i Fald de uden for berørte Distance maatte skee nogen Overlast af de fremmede. Skulde nogen efter given Advarsel ikke vilde adlyde, haver Capitain Lieutenanten hannem at uddrive af forbemelte Distance, og dersom de berøver Grønlænderne, da skaffe dem igien det dennem i saa Maade er borttaget, dog at Capitainen ved ald dette nøye paaagter, at ey noget af de, Hollænderne selv tilhørende Effecter røres eller dem skeer Molest i nogen Maade, naar de ey udi de forberørte trende Poster opsetter sig imod de dennem givne Advarseler, saa de ey med Føye kand have Aarsag at klage.

4.

Saaleedes skal hand holde det krysende saalenge som Handelen og Fahrten der varer, og den hannem medgivne Proviant det vil tilstæde, og siden dernest til Kiøbenhavns Rhed at retournere.

[Slutningsbemærkninger om Salutation og Vimpelføring].

Friderichsberg, den 15de Martij 1737.

Orig. i Pakken: Dok. eft. Kapt. Wodroff 1735—51. Søetatens kgl. Resol. 1737, 97.

182.

1737, 29. Marts. Christian VI. til Missionskollegiet, at afgive Betænkning om Hans Egedes Plan til Østerbygdens Recognoscering af 8. Marts.

Hvad Præsten Hans Egede ved en hans til Os indgivne a. u. Memorial af 8. Martii nestafvigte, ang. et hans Forslag hand haver udi Tanker, a. u. at ville aabenbare om Østerbygds Recognoscering paa Vort Land Grønland, da hand siger sig derom frem for andre at have den Erfahrenheit og Oplysning, saadan Expedition at fore anstalte og i Verk sætte, a. u. haver forestillet, det kand I af hosfølgende Copie af samme hans Memorial selv udførligen see og erfare. Og som Vi a. n. have resolveret og ladet ham til kiende give, at hand sig med saadan hans Forslag til Eder haver at adressere, saa er Vores a. n. Villie og Befaling, at naar fornevnte Hans Egede sig hos Eder til den Ende anmelder, have I da samme hans Forslag at fornemme, og Os saa siden derom Eders a. u. Relation og Betænkende til videre Vores a. n. Resolution at tilstille.

Friderichsberg den 29. Martii 1737.

Sjæll. Miss. 1737, 174.

183.

1737, 13. April. Jakob Severin til Kongen om Lønningen af de grønlandske Missionærer.

Da ieg afvigte Uge virkelig var i Begreb med at udarbeide en Plan for samme D. M. a. u. at insinuere angaaende en nye Colonie paa 60° og det syderste af Grønland mod Cap Færvel, som formodentlig skulde være D. M. til allerstorste Behag, Gloire og Revance i Tiiden, ved der at oprette som en Espece af en Stapel Sted og næst Guds Bistand bane Veien til dend saa længe forønskte Øster Bygd og de rætte gamle Norske Grønlænders /: forhaabentlig der endnu værende :/ Boeliger, hvilke de Høisalige Konger, D. M.s høyloflige For-Fædre, med saa stoer der paa Tiid efter anden anvendte Bekostninger forgiæves har forsøgt at opdage, men ieg næst Guds Hielp allerede haver giort mig forvisset om samme D. M. a. u. at kunde overleveret, saa fremt ey dend fatale Død ved Gothaabs Colonie hafde primo limine forrykt mit Desein, blev ieg i yderste Maade surpreneret og bedrøvet over D. K. M.s mig tilstillede a. n. Ordre af 5te hujus, som a. n. befaler mig at lønne Præsten Hr. Hans Egede med behøvende Forflegning til afvigte Aars Udgang, paa Fundamente efter allerhøist bemældte D. M.s a. n. Befalings lydende: *Fordi* ieg Ingen anden skicher til Grønland i Egedes Sted.

Allernaadigste Konge.

Dend første Skade, ieg mind ald Forventning tog ved Grønland, var fast utaalelig; denne, endskiønt ulige mindre, kunde dog drage de Svitte efter sig, som i Tiiden vilde blive mig end mere fatale: Thi det, som i alt mit Tab skal encouragere mig til at arbeide med Lyst og uden Frygt for total Ruin, bliver, næst Gud, eene D. M.s Naade, hvorføre ieg a. u. beder, D. M. a. n. tillader, ieg her med understaaer mig i dybeste Underdanighed at foredrage, det dend Forestilling, som har udvirket denne D. M.s a. n. Resolution, icke haver været conform med dend med mig a. n. stipulerede Octroj, thi efter dend var ieg pligtig at sende trende Præster til Grønland, for at lære af Hr. Hans Egede og tilligemed ham at arbeide, hvileket og strax skeede, men icke at sende nogen i hans Sted, hvad enten han ved Døden maatte afgaae, eller fra Landet a. n. blive revoceret, for Verckets Fremtarv desto bedre her at befordre, hvileket nu og er skeed, da der med Tiiden

kand ved hans Information blive Mængde af habile Lærere udj det Grønlandske Sprog. Thi et Subjectum at udfinde, som kunde supplere hans vices, hans Søn undtagen, som nu er paa Christianshaab, var *conditio impossibilis*. Icke dis mindre haver ieg dog efter dend unge Hr. Poul Egedes Begjæring, hvilket er tilforn D. M. a. u. refereret, med et af de afvigte Maaned til Christianshaab bortsendte Skibe hensendt en Studiosus, navnlig Niels Rasch, som den ældre Hr. Egede her recomenderede mig, for at lære Sproget og giøre sig beqvem enten til det geistlige eller verslige, ligesom hand siden maatte forefindes, hvilket Octrojen ey obligerede mig til, mens er saaledes en extra Bekostning, som ieg af Kiærlighed for Grønland har paataget mig.

Jeg vidner endnu som til forn baade for Gud og D. M. det ieg haver paataget mig denne møysome og paa mange Maader fra første Begyndelse af anfægtede Entreprise allene for Guds Ære og D. M.s Gloire, og aldrig udi nogen Hensigt til min egen enten Ære eller Vinding, ligesom ieg og denne Tiime staar i Tab ved dend grønlandske Handel. Skulle derfor nogen ved nogen Slags Forestilling formeene sig at have anden eller bedre Indsigt til dets Contrarium, som ieg der ved skulde lucrere, vil ieg gjerne skiencke samme mit Arbeide, naar hand vilde betale mig mit Tab og efter beediget Reigning. Jeg beder derfor end ydermeere i alledybste Underdanighed, at dette a. n. maatte vorde remederet, og ieg der fore, uden vedkommendes Præjudice, befriet, og saa fremt nogen Slags Forestilling det Grønlandske Desein betræffende skulle D. M. her efterdags af nogen a. u. insinueres, samme da maatte til min a. u. Erklæring tilforn a. n. overlades, paa det ingen uformodentlig Resolution skulde alterere enten Deseinet eller mig, og ieg derfor saaledes ved mine møysome Speculationer og meere end hasardeerlige Indskudder samt hidindtil ey mindre anseelig end uventelig tagen Forliis, maatte hver Time versere i Uvished og Frygt irreparabel Skade og Undergang. I det Haab henlever ieg o. s. v.

J. Sewerin.

Kiøbenhavn d. 13. April 1737.

Kanc. Breve, 1737, Nr. 577.

184.

1737, 20. April. Kong Christian VI. til J. Severin, at befordre Chr. Stach tilligemed en anden af de måkriske Brødre til Grønland med første Skib, og ligeledes sørge for deres Transport tilbage samt at paase, at alle direkte Breve fra Brødrene sendes Missionskollegiet til Gennemsyn.

Eftersom Christian Stach, een af de Mæriske Brødre, som næstafvigte Aar fra Vort Land Grønland er hidkommen, haver andraget, at være efter Forlangende af de andre i Grønland værende Brødre hidkommen for at geleide endnu en Broder til Grønland, og naar saa skeer, vil hand selv anden sig igjen derfra hid begive, for ikke med saa mange Persohner at være Colonien besværlig; derhos anholdende, at Vi a. n. ville bevilge, at de begge med første herfra til Grønland afgaaende Skib maatte overbringes, og at fornevnt Christian Stach tillige med endnu en anden at maatte igjen tilbage bringes; Saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Du den Anstalt gjør, at ovenbemelte tvende Persohner og Brødre med det første Skib, som herfra til Grønland afsejler, didhen vorder transporteret, ligesaa, at meerbemeldte Christian Stach og endnu en til ham af samme Brødre igjen med lige Leilighed tilbage bringes, og ville Vi saa ellers a. n. at Du nøye lader paaagte og derhen see, at den Dig til forn givne Ordre, at alle Breve, som disse Persohner og de andre, som endnu ere i Grønland, skriver immediate, skal skikkes til Os El-

skelige Præses og Tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo til deres Eftersyn, førend de videre befordres, vorder efterlevet.

Frederichsberg den 20. Aprilis 1737.

Sjøell. Miss. 1737, 213.

185.

1737, 27. April. J. Severin til Kongen om Transport af Brødrene og deres Gods samt om deres Forhold i Landet.

I a. u. Følge af D. M.s a. n. Villie og Befaling under 20de hujus haver ieg, ei uden Møye, persvadered den til Grønland befragtede Skipper Christian Aubech fra Holstein at medtage, og næst Gud, til Grønland medbringe den Mæriske Broder Christian Stack tilligemed een anden Broder, og med samme Leilighed ligeledes at tilbage bringe bemeldte Christian Stack med een dito Broder, allerhelst da Skipperen efter den forhen udi indeværende Aar giorte Accord længe haver forevendt, det han /: som venteligt :/ ikke sig paa dislige Passagers hafde præpareret, eller til deres behøvende Accomodement og Forflegning hafde forsynet, hvilket og udi de forige Aaringer haver mødt mig som et lige allmindeligt Obstaculum af de andre paa de Tider befragtede Skippere. Og som samme D. M.s a. n. reitererede Resolution end ydermeere tilholder mig, det ieg a. u. skal beobagte den didhen og derfra kommende Correspondence, hvilken ei uden Communication til D. M.s Høystbetroede Præses og a. n. Tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo, for samme at eftersee, maa passere, altsaa maa ieg i dybeste Underdanighed referere, at siden den Mæriske Broder Christian David udi Aaret 1735 hiemkom, og derpaa i næst afvigte Aar den nu bortgaaende Christian Stack ligeledes tilbage fulgte, er ingen af deslige Breve eller Correspondencer nogen af mine Skibsfolk betroede, og derfor ikke haver kundet forekomme mig, som det nu og vil ligeledes arrivere ved og formedelst de udi dette Aar /: om Gud vil :/ tilbage gaaende Brødre. Maa ieg dessen Aarsage i allerdybeste Underdanighed forespørge mig, hvorledes ieg mig ved disse meerbemeldte Brødres Tilbagekomst skal forholde, om de, uden Inquisition af mig eller nogen anden, som D. M. samme a. n. maatte beordre, enten i Henseende til deres Personer eller medbringende Tøyl, skal directe fra det hiemkommende befragtede Skib ubehindret videre passere.

Allernaadigste Konge!

Det høyvigtige Grønlandske Desein er ustridigt den Plante, som eene vandes af D. M.s hellige Iver og Høy Kongelige Omhue /: den Allerhøieste give Vexten :/. Forlængst haver ieg noksom været beføjet, blant andre vigtige Onera at nedkaste mig for D. M.s Fødder, som ikke mindre gravered under den Byrde, hvilken Transporten af meerbemeldte Mæriske Brødre haver betynget mig, D. M.s troe Tienere, med /: thi uden at sætte hvor vidt samme, efter D. M.s a. n. Formelding ere Colonien til Byrde, snart naar de trænger til fornøden Subsistence, hvorved Colonien endog undertiden selv haver maatt lide Mangel, i det de som Christne ikke haver kundet slaae Haanden af dem i deres Nød; atter ved deres betænelige Opførsel, nu ved det der forefaldende Skytterie, Fiske Fangst, Brænde Sankelse at ruinere; nu ved at vegre sig for den muelige og ofte fornødne Assistance, hvor ved de dog kunde selv have profitered end meere ved Colonien, end Colonien ved dem, allerhelst da de ere fri og intet Arbeide underkastede, undtagen hvad de selv for got befinder, at ieg og intet skal mælde om hvad Motus de in Ministerio Missionis

allereede haver og end videre kand forvolde; thi endskiøndt Tiden allereede haver lært, at de, som ustuderede, ikke, efter deres Foregivende, kand lære Sproget i den Grad, hvor ved de nogen Tiid kunde blive Missionen til Nytte, giver dog deres stridige Gemytter den billige Frygt, at de vel kand lære saa mange Ord, hvor ved de efter Sædvane kand lige saa vel indprente Grønlænderne, der staar in puncto conversionis, som de der paa andre Stæder fordrister sig til at indbilde oplyste Christne det deres Lærere ere ikke af den sande Gud, haver ikke den sande Lærdom, og consequenter fører dem ikke paa Saligheds Vey, men paa Fordømmelses Afveje :/ saa maa ieg dog i allerdybeste Underdanighed andrage de for mig ved denem tilslagne considerable Expencer, hvilke til den øvrige beviiste Forliis vil i Tiden blive baade mig, Colonien og Deseinet alt for præjudicerlig og utaaelig. Thi pro primo maa ieg befragte de til Transporten manglende Skibe ombrent ved Aarets Begyndelse, da et Skib som til de fornødne Exporter af Proviand, Chargason og Brænde kommer mig circa 1000de Rdlr. per Fragt; naar nu saa uventelige Indskibninger skal ex abrupto beordres over det gjorde Facit, maa enten eendeel af de fornødne Requisita blive tilbage, som ere mig ved Handelen eller Colonien ved Forflegning ikke til liden Præjudice, eller dog i alt udfalder for mig til all for utaaelig Bekostning. Pro 2do maatte ieg saaledes udi Aaret 1734 lade overføre henved 50 Tdr. Gods, der borttog $\frac{1}{3}$ Deel af Skibet. Ao. 1736 ligeleedes een considerable Portion, og vilde /: foruden Personernes Overførsel :/ i dette Aar udfodres lige saa stort Rum, som til det første, da ieg dog uden deslige Speculationer haver alleene efter D. M.s a. n. udstedde Octroj, Coloniens og Handelens Behovende, befragted et Skib, som for samme maatte være Netto beqvem. Hvor vidt ieg derfor a. u. haver mig at forholde, udbeder ieg i allerdybeste Underdanighed D. M.s a. n. Resolution, og, som ieg haaber, udi sin Tid a. u. at insinuere, tillige med en General Plan mine a. u. Tanker, hvorledes deslige Transporter af fremmede, enten Nationer eller Religioner kunde tiene til Coloniens separate og Verkets almindelige Befodring. Altsaa falder min a. u. Ansøgning, at saalænge Verket in statu quo skal forblive, D. M.s a. n. Resolutioner maatte mig saa betids blive bekiøndt gjorde, det ieg de der til behøvende Anstalter betimelig kunde beoagte, saa og, som deslige oftbemelte Transporter udkræver saa considerable Omkostninger, vedkommende da a. n. maatte tilholdes der udi pro qvota at participere. Udi saadan a. u. Forventning henlever ieg til min Død i allerdybeste Devotion.

J. Sewerin.

Kiøbenhavn d. 27. April 1737.

Indlæg til Oversekretærens Brevbog 1737, 590.

186.

1737, 9. Juli. Kong Christian VI. til Grev J. L. Holstein.

Graf Zinzendorf hat mit voriger Post uns beyfolgenden Brief geschicket; wir wahren uns nichts weniger als ein solches vernuthend; inzwischen da nichts unbilliges darin ist, sondern nur alles auf Ruhe und Einigkeit abziehlet, so wird Er wohl dem Egede in unserm Nahmen andeuten, das wir wollen, dass er nichts gegen Christian David herausgeben soll.

H. F. Rørdam, Saml. og Studier II 281.

187.

1737, 8. November. Kong Christian VI. til Professorerne ved det theologiske Fakultet, at de til den Grønlandske Mission antagne 4 Studenter maa være fritagne for de sædvanlige Exercitier paa Klosteret.

Eftersom de 4, af Os Elskelige Præses og Vores Tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo, efter Vores a. n. Foranstaltning, som Seminarister til den Grønlandske Mission antagne Studiosi for Os a. u. have ladet andrage, at, da dennem til deres Subsistence er tillagt fri Værelse paa Regentzen og Kost paa Klosteret, naar Vacance forefalder, bliver af dem urgeret, at de efter Fundatzen skal frequentere de sædvanlige Exercitia paa Closteret, hvilket, i Fald det skal skee, merkelig vil hindre dem i den Progress, de ellers kunde giøre i det Grønlandske Sprog, hvor udi de af Præsten Hans Egede informeres, og hvilket til gavns at lære skal udfordre ald den dem forelagde Tiid, hvorfor de a. u. have begieret, at de for bemelte Exercitia paa Closteret samt aarlige Disputatzer maa blive forskaanede. Da, saasom disse oven meldte Exercitia vel ey just alle kand tiene dem til det eegentlige Øyemerke, hvortil de ere antagne, og Vi finde, at de til samme at opnaae, kunde behøve ald deres Tiid; saa give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi, efter slig Beskaffenhed, a. n. have bevilget, at fornevnte 4 Seminarister, ligesaa vel som de af Os a. n. anordnede Catecheter ved St. Nicolai og Holmens Kirker, saa og Præceptores adjuncti paa Vores Waysenhuus, fra ovenommelte Exercitiis maa være befriede.

Frederichsberg d. 8. Novembr. 1737.

Sjæll. Miss. 1737, 569. Under samme Dag tilskriver Kongen Missionskollegiet om samme Sag. Sjæll. Miss. 1737, 563.

188.

1738, 17. Jan. Kong Christian VI. til de Deputerede i Finanserne, at betale til J. Severin foruden den bevilgede Sum af 2000 Rdlr. andre 2000 Rdlr. som Forskud for Aaret 1739, samt yderligere 2000 Rdlr. til Fartøjer i Grønland.

Vi give Eder hermed tilkiende, at Vi a. n. haver bevilget, at foruden de 2000 Rdlr., som til Kiøbmanden Jacob Severin for dette indeværende Aar efter den med ham angaaende Grønlands Handelen oprettede Octroy skal udbetales, maa hannem endnu de for nest tilstundende Aar 1739 ligeledes tilkommende 2000 Rdlr. forud af Vores Cassa avangeres. Angaaende ellers den Fregat, som skulle eqviperes og udredes for at gaa til Grønland, da haver Vi, i Henseende til at bespare noget af den store Bekostning, som derpaa maatte anvendes, og siden bemelte Jacob Severin selv haver erklæret at ville udrede dertil beqvemme Færtøyer, a. n. fundet for got, samme hands Tilbud at approbere, og at hannem derfor, i alt ligesaa skal vorde betalt 2000 Rdlr., saa er tillige hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I den Anstalt giør, at forbenevnte sex Tusinde Rdlr. til Kiøbmanden Jacob Severin af Vores Cassa saa straxen imod behørig Qvittering vorder udbetalt.

Friderichsberg den 17de Januarii Ao. 1738.

Sjæll. Miss. 1738, 32.

189.

1738, 10. Februar. Den hollandske Resident i Kbhvn., C. G. Coymans, indsender til Konseillet paa Generalstaternes Vegne Klage over, at der fra dansk Side er nedlagt Forbud mod at de hollandske Hvalfangere, der i mere end 50 Aar har handlet med Grønlænderne, driver Handel i Christianshaab og 15 Mil Nord og Syd for denne Koloni.

Les interessées dans la peche des balaines tant en Gronlande que dans l'Étroit de David, aiant fait depuis plus que cinquantes ans un espece de negoce avec les Groenlandois et avec les habitans de l'Étroit de David, se sont plaints qu'un capitaine Wodorff, commandant un vaisseau, portant pavillon Danois, leur avoit empeché de faire leur negoce l'esté passé, et que le dit capitaine leur avoit defendu de faire aucun negoce, non seulement à un endroit par lui nommé Christianshoop, situé dans le Wosbay, autrement nommé par la carte Fiirebaay du coste d'est derriere les isles vertes, mais aussi dans l'espace de quinze lieux au nord ni au sud dudit endroit avec menace de prendre les vaisseaux qu'il trouveroit y avoir negocié. Cette menace a esté reiterée par un appellé Matthys, commandant un pink, portant huit pieces de canon. Cet empechement de commerce dans un endroit où on est en possession de negocier au dela de memoire d'homme, a causé tant d'inquietude a ceux qui sont accoutumés d'envoier leurs vaisseaux dans ces quartiers qu'ils en ont portez leurs plaintes à Leurs Hautes Puissances. J'ai reçu des ordres pour informer Sa Maj. de la conduite du capitaine Wodorff et du Matthys et de prier S. M. qu'il Lui plaise d'ordonner a ses officiers de ne faire aucun empechement ou vexe aux sujets de l'État, soit dans la peche, soit dans la negoce dans les endroits où ils sont accoutumez de negocier ci-devant.

J'ai l'honneur de m'acquiter de ces ordres avec un profond respect par cette memoire, esperant un reponse favorable et prompte, la saison d'equiper pour ces quartiers s'approchant.

Fait a Copenhague de 10de Fevrier 1738.

C. G. Coymans.

190.

1738, 19. Febr. Søetatens Generalkommissariat indstiller til Kongen, at der bevilges Niels Egede, der fra 1731 har forestaaet Handelen i Grønland og indbragt langt større Kvanta af Produkter, end nogen af hans Formænd i lige Tid, 200 Rdlr. i Løn for Aaret 1738, som de tidlige Købmænd i Landet har nydt, hvilket approberes af Kongen.

Over hos hefttende til E. K. M. fra den i Grønland vaarne Præst Hans Egedes Søn ved Navn Niels Egede indgivne a. u. Memorial effter a. n. Befaling, vores a. u. Erklæring.

E. M. behagede den 23. April 1731 a. n. at resolvare, at de ved de 2de i Grønland anlagde Colonier befindende Persohner tilligemed Proviant, Ammunition, Materialier, Inventar, Sager, Kiøbmands Vahrer af hvad Navn det haver kunde, skulle hid-transporteres, dog saaledes, at hvis Præsten Hans Egede eller nogen af de her fra did oversendte heller udi Grønland ville forblive, det dennem da maatte forundes og dennem saa meget af det udi Forraad værende Proviant lade, som de kunde for et Aar behøves.

Saadan E. M. a. u. Villie blev Raadet ved Collouierne herfra bekiendtgjort, hvor paa Præsten Hans Egede for Raadet declarerede, som ad Protocollum er indført, at hand med nogle faa Persohner endnu i Landet for et Aar ville forblive, men proponerede tillige, at det var fornøden, at hannem een Persohn til Handelens Fortsettelse blev forundt, og da der icke fantes nogen saa habil, som sig gandske godvilligen det ville paatage, vedtog Raadet, at ermelte Egedes Søn Niels Egede,

som til Handelens skjøntes bequem at være, dertil kunde bruges, og siden Raadet da fant, at ved saadan Forretning falt stoer Besvær og Færlighed, om ellers noget ved Handelen skulle indbringes, siuntes samme icke u-billigt, at denne hertil brugende Persohn, Niels Egede, for saadan sin i saa Maade paatagne Umage blev contenteret, og endskiønt at Raadet anmodede Præsten om at declarere, hvad hand formente sin Søn for saadand Tieneste-Forretning kunde tillægges, saa har hand dog ey andet erklæret, end at hand a. u. indstillede Belønning efter hvad denne hands Søn i Gierningen til H. M.s Tieneste og Handelens Fortsettelse kunde udviise. Vi kand og tilstaae, at ermelte Niels Egede i denne Betiening har viist Fliid og Troeskab til Handelens Fortsettelse, i det at de, ved hans indbragte Vahre som med Skibe er hidkommen, har ey alleene bestaae af de i hoføyede hands Memorial anført 135 Fade Spæck, men med og des foruden udi adskillige andre Landets Producter, hvilcket alt ved holdte Auction her er udbragt til den Summa 2139 Rdr. 94 Mk., saa at af ham ved Handelen er indbragt langt større Quantitæt af Vahre, end at der i liige Tiid af hands Formænd skeed er.

Derfor indstilles a. u. til E. M.s egen a. n. behagelige Villie, om forbemelte Niels Egede for dette Aars giorte Tieneste maa nyde i Belønning 200 Rdr. ligesom de forhen der i Landet vaarne Kiøbmænd aarlig i Salario a. n. haver været tillagt.

Benzon. Gyldencrone. Fischer.

Søe-Etatens General-Commissariat, den 19de Febr. 1738.

Søe-Krigs-Kancelliets kgl. Resolutioner 1738 Nr. 81.

Resolution.

1738, 7. Marti. Efter de af Eder a. u. anførte Omstændigheder bevilge Vi a. n., at Niels Egede for det i Grønland giorte eene Aars Kiøbmands Tieneste maa, ligesom hans Formænd tillagt været haver, nyde i Belønning 200 Rdr. om hvilcken Udgiftes Udbetaling Vi vore Deputerede for Financerne den fornøden Order haver, samme som extra Udgift at lade assignere.

191.

1738, 21. Febr. Kong Christian VI giver J. Severin Instruks for Armeringen af de til Disko Bugt i Grønland dette Aar udgaaende Skibe.

Saasom Vi a. n. haver givet og forundet Dig, som Vores octroyerede Kiøbmand for dend Grønlandske Handel, Defensions Frihed for de til Grønland hendsende Skibe, og Du til dend Ende a. u. har giort Ansøgning under 12te huius om a. n. Confirmation paa et til Os indgivne Project til een Instruction for Dine Folek in puncto defensionis under Litra C lydende som følger:

Instruction, hvor effter de til Discho Bugt udgaaende 3de Skibe, i Henseende Defensionen sig haver at rette og forholde.

1.

Eftersom H. K. M. a. n. har confererit mig Defensions Frihed for de til Grønland udgaaende Skibe, til hvilcken Ende et hvert af dennem medgives Kgl. Flag og Vimpel, saa haver de ikke at løsne nogen Canon til at forsvare enten sig selv eller Grønlænderne uden det skeer under høyst bemelte Flag og Vimpel, hvor ved observeres, at de 2de mindste Skibe, naar Communication kand haves, rette sig effter Ordre fra det største Skib, som har det meeste

Skiot indenborde, ellers have de ikke at føre nogen Kgl. Flag eller Vimpel uden i saadan Tilfælde og i Coloniens Handels Grændser.

2do.

Maae gandske nøye observeres, hvorledes de fremmede Handlere tager deris Tour i Discho Bugt, om de og i Anledning af det nu i 2de Aar ved dend Kgl. Fregat a. n. gjorde Forbud holder sig uden de forbudne Grændser og dens Handel, saa vel som og omgaaes Grønlænderne taalelig uden for Grændserne.

3tio.

Skulde da ved nøye Observation og tilstrekkelig Beviis findes nogen modtvilligen at handle i de forbudne Grændser, tvært imod a. n. Forbud, da haver I samme første Gang, i Fald de lovlig kand undskylde sig, ey at være vidende om, hvad Forbud udi de forrige Aaringer skeed er, dennem at advare, og naar da nogen imod deres bedre Vidende, hvad enten de ved Fregatten de forrige Aaringer, eller ved Eder i Aar ere blevne advarede, skulle befindes hemmelig eller aabenbare, som melt, at indtrenge sig for at handle i Bugtens Grændser, som er fra Sorte Fugle Bay til Boncke Bay inclusive, og det lovlig kand dennem overbeviises, haver I Eder samme at bemestere, deres Skib og Gods at declarere for Priis og til Fæderne Landet medbringe, da saa mange af Folkene, som ville tage Tieniste, og tienlig kand eragtes, bliver af Eder imodtagen; Resten gives et lidet Fartøy med Proviant for at søge deres Retirade til andre Holændre.

4to.

Forstaaes det samme om dem, som uden Grændserne enten røver fra Grønlænderne eller dennem i andre Maader ilde beegner, naar de anklages og det lovlig kand dennem overbeviises.

J. Sewerin.

Kiøbenhavn d. 12. Febr. 1738.

Saa have Vi efter saadan Din a. u. gjorde Ansøgning og Begiering a. n. bevilget, Du i Henseende de til Dischou Bugten udi Grønland i dette Aar udgaaende 3de Skibe maa tillegge Dine Folck saadan Instruction som før er meldet.

Friderichsberg d. 21. Febr. 1738.

Sjæll. Tegn. 1738, 86.

192.

1738, 23. Februar. Resident Coymans til Konseillet, at han ikke føler sig tilfredsstillet ved dets Svar paa hans Skrivelse af 10. Febr. og anmoder om en Erklæring fra Kongen, at de hollandske Hvalfangere lades uhindrede i deres Fangst og Handel paa Grønland.

Le soussigné Residant de L. L. H. H. P. P. les Seigneurs Etats Genereaux des provinces unies des Pays Bas a eu l'honneur de recevoir la reponse qu'il a plu à S. M. le Roi de Dannemarc etc. de lui faire donner sur son memoire du 10 de cet mois, touchant les empechemens de negoce fait aux vaisseaux Hollandois l'été passé sur la coste du Straat Davids et touchant la crainte de ce que leur en pouroit etre faits dans la suite du tems. Cett'affaire etant des plus importantes et des plus graves, il ne peut se dispenser de s'adresser de nouveau a Vos Excellences pour remontrer que la reponse n'est pas precise aux cas exposées dans son memoire. Il ne prend aucun interest aux vaisseaux qui y viennent sans nom et sans

•

aveu n'étant pas permis dans la Republique d'équiper de cette maniere: mais la grandeur ou la petitesse du vaisseau ne fait rien à l'affaire pourvu qu'il soit muni des documens necessaires.

Il est tres certain que Leurs H. H. P. P. desaprouvent toutes sortes des injustices et des vexations; comm'aussi qu'on auroit punis les coupables de quelques brigandages faites sur ces cotes, en cas que les preuves en eussent été produites: la justice contre ces criminels étant courte et severe dans la Republique, ou ils sont poursuivis aux depens du publicq, aussitot que les preuves de leurs crimes sont fournies aux officiers de la justice, sans qu'aucune consideration les peut garantir d'une punition condigne aux crimes commises. Ces officiers de la justice eux memes sont sures aux poursuites des Fisceaux en cas qu'ils manquent à leurs devoirs.

Le soussigné n'est pas assez instruit de la geographie et du Straat Davids pour comprendre pourquoi il ne seroit pas permis d'approcher ces cotes de quatre lieues, ni Discouw de treise, c'est pourquoi il se borne a prier S. M. le Roi de Dannemarc etc. avec tout le respect possible de donner une declaration que les sujets de la Republique ne seront incommodés ni vexés dans leur peche, ni dans leur negoce par des vaisseaux dannois dans les endroits où ils ont peché ou negocié ci devant.

Fait a Copenhague ce 23. Fevrier 1738.

G. Coymans.

T. K. U. A. Nederlandene A II 26.

193.

1739, 27. Februar. Kong Christian VI. til den Grønlandske Kommission, om at indhente fra de tidligere til Grønland opgaede Søofficerer en Betænkning om Handelsgrænsernes Udstrækning.

Af Eders i følge Vores til Eder under den 21de November nestafvigst ergangne a. n. Rescript indkommen a. u. Relation og Betenkende af 8de Januarii nestafvigst, ang. en nye Octroje, som Kiøbmanden Jacob Sewerin til vort Land Grøndlands Beseigling og Missionens Vedligeholdelse sammesteds a. n. skal vorde meddeelt, er Os iblant andet a. u. bleven refereret, at I til Vores eget a. n. Gotfindende a. u. haver indstillet, hvorledes Handels Grændserne, under hvilke Jacob Sewerin, i Henseende til fremmed Handel at afværge, bør holde sig rette ved en offentlig Placat, eller et a. n. Rescript tilsammen, skal fastsættes, da I tillige formeene, at de a. n. Ordres, som Vores Fregatter forbigangne Aaringer til Grøndland commanderende Sæe Officerer har været given, derom kunde give best Anledning. Thi give Vi Eder derpaa tilkiende, at vi a. n. ville, at I herom have at begiere de til Grøndland commanderende Sæe Officerers Efterretning, og saa derom at forfatte et Project in forma rescripti, og Os det til videre Vores a. n. Resolution og Gotfindende, det snarest mueligt være kand, at tilsende.

Frederichsberg den 27de Febr. 1739.

Sjæll. Miss. 1739, 104.

194.

1739, 6. Marts. Kong Christian VI. til de Deputerede for Finanserne af udbetale til J. Severin 2000 Rdr. for Skibe, han sender til Grønland.

Vores a. n. Villie og Befaling er, at I den Anstalt gjør, at Kiøbmanden Jacob Sewerin af Vores Casse saa straxen imod behørig Qvitering vorder udbetalt To

Tusinde Rdr., for de af hans Grøndlandske Skibe, hvilke hand for indeværende Aar til Defension paa Grøndland udreeder, ligesom hand og efter Vores til Eder under d. 17. Januarii 1738 for samme Aars ligedan Udreedning haver bekommet.

Frederichsberg den 6. Martii 1739.

Sjæll. Miss. 1739, 110.

195.

1739, 20. Marts. Kong Christian VI. til Greve F. Danneskiold Samsøe, om af Sotøjhuset til J. Severin at foranledige udleveret 10 Kanoner med Tilbehør.

Da Os a. u. er bleven refereret en til Os fra Kiøbmanden Jacob Sewerin indkommen a. u. Memorial, hvorved hand foredrager, at som Vores ham a. n. meddeelt Resolution og Bevilling, at hannem de af ham forlangte 10 Canoner for det Grøndlandske Dessesins Sikkerhed maatte vorde udleveret, ikke melder om nogen Tilbehør, saasom Raperter, Kradser, Vidsker, Ansettere og Skufler, saa beder hand a. u., at vi vedkommende derom Vores a. n. Ordre ville meddeele, saasom det samme tilligemed Canonerne, efter beholden Reyse, ligesaavel som de andre Inventarier, i sin Tid skal vorde tilbageleverede, og at Vi derhos a. n. ville laane ham 350 Kugler og 100 Skraae Sekke af Proportion af Canonernes Caliber, som hand nu ikke for Betaling skal kunde erholde, hvilke hand igien enten in Natura skal fra sig levere eller og betale, hvis deraf ved Leverancen maatte feile, Saa give Vi Dig derpaa tilkiende, at Vi a. n. haver bevilget, at disse af Supplicanten forlangte ti Canoner, hvoraf de 4 Canoner maa være Tre Pundinger, og sex Toe Pundinger, med sit Tilbehør af Raperter, Kradser, Vidsker, Ansetter og Skufler, saavel som og Kugler, at være 150 til Tre Pundinger og de 200 til Toe Pundinger, samt Eet hundrede Skraae Sekke til Tre og Toe Pundinger, maa vorde ham af Vores Sø Tøyghuus udleveret, og er til den Ende hermed Vores a. n. Willie og Befaling, at Du den Anstalt gjør, at Supplicanten Jacob Sewerin paa sit Forlangende, ovenbemeldte Canoner med sit Tilbehør, samt Kugler og Skraae Sekke imod hans Revers af bemeldte Vores Sø Tøyghuus vorder udleveret.

Frederichsberg den 20. Martii 1739.

Sjæll. Miss. 1739, 156.

196.

1739, 6. Juni. Købmand M. A. Fersleff i Christianshaab til J. Severins Skippere J. Bendsen, N. Fineboe og J. Baanke om de Forholdsregler, der bør tages mod de fire hollandske Skippere, der trods nedlagt Indsigelse ikke vil forføje sig bort fra Koloniens Grænser.

En hver af Dennem er jo bekient H. M.s a. n. Willie i Henseende til Handelen at forsvare her i Grændserne og fremmede Handlere, om de imod a. n. Forbud og deres bedre Vidende her antreffes, at angribe og priisgiøre, hvilket klarlig nock sees af de os fra vores Principal med givne Instruxer. Som da her i Dag i Maklijkout midt i Coloniens Handels-Grændser sees 4re af bemelte fremmede Handels-Skibe, hvilke vi og fra Galejen efter Costime ved 1 Canonskud uden skarp, under Kongl. Flag og Vimpel haver fordret om Bord, men i steden for at komme til os, ophidses hos dennem Prince og Staten Flag, saa behager I nu, som ere Skibene og Folckene betroet, førend noget giøres, at overlægge, hvorleedes denne Sag best bør tracteris; de ere 4re og vi ere 3de; hvad Skiøt de haver, er os ubekient, det er icke tilbørligt, vi skal lade dem ligge, og icke forsvarligt, at

Skibene, i hvilcke Coloniens Folck og Provisioen beroer, skulle blive ruinerede; synes de at kunde være bemelte 4re Handlere overmandige, er mit Raad, icke at lade os tvinge fra vores Ræt, hvilket vilde føde et slet Foster af sig i Tiiden. Gud give Demnem derfor de beste Raad, hvornæst ieg lever

Velagte Skipperers tjenstskyldige Tiener M. A. Fersleff.

Christianshafns Gallaj udenfor Maklykout under Seigl den 6. Juni 1739.

197.

1739, 27. Juli. Beretning fra M. A. Fersleff, J. Bendsen, N. Füneboe og J. Baanke om Beskydningen af de hollandske Skibe 6. Juni og deres Opbringelse.

I Anledning af forberørte Omstændigheder vare vi underskrevne da samlede, og blev da for best eragtet, at sende et Bud til dennem, for at høre deres Svar paa følgende Spørgsmaal, hvortil Monsr. Hiort med 4re Mand blef affærdiget. —

1. Hvad Ordre de havde, tvært imod Kongl. a. n. Forbud og deres egen Forskrivelse at indgaae i de forbudne Grændser at handle. Svarede: de havde deres Principalers Ordre /: forstaae muntlig /: baade til at handle over alt her i Landet og forsvare sig, havde og icke forskrevet sig til Fregatten for mere end et Aar.

2. Hvorfor de icke haver villet respectere Kongens Flag og Vimpel, da de ved et Canoniskud under samme blev fordret ombord. Svarede, de viste icke andet, end vi skiød efter Pinken, som var agter ud.

3. Om de med goede vilde forføye sig ud af Havnen og Coloniens Handels Grændser. Svarede, de gik icke ud af Havnen og Coloniens Handels Grændser, førend de skulle gaae ud med Splinter.

Da vi havde bekommet disse Svar, blev resolveret, i Anledning af de medgivne Instruxer, uden at underkaste os videre Ansvar, end der ommeldes, at legge os efter mueligste Reason uden for Hafnen, om det var gjørligt, for at hindre deres Handel og Udkomst. Da vi nu havde boxsered os ind og ankeret saa nær som mand syntest, befant da at ligge paa en Platz, hvor vi ved Drift af Iis, i Fald det skulle blæse, kunde forliise vore Skibe, holt det derfor icke forsvarligt længe der at ligge, men maatte da resolve at gjøre denne Piine kort /: mand saae imidlertid, at bemelte Handlere havde strøget deres Flag:/, begynte derfor at tage i Betænckning, hvad vi skulle gjøre, og blev Slutningen da, at canonere saa længe paa dennem, som vi syntest at have Skud at spendere, og siden /: om de icke skulle ville give sig, som mand icke vel kunde vente /: at gaae Seigl derfra, thi dette Facit kunde vi fast gjøre os, at de med Folck og Haandgevæhr vare os overmandige. Udfaldet maatte her fornemmelig beroe paa Guds Direction. Endelig forholte vi os saaleedes tvers for Havnen med Gallejen og Pinken, at vi kunde beskyde dennem, der de laae.

Klocken half et om Natten løsnede vi et Skud med skarp, for at see, om de endda icke vilde komme til os; da der ingen vilde komme, begyndte vi at canonere paa dennem, hvilket varede /: uden at mand kunde fornemme nogen Tegn fra dem enten til Deffention eller andet /: $1\frac{1}{4}$ Time, da de alle havde faaed noget Skade baade paa Seigl og Redskab saavel som og det yderste Skib 2de Kugler igiennem Siden og 1 dito midt i Stoermasten, blev hos dennem ophidset Flag, men derpaa strax nedstrøgen, hvilket vi antog for et Tegn, de begierede Pardon, hvorefter Skipperne fra alle 4re Skibe bleve fordrede om Bord paa Gallejen; da de overkom, spurte de strax, hvorleedes det skulle være mellem os og dennem, hvorpaa vi kundgiorde dennem vores Instrux og derefter declareret dennem for

Priis, blev dennem og derhos befalet, at beordre deres Styrmand og Følck, at overlevere os alt skarpt Gevær, hvilcket og skeede; imidlertid flaterede de sig af, at de nu uden Ansvar for deres Principaler kunde give sig over, efterdi de alle havde faaed Skade. Da nu deres Gevær var os leveret, befantes samme uden Forstand at være overmaadig skarpladde. De blev da tilspurt, om de havde ladt dennem saa til os; svarede Ja, men de kunde icke lange os dermed; havde vi kommet dennem saa nær, de kunde brugt, hvad de havde, til Deffension, de skulle nok forsvaret sig. Videre blev dem og tilspurt, hvor mandstærck de vare med alle 4re Skibe; svarede, i alt 44 Mand; saa blev da befaled, at deres gemeene Mandskab skulle forføye sig i Land til videre.

Den 7de Juni blev da 22 Mand med 2de Challuper /: efter at de var tilspurt, om nogen vilde tage Tieneste :/ permitteret med ald, hvad dennem tilhørte, at tage Retirade til andre Hollændere.

Den 8de ditto, efter at bemelte Skippere havde givet deres skriftlige Tilstaaelse fra sig, baade i Henseende til deres Forgribelse mod Kongl. a. n. Befaling og hvorleedes de af os var beegnede, fick de paa lige Maade som de forige deres Frihed, alt i Anledning af dend Omgang med Jan Jobs næstafvigte Aar, hvilcket da ved Hiemkomsten blev approberet.

Christianshaabs Hafn den 27de Juli 1739.

M. A. Fersleff. Jacob Bendsen. Nicolaj Füneboe. Jens Baanken.

Sjæll. Miss. 1739, 670.

198.

1739, 3. September. Brødremissionær Wenceslaus Neisser klager til Kongen over, at det af Brødremissionens Venner i Holland til Grønland opsendte Skib er bleven opbragt af J. Severins Folk.

E. K. M. werden a. g. ansehen, dass wir unternommen, E. M. dieses Blatt a. u. zu Füssen zu legen.

Das herzlichste Vertrauen, so bey uns zu E. M. iederzeit gewesen und bis hieher durch E. M. Kön. Gnade und Väterliches Erweisen, erlaubet uns, auch in der uns gegenwärtig vorgefallenen Angelegenheit zuversichtlich an E. M. zu wagen, und a. u. unsere Zuflucht zu nehmen.

E. M. haben nicht allein einen Theil unserer Brüder in Dero König-Reich aufgenommen, sondern auch seit geraumer Zeit allen denen, so auf göttlichen Beruf sich zum Dienst der Heyden hingegeben, in Dero Landen eine offene Thüre erlaubet, auch daselbst E. K. M. a. g. Tolleranz und Landes Väterlichen Schutz geniessen lassen. Wovor unsere Gemeine vor dem Herrn, den E. M. erkennen und fürchten, in der Wahrheit erkenntlich gewesen, auch gewiss nicht aufhören wird, von demselben zu bitten, E. M. Ihrem Reiche noch lange zu gönnen und zu Förderung seines mit Blut erstrittenen Reiches Ihm und seinem Volcke zur Freude erhalten, auch E. M. allertheuerste Absichten mit Erhaltung des vollkommen gewünschten Zweckes, dass Güte und Treue unter E. M. a. g. Regierung einander begegnen, und Gerechtigkeit und Friede in Dero Landen sich küssen, Dero gesalbttes Haupt crönen möge.

E. K. M. ist bekannt, wie der liebe Heyland verschiedene unserer Brüder mit Vorwissen und a. g. Erlaubniss E. M. nach Grønland geführet und seit einigen Jahren in der Arbeit an den armen Heyden noch würcklich befinden. Dieselben haben auch in der ganzen Zeit sich noch keinen Gedancken bey allen vorfallenden schwehren und harten Umständen einfallen lassen, etwa wiederum von dannen

zurück zu begeben, sondern in dem Sinn, den sie von Anfang gehabt, unverrückt veste geblieben, insonderheit, da sie der bekantermassen sehr schwehren Sprache ziemlich mächtig geworden, auch merckliche Spuren hätten, dass die Zeit der Heimsuchung ihrer Grönländischen Heyden nahe sey. Wie sie denn zu unserer grossen Freude in ihrem Journal 1738 erzehlen, dass ein Heyde sich zu ihnen begeben, seit einiger Zeit sehr angegriffen und vielmahl zu sagen pflegte: Ich weiss nicht wie mir ist; wo ich gehe und stehe, da fällt mir ein, den Sohn Gottes anzubethen, solches auch in vieler Bewegung des Herzens denen andern Heyden erzehlte und ihnen sagte, dass ihm so wohl dabey wäre, so dass sich einige Familien gegen ihre Gewohnheit resolviret, bey ihnen niederzulassen, um das Evangelium zu hören. Sie erklären sich in einem Schreiben an die Gemeine 1738 wie vorher etliche mahl deutlich und nachdrücklich, dass wie sie ihr Leben vor dieses arme Volck hingegeben, so wolten sie es auch dazu gebrauchen, so lange es dem Heylande gefele, den auch dieses Volck sein Blut gekostet, ihnen dasselbe zum Dienst ihrer Heyden zu conserviren und ein Opfer für sie zu bleiben, solten sie auch mit aller äusseren Hülfe aus Europa verlassen werden, wie Er sie denn ohne dem ein gantz halb Jahr treulich versorget, da sie nichts mehr übrig hatten, als was sie an Grönländischem Wild zu fangen, oder von denen Heyden zu kaufen bekamen. 1736 hörten dergleichen Nachrichten einige Liebhaber der Wahrheit auf einem Bettage der Gemeine in Holland mit an; die gaben ihnen so einen Eindruck, dass sie offerirten, jährlich etwas zu ihrer Subsistence zu Hülfe zu geben, welches alles E. M. in der beyliegenden Declaration unserer Freunde erzehlet und a. u. vorgestellet wird, nemlich wie dieselben in gedachten Jahr 1736 an Herrn Martensen allhier Ordre gestellet, alle Nothwendigkeiten, so noch nicht besorget, auf ihre Rechnung anzuschaffen und nacher Grönland zu transportiren, welches auch durch gedachten Herrn Martensen geschehen, zugleich aber von dem Herrn Severino viele Schwürigkeit gemacht wurde, in Zukunft Güther von Belang vor unsere Brüder mit zu nehmen, und es also denen guten Freunden dieser Mission an Gelegenheit gebracht, unsern Brüdern mit Handreichung der äusserlichen Nothdurft zu dienen, und daher sich genöthiget sahen, ein Capital zusammen zu bringen und zu völliger Erhaltung ihrer Christlichen Intention ein Schiff zu kaufen und auszurüsten, welches sie 1738 mens. Febr. auch thaten und darauf zum Schiffer stellten einen Mann, der lange dahin gefahren und daselbst wohl bekannt war, mit der Ordre, dahin zu sehen, die schwehren Kosten in etwas zu vergüthen, daselbst gleich andern Holländischen Schiffen zu fischen und einzuhandeln. Es gab ihnen aber ihr Schiffer zu kennen, wie dass seit einigen Jahren der Handel an dem besten Ort des Landes von I. K. M. von Dännemarken verbothen, und er selbst an ein Königl. Dänisch Kriegs Schiff seine Hand unterschreiben lassen müssen, sich niemahlen auf einem verbothenen Orte anderweit finden zu lassen. Darauf sie ihm denn positive Ordre mitgaben, dasjenige, was er unterschrieben, treulich zu observiren und wahrzunehmen, so ging er mit seinem Schiff in See, brachte den mit sich führenden Proviand zu unsern Brüdern und kam im Monath Aug. wiederum glücklich nach Holland zurück. Die neue Nachricht von unsern Brüdern animirte diese unsere Freunde, ihr Schiff, ob es schon so eine schlechte Retour gethan, dass sie 1800 fl. holldsch. zu kurtz schossen, 1739 zum andernmahl dahin auszurüsten, mit der Special Ordre, sich weder direct noch indirecte in etwas, das der von I. K. M. in Dänemarck a. g. ertheilten Octroy an Herrn Severinum entgegen seyn könnte, einzulassen, sich eigentlich mit Fischen generiren, dabey aber auf jederman vergönten und freyen Orten den Handel auch wahrnehmen. Mit diesem Schiff ging ich auf Verordnung meiner Gemeine, unsere Brüder zu besuchen und über das gantze Werck mit ihnen zu conferiren, dieses itztlauende

Jahr 1739 mens. Mart. aus Holland unter Segel und kam unter der Hand Gottes im Monath April in Grönland glücklich an; ich musste, weil es der Schiffer so ordinarthe, mit nach der Nord Colonie, allwo ich das Vergnügen hatte, den Ehrw. H. Paul Egede kennen zu lernen, auch verschiedenes von seiner Arbeit und der gantzen Sache daselbst zu vernehmen. Allein mitler Zeit gerieth mein Schiffer mit 4 andern Holl. Handels Schiffen in Compagnie, und beschlossen dieselben heinlich mit einander, ihre zuvor gehabte Freyheit zu behaupten, im Fall sie angegriffen würden, zu defendiren und zusehen, ob sie solche vielleicht wieder gewinnen möchten, zu welchem sich mein Schiffer durch andere seiner Nation, ohnerachtet der positiven Contraordre seiner Principalen überreden liess, und weil er sich damit in seinem Lande eine besondere Ehre zu erjagen gedachte, konten alle meine Vorstellungen nichts helfen, und er pflegte mir zur Antwort zu geben: Ich muss meinem Lande treu seyn; wenn mich meine Principalen nicht mehr haben wollen, können sie mich abdancken. Er begab sich also den 7. Jun. mit 3 seiner Cammeraden in den Hafen, alwo sie auch alle 4 sämtlich von den Dänischen Schiffen unter Kgl. Kriegs Flache befochten und Preis gemacht wurden. — Damit war 1) unser Schiff, das aus so redlicher Intention dahin gesandt, auf so eine excessiv verwegene Handelweise des Schiffers hinweg. 2) erhielten unsere Brüder den ihnen darin befindlich u. nöthigen Proviant nicht, und 3) that ich eine verlohrene Reise. Ich ging, nachdem ich von dem Kaufmann Ferschleb vernommen, dass auf keinerley weise dran zu denken wäre, in die Süder Colonie zu kommen, theils nächst Gott balde zu Hause zu seyn, theils aber auch des Schiffers Verantwortung mit bey zu wohnen, mit einem holl. Wallfischfänger zurück nach Holland, woselbst ich auch d. 7. Aug. glücklich arriviret bin. Die unvermuthete Nachricht war unsern Freunden empfindlich, 1) weil ihre christliche Intention so boshafter Weise gemisshandelt. 2) sich auf einmahl der gantzen Communication mit diesem Wercke entsetzt sahen. Meiner Gemeine war es auch schmerzlich zu hören, dass ihre Freunde um unserer Brüder in Grönland willen so einen Verlust gehabt hatten, welches sie endlich bewegen, mich, der ich der gantzen Sache mit beywohnen müssen, nach Copennhagen zu senden, und dieses Memorial an Ihre K. M. einzugeben, darinnen E. M. demüthig zu flehen, ob die Wahrheit dieser Sache so viel ausrichten möchte, dass die Unschuld angesehen, die Bosheit eines Schiffers dergleichen Christlich und wohl intentionirten Persohnen nicht zugerechnet, und E. M. dahin bewegen möchte, dieses mahl sich zu erbarmen, und gedachtes verlohrenes Schiff aus Königl. freyer Gnade wiederum folgen zu lassen.

Wobey wir versprechen, dass dieses Schiff zu keiner Zeit und gantz und gar in ein oder dem andern, auch allermindesten, wie das Nahmen haben möchte, E. K. M. a. g. Gebothen und Verbothen, auch Verordnungen, niemahlen, sondern allein zu dem Dienst der Heyden in Grönland gebraucht werden soll. Da wir E. M. ohnehin vor Gott versichern können, dass bey der allergeringsten Spur solcher Unternehmung mit unserm Willen nimmermehr geschehen wird, dass unsere Brüder dabey auch vor einen Schilling Proviant bekämen, und fröhlich wissen, dass wir nur einen Herrn haben, dem wir dienen, so wollen auch unsere Freunde dem Herrn Severino seine dabey gehabte Unkosten richtig und völlig wieder erstatten, so viel auf ihr Schiff kommen möchte.

Wir finden uns allerdings höchstgedrungen, Ew. Maj. allerdemüthigst zu flehen, und werden E. M. a. gn. erlauben, nur etliche wenige Ursachen anzuführen. 1) Befinden sich unsere Brüder einmahl in demselben Lande, zweiffeln auch im geringsten nicht, E. M. werden ihnen daselbst zu bleiben, noch länger a. gn. erlauben und vergönnen. 2) Ist es ein Land, da sie natürlicher Weise, ohne aus unsern Landen Unterstand zu haben, unmöglich subsistiren können. 3) Sind wir

zwar da und von Herten willig, unser Leben zu wagen und alle Kräfte zum Dienst Jesu aufzuopfern; wir sind aber neulich Exulanten gewesen, und dergl. Kosten aufzubringen nicht im Stande. Daher muss das, was wir nicht haben, durch gute und von Jesu dazu erweckten Christlichen Gemüthern besorget werden. 4) Hat just der Heyland Seelen in Amsterdam dazu willig gemacht und 5) Ist dieses der einige Ort, da erstlich unsere Gemeine selbst wohnt 2) die See und 3) die erweckte Seelen zur nöthigen Unterstützung und unumgänglichen Communication so bey-sammen sind.

Das ist die Sache, so ich E. M. im Nahmen der Mährischen Brüder in Holland aufrichtig vorstellen und a. u. zu Füßen legen sollen und zwar in zuversichtlichem Vertrauen und Hoffnung, dass E. M. diese Sache vor dem Herrn aufnehmen und a. gn. consideriren und Dero Kgl. Gnade noch ferner gegen uns blicken lassen werden. Wir werden inzwischen nicht aufhören, alles unserm einigen Haupte vorzusagen, auch E. M. u. gantzes Kgl. Haus niemahlen vergessen, und in dem Sinn der wahren Kirche allezeit hertzbeweglich an alle uns sonderlich in den Sachen des Herrn erwiesene Wohlthaten gedencken.

Wenceslaus Neisser

Der Mährischen Brüder-Gemeine geordneter Diener des H. Evangelii.

Copenhagen d. 3. September Anno 1739.

Kanc. Breve 1739, 1125.

199.

1739, 9. Septbr. Wenceslaus Neisser til Dronning Sophie Magdalene om at tage sig af de mähriske Brødre i Grønland.

E. K. M. werden a. gn. aufnehmen, dass wir uns unterwunden, E. M. diese a. u. Anzeige und Bitte zu Füßen zu legen.

Es ist gewiss die wahre Ursache keine andere, als das grosse Vertrauen, so wir zu E. M. ins besondere haben, indem wir uns versichert gehalten, dass E. M. sich nicht schämen, Jesum am Creutze unsern Gott einen Herrn zu heissen, und Ihm und seiner Kirche der wahren Gemeine der Heiligen von gantzem Herten gerne dienen, und sich eine Freude daraus machen, dem armen gedrückten Zion die Hand zu biethen, so viel Sie können, um so viel mehr Sie der Höchste zu einer Pflegerin und Säug Amme der Kirche nach seiner Gnaden Wahl gesetzt hat; und ob es schon eine ausgemachte Sache ist und bleibt, dass die mit Blut erworbene Gemeine des erwürgten Lammes, wo sie sich immer in der Welt befinden mag, das Siegel und Zeichen ihres Sieges: nemlich der Herrlichkeit darnach :/ nach den Worten des Heylandes bekommen mus, welches da ist, die Leyden so in Christo Jesu sind, als der Heyland gesprochen hat: wer mir nachfolgen will, nehme sein Creutz auf sich p. Ihr müsset gehasset werden p. p., und es denn nach des Apostels Worten so durchgehen mus durch Ehre und Schande, durch böse Gerüchte und gute Gerüchte als die Verführer und doch wahrhaftig, da einem denn nichts so tröstl. u. lebhaft aufs Hertz fällt, als die Worte des Lammes: »Ich habs Euch zuvor gesagt,« so ist es doch auch wahr, dass diese Kirche den Sieg behalten mus, u. soll sie im Erliegen siegen, und der liebe Heyland, der grosse Creutz Monarche, E. M. ein Theil seiner Erde untergeben und dazu seine Ehre, Gewalt und Herrlichkeit in dieser Welt zu regieren mitgetheilet hat und das Recht samt der Macht in die Hände gegeben, so gebrauchen wir grosse Freudigkeit, E. M. als einer Dienerin Seines / nemlich des Königs aller Könige / Reichs unser gegenwärtiges Anliegen a. u. vorzustellen und ans Hertz zu legen.

Es hat unser lieber Heyland unsere Brüder an verschiedene Orte unter die Heyden zu ruffen gewürdiget und über dieses zu unserer grossen Freude an etlichen unterschiedenen Orten ihre Predigt des H. Evangelii sehr gesegnet; unter andern hat Er einige durch E. K. M. nach Grönland gebracht, woselbst sie bishieher noch a. g. tolleriret und Ihro May. des Königs Landes Väterlichen Schutz bey verschiedenen Vorfällen genossen haben. Diese unsere Brüder hatten 1735 eine besondere Probe des Glaubens, indem sie ein gantz halb Jahr nichts mehr übrig zu leben hatten, als was sie selbst zu schiessen u. an Seehundsfleisch von den Heyden zu kauffen bekamen, so dass sie oft in 3 Tagen nicht mehr hatten, als das Leben zu retten; inzwischen blieben sie unbeweglich in ihrem Beruff und dachten: so wie wir unser Leben gewagt haben, wollen wir's auch lassen, bey unserem Heylande ist nichts unmöglich. Es fügte es der Heyland, dass solches einigen guten Seelen in Holland bekannt wurde, die sich offerirten, jährlich etwas zu ihrer Subsistence zu geben, auch Anstalten machten, dass vieles auf ihre Rechnung 1736 durch die Schiffe des Kauffmanns Severini vor unsere Brüder nach Grönland nebst dem Segen, den ihnen der Herr aus Copenhagen geschencket, transportiret wurde; allein es machte der Herr Severinus viele Schwürigkeiten in Verfolg, Güter von Belang in seinen Schiffen vor unsere Brüder mitzunehmen, daher sich einige Liebhaber der Wahrheit in Holland entschlossen, selbst ein Schiff zu kauffen und auff gemeine Rechnung dahin auszurüsten, welches sie denn thaten und solches mit der allerrihtigsten Ordre und unschuldigsten Intention 1738 zum ersten mahl dahin sendeten, und nachdem dieselbe glücklich wieder kommen, obschon mit einer sehr schlechten Retour, indem sie 1800 fl. holl. verlohren mussten, und sich über der Nachricht von unsern Brüdern freueten, schickten sie solches dieses itzlauffende Jahr 1739 zum andernmahl dahin, wo mit ich auff Verordnung meiner Gemeine d. 7. Mart. unter Segel ging, um mit unsern Brüdern über dieses wichtige Werck mündlich zu conferiren. Allein es hat unser Schiffer dieses Jahr das Schiff gegen die Ordre seiner Principalen muthwilliger u. boshafftiger Weise auff einen durch Ihro K. M. verbotenen Ort geführt, allwo es durch die Schiffe des Herrn Severini weggenommen und Preiss gemacht worden, so dass erstlich unser Schiff, das aus der allerlauterst und redlichsten Intention dahin gesandt worden, denen Leuthen so unschuldig verlohren gegangen, zum andern unsere Brüder den Proviand nicht gekriegt haben. Ich unterstehe mich nicht, E. M. mit einer ausführlichern und weitläuffigern Deduction aufzuhalten, beziehe mich aber a. u. auff das an I. M. den König durch den H. Geh. R. Holst a. u. eingegebene Memorial, darinnen alles deutlich und gantz demonstriret ist, zu dem Ende aber auch, wenn E. M. a. gn. geruheten, die Fr. Hoff Meisterin Gräffin Reuss davon weiter zu hören, einen ausführlichen Bericht anselbte erstattet. Ob wir nun zwar nicht zweifeln, dass I. M. der König unser Flehen, sich der Unschuld zu erbarmen, das Versehen eines Schiffers so wohl intentionirten Menschen nicht zuzurechnen und solchen Verlust, den wir an dem Schiffe haben, a. gn. zu consideriren und dasselbe aus Königl. freyer Gnade zu dem Dienst der Grönländischen Heyden wieder folgen zu lassen, erhören und Ihr Väterliches Erweisen auch darinnen gegen uns blicken lassen werden, so haben wir unsere besondere Zuflucht doch zu Ew. M. nehmen wollen mit hertzlichem Flehen Sich unser in dieser Sache a. gn. anzunehmen. Denn es hangt unsere Grönländische Heyden Sache daran.

1) Ist es ein Land, da unsere Brüder, ohne aus unsern Landen Unterstand zu haben, natürlicher weise unmöglich subsistiren können.

2) Können wir mit gutem Gewissen, da unsere Brüder der Sprache mächtig werden und der Herr sie dazu mercklich sehen lassen, dass die Zeit der Heimsuchung ihrer Heyden nahe sey, nicht zurück beruffen, um so viel mehr ihnen der Heyland

den Glauben stärcket, dass sie sich davon keines Gedancken einfallen lassen, sondern uns vielmehr verbunden achten, sie zu unterstützen und auff alle Weise darinne zu fördern.

3) Sind wir zwar willig, unsre Leben zu wagen, aber doch keines wegnes im Stande, weil wir neulich erst Exulanten gewesen, der gleichen Kosten aufzubringen.

4) Hat der Heyland diese Leuthe dazu willig gemacht, das, was wir nicht können, sie ersetzen u. thun wollen.

5) Haben wir keine andere Gelegenheit, da alles was dazu erfordert wird, so bey sammen ist; erstlich wohnt unsere Gemeine selbst da, anders ist die See und die dazu erweckten Seelen mit dabey, dadurch die unumgänglich nöthige Communication und der gantze Zweck so völlig erhalten werden kan und im Gegentheil durch diesen Verlust unsere Brüder gleichsam verlassen sehen müssen. Wir haben die hertzliche Zuversicht, dass Ew. M. um des Herrn willen in die Sache sehen und sich unserer zwar armen und verachteten, doch Creutz Gemeine Jesu Christi annehmen und a. gn. erbarmen werden. Unsere Gemeine aber wird nicht auffhören, ihrem einigen Haupte vorzusagen u. von Ihm zu bitten, dass Er Ew. M. samt dem gantzen Königl. Hause segnen, E. M. Tage fristen, Seiner Kirche zur Freude und Seinem Reiche zur Ehre noch lange gönnen wolle.

Wenceslaus Neisser.

Copenhagen am 9t. September 1739.

Kanc. Breve 1739, 1125.

200.

1739, 12. September. Kong Christian VI. til Grev J. L. Holstein om W. Neissers Memorial til Dronningen.

Es ist einer von denen mehrischen Brüdern in Copenhagen beyfolgendes Memorial an die Königin eingeschicket. Er bittet, dass seine Brüder möchten etwas zum Lebens Unterhalt in Grønland bekommen. Es ist eine eigene Fatalitet, dass wir die guhten Leute nicht können loss werden. Er wird die Sache wohl weiter untersuchen und machen, dass dieser bald hier wegkömmet, da wir gerne alles acordiren wollen, wass er verlanget, um ihn und seine lieben Brüder nur loss zu werden.

H. F. Rørdam, Saml. og Studier II, 455.

201.

1739, 15. September. Kancelliet til J. Severin om W. Neissers Klage.

Fra Wenceslaus Neisser, der kalder sig Præst for det Mähriske Broderskab, er der indkommen een Memorial, hvorudi hand beklager sig, at et Skib fra Holland, som var sendt med nogle fornødne Ting fra den Mährische Meenighed i Amsterdam til deres Brødre i Grønland, formedelst ulovlig Handel er af deres Folk bleven optagen, og beder, at samme Skib maatte løsgives, hvilken Memorial er med sine Bilage d. 8. hujus sendt til deres Erklæring, men som der til H. K. M. angaaende de af deres Folk i Grønland opbragte Skibe er indløben adskillige Memorialer, og deres Commissionaires opholder sig her, for at erholde H. M.s Resolution, saa maa jeg tilmelde dennem, at H. M. gierne saae, at dette fierde i Grønland op-

bragte Skib blev de her værende Supplicanter tilbage levered, da de, om der var giort nogen Omkostning paa samme Skibs Op- eller Hiembringelse, holder sig til de andre 3de Skibe, eller om derved ingen Erstatning kunde være at vente, kunde det være at haabe, H. M. da paa een eller anden Maade seer dem derfor fornøyet.

Cancelliet d. 15. September 1739.

202.

1739, 27. November. Kong Christian VI. til Jakob Severin. at de paa det i Grønland opbragte Skib forefundne og til de mähriske Brødre bestemte Varer og Levnetsmidler skal tilbagegives.

Eftersom en Persohn ved Navn Wenceslaus Neisser, der kalder sig Præst for det Mähriske Broderskab, er for nogen Tid siden til Os indkommen med a. u. Memorial, og derved beklaget sig, hvorledes et Skib, som nogle af dend Mähriske Meenighed i Amsterdam sig haver til forhandlet, udrusted og til Grønland udi nestafvigte Foraar afsendt, for at overføre deres i bemeldte Grønland værende Brødre endel Proviant og andre fornødne Ting til deres Subsistence i Landet, er sammesteds formedelst Skipperne, som saadant deres Fartøyt førte, tvertimod de af hans Principaler i Holland ham medgivne Ordre og Instrux, ey at maatte handle paa forbudne Custer, eller foretage sig noget, der directe eller indirecte kunde stride imod den Dig a. n. forundte Octroje paa denne Handel, var udi Compagnie med 3 andre Skibe indgaaet udi Havn i Grønland for at drive forbuden Handel, derover af Dine Folk bleven opbragte og giordt Priis, efter hvilke fleere af fornævnte Neisser anførte Omstendigheder Vi haver ladet os bevæge, at give Vores a. n. Tilladelse, at samme Skib maatte gives Supplicanten tilbage, imod at Dig blev forbeholden Tiltale til Skipperen; Og vi nu af en Din herom seenere indkomne Forestilling maa fornemme, hvorledes Skipperen, nafnl. Molenaer, af dette omtalte opbragte Skib, Straet Davids kaldet, ey alleene meget uanstendig har beegnet Dine Folk, men endog tillige med de andre Skippere af 3 ligeledes opbragte Skibe reent ud har declareret, at alting skeede efter deres Reeders Ordre, at de ey med gode vilde gaae ud af Havnen, eller forlade Coloniens Grændser, saasom de havde deres Principalers Ordre at handle over alt i Landet og at forsvare sig, i fald de derved bleve angrebne, om hvilket tildels Du haver fremlagt Skipperens egenhændig underskreven Tilstaaelse, ja at Neisser hverken skal kunde edelig bevidne, at Skibet, som det af ham dog var foregivet, var kiøbt af de Mähriske Brødre, eller at det ey i Holland har været assecureret, langt mindre, at Skipperen har været forbuden at handle paa Vores Coloniens Grændser i Grønland — da som Sagen sig saaledes langt anderledes skal befinde, end forbemeldte Wenceslaus Neisser har forestillet, og hvorimod Du med forberørte Indretning er indkomne; Saa give Vi Dig derpaa ved dette Vores a. n. Rescript tilkiende, at de Vahre og Victualier, som til de saa kaldede Mähriske Brødres Underholdning have været destinerede og fandtes paa Skibet ved dets Opbringelse, skal være fri og til deres Commissarier paa Anfordring udleveres, men hvad det øvrige angaar, da ville Vi have sligt til lovlig Rettergang henviist, hvor det maa afgjøres ved Lands Lov og Ret.

Frederichsberg den 27de November 1739.

Sjæll. Miss. 1739, 70.

203.

1739, 30. November. Bemærkninger af Jakob Severin om Opbringelsen af de til de mähriske Brødre bestemte Skibe.

1. Forbyder H. M.s a. n. Octroye saa vel fremmede som egne Undersaatter at giøre mig nogen Indpas i den grønlandske Handel /: hvor af ieg doeg aldrig har betient mig uden i Coloniens Christianshaabs Grendser :/ for saa vidt ieg har kundet præcavere, mens med min stoere Skade har underfundet, hvorledes de dog har bemestred sig dend beste Handel udi værende min Octroyes Tiid!

2. Har H. M. 1736 & 1737 ladet ved en Fregatte advare baade de nu opbrugte og andre Handlere, at de icke maatte drive nogen Handel i Coloniens Grendser, som med ald Rette bør være heele Dischou Bugt med Hvalfisk og Hunde Eilænder inclusive, endskjøndt dend Kongl. Capitain af Fregatten har maaeskee kuns fastsatt samme fra Sorte Fugle Bay til Bonchebay.

3. Har bemelte opbrugte Skieppere reversered til Fregatten ey at skulle komme udi samme Grendser, moed hvilket de doeg har forbrudt A. 1738, da Jan Jobs Bysse blef opbrugt, og de andre dend Tiid undvigede.

4. Samme Skibs Oppebringelse H. K. M. d. 21. Novembr. 1737 a. n. har approbered og tilsagt mig at skal vorde soutenered, naar ieg holder mig i mine Grendser.

5. Ligeledes a. n. confirmered dend mine Folk medgivne Instruction.

6. Endskjøndt alle de opbrugte Skieppere bleve antreffede udi Coloniens beste Haun med forbudden Handel og saaledes de ipso facto kunde og burde væred Priis, har mine Folk doeg tilbuddet dennem, ubehindret at maatte passere ud, naar de vilde forlade Coloniens Grendser, mens de svarede: Ney, icke uden med Splenter.

7. Deres egen Declaration, at have handled moed Kongl. Forbud, egen Forskrivning og bedre Vidende, insinueris.

8. Foruden min for 3de Aar siden til Høyloff. General Land-Oeconomie & Commercecollegium indgivne Deduction i Henseende H. K. M.s høye Rett saavell till Dischou Bugt, hvor Christianshaabs Colonie er anlagt, som øvrige Qvarterer af Grønland, viiser General Staternis eget Svar til dend Kongl. danske Minister i Holland af 4de Octobr. 1631, at Hollænderne paa ingen Maade kand vindicere sig jus accessionis til Grønland eller nogen af de nordeste Lande.

9. I Begyndelsen af dette Seculo har Major Bærnfeld og Kiøb Mand Hans Mathisen fra Bergen allerførst, før nogen anden forsøgt denne Handel med Grønlænderne og continuered samme til 1703 omtrent, da Hollænderne fik Kundskab der om og seilede dennem ud af Farten; de Engelske har siden plantet en Logie i Straat Hudsons, hvor hverken Hollændere eller andre tør komme nær.

Egh. Geh. Reg. 1739, 510.

204.

1739, 23. Dec. Kong Christian VI. til Grev J. L. Holstein i Anledning af J. Severins Forespørgsel, til hvem han skal henvende sig i de Grønlandske Sager.

— — Wegen Severin seinen Memorial wird Er wohl thun, wen Er eine solche Ordre, wie Severin verlanget, an die Commissarien aufsetzen lasset, darin ihnen anbefohlen wird, alle unter Händen habende Sachen so bald möglich zum Ende zu bringen. Wer aber derjenige sein soll, an dem sich Severin in denen Grönländischen Sachen zu adressiren habe, hier über sind wir etwas embrassirt; den es ist in dieser Sache zweyerley Absicht: erstlich die Ausbreitung des Evangelii,

zweytens das Commertz. Nimbt man nun einen aus dem Missions Collegio, so verstehet solcher nicht die Commertz Sachen, und nimbt man einen aus dem Commertz Collegio alleine, so bekümmert solcher sich wenig oder gahr nichts um die Ausbreitung des Evangelii. Wir glauben also, dass es schwerlich mit einen allein wird aus zu richten sein. Am besten wäre es wohl, wen einer aus jeden von diesen Collegien hierzu ernennet würde, an welchen sich Severin, nach dem die Sachen wären, adressiren könnte. Er und Geheimteraht Schuhlyn wären wohl die bequemsten hier zu; allein Ihre schon überhaufte Geschäfte machen uns billig ein Bedencken, Sie mit noch mehreren Sachen zu bebürden, den wir wollen nicht gern, dass Sie unter gahr zu vieler Arbeit erliegen sollen. So wäre es wohl best aus jeden von den beyden Collegien zwey andere Subjecta aus zu wehlen, welche Er uns weiter kan in Vorschlag bringen. Es ist wohl nöhtig, dass Severin jemand hat, an dem er sich adressiren kan, und der Zeit und Begriff genug hat, die Sache recht zu untersuchen und uns solche vorzustellen. — —

H. F. Rordam, Saml. og Studier II, 472 f.

205.

1739. 24. Decbr. Den Grønlandske Kommission indgiver i Henhold til kgl. Rescript af 27. Febr. Betænkning om Udstrækningen af Handelsgrensene i Grønland.

Efterat vi hafde bekommet E. K. M.s a. n. Rescript af 27. Febr. nestafvigte om a. u. at forfatte Concept til et Rescript til Jacob Severin angaaende Handelsgrændsernes Fastsettelse i Grønland, hafve vi strax anmodet Geheime Conference Raad og Grefve Danneskiold om, at os maatte vorde tilstillet de i saa Maader behøvende Efterretninger fra de Sø-Officerer, som hafver commenderet de forbigangne Aaringer til Grønland hensente Fregatter, hvilcke Efterretninger derefter os ogsaa ere tilkommen. Men vores Med-Commiterede Etats-Raad Høyers da indfaldende Sygdom og endelig paafulde dødelige Afgang, saa vel som ogsaa Jacob Severins lange Fraværelse hafver været Aarsage, at vi denne Sag nødvendigen noget hafve maattet udsette, indtil det behagede E. M. d. 27. Nov. næstafvigte a. n. at anbefale mig, Etats-Raad von Stöcken, denne Commission i afgangne Etats Raad Høyers Sted at tiltræde, da vi os strax derefter hafve forsamlede og i Anledning af Sr. Severins Project til een Placat, denne Sag angaaende samt de vedkommende de til Grønland hen commenderede Sø-Officerer a. n. tillagde Instruxer, og efter at vi nærmere i Commissionen om een anden Post med bemelte Severin efter hands Hiemkomst hafde confereret, hafve vi a. n. forfattet vedlagde Concept til et a. n. Rescript. Men da vi herudi saa vit mueligt hafve maattet fult dend af Severin projecterede Placat, allerhelst da hand ved sin Nærværelse i Commissionen derpaa insisterede, og det dog syfnes, at hand derudi gaar videre, end de Sø-Officererne a. n. gifne Instruxer medførte, ia mueligen derved een og anden Vitløftighed i Tiden kunde foraarsages, saa skulde vi icke efterlade, følgende Poster derved tillige a. u. at erindre og til E. K. M.s a. n. Resolution og Gotbefindende at indstille:

1) De a. n. Instruxer lyder vel at advare alle under Straf af Confiscation, ey at handle inden Christianshaabs fastsatte Grænser, men de byder ey positive at optage nogen. Icke desto mindre er dette saaledes efter den af Severin projecterede Placat anført, efterdi E. M. allerede ved Rescript af 21. Nov. 1738 a. n. hafver saavel approberet, at dend hollandske Bysse samme Aar var blefven opbragt, som og tillige lofvet, fremdeles at soutenere ham, naar hand holt sig inden sine Grændser.

2) Bemelte Severin paastaar saavel i dend projecterede Placat som mundtlig. at Opbringelse skal finde Sted ey alleene ved de allerede oprettede, men endog ved de herefter oprettende Colonier i Grønland. Hvad sig de allerede oprettede Colonier angaar, da er Advarselen icke skeed uden ved Christianshaab, men ey ved Gotteshaab[!], da det kunde muelig komme under Consideration, hvorvit saadan Advarsel kand strecke sig til andre end de Skippere, som da virkelig advarede ere. Vi hafve dog efter Severins Paastand anført om Opbringelse ved de alt etablerede Colonier, i Henseende til hvis vi herefter om een offentlig Placat agter at anføre; hvortil endnu kommer, at hand har declareret, for det første ingen armerede Skibe at vilde sende til Gotteshaab, da Advarsel der imidlertid paa samme Maade som ved Christianshaab tilforn skeed er, kunde gøres. Men angaaende Opbringelse ved de herefter oprettende Colonier, da hafve vi a. u. tilført dend Clausul, at om deres Oprettelse dog først burde gøres vedbørlig Advarsel.

3) De fastsatte Handels Grændser hafve vi a. u. anført at burde strække sig 10 à 15 Miille paa begge Sider af hver Colonie, hvilket er overensstemmende med de, vedkommende Sø-Officerer tilforn a. n. meddeelte Instruxer. Derimod anfører Sr. Severin i dend af ham projecterede Placat, at Limiterne skulde strecke sig 15 à 20 Miile saavel paa hver Side langs Kysten som søe-verts til Fylændene. Men ligesom vi a. u. holde raadeligere at følge dend i saa Maade skeede Advarsel, saa siufnes det og betenckeligt at extendere Grændserne saa langt ud i Soen, da det er bekient, at dermed ved Island og Færøe, hvor fremmed Handel dog fra saa lang Tiid af har været forbuden, icke gaaer videre end 4re Miile ud i Soen.

4) Udi dend af Severin projecterede Placat anføres, at ingen under Skib og Godsens Confiscation maae tilføye Grønlænderne nogen Skade eller Ofverlast, men da det Ord: Skade, er noget almindeligt og kunde extenderes temmelig vit, hafve vi uforgribeligen anført det saaledes, at om nogen berøvede Grønlænderne, og aabenbare Vold imod dem forøvede, hand da deres Skibe til Confiscation maatte opbringe. Hvorved vi dog a. u. maae erindre, at omendskiønt E. M.s Instrux til oft bemelte Sø Officerer vel befaler i dend 2 Art., at advare alle forekommende under fornefnte Straf icke at berøve Grønlænderne deres Speck eller Hvalfiske, dend dog udj dend 3 Articul ickun befaler, om noget saadant skulde skee, at igien forskaffe Grønlænderne det fratagne, men derhos vel at tage sig vare, at Hollænderne i saa Maade icke røfvedes noget af deris egne Efecter eller at dem videre Molest tilføyedes i nogen Maade.

5) Som alle Fremmede saaledes udj det hver Colonie tillagde District ere forbudne at handle, hafve vi a. u. eragtet tienligt at tilføye, at Jacob Severin derimod bør være tilforpligtet at forsyfne de inden Coloniernes Grændser boende Grønlændere med hvis de behøfve og sig vilde tilforhandle. Og har hand i Commissionen erklæret, ey at hafve noget derimod at erindre.

Slutteligen maae vi a. u. tilføye, at Jacob Severin holder hoyst fornøden, at E. M. om denne Sag a. n. lod udgaae een offentlig Placat; hvilken hand formeener Hollænderne langt snarere at skulde holde sig efterretlige, end det til ham a. n. afgaaende Rescript, som ey vorder tryckt. I hvilcken Henseende, saavel som og, dersom hand skal hafve saa ample Tilladelse at opbringe, som hand forlanger og i Rescriptet anført er, uagtet at Advarselen hidindtil ickun er skeed ved Christianshaab, vi a. u. ligeleedes skulde holde for, at det vilde være tienligt, om E. K. M. maatte for got befinde at lade udgaae een offentlig Placat omtrent af samme Indhold som Rescripten, alleene med dend Forskiel, at i Placaten ickun i Almindelighed blef anført, at de der imod handlende til Confiscation skulde vorde opbragte, men ved Rescriptet kunde Severin og Medinteressenter dertil i Særdeeshed vorde autoriserede. Fast i lige Tilfælde findes een af Høystlofflig Ihukommelse Kong Christian dend

5te d. 25. Febr. 1691 udgifven Forordning og Forbud. Dog angaar samme alleene de Tydske Hanse-Stæder, men strækker sig hverken til Hollænderne eller andre Nationer. Vi forblifve i allerdybeste Submission til vores Dødsstund.

Kiøbenhafvn d. 24. Decbr. 1739.

O. Thott. C. v. Stöcken. F. Holmsted. M. Wöldike.

Indl. Sjæll. Reg. 1740, 130.

206.

1740. 8. Januar. Kong Christian VI. til Jakob Severin. i alt Grønlands Besejling og Missionering vedkommende at henvende sig til den Grønlandske Kommission.

Saa som vi a. n. have funden for godt, at den Os Elskelige Otto Thot, Christian von Stöcken, Frederich Holmsted og Marcus Wöldiche angaaende det Grønlandsche Væsen anbefalede Commission fremdeles skal continuere, indtil at alting derved er bleven regleret, saa er hermed vores a. n. Villie og Befaling, at naar noget, enten Grønlands Besejling eller Missions Væsenet sammestæds vedkommende maatte forefalde, hvorud inden Vores a. n. Resolution behøves, Du Dig da dermed til forberorte Commission adresserer, saa som vi a. u. have befalet bemeldte Vores Committerede, Os sligt a. u. at forestille, og vores a. n. Resolution derpaa at forvente.

Frederichsberg den 8. Januarii 1740.

Sjæll. Miss. 1740, 10.

207.

1740. 29. Januar. Kong Christian VI. til den Grønlandske Kommission om Forlængelsen af den Jakob Severin girne Oktroi.

Vi have ladet Os av Eders til Os indkomne Forestilling, dateret den 8. hujus, a. u. referere, at saa snart I havde bekommet Vores a. n. Rescript av den 8. Januarii næstafvigt, anl. at fornemme, hvad Jacob Severin havde imod det til en nye Octroye paa den Grønlandske Handel forfattede Concept at erindre, have indkaldet ham, og derom tilspurt hannem, da han lod sig forlyde, ligesom han efter nuværende Omstændigheder ikke mere var i Stand til at fortsætte den Handel, men dog siden, paa Eders Erindring, at han sligt tilforn burde have tilkendegivet, til sig tog Conceptet med Løfte derover at indgive sin Erklæring, men i stæden for at tilkiendegive, hvad han ved Conceptet havde at erindre, tilstillede Eder det til os ved forberorte Eders a. u. Forestilling indsendte nye Project til en Octroy og ellers lovede for 3 à 4 Aar at indtræde, og som Vi dernæst have ladet Os a. u. foredrage de av Eder over den av Jacob Severin projecterte Octroy gjorde Remarques, saa give vi Eder paa en hver av dem hermed Vores a. n. Resolution saaledes: Den nye Octroy, som med Jacob Severin nu skal indgaaes, bevilge vi a. n., at maa paa 4 Aar indrettes. Angaaende hvis han i Slutningen av den av ham projecterte Octroys første Post haver anført, nemlig, at der foruden de 5000 Rdr., som hannem aarlig forud betales, hannem nu tillige maatte avanceres 5000 Rdr., som da i det sidste Aars Besejling kunde liqvideres, hvorved han saaledes ved den nye Octroyes Tiltrædelse forlanger et Forskud av 10000 Rigsdaler, da bevilge Vi a. u., at i fald Landet i Octroyens sidste Aar, da han intet havde at nyde, ej

skulde blive beseglet, eller og, i fald han imidlertid ved Døden skulle avgaa, og hans Arvinger frasagde sig Handelen, skal han for forskrevne 5000 Rdr., som han for det sidste Aar skulle nyde, men forud maa avanceres, saa som han dog altid forud maa eqvipere Skibene, ogsaa Colonierne med fornøden Provision forsynet, give Os Pant og Forsikring ud i den ham tilhørende Dronninglunds Gaard, næstefter 41000 Rdr., som allerede derpaa ere optagne. Betreffende det, som han i Slutningen av 2den Art. haver anført, saa som, at hans Handels Betientere ved Eqviperingen her hiemme, naar de saadan Forretning havde forestaaet i 4re Aar, skulde indtages efter foregaaende Examination i et eller andet Kiøbmands Laug, bevilge vi saaledes a. n., at dette maa tilstaaes allene for dem, som i 3 Aar have været brugt i denne Handel, saa at de allene maa indtages i Hør-Kræmmer-Lauget, dog at de tilforn underkaster sig den sædvanlige Examination efter Laugets Articler og for dygtige og kyndige blive eragtede. Det, som Jacob Severin i Begyndelsen av 3de Art. angaaende den Toldfrihed paa hidbringende Grønlandsche Vahre har tilført, nemlig, enten at de føres til vores Kgl. Residentz Stad Kiøbenhavn eller til Tranbrænderiet i Vort Land Nørre Jylland, bliver hermed a. n. accorderet; ved den 4de Post udi Octroyen have Vi a. n. funden for godt, at alle de til denne Handel brugende Skibe skal lige som de andre Compagniets Skibe melde sig ved Øresund. Den i den 6te Post ommeldte gamle Pinke bevilge Vi a. n. at maa regnes iblandt det ham skiænkede Inventarium. Hvad Jacob Severin i Slutningen av forberørte 6te Post, om at nyde Betaling ved Avtrædelsen for de efterladende Jagter og Chaluper, nemlig de Ord: som han selv har anskaffet eller bygt, det bevilge Vi a. n. at maa udelades. Men den 7de Post, som er nye tilført, og handler om at levere det behøvende Tran til Vores Klæde-Fabriquer til 1 Rdr. ringere Pris, end de Islandsche nyder, for hvis de aarlig til Stadens Lygter leverer, kand ikke bevilges, da det og er at formode, at han vel kand finde Debit paa den Tran, han lader brænde, naar han vil selge sin Tran 1 Rdr. pr. Tønde ringere end andre. Endelig anbelangende det, som I udi den 8de Post angaaende den Oplysning, han ved Avtrædelsen bør give om Handelen, haver tilført, da approbere Vi a. n. den av Eder derudi gjorde Forandring, hvormed han og skal have været fornøjet, saa at udi Octroyen bliver sat de Ord: Dog derved ikke at staa til Regning eller Ansvar. Altsaa tilskikke Vi Eder herhos en rigtig Gienpart av den av Jacob Severins Projecter og av Eder til Os indsendte Octroy, da I efter forestaaende, Vores a. n. Resolutioner en Octroy haver at forfatte og derudi ellers at tilfore hvis Du, Professor Wøldiche, paa Missionens Vegne haver at erindre, hvor efter I Octroyen saaledes indretter og til Vores a. n. Approbation, saa snart mueligt, haver at indsende. Men saa som I ellers, udi Eders a. u. Forestilling have berettet, at Jacob Severin haver begiært Vores a. n. Resolution, saa vel om at faa hans Skipper i Holland med Skib og Gods sat paa fri Fod, som og at nyde de forleden Aar opbragte Skibe uden Dom og Lov-Maal, saa have I at tilkiendegive hannem, at Vi ved Vores i den Haag værende Minister ville lade den Sag paadrive saa meget mueligt er, men at han paa de forleden Aar opbragte Skibe maa tage Dom. Og udi det øvrige haver I at tilholde Jacob Severin, at tage en eller flere til sig udi dette Værk, og om ej kand være mueligt, i Compagnie, dog saaledes, at de, som han til sig tager, ogsaa kunde have Efterretning om alting, paa det at Værket ej ved Dødsfald eller anden Forandring strax skulle standses.

Frederichsberg den 29de Januarii Ao. 1740.

Sjæll. Miss. 1740, 71.

208.

1740, 4. Februar. Hans Egede indsender til Kongen Betænkning om den Grønlandske Missions fremtidige Ledelse.

Den store Naade og aller høyst priselig Iver og Omhue, D. K. M. endnu a. n. bær for det Grønlandske Desseins og Missions Fortsettelse og Vedligeholdelse, opmuntrer mig, som en a. u. uværdig Tiener deraf, endnu et a. u. velinrett Forslag til dets ydermeere Befordrelse a. u. at insinuere. Siden at det, næst den Aller Høyestes Bistand, er at haabe, at dette Omvendelses Verck her efter maag vil vohse og tiltage, vil det falde af Fornødenhed, at Anstalterne og der efter maa lempes. I denne Hensigt troer ieg nock, at det høylovlige Missions Collegium icke skal frafalde, det jo var tienligt, at Inspectionen over den Grønlandske Mission, næst Ober-Directionen, som dennem tilkommer, blev a. n. anfortroed en Mand, som fuldkommen forstaae Verckets Nødtørft og veed, hvor udi og hvorledes det best kand hielpes og fremmes. Det inderlig Ønske og Forlangende, som endnu er hos mig, at see Frugter af disse Anstalter, driver mig til a. u. at offerere min Tieniste her udi, paa det ieg engang maa faa Anledning i Gierningen at beviise, at ieg mener Gud og hans Kircke det troeligen. Har D. K. M. tilforne haft saa naadige Tancker om mig, at De udi en a. n. Missive af 4. April 1733 til mig udi Grønland, udi disse a. n. og mildeste Terminis har udladt sig: »allerhelst din Nidkierhed for Guds Ære og Iver i dine anbetroede Forretninger er Os bekiendt etc«: disligiste D. K. M.s Sl. Hr. Fader Høylovlig Ihukommelse udi en a. n. Missive af 14. May 1728: »Os er a. n. bekiendt, med hvad ufortroden Nidkierhed og Omhue, du i al den Tid, du har været der i Landet, har ladet see for Missionen og Colonien etc.« Saa vil ieg a. u. haabe, D. K. M. endnu icke har ladet de naadige Tancker falde om mig, saa den Grønlandske Missions Inspection kunde mig i particulair a. n. blive betroet, og ieg i Navn og Qvalitet af Superintendent over den samme efterfølgende maatte have at besørge: 1) at udsee og forestille Missions Collegio habile og dygtige Subjecta til Seminarister og dennem udi Sproget tilstreckelig informere. 2) med Collegii Gotfindende og Approbation at forfatte Instruxer og Formularer, hvor efter Missionarierne og Catecheterne i deres Embede sig maa forfalde. 3) have Indseende med dem, om de deres Embede med tilbørlig Flid og Troeskab forrette, og at tage Information og Regenskab af dem, hvor vidt Grønlænderne i Særdeleshed i christelig Kundskab og Vandel aarlig tiltage, og hvad viidere, som til Grønlændernes Omvendelses Befordrelse kunde agtes fornøden at paamine. Allernaadigste Konge, mit Øyemercke her med er først og fremmerst Guds Ære og disse vanvittige Menniskers sande Opbyggelse, dernæst, at maa a. u. see et lidet Tegn fra min naadige Konge, hvor af ieg kand mercke, at ieg er i naadig Erindring for det Verck, som ieg i Grønland, icke uden stor Skade og Forliis baade paa Midler og Legemets Kræfter, har anfanget. Gud lade D. K. M. lenge leve og see glædelige Frugter af sin glorieuse Iver for hans Kirckes Opbyggelse og ævindeligen være velsignet for Guds Ansigt, som a. u. troehiertigst ønskes af etc.

Hans Egede.

Kiøbenhavn d. 4. Febr. 1740.

209.

1740, 18. Februar. Missionskollegiet til Kongen, at det anbefaler H. Egedes foranstaaende Supplik.

Da den Grønlandske Mission under Guds Velsignelse og E. M.s a. n. Omsorg saa naadig understøtter og saa kiendelig tiltager, at der til sammes desto bedre

Drift og ynskeligere Fortsettelse kunde behoves en god Mand, som tilfulde forstod Verkets Nødtørft, og hvorudj det best kunde hielpes, som og for dets Befordrelse i Særdeleshed turde sørge og derover, under Missions Collegii Direction, have Inspection, saasom med at udvælge og forestille Collegii dygtige og beqvemme Subjecta til Seminarister, med at forfatte under Collegii Approbation. Instruxer for samme, hvoreffter de i deres Embeder sig siden havde at forholde, samt derudj at have Indseende med dem og ellers autoritate officii at erindre, hvis videre til Grønlandernes Omvendelses Befordring for nodig og nyttig kunde eragtes; saa understaae vi os a. u. at proponere, om det icke a. n. maatte behage E. K. M. til saadan Inspection over den Grønlandske Mission med Character af Superintendent a. n. at besikke Hans Egede, som ey alleene har givet Anledning til denne Missions første Begyndelse og derudj, for at fremme Guds Gierning, beteet ugemeen Nidkærhed og Alvorlighed uagtet al Nød, Fare og Arbeide, men og ved at boe saa længe i Landet, for at føre disse Hedninge til den sande Guds Kundskab, har faaet og samlet saa megen Forfarenhed, at, omendskiønt Frugten deraf ey har været endnu effter vores Ønske, dog ingen nu kand have saa god Kundskab om Landets Beskaffenhed, Indbyggernes Væsen og Forhold samt Missionens Tarv og Fordeele, som hand; hvilken hans særdeles Iver da E. M. Selv med Kongl. Naade og Mildhed har anseet, saa vel som E. M.s Høist Sal. Hr. Fader, Høyløvlig Ihukommelse, i slig Henseende allerede i Sin Tid a. n. havde tiltænt ham ommældte baade Character og Embede: saa indstille vi a. u. til Gotfindende, om icke den i hans hosfølgende Supplique a. u. giorte Ansøgning, som kunde eragtes baade sømmelig og gavnlig, a. n. maatte ham forundes, og forbliver i allerdybeste Soumission E. K. M.s etc.

Kongl. Waysenhuus d. 18. Febr. 1740.

Sjøell. Reg. 1740, 112.

210.

1740, 24. Febr. Jakob Severin til den Grønlandske Kommission om Fornyelsen af hans Oktroi.

Da ieg upaatvifelig hafde ventet, alleting ved sidste Session var bleven afhandlet til Octroyens endelig Slutning, som saa længe har beroed, og des aarsag vil give de fremmede Anledning til baade at tage Handelen bort indeværende Aar, og befrygtelig giøre Colonien dend Overlast, de saa ofte har trued at ville forøve til baade det Grønlandske Deseins og min utaaelige Skade, maae ieg dog moed ald Forhaabning fornemme contrarium, og at der efter igaar tilsendte og her ved tilbage følgende Concept endnu noget skal forandres og noget tilsettes. Det, som skal forandres (i Henseende Handels Grendserne), har ieg detz betreffende declareret for Commissionen, at end skiøndt der efter dend gamle Octroi verbotenus meldes sc: *at dend Straaet Davids Grønlandske Handel* (mig) *alleene skulle tilhøre* etc. jeg derfor hverken skulle eller kunde anderledes betiene mig af dend Handel, end saa vidt de udgangne Kongelige Ordres allerreede har stipuleret, og dend forventende Kongl. Placat kommer at fastsette, saasom ieg i følge det Kongl. Rescript til Commissionen af 21. Novembr. 1738 icke kand vente H. M.s a. n. soutiens uden med saa Skiel, ieg holder mig i mine Grendser, aldt saa har ieg indtet der imoed at erindre, at det efter tilsendte Concept vorder forandret.

Hvad angaaer den 2den Post, som skal tilsettes, har ieg, da Commissionen efter det Kongl. Rescript af 29de Januarij sidst ledden foreholdt mig at tage een eller fleere med udj dette Verk etc., ligeledes declareret, at det blef mig icke vel mueligt,

at faae Interessenter udj denne Handel formedelst dend udj Slutningen tilsatte Reservation, som icke er mentionered i dend gamle Octroi, saasom vel icke nogen anden ellers skal gaae ind i saa vitløftigt et Verk med saadan Uvished, at det efter et Aars Forevidende kand ophæves, naar H. M. saaledes a. n. maatte finde for got, hvorved altera pars contrahens taber Ballance af Contracten, der in puncto æqvilibrii fast icke beholder uden det blotte Naun af Octroi-Contract, dis Aarsag ieg ey heller har turdet engagere mig uden for saa faae Aar, ligesom ieg og kand contestere, fra første Tiid af at have giordt mig ald Umage for at søgt Interessenter, hvilket dend Fatalitet ved Gothaab primo limine forhindrede, da mit dend Tiid forestaaende aldt for store Tab saa kiendelig viiste sig og afskrechede Liebhabere! uden at melde, hvorledes de fleeste Kiøbmænd her i mange Aar har anseet mine Entrepriser (icke uden Føye) aldt for hasarderlige, mens icke profitable (hvilken Regning mand og maae giøre sig om fast alle de Commercier, der drives om de Nord). Thi bliver der ingen anden Udveye for, dend behørrige Efterretning og Videnskab om alle Ting i behørende Tilfelde at erholde, end samme baade skal og kand have af dem, som fare med Skibene, giøre Kiøbmænds Tieniste i Landet, og de, som her hienne bruges ved Eqviperingen. Skal da denne Clausula og tilsettes, kand det vel icke vorde anderledes, end disse Ord under Signo i Concepten: sc. (som Handelsbetientere) om alting i behøvende Tilfelde etc. bliver tilført: udj øvrige ville de goede Herrer icke reigne mig det til onde, at ieg slutter med denne rotonde Declaration, at i fald De icke ville sec der hen, at ieg inden 14 Dage i det allerlængste kand blive klar med alleting i Henseende baade Octroyen, Placaten og Ordre til Expedition ved Rente Cammered, bliver ieg nøedsaget, a. u. at give H. K. M. min uskyldig Umuelighed tilkiende. Jeg forbliver med u. Respect etc.

J. Severin.

Kbhavn 24. Febr. 1740.

Sjæll. Reg. 1740. 112.

211.

1740, 4. Marts. Kong Christian VI. fornyer den for Jakob Severin 15. Marts 1734 bevilgede Oktroi paa Grønlandshandelen og Kontrakt med ham om Missionens Vedligeholdelse, gyldig for 4 Aar.

Som den med Vores Borger Jacob Severin, Handelsmand i Vores Kongl. Residentz Stad Kiøbenhavn, den 15de Marti Ao. 1734 paa sex Aar a. n. indgangne og sluttede Octroy Contract angaaende Vort Land Grønland at beseigle og den der anstillede Missions vedligeholde, nu moxen er til Ende, og den Grønlandsche Beseigling effter de Omstændigheder, som nu haves, med større Bekostning end hid indtil skeet er, maa forsettes, have Vi til bemelte Missions videre Forfremmelse samt Handelens Opkomst, effter bemelte Jacob Seeverins forregaaende a. u. Forslag og Andragende, a. n. vedtaget og indgaaet, saasom vi hermed a. n. vedtager og indgaar med bemelte Jacob Seeverin, Handelsmand, følgende Octroy Contract, nemlig.

Hand paatager sig at underholde de 3de Missionairer, som ved Christianshaabs og Gothaabs Colonien allerreede ere, eller trende andre, som udi deres Stæd opsendes, og endnu den fierde, enten ordineret eller u-ordineret Persohn, naar Os Elskelige Præses og tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo maatte finde fornøden, samme at udskiche, tillige med de ved hver Colonie antagne 2de Grønlænder, og andre fleere, ligesom de med Tiden findes lærvillig, og mand kand giøre sig Forhaabning om, at der kand vorde beqvemme Catecheter, og den-

nem, ligesom de hidindtil ere blevne forflægede, eller effter det Grønlandske Reglement fremdeeles at underholde, forsiune med Gage, Kost Lys og Varme, samt fornøden Fordring skal udi Missions Forretningerne og paa hands egen Bekostning baade til og fra Landet at transportere. Og som det er hoist fornødent, at paa begge Colonier bliver indretted Skoler, hvor Grønlændernes Børn, som kunde være lærvilligen og er ti Aar eller derover gamle, kunde faa daglig Underviisning i den Christelige Religion, der og allerreede ved begge Colonierne findes der opdragne unge Grønlandske Persohner, af hvilke der kunde velges dem, som paa hvert Stæd kunde være beqvemest til at gaa Missionarierne til haande ved at undervise saadanne Børn, saa og af det Kongl. Wæisenhuus her i Staden tvende Drengte ere underviiste i Sproget, for at gjøre samme Tieniste, den eene ved Christianshaabs Colonien, og den anden ved Gothaabs Colonie, saa paatager hand sig at gjøre den Anstalt, at denne Underviisning kand skee, enten udi eet af Værelserne paa hver Colonie for Varmens Skyld om Vinteren, eller i eet paa Grønlandsch Maade indretted Huus, som hand paa egen Bekostning ved hver Colonie lader opsette. Saa og, effterdi saadanne Børn i den Tiid icke kunde forhverve sig selv noget til deres Livs Ophold, da at fournere til deres Underholdning, som Tiid effter anden af Missionarierne kunde antages, indtil 20 à 24 Børn i Tallet ved hver Colonie, enten saa meget Brød, Smør og Stockfisk, som de tilligemed hvis Grønlands Kost de selv kunde forskaffe sig, til nødtørfdig Ophold behøves, eller een halv Mands Portion af slig Proviant for hver af saadanne Grønlandske Børn under Missionariernes Disposition, hvorved dog Missionarii ogsaa har at agte, at disse Børn icke aldeeles bliver af vandt fra den sædvanlige Grønlandske Kost eller for meget vante til Coloniets Kost, saa paatager hand sig ogsaa paa egen Bekostning ligeledes at forskaffe dennem fornøden Grønlandske Baade, samt Gang og Senge Kleder effter Grønlandske Maade, saa og at forsyne ved hvert Colonie bemelte tvende Præceptores, hvoraf den eene bliver dansk og den anden een indfødt Grønlænder, med Kost, Lys Varme, fornødne Klæder og nogen liden Løn, som icke kand være ringere end for hver af dem i det mindste tii Rdr. Paa det og ingen Mangel skal spørges ved Colonierne, skal hand saaledes besorge Provisionen, at deraf alle fornødne Proviantz Sorter alle Tiider skal være eet heelt Aars Provision i Forraad, med mindre eet eller andet Skiib /: det Gud afvende /: blev for ulychet, da den eene Logie i saa fald at komme den anden til Hielp, naar behøves. Derimod have vi a. n. bevilget og tilsagt, saasom vi og hermed a. n. bevilger og tilsiger

1.

At bemelte Jacob Severin /: og de, som hand hereffter udi Compagnie med sig indtager /: skal til Hielp for Missions Omkostninger ved forberorte Colonier, som forhen er meldet, saavel som og til at forsiune sine Skibe med Defension og behørig Mandskab, for at forsvare baade dem selv og Grønlænderne, om nogen moed Forhaabning skulle understaa sig, at handle imoed denne Vores a. n. Octroy, og de derom videre a. n. giørende Anstalter, aarlig nyde 5000 Rdr., saasom for Defensionen 2000 Rdr. og for Missionens Omkostninger 3000 Rdr., hvilke Penge ham ved hvert Aars Begyndelse uden nogen Afkortning skal betales, enten af vores Cassa, eller ved Amterne, hvor hand det forlanger, ligesom de og det første Aar hannem strax skal vende assigneret; men skulle imidlertid, og førend denne Contract er til Ende, Omstendighederne saaledes forandre sig, at Missionen ved Gotthaab Colonie kand settes paa een anden og bedre Foed, end hidindtil er skeet, og vi des Aarsag a. n. maatte finde for got at fritage hannem fra samme Colonies

Besejling og den der værende Missions Underholdning, skal hannem fra den Tiid, saadan Forandring foretages, afkortes aarlig 1500 Rdr.

Da hand efter den Tiid nyder for Defensionen og Christianshaabs Missions Underholdning ickun 35 Rdr. aarlig, og paa det hand icke skal graveres med ald for store Forskud, i Henseende baade til de fornødne Skibers Anskaffelser og eet heelt Aars Proviantering, som ved Colonierne stedse skal være i Forraad, naar Skibene som sædvanligt ankommer, at ingen Mangel skal spørges formedelst eet eller andet Skibs enten Udeblivelse, eller Forulychelse, som før ermeldt, have Vi a. n. hermed indgaaed, at hannem forud, foruden de aarlige avancerende 5000 Rdr., endnu strax ved Octroyens Begyndelse skal betaales og avanceres 5000 Rdr., hvilcke fem Tusinde Rdr. udi det sidste Aars Besejling vorder liquideret, dog bør hand udi sin Gaard Dronninglund, nest efter de derpaa hæftende 41000 Rdr. stille Os vedbørlig Pant og Forsichring for disse 5000 Rdr., i fald Landet i Octroyens sidste Aar icke blev besejlet, eller og denne Octroye i der hereffter ommældende Tilfælde forinden skulle ophøre.

2.

Ligeledes tilsige vi a. n., at alle Missionarii samt Handels Betiente, naar de udi 4, 5 à 6 Aar har gjort Tieniste udi Grønland, skal ved deres Hiemkomst, og efter a. u. Ansøgning nyde convenable Employ i Vores Riiger, med saa Skiold, de deres Tienniste upaaklagelig har forrettet og efter de Attestata, som bemelte Jacob Severin dennem meddeeler, saaledes, som hand ved Eed, om det forlanges, vil være Os ansvarlig, paa det mand icke skal vorde forlegen for at faa saa døgtige og beqvemme Persohner, som til dette Desein udfordres. Iligemaade skal alle de Geemeene, naar de sig ærlig og reedelig har forholdet, end hvor de sig end siden nedsetter, være for ald Udskrivning til Land eller Søe Læggene fri og forskaanede, saa maa og de Handels Betientere, som bruges ved Eqviperingen og Contoiret hiemme, naar de deslige Forretninger udi 3 Aar have forrestaaet, indtages udi Hørkremmer Lauget, dog at de tilforn underkaster sig den sædvanlige Examination efter Laugets Art og derved for døgtige og kyndige bliver eragtede.

3.

Alle de Vahre, som til Grønland forsendes og derfra her til Staden eller Trænbrænderiet i Jylland enten hidføres, eller anden stæds igen udføres, skal for Told, Consumtion, Accise og ald anden Rettigheds Erleggelse udi Øresund, Belt, eller Vores andre Strømme være aldeeles fri og forskaanet, dog at med Angivelse og Visitation efter Toldordonancen rigtig forholdes.

4.

Alle de Skibe, som til denne Handel bruges, skal, om det forlanges, med Vores Admiralitets Søe Passer uden Betaling vorde forsiunede. Udi Øresund haver de sig ligesom andre Compagniers Skibe at anmelde.

5.

Tillade vi a. n. Compagniet, at forhandle deres Vahre udi store og smaa Partier og, samme, naar de det fornøden eragter, ved deres egen Fuldmægtig ved offentlig Auction at lade opraae og bortselge, saavelsom at holde deres egne Bødkere, for hvis de til det Grønlandske Brug finder for got at forferdige.

6.

Som vi efter vores forrige a. n. Octroye haver skienchet og givet Jacob Severin hvis Vahre og Inventarium der fandtes paa Gothaab, eller derfra var

hidført og endda i Behold, den gamle Pincke med beregnet, som hand ligeleedes skal nyde og beholde; saa skal hand derimoed, naar denne Contract er til Ende, overlevere til os, eller dem, som effter Vores a. n. Villie igien antager Handelen, alle de Huuse, Bygninger med hvis Inventarier, og hvad muur- og nagelfast er, samt Huusgeraad, Baader og Telter, som findes ved Colonierne, uden nogen Slags Betaling eller Vederlag; mens hvad Proviant, Handels Vahre og Fustagier samt Jagter og Chalouper, som da findes i Behold, skal hannem effter billig Vurdering gotgiøres.

7.

Ville vi, at denne Octroye Contract skal holdes i fiire effter hinanden følgende Aar, som tager sin Begyndelse fra 15. Marti førstkommende, saaledes som for er meldet.

Udi hvilcken Tiid Jacob Severin og Interessenter skal u-behindret af alle, baade Vores egne Undersaatter og fremmede, alleene nyde Handelen paa de i Grønland allerede anlagde eller hereffter anleggende Colonier, saa at hand alleene, og ingen anden bør eller maa handle paa eet fastsadt Distance til hver af samme Colonier, da hand, effter bemelte Tiids Forløb skal være forpligtet, at give os den gandske Handels Omstændigheder trolig a. u. tilkiende, og saaleedes, som hand med Eed agter at bekræfte, om det forlanges, dog derved icke at staa for Regning eller till Ansvar. Imidlertiid skal hand være tilforpligtet, at tage een eller flere til sig udi dette Verck, hvileke, om endskjønt de end icke ere interesserede med ham udi Handelen, dog om alting i behørende Tilfælde skal have behørig Effterretning og Videnskab. Skulle hand ellers, og førend det kommer til Interessentskab, ved Døden afgaae, og hans Arvinger icke ville eller kunde continuere denne Contract, skal det staae dennem frit, sig samme a. u. at frasige, ligeledes som Vi og a. n. ville, at Jacob Severins Arvinger eller Interessenter skal være forbunden, effter eet Aars Forevidende, fra denne Octroye at afstaae, det være sig enten det skeer, at Handelen paa een anden Maade skal continueres, eller med alle ophæves.

Thi forbyde vi alle een hver, være sig Vores egne Indbyggere eller fremmede og udenlandske, fornevnte Jacob Severin /; og hvem hand hereffter med sig maatte indtage :/ og hands Arvinger, som saaleedes ere privilegerede, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udi denne hans Handel og Trafique i nogen Maade at giøre, under Vor Hyldest og Naade.

Kiøbenhafn den 4de Martii Ao. 1740.

Sjæll. Reg. 1740. 85.

212.

1740. 18. Marts. Kong Christian VI. tildeler Hans Egede Karakter af Superintendent og overdrager ham Inspektionen over den grønlandske Mission.

G. A. V. At vi a. n. have bevilget og anordnet, saa og hermed bevilger og anordne, at Os Elskelig Hans Egede, som har givet Anledning til Missionens første Begyndelse paa Vort Land Grønland og derudi, for at fremme Guds Gierning, haver beteed ald Nidkierhed, Flid og Alvorlighed, maa og skal herefter nyde Character af Superintendent og skal under Os Elskelige Præsidis og øvrige tilforordnede udi Collegio de Cursu Evangelii promovendo deres Direction have Inspection over det Grønlandske Missions Væsen, saa som med at udvælge og forrestille bemelte Collegio dygtige og beqvemme Seminarister, saavel som og for dennem under

Collegii Approbation forfattede Instruxer, hvorefter de i deres Embeder sig haver at forholde samt derudi have Indseende med dem og ellers autoritate officii erindre, hvis viidere til Grønlandernes Omvendelses Befordring for nødig og nyttig kunde eragtes, saa og alt sligt ovenbemelte Collegio forestille.

Friderichsberg den 18. Martii 1740.

Sjæll. Reg. 1740. 112.

213.

1740. 1. April. Kong Christian VI. til de Deputerede for Finanserne, at Jakob Severin, som har faaet en ny Oktroi paa Grønlands Besejling, aarlig skal nyde 5000 Rdr. og have forud betalt 5000 Rdr., som i det sidste Aar skal likvideres, for hvilken Sum han i sin Gaard Dronninglund skal sætte Pant næstefter de der indestaaende 41000 Rdr.

Saa som den med Jacob Severin den 15. Martii Anno 1734 paa sex Aar indgangne og sluttede Octroy Contract angaaende Vort Land Grønland at beseigle, og den der anstillede Mission at vedligeholde, nu er tilende, saa haver Vi under den 4. Martii næstavvigt a. n. meddelt hannem en nye Octroy paa 4re efter hinanden følgende Aar, fra den 15de Maii sidstleden at regne, av hvilken Eder herhos til Eders Efterretning en rigtig Gienpart tilsendes, og hvorav I kunde erfare, at Vi ey allene a. n. have tilsagt hannem aarlig at nyde 5000 Rdr., som hannem ved hvert Aars Begyndelse uden nogen Avkorting skal betales, enten av Vores Casse, eller ved Amterne, hvor han det forlanger, men end og derhos bevilget, at hannem tillige forud skal betales og avanceres 5000 Rdr., som hannem udi det sidste Aars Besejling skal liqvideres. Og paa det Vi kunde have Sikkerhed for at Landet i Octroyens sidste Aar, da han intet haver at nyde, skal blive beseiglet, eller ifald han imidlertid ved Døden avgik, og hans Arvinger frasagde sig Handelen, eller og om Octroyen i de derudi anmeldte Tilfælde forinden skulle ophøre, at de 5000 Rdr. Os skulle blive tilbageleverede; saa haver I at lade give Eder derfor Pant udi dennem hannem tilhørende Gaard Dronninglund udi Vort Land Nørre-Jylland, næstefter de derudi allerede staaende 41000 Rdr. da I ogsaa haver at vigilere for, at Godset ey bliver deterioreret.

Friderichsberg den 1. April 1740.

Sjæll. Miss. 1740. 175.

214.

1740. 9. April. Kongelig Plakat angaaende Farten paa Grønland.

G. A. V. at efftersom Vi d. 4de Martii indeværende Aar paa nye have fundet Jacob Severin, Handelsmand i Vores Kgl. Residentz Stad Kiøbenhavn, og Med-Interessentere Vores a. n. Octroye, udi nest følgende fiire Aar alleene at beseile og handle paa de i Vort Land Grønland af Os anlagde Colonier; saa have Vi tillige, som Enevolds Arve Konge og Herre over bemelte Grønland med underliggende Øer, og i viidere Følge af de desangaaende paa adskillige Tider a. n. gjorde Advarseler og Forbudder, for got befunden, at bevilge og tillade, ligesom Vi hermed til denne Handels desto bedre Fremgang og Sikkerhed a. n. ville tillade, at dersom nogen, være sig Vores Undersaatter eller Fremmede, under hvad Prætext skee maatte, imod Vores bemelte Jacob Severin og Med-Interessentere n. a. meddeelte Octroye skulle understaa sig at handle paa de i bemelte Vort Land

Grønland enten allerede anlagde eller herefter anleggende Colonier /: naar om disse sidste først er giort behørig Advarsel, hvor de ere anlagde :/ samt inden deres fastsatte Grændser, som i Almindelighed bør strekke sig 10 à 15 Miile paa begge Sider af hver Colonie, saavel som ogsaa, dersom nogen skulde fordriste sig paa noget Sted i Grønland, i hvo det være maatte, paa Havet eller paa Landet at berøve Grønlænderne og imod dem aabenbare Vold at forøve, da skal de derimod handlende til Confiscation vorde anholte og opbragte.

Frideriksberg d. 9. April 1740.

Sjæll. Reg. 1740, 130.

215.

1740, 28. April. Jakob Severin klager til Kongen over sine ved Besejlingen af Grønland lidte Tab.

For D. K. M. maae ieg saa a. u. som høyst nødtvungen beklage min Skiæbne og stoere Penge-Mangel for denne Tiid, som til deels reyser sig der af, at ieg som Kiøbmand og Elsker af Commerciens har i mange Aar bestræbed at arbejde iche alleene for mig self, mens for nogle hundrede Medundersaatte tillige, som ved min Negotie har haft Brød /: og iche som en Commissionaire, der arbejder alleene for sig self og for fremmede :/, hvorudover mine Skibe til denne Tiid koster mig meget meere end 20000 Rdr. foruden en langt større Capital, som udi faste Negotier stedse roullerer, mens Hoved-Aarsagen der til er dog mit excessive stoere Tab ved Grønlands Besejling, som beløber formedelst Pesten paa Gothaab og de fremmede Handlers Usurpation over 16000 Rdr., hvilket ieg for dend Grønlandske Commission efter foregaaende Requisition med specielle Rejninger har legitimered, og saaledes som baade ieg og mine Folk ved Contoired har offerered cum solenni juramento at kunde og ville contestere! Til saadan mit Tab kom ydermere dette, at det mig ved forrige Octroye a. u. betingede perpetuerede Lotterie efter D. M.s a. n. Willie iche maatte faae Fremgang, da min Plan doeg aldt var færdig, som Hr. Revisor Clausberg og mange andre er bekiendt, ved hvis beholdne Provenue ieg iche alleene gjorde Facit at stoppe de grønlandske Omkostninger, mens endog ventede, at settes udi Stand til ydermeere at udbrede Handelen og oprette flere Colonier til Missionens Fremvekt.

Der imoed har de andre Lotterier, som efter D. M.s a. n. Villie i dets Sted kom frem, importeret sine Steder over 20000 Rdl. beholden Capital! Endnu maae ieg for indeværende Aar atter for ud see et stoert Tab ved den Grønlandske Besejling, af Aarsag, at ieg saalænge har maatt ventet efter Expedition baade her og der, og som endnu iche har sin Rigtighed, hvilket visse Tab og Forliis D. K. M. der af a. n. ville skiønne, sc. dend Grønlandske Expedition med Missionens Underholdning, saaledes som dend for hen har været, kommer aarlig over 11000 Rdr., hvilket udi Commissionen postviis er demonstrered; her efter vil dend endnu stige høyere, eftersom ieg af Kiærlighed for Desseinet har paataged mig ved begge Colonier at underholde /: foruden een Missionarius meere :/ noch endnu 4 Catecheter og indtil 48 grønlandske Børn, for at blive underviiste i deres Christendom og i Tiden ved Guds Bistand vorde tillige Missionen til Tieniste, hvilket præliminariter iche var afhandlet ved den nye Octroyes Slutning. Till alle disse Omkostninger at bestride, nyder ieg kuns 5000 Rdl., følgelig skal de øvrige 6 à 7000 Rdr. indbringes ved Handelen, om ieg paa nogen Maade skal stoppe Omkostningerne. Formedelst saadan Ophold, som ingen Commerce, og langt mindre det grønlandske Dessein kand taale, gaer Handels-

tiden ganske forbi i dette Aar, saasom Skibene til dend Ende maac være afseylede medio Martij: altsaa finder D. M. a. n., at det bliver en inevitable Slutning, det ieg maace tabe Resten, hvilket bliver mig saa utaaelig, som ieg a. u. er forsichred, D. M.s aller-christeligste Hiertelaug ingenlunde kand taale, at en ærlig Patriot og Undersaatt skall tilsette baade Helbred og Velfærdt for et saa stoert og høyprikelig Dessein. Ere der ingen, som vil tale min Sag og Tarv for D. M., kand ieg med en glad Samvittighed og et frit Ansigt a. u. contestere, det mit Arbeyde, Iver og Attraae har ved ald dend gandske Entreprise haft sit eeniste og fornemteste Øyemeed og Hensigt til Guds Ære og D. M.s Glorie, ligesom ieg og a. u. forhaaber, D. M. a. n. er fornøyd med min Conduite her udinden, og iche befrygter, at nogen skal kand have ringeste Føye til at dadle paa samme enten in ecclesiasticis, politicis eller oeconomicis, mens hasarderer altid at forsvare dend imoed alle Slags Vragere:

Allernaadigste Konge!

For at ballancere ved Guds Forsiun mit grønlandske Tab, har ieg været forcered til at bruge imidlertid adskillige andre Negotier, og saaledes ved Credit nogenledes holdt det gaaendes hidindtil; mens da samme ved dend i Holland giordte Arrest paa mit Skib og Ladning toeg aldt for stoert et Skaar, hvorudover ieg forbigangen Vinter, formedelst Creditorsers mistænkelige Accuratesse /: hvortil visse ilde sindede her fra Staden, hvis Naune mig endnu ere ubekjendte, ved en gandske usømmelig og skammelig Correspondence over Amsterdam /: apparent og fleere Steeder :/ har giordt deres Beste uden ringeste der til givne Aarsag :/ har maatt udbetale mange tusinde Rixd. af løbende laante Penge, er ieg disverre nu iche udi Stand til at continuere og fortsette min Negotie som tilforn! Eftersom ieg da iche kand proseqvere de Negotier, hvor ved ieg kunde vente at tiene noget til at ballancere hvis ieg øyensiunelig maace tabe i Aar ved Grønland, sc. 5, 6 à 7000 Rdr., jeg og tilforn har tabt over 16000 Rdr. ved Pesten paa Gothaab og de fremmedes Handling, og formedelst mit Lotterie blef mig betaged, saaledes mist over 20000 Rdr., som andre har profitered af; de opbragte gamle Priser /: hvor i blandt Gallioten Straat Davids, der som det yngste af dem skulle være det beste, findes gandske raadden paa de fleeste Bielcher, Knæer, Barkholter, store Deel af Indtimmere dog heele Overskibed :/ iche er dend Bekostning værd, som alle-reede er og nu der paa anvendis, appellerer ieg a. u. til D. M.s medfødde høy-kongl. Naade og Retfærdighed, saaledes a. n. at behandle mig, det ieg dog ved Guds og D. M.s Bistand kand blive ved Magt og iche enten succumbere eller crevere under Byrden! — —

J. Sewerin.

Kiøbenhavn 28. April 1740.

H. K. M. vil a. n., at Commissarierne angaaende det Grønlandske Væsen herom indsender deres a. u. Erklæring til videre a. n. Resolution.

J. L. Holstein.

Cancelliet d. 28. April 1740.

Kanc. Breve, 1740, 115.

216.

1740, 6. Maj. Kong Christian VI. tilstiller de Deputerede for Finanserne en af Jakob Severin forfattet Konzept til en Revers for de ham i Forskud udbetalte 5000 Rdr.

Efter som Jacob Severin, Kiøb- og Handelsmand udi Vores Kongl. Residentz Stad Kiøbenhavn, for Os a. u. haver ladet andrage, at med den av os anl. det

Grønlandske Væsen a. n. anordnede Commission allerede var conveneret om Conceptet til hans a. u. Revers og Forskrivning, for de a. n. avancerende 5000 Rdr., som udi den ham givne Octroys sidste Aar for Grønlands Beseigling og Missionens Underholdning sammestæds igien skal decourteres, med a. u. Begiæring, at Vi, siden intet udi Vores den 1. Aprilis næstavvigt til Eder ergangne Befaling derom er meldet, a. n. ville befale Eder at assignere hannem forskrevne 5000 Rdr. imod hans Revers og Forskrivning, saaledes som den udi ovenbemeldte Commission er conciperet og avhandlet, saa og udi Vores Danske Cancellie indleveret. Thi tilskikke Vi Eder herhos den av ovenbemeldte Commission til Vores Danske Cancellie indsendte Revers, og give Eder hermed tilkiende, at Vi samme a. n. have approberet. Og som fornævnte Jacob Severin ellers til Os a. u. haver indstilt, om saadan hans Forskrivning i Pante-bogen for Land Norre Jylland skal protocoleres, det han a. u. haver berettet, at han for at vinde Tiden, der for den Grønlandske Negoce udi indeværende Aar, til hans store Skade er forløben, i Commissionen har maat accordere, da hans Credit derved vil lide, og en lang Tid endnu forløber, førend den kand komme protocolleret tilbage, saa bevilge Vi a. n., at han for Protocollationen maa være a. n. befriet; men I haver alleneste derhen at see, at Godset ej formindskes eller Skoven forhugges.

Frederichsberg den 6te Maii 1740.

Sjæll. Miss. 1740, 282.

217.

1740, 23. December. Kong Christian VI. til Missionskollegiet, at Præsten i Vartov, Kisbye, ved indtrædende Vakance skal forflyttes. og Poul Egede i hans Sted beskikker.

Av en Eders a. u. Forestilling av den 15de hujus have Vi fornunnen, at med det fra Vort Land Grønland her sidst ankomne Skib er den ved Christianshaab i nogle Aar staaende Missionarius Poul Egede tilbagekommen, som efter det, slige Missionariis i Almindelighed a. n. gjorde Løfte, giøre sig a. u. Forhaabning om Promotion til et Præste-Kald, efter at han med muelig Flid og Troeskab og ikke uden Frugt skal have arbeidet paa de arme Hedningers Underviisning, hvortil han frem for andre skal havt Leilighed, efterdi han i hans Ungdom er med hans Fader, Os Elskelig Superintendent Hans Egede, kommen dertil Landet og ved Omgængelse med Grønlænderne har lært at tale og skrive Sproget, saa at han allerede har elaboreret et Lexicon Grønlandicum og begyndt at vertere en Del av det nye Testamente, med videre, hvorudover, saa som I eragte det saare nyttigt til det Grønlandske Deseins Forfremmelse, I a. u. ønskede, at han kunde blive i Nærværelsen, for at tiene Missionen end og i Fæderne Landet deels med at manuducere andre, som i Fremtiden til dette Værk skal bruges, ifald hans Fader skulle avgaa, deels og med at oversette de til Hedningernes Underviisning behøvende Bøger, hvortil I ingen Udveye seer, med mindre Vi a. n. ville forfløtte den ved Wartou Hospital værende Præst Kisbye til et andet ham convenable Kald, og i hans Stæd igien beskikke fornævnte Poul Egede til Præst ved Wartou Hospital. Thi give Vi Eder hermed a. n. tilkiende, at Vi efter foranførte Eders Os a. u. gjorde Forslag, ved forefaldende Vacance a. n. ville være betænkte paa, at forfløtte den ved Wartou Hospital værende Præst Kisbye til et andet convenable Kald, da den Grønlandske Missionarius, forbemeldte Poul Egede, kand komme i hans Stæd, dog med de udtrykkelige Vilkaar, at han skal være forunden til at anvende den fra andre nødvendigere Embedets Forretninger øvrige Tid for det første paa den

Hellige Skrivtes eller andre Gudelige Bøgers Oversættelse paa Grønlandsk, og siden efter hans Faders Avgang at præparere de til Grønland beskikkede Candidatos eller Seminarister.

Hafnie den 23. Decemb. 1740.

Sjæll. Miss. 1740, 713.

218.

1741, 30. Januar. Jakob Severin indgiver til Kongen Forslag om Oprettelsen af to nye Kolonier samt en Missionsstation i Diskobugten.

Af de fra Missionen udj Grønland a. u. indkomne Relationer forhaaber ieg a. u., D. K. M. frembdeeles har Continuations-Prøver af Guds Forsiun ved D. K. M.s Omhue for de arme Grønlænder, og hvorledes Gud Self vil velsigne sin egen Gierning, at her allerede findes Grønlænder, som kand være Lærere for Grønlænder! -- Som her da, Gud skee lov! er det beste Haab om det beste, som er Guds Ære og de vankundige Hedningers Opliusning, staaer der indtet tilbage for D. M. til at nyde Frugten af saa allerchristeligst et Arbeyde, uden dette, at Missionairerne ofte og paa beleiligste Steder og Tider, hvor, og naar, Grønlænderne udj Mængde ere forsamlde, kunde være hos dennem!

Dette er saa umueligt at practicere i saa vitløftigt et Land, aller helst hvor Indvaanerne paa visse Aarsens Tider farer fra et Sted til andet, for at søge deres Næring, saa længe her er kuns 2de Colonier udj det heele Land /: der strecher sig moed 150 Miile udj Lengden, for saa vidt det for Europæer kand være habitable :/ som det i sig self er til liden eller ingen Nytte, at der ere 2de Missionarii ved hver Colonie, thi lad være, de end kunde harmonere sammen /: som meere er at ynske end at haabe:/, skulle de dog langt bedre kappes med hver andre i at arbeyde, naar de bleve separerede, og hver hafde sit District at omfare, særdeeles siden der nu aldt er fornødden Foranstaltning til at opelske saa mange Catecheter af Grønlænder, som der behøves til deres Medhielpere. Til hvilken Ende, om Missionen ellers skal vinde nogen tilstreichelig Frugt og Nytte, der u-omgiængelig vil oprettes endnu

1. Tvende faste Colonier, se: dend eene mellem Christianshaab og Gothaab, dend anden mellem Gothaab og Caap Farwell: begge paa saadanne Steeder, hvor baade Mængde af Grønlænder stedse opholder sig, og hvor alle de, som passerer enten Sønder eller Nord efter, skal forbj, ved hvilken Leilighed der kand igientages for de sidste, hvad de har hørt og lærdt paa de andre Colonier, og saaledes stedse blive dennem udj frisk Hukommelse!

Der blef da af de 4 Missionarii, som nu ere ved begge Colonierne, een paa hver Sted, og i steden for nu 24 unge Grønlænder, som skal oplæres og underholdes ved hver af de her efter blivende 4 Colonier, mellem samme hver andet Aar kunde alternere, saasom baade Clima og Forfriskning af baade Fisk, Fugle og Vildt falder lovlig got paa Gothaab, og endnu bedre paa dend ventende nye Colonie Syden for, der imoed haardere og slettere om de Nord. Des uden vil bygges

2. Et Huus udj Discou Bugt, 5, 6 Miile fra Hoved Colonien Christianshaab, hvor Grønlænderne i største Mengde frem for anden steds opholder sig /: der imoed kuns faa af dem ved Colonien :/. Paa samme Sted maatte dend Missionarius, som bliver udj Discou Bugt ved Christianshaab, paa sine Tider med visse af de opelskede Catecheter opholde sig, hvor baade hand og de kunde have Logemente, Kost og Opvartning imidlertid, og naar Vinteren saa sterk indfandt sig, at de ferske Vande bleve tilfrosne, de atter med sit Følge forføye sig til Colonien, doog

kunde vel nogle af de beste Catecheter alternatim hyberner hos Grønlønderne for at forrette udi Embedet hvad de kunde, efter Missionairens Instruction, og under hans Tilsuun undertiden, naar hand over Isen kunde fare mellem samme og Colonien /: saalenge ellers Sommeren og Høsten varede, kand Missionairen altid fare til Siøes der imellem og foranstalte det fornødene, saa vel som undervise paa begge Steder :/.

Usus fructus her af blev følgende:

1. At Grønlønderne fast alle Tider og paa alle Steder kand undervises af baade Missionairen og hans underhavende Catecheter udj hver Colonies District, hvor ved Missions Øyemeedet 1000 Gange bedre kand beforders end paa dend Foed det nu er, da Grønlønderne glemmer udj 10 Maaneder, hvad de lærer i 2de.

2. Det heele Grønland /: for saa vidt Europæer kand boe :/ bliver derved occupied og fra de fremmedes Usurpation etc. vindiceret, hvilket og iche lidet vil befordre Hedningenes Omvendelse, naar de over aldt bliver vandte til et Slags Folk og Beseiling, og saaledes befries fra fremmedes baade Traditioner, Suggestioner og Intriguer.

3. Forekommes ald Anledning til U-eenighed mellem Missionairene: dend ene vil der imoed æmulere dend anden naar de bliver separerede og beskichede hver til sin Colonie, da der nu til meere Skade end Gaun ere 2de ved hver Colonie!

4. Kand Missionairene derved ofte correspondere med hver andre, og paa sine visse Tider om Aared komme tilsammen for at conferere og overlegge det fornødene, som og at betiene hver andre udj deres Saligheds Sag!

5. Naar Communication saaledes kand have mellem alle Logierne, kand Missionen nest Guds Bistand upaatvifelig bringes til fuldkommen og ynskelig Ende, indtil Landet udj Tiden kand vorde her og der beboed af Europæer, da de største Missions Omkostninger kand ophøre, hvilket ieg, vil Gud, i sin Tiid a. u. skal demonstrere.

6. Kand der bedre søges 12 habile Subjecta af unge Grønlønder for at præpareris til Catecheter ved hver af 4 Colonier, end 24 ved hver af 2de, for Missions Verked desto snarere at befoedere. Endelig

7. Naar Handelen engang bliver etablered paa dend Foed, som efter fornuftige Regler og Raisons staaer til at practicere og udfinde, kand det blive en særdeeles nyttig Negotie, som Patria derved prospererer /: min Forhaabning gaaer temmelig høyt i det Stykke; det staaer til Gud, om ieg skal opleve den Tid :/.

Endskiondt alle disse Fordeele herved kand have, skulle de aarlige Omkostninger, som D. M. betaler, dog iche blive større /: mens vel i Tiden mindre :/ til disse nye Colonier sambt Missionarier og Catecheter med fornødden Forflegning, Lius, Brende, Foedringskab og Folk til deres Tieniste at fournere, vedlige- og underholde, mens beroer alleene paa dend Bekostning, som vil medgaae paa Coloniernis Huuses Materialier, Handverker, som samme skal bygge og forfærdige, sambt Skibsfragter og Folkenes Underholdning for det første Aar, da de iche kand giøre nogen Tieniste ved Handelen, hvilket /: foruden hvad Christianshaabs Colonie at nedbryde og forflytte andensteds hen, som befrygtelig vil skee inden faae Aar, saasom Grunden aarlig bortskylles, ligeledes til at flytte Gothaabs Colonie 2 Miile ud til Siøes, formedelst Haunens meget farlige Indløb og ubeleilige Situation for Missionen, saasom Colonien iche er anlagt ved Søekanten eller i Grønløndernes Passage, mens alt for langt afsides inde i Fiorden :/ vil komme at koste eengang for alle over 7000 Rdr. directe at reigne; mens som Skibene kand tillige giøre mig nogen Tieniste anden steds, vil ieg a. u. paatage mig samme for langt ringere og iche forlange nogen enten Avance eller Betalning førend ieg udj Gierningen har viist, det baade er giørlig og nyttig, hvad ieg her a. u. har lovet og forestilled! —

Allernaadigste Konge!

Gud har gived D. M. dend Lyche at see dend første Grøde af Hans Kierke blandt Calalerne udi Grønland! D. M. har a. n. fornummed de Anstalter, ieg har giordt ved dend Nordre Colonie for at forekomme de Forargelser, som tilforn der er gaaen i Svang og meget har hindret Guds Kirke sammesteds i sin spæde Ungdom, ved det ieg har afløest de liderlige Folk, som der vare, med de beste og skicheligste, som ieg kunde udsøge og overtale af mit eget Gods, der endnu med 4 Mand i dette Aar, vil Gud! bliver augmentede!

Jeg har udi samme Forsæt ved en Grønlandsk Betient afvigte Aar søgt at obtinere udi Nordlandene saa mange døgtige og skichelige Karle, som behøves ved Gothaabs Colonie /: for at forsøge, enten mine Landsmænd eller Nordmændene ere de beste udi Grønland :/, hvilke ieg maae give frie Transport nest kommende Høst her med og underholde dem om Vinteren, indtil de gaer op til Grønland 1742, for der med at afløese de ligesindede grove Folk, der ere ved samme Colonie, eller og, i Fald de Mæhriske Brødre ville tage Tieniste ved Gothaabs Colonie, som ieg skulle haabe de finder sig udi efter dend Samtale, ieg har haft med de 2de, som afvigte Høst retournerede :/ da med samme Nordmænd at besette dend syderste af de 2de a. u. projecterede nye Colonier, hvor ieg haaber, baade Clima, Situationen og Leiligheden skal findes saa beqvemme, at Colonien egne Folk /: hvor til ieg endog skal encouragere mine egne Bønderkarle :/ skulle inden kort Tiid faae Lyst at nedsætte og ernære sig baade af Landet og Vandet, og med Tiden møde de andre Europæer, med hvilke ieg haaber, det syderste og beste af Grønland ved D. M.s a. n. Hielp og Forsorg inden kort Tiid vorde peuplered! til hvilket at recognoscere og ved samme Leilighed see Østerbygden decouvred efter Hr. Superintendent Egedes a. u. reiterede Forslag /: hvilket ieg og self for nogle Aar siden a. u. har projectered :/.

D. M. a. n. har erfared, hvor vidt ieg for nyelig a. u. har offerered at ville concurrere ved at founere der til beqvem baade Skib og Folk og staae self baade Hasardt & Slitage, naar Folkenes Hyre og Kost gaer for D. M.s Regning. In Summa: Der skal med Guds Hielp iche fattes noget paa min Siide, som kand tiene til at befordre baade Guds og D. M.s Villie! Efter denne a. u. Plan og Project /: og iche paa nogen anden eller bedre Maade :/ kand D. K. M. ved Guds Bistand ganske paalidelig være forsichret om baade Missionens snarrig og ynskelig Fortsettelse samt Landets og Handelens Opkomst inden faae Aar til D. M.s største Glæde her i Tiden og siden udodelige Amindelse hos Efterkommere! Jeg i øvrige forbliver til min Dod med Lydighed.

J. Severin.

Dronning-Lund 30. Januarii 1741.

219.

1741. 24. Februar. Kong Christian VI. til Missionskollegiet, at de fra Grønland hjemvendende Missionærer maa nyde 20 Rdr. Kcartalet i Ventepenge af Missionskassen.

Da vi av en Eders a. u. Forestilling av den 16. hujus have fornummen, at som de til Grønlændernis Undervisning i Guds sande Kundskab udsendte og efter nogle Aars Forløb igien tilbagekommende Missionarii ikke saa lige altid strax kunde blive befordrede, men iblant nogen Tid maa vente, indtil dertil kand gives Leilighed, saa at de imidlertid intet have at subsistere av, efterdi de ordinairement ere trængende og av Jacob Severin ei nyde nogen videre Besoldning, end saalænge de giore Tieneste der i Landet, hvorudover de maa lide Mangel

og desaaarsag søge Assistance hos Eder. Saa haver I udbedet Eder Vores a. n. Tilladelse, at slige nødlidende Personer ved Hiemkomsten, naar de det dennem anfortroede Embede i Grønland forsvarligen have forettet /: og in specie en i avvigte Aar tilbagekommen Missionarie ved Navn Martin Ohnsorg, som i 6 Aar har arbejdet paa Grønlandernes Undervisning :/ 20 Rdr. kvartaliter av den Grønlandsche Missions Cassa til nødtøftig Underholdning, indtil han, eller de i sin Tid til et andet Embede a. n. kunde forfremmes, indstillende derhos til Os a. u., at siden den Grønlandske Missions Casses Vilkaar ikkun ere ringe, og derfor ikke længe kand taale slige Udgivter, om Vi da ville have bemeldte Martin Ohnsorg a. n. erindret til Befordring. Thi give Vi Eder herpaa a. n. til Svar, at vi have bevilget, at de fra Grønland hiemkommende Missionairer herefter maa nyde 20 Rdr. kvartaliter av Missions Cassen, indtil de kand vorde andenstæds i vore Lande befordrede.

Christiansborg Slot den 24. Februarii 1741.

Sjæll. Tegn. 1741. 91.

220.

1741. 24. Februar. Kong Christian VI. meddeler Missionskollegiet, at han til Borgmester i Helsingør har beskikket Mathias Fersleff, der i 16 Aar har forestaaet Handelen paa Grønland, og nu har indbragt Forslag til Kollegiet om at kolonisere Grønlandskysten Syd for Godthaab, en Plan, der samtidig er fremkommet fra J. Severin, hvilken foretrækkes.

Vi have ladet Os av en Eders a. u. Forestilling, dateret den 16de hujus, referere, at en Mand ved Navn Mathias Ferslef, som i 16 Aar har forestaaet Handlingen i Vort Land Grønland, saa vel da Vi selv lod Landet besegle som tilforn i det Bergensche Compagniets og siden i Jacob Severins Tieneste, for nogen Tid siden har adresseret sig til Eder med skriftlig Forslag om at handle paa de endnu ikke optagne, skjønt af Fremmede beseglede Grønlandske Pladser, for derved tillige at udsee beqvenne Stæder til at plante Colonier med i Tiden i det syderste av Landet og saaledes at komme Øster Bøigden nærmere, hvilket Forslag I derefter have communiceret den allerede octroyerede Kiøbmand Jacob Severin, som udi det af Eder æskede Svar har erklæret, at han næsten allerede har fattet samme Resolution og skal være sindet at etablere, foruden de allerede værende, endnu 2de nye Colonier, nemlig den ene imellem Christianshaab og Gothaab og den anden imellem Godthaab og Syder-Hukken, hvor ved han haaber at komme Øster-Bojgden nærmere og med Tiden at opdage en Passage dertil. Men endskjønt I finde, at de begge anfører plausible Raisons, og I kiender dem begge at være vittige og i den Grønlandsche Handel vel forfarne, saa have I dog ikke funden det tienlig, at entrere med dem begge i denne Sag eller med nogen anden end Jacob Severin, allerhelst, efterdi Jacob Severin, som endnu er i Jylland, agter sig herind med første for personlig at documentere, hvorledes han agter at angribe Sagen og endnu i Aar at gjøre en Begyndelse derpaa. Hvorfore I til Os a. n. have indstilt, om ikke fornævnte Mathias Ferslev, der skal være en fornuftig Mand, og av alle har tient længst ved det Grønlandsche Dessein, haver og med andre paa Grønland handlende a. n. Tilsagn at nyde Employ, enten det i Helsingør vacant værende Borgemester-Embede, eller en anden forfaldende convenable Betiening, a. n. maatte betroes. Thi give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi efter saadant Eders a. u. gjorde Forslag a. n. have confereret merbemeldte Mathias Ferslev den udi Helsingør nu vacant værende Borgemester Tieneste, og paa samme under denne Dags Dato ladet for hannem udfærdige Vores a. n. Bestalling.

Christiansborg den 24. Februar 1741.

Sjæll. Tegn. 1741. 90.

221.

1741, 18. Marts. Kong Christian VI. til Grev J. L. Holstein om J. Severins Forslag.

Es ist uns lieb gewesen, auss Seinem Schreiben zu ersehen, dass das Missions Collegium heute Morgen mit Severin in Conferentz gewesen wegen Gronlant. Es ist uns sehr lieb, wen auss gefunden ist, dass wir diese Küste von 150 Meile sicher behaubten, der Handel getrieben, das Christenhum gepflantzet und auch ein Anfang gemacht kan werden, die Wester [!] Seite zu erkundigen und dieses alles vor wenig Unkosten; und erwarten wir die Relation vom Missions Collegio mit Verlangen.

H. F. Rordam, Saml. og Studier III. 71.

222.

1741, 21. Marts. J. Severin til Kongen om Forandringen i Ordlyden af den ham givne Octroi, foranlediget ved Oprettelsen af de nye Kolonier.

Under 30te Januarij sidstledden har ieg a. u. forestilled D. K. M., hvorledes Missionen udi Gronland ikke med nogen tilstreichelig Frugt og Nytte kand furtsettes, med mindre der endnu bliver oprettet et Missions Huus udi Discou Bugten 6 à 7 Miile fra Christianshaabs Colonie, og nok 2de Colonier, saasom dend eene mellem Christianshaab og Gothaab, iche langt fra Sydbay, og dend anden mellem Gothaab og Cap Farwell, saa sydlig, som mand uden Hasardt af frie Indseiling kand komme nær Isen, som fra Østerbygdens Bugt continuerer gemeenlig 61 Grad eller meere Norden for Syder Huqven af Gronland, begge paa saa beleilige Steder, hvor Grønlænderne skal passere forbi, naar de fare enten Sonden eller Nord efter, og saaledes kand undervises ved hvert Sted udi det, de har hørt og lærdt paa de andre Steder, og Lærdommen idelig blive dennem udi frisk Minde, med videre Frugt og Nytte, som samme Plan a. u. udviser. Dette at entreprenere i Henseende Materialier, Handtverksfolk, Skibsfragter og Provision for de gemeene det første Aar, indtil der kand begyndes med at handle, vil koste directe over 7000 Rdl., og iche kand settes udi Stand førend dend a. n. Octroi er til ende, hvilken ieg formedelst visse Stridigheder med Commissionen iche kunde indgaae paa 10 Aar, som D. M. a. n. hafde determinered. Ikke dismindre siden ieg i Henseende Transporten kand vente at udfinde nogen Slags Menage ved at betiene mig af de aarlig udgaaende Skibe, har ieg paa D. M.s a. n. Behag for høyloflig Missions Collegio ladet mig accordere til at sette det i Stand ved Guds Bistand for 4000 Rdl., hvor af dend halve Deel betaales mig naar dend eene Colonie og Missions Huuset udi Discou Bugt er færdige, og dend anden halve Deel, naar dend anden Colonie er satt udi Stand, hvilke med sine behørige muur- og nagel-faste Inventarier udi sin Tiid fra mig eller mine uden nogen Betalning udleveres, mens hvad Beholdning af Proviant, Fustagier, Chaloupper og Handelsvahre angaaer, derfor at nyde Betalning ligesom der om udi Octroien a. n. er stipulered i Henseende de andre nuværende Colonier. Uagtet her da paa 5 Steeder i Steden for 2de tilforn skal holdes Dug og Disk, Lius og Varme, sambt mange fleere Folk for Missionens Tieniste, blive de aarlige Udgifter for D. M. dog iche større, end paa dend Foed det nu er.

2. Naar D. K. M. a. n. behager at renuncere dend Clausul i Octroien, at ieg efter 1 Aars Forevidende skulle være pligtig, samme at afstaae, i Fald Verket blef ophæved /: hvilket var dend eene af de 2de Stridigheder udi Commissionen, som formeente mig at indgaae paa fleere end 4Aar /:, skal ieg a. u. antage samme

Beseiling udi de af D. K. M.s n. determinerede 10 Aar, som da udsettis til 15te Martii 1750 moed dend sædvanlig aarlig Betalning efter Octroi'en og Liquidation af de a. n. avancerte 5000 Rdl. udi sidste Aars Beseiling. Jeg forhaaber ellers a. u., D. M. a. n. accorderer, at i Fald nogen fatale Siugdome, som for hen disverre! er skeed, skulle imidlertid indfalde udi Landet, ieg da icke vorde obligered at continuere Beseilingen anderledes det kand være mueligt.

J. Severin.

Kiøbenhavn 21. Martij 1741.

Paaskrift med J. L. Holsteins Haand.

Apteris, og givis Missionscoll. samt den grøn. Commission Notice herom, dog beroer det med Expeditionen indtil H. M.s a. n. Resolution paa Missions Coll.s a. u. Forrestilling om denne Sag er falden. Cons. paa Christiansborg d. 24 Mart. 1741.

223.

1741, 1. April. Kong Christian VI. til Missionskollegiet om J. Severins Forslag til Grønlandsmissionens videre Fremme af 30. J. s. A.

Som Vi af een fra Kiøbmanden Jacob Severin, med hvem Vi udi afvigte Aar have ladet contrahere angaaende Missionens Underholdning samt Negotiens Fortsettelse paa Vort Land Grønland, til Os indkommen a. u. Memorial af dato 30. Jan. sidst afviget have fornøden, at hand er af a. u. Tanke, Missionens Fremgang og disse vankundige Hedningers Oplysning meget at vilde befordres, om Missionairerne ofte og paa beleiligste Stæder og Tiider, hvor og naar Grønlænderne udi Mængde ere forsamlede, kunde være hos dennem; hvilket dog var unueligt at practisere udi saa vidtløftigt et Land, hvor Indvaanerne paa visse Aarsens Tiider farer fra et Stæd til andet, for at søge deres Næring, saalenge der ere ikkuns 2de Colonier udi det heele Land, strekkende sig, for saavidt af Europæer kunde beboes, henved 150 Miile udi Længden, ligesom det og formeenes, at skulle fore sig Nytte med sig, om i Stæden for der nu ere 2de Missionarii ved hver Colonie, de bleve separerede, og hver hafde sit District at omfare, hvilket og agtes nu saa meget meere giørligt, som at fornøden Foranstaltning skal være føyet, at opelske saa mange Catecheter af Grønlændere, som der behøves til deres Medhielpere. Des Aarsag hand saavel til Missionens Fremgang som til Negotiens Forbedring og Sikkerhed a. u. foreslaaer og eragter fornødent at oprettes

[Herefter følger Ordlyden af de 2 Punkter i J. Severins Skrivelse S. 293, L. 15 ff.]

Hvorved saaleedes adskillige Fordeele baade i Henseende til Missions Verket som til Handelen og Negotien forhaabentlig skulle kunde vindes, men de aarlige af Os til Missionens Underholdning og Landets Beseiling fournerende Omkostninger dog ikke blive større til disse nye Colonier samt Missionairer og Catecheter med fornøden Forpflægning, Lius, Brænde, Fordringskab og Folk til deres Tienneste at forsyne, vedlige og underholde, alleene at disse projecterede Coloniers Huuses Materialier og Haandverkere, som samme skulle bygge og forfærdige, samt Skibs Fragter og Folkenes Underholdning vilde for det første Aar, og engang for alle komme til at koste over 7000 Rdr., mens at hand i Henseende til at Skibene tillinge kunde gjøre ham Tieniste andensteds, vilde paatage sig dette Verk for langt ringere, uden at forlange nogen Avance eller Betaling førend udi Gierningen var viist, saadant Forslag baade giørlig og nyttig at være. Og I udi Eders Os herom overleveret a. u. Demonstration og Betenckende den 23. Martii sidst afviget dateret

have forestilt, at den foranførte Jacob Severins Forslag har af Eder udi hans Overværelse været tagen under Deliberation, har hand med adskillige Argumenter viidere demonstreret, at de 2de udi hans Octroye mentionerede og i Landet allerede anlagde Colonier ey vare tilstrækkelig, men uforbigængelig endnu behøvedes 2de nye, hvorved baade heele Vesterbøiden blef occuperet og fremmede udelukt fra utilladelig Handel med Indbyggerne, samt at Colonierne saavel som Missionarii kunde have beqvemmere Communication med hverandre for at assistere hinanden i paakommende Tilfælde; foruden i Fald dette hans Forslag nød a. n. Biefald, det kunde forventes, at formedelst den Colonie ved Cap Farvel mand maaskee kunde komme Østerbøiden desto nærmere, og samme med Tiiden decouvriere, hvilke i berørte Maade udrettende Colonier hand selv vilde sørge for at faae bebygde, deels af jyske, deels af Nordlandske Folk; herhos I med viidere a. u. berette, at efterat I, saa vidt mueligt, med ham hafde overlagt de til forskrevne 2de Coloniers samt det nye Huuses Anleggelse udi Discou Bugten udfordrede Bekostninger, som efter hans Overslag kunde beløbe til 7000 Rdl., han endelig har erklæret, i Henseende til det dermed combineret Missions Væsen at ville paatage sig samme Verck for 4000 Rdlr., at hand selv vilde giøre det første Udlæg og ey forlange noget af benevnte Summa førend Huusene og Logerne vare opbygte og istandsatte. Efter hvilken Beskaffenhed I a. u. formodede, i Fald Vi a. n. fandt for got at entrere udi dette Severins Forslag, at der kunde haves nogenlunde Sikkerhed for den dertil gaende Omkostning i berørte Bygninger, som enten ved Dødsfald, eller om fornevnte Jacob Severin qvitterede Handlingen, efter Inventarium da skulle afleveres, dog at i saa Fald af ham skulle gives en nøye Specification saavel paa de ved hvert Stæd opførte Bygninger, som tilligemed over de dertil hørende Inventarier, som hand og selv skulle være forbunden, paa egen Bekostning at holde samme ved god Hevd og i forsvarlig Stand. Da som Vi a. n. ere tilfreds med, at forskrevne Jacob Severins Forslag efter berørte Eders a. u. Forestilling i Verck settes, imod at hannem de begiærte 4000 Rdr. accorderes og saaledes blive betalte, nemlig halve Deelen, naar den eene Colonie og Huuset udi Discou Bugt var færdig, og den anden halve Deel, naar den anden Colonie er bragt i Stand, saa ville Vi Eders a. u. Sentiment udi denne Sag i alle Maader a. n. have approberet. Endelig, som meerbemelte Jacob Severin har ved senere a. u. Forestilling af dato 21. Martii sidstafvigti iblant andet ladet proponere at vedblive den grønlandske Besejling til 15. Martii 1750 med viidere, saa tilskikkes Eder til Efterretning herved rigtig Copie af hvis Vi hannem herudinden under denne Dags Dato a. n. haver ladet rescribere, og hvorefter I Eder, saavidt det Eder maatte være vedkommende, a. u. kunde viide at rette.

Kiøbenhafn dend 1. April Anno 1741.

Sjæll. Miss. 1741, 168.

224.

1741, 1. April. Kong Christian VI. til J. Severin, at dennes Forslag om Oprettelsen af et Missionshus i Diskobugten og Anlæggelsen af 2 nye Kolonier, den ene mellem Christianshaab og Godthaab, den anden Syd for sidstnævnte Koloni, approberes, ligesaa, at Fristen for den ham meddelte Oktroi udstrækkes til 15. Marts 1750.

Os er a. u. bleven refereret en Din til Os av Dato 21. Martii sidstafvigti indkommen Memorial, hvor udi Du a. u. andrager, at efter at Du under 30. Januarii næstforhen Os a. u. haver ladet forestille, hvorledes Missionen udi Grønland ei med tilstrækkelig Frugt og Nytte kunde fortsettes, med mindre der endnu, foruden

de udi Landet forhen værende 2de Colonier blev oprettet et Missions Huus udi Discou Bugt 6 à 7 Mile fra Christianshaab og nok 2 Colonier, den ene imellem bemeldte Christianshaab og Gothaab, og den anden imellem Gothaab og Cap Farvel, begge Colonier paa beleilige Stæder, hvor Grønlanderne passere forbi, naar de fare enten Synder eller Nord efter, og saaledes kunde undervises ved hvert Stæd udi det, de har hørt og lærdt paa andre Stæder med mere Frugt og Nytte, som saa vel til Missionens Fremgang, som Negotiens bædre Istandsettelse fornemmes at kunde indhentes og vindes, hvilken projecterte Indretning, med Materialier, Haandtværks Folk, Skibs Fragter og Provision for de Gemeene det første Aar, og indtil der kunde begyndes at handles, vilde koste directe over 7000de Rdlr. Saa dog siden Du, i Henseende til Transporten kand vente at finde nogen Menage ved at betiene Dig av de aarlig udgaaende Skibe, haver Du paa Vores a. n. Behag av Os Elskelig Præsiede og øvrige Vores Tilforordnede udi Collegio de cursu Evangelii promovendo ladet Dig accordere til at sette forskrevne Huus og Colonier i Stand for 4000 Rdlr. og derav den halve Deel at betales Dig, naar den ene Colonie og Huuset udi Discou Bugt var færdig, og den anden halve Deel, naar den 2den Colonie var i Stand bragt, hvilke Colonier samt Huus med sin behørige muur- og nagelfaste Inventarier udi sin Tid fra Dig eller Dine, uden nogen Betaling skulle udleveres, mens Beholdning av Proviant, Foustager, Chaluper og Handels Vahrer angaaende, derfor at nyde Betaling, ligesom derom udi Din Dig a. n. forundte Octroy er stipuleret i Henseende til de andre nu værende Colonier, hvorved dog udi øvrigt de aarlige Udgifter til dette Værk for Vores Casse ei skulle blive større end paa den Foed det nu er.

Dernæst Du for det andet a. u. har proponeret, at om det a. n. maatte behage Os, at renunciere den udi bemeldte Octroye insererede Clausul, at Du efter et Aars Forevidende skulle være pligtig, samme at avstaa, i Fald Værket blev ophævet, vil Du antage Grønlands Besegling udi de av Os forhen a. n. determinerede 10 Aar, saa at Tiden saaledes skulle udsettes til 15de Martii 1750 imod den sædvanlig aarlig Betaling efter Octroyen samt Liqvidation av de Dig a. n. avancerede 5000 Rdlr. udi sidste Aars Besegling, og endelig a. u. forhaaber, at i Fald nogen fatal Sygdom skulle imidlertid indfalde udi Landet, at Du da ikke skulle være forbunden at continuere Beseglingen anderledes, end det kunde være mueligt.

Christiansborg den 1. April 1741.

Sjæll. Tegn. 1741, 169.

225.

1741, 25. Juli. Missionær Lauritz Alsbach til Jakob Severin om den nye Koloni i Diskobugten og om private Sager.

Velædle Hr. Jacob Severin! Min saavel som den gandske Missions Patron! Maatte disse faae Linier finde Sted hos Høyelskelige Patron, vilde det ey en ringe Glæde paabringe mig, der stedse tager Deel udi min Hr. Patrons Velgaaende, øndskende intet meere end en blomstrende Flor baade i det timelige og aandelige at kunde erfares af Hands ringeste Tienere. Jeg priiser derhos Hands høyviise Forandstaltning med en Logies Oprettelse, som ey lidet vil komme Missionen til beste; mens at samme Logie ikke har bragt noget Nafn med sig, forarsager mig at kalde den med det Nafn Jacobs Haab, saa her bliver Haab baade ved det første og siste. Gud give, at min Hr. Severin maae naae sit gudelige Øyemærke og Hensigt ved dets Andrettelse; hvad som kand skee ved mig, skal ey blive sat til side. Kunde jeg tiene min Hr. Patron udi noget, øndskede jeg det

gierne, jeg veed ikke udi noget, undtagen at følge med et af Hands Skibe, naar de lykkeligen hid til Landet arriverer, for at agere Kiøbmand, saavel som og Missionair; skulde jeg herudi kunde giøre ham nogen Tieneste, behager Hand ikkun frit at befale. At jeg og skal melde lidet om en Attest, som Mons. Hiort fik af mig, da hafde det ikke skeed, hvis han ey i velædle Hr. Severins Nafn hafde forlangt den, men ikke destomindre kand jeg med Eed bekræfte hvad som skrevet er, og at skrive eller give Viidnesbyrd efter Spargement tør jeg ingenlunde fordriste mig til. Dette vilde jeg ey allene paa mine Vegne, men endog paa mine Successors Vegne have mig udbedet af Hr. Patron, at Hand vilde tilholde sine Bønder, som hidsendes, at de see sig forsynede med gode Attester fra deres Lærere, uden hvilke de herefter efter Kongens Lov ey bliver andtagne til Herrens Bord. Vores Specerier Kammer giver tilkiende, at Pudder Sukkeret og Sukker Candiet er i Aar disserteret fra Colonien Christianshaab.

Inu haver jeg et at melde, som er: at jeg i Aar haver forhvervet mig 4 Barder og hiemsent til min Moder samt Kiereste og Søster, formodende, at min Hr. Patron ey derover fatter nogen Slags Mistanke til mig. Jeg har agtet det for billigt, at tilmelde Hr. Severin det, eendeel for det er Ham eene vedkommende, eendeel for at Øretudere ey skal komme og bringe min Hr. Patron noget nyt og ubekendt for. Vil Gud, at alleting gaaer vel paa begge Siider, saa haaber jeg vist tilkommende Sommer at nyde den Ære, som jeg ey har haft tilforn, nemlig at tale mundtlig med min gunstigste Hr. Patron. Imidlertid velsigne Eder Gud. Det ønskes af velædle Hr. Severins oprigtige Ven og Tienere

Lauridtz Alsbach, Missionarius.

Chr[istianshaab] Colonie d. 25. July 1741.

Indlæg til Sjæll. Miss. 1742, 11.

226.

1741, 30. November. Jakob Severin til Kongen om Benævnelsen af den nye Koloni (Jakobshavn) og om Opsendelsen af Finner til Grønland.

Saa snart D. M. a. n. hafde resolvered under 1ste April indeværende Aar angaaende 2de nye Coloniers Indrettelser udj Grønland tillige med en Sommer-Missions-Logie udi Discho Bugt, har ieg bestræbet, uden Ophold at see sidstnefte Logie, som af bare Stockværk blev forfærdiget, med videre Tilbehør dend 16de ditto afsendt til Grønland, som løckelig der er arrivered og plantet udj Hafnen Machlykout, 7 Miile Norden for Christianshaab, udj sidstleden Iunij Maaned. Hvor stoer Forhaabning der nest Guds Biestand kand giøres om samme til Missionens Nytte, siden Grønlenderne udj stoer Mængde boer digt derved, viiser hosfølgende Missionairen Hr. Alsbachs Brev og den formedelst Svagheds Skyld hiemkomen anden Missionair Hr. Wetzel, der, vil Gud, gaar op igien nestkommendis Aar, ydermeere kand forklare. Mens som ingen Nafn for Logien medfuldte, har Missionairene kaldet samme Iacobshaab, hvilcket efter mine a. u. Tancker icke kand riime sig saa nær ved Christianshaab, mens indstilles a. u., om samme kand kaldes enten Iacobsdahl, Iacobshavn eller som D. K. M. selv a. u. for got finder.

2do. Har ieg ladet ved et af mine Skibe og Kiøbmanden Gielmuyden med en Chaluppe fra Gothaabs Colonie liigeledis afvigte Sommer recognoscered Landet om de Syd for at plante een af de 2de nye Colonier, hvor til er udseet 2de beqvemme Stæder, nemlig et paa 62 Grader og et andet endnu 8 Miile sydligere, hvor der paa begge Steder ligeledes findes Mængde af Grønlender. Jeg haaber, vil Gud,

at skulle til Foraared faae samme Colonie did transporteret, til hvilchen Ende ieg a. u. udbeder D. K. M.s a. n. Villie, om samme skal hafve Nafn af Friderichs-haab?

3tio. Har ieg ved een af mine Grønlands Betientere, nafnlig Niels Rasch, som er føed udj Norlandene, ladet udsøge sammesteds afvigte Vinter 6 flincke Nordlands Karle, hvilcke hand her har hidbragt med sig for at bruge dem, vil Gud, ved bemelte nye plantede Colonie, i det Haab, de i Tiiden skal faae Lyst at nedsætte sig der udj Landet og locke fleere af deres Landsmænd til sig.

Samme Niels Rasch hafde vel antaget fleere, som gierne hafde Lyst at gaae til Grønland, der iblant 2de Finner, som vare resolverede at boe udj Landet for at tømme Rinsdyr og ernære sig baade af Fiskerie og Skytterie etc., mens de bleve fraraadede, enten af geistlige eller verslige Folck, saa maad ald den baade Umage og Bekostning, som der paa er anvendt, har maat ladet sig nøye med de 6 hidbragte; det staaer der hen, om ieg kand overtale ham at gaae op igien til Grønland for at anføre samme og fleere, mens fornemmelig vil det vel komme at dependere af D. M.s a. n. Løfte i Henseende hvad hand self videre a. u. kommer at ansøge, paa det Fundamente, at hand tilforn kand have udviist Deseinet nogen særdeeles Tieniste.

Imidlertid haaber ieg, det icke skulle vorde forgiæves, om D. M. a. n. ville lade beordre Fogden udi Finmarken og den Handelsbetient, som er ved Wasøe, at udsøge og overtale 2, 3 eller fleere Familier af fattige Finner, som godvillig ville gaae op til Grønland og der nyde en vis Portion af Meel etc. til Hielp af deres Underholdning de første Aar, indtil de kunde komme udj Stand selv at ernære sig. Det samme kunde og schee ved Fogden Tønder fra Sennien, som nyelig her er nedkommen fra Nordlandene, hvor Finnerne falder ulige dueligere og hurtigere end udj Finmarken og ere vandte til baade Smedde Arbejde, Baader- og Huusbygning etc. Paa begge Steder er mig bekiendt visse Familiers Nafne, som ieg a. u. kand giøre Forslag om med D. M.s a. n. Tilladelse, og kand deres Transport her ned beforders heel menagerlig med de Finmarske Skibe.

De 2de Grønlænder, som vare her i Vinter, Arngnasach og Tulemak, ere lykkelig ved goed Helbred igien kommen til Gothaab, hvor de ved Colonien forblive udj Vinter og saa til Foraaret transporteris til Christianshaab, hvorhen ieg icke directe turde opsende dennem formedelst Hasardt af befrygtende Svaghed, som de her vare incommoderede af. Endelig frembære ieg a. u. her ved dend første Prøve, ieg har seet af et Grønlands Brev fra Poul Grønlænder /: som er een af de 8te Siæle, der 1733 og 1734 overstridede dend grønlandske Pest, hvilcken ieg fra dend Tiid af har underholdt ved Colonien Gothaab og nu forrette Cattechet Tienste /:, tilskreven Studiosus Peder Welling, som ieg udj 6 Aar underholdt hos hans Fader, Missionarius Bing i Grønland, for desto bedre at lære Sproget som en ung Dreng, og tillige studere; hand blef af hans Fader dimittered til Academiet fra Grønland og nu her fortsetter sin Studia, for med første, vil Gud, at gaae op til Grønland som Missionarius; samme Welling har baade corrigered Poul Grønlænders Skrive-Fejl og translatered Breved paa Dansk som hos følgende Copia a. u. udviser. Dette Brev /: saa vel som et andet fra samme Poul Grønlænder til Hr. Poul Egede /: har glædet mig meget! her og disuden findes endeel fleere af de unge Grønlænder, som ligeleedis oplæres i at skrive, da Grønlænderne aldrig før enten har kiendt Bogstaver, mindre lært at skrive. Breved viser disuden, hvor stoer en Aand der er udj samme, og de største Vanskeligheder ere gudskeelov! allerede overvunden.

Det vil nu komme an paa at faae nogle Europæiske Familier transporteret og etablered i Grønland, hvortil ieg ville ynsche, D. M. a. n. ville legere nogle hun-

drede Rixdaler aarlig, som ærlig og reedelig med mueligste Menage skal blive anvendt. Røsten staaer til Gud, som visselig vil velsigne og forunderligen fremme sin egen Gierning! Jeg udj øvrige forbliver med a. u. Hørsomhed etc.

Kiøbenhafn ult. November 1741.

J. Severin.

Indlæg til Sjæll. Miss. 1742, 11—12.

227.

1742, 12. Januar. Kong Christian VI. til Jakob Severin, i Besvarelse af dennes Relation af 30 Nov., at den i Diskobugten anlagte Loge skal hedde Jakobshavn; den, der skal anlægges til Foraaret i Sydgrønland, kaldes Frederikshaab, og hans Plan om Opsendelse af Finner billiges.

Vi have ladet Os af en Din til Os indleverede a. u. Relation, dateret den 30. Novembris udi nestafvigte Aar, foredrage [Referat af Indholdet], og give Vi Dig hermed tilkiende, at Vi efter Dit Os a. u. giorte Forslag a. n. ville, at den til Disco Bugt forlagte Sommer Missions Loge skal kaldes Jacobshavn; 2do, at den Colonie, som nu til Foraaret skal anlegges om de Syd, skal have Navn af Friderichshaab, og 3tio have Vi, efter ovennævnte Din a. u. Ansøgning under denne Dags dato a. n. anbefalet Os Elskelige Vores Deputerede for Financerne og Tilforordnede udi Kammer Collegio, at beordre Fogden i Finmarken samt den ved Wadsø værende Handels Betient, saa og Fogden Tønder i Senjen, at disponere nogle Familier af fattige Finner godvillig at gaa til Grønland, som, naar de der ankommer, skal have en vis Portion af Meel det første Aar, indtil de sig self kunde ernære, og skal samme Finner, paa hvis Familiers Navne Du haver at gjøre Forslag, naar de dertil ere godvillig at formaae, befordres herved med de Finmarkske Skibe. Udi det øvrige have Vi ligeledes ladet rescribere bemelte Vore Deputerede for Financerne, at der til de Familier, som ville etablere sig der i Landet, af Vores Casse maa betales aarlig 200 Rdr. i tvende Aar, som Du ærlig og reedelig med mueligste Mesnage haver til disse Familier at distribuere.

Christiansborg den 12. Januarii 1742.

Sjæll. Miss. 1742, 11. Kongens Ordre af s. D. til de Deputerede for Financerne at betale J. Severin Pengene, i Rentekammerets Islandske, Færøskeog Grønlandske Resolutioner.

228.

1742, 24. Jan. David Nitzschmann, Syndikus for Brødremenigheden, til Kongen om Tilladelse for Brødremissionær M. Stach at opgaa til Grønland, og de Vanskeligheder, der beredes Brødrene i Landet.

Es ist E. K. M. a. gn. bekannt, welchergestalt die Mährische Brüder mit Verkündigung des Evangelii von Jesu schon vor 9 Jahren in Grönland den Anfang gemacht und seither, der vielfältigen und fast unübersteiglich scheinenden Schwürigkeiten ohngeacht, im Vertrauen auf den Heyland drinnen fortgefahren, der auch diese Arbeit dergestalt in Gnaden zu segnen beliebt, dass man nun Hoffnung zu etwas beständigem und gantzen haben kann, wie E. K. M. aus hiebey gefügtem Diario vom abgewichenen Jahre, so wohl den Seegen und Eingang der Brüder unter den Grönländern, als auch ihre Lehre unter ihnen a. gn. zu ersehen geruhen wollen. Da nun dieses unsern Brüdern einen Muth machet, dieses Geschäfte ferner zu treiben und mit Dransetzung alles Irrdischen, auch ihres eigenen Lebens darinnen

zu continuiren, so ist zu Beförderung dieses Zwecks ein Bruder, namens Matthäus Stach /: der schon vom ersten Anfang im Dienst des Heylands in Grönland gearbeitet und nur anjetzo die Gemeine besucht hat :/ in unserer Gemeine ordiniret worden, wie solches beygelegte Abschrift seiner Ordination mit mehrern ergiebet, und stehet nun im Begriff, mit seiner Frau und noch einem Bruder wiederum dahin, auf seinen alten Posten zugehen. Weil aber einige Schwürigkeiten sich hervorgethan, welche wir auf Seiten der Gemeine vor unsere Brüder und damit E. K. M. des vielfältigen Sollicitirens und Überlauffs von uns künftighin überhoben seyn könnten, remediret sehen möchten, so findet sich die Gemeine genöthiget, durch dieses Memorial darum a. u. anzuschreiben und zu dem Ende solches vor den Thron Ew. M. niederzulegen: denn

1. Ist in Grönland unsern Brüdern ein Befehl von dem Herrn Superintendenten Egede Ao. 1740 zugeschickt worden, darinnen ihnen das Tauffen verbotten wird.

2. Ist ihnen die vorhin gehabte Freyheit im Lande zu schiessen, fischen, Holtz zu samlen etc. vom Hrn. Sewerin eingeschränket und untersagt worden, auch

3. sind jährlich wegen des Transports dorthin viele Difficultæten gemacht worden.

Was den ersten Punct betrifft, so wollen E. K. M. in Königl. Gnaden behertzen, wie unser Kirchlein nichts als der armen Seelen Heyl und vor seinen Heyland Beuten zu machen, suchet, und wir glauben, dass es dem Lande ein Segen und Ew. M. ein hertzliches Vergnügen sey, wenn auch durch unsern armen Brüder Dienst feyn viele von den Heyden, die unter Dero Scepter leben, dem Herrn Jesu in die Arme gebracht und errettet werden.

Wir flehen aber dabey gantz hertzlich und a. u., dass E. K. M. unserer Kirchen Freyheit vergönnen, von des Herrn Egeden Ansprache und vorhin gedachten Verboth dispensiren, und also eine völlige Freyheit, die Heyden zu lehren, zu tauffen und zu bekehren, so wie sie E. K. M. auf Sanct Thomas zugestanden, uns a. gn. ertheilen wollen.

Zweytens, weil unsere arme Brüder im äusserlichen sich sehr schlecht behelfen und nach eines jeden Landes Art, darinnen sie leben, sich einrichten müssen, auch sich von der Gemeine keine sonderliche Zufuhr versprechen können, so wäre es wohl eine Unbarmhertzigkeit, wenn sie sich nicht des Fischens, Schiessens und Holtz Sammlens, als desjenigen, was das Land abwirfft, und sie zu ihrer Subsistence nothwendig haben müssen, bedienen möchten. Denn es ist ja bekandt genug, dass sie damit kein Negotium treiben, sondern solches allein nur zu ihrem Unterhalte gebrauchen.

Es scheint zwar dem äusserlichen Ansehen nach, ob hätte der Hr. Sewerin bey seinem dieserwegen gegebenen Verboth /: weil er ihnen diese Freyheit nur eingeschränket :/ den Brüdern das, was sie nothwendig brauchen, nicht vorenthalten wollen; allein, wenn sie zum Schiessen, Fischen, Holtzsammeln p. an solche Oerter und zu den Zeiten hingewiesen werden, wo und wenn nichts anzutreffen ist, so ist's ja eben dasselbe, als wenn ihnen solches gänzlich untersagt wäre. Derohalben ist hier unsre a. u. Bitte, dass uns dieselbige unentbehrliche Freyheit, wie sie unsere Brüder die ersten 7 Jahre, gleich wie die Colonie, bereits gehabt haben, ohne einige Einschränkung ferner gelassen werde.

Der dritte Punct ist, dass uns der Transport der Brüder und dessen, was sie benöthiget gewesen, bisher zum öfftern difficultirt worden ist. Es ist zur Gnüge bekandt, wie oft wir uns durch Memorialien haben melden und um Assistenz, weil der Hr. Sewerin sich dessen, wie oben gemeldet, fast allemahl geweigert hat, Ansuchung thun müssen. Und ob wir schon E. K. M. Gnade es zu danken haben, dass uns fast jedesmahl, auch so gar durch E. M. selbst eigene Ordres an den Hrn.

Sewerin, ist geholffen und wir souteniret worden, so ist das nicht allein uns ein Schmertz, dass E. K. M. wir so öfters mit unserm Gesuch überlauffen müssen; sondern es nöthiget uns auch diesemahl hierzu ein im verwichenen Jahre zugetragener Umstand und vom Missions Collegio ertheilte Nachricht, nemlich, dass der Transport zweyer Brüder unter dem Vorwand geweigert worden, dass man mit solchen den Hrn. Sewerin nicht beschweren könne u. s. w. Dass wir auch um diesen Punct a. u. Ansuchung thun und in tiefster Submission bitten, dass E. K. M. nicht allein gedachten Matthæus Stach mit seiner Frauen und Gefehrden nebst einigen zu ihrem Hause benöthigten Brettern und wenigen Sachen freyen Transport, wie auch vorhin geschehen, a. gn. geniessen lassen wollen, sondern auch diese Sache auf einen regulairen und gewissen Fuss gebracht werde, und wir hinführo von dergleichen Difficultæten und zweifelhaften Sachen, als auch E. M. von allen solchen Klagen und Behelligungen verschonet seyn mögen.

E. K. M. wollen a. gn. erwegen, wie schwer es doch unserer armen Gemeine, die gerne Guth, Blut und Leben in des Heylands Dienste verzehret, seyn muss, wenn ihre Glieder nach weitläufftigen Reise-Kosten und Beschwerlichkeiten hier in Copenhagen ankommen und ihnen nicht allein difficultirt, sondern wohl gar abgeschlagen wird, ins Land zu kommen, und ein anderer Weg dahin streitet doch wider E. M. a. gn. Befehl, welchem wir in a. u. Gehorsam Folge leisten und uns den zur Regel in dieser Sache dienen lassen wollen.

Wir haben das a. u. Vertrauen zu E. K. M., dass allerhöchst Dieselbe, die hier gebethene und unumgänglich nöthige Freyheiten uns in Königl. Gnaden accordiren werden, und hoffen, dass Dero Väterliches Hertze mit unserm armen Dienst vergnügt seyn und sich mit uns freuen, wenn viele von den armen grönländischen Heyden von der Finsterniss zum Licht und aus der Gewalt des Satans zu Gott gebracht werden: als wodurch auch die Liebe und das Bemühen E. K. M. zur Ausbreitung des Evangelii und Beförderung des Reiches Christi ihren Zweck erreicht.

Das Lamm Gottes segne E. K. M. aus seiner Gottes Fülle und verherrliche Seinen Nahmen in Dero übrigen Reichen und Landen! Ich aber verharre in der allertiefsten Submission.

E. K. M. a. u. Knecht David Nitschmann
p. t. Syndicus der Mährischen Brüder Gemeine.

Copenhagen am 24ten Januar 1742.

Egh. Indlæg til Sjæll. Miss. 1742, 138.

229.

1742, 16. Marts. Kong Christian VI. til Missionskollegiet, at den til Præst ordinerede Matthæus Stach maa være Lærer for de Mähriske Brødre i Grønland og forrette kirkelige Handlinger der, samt om Ordningen af Forholdet mellem J. Severin og Brødrene.

Af een Eders til Os under den 27. hujus indleverede a. u. Forestilling, betreffende en af David Nitschman, den Mähriske Brødre-Meenigheds her værende Syndico, til Os paa de sig i Vort Land Grønland opholdende Brødres Vegne indgivne Memorial, have Vi fornunnen, at bemeldte Syndicus Nitschman har klaget over: 1. at de i Grønland værende Mähriske Brødre i Aaret 1740 skal af Os Elskelig Superintendent Hans Egede være tilskikket en Ordre, hvorved dennem skal være formeent at dobe. 2. at dem af Handelsmanden Jacob Severin den forhen havte Frihed, i Landet at skyde, fiske og samle Brænde, skal være indskrænket og dennem betaget. 3tio. at dennem aarlig gøres Difficultæter i Henseende til Transporten

der til Landet, over hvilke Gravamina I have indhentet Underretning, saavel fra Superintendenten Egede, som fra Severin, og af den førstes erfaret, at hand nægter at have nogensinde tilskreven enten Missionariis eller andre i Grønland explicite om denne Sag, men alleniste beraabt sig paa Eders i slig Casu begierte og givne Declaration, da Missionarii ved Gothaabs Colonie Ao. 1739 indberettede, at de Mähriske Brødre ordentlig administrerte Daabens Sacramente iblant Grønlænderne i Nærværelse af Coloniet, hvor der dog til Dato nesten stændig har været og endnu ere 2de Missionarii ordinati, hvorpaa I have svaret, at de havde at foreholde bemeldte Mähriske Brødre, at de maatte entholde sig fra det, som de ey vare kaldede til, og ey befatte sig med at døbe extra casum nec ssitatis, saalenge der vare ordinarii Ecclesiæ Ministri saa nær tilstæde, som det kunde forrette, men at I nu, da een af de Mähriske Brødre ved Navn Matthæus Schach[!] med Attest har beviist, at hand er bleven ordineret, formeener, at den af Eder givne Erindring cesserer af sig selv, saafremt vi n. ville authorisere hans Ordination. Og hvad sig de 2de over Jacob Severin anbragte Besværinger anbelanger, da fornemmer Vi liigeleedes af forberørte Eders a. u. Forestilling, at hand angaaende den 1ste Post har erklæret sig, at hand aldrig har indskrænket, langt mindre betaget dem den prætenderte Fricthed, at skyde, fiske og samle Brænde, anderleedes, end at de ey maatte forderve saavel Skytteriet, som Fiskeriet ved Colonien, eller samle Brænde paa andre Tiider om Aaret, end naar Coloniens Folk tillige farer ud paa Brænde-Samling, paa det de ey for i Veyen skulle opsanke alt, hvad der var for Haanden, ligesom Vi ogsaa betreffende den 2den Post erfarer, at Severin har forsikkret, at endskiont Vi a. n. har befalet, at de Mähriske Brødre pro qvota skulle concurrere i Henseende til Transporten, saa skal hand dog aldrig endnu, enten af deres Personer eller Gods, undertiden over 50 Tdr. tillige, foruden deres mange Bygnings Materialier, ja ikke engang for deres Kost og Tæring underveys have forlangt og mindre oppebaaret nogen Skilling og derforuden assisteret dem med Proviant i Landet, naar de har manglet. Efter hvilke Omstændigheder I ønsker, at denne Post om Transporten hen og tilbage engang for alle maatte regleres og fastsettes saaleedes, at hverken Handelsmanden Jacob Severin deimed alt for meget blev graveret, ey heller de Mähriske Brødre foraarsaget derom at molestere Os, men at de sidste i saa Fald, naar nogen af dem agtede til Grønland, maatte melde sig saa betiimelig og give en noye Specification paa hvis de vilde fore med sig, at Anstalterne dertil ved Skibenes Tilladning kunde føyes, heldst siden Severin sig meest i Jylland opholder, og Tiden forløber, naar om sligt ofte maa skrives frem og tilbage. Thi give Vi Eder paa foranførte Eders a. u. Forestilling hermed til Svar, at Vi a. n. ville, at denne ordinerede Matthæus Schach maa herefter være de Grønlandske Mähriske Brødres ordentlige Lærer, og i den Qualité forrette Daabens og alle hos dem forefaldende Actus ministeriales. Og udi det øvrige biefalde Vi udi alt Eders a. u. Betenkende udi denne Sag, dog kunde I vel betyde den herværende Syndicus Nitschman, at hand formaaer de Mähriske Brødre, som herefter ville gaae til Grønland, at de sig betiids til Kiøbmanden Jacob Severin derom haver at mælde.

Christiansborg den 16. Martii 1742.

Sjæll. Tegn. 1742, 138.

230.

1742, 11. Maj. Kong Christian VI. til Missionskollegiet, at Hans Egede maa nyde et aarligt Løntillæg af 100 Rdlr., som tages af det første ledige Præstekald, der kan taale denne Afgift.

Efterat Vi af Eders til Os under 26. Aprilis nestafvigt indkomne a. u. Memorial have fornummen, at Os Elskelig Superintendent Hans Egede, hvem Vi til aarlig Subsistence have tillagt 200 Rdlr. af Vores Zahl Cammer og 300 Rdlr. af de til den Grønlandske Missions Vedligeholdelse a. n. destinerede 500 Rdlr., have besværet sig over, forskrevne Pension ey at være tilstrækkelig til hans og Families nødtørfte Udkomme, og derfor af Eder været begierende, endnu at maatte nyde af den Grønlandske Missions Cassa saa meget Tillæg, at hand derved kunde have behøvende Huusleje. Men I derhos a. u. erindre, at af den for Missions Cassen efter anførte Beskaffenhed ikkuns overskydende liden Summa, nemlig 200 Rdlr., ikke noget kand undværes, saasom samme Beholdning behøves deels til at gøre Forstrekning til de til Grønland afgaaende Missionarios, deels til sammes Underholdning her ved Stædet, naar de fra Grønland ere komne tilbage, indtil de til andet Embede kunde blive befordrede, deels til behøvende smaa Bøgers Trykning og Indbindelse til Brug for Catechumenis og Skolerne i Grønland, foruden andre smaa indløbende Udgifter, indstillende udi øvrigt, om ikke fornevnte Superintendent Egede maatte a. n. vorde forundt frie Huus og Ildebrand eller i dets Stæd 100 Rdlr., saa give Vi Eder nu herved tilkiende, at Vi a. n. ville bevilge Superintendenten Hans Egede aarlig 100 Rdlr., hvilke, efter Vores derom nærmere føyende Foranstaltning, skulle tages af de første vacant blivende Præstekald, der saadan Afgift kunde taale.

Gottorph den 11. Maii 1742.

Sjæll. Tegn. 1742, 253.

231.

1742, 22. Juni. Kong Christian VI. til Missionskollegiet, at de Hans Egede tillagte 100 Rdlr. indtil videre skal udbetales af Postkassen.

Vi give Eder hermed a. n. tilkiende, at Vi i Anledning af en til Os fra Superintendenten over Grønland, Os Elskelig Hans Egede, indkommen a. u. Memorial, hvorved hand haver beklaget sig, at hand med Hustrue og Familie af den Ham hidtil a. n. forundte Løn ey kand have fornøden Underhold og Subsistence, og derfor a. u. haver været anholdende om nogen Forbedring og Tillæg, at hand deraf kunde have Hielp til Huusleje, a. n. have bevilget, at bemældte Hans Egede maa, foruden 200 Rdlr., som hannem af Vores Norske General-Post-Cassa hidtil betales, endnu nyde aarlig 100 Rdlr. af bemældte Vore Post Revenuer, og det saalænge, indtil at Præstekald kand blive vacant af saadan Indkomst, at det kunde taale til bemældte Hans Egede disse 100 Rdlr. at depensere.

Hirschholm den 22. Juni 1742.

Sjæll. Tegn. 1742, 319

232.

1742, 23. August. Kong Christian VI. afslutter med Kong Ludvig XIV en Handels-traktat.

Art. 17.

... Pourront aussy les sujets du serenissime Roy tres Chretien aborder en Norvege et autres Pays de la domination du serenissime Roy de Dannemark pour y fondre la graisse des Baleines ou autres Poissons provenant de leur pêche . . . De ces Pais seront neantmoins exceptés les plus septentrionaux, tels que l'Islande, Ferroe, les colonies de Sa Majté. Danoise dans le Groenland et Finmarcken, dont l'abord est generalement defendu à toutes les nations, a moins que par tempete ou quelque danger evident les sujets de Sa Majesté tres Chretienne ne soient forcés d'entrer dans les Ports desdits Pays, auquel cas il leur sera donné tous les secours dont ils pourront avoir besoin pour continuer leur route.

Donné à Versailles le dixieme jour du mois d'Octobre mil sept cent quarante deux.

Rigsarkivets Traktatsamling.

233.

1744, 10. April. Kong Christian VI. udsteder Plakat paa Tryk anlangende Farten paa Grønland.

G. a. V., at efterat Vi ved udgivne a. n. Placat af 9de Aprilis Anno 1740 have ladet Jacob Severin, Borger og Handelsmand udi Vores Kongl. Residentz-Stad Kiøbenhavn, samt hans Med-Interessenter meddeele a. n. Privilegium og Frihed paa, udi fire næstpaafølgende Aar fra forskrevne Dato af, alleene at maatte beseigle og handle paa de udi Vort Land Grønland, efter derom gjorde Foranstaltning og med Vores a. n. Approbation, enten alleerede anlagde, eller herefter anleggende Colonier med videre. Og have Vi a. n. for got befunden, saadan fornævnte Jacob Severin og Interessenter til slig Handels Drift og Fortsættelse a. n. forundte Frihed og Tilladelse herved at fornye, og paa flere Aar at forlænge: Saa er det nu herhos Vores a. n. Villie og Befaling, at forberørte, angaaende Farten paa bemeldte Vort Land Grønland under 9de Aprilis 1740 udgangne Placat fremdeeles og indtil Vi anderledes tilsigendes vorder, i alle Maader skal staae ved Magt, og af alle Vedkommende efterleves. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongl. Residentz-Stad Kiøbenhavn, den 10. Aprilis 1744.

Christian R.

Sjæll. Reg. 1744, 90.

234.

1746, 1. April. Kong Christian VI. til J. Severin, at paalægge Grønlænderne, at afholde sig fra Angekut og give deres Børn Tilhold om at søge Skolen, samt at forbyde dem at bruge Bøsser ved Rensjagten, hvilke de tiltusker sig fra fremmede Handlere, og som J. Severin skal forsyne dem med efter Fornødenhed.

Af en Din til Os indsendte a. u. Relation er det bleven Os forestilt, hvorledes Indvaanerne paa Vort Land Grønland, i steden for at indfinde sig hos de af Os der til Landet hendsendte Missionarier og Præster, for at faa nogen Oplysning om Gud, lade sig bedrage af de saakaldede Angekucker, til at fremture i deres gamle

Vildfarelser, dernest at de forsømme, at fare ud paa Havet, for at faa Sælhunde til deres Underholdning, men bruger Bøsser til Rensdyrene, hvorved foraarsages, at Sælhundene gøres skye og jages bort fra Landet, samt at de fare til de fremmede Cablunacher og selge dennem deres Barder for Bøsser, Kugler og Krud; thi er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at Du i Vores høye Navn tilkiendegiver Indvaanerne paa Grønland, at de har at entholde sig fra Angekuckerne, men derimod tilholder dennem, at lade deres Børn flittig komme til Skolen og høre Præsterne, da Du ogsaa haver alvorligen at lade forbyde dennem, at bruge Bøsser til Rensdyrene, hvorved de ødelegger dem og tillige forjager Sælhundene fra Landet, saa at de siden maa lide Hunger; til hvilken Ende Du haver at tilkiendegive dem, at de skal fare paa Havet, for at fange Sælhunde til deres Underholdning, men at det ingenlunde maa tilladis dennem, at fare til de fremmede Kablunacher for at selge deres Barder og tilforhandle sig hos dem Bøsser samt Kugler og Krud, hvormed Du skal forsyne dennem til Fornødenhed.

Christiansborg den 1. Aprilis 1746.

Sjæll. Tegn. 1746, 187. H. M. Fenger, Hans Egede og den grønl. Mission, 259 f.

235.

1746, 1. April. Udkast til et kgl. aabent Brev til Grønlanderne af samme Indhold som foregaaende, vistnok bestemt til Oversættelse paa Grønlandsk.

Jeg Christian VI, dend Stoere Herre over alle Calalerne og de beste Cablunacher, skriver Eder til, Mine elskelige Calaler, at ieg er bleven vreed over, da ieg hørte, at I bliver ved at lade Eder bedrage af Angekucherne, som duer intet, och iche lader Eders Børn (som Gud har gived Eder) komme flittig til Skoelen for at høre tale om Gud. Jeg skriver Eder til, at ieg atter er bleven vreed, da ieg hørte, I har foragtet at fare paa Haved, for at faae Sælhunde, mens bruger Bøsser til Reensdyrene, hvor over Sælhunden gaaer bort fra Eders Land, og naar I har dræbt alle Reensdyrene, maae I hungre forderved. Jeg har og hørt, I fare til de fremmede Cablunacher (Hollænderne) og selger dennem Barder for Bøsser, Kogel og Krud: der som I giøre det oftere, vil ieg blive bitter vreed og tage mine Præster og Folk fra Eder, og sende mine stoere Skibe med de stoere Bøsser, hvilke Agnarsoch, Hans Ponjock og Tulemach har seet hos mig, hvilke skal forderve Eder og Eders Land og ihielslaae alle de fremmede Cablunacher. Mens dersom I holder Eder fra dennem og fra Angekucherne, og lader Eders Børn flittig høre Præsterne, skal ieg sige Min Tiener, Jacob Severin, hvor mange Bøsser hand hver Vinter skal sende Eder, og ieg skal give Eders Børn Stokfisk og mange Bøgger, at de kand lære at komme til Gud, og at I og de, naar de skulle døe, kand komme til Mig hos Gud, hvor I iche skal hungre mens være glade og blive mætte ved Guds Ansigt i Himmelen. Jeg hilser Eder Elskelig og befaler Eder Gud. Skreved paa Mit stoere Huus Christiansborg.

236.

1746, 28. November. Hans Egede til Kongen, om at de genlevende af Interessenterne i det tidligere Grønlandskompagni i Bergen maa eftergives de til Lotterigevinsterens Afbetaling resterende 1762 Rdlr., og beder om en Begunstigelse for sin Søn Niels Egede.

I allerdybeste Underdanighed understaar ieg mig til at fremlegge for D. K. M.s Aasiun hosfølgende Dokumenter, som ere Copier af de a. u. Memorialer, som ieg tillige med forrige Grønlandske Compagnies Interessenter udi Bergen for nogen

Tid siden u. haver indsendt til det Høyløvlige Rente-Cammer Collegii a. u. Forestillelse, a. u. bedende D. K. M. ville værdige at kaste derpaa a. n. Øye til Bøn-hørelse for os. Jeg har saa meget meere Aarsag, herom a. u. at bede, saasom ieg har været den, som har ført dem i disse Fortrædeligheder ved at opmuntre dem paa den Tid til at antage sig den Grønlandske Handel og Beseigling for de der-værende vankundige Menniskers Opliusning Skyld, som imod Formoedende for dem har haft saa slet Udfald til meere end 14000 Rdr. Tab allerede i de 2de første Aar. Ieg vil a. u. icke melde om, hvad ieg self som Med-Interessent derved har forliist, og overgaae 1000 Rdr., som var alt det ieg eyede; men det gaar mig meere til Hierte, at de gode Mænd for deres Christelig Intention ere komne i saa stor Fortræd og Penge-Spild, hvorfor de aldrig kand vente eller begiære Erstatning; maatte de ellers ickun finde Naade for D. K. M., at de 1762 Rdr., som endnu resterer til Lotteries Gevinsternes Afbetaling, maatte a. n. eftergives og blive betalt af de 6958 Rdr. Avance ved Lotteries Trekning, som sl. og høyløvlig Ihu-kommelse Kong Frederich den 4de a. n. haver givet dem til 1723 og 1724 Aars Udgifter, hvorom udi a. u. bemelte Memorialer saa a. u. suppliceres, forhaabendes a. n. Bøn-høring.

[Beder tillige om, at hans til Vejer, Maaler og Overvrager i Aalborg udnævnte Søn Niels Egedes Ansøgning om Frihed for at skulle afgive de $\frac{2}{3}$ af Vejerpenge til Magistraten, hvilket har været paalagt tidligere Vejermestre i Byen, maa bevilges]

Kiøbenhavn den 28. Novembr. 1746.

Hans Egede.

Egh. Bilag til Rentekammerets Norsk Ekstrakt-Memorial-Protokol 1746, 43, 52.

237.

1749, 7. Marts. Kong Frederik V. til Jakob Severin om at der som Erstatning for de Tab, han har lidt paa Grønland, ydes ham forskellige Udbetalinger, mod at fortsætte Besejlingen og Missionens Vedligeholdelse i 1750.

Det er bleven Os af den til Os under den 24. Decembris nestafvigst indgiven a. u. Memorial forestilt, hvorledes Du haver beklaget Dig over det anseelige Tab, Du haver haft ved den Dig paa Grønlands Beseyling den 15. Martii Anno 1734 a. n. meddeelte Octroy. I det at Folkene udi Gothaabs Colonies District, af omtrent 50 Miiles Længde langs Søekandten, meer end 3000 Mennisker inden Martii Maanedes Begyndelse udi Aaret 1734 bortdøde, saa at der ikkun blev 8 Siæle tilbage, hvoraf de fleeste skal have været Børn, dem du skal have antaget Dig at underholde, ved hvilken tilslagen Fatalitet Du beretter at have tabt de anseelige Producter, som Gothaabs Colonie kunde give af sig, og efter den Plan, paa hvilken Du indgik Octroyen, aarlig kunde beløbe til 3000 Rdr., hvilket Dig i saa Maader paakomne betydelige Tab, som ved 3 Skibes Forliis med Ladning er bleven forøget, bevægede Dig til at vende Dine Tanker til det Dig udi ovenbemeldte Octroyes 7de Post a. n. bevilgede perpetuerede Lotterie, hvortil Du hafde forfattet en Plan, men høstede deraf ingen Frugt eller Nytte, saasom et Lotterie da blev bevilget Børnehuuset til beste, hvorved det hafde en anseelig Fordeel, desaaarsag Du haver igientaget Din udi a. u. Memorial til Vores Elskelig kiære Hr. Fader etc. af d. 16. Augusti Ao. 1745 giorte Begiering, nemlig: I. at de 5000 Rdr., som ved Octroyen af d. 4. Martii Ao. 1740 blev Dig avanceret, og som i det sidste Aars Besegling, ifølge denne Octroyes 1ste Post skulle liquideres, maa blive Dig a. n. eftergivet, og at Dig for det nu anstundende sidste Aars Grønlandske Besegling og Missions Omkostningerne samt de Grønlandske Børns Underholdning a. n.

maa tillegges samme 5000 Rdr. ligesom tilforn, og 2. at Vi efter Din Begiering udi Din sidste Memorial, a. n. ville skienke dig 10000 Rdr., imod at Du cederer Din Ret til det Dig ved forskrevne Octroy a. n. accorderede Lotterie, hvortil Du haver forfattet og til Os indsendt en Plan, og beregner at kunde aarlig rendere deductis deducendis circa 13000 Rdr. beholden Capital, eller, om Vi, for at menagere Cassen, enten a. n. ville forunde Dig Halvparten af Lotteriets beholdne Provenue i 6 Aar efter den første Octroyes Formelding, eller og Vi a. n. ville skienke Dig vore Forstrande under Vort Land Nørre Jylland. Thi give vi Dig hermed tilkiende, at Vi i Anledning af foranførte Din a. u. Ansøgning a. n. have bevilget 1. at de 5000 Rdr., som ved Octroyen af den 4. Martii Ao. 1740 blev Dig avanceret, og som i det sidste Aars Besejling i følge Octroyens 1ste Post skulle liquideres, maa være Dig a. n. eftergivet, og at Du, for det nu værende sidste Aars Grønlandske Besejling og Missions Omkostningerne samt de Grønlandske Børns Underholdning, maa nyde samme 5000 Rdr. ligesom tilforn. Hvorom Vi Vores Rente Cammer den fornødne Ordre under denne Dags dato a. n. have ladet tillegge, men derimod skal Du, siden Din Octroyes Tiid expirerer den 15. Martii 1750, da Dine Omkostninger i Henseende baade til Gage og Kost cesserer, og det ikke kand blive mueligt for dem, som efter Dig antager Besejlingen, paa saa tilig Aarsens Tiid at beseile Landet, efter Dit eget a. u. Tilbud continuere Besejlingen og fournere Missionen, samt hvad deraf dependerer med Kost og Gage indtil ultimum Juni samme Aar. Og hvad Din Begiering udi den 2den Post anbelanger, da have Vi a. n. accorderet, at Du, imod at Du cederer til Os det Dig ved Octroyen bevilgede Lotterie, skal af et Lotterie, som vi nu a. n. ville skienke til de Fattiges Væsen her i Staden, nyde 5000 Rdr. af dets Gevinst.

Christiansborg den 7. Martii 1749.

Sjæll. Miss. 1749, 131.

238.

1749, 11. April. Kong Frederik V. til Grev J. L. Holstein som Præsæs for Missionskollegiet at give Det Almindelige Handelskompagni Oplysning om Missionens Tilstand i Grønland.

Efter at den med Kiøbmanden Jacob Severin af Vores Kongl. Residentz Stad Kiøbenhavn om Grønlands Besejling og Missionens Vedligeholdelse der i Landet oprettede Octroy den 15. Martii udi nest tilstundende Aar expirerer, i hvor vel hand effter hans eget a. u. Tilbud er forbunden, at continuere Landets Besejling og fournere Missionen, samt hvad deraf dependerer, med Kost og Gage indtil ultimum Junii samme Aar, have Vi ved Dig, Vores Geheime-Raad i Vores Geheime Conseil, ladet tilskrive Os Elskelige Vores Præsæs og Directeurer for Vores octroyerede almindelige Handels Compagnie i Kiøbenhavn at tage under Deliberation, hvorledes Landet, naar fornevnte Jacob Severins Octroy expirerer og den Tiid udløber, i hvilken hand, som oven er meldt, er pligtig at continuere Besejlingen og fournere Missionen, kunde blive besejlet, og Missionen besørget, saa og, om og paa hvad Maade det almindelige Handels Compagnie, som formodentlig udreeder Skibe paa Valfiske Fangsten, sig det ville paatage, eller om de sig ey dermed ville befatte. Og som bemelte Vores Præsæs og Directeurer for det Almindelige Handels Compagnie udi deres Svar haver berettet, at de, førend de kunde tage denne saa vigtige Sag under Deliberation, og een Plan forfatte samt giore fornøden Forestilling derom til Compagniets Participanter, uomgiengelig behøve at være underrettede om den Grønlandske Missions nuværende Tilstand

og Bekostningens Beskaffenhed efter sidst indkomne Tidender. Til den Ende de have begiert, at sligt dennem maatte vorde meddeelt saavel som og Copier af hvis Octroyer, Befalinger, Breve og Documenter, concernerende Missionens Forsyning, som til denne Tiid ere udgangne og passerede, saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I for saaviit Missions Væsenet paa Grønland angaar, giver bemelte Vores Præsidi og Directeurer for det almindelig Handels Compagnie den behøvende Oplysning samt meddeeler dennem de forlangende Copier.

Christiansborg Slot, den 11. Aprilis 1749.

Sjæll. Miss. 1749, 198.

239.

1749, 11. April. Kong Frederik V til Jakob Severin om at give Det Almindelige Handelskompagni Underretning om Handelens Tilstand og Missionens Forsyning i Grønland.

Sjæll. Miss. 1749, 203.

240.

1749, 27. November. Jakob Severin til Kongen om Overdragelsen af Grønlands Besejling til Det Almindelige Handelskompagni og Forholdet til Missionskollegiet; tilbyder at paatage sig Udgifterne ved Besejlingen og Missionen for et Aar endnu.

Længe førend ieg i Høst kom her over til Staden, havde visse af de Hrr. Directeurer for det Almindelige Handels Compagnie forlangt at vide, om de kunde vente mig ved Michels Dags Tiider, for at conferere og deliberere over dend Grønlandske Besejning og Missions Omkostningerne, hvor om ieg tilforn ifølge D. K. M.s a. n. Ordre og Befaling under 11. April sidst leden, dend 31te May nest efter havde indsendt Hs. Exc. Præsæs og de Hrr. Directeurer alle fornøden præliminaire Opliusninger. Til dend Ende indfandt ieg mig og her først in Octobri for at see mine Grønlandske Skibe til Compagniet soldte og igjen tilhandle mig nogle af deres Actier, sambt videre med dennem om Handelens Forsettelse at deliberere. Mens u-agtet ieg ofte der om har giordt Erindring hos vedkommende, saa er ieg doeg nu i 7 samfulde Uger iche bleven kaldet til nogen slags Conference, des Aarsag ieg formedelst mine Omstændigheder iche tillader mig at være længere fra Jylland, mit Helbred, propter malum ischitiacum, ey taaler at gaae over Land, og det er dend alleryderste Tiid, førend Vinteren meere tiltager, ved første Leylighed til Søes at maae fortræche her fra igjen, hvor gierne ieg end og havde ynsket at kunde see nogle af mine Grønlandske Skibe til Compagniets Tieneste employerede etc.?

Det og paa dend anden Side gaaer over baade mit Begreb og Forhaabning, hvorledes et nye Interesentskab skal kand blive udj Stand til Foraared at foretage og fuldføre saadan Entreprice, deels med u-bekientde Skippere, som iche er Landet, Havnenes Indløb, eller Isens Beskaffenhed bekientde, deels maae skee med raae og u-bekientde, saa vel Handels Betienter, som gemeene, der hverken forstaaer Sproged ey heller ere Handelstogterne bekientd /: udi hvilchen Henseende ieg og selv var forlegen siden de alle sammen i Grønland fra de øverste til de nederste, endog afvigte Aar havde begiært at afløses /: mens ieg doeg har overtalt dem at vedblive, saa længe min Besejning continuerede.

Her og er indfalden dend uventende Casus sidstleden Foraar, at Colonien Christianshaab er bleven vandløs, og Vaanings-Huusets Grund af Søen taget Skade, som effter de indløbne Beretninger vil foraarsage, at denne goede, vel

situerede, og med Tørve-Skiær forsynede Hoved-Colonie befrygtelig maae blive abandoneret.

Det høylovlig Missions Collegium vel ey eller kand blive udj Stand det første Aar med de Foranstaltninger, som Missionens Forbedring i Henseende baade Seminarister, nye Huuse etc: udkræver /: uden at melde, hvor urimeligt, men vel skadeligt det vil blive ved Hval-fangere fra Dannemark at beseile og forsyne de nordre, og langt mindre de sydlige Colonier i Grønland:/. Aldt saa, endskiøndt her iche kand ventes de første 2 Aar fra de Nordre Colonier i Disko-Bugten eller Halvparten de Producter, som tilforn formedelst de beste Fangere af Grønlændere, siden Hollænderne effter Freden nu beseyley Grønland igien, har fløtted hen til de frie Quarterer uden for Coloniens Grændser, hvilchet mine Handels Betienters Breve klarlig udviser, og slet intet fra Friderichshaab, som i Henseende Handelen er abandoneret, hvor Missionen doeg vil salarieris og fourneris, paa hvad Maade det fra Gothaab skee kand, med stoer, baade Travaille og Bekostning, og Gothaabs Producter pr. Balance udj heele min Beseilnings Tiid neppe har kundet stoppe de bare Skibs Fragter, — saa paa det mand

Imo kand næstkommende Høst faae Effterretning fra Christianshaab, om det ferske Vand kand leedes tilbage igien, og Colonien fremdeles blive bestaaende, eller hvor der, i Mangel deraf kand findes baade Grund, Vand og Havn til at sette en nye Colonie, hvilched var mine Folches største Forretning, da ieg paa min egen Hasardt loed recognoscere Grønland 1733, Aaret førend ieg fich Beseilningen.

2o at Missions Collegium udj Sommer kand have Tiid til at besørge Missionens Anleggende.

3tio at Det Almindelige Handels Compagnie ligeledes kand vinde Tiid til at skaffe sig beqvemme, baade Handels-Betienter og Gemeene, og der vil blive effter i Landet; hvad smaae Fartøyer og Chalupper der skal did sendes, hvor mange Huuse der til Missionens Tieniste skal bygges; hvad Handels Vahre, Materialier, Fustagier etc. der behøves; hvor dend nye Colonie i Disko-Bugten, ifald Christianshaabs maa nedlægges, skal settes, og enten blive en Missions-alleene, eller Handels Logie tillige, samt paa hvad Foed Handelen skal tages og regleris for de af mine Folch og Bønder Karle, der har gifft og ned sat sig udj Grønland, og endelig, naar man imidlertid faaer Communication fra Missions Collegio om, hvor mange, baade Missionarii, Catecheter, Skoelebørn og Grønlænder, og hvorledes de skal forpffeges med Gage, Kost, Logemente, Lius og Varme etc., da

4to at calculere om, og hvad der siden kand menageris for D. M.s Cassa i Henseende de aarlige Udgifter her effter, hvilchet fornemmelig vil beroe paa Missions Collegii Requisition og Foranstaltning in puncto af dend Grønlandske Missions Fortsettelse, hvilchet var mit Hoved-Hensigt, da ieg for 16 Aar siden optoeg Grønland paa nye, offererer ieg doeg af Kiærlighed for Grønland, og paa det mand iche primo limine skulle tage Feyl af alt for mange Ting udj Grønland, der siden kunde blive vitia perpetua, endnu at paatage mig 1 Aars Beseilning og Missions Omkostningerne, som tilforn, og til Høsten igien, vil Gud, giøre den 3die Reyse her over, for at accordere om alle Ting, og for at faae en Slutning udj Sagen.

Kiøbenhafn d. 27de Novembris 1749.

Paaskrift: H. K. M. vil a. n., at Præses og Directeurerne for det almindelige Handels Compagnie herom med forderligste indsende deres a. u. Erklæring til viidere a. n. Resolution, og om Ophold skeer, da Aarsagen a. u. at indberette.

J. L. Holstein.

Cancelliet den 2den Decembris 1749.

Orig. Sjæll. Reg. 1749.

241.

1749, 19. December. Kong Frederik V. til Præsens og Direktører for Det Almindelige Handelskompagni at paatage sig Grønlands Besejling og Missionering mod i 2—3 Aar aarlig at nyde 5000 Rdlr.

Eders til Os indgivne a. u. Forestilling af den 6te hujus have Vi ladet Os referere og deraf fornummen, at efterat Vores a. n. Villie Eder ved Vores Geheime-Raad i Vores Geheime Conseil og Ober-Secreterer i Vores Danske Cancellie, Os Elskelig Hr. Johan Ludvig Holstein, Herre til Grevedømmet Ledreborg, Ridder, den 8de Martii h. a. var bleven bekendtgjort anlangende at tage under Deliberation, hvorledes Grønland, naar Jacob Severins Octroy cesserer, kunde blive beseilet og Missionen besørget, saa og at Vi derom ville forvente en Plan, paa hvad Maade det almindelige Handels Compagnie sig det vilde paatage, eller om det sig ey dermed ville befatte, haver I udi een for det almindelige Handels Compagnie den 7. Maji nestefter holdte General-Forsamling forestilt samtlige Compagniets Interessenter denne Vores a. n. Villie, da Interessenterne eenstemmige skal have overladt Directionen efter indhentede fornødne Oplysninger derom at deliberere og derefter inu General-Forsamling at proponere, hvad I for Compagniet og Handelen eragtede tienligt og billigt. Men da I derefter ey have funden de, saavel fra Os Elskelige Vores Præsens og Tilforordnede i Collegio de cursu Evangelii promovendo, som fra fornævnte Jacob Severin requirerede og bekomne Undersøttninger angaaende Missionen og Handelen i Grønland saa tilstrekkelige, at I kunde foretage Eder den a. n. anbefalede Forestilling, denne Sag angaaende, have I, for desmeere derudinden at blive oplyst, forekaldet en Person, navnlig Gelmuyden, som i 14 Aar har tient for Bogholder og Kiøbmand i Grønland, der omstændelig for saaviidt har givet Eder Oplysning om Landets Beskaffenhed, saaledes som det nu er og ellers skulle settes i Stand, i Fald nogen Nytte deraf skulle ventes, da det af hans Indgivende og Forestilling fornemmes, at for uden de paa Grønland nuværende 3de Colonier, Gothaab, Christians Haab, Friderichs Haab og Logen Jacobs Havn, maatte endnu, for at sette Handelen i bedre Tilstand og tillige at hemme den i Landet af Hollænderne førende skadelig Negotie, uomgiængelig anlegges 4 Loger, nemlig den 1ste paa Nordre Fiskenes, den 2den ved Sukkertoppen, den 3die ved Sydbay og den 4de midt imellem Sydbay og Christianshaab, til hvis Indretning og Vedligeholdelse, saavel som Missionen i de første Aaringer, I efter noye Calculation a. u. beretter at vil medgaae 20000 Rdlr. og derover, hvor udover i Os a. u. haver proponeret, at, saafremt Compagniet skulle imodtage Grønlands Besejling og Missionens Besørgning sammesteds, det da ikke kunde skee uden kiendelig Skade for Compagniet, med mindre Vi a. n. ville tillegge Compagniet de forbemældte Jacob Severin udi de sidste Aaringer a. n. forundte 5000 Rdlr. aarlig. Thi give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi i Anledning af denne Eders Os a. u. gjorde Forestilling og derudi anførte Omstændigheder, a. n. have bevilget, at det almindelige Handels Compagnie maae, imod at paatage sig Grønlands Besejling og Missionens Besørgning, i 2 à 3 Aar nyde af Vores Casse, ligesom det meer bemældte Jacob Severin i de sidste Aaringer haver været forundt, aarlig Fem Tusende Rigsdaler, da I efter den Tiids Forløb haver at indgive til Os en a. u. tilforladelig Relation, om det samme længere kand vedblive enten for samme eller et mindre Tilskud af Vores Casse til Missionens Underholdning, hvilken Vores a. n. Resolution i Interessenterne i det almindelige Handels Compagnie haver at bekendtgjøre, og derefter ville Vi vente den a. n. anbefalede Forestilling i denne Sag. Og som det almindelige Handels Compagnie saaledes træder i de samme Conditioner, som Jacob Severin hidindtil for Landet at besejle og den der værende Mission at forsyne har haft, saa haver I med Vores Missions Collegio

at correspondere, hvad dertil Missionen i Grønland fremdeeles at underholde behøves, da Handels Compagniet Missionen med det, som Missions Collegium eragter fornøden, haver at forsyne.

Christiansborg Slot den 19. Decembris 1749.

Sjæll. Tegn. 1749, 578.

242.

1750, 13. Februar. Kong Frederik V. til Missionskollegiet, at give de i Grønland værende mähriske Brødre Tilhold om dels ikke at flakke frem og tilbage, dels ikke at føre deres egne eller Grønlændernes Børn fra Landet, som ogsaa at forbyde dem, at drive Handel; om Brødrenes Provianttransport m. v.

Eders a. u. Forestilling af dato 26de Januarii nestafvigst have Vi ladet Os a. u. referere, og deraf fornummen, hvorleedes der skal være indløben adskillige Klager over, at de med a. n. Tilladelse i Grønland sig opholdende saa kaldede Mähriske Brødre skal gjøre Indgreb udi Handelen og nu een, nu flere flakke frem og tilbage til og fra Landet til ikke liden Besværing for dem, der forestaae den Grøndlandske Handling, i det de paastaae frie Transport for deres Personer og medførende Eqvipage frem og tilbage, endskiøndt deres Ærende som oftest ikkuns skal være at besøge hverandre; ja, naar det undertiiden ikke skal have været giørligt at efterkomme deres Forlangende, formedelst at de ikke betimeligen, inden de afgaaende Skibe have været ladte og lagt seiglfærdige, haver meldet sig med at indtage og rumme deres med bragte Provision og Boehave, at de endog ved Brødrene paa andre Stæder have fragtet Skibe fra Holland under Skin, at de skulle tilføre dem Levnets Midler og andre Ting, men have virkelig tient til at drive Handel med dem og Grønlænderne, Octroyen til Fornærmelse og Skade, det I melde, at Vores Octroyerede Almindelige Handels Compagnie skal befrygte, fremdeeles at skulle beholde frie Løb og maaske at kunde tage viidere Overhaand, begiørende i den Henseende, at slig Uskik maatte vorde hemmet og forebyggt.

Thi er efter Eders derhos gifne a. u. Betænkning Vores a. n. Villie og Befaling, at I føyer den Anstalt, at de i Grønland værende Mähriske Brødre vorder tilholdte til en bestandigere Forblivende i Landet, uden at flakke frem og tilbage, og derhos betydet, ikke derfra at maae udføre Grønlændernes eller deres egne Børn, særdeles Dreng Børn, som tilforn skal være skeet, saa og, hvad deres behovende Proviant og anden Fornødenheds Tilførsel angaaer, som formeenes at vilde falde Compagniet alt for bekosteligt, i fald dennem, ihenseende til deres i Landet temmelig Mængde, som i Fremtiiden kunde endnu blive større, skulle uden Forskiæl gives frie Transport, at paa sligt dem vel til deres Nødtørfthighed, men ikke til nogen Slags Handelsdrift skal vorde forundt Transport med Compagniets Skibe herfra imod en taalelig og billig Fragts Erleggelse; desaaarsag de selv her, men ingen andensteds fra og langt mindre med fremmede Skibe skulle være pligtige at lade besørge det behovende saa betimelig indkiøbt og til Compagniets did destinerede Skibe leveret, at Skibene desformedelst ikke skulle lide mindste Ophold; hvorimod Vi ville have dennem alvorligen forbuddet, sig med nogen Slags Handel enten herfra, eller fra andre Stæder, at befatte. Men skulle andre Mähriske Brødre herefter blive tilsinds, sig i bemældte Grønland at nedsette, da ville Vi vel dennem, som sædvanligt forhen været haver, have accorderet frie Transport til Landet med deres hos sig havende Boeskab, men fra Landet, i u-omgængelig fornødne Tilfælde, ikke uden vedbørlig Fragts Erlæggelse.

Christiansborg Slot den 13de Februarii Ao. 1750.

Sjæll. Tegn. 1750, 73.

243.

1750, 20. Februar. Kong Frederik V. til Missionskollegiet, at dette maatte fremdeles beholde de hidtil oppebaarne Revenuer af den norske Postkasse.

Udi een Eders til Os indgivne Forestilling, dateret den 26. Januarii nestafvigt, have I a. u. berettet, at der hidindtil, imedens den Handelsmanden Jacob Severin a. n. forundte Octroy paa den Grøndlandske Handling har vedvaret, har været den Grøndlandske Mission aarlig tillagt 500 Rdlr. courant af Vores Norske Post Casse Revenuer, hvoraf dog Os Elskelig Superintendent Hr. Hans Egede, efter Kongl. a. n. Rescript af den 1. Martii Ao. 1737, stændig har nydt 300 Rdlr. aarlig, og den under Eders Direction staaende Missions Casse ikkun de øvrige 200 Rdlr., af hvilken de til Grønland udsendende Missionariers Ordinations Expenser, Forskud til deres Udreedning, hvortil de ingen Evne have; Grøndlandske Bogers Tryk og Indbinding; Danske Bøgers Indkiøb samt smaa Douceurs for Cathechterne, der beviise særdeeles Fliid og Troeskab i deres Embede; de hiemkommende Missionariers Underholdning, indtil de kand forfremmes til Præstekald i Fæderne Landet, med andre Udgifter besørages. Men som Vi nu a. n. have overdraget den Grøndlandske Handling til Vores Octroyerede Almindelige Handels Compagnie med samme Vilkor baade i Henseende til Landets Beseigling og Missionens Tarnv, som fornævnte Jacob Severin den haft haver, saa at intet viidere, end tilforn, for denne sidste derved er udsadt, I og derhos a. n. have forestilt Os, at ingen tilstrækkelig Fond haves, hvoraf ovenbenævnte høystnødvendige Udgifter kunde udreedes, og at det lidet, som i værende Tiid er bleven sparet, inden kort Tiid vilde medgaae, saa have I a. u. begiert, at Vi ligeleedes ville lade Missionen fremdeeles, saalænge Tingen bliver in statu quo, beholde forskrevne 500 Rdlr. af Vores Norske Post Revenuer.

Christiansborg Slot den 20de Februarii 1750.

Sjæll. Tegn. 1750, 86.

244.

1750, 20. Marts. Kong Frederik V. til Jakob Severin at det tillades ham sammen med Det Almindelige Handelskompagni at handle paa Grønland indtil Udgangen af Juni.

Os er a. u. bleven refereret, at Du udi indeværende Aar vil hensende 2de Skibe til Grønland, for at tilbageføre Dine der havende Folk og Effecter, saavel som og, at Du skal have udladt Dig med, at Du, paa Grund af Vores til Dig under den 7de Martii udi nestafvigte Aar ergangne a. n. Rescript vil handle der i Landet til ultimo Junii førstkommende, hvilket Os Elskelige Præses og Directeurer for det almindelige Handels Compagnie ikke skal ville tilstaae Dig, siden Vores denem communicerede a. n. Resolution ikke giver Dig nogen Frihed, efter Octroyens Exspirering medio Martii at drive nogen Handel paa Grønland; men saasom Du følgelig forberørte Vores a. n. Rescript af den 7de Martii a. p. skal continuere Beseiglingen ogournere Missionen til ultimum Junii indeværende Aar, saa ville Vi og a. n. forunde Dig Frihed, til den Tiid at drive Handel i Grønland, da Vi ligeleedes a. n. have funden for got, at Vores Octroyerede Almindelige Handels Compagnie tilligemed Dig i samme Tiid maa handle der i Landet.

I det øvrige haver Du at lade det Almindelige Handels Compagnie overlevere Colonierne i Grønland samt paa staaende Huuse og vedførende Inventarier med hvad viidere, Du efter Octroyen er pligtig fra Dig at give.

Christiansborg Slot den 20de Martii 1750.

Sjæll. Miss 1750, 155.

245.

1750, 28. Marts. Kong Frederik V. bifalder Missionskollegiets Forslag om, at de to Kateketer i Grønland, J. Pedersen og B. Larsen, samt andre habile Kateketer i Landet maa, skønt ustuderede, prædike for de Danske i Grønland og katekisere i deres Modersmaal.

Eders a. u. Forestilling af Dato 20de Martii nestafvigtt have Vi ladet Os a. u. referere og have deraf fornnummen, at da I for endeel Aar siden fra Vaysenhuuset i Vores Kongl. Residentz-Stad Kiøbenhavn have oversendt nogle sammesteds opdragne Drengte Børn til Vort Land Grønland, skal nu samme betiene Catechete Embede iblandt Grønlænderne med temmelig Nytte, i sær tvende, ved navn Jens Pederssen og Bartholomæus Larsen, som for 10 Aars Tiid siden i deres unge Aar ere komne til Landet og i værende Tiid ved iidelig Omgang med Landets Beboere og flittig Øvelse i Ungdommens Information skal have faaet saadan Habitum i Sproget, at I gjøre Eder Forhaabning om, de med Tiiden kunde bruges som Missionarier iblandt Hedningene, naar de i Forveyen ved Øvelse kunde erlange Dristighed at tale i offentlige Forsamlinger;

Hvorfore I a. u. have indstilt, om ikke disse og andre, som af Eder efterdags did oversendes, og dertil findes begavede og dygtige, samt hvis øvrige Opførsel stemmer overens med den Saliggjørende Lærdom, endskiondt de ikke havde studeret eller lært de til offentlig Lære-Embede udfordrende Sprog og anden Viidenskaber, a. n. maatte forundes Fricthed til, iblandt og holde en Prædiken for de Danske og catechicere i deres Moders-Maal ved Colonierne, for derved at naae den fornødne Færdighed og Parrhesie, som dem meest fattes.

Da efterdi I a. u. formeene, at sligt nest Guds Velsignelse ville blive til merkelig Nytte for Missions Verket i Grønland, heldst siden slige Personer forblive der i Landet, hvor de efter Haanden etablere sig, saa give Vi nu Eder herpaa tilkiende, at Vi forberørte Eders a. u. Forslag a. n. have approberet.

Christiansborg Slot den 28de Martii Ao. 1750.

Sjæll. Miss. 1750, 168.

246.

1750, 14. August. Kong Frederik V. til de Deputerede i Finanserne at udbetale til Det Almindelige Handelskompagni 5000 Rdlr. for det første Aar til Grønlands Besejling og Missionens Underhold, samt endnu andre 5000 Rdlr.

Udi a. u. Forestilling til Os af d. 31te Julii nestafvigtt haver Os Elskelige Vores Præsæs og Directeurer over Det Almindelige Handels Compagnie andraget, at, siden Vi a. n. have overdraget og forundt bemelte Compagnie Grønlands Besejling og den der værende Missions Besørgning i Kiøbmanden Jacob Severins Sted for 2 à 3 Aar, paa lige Vilkor, ham samme har været forundt, er i Begyndelsen af dette Aar for Det Almindelige Handels Compagnie, ved anvendte store Bekostninger føyet fornødne Foranstaltninger med Skibes Anskaffelse, Udredning og Forsending af udfordrende Folk og Bemanding samt øvrige Requisiter saavel til Missionens Forsyning ved Colonierne i Grønland, som til Handelens Fortsætning og Colonierne Besørgning, ligesom og daglig ved Indkiøb samles, hvad nestanstundende Foraar til samme Brug udfordres at didsendes, og imedens maa bekostes; hvorudover bemelte Vores Præsæs og Directeurer, da den bemelte Jacob Severin d. 4. Martii Ao. 1740 a. n. meddeelte Octroyes 1ste Post formelder, at ham, til Hielp til saadanne Udgifters Bestridelse, ved hvert Aars Begyndelse, forud aarlig af Vores Cassa, uden Afkortning skal betales 5000 Rdlr., a. u. have begiert, at dette Compagnie maa anviises og betales saavel disse 5000 Rdlr. for det første Aar, som de

à parte 5000 Rdlr., der i det sidste Beseiglings Aar igien skal liqvideres; og som Vi denne bemelte Vores Præsidis og Directeurenes a. u. Begiering a. n. have accorderet, saa er hermed Vores a. n. Villie og Befaling, at I lader forskrevne Almindelige Handels Compagnie anvise og betale baade de 5000 Rdlr. for det første Aar, saa og de à parte 5000 Rdlr., som igien i det sidste Beseiglings Aar skal liqvideres.

Fredensborg Slot den 14. Augusti 1750.

Sjæll. Miss. 1750, 389.

247.

1751, 9. Februar. Direktørerne for det Almindelige Handelskompagni til de Deputerede for Finanserne om den Tilstand, i hvilken den af dem udsendte Overkøbmænd N. C. Geelmuyden og Købmændene har befundet Kolonierne ved Kompagniets Overtagelse af samme.

D. Exc. og de høyt- og meget ærede Herrer havde vi forlængst givet den Tilstand og de Omstændigheder tilkiende, udi hvilke Colonierne i Grønland med deris Huuse og Bygninger samt Inventarium og videre Tilbehør virkelig fandtes, da de udi næstafvigte Aar 1750 ved Compagniets udskikkede af Sr. Jacob Severins Betiente bleve annammede, med videre Handelen angaaende, dersom vi ikke saa meget des vissere havde ventet bemeldte Sr. Severins Hiemkomst fra Jydland, som han selv vel skønner sin Nærværelses Fornødenhed.

Vi maa da berette D. Exc. og de høyt- og meget ærede Herrer, at Huuse og Bygninger ved alle 3 Colonier og Logien *Jacobshavn* ere befundne udi meget slet, brøst- og bygfældig Stand, undtagen det lidet Vaane-Huus ved sidstbemeldte Logie, langt 16 og bredt 9 Alen, samt et lidet Proviant-Huus sammestæds, langt 13 og bredt $7\frac{1}{2}$ Alen, hvilke, det første af Bøge-Stokke og Stolper med Fiæle-Tag og det andet af Jord og Steen opbyggt, fandtes i forsvarlig Stand efter deris Maade.

Af nyttige og fornødne Fartøyer, saasom Jagter og Chalouper, hvorom udi Octroyen meldes, at den fratrædende derfor skall nyde Betaling, fandtes en eneste Jagt paa 24 à 25 Fade Spæk ved Colonien Christianshaab, hvis Kiøl paa 3de Stæder var knækket og Laskningen i Agter-Stævnen beskadiget. Og 2de gamle Chalouper, den ene ved Christianshaab, næsten ubrugelig, den 2den ved Friderichshaab, ubrugelig. Men af Baader og Tælter, som efter Octroyen uden Betaling ved Aftrædelsen skulle leveres, er ingen funden, enten ved Christianshaab, Jacobshavn eller Friderichshaab, uden allene en Kone-Baad paa 6 Aarer og et Skind Telt paa det sidste Stæd. Og 2de forbyggede Østerlands Baade, den ene gammel, dog brugelig, og den anden nyere, samt en Østerlands, en Furre- og en gammel Norsk-Jolle ved Colonien Gothaab tilligemed et Grønlands Fartøyer eller Kone-Baad paa 3 Aarer, og et Skind-Tælt. Hvad Huusgeraad og andet Inventarium, baade løst og fast, angaar, som den aftrædende ligeledes uden Betaling skulle aflevere, da er det og, undtagen et Par Brygger-Kiedler, befunden slet og af ringe Importance. Og lige som det synes, at Bygningerne ere negligerede og nogle Aar ikke hiulpne, end ikke med Søm eller Breder, eller manglende Hængsler og Laase, Døre eller Vinduer, saa er og det forfaldne, forslitte og forbrugte Inventarii-Gods ikke forbædret, eller med noget betydeligt udi det udeliges Stæd bleven suppleret.

Handelen fandtes udi kiendelig Decadence og paa den Foed, at Fremmede uden fra, og de ved Colonierne inden til gjorde derudi stor Indpas.

[Der henvises til de vedføjede Syns- og Taxationsforretninger over Kolonierne Frederikshaab, Godthaab, Christianshaab, Missionshuset i Isefjorden og Logen Jakobshavn]. Saa kunde vi ikke forbigaa ydermere at referere, hvis os fra hver

Colonie og Loge især, saa vel ved Skrivelser fra Kiøbmændene, som ved aparte Relation af den fra Grønland tilbagekomne Ober-Kiøbmand Geelmuyden er indberettet. Bestaaende fornemmelig derudi, at den første og sydligste Colonie Friderichshaab af Handels-Betienterne var forladt, og at ingen derved fandtes, da de der ankom den 13. Maii 1750, uden Missionairen med sin Medhielper. De havde Arbeide med at gjøre Ind- og Udgang igiennem Sne og Ureenlighed til og fra Colonien, og at bringe Værelserne i den Stand, at de kunde bruges og beboes, hvormed Folkene og den ganske Sommer ville blive saa occuperet, at til Farten paa Handels Togter ikke en Mand kunde undværes.

Og endskjønt denne Colonies Huuse og Bygninger /: foruden et Furre-Tømmers Spæk-Huus paa 19 Alens Længde og 11 Alens Bredde samt et Tørve-Huus, langt 10 Al. og bredt 6 Alen /: bestaar ikkuns udi et eneste Vaane-Huus, langt 20 og bredt 11 Al., af Eegetømmers Bindingsværk, saa fandtes de dog alle, Tørve-Huuset undtagen, udi slet Stand og Hævd, Tage, Lofter og Vinduer forfalden og behøvede Reparation og Forbædringer. Og er det kiendeligt, som berettes, at, om flere Folk til Missionens Tieneste til denne Colonie skall henses, at da u-omgængelig mere der maa bygges, efter som for Handels Betienterne at logere, samt til Provisionen og Handels Vahre at bjærge udi dette lidet, ikkuns med en Skorsteen forsyned Huus ikke findes tilstrækkelig Rum.

Ved den anden og næst ved liggende Colonie *Godthaab* findes Bygningernes Beskaffenhed ikke bædre end ved Friderichshaab, endskjønt Huusene her ere større og flere, hvorfor til Vaane-Huusets Reparation en Deel Materialier af Tommer, Kalk og Steen requireres. Tvende af Huusene, nemlig det, som bruges til Bryg-Huus, Baggers, Proviant-Huus og Smede, samt det i Skibs Havnen staaende Spæk-Huus vare i den Stand, at de nødvendig maa nedrives og andre i deres Stæd opsættes. Coloniernes øvrige Huuse bestaar udi et gammelt, dog endnu brugeligt norsk Huus, som er afdeelt til Veyer-Huus, og 2de af Tørv og Steen opbygte smaa Huuse, tægt med Næver og Jord, som bruges, det ene til visse Slags Proviant, og det andet til Bødkerens Værk-Stæd, hvilke ere tætte, og efter deris Grønlandske Maade i temmelig Stand.

Vel haver været udført Tommer til et Huus, som til deels staaer opreist i Skibs Havnen, men som siden 1744 er ventet efter Ordre fra Sr. Jacob Severin, hvor det egentlig skulle henses, er det formodentlig, at det udi saa mange Aar under aaben Himmel staaende deels er beskadiget, og derfor nu ikkun taxeret for 60 Rdr.

Paa forskrevne brøstfældige Huuse beretter Kiøbmanden, strax at være skeet den høyst fornødne Reparation, hvilken dog ikke er gaaen videre, end hvad forrige brugte Bygnings Maade udfordrer, formedelst, at han ikke fuldkommelig haver vidst, hvem som skulle bekoste Reparationen: Compagniet eller Jacob Severin.

Den 3die Colonie *Christianshaab*, hvorunder hører Missions-Huuset i Isefjorden saa vel som den herefter ommeldte Logie Jacobshavn, var forladt af alle Handels Betiente, saa vel som den ene Missionair med sit Følge. Og var ikkun tilbage bleven en Missionair, Hr. Eegede, og 2de Catecheter, Jens og Johannes Pedersen. Og var det en særdeles lykkelig Hændelse, at Compagniets udsendte, og længere end sædvanligt af Is og contraire Vind tilbageholdte Skib kom i møde med Jacob Severins hiemgaaende Skib og førte saa vel Missionairen og hans Følge, som alle til Colonien hørende Folk tilbage, som ikke deris Tid havde udtient og ey vare at persvadere længere der i Landet at forblive. Hvorved da den Confusion, som saadan Retirade, formedelst Mangel paa Levnets Middel ellers havde foraarsaget, Gud være lovet blev forekommet.

Denne Hoved-Colonies Bygninger bestaar udi et Vaane-Huus, 22 Alen langt

og $16\frac{3}{4}$ Alen bredt, bygt paa norsk Maade, af Furre-Stokke, befunden slet, og over alt forfalden, saa at det ikke cragtes værd at anvende nogen Hoved Reparation paa, deels formedelst Foeden eller Grundvolden er slet, og deels formedelst det har forskudt sig ved for stor Last af Proviant og Tyngsel paa Loftet. Dernæst et Bryg- og Bager-Huus, 12 Al. langt og $9\frac{1}{2}$ Alen bredt, af Fure-Bindingsværk med Fiele-Tag og Klædning, Døren med en Hængsel og ingen Laas; den derudi værende Skorsteen- og Bager-Ovn forfalden, Brederne slette og uduelige, og fattes Søm og anden Reparation. — Et Proviant-Huus, langt 13 og bredt 6 Al., oprettet af Tørv og Steen med fladt Tag, Dørre med Træ Hængsler, og en liden Hænge-Laas, er baade utæt og utilforladelig til Provisions Bevaring, som derudi fordæres. — Et Huus til ledige Foustagier, langt 13 og bredt 11 Alen med Hængsler og Dør, men ingen Laas, iligemaade opført paa Grønlands Maade. — Et paa Spæk-Holmen staaende, gammelt Spæk-Huus, langt 12 og bredt $11\frac{1}{2}$ Alen, af Bindingsværk med Fiele-Tag og Klædning, forsynet med Dør og Hængsler og en gammel Hænge-Laas, fattes Breder og Søm, samt anden Reparation.

Det, som er foregivet og andraget, at denne Logie *Christianshaab* nødvendig skulle maatte forfløttes, formedelst at Vandet eller Elven havde taget en anden Vey og vilde foraarsage Mangel paa Vand, er af Ober-Kiøbmanden Geelmuyden omstændelig forklaret at være urigtigt, og ikke at medføre nogen Sandhed, hvorføre, da denne Colonie er anlagt paa et beqvemt og beleiligt Stæd, hvor der er sikker Havn for smaa og store Skibe, overflødig Tørve-Skiær og Lyng-Ryk, ikke sees, hvorføre den for det første derfra skulde forfløttes, med mindre at et beqvemmere og fordeelagtigere Stæd, hvorom nærmere inqvireres, var at finde, naar foromtalte svage Bygninger ey længer kand staa, hvor de nu staaer.

Men det under denne Colonie hørende *Missions- eller Skoele-Huus udi Isefiorden*, 4re Miil Norden for Colonien, hvorudi en af Missionairene med en Catechet opholde sig 4, 5 à 6 Uger tillige, fra først om Høsten til sildig paa Foraaret, behøvede ufortøvet af nye at opbygges skikkelig med Skorsteen og Kakkellovn, saa og det derhos staaende Spæk-Huus settes i behørig Stand. Thi dette Missions- eller Skoele-Huus, som nu staaer, langt 14 og bredt 7 Alen, er en Hytte paa Grønlands Maade, opført af Tørv og Steen, fladt Tag med Jord belagt, uden andet Gulv end Jorden, og uden Skorsteen eller Fyr-Stæd, men Varme maa have ved Tran i Lamper paa Grønlændernes Maade, som medfører største Incomoditeter for dette Lands Folk. Derudi haver og efter de sceneste Tidender Grønlænderne giort Indbrud, saa vel som og i Spækhuuset, og borttaget af de første det lidet og ringe af Bænke og Brixer, som derudi fandtes, men udi det sidste, nemlig Spæk-Huuset, fandtes intet at tage.

Logien *Jacobshavns* Bygninger bestaar udi et Vaane-Huus af Bøge-Stokke og Stolper med Fiele-Tag, langt 16 og bredt 9 Alen, befunden i god Stand, saavel som og: et Proviant Huus, langt 13 og bredt $7\frac{1}{2}$ Alen. Et paa Grønlands Maade af Tørv og Steen opført Spæk-Huus, ganske forfalden, desligeste og Bagerovnen, brystfældig staaende under et Skuur, af Jord og Steen opført. Men endskiønt de først benævnte 2de Huuse er saa vidt gode, saa behøves dog denne Logie at forfløttes lidet, dog ikkun et Bosse-Skud bædre op i Havnen, efter som Rummet, hvor den nu staaer, er for snævert, formedelst hosliggende Felde, og Logien, som allene er indrettet for Handels Betienterne, ikke uden større Rum og Bygning kand huuse de Missions Betiente, som der er destineret at henflytte.

Udi øvrigt befandtes det Foregivende, at denne Logie nødvendig maatte forfløttes til et andet Sted, formedelst Mangel paa adskillige Requisite, iblandt andet af Tørv og Lyng, at være lige saa ugrundet og urigtigt, som det forhen berørte angaaende Colonien *Christianshaab*, saa at denne Logie, efter disse tilfor-

ladelige Beretninger, virkelig er anlagt paa et særdeles beqvemt Stæd, baade for Handelen og Missionen, og haver udi Nærværelsen tilstrækkeligt baade af Tørveskiær og Lyng.

Dette have vi fundet os pligtige, det korteste og omstændeligste mueligt, at foredrage, paa det, at D. Exc. og de høyt- og meget ærede Herrer kunde erfare den sande Beskaffenhed, og hvad Stand Compagniet haver for det første maattet imodtage disse Colonier og alt dertil hørende.

Og som Dem er bekjendt, i hvad Stand og hvorledes Sr. Jacob Severin Colonierne og deris Tilbehør haver annammet eller til deels selv ladet anlægge, og i hvad Stand han dem ventelig bør fra sig levere:

Saa ville vi derom udbede os D. Exc.s og de høyt- og meget ærede Herrer Formeening og Resolution til vores Efterretning, saa vel ved den Liqvidation, som med Sr. Severin ved hans Hiemkomst forestaar, som og i Henseende til de Ordres og Anstalter, som til Grønland maa føyes med de i dette Aar, næst Guds Biestand, derhen destinerede Skibe.

Videre ville vi denne Gang ikke røre om de Colonier og Loger, som behøves ved Wester-, Hunde- og Hvalfische Eylandene, 10, 12 og 16 Miile Vesten, og ved Sydbay 40 Miile Synden for Colonien Christianshaab, og ved Fischensæst, 15 Miile Synden, og Suchertoppen, 30 Miile Norden for Colonien Godthaab, samt ved Agluitsok-Fiorden, over 30 Miile, og ved Sermiolikuak eller Tuneliarbeck, omtrent 60 Miile Synden for Colonien Friderichshaab, eller paa hvad Maade disse Districter bæst og mindst bekostelig kunde occuperes, baade til Missionens Fremgang, og for at hindre og forekomme Fremmedes Indpas, førend vi erholde derom tilstrækkeligere Efterretning og erfare, om de Middel og Udveye, som Directionen synes muelig og tienlige, finde Approbation i Grønland og i Henseende til hvis som udkræves kand være gjørlige.

Men imidlertid er strax efter Afleveringen til Compagniets Betiente, og paa Compagniets Forslag gjort Begyndelse med Hielp og Forbædring af det forfaldne og brøstfældige ved alle Colonierne af de Materialier, som med Compagniets Skibe forgangen Aar i Forveyen blev udsendt og, Gud være lovet, til alle Stæder beholden arriverede, hvilket og den høye Nødvendighed medfører, dette Aar med flere maa continueres, saa vidt de derhen destinerede Skibe, foruden de andre Requirerer, kand romme. Vi forbliver etc.

C. A. G. v. Berckentin.

F. Holmsted. Oluf Blach. J. C. Munch.

· Kiøbenhavn d. 9de Febr. Ao. 1751.

248.

1751, 12. Febr. *Handelskompagniet til Hans Egede om den af ham anbefalede Peter Olsen (Walloe), som Egede anser for særlig egnet til at gøre Forsøget, at naa i Konebaad langs Kysten sønderøfter om paa Grønlands østre Side, og om Nødvendigheden af hans Bosættelse i Grønland og dermed følgende Tilladelse fra Kompagniet til at handle med de Varer, han kober af samme i Landet.*

Deris Høyærværdighed haver behaget at bæere Os med Deres gode Skrivelse af 9. Decbr. sidstleden og dermed givet sine Tanker til kiende om den i Grønland sig opholdende Person *Peter Olsen* hans Bequemhed til at foretage sig videre Reiser, for om mueligt ved ham at faa opdaget og indhentet nogen Underretning om Beskaffenheden paa den Østre-Side af Landet . . . Thi meldes til Gjensvar, at vilde Vi være betænkt paa og give al Anledning til, hvorledes han kan blive

employeret til at gjøre nærmere Forsøg om Farten ved Grønlands-Baade, som kunde gaae langs Landet og ved Indfart i Viger og Bugter evitere den Drif-Iis, som forbyder Skibe at komme Landet nær, om noget kunde være at udrette til at faa ovenmeldte Kundskab om Tilstanden og Beskaffenheden paa den Østre Side af Landet og muelig om Østerbøygden, som maa være langt Nord efter paa samme Side. Og som det ikke vil være vanskeligt at faa de dertil requirede 2 grønlandske Kone-Baade, saa kommer det fornemmelig an paa, om nogen bequem findes ved Godthaab eller Frederichshaab, som vil gjøre Peter Olsen Følge, eftersom det var for hazardeerligt, at lade det ankomme paa et eeniste Menneske for Dods-fald eller anden Hendelses Skyld, saa og, om af tilforladelige Grønlændere findes saa mange, som behøves til at fremføre Baadene fra først til sidst. Hvad ellers Peter Olsens Handel angaar, vil det være uomgiengelig fornøden, at han erklærer sig til at nedsette sig paa et vist Sted og der feste sin Bopæl, hvad heller det skeer før eller efter denne Togt, hvilket vi formeener at kunde være enten ved Sukker Toppen, 30 Miile Norden for Gothaabs Colonien, eller *Agluitsok* Fiorden, 30 Miile, eller og ved *Sermioliksuaq* eller *Tunniliarbeck* Fiordene, omtrent 60 Miile Synden for Frederichshaabs Colonien.

Da det paa hvilket af Stæderne, han nedsetter sig, kan være ham tilladt at handle med de Vare, som han af Compagniet ved Colonierne kjøber for de hidindtil udi Grønland giengse eller fastsatte Priiser, naar han igien til Compagniet paa een af Colonierne leverer de Vare, som han derimod tilforhandler sig imod en liden og billig Kiendelse eller Profit for sin Møye eller andet vist Tillæg, saaledes som forud accorderes og bevilgis, uden at maatte handle med nogen anden, enten at tilkiøbe eller tilbringe sig Vare, som i Grønland ere brugelige og afsettelige eller at sælge eller paa nogen Maade afhende til andre end Compagniet paa de anordnede Stæder, hvis han enten af Grønlændere eller andre af Grønlandske Producter indkiøber og samler, hvad Slags det end være maatte, undtagen Fiske-Spiise og deslige Vare til sig selv og egen Families Behov under vilkaarlig Straf og Varenes Forbrydelse. Hvilke Conditioner Vi formeene at være ligesaa billige som de ere uomgiengelig fornødene for dem, som vil bruge Handel og ikke lade sig nøye med at ernære sig med Fangst og Fiskeri alleene . . .

Kiøbenhavn, den 15. Febr. 1751.

Alm. Handels Comp. Brev Prot. for Direktionen 1747—52, S. 206 f.

249.

1751, 26. Marts. Kong Frederik V. forordner, i Henhold til den, det oktroyerede Almindelige Handelskompagni forundt Eneret paa Besejlingen af Grønland, at de kgl. Undersaatte eller Fremmede, der understaar sig at handle paa de i Landet anlagte eller herefter anlæggende Kolonier indenfor en Grænse af 15 Mil paa begge Sider af hver Koloni, indbefattet Disko-Bugten fra Vester Eilænder til Swarte Vogelbay, eller som noget Steds i Grønland fratager de Indfødte deres Næring, skal, efter forudgaaende Advarsel anholdes og opbringes.

Eftersom Vi a. n. have forundt Vores Octroyerede Almindelige Handels-Compagnie, alleene at besejle og handle paa de i Vort Land Grønland af Os anlagte Colonier: saa have Vi tillige, som Eenevolds Arve-Konge og Herre over bemelte Grønland med underliggende Øer, og i viidere Følge af de des angaaende, paa adskillige Tiider a. n. gjorde Advarseler og Forbudder, for got befunden, at bevilge og tillade, ligesom Vi hermed, til denne Handels desto bedre Fremgang og Sikkerhed, a. n. ville tillade, at, dersom nogen, være sig Vores Undersaatte

eller Fremmede, under hvad Prætext skee maatte, imod Vores, bemelte Almindelige Handels Compagnie a. n. meddeelte Tilladelse skulle understaae sig, at handle paa de i bemelte Vort Land Grønland enten allerede anlagde, eller herefter anlæggende Colonier og Logier (naar om disse sidste først er giort behørig Advarsel, hvor de ere anlagde) samt inden deres fastsatte Grændser, som i Almindelighed bør strække sig 15 Miile paa begge Siider af hver Colonie, hvorunder alle omkring liggende Øer og Pladser i Disco-Bugten fra Wester-Eylænder og til Sorte Fuglebay, i Kartet: Swarte Vogelbay betegnet, skal være begreben; saavel som ogsaa, dersom nogen skulde fordriste sig, paa nogen Stæd i Grønland, i hvor det være maatte, paa Havet eller paa Landet at berøve Grønlænderne, og imod dem aabenbare Vold at forøve, da skal de herimod handlende til Confiscation vorde anholdte og opbragte.

Christiansborg Slot 26. Martii 1751.

Sjæll. Reg. 1751, 127, og Frederik V.s Forordninger.

250.

1752, 16. Februar. Hans Egede til Missionskollegiet om hvorvidt Missionærerne bør forblive i deres Gerning i Grønland til deres Død eller efter et Aaremaal afløses af andre.

Det Høy-respective Collegium har behaget ved Hr. Justitz-Raad Finchenhagen gunstigt at communicere mig Deres Tancker og Willie angaaende Missionariernes stedtzé varende Forblivelse udi Grønland til Missionens der sammesteds disbedre Fortgang og Forfremmelse. Jeg kand da icke andet, end ieg jo maa priise Deres meget berømmelige og christelige Intention for Missionens Fremgang. Det har og været en Sag, som ieg hos mig self har ønsket og ogsaa forlængst u. havde proponeret, men i nøye Betragtning af de Vanskeligheder, som udentvil vill møde dette gode Forehavende og forønskte Øyemercke, har ieg holt inde med mine Tancker, thi uaget at dygtige Subjecta paa de Conditioner vanskelig skal være at obtinere, uden Skripskrab, som, i Mangel af Gaver og Beqvemhed til at tiene Gud og Publico, paa andre Maader icke kand komme fort, ville indgaae det, med mindre nogen af en særdeles Gudelig Drift, uden egen Interesses Iagttagelse, vilde offerere sig der til. Men de største Vanskeligheder vil møde dem efter nogen Tids værende i Grønland, thi ere de icke af saa sterck Legoms Constitution, at de kand taale Landets Clima, saa maa de paa Sidstningen nødvendig crepere, eller igien forlade Landet. Det har vi jo haft øyensynlig Beviis paa, da neppe nogen uden sin Helbreds temmelig Forliis er kommen tilbage og vanskelig kunde holdet det lenger. Hvad vil da følge derpaa, hvis nogen enten skulle døe i Grønland, eller for Legems Svaghed Skyld være tvungen at gaae hjem, uden Missionen eller Grønlændernes Omvendelses Verck kom der over at liide meere end ellers, da altid andre har været i Bereedskab at sendes der hen. Men nu maatte ubereedede og aldeles ukyndige i det Grønlandske Sprog sendes over, og først efter nogle Aars Forløb kunde komme i Stand at udrette noget til Grønlændernes Underviisning, med mindre altid saadane skal holdes i Bereedskab, som vare Sproget kyndige, for at oversendes, naar fornøden gjordes. Icke dismindre, ligesaa stor som mit Ønske og Forlængsel er at see den Grønlandske Mission i beste Tilstand, ligesaa stor skal og min Glæde være, om ieg paa nogen Maade kunde contribuere noget der til, og derfor skal være min Skyldighed, at encouragere baade nuværende og her efter antagendes hertil og at indskierpe dennem denne Sags Vigtighed, saasom det og er mig meget kiært, at Seminarist Brun har fundet sig der udi og

paa de Conditiones vil lade sig ordinere og gaae til Grønland, hvortil Gud give ham Lykke og bestandig Helbreed og al anden Beqvemhed til at vinde Grønlændernes Hierte og Siæle for Jesu Skyld! Angaaende Hr. Pontopidans Catechismi Forklaringer /: som af min Søn forlængst i Grønland har været oversatt og siden er bleven brugt /: da tilstaar ieg, at vel en til det Brug der i Landet tienligere Skriff kunde udfindes og i det Grønlandske oversættes. I den Henseende vil ieg, om det Høylovlige Collegium saa behager, i Anledning af Lutheri Catechismo sammen-skrive de mest nødvendige Lærdoms Støcker, i saa vitt det kand være fatteligt for Grønlænderne og i det Grønlandske være beqvem at oversettes, hvilket til Collegii Revision og Approbation u. skal blive fremsent. I øvrige lever med ved-børlig Veneration.

Deres Høye Grevelig Excellences etc.

Hans Egede.

Stubbekøbing d. 16. Febr. 1752.

251.

1752, 9. Juni. Kong Frederik V. til Det Almindelige Handels-Kompagni og til de Deputerede for Finanserne, at Tiden, i hvilken det er forundt Kompagniet at besejle Grønland, maa udvides paa 6 Aar indtil Udgangen af Juni 1759, og at der som forhen bevilges Kompagniet i Forskud 5000 Rdlr. af Kongens Kasse.

Efter at Vi den 19 Decembris Anno 1749 havde bevilget det af Os a. n. Octroyerede Almindelige Handels Compagnie i Vores Kongelig Residentz Stad Kiøbenhavn den Grønlandske Besejling og Missionens Besørgning der i Landet udi 2 à 3 Aar paa lige Vilkaar, som Kiøbmanden Jacob Severin den forhen a. n. har været forundt og imod de hannem i de sidste Aaringer a. n. tillagde 5000 Rdr. aarlig af Vores Cassa at nyde, med viidere samme Vores a. n. Befalings Indhold og Formelding, have Vi nu af Eders til Os indgivne a. u. Forestilling, dateret den 10de Maji nestafvig, ladet Os referere, at de Compagniet a. n. bevilgede 3 Aar tilstundende Aars ultimo Junii løber til Ende, forinden hvilken Tiid dog nødvendig udfordres, at være betænkt paa Grønlands ydermeere Besejling, af og ved hvem, for betids at see den til Foraaret udfordrende Udreedning som den 4de behørig besørget, men da I ikke finde Eder i Stand til følgelig forberørte Vores a. n. Befaling at kunne give nogen fuldstændig Relation om den Grønlandske Handels og Missions egentlige Situation, og hvorleedes samme med fordeelagtigere Succes end hidtil kunde fortsettes, allerhelst Jacob Severin var Handelen a. n. forundt i Compagniets første Besejlings Aar 1750 til ultimum Junii, efter hvilken Tiid, endskiøndt fuld Udreedning blev giørt, lidet eller intet af Landets Producter for Compagniet skal have været at bekomme, da Handelen i det 2det Aar vel udfaldt ulige bedre, men Compagniet havde dog det Vanhæld, at et med Proviant og Bygningsmaterialier tillad Skib aldeles forulykkedes, saa at baade de intenderte nye Bygninger saavel som de gamles Reparationer af den Aarsag har maat efterblive, og at Udfaldet for det 3die Besejlings Aar først vil viise sig ved Skibenes Retour i tilkommende Høst, saa have I i Anledning af slige Omstændigheder a. u. berettet, at, ihvorvel I kunde formode Eder nogen nærmere Efterretning om Beskaffenheden i Grønland, kand den dog ikke blive saa tilstrækkelig, at I derefter kunde give nogen tilforladelig Relation, siden det af det allerreede passerede noksom erfares, at dertil behøves en længere Tiid; derhos I dog haabe, at Compagniet efter de af Eder i den passerede korte Tiid giorte Foranstaltninger til Landets Opkomst og Missionens Besørgning ved Landets viidere Besejling torde blive uden Skade, naar Vi fremdeels a. n. ville forunde Compagniet de hidtil af Vores

Cassa forskudte 5000 Rdr. aarlig, saasom det ikke sees, at Compagniet med ringere Summa uden dets Tab skal kunde bestride de forefaldende excessive Udreedninger og andre Bekostninger, formedelst meere end 3000 Rdr. aarlig skal medgaae alleene til Missions Væsenet at underholdes. Thi give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi efter Eders paa samtlige Compagniets Interessenters Vegne efter een udi sidstholdne General Forsamling den 22de Martii fattede Beslutning a. u. giorte Ansøgning og Begiering a. n. have bevilget, at Tiiden udi hvilken Vi a. n. have forundt Compagniet Grønlands Beseigling og Missionens Besorgning fra tilstundende primo Junii Anno 1753 af, da den expirerer, paa Sex Aar endnu og indtil ultimum Junii Anno 1759 paa de hidtil havde Vilkaar a. n. maae extenderes, og have Vi ligeledes under Dags Dato a. n. ladet rescribere Os Elskelige Vore Deputerede for Vore Financer, at de for indeværende som det 3die Aar af Os a. n. udlovede 5000 Rdr., der ellers, om det skulle bleven det sidste Aar, burde indeholdes, maa, efterdi Udreedningen allerede med stor Bekostning forlængst er skeet, vorde Eder assignerede;

Da I ellers haver a. u. at være betænkt paa, til Os at indsende en Plan til den paa bemelte Beseigling Eder a. u. udbedende Octroy.

Christiansborg den 9 Junii 1752.

Sjæll. Tegn. 1752, 282.

252.

1753, 3. Januar. Hans Egede til Missionskollegiet om Missionerne i Christianshaab og Godthaab, hvilken sidste betegnes at være i slet og forvirret Tilstand, idet Grønlænderne holde sig til de mähriske Brødre.

Det er min Skyldighed, med dette Nye-Aars Begyndelse at tilønske det Høylovlige Collegium al aandelig og legomlig Velsignelsers Tilflydelse af al Velsignelses Kilde Jesu Christo, icke allene i dette, men endog i mange paafølgende Aar. I Særdeleshed er min Pligt, allerydmgst at forestille det Høylovlige Collegio, hvad jeg finder fornøden, til den Grønlandske Missions Velstand kand være tienlig at proponere, alt i Anledning af Missionariernes Breve til mig, hvor da bliver for det første Missionariernes ved Christians-Haab deres Besværing over den Tiladelse, Matroserne har obtineret med at gifte sig med grønlandske Qvindfolck, hvilket, som ieg seer, at de med grundige Motiver og Argumenter har forelagt og beviist det Høylovlige Collegio at være Missionen til stor Hinder og Nackdeel, ieg intet har at sige imod, men heller bifalder deres Tancker, ønskende, at samme igjen maatte blive hemmet og afskaffet for at forekomme større Forargelser i Fremtiden. I det øvrige kand ieg icke andet fornemme, end at Missionarierne jo der sammesteds gjør deres Æmbede med al utrettelig Fliid, skiønt Frugten der af endnu icke er saa kiendelig og overflødig, som de vel ønskede sig. Missionen ved Got-Haab angaaende, da befindes den efter sidst overkommende Missionair Hr. Rasmus Bruns Skrivelse til mig at være i en forvirret og slet Tilstand; thi de Grønlændere, som ham til den Tid vare forekomne, melder hand, ere alle indtagne af Hernhuttiske principiis og veed icke til visse den Lærdom om en Tree Enig Gud, men Jesum kalder de for Faderen og Skaberen etc. alt efter den bekjendte Hernhuttiske Lære Maade. De ere icke oplærte efter nogen Orden; Lutheri Catechismum og Saliggjørelsens Orden veed de icke meget af. Psalmerne, som ere oversatte, ere icke blevne brugte, men der imod idel Hernhuttiske Sange, hvor af de dog slet intet forstaar. De oversatte Bønner ere langt mindre brugte, men der prædenteres af dem, at de skal bede af Hiertet, hvortil de dog endnu icke ere i Stand, formedelst Mangel af tilstreckelig Kundskab. Over Catecheten Berthel klager hand i Sær-

deleshed, at saa som hand er af det Hernhuttiske Broderskab, da har hand viist sig meget gienstridig, naar hand har vildet rette ham i hans Vildfarelser ved Læsningen for Grønlænderne, saa hand seer icke at kunde komme nogen Vey med ham for hans Gienstridighed Skyld. Har derfor bedet, at hand maatte blive skilt ved ham og blive beordret at forføye sig til Friderichs Haab, hvor hand meener, hand kunde vel blive god, naar hand kom saa langt borte fra Hernhutterne, af hvis Omgiegelse hand forføres. I hans Sted synes Hr. Bruun, hand nock kand være tient med den National Catechet Povel, hvilket henstilles til det Høylovlige Collegii Gotfindende. Det har fra Begyndelsen været Hernhutternes Praxis, at faae Lærerne ved Colonien paa deres Siide, hvilket og disverre! har lyckedes dem med Drachard og Catechet Berthel. Hr. Brun er siden Ankomsten icke heller bleven uanfegtet, thi foruden at hand i en Missive fra Hr. Drachard bliver formanet at være de Mähriske horig og lydige, saa ere de, sc. Hernhutterne, tillige med den til dem komne saa kaldede Baron, som skal være deres egentlig Directeur, i Begyndelsen ofte komne til ham og discoureret med ham, for ogsaa at bringe ham paa deres Siide, men da de icke har kundet formaae ham dertil, har de absenteret sig. Hand klager og over, at Drachard til sidst har cujoneret nogle grønlandske Familier fra Colonien til Hernhutterne. Ja Hernhutterne har promiscue døbt paa Colonien ligesaa vel som Hr. Drachard, og efter hans Bortreyse har de giort ligesaa. Her af sees nu, hvad Confusion Missionen ved Got-Haab er bragt udi, saa i Steden for eenfoldige og reene Fundamenter i Troens Lærdom føres de hen til forblommede og visse for dem ubegribelige Talemaader, hvor udi Hernhutternes heele Theologie bestaar, ja saa høyt af dem udraabte Omvendelses Verck. Gud af Naade see her til og forhindre, at icke denne fordervelig Klinte skal reent overgroe og gandske qvæle det reene Ordes Sæd, som ellers bliver udsaaet iblant de fattige og eenfoldige Mennsker. Ieg er forsickret, at det Høylovlige Collegii Guds frygt og Retsindighed tager sig denne Sag saa nær til Hierte, som ieg, og saa vitt mueligt er, contribuere til Guds Kirkes Flor og Velstand ogsaa i dette Land. Af Missionair Hr. Buches Skrivelse fra Friderichs Haab og medfølgende Journal gjør ieg mig den glædelig Forhaabning, at Missionen der, nest den Allerhøyestes Bistand, vil med Tiden komme til det forønskte Maal, efterdi fornemmes, der sammesteds er en vacker Ungdom og af god Kundskab og derhos sømmelig Forhold og Opførsel, ja endeel af begge Kion ogsaa af den Beqvemhed og Færdighed, at de med Eftertryck og Dristighed kand overbeviise og lære sine Lands Mænd. Den almægtige og barmhiertige Gud, som har begynt det gode hos dem, Hand og fuldkomme og udføre det til sit allerhelligste Navns Ære og deres ævige Salighed.

Nest dette mit inderlige Ønske lever ieg med al vedbørlig Veneration og Æstime etc.

Stubbekiøbing d. 3. Januarij 1753.

Hans Egede.

Egh. Missionskollegiets Arkiv, Indk. Sager.

253.

1754, 25. Febr. Handelskompagniet beslutter at lade anlægge 4 nye Loger i Grønland.

. . . At til den udi Handelen af de Fremmede giørende Indpas at see uddyddet kan for Haanden ingen anden Anstalt giøres, end allerede er skeedt, med mindre det derom udgange allernaadigste Forbud kunde behøves meere ample, da saadant a. u. maatte søges, dog holder man for tienligt og høist fornødent, om ellers denne skadelige Snige Handel skal vorde hemmet og Handelens med

Missionens Tilvekt befordres, at der Tiid efter anden bliver anlagt følgende 4 nye Loger saasom,

(1) een ved *Sakkame*, 16 à 20 Miile Norden for Jacobshavn, som maatte beseyles med Jacobshavns Skib og forsynes med en Ober- og Under-Assistent samt 3 à 4 Matroser.

(2) En Loge i *Isortome* eller *Sydbay*,

(3) een paa Søndre Side af Sydbay ved *Narcksarmiut* eller *Sukker-Toppen*, hvilke tvende Loger beseiles af et Skib og maa besættes hver med 1 Kiøbmand eller Ober-Assistent, en Under-Assistent og 3 à 4 Matroser og for det

(4) een ved *Søndre Fiske-Næss* imellem Godthaab og Frederichshaab, 16 à 18 Miile fra første Stæd. Denne sidste bliver alleene i Aar at anlægge for at facilitere Farten paa Frederichshaab og kan for det første forrestaaes af Assistent Andreas Olsen ved Godthaab som Ober-Assistent med 3 Matroser, dog under Kiøbmanden paa Godthaab hans Opsigt, til hvilken han og maae aflægge Regnskab og Godthaabs Kiøbmand igien til Compagniet.

Direktionens Prot. 1747—56, S. 297.

254.

1754, 20. Marts. Handelskompagniet til Overassistent ved Jakobshavn Christen Larsen Biørn at undersøge Egnen omkring Sakkame for at finde et til Anlægget af en ny Loge egnet Sted.

. . . Da Vi saavel til Missionens og Handelens ydermeere Fremvekt som den skadelige Fremmed Handel at see udryddet, have resolveret, hist og her i Landet at anlægge nogle smaae Loger, og der i blant een omtrent 16 à 20 Miile Norden for Jacobshavn ved *Sakkame*, saa haver I, naar Skibet til Eder ankommer, uførtøvet at see udlossede de meest fornødne Ting indtil saameget som til at seyle paa og Handel op under Waygat med at drive behøves, hvorhen Assistenten Hind og Catecheten Johannes Pedersen følger Skibet, den første for saavel at indsamle hvad Handel der i de Qvarteerer kunde falde, som tilligemed den sidste (hvilken meer bemeldte Missions Collegium dertil beordres) samt Skipper Kraft og Styrmanden at undersøge, hvor i Circumference af ovennevnte Stæd, nogle Miile længere Synder eller Nord efter, den intenderende Loge beqvemmeligst kunde anlægges i Henseende til sikker Skibs-Havn, forsvarlig Bygge Grund, fornøden fersk Vand og Tørvs kiering, god Handels Plads, med alle andre ved saadant eet Stæd udfordrende Beyleligheder, hvorover een ordentlig Forretning med deres formeenende Tanker, hvorledes Indretningen bedst kunde skee og hvad Bygnings Materialier med videre dertil udfordres, af samtlig forfattet og underskrevet Os med Skibet tilbagesendes.

Gronl. Copibog 1753—57, S. 83 f.

255.

1754, 6. April. Handelskompagniet til Overassistent Anders Olsen at anlægge en Loge ved Søndre Fiskeræes.

Da Vi til den udi Gronland overhaandtagende skadelige Fremmed Handel at see udryddet, saavel som til Missionen og Handels ydermeere Opkomst have besluttet — ey alleene ved *Sakkame*, Norden for Jacobshavn, item ved Sydbay, Sukkertoppen, Tiid efter anden, men endog for at understøtte Collonien Frederichshaabs Besejling — at lade anlægge i Aar en liden Loge paa *Syndre-Fiskeræes*, saa have Vi, paaskionnende det gode Skudsmaal, Os er givet om Eders hidindtil

udi Compagniets Tieneste viiste gode Opførsel, Troeskab og Flittighed samt besiddende Kundskab om Landet og Erfarenhed udi Handelen, hermed villet antage Eder som Ober Assistent, dog under Kiøbmanden paa Godthaab hans Opsigt og Raadførelse, til at anlægge og forestaae samme Loge, til hvis Vaanhuus Vi formeene Eders tilhørende liden Bygning efter Eders eget Forslag kan være tienlig, som Vi des Aarsag og ville afkiøbe Eder for dets billige Værd, eller hvad I selv derfor haver givet, hvorom Kiøbmand Lars Dalager er anbefalet, med Eder efter dets Beskaffenhed og paa Vores nærmere Gotfindende at slutte Kiøb. Det endnu behøvende Proviant- og Spæk-Huus have Vi her ladet tilhugge, saa det efter de paategnede Nummere uden synderlig Møye straxen paa sit Stæd kan opsættes, og er samme indladet udi det til Collonien Godthaab afsendende Skib St. Birgithe. Saasnart derfore bemeldte Skib efter dets lykkelige Overkomst til Collonien Godthaab er udlosset de der meest fornødne Ting, indlades igjen det ovenmeldte Eder afkiøbende Huus samt de til Logens Forsyning behøvende Proviant-Handels, Material og Inventarii-Vare. Da I tilligemed 3de Mænd til Logens Besætning og Assistenten Hans Jacob Roderiquetz afgaaer til Fiske Næsset for med Skipper Lars Pedersen Præstøe og hans Styrmand at undersøge og udsee den beqvemste Plads til Logens Anlægning i Henseende til sikker Skibs-Havn, forsvarlig Bygge-Grund, fornøden fersk Vand og Tørvskjering, item god Handels Plads, med alle andre ved saadant et Stæd udfordrende Beleyligheder. Derpaa gaaes uden Forhaling i Arbejdet med Bygningerne at opføre, hvorved Skipperen er befaleet at lade sine Folk hver især, men fornemmelig Tømmermanden, gjøre den fornødne Tieneste, paa det samme, joe før joe heller, kan blive bragt i Stand. Dog maac Skibet ey for længe eller unødig derved opholdes, men tilsees, at det aller kyndigst kan komme tilbage til Godthaab igjen for videre derfra at vorde afladet og dermed Hiem-Reisen betimelig at fortsætte. Iblandt de ommeldte fra Godthaab til Logen afgaaende 3 Mænd kan det Hans Olsen tilbydes at følge med, dog finde Vi ey at kunne tilstaae ham den forhen nydte Løn af 60 Rd., med mindre han vil og kan paatage sig at tiene som Baadsmand og Tømmermand, thi hvis ikke, faar Han lade sig nøye med den Løn, Han efter sit Arbejde, og hvad andre Hans lige nyder kan fortjenne, ligesom og den fornævnte Assistent Roderiquetz, der oversendes for at gøres kyndig udi Sproget og Handelen, kan forblive ved Logen for at gaae Eder til Haande, da I ey lader mangle hannem paa det beste at underviise og gjøre dygtig til Compagniets Tjeneste i Fremtiiden, men skulde han formedelst Mangel paa Værelse ey ved Logen kunne forblive, søger I at faae hannem saavelson een fra Godthaab med afgaaende Tommermand, navnlig Ole Pedersen til Friderichshaab afsendt. For øvrigt haver I udi Eders Tjeneste at holde Eder indlagde Instruction eller Forholds-Befaling efterrettelig, og da Vi formode, at I ved Eders Ophold Nord paa Landet forige Aar skal have undersøgt de ovenberorte Plads ved Sydbay og Sukkertoppen, saa maac I med Kiøbmand Lars Dalager ved Godthaab nøye overlægge og raadslaae, hvorved samme Stæder de i Agt havende nye Loger i Henseende til forhen opregnede Beleyligheder beqvemmeligst kan blive at anlægge.

Kiøbenhavn, den 6. April 1754.

Grøn. Copibog 1753—57, S. 105.

256.

1755, 26. April. Handelskompagniet til Købmand Carl Christopher Dalager om at Sarkame skal have Navn af Kolonien Ritenbenk og anlægges paa det Aaret for rekognoscerede Sted med Tilladelse til at vælge en muligt bedre, dog nordligere beliggende Plads.

Ved lykkelig Ankomst til *Sackame*, som herefter faar det Navn af Collonien Ritenbenck, efterseer I straxen, om Stedet, som afvigte Aar blev recognoscered, er det beqvemteste til at sætte Collonien paa, thi om eet bedre fandtes, som kunde cragtes meere beqvem, end det forhen udseete, da tillades Eder samme at udvælge, dog med den Restriction, at Collonien for ingen Deel anlegges sydligere, men vel, om gjorligt er, noget længere om de Nord; derefter begyndes med Skibets Udlosning, saa og uden Forhaling med Arbeidet ved Bygningerne, hvorved Skipperen er befaled at lade sine medfarende Folk, især og fornemmelig Tømmermanden, gjøre ald fornøden Tieneste, paa det samme, jo før jo heller, kan blive bragt i saa forsvarlig Stand, at de af Folkene kan beboes, samt Proviant og Handels Varene derudi være i Sikkerhed, saa Maade og naar Skibsarbeidet icke presserer, være til Tieneste i alle andre forekommende Tilfælde, hvorudi de kunde behøves, dog maa Skibet ey derved opholdes end Aarsens Tiid det tillader, paa det Hiemreisen betimelig kan fortes . . .

Grøn. Copibog 1753—57, S. 142.

257.

1755, 9. Maj. Handelskompagniet til Købmand Anders Olsen om Anlægget af en Koloni ved Sukkertoppen paa det af ham Aaret før udsøgte Sted.

. . . Som Vi af Eders Relation af 14. Aug. afvigte Aar haver fornumed, at I efter den af Os Eder tillagde Ordre ved *Sukkertoppen* haver udsøgt et Sted, som I formeener til et Collonies Anleggelse samme steds at være det beqvemteste, saa have Vi resolveret samme endnu i Aar at lade istandsætte og Eder, siden i dertil findes villig og derom haver været ansøgende, som Kjøbmand der ved at antage, til den Ende Vi med et af Os til Godthaab og bemeldte Sukkertoppen befragted Skib »Charlotte« kaldet, førendes af Skipper Henrich Svendsen, lader afsende de til denne nye Collonie destinerende 2 Bygninger med behøvende Materialier, Inventarium, Handelsvare og Proviant, som paa de til Eder sendende Designationer in duplo ere anførte, hvor af I den eene med Skibet qvitered tilbage sender, at alt anførte rigtig er aflevered og annammed . . .

Grøn. Copibog 1753—57, S. 186.

258.

1756, 12. April. Handelskompagniet til Købmand Carl Christopher Dalager ved Ritenbenk, at det bifalder hans Anlæg af denne Koloni.

Af Eders Skrivelse de dato 13. Aug. a p. have Vi med Fornøjelse fornummed Eders lykkelige Ankomst til Collonien *Ritenbenk*.

Hvad I melder om Stædets Beqvemhed til Colloniens Oprettelse, haver voren Os meget kiert, og haver den Tilliid til Eder, at I udi alle Maader saavel udi Handelen som i alle andre Tilfælde viser Eder vindskibelig og flittig til Compagniets bedste. Ligesom vi og formode, at I ikke efterlader at anvende mueligste Fliid og Stræbsomhed til at udbrede Handelen til dens ydermere Fremgang og Tiltagelse, Compagniet til Avantage og meeste Fordel, til den Ende I bemøyer Eder at animere og formaa Grønlænderne med deres Familier at nedsette sig i Nærværelsen af Colonien, paa det Stædet maa blive folkerigt og mere profitable . . .

Grøn. Copibog 1753—57, S. 233.

259.

1757, 29. Marts. *Handelskompagniet gør for dets Participanter rede for sit udførte og endnu forehavende Kolonisationsarbejde i Grønland.*

§ 4. I sidst afvigte Aar er Collonien *Sydbay* bragt i Stand, hvorved Compagniet nu udi Grønland har i Besiddelse 6 Collonier og 3 Loger, nemlig Collonierne *Godthaab*, *Friderichshaab*, *Christianshaab* med Logen *Jacobshavn*, der ere de efter afgangne Jacob Severin, som forrige octroyerede, imodtagne, — dernæst Collonierne *Ritenbenck*, *Sukkertoppen* og *Sydbay* med Logierne *Claushavn* og *Fiskernæss*, som af Compagniet selv ere anlagte og nu i fuld Stand bragte samt med ald udfordrende forsynede. Og som Severin for de i hands Tiid opførte Collonier har nydt Betaling af H. K. M.s Casse, hvorfor hand og fandtes pligtig at aflevere Bygningerne igien uden Betaling til Os, saa have Vi paa Compagniets Vegne gjort a. u. Ansøgning hos H. K. M. om ligeledes at nyde Erstatning for de af Os, som før er meldt, anlagte nye Bygninger, der have kostet Compagniet udi alt 8795 Rdlr., saa vel som og i sammes Henseende a. u. solicesteret om et ydermeere aarlig Tillæg af 2000 Rdlr. foruden de hidtil, belangende de gamle Collonier a. n. aarlig tilstaaede 5000 Rdlr., hvoraf de circa 3000 Rdlr. til Missionens Underholdning medgaar. Og have Vi den Fornøjelse herved at efterrette de høye og gode Herrer Participantere, at H. K. M. paa saadanne Vore a. u. Forestillinger ved a. n. Resolution af 18. Octbr. som ved Højlovl. Cammer Collegio Skrivelse af 20. dito er bleven Os communiceret, har havt den besynderlige Naade, ikke alleene at tilstaae Compagniet de ny Bygningers fulde kostende, men endog det a. u. søgte Tillæg af 2000 Rdlr. for de nu allerede passerede 2de Aar 1755 og 56 og fremdeels indtil viidere, dog at Bygningerne i sin Tiid til den eller de, som efter Compagniet antagne Landes Besejling uden Betaling igien skal overleveres, saa og at Tillæget enten til deels eller for alt cesserer, naar Compagniet finder, at enten desuden, eller med et mindre Tillæg kan udkommes.

§ 5. Vel havde Vi formodet, at de fremmedes utilladte og hidtil i Svang gaaede Snige-Handel formedelst de anlagte nye Collonier aldeles skulle have ophørt, dog have de endnu afvigte Aar, for at drive Handel med Grønlænderne, ladet sig see under Landet. Alligevel haabe Vi, at slikt herefter skal cessere, naar først de nye Collonier og Logers Anlæggelse over alt er bleven bekiendt giordt, men for dis meere Vished Skyld kunde det endog des foruden eragtes fornoden, at endnu en liden Loge Norden for Ritenbenck imellem 71 à 72 Grader blev anlagt, hvis nordligste Grændser vilde strække sig hen ved 73 Grader, hvor Landet formedelst Iisen, som der stedse Vinter og Sommer ligger fast, blev aldeles in-navigable, da saaledes ikke sees, at de fremmede nogen stæds kunde drive Handel uden at handle striete imod det Kongl. a. n. Forbud, dog vil dette Stæd først nærmere undersøges, om til en Loges Anlæggelse findes de udfordrende Beqvemligheder.

Generalforsamlings Prot. 1747—66 (upag.).

260.

1757, 23. April. *Handelskompagniet til Kobmand Carl Christopher Dalager ved Kolonien Ritenbenck, at det har besluttet at anlægge en ny Koloni eller Loge Norden for Ritenbenck.*

Det af Eder gjorde Forslag om en nye Collonie eller Loges Anlæggelse paa Grændserne af *Stikkende Jacobs Bugt*, omtrænt 22 Miile Norden for *Ritenbenck*, hvor der efter Eder og andre indkomne Beretningers Medfor skal findes et meget

got Stæd til en fordeelig Handels Anlæg og Fortsættelse i Henseende baade Indbyggernes Mængde og den der faldende jævnlig gode Fangst, saa og at derved den i Svang gaaende Snige-Handel end meere vil vorde hemmed, have Vi resolveret, tilkommende Aar, om Gud vil, at udsende de til en saadan nye Logies Plantning udfordrende Requisita, ventende til den Ende forinden fra Eder en fuldkommen og tilforladelig Efterretning, om og ved dette Stæd findes alle dertil udfordrende nødvendige Ting, saa som god Bygnings Grund, fersk Vand, Tørvskiær, i Besynderlighed god Skibs-Havn med sikker Indløb til etc.

I Fald Leiligheden det tillader, seer Vi derfor meget gierne, at forbemelte Egn nøye vorder recognosceret imedens Skibet endnu der paa Havnen er beliggende /: om det ej allerede tilforn ved Handels Togterne er skeet /: paa det Vi ved Skibets, Gud give lykkelig Retour, kunde faa een des sikkere Oplysning om alle Ting, men skulde Tiden uden Skibets Ophold ikke tillade det, maa I tillige med Assistenten Brun, saasart Skibet til Hjemreisen er expederet, foretage en Reyse didhen for at udsøge en beqvem Plads som ovenmelte, saa at Skibet, vil Gud, til Aare, naar det først har besejlet Ritenbenck, strax kan fortsætte Reisen did og uden viidere Efterforskning anløbe det til een Collonie eller Logies Opreisning udseete Stæd . . .

Grøn. Copibog 1753—57, S. 315.

261.

1758, 22. April. Kong Frederik V. gentager det i Plakaten af 26. Marts 1751 indeholdte Forbud mod Indgreb i Handelskompagniets Rettigheder i Grønland og udstrækker det til at omfatte Handel paa alle derværende Havne og Pladser, ligesom det formenes saavel Kongens Undersaatter som fremmede at handle paa Landet eller Havet i en Afstand af 4 Mil fra Kysten samt at bortføre Grønlændere, øve Vold mod dem og frarøve dem deres Gods under Straf af Konfiskation af Skib og Ladning, dog skal i Tilfælde af Skibbrud eller af Mangel paa fersk Vand Landgang være tilladt, dog ikke længere end Nødvendigheden kræver.

Omenskiønt Vi ved a. n. udgivne Placat af 26. Martii 1751 have forundt Vores Octroyerede Almindelige Handels-Compagnie, alleene at besejle og handle paa de i Vort Land Grønland af Os anlagde Colonier, samt inden deres fastsatte Grændser med omkring liggende Øer og Pladser i Disco-Bugten, med hvis viidere samme Placat a. n. foreskriver; og Vi dog med stor Mishag have maattet erfare, at adskillige Fremmede aarligen sig der indfinde, som baade i Havnene og uden for, ved utilladelig Handel med Grønlænderne tilvende sig Landets beste Producter, og desuden adskillige Insolentier imod Indbyggerne forøve, Os og Vores Octroyerede Almindelige Handels-Compagnie til største Præjudice; saa ville Vi, som Enevolds Arve-Konge og Herre over bemeldte Grønland og dets underliggende Øer, ey alleene forberørte Placats Indhold, med alle andre forhen desangaaende giorte Advarseler og Forbudder herved a. n. have igientaget, men endog de samme til saavel alle de i Landet nu anlagde og end viidere herefter anleggende Colonier og Loger, som til alle øvrige Havne og Pladser i Almindelighed uden Forskiæl eller nogens Undtagelse have extenderet; ligesom Vi til den Ende, og til denne det Almindelige Handels-Compagnie alleene forundte Handels desto bedre Fremgang og Sikkerhed, hermed alvorligen byde og befale, at ingen, i hvo det end være kunde, enten Vores egne Undersaatter eller Fremmede, under hvad Prætext det skee maatte, efterdags maa understaae eller fordriste sig til, paa noget Stæd, være sig paa Landet eller paa Havet, fiire Miile nær Land, nogen Handel, liden eller stor, med Grønlænderne at drive, ey heller dennem enten berøve, fra Landet bortføre, eller imod dem aabenbare Vold forøve, under u-deblivelig Straf for alle de som handle herimod, hvor de maatte attraperes, ved Opbringelse og

Confiscation af Skib, Gods og alt, hvad de have at føre med, som til forbemeldte Vores Almindelige Handels-Compagnie skal være hiemfalden. Maatte og nogen imod deres Villie, af trængende Aarsager, saasom enten i Tilfælde af Skibbrud eller Mangel paa færsk Vand vorde nødte til der at søge Havn, formeenes dennem sligt vel ikke, dog at de sig des formedelst ikke længere opholder, end den høye Fornødenhed det udkræver; og skulle, i Henseende til enten utilladelig Handel eller ulovlig Omgang med Indbyggerne, nogen Mistanke til dennem med Føye kunde have, skal de ey alleene behørig Inquisition, men endog, naar enten af Landets indhandlede eller andre saadanne Vahre, som tiener til Negoce med Grønlønderne, hos dennem maatte forefindes, lige samme Straf, som forhen er meldt, være undergiven.

Fredensborg den 22. Aprilis 1758.

Sjæll. Reg. 1758, Nr. 186.

262.

1758, 29. Dec. Handelskompagniet til Rentekammerkollegiet, at man agter at lade anlægge to Kolonier, henholdsvis ved Norsoak og paa Øen Manuk samt en Loge i Weide Fjorden.

Vi tage os den Frihed herved at communicere Deres Exc. hoist og hoitærede Herrer, at vi til den Grønlandske Handels videre Udbredelse og Missionens Fremvekt udi indeværende Aars For-Aar have ladet anlægge een Colonie, *Nordsoack* kaldet, Norden for Colonien Rittenbenck imellem 71 å 72 Grader, som og at vi finde uforbigiængelig fornøden endnu at lade anlægge

Imo Een Colonie paa *Manuk Øen*, liggende paa en Distance af 40 Miile omtrent midt imellem Colonien Sydbay og Christianshaab. Samme Øe skal ey alleene selv have een god Deel Beboere, men endog de saa kaldede Hvalfiske-Hunde- og Vester-Eylænder Norden, saa og Rifkol med eendeel andre Stæder Synden for sig. Det er alt saa ventelig, at der maae falde god Fangst naar ellers Grønlønderne have Leilighed at føre sig samme til Nøtte, hvilket de ikke kan, naar, som formodes, den hidtil hafte Handel med de fremmede herefter cesserer, thi med deres egne Kone Baade formaae de ikke at bringe deres Fangst til Sydbay eller Christianshaab som de dem nærmest, men dog altfor langt fraliggende Colonier, saa er og Veyen for vore Folk ved samme Colonier for lang til at besøge og afhandle dem hvad de kunde til veie bringe hvor de opholder sig.

2do Een Loge i *Weyde-Fjorden*, hvor ofte Hvalfiske lade sig see, finde vi ligeledes at være højst fornøden for at komme de der boende Grønløndere ved Hvalfiske-Fangsterne, naar den maatte indfalde, tilhielp, da de samme mangle deels den derved udfordrende Erfarenhed, deels og de dertil fornødne Materialier, hvorføre deres Arbeide oftest bliver omsonst, saa de des aarsag enten maae crepere eller fløtte anden steds hen. Og da det fornødne til sidst benævnte Colonie og Loge aller forderligst maae anskaffes, at det med de i tilstundende For-Aar til Grønland udreedende Skibe kan blive afsendt og Beregningerne med Handelens Indretning derved vorde i stand satt. Saa have vi allerede de fornødne Anstalter til Anskaffelse af alt i saa Maader udfordrende, ingenlunde paatvivlende, at jo Hans Kongl. Mayt. alleene herudi vil finde a. n. Behag, men endog ved Deres Exc. og høystærede Herrers a. u. Forestilling lade Compagniet saavel den allerede i indeværende Aar anlagde Colonies, som de, vil Gud i tilstundende Aar anlæggende 2 Nye Bygningers Kostende, ved i sin Tiid derover a. u. udgivende Regning a. n. erstatte, ligesom ved alle de forrige er skeet.

Kiøbenhavn den 29. Decbr. 1758.

Grønlandske indenlandske Copibog 1758—65 S. 51.

263.

1759, 14. April. *Handelskompagniet til Købmand Jørgen Holm ved Sydbay om at opføre en Loge ved Amerdlok.*

. . . For ej at lade mangle noget af det fornødne, som kunde contribuere til Hvall-Fiske-Fangstens Fortsættelse ved *Amerlock*, have Vi resolveret, i Aar at lade opføre een Bygning i bemelte Fjord, hvor de til denne Fangst behøvende Folk og Fahrtoyer om Vinteren kunde opholde sig, for da ved givende Leiligheder at være tilstæde og oppasse dette efter ald Formodning fordeelagtige Fiskerie, da Vi og vente Os af samme een sand og retskaffen Fordel for Compagniet.

Bygningen bestaaer af Stockværck ligesom de andre af Os der i Landet opførte Huuse; samme er her bleven tilhugget og opreist, alle Bræderne til Loft, Gulve og Skillerum ere høvlede og pløvede, paa det I des hastigere og bequemmere kan faa samme bragt i fuldkommen Stand. Af den til Skipperen leverede Tegning vil I og erfahre, at Bygningen indvændig skal være indrettet og afdeelt udi 3 Værelser foruden Kjøkken og Spiise-Kammer, sc: eet Værelse til Missionairen |: hvilket Vi have lovet det høyløvlige Missions Collegio :| det andet for Eder og Assistenten, og det 3die for Folkene. Skulde Missionairen vilde opholde sig enten for eller efter den Tiid som I ved bemelte Stæd selv opholder Eder, maae I forsiune ham med een Mand til hands Tjeneste.

Videre have Vi ladet tilhugge et Spæckhuus af Bindings-Værck, som med Bræder bliver beklæd, hvilket I og paa dette Stæd maa see opført, paa det, at det ved Fangsten og Handelen indsamlede Spæck strax kand blive fyldt paa Foustager forinden det bedste deraf borttæres.

Stædet som I til denne Loges Anlæggelse haver udseet, og hvorom I udi Eders til Os indsendte Skrivelser haver meldet, tvivle Vi ingenlunde jo at være bequem og det bedste og meest fordeelagtige der i Egnen. Vi approbere derfor at Logen paa samme Stæd bliver opført, og maa I saa hastig som mueligt er, see Skibet expederet fra Eders anbetroede Collonie, paa det I betimelig dermed kan forseigle til oftbemeldte Stæd, hvor Vi i Særdeleshed vil have Eder alle Ting til det bedste recommenderet, forhaabende at I forudi viser ald Fliid og Vigilance saavel ved Bygningernes Opførelse og Istandsættelse som og siden af alle Kræfter som een retskaffen og ærckjær Betient ved Hielp af Grønlænderne at fortsætte Fiskeriet . . .

Grønl. Copibog, 1758—61 S. 135.

264.

1759, 2. August. *Niels Egede til Missionskollegiet om Anlægget af en Koloni ved Vilde Eilænder (Ekalugssuit), som han med forventet Billigelse har kaldet Egedesminde efter sin Fader.*

I u. Skyldighed tager jeg mig den Ære til, at comunicere de naadige og høye Herrer, hvad Fremgang og Nytte der i sin Tid kand ventis ved den nye anlagde Coloni her ved *Vilde Ejlænderne*, som ligger mit imellem *Sydbay* og *Christians-Haab*. Bygningen saa vel som andre verdslige Forretninger har foraarsaget, at ieg i saa kort en Tid ikke synderlig til Missionens Nøtte har kunde forretaget mig, dog har ieg ikke efterladt nogen Tid, at ieg ioe har undervist de her omboende Grønlændere (som aldrig har været ved Colonierne) om Gud, hvilke ere saa enfoldige og upolerede, som ieg nogen Tid tilforn har seet . . .

I blant andet, som og i Aar har hent sig, har jeg talt med en Grønlænder, som Hollenderne tog med sig forgangen Aar til Holland og førte ham hid igien i Aar at han skulde fortælle sine Landsmænd, hvad Magt de hafde at tvinge os

og dem med, og at de og ville ødelægge alle de Grønlændere, som opholdt sig langt fra Colonierne og i Nærværelsen, hvor over at de, der bode i Hvalfisk- og Vestre Ejlenderne, ere af den Aarsage rømte, nogle Sør og nogle Nord efter, hvor ieg har opsnapped de fleste og formaad dem at boe her. Ieg bad dem ikke frygte for Hollendernis Magt og Trussel, thi vor Konge, som har ladet bebygge eders Land, tager eder nok i Forsvar, thi det er langt fra at de tør vove saadant, men heller hielpe os tilrætte. Stædet hvor ieg nu har sat Colonien, er et meget beqvem Indløb, skøn Fiskeri; samme Stæd er og god Tør-Iord, Lyng og Fuglevilt, og fantis i Nærværelsen et Varetægen, som min Salig Fader hafde oprettet, hvorover ieg har taget mig den u. d. Frihed til |: om de naadige Herrer vil aprobe det :| og kalde Colonien efter min Salig Fader *Egedes Minde*. Her foruden har ieg og efter Landets Beskaffenhed, om de høye og naadige Herrer vil ikke tage det unaadig op, siden mange Colonier ingen Navne haver, vil ieg da u. d. anmelde, om *Sydbay* maatte hede *Holsteins-Borg*, *Amerlok* at hede *Missionens Ønske*, Fiske-næsed *Blakesøe* og Sukertoppen *Handels Priis* . . .

Indk. Br. til Gronl. Miss. Coll. 1759 2/8 Nr. 17.

265.

1760, 10. April. Handelskompagniet til Købmand Johan Henrik Bruun i Nursoak, at man i Betragtning af Koloniens ugunstige Beliggenhed paalægger ham at udsøge et mere egned Sted i selve Stikkende Jakobs Bugt.

Af Eders Skrivelse dato 1. Julii have Vi meget ugerne seet og erfaret først de mange haarde og slemme Fataliteter, som I tillige med de hos Eder værende Colonister udi forrige Vinter haver været underkast ved paakommende Sygdomme, Dødsfald og anden Uheld formedelst den fast utaalelige og stærke Clima, som paa det Stæd, hvor Colonien staaer, gemeenlig med iidelig stormende Vejrlig indfalder, derved Os alt Haab betages om, at Colonien nogen Tiid paa det Stæd, hvor den nu er anlagt, vil komme til at stoppe de paa samme allereede anvendte store og endvidere aarlig medgaaende Omkostninger.

Hvorfore Vi og i Særdeleshed som en højst betydelig Sag vil have Eder recommenderet, at I tillige med Assistenten nøye og med al Fliid |: om der ikke siden Eders indkomne Skrivelse er foretaget viidere Undersøgning :| recognoscerer Stikkender Jacobs Bugt, paa det Vi kunde bekomme nøyere Efterretning om det belejligste og bequemste Stæd udi samme Bugt, hvor denne Colonie kunde henflottes til kjendelig Bedring saa vel i Henseende til Handelen som og til Europæernes Sundheds og Legems bedre Conservation. Hvad Handelen angaar, da have Vi sikker Efterretning, at der opholder sig een stoer Deel Grønlændere udi samme Bugt og at de de fleeste Aar skal have een god Fangst. Og hvad Vejrliget er angaaende, da skal samme inde udi Bugten være ulige bedre end ude ved Søekanten eller paa den i Havet udstikkende Odde, hvor Colonien nu staaer. Vi gjøre Os altsaa den sikkere Formodning, at udi titbemeldte Bugt ved nøye Efter-søgning vil findes eet langt beqvemmere Stæd, men da det tillige og fornemmelig vil komme an paa, om Isen der brækker sig saa tiilig om Sommeren, at Skibs Sejlladsen uden Hinder kan vedligeholdes, hvilket Eder vel allereede inu maa være bekiendt. Saa ønskede Vi Os herom jo før jo heller at erholde udførlig og tilstrækkelig Efterretning samt paa hvad Stæd |: hvor alle dertil henhørende Requisita tillige forefindes :| Colonien bedst og fordeelagtigst kunde henflottes. Men da Os desangaaende indnu mangler saadan Efterretning, og Vi følgerig for Tiiden ey kan resolvere til noget vist, saa have Vi tillige beordret Commandeur

Boye Pieters, at han ved sin løkkelig Ankomst til Eder i Aar skal, imedens Skibet paa Havnen er beliggende, lade een af de ham medgivne Officerer, som dertil kan være habil, med een bemanded Chaluppe udgaae og med sig tage den hos Eder værende Assistent, for at besee og undersøge, hvor vidt de af Eder ommeldte eller andre Havne hertil kan eragtes beqvemme . . .

Grøn. Copibog 1758—61 S. 207.

266.

1760, 10. Maj. Handelskompagniet til Købmand Niels Egede ved Kolonien Egedesminde om den af ham anlagte Koloni ved Ekalugsuit, som det hellere havde set opført 6—8 Mil nordligere, og om en hollandsk Skippers roveriske Adfærd; det billiges, at denne Koloni skal benævnes Egedesminde, og Sydbay hedde Holsteinborg.

Af Eders indsendte Skrivelse og Relation af 2 Aug. a: p: om Over Rejsen og Colonien Opbyggelse have Vi erfaret, at I ved Grønlandernes Hjælp haver udfundet eet Stæd 5 Miile Norden for Romle Potten, som af Indbyggerne kaldes *Ekalugsuit*, og at samme Stæd efter gjorde Undersøgning er funden bequem til at opføre Colonien paa, som og at ved samme findes god Havn, Lyng, Törv og frisk Vand ved Haanden samt godt Fiskerie for Grønlanderne, og endelig at I des aarsage ved bemeldte Ekalugsuit haver oprejst den herfra udsendte Colonie Bygning. Men dette uagtet havde Vi dog heller ønsket, at den udsendte Bygning kunde bleven opført een 6 a 8 Miile Norden fore, thi saa havde Colonien kommet til at staae midt imellem de Indbyggere, som beboe dette District, nemblig fra Odden af *Romle Potten* til *Hvall Fiske Eylænderne*, hvilket egentlig var Vore Tanker, hvorved og Handels Togterne paa begge Siider af Colonien omtrent havde bleven lige lange, følgelig fordeelagtigere, saa som da efterhaanden kunde indsamles, hvad Indbyggerne over alt havde fanged, da derimod nu, den er sadt saa sydlig, maa befrygtes, at de nordligste Stæder formeedelst den alt for lange Distence tildeels vil blive forsømte. Dog vente Vi, at siden Eders Togter om Syd bliver af ingen synderlig Betydenhed, I da strækker dem saa meget dis længere Nord efter, paa det derved kand indhentes det, som ellers maatte tabes ved det Colonien saa meget sydlig og nær ind paa Grændserne af Colonien *Sydbay*, nu *Holsteinborg* kaldet, er bleven anlagt, som Vi desuden og ikke paatvivle, at I jo siden Skibets Bortgang med mueligste Fliid nærmere haver recognosceret denne Colonies Handels Districter og tilhørende Grændser, saa Vi kand vente ved Skibet Torsings Slots Hjemkomst i Aar at erholde een fuldstændig Efterretning om Stædernes Beskaffenhed.

Ligesom Vi og formode, at I haver giordt Eder Øen *Maneck* eller *Manermit* bekjendt, for derover at kunde give Os en sandfærdig Beskrivelse om, hvorlangt den fra Eders anbetroede Colonie er beliggende med videre.

Iligemaade vente Vi at blive tilstrækkelig underrettede: om der gives de Stæder ved og omkring Colonien, hvor *Hvall-Fiske* om Vinteren søger ind, samt paa hvad Tiid og hvorlænge de opholder sig udi Fjorden eller under Landet og i hvad Mengde, item om det er af den rette Sort Fisk med Barder eller det er Sværd Finner og andere deslige Sorter, hvorved ikke stort er at profitere.

Ligeledes imod see Vi Efterretning, om ved Colonien kan være nogen Fordeel at forvente ved gjørende Foranstaltning til Torsk eller Laxe-Fiskerie og hvad Quantum sluttelig deraf aarlig kunde tilvevebringes, saa og, om det kunde lønne Umagen og de derved paagaaende Omkostninger, i fald des aarsag blev holdet eet Par Mand meere ved Colonien end nu skeer. I Særdeleshed observeres alt hvis ellers til Handelens Fremtarv kan være at iagttage, og at I derover indsender

Os fuldstændige Efterretninger med Eders hosføjede Betænkning paa hvad Maade alt fornødne sikkerst og med mindste Bekostning kan fortsættes og i værkstilles.

Vi gøre Os og det Haab, at I /: hvilken er een betydelig Post :/ observerer at det i Nærværelsen af Colonien ey mangler paa Beboere, da Handelens Størcke just der i bestaar, i den Henseende det og var Os meget kjært, da Vi erfahrede, at een deel Grønlændere allerede havde søgt Eder og vare sindede der at blive boende, thi det giver Os Formodning, at Eders Handel med Tiiden vil blive dis fordelagtigere.

Med største Misfornøjelse have Vi derimod saa vel af Eders Skrivelse som andre indkomne Relationer erfahret, at formedelst een Hollandsk Skipper /: som skal have ført een Grønlænder fra Landet med sig til Holland, og afvigte Aar ført ham tilbage igien :/ iblandt Indbyggerne skal være udspreedt det Rygte, at Hollænderne vilde ødelægge Grønlænderne. Men hvad disses Bortførelse fra Landet angaaer, da tvivle Vi, at nogen herefter understaaer sig sligt at foretage i Henseende den sidst udgivne Kongl. Placat det saa strængelig forbyder, og hvad det udspreedte Rygte betreffer, da formeene Vi, at samme vil falde bort af sig selv, naar Indbyggerne vedborlig blive underrettede om, at samme ikke kan have mindste Grund. Skulde det ellers imod vente arriveret, at noget fremmed Skib enten understod sig at drive Handel eller imod Grønlænderne nogen Vold at forøve, og samme Skib formedelst Mangel paa behøvende Assistance ikke kunde blive opbragte /: hvorved Compagniets Skippere naar nogen ere tilstæde og det af dem forlanges, ere pligtige med Skib og Folek af ald Magt at gaae til haande :/ da maa det i saa Maader passerende Os omstændelig og beviislig indberettes, paa det Vi paa vedkommende Stæder behørig kand paatale sligt, at vedkommende efter Forseelsens Beskaffenhed kan vorde tiltalt og straffet.

At I haver tiltaget Eder Frihed at kalde denne nye Colonie *Egedesminde* i Anledning af at Eders sahl. Hr. Fader haver været der paa Stædet, da i Henseende til at hand i de nyere Tiider var den første, som contribuerede til dette Lands Besejling og Christendommens Forplantelse, samt i Betragtning af hans derved udviiste Fliid og udstændene haarde Fatiguer, ville Vi gjerne tillade, at denne Colonie beholder det Navn Egedesminde, ligesom Vi og have resolveret, at Colonien *Sydbay* herefter bliver kaldet Holsteinborg. Men hvad de andre Coloniers og Logers Navne angaaer, da vil Vi for nærværende Tiid ingen Forandring derudi have giordt, thi at Vi hidtil have ladet det beroe ved Stædernes gamle Navne, har lige saa lidet været af Mangel paa at udfinde bequemme Navne dertil, som at Vi nogen Tiid kunde have formodet Os, at andre, langt fra ikke dertil Authoriserede, skulle have foretaget sig sligt. Det kan og med saadan Forandring have god Tiid, indtil først alle de af Os foresadte Colonier og Loger ere blevne anlagte og nyere prøvede.

Grønl. Copibog 1758—61, S. 285.

267.

1761, 7. April. Handelskompagniet til Købmand Johan Henrik Bruun ved Nursoak, at man efter hans Forslag har besluttet at forflytte denne Koloni til Oen Omenak.

Det var Os kjært af Eders Skrivelse af 10 Julii [indg. 18 Okt.] at erfahre, at alt Coloniens Mandskab vare i Live og ved Helbred samt at Ommenack Øen af Eder er bleven udsedt og iblandt alle Pladser udi Stikkender Jacobs Bugt befunden at være det beste Stæd, hvor Colonien til bædre Notte og kan henflottes og oprejses, med viidere.

Efter Eders herom indkomne Forestilling have Vi da resolvered, i Aar at lade forflotte den paa Nordsoack anlagte Colonie til bemelte *Øe Ommenack*, hvor Vi sikker og vist formode, at ej allene Handelen skal blive fordeeltigere, eftersom der omkring skal være en temmelig Deel Grønlændere og jævnlig haves god Fangst, men end og Levemaaden bædre for Colonisterne, end hvor Colonien nu staaer, det og Eders gjorde Forestilling giver Os noksom Aarsag til med Vished at formode, som og i Besynderlighed, at en af de ommeldte tvende Havne ere bequeme, at Skib og Gods uden Fare der baade kan indflyde og tillige ligge i Sikkerhed, hvorom det Os meget er at gjøre. Thi hvad Iisen angaaer, da siden der skal gaee en sagte Strøm, og Iisen ey lettelig brækker udi store Fjælde, saa vil formodentlig samme ingen synderlig Ulejlighed foraarsage, men det værste vil være, om Iisen ey brækker op før sidst i Junii Maaned . . .

I Følge forbenævnte Eders Forestilling have Vi i Aar udi Skibet *Stræcd-David*, Sr. Peder Kofod, ladet indskibe alt hvad som til Colonien Ritenbenck og den Eder anbetroede Colonie er bleven requireret med det videre, hvorom herefter meldes, og er Sr. Kofod instruered, at saa snart han til Ritenbenck ankommer, skal han ved Kjøbmand Dalager strax see Eder dette Vores Skrivelse tilsendt, hvoraf I da vil erfahre Vores Beslutning angaaende Bygningerne paa Nordsoack deres Forflotning til *Øen Ommenack*, hvorføre I straxen efter sammes Imodtagelse foretager Eder samme Bygningers Nedbrydelse og besøger alle fornødene Anstalter saaledes gjordte, at Skipperen strax ved hans Ankomst kan begynde at indlade samme i Skibet. Ved Bygningernes Nedbrækkelse iagttages saa vidt mest mueligt er, at intet bliver spolered og ved Bygnings Materialernes Indgivelse udi Skibet maa nøye observeres, hvad Rum dertil udfordres, paa det, ifald de ikke alle der udi skulle kunde rummes, de deraf mindst fornødne Ting, som ved Coloniens Fahrtoyer bequommelig kan blive transporterede, da tilbage holdes, thi eftersom Coloniens Folk ikke behøves at afgaae med Skibet og de dog tillige med Coloniens Fahrtoyer til *Omenack* skal forflottes, saa kan de ved den Leilighed medtage og transportere det efterblivende, som ey i Skibet kan rommes eller saa meget deraf som mueligt er. Dog maa enten I selv eller Assistenten, hvem af Eder *Ommenacks Øen* best er bekiendt, følge med Skibet for at underrette Skipperen om alt det, som for ham kan være fornøden at viide, da den anden derimod som saa ikke gaar med Skibet, kan følge Coloniens Fahrtoy og Mandskab . . .

Grøn. Copibog 1758—61, S. 326.

268.

1761, 16. April. Handelskompagniet godkender paa sin Generalforsamling n. D. det 1759 foretagne Anlæg af Logen Amerdlok, og Oprettelsen af en Koloni ved Ekalugsuit, men vedtager at flytte Kolonien fra Nursoak til Øen Omenack.

. . . I følge den i forrige General-Forsamling tagne Beslutning, er alt i Aaret 1759 udi Grønland bleven anlagt tvende nye Colonier og Loger, den eene *Amerlock* kaldet, liggende i Weyde-Fjodren paa 66 Grader 54 Minuter, hvor Hvallfiskene om Vinteren lade sig indfinde, desaaarsag og Skibet »De Fire Søstre« er bleven beordret der at overvintre, og den anden, ikke paa *Mannuck-Øen*, som seenest blev meldet, men ved et Stæd *Ekalugsuit*, nu Egedesminde kaldet, liggende 5 Miile Norden for Rommelpotten, som vel er Colonien Sydbay, nu *Holsteinborg* kaldet, noget nærmere, end vi havde tænkt, dog sammes Handel ey til Hinder, og skal Stædet i alle Maader være beqvem for Handelen samt ey mangle Beboere. Derimod finde Vi af nu havende Erfarenhed, at den efter forhen skeete Bekiendt-

giørelse Ao 1758 paa 71 Grader 6 Minuter anlagde, nordligste Colonie *Norsoak* kaldet, ey saa beqvem for Handelen og Seilladsen er anlagt, som Vi havde formodet, hvorføre vi have funden tienlig at lade den i Aar forfløtte til et andet Stød bedre ind i Stikkende Jacobs Bugt paa Øen *Ommenack*, hvor efter ald Formodning og derom indhented Efterretning Handelen bedre skal succedere, ey ventende, at denne Forandring skal blive Compagniet til synderlig Bekostning . . .

Kiøbenhavn den 16de April 1761.

General-Forsamlings-Prot. 1747—66 (upag.).

269.

1762, 19. Maj. Handelskompagniet til Købmand Johannes Pedersen Dorff ved Egedesminde, at han, da denne Koloni ikke er bleven opført paa den bedste Plads, skal indberette om hvilken af de i hans Indberetning nævnte Øer maatte være mere egned. Den af Niels Egede foreslaaede Opførelse af et grønlandsk Hus paa Manetsok billiges, og opsendes Materialier hertil, dog anmodes han om, før Huset rejses, at afgive Betænkning, hvorvidt det vilde være tjenligere i Stedet at opføre et Hus i to Stokværk.

Eftersom *Egedesminde* ej er bleven opført paa den allerbeste Plads, saa haver I omstendelig at indberette Os, hvilken af de /: udi Eders Brev af 30 Julii :/ især ommeldte 2 Øer, der efter Eders Tanker er den beste og beleiligste udi Omkredsen ved Colonien i henseende til Handelen.

I medens har Kjøbmand Egede indberettet Os, at det vilde blive meget nøttigt, om en liden Bygning som et Vildmands Huus af Tørv og Steen med Brædde Tag blev anlagt paa *Manetsok*, der skal ligge 18 Mile fra Egedesminde og 12 Miile fra Christianshaab, hvor en af Coloniens Handels Betjente med 3 Mand kunde opholde sig for at indsamle Høst-Spækket og tillige om Vinteren være ved Haanden, i fald Løkken vilde føje, at Grønlænderne fangede en Hvall-Fisk. Saa have Vi i Anledning heraf som og, siden I selv udi Eders sidste Brev af 28 Augustii tilkiendegiver, at om den af bemeldte Sr. Egede proponerede liden Loge af Os blev approberet, kunde Hollænderne paa den Maade forbydes al hidtil udi Øerne ved Egedesminde giordte Indpas, resolvered, at lade en saadan Bygning efter den foreslaagne Maade paa det dertil belejligst findende Stød udi disse Øer anlægge. Til den Ende og endeel Brædder Tømmer etc: i Aar vorder udsendt, saa vit at Skibsrommet det vil tillade, da det hertil endda manglende og behovende kan af Eder requireres, som da ad Aare skal vorde udsendt. Men som vi befrygte, at udi Skibet til disse behovende Materialier ej bliver Rum nok, saa kunde I endnu i Aar give Os Eders Tanker tilkiende, om det ikke var bedre, at en, dog ikkun gandske liden Bygning af Stokværk her blev tilhugget og udsendt, der kunde indrettes saaledes, at Kjøbmanden eller Assistenten derudi med 3 à 4 Mand kunde opholde sig om ikke den gandske saa dog den største Deel af Vinteren, hvilken da paa et endnu bedre Stød end *Manetsok* /: som Kjøbmand Egede melder at være belejligst :/ om samme er at finde, maatte opføres, alt for at opnaae Øyemedet, som fornemmelig er at forebygge de Fremmedes Handel med Grønlænderne, hvilken Hollænderne endnu skal søge udi de yderste Øer at fortsætte, som endelig maa sees at forekommes ved at passe paa, i forvejen at indhandle hvad udi disse Øer kan faaes, at de Fremmede ved deres Kommende dér kan fare forgyeves og omsider blive kiede af saadan deres hidtil brugte Snige-Handel . . .

Grøn. Copibog 1762—67, S. 49.

270.

1763, 27. April. *Handelskompagniet til Købmand ved Christianshaab Jonas Lilienskiold de Svanenhielm om Opsendelsen af Materialier og Inventar til et nyt Vaaningshus i Christianshaab og andre Bygninger.*

. . . Det forlangte og tit omskrevne nye Vaanings Huus til Colonien *Christianshaab*, som Vi nu har ladet tillugge, afpasse og opsætte, saa det i Aar vorder udsendt tillige med de Materialier og Inventarier, som Vi har siuntes fornødne saa vel ved Bygningens Opførelse som Spækhuuset og Skuurets Istandsættelse paa *Claushavn*. Forhaabende intet at skal mangle, som kan foraarsage Hindring til enten det eene eller andets fuldkomne Istandsættelse. Vi have beordret Capt. Peter Petersen Smith, som under Guds Ledsagning fører Skibet Haabet og indehaver ej alleene bemeldte nye Bygning med det videre, men og det som af Eder og Over-Assistent er blevne required, at han lader hans underhavende Skibs-Folk, og især hans Tømmermand være behjælpelig ved Bygningens Oprejsning etc., dog seer I derhen, at han ikke for længe opholder, saa Hjem-Rejsen derover forsinkes, men betimeligen vorder expedert. Udi Særdeleshed recommanderes paa det højeste, at beoagte alleting til Bygningens forsvarlige Anlæg, Opførelse og Forsiuning, saa den for een hastig Brøstfældighed samt i andre Maader kan vides sikker; der maa derfor og sees derhen, at Grunden bliver sufficient, saa Bygningen i Tiiden ikke, som forhen er skeet, skal kunde forskyde sig. Stædet, hvor dette benævnte Coloniehuus skal anlægges og opføres, bliver, som Vi afvigte Aar tilkiendegav, ved *Christianshaab*, og eragte Vi højligten fornøden, at der graves saa dybt ned i Jorden indtil fast Bund erholdes, da Grøvterne igjen fyldes med stoere Steene for derpaa at lægge Fodstykkerne. Vi haver den fulde Tilliid, at I herudi saa velsom i alle andre Tilfælde foranstalter alleting udført til Compagniets sande Nytte . . .

Grøn. Copibog 1762—67, S. 103.

271.

1764, 14. April. *Handelskompagniet til Købmand Johan Henrik Bruun ved Omenak, at det billiger Flytningen af Colonien Nursoak til Øen Omenak paa det af ham udsete Sted.*

. . . Det har været Os heel kiært, at uagtet de adskillige Hindringer og Op- hold, der forhen er indfaldet og kommen imellem ved Colonien *Nursoacks* For- flotning til *Omenak*, saadan dog omsider har faaet en ønskelig Fremgang samt at I til dens Retablisement har udfundet det bequemteste Stæd saa vel i Hen- seende til Handelen som en god Skibshavn og de andre Commoditeter, der ved en Colonie er fornøden, ej paatvivlende, at I jo endviidere har anvendt al Fliid og Vindskibelighe- til at see Colonien paa det Stæd, hvor den nu igjen er opført, bragt i behørig fuldkommen Stand.

Den formeenende Vanskelighed ved denne Colonies Besejling forhaabe Vi ikke skal blive af nogen Betydning, helst Vi efter Eders Forlangende atter igjen i Aar dertil under Guds Varetægt udsender Skibet *Lovisenborg*, Christian Pii, som en bekient Mand, der og betimelig herfra er bleven expederet, det vi lige saa for Eftertiden, saa vidt mueligt skee kan, vil lade foranstalte.

At Lurendrejere og Snige-Handlere hidtil har funden Adgang til at drive ulovlig Handel der paa Kysterne, er Os vel gandske sensible at fornemme, men Vi haabe dog, at saadant herefter vil blive hemmet, ved det at Colonien nu er opført der i Egnen, hvor disse Handlere meest har drevet deres Smuglerier, da desuden Skibet som aarlig til denne Colonies Besejling destineres, maa søge, dog

med al Forsigtighed, at opbringe dislige antreffende uberettigede Handlere, hvortil I og selv med Eders underhavende anvender al Fliid følgelig den derom a. n. udgange Placat de Dato 22 Aprilis 1758.

Endydermere formode Vi, at Grønlænderne skal blive meere afvandre fra denne for Compagniet høyst præjudiceerlige Handel med de Fremmede, naar de seer at kunde bekomme ved Colonien de samme Sorter Vahre, som de med saa stor Begjærighed søger hos Hollænderne, hvilke I altsaa noje maa observere at forlange ved Eders herefter aarlig indsendende Requisitioner, da iøvrigt en mild og lokkende Omgang med dennem tillige meget vil contribuere dertil . . .

Grønl. Copibog 1762—67, S. 141.

272.

1765, 15. Maj. Handelskompagniet til Købmand Lars Dalager ved Godthaab, om at en Del Islændere have til Hensigt at nedsætte sig i de bedste Fjorde i Grønland for at drive Faar og Kvægavl, i hvilken Anledning Missionæren Egil Thorhallesen antages til at gaa til Godthaab for at udsøge de bedste dertil egnede Steder.

Da endeel Islændere haver Lyst at ville nedsætte sig i Grønland udi de beste Fjorder for at anlægge Faar- og Qvæg-Avl, saa er Missionairen Hr. *Egel Thorhallesen*, en født Islænder, bleven antagen til Godthaabs Colonie i Aar at udgaae for at recognoscere i Baals Revieret og Egnene der omkring for at erfare, hvorvidt dette Etablissement kand være gjørligt eller ikke, og have Vi vedtagen paa Compagniets Vegne at salarere og underholde bemeldte Hr. Thorhallesen udi tvende Aar, i Haab nøyere at blive erkyndiget og overbeviist om Fiordenes Beskaffenhed udi bemeldte Revier, som om Islændere der kunde nedsætte sig til nogen Nytte og virkelig forventende Fordeel, hvorved Vi fornemmelig have Hensigt til Amaralik Fiorden, hvor med Tiiden een Colonie af Islændere kunde anlægges til Folke Mængdens Understyttelse. Af dette anførte seer I, at bemeldte Missionaire Thorhallesen er antagen og for det første staaer i Compagniets Tjeneste samt vores Øyemærke med hans Antagelse. Og som det altsaa er Os meget om at gjøre, at tilstrækkelige og nøye Undersøgelser skeer udi *Baals Revier* med dertil hørende *Amaralik-* og *Præste Fjorden* samt andre flere Stæder alt tilforladelig Underrettings Erholdelse ej alleene betræffende Nyttens af en Colonies Anlæggelse for Islændere, men endog, hvorvidt med Vished kan ventes Erstatning for de derved medgaaende Bekostninger samt andet meere. Saa vil Vi, at I ikke alleene straxen ved hans Komme til den Eder anbetroede Colonie anviiser ham et godt Værelse, men og være ham beforderlig og assisteerlig udi alt hvad han til Recognoscering behøver, og naar andre Compagniets betydeligere Forretninger ikke forsømmes, overlades ham de ved Colonien værende Islandske Arbejdskarle til at forsøge Fiskeriet, og i saa Fald forskaffes ham fornødne Fiske Liiner samt Angler. Bemeldte Hr. Thorhallesen forsiunes med Proviant og alle andre Ting lige med en anden Missionaire, Speceriesorter undtagen, for hvilke han her har oppebaaren Penge . . .

Grønl. Copibog 1762—67, S. 275.

273.

1765, 31. Juli. Præst Povl Egede, Købmand Niels Egede og Missionær Laur. Gregersen til Missionskollegiet om Opførelsen af en ny Bolig for Missionæren ved Godthaab; Niels Egede meddeeler, hvorledes Kolonihuset sammesteds var beskaffent da han forlod det, og L. Gregersen beretter om den ved samme før 1764 foretagne Forandring.

Efter noyagtigste Betænkning og beste Overlæg i Henseende til den ved Gothaab i Grønland behovende nye Bygning til Missionens Tjeniste holde vi for:

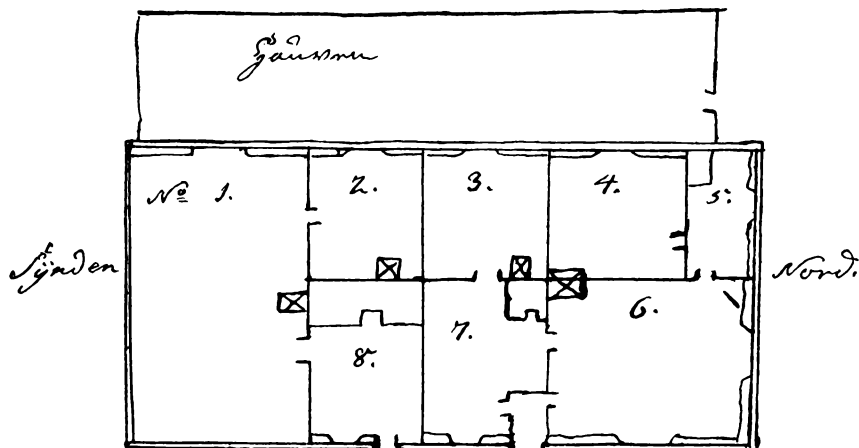
at dersom i samme skal være Værelser med Tilbehor for Missionaire og Catechete, kand Indretningen blive ordentlig, naar disse Værelser komme til at udgjøre den eene og Skole-Stuen den anden Ende af Bygningen, hvis mellemste Deel i Længden da beqvemt lader sig indrette til et med Hensigt til Menighedens Tiltagelse rummeligt Værelse til Guds Tjenistes Holdelse, forsynet, foruden Alter, Skrifte- og Prædike Stoel item Sted til Daaben med fornødne Bænke paa den eene Side til Mand- paa den anden Side til Fruentimmer-Kjønnen, saa og nogle lavere Bænke til Ungdommen.

Iblant de ved Gothaabs Colonie værende Pladser og Bygnings-Grunde, hvor bemelte nye Bygning kand opføres, holde Vi for beqvemest og best den Grund tæt ved den saa kaldte Flag-Spild-Høy, nemlig paa denne Side af Høyen fra Colonien at regne, og oven for Sand-Banken, hvor man, ved med Fliid at grave og undersøge, haver befundet Grunden at være steenig og vel-skikket til en Bygnings-Grund, paa hvilken Bygningen vilde staae gandske sikker for Elv- og Søe-Brud, Uveyr, Snee-Drev og andre Uleyligheder, som den maatte exponeres, naar den blev sat paa et andet Sted.

Kiøbenhavn d. 31 Julii 1765.

P. Egede. N. Egede. L. Gregersen.

1740, da jeg forlod Colonien *Got-Haab*, befantis den udi den Stand, som nu sees af Tegningen, og var dens Længde ungefær 28 Alen lang og 16 Alen bred. Inddelingen var efterfølgende: udi Nr. 1 var Mandskabets Stue, Nr. 2 var Assistentens Stue, Nr. 3 var Præstens Stue, Nr. 4 og 5 var den anden Præst og Catechetens Stue, Nr. 6 var Kiøbmandens Stue, og Nr. 7 og 8 var Kiøkener, og i det lidet Kammer Nr. 5 er og en liden Skorstein.

For nu at tage det paa det minagerligste, var det da ikke bæst, at den sydligste til Nr. 7 blev indrettet til een Kierke, saa hafde Præsten med sine de Værelser udi den nordre Ende Nr. 6, 4 og 5, altsaa blev da Kierken 19 Allen lang og 16 Allen bred, og skulle den enda blive for trang, kunde man tage Lofted af

og giøre Galerier rundt om, saa blev den fulkommen nok, og det Stok-Huus, som skulle distineris til een Kirke, kunde Kiøbmanden med sine lade oprette til et Voningshuus for sig og sine, hvilke langt fra da ikke blev saa bekostelig, som om en nye Kierke skulle byggis, thi saa langt Tømmer kunde næppe føris der over.

Saaledes som Coloniens Huus ved Gothaab i Grønland er efter forestaaende Aftegning forestillet af Hr. Capitain Egede, befandtes det endnu at være Aar 1764, allene den Forandring var skeet: at

1. De 2de Stuer Nr. 4 og 5 vare giorte til eet Værelse og beboes af Kiøbmanden, hvor udover Catecheten nu mangler beqvem Værelse, men maae opholde sig i Nr. 6 som forhen er bleven kaldet Kirke-Stuen. Et stort og ubeqvemt Værelse.

2. Over-Deelen af Coloniens Huus er ved Sr. Dalager af nye opført, ved hvilken Leylighed adskillige smaae Kamre, som skal have været indrettede i den gamle Over-Deel, nu saunes . . .

L. Gregersen.

Indk. Sager til den grønl. Mission 1765 Nr. 12 a.

274.

1765, 1. Aug. Missionær Henrik Christopher Glahn, Købmændene C. F. A. Wulff og Johannes Pedersen Dorf til Missionskollegiet om at flytte Logen Amertlok til Holsteinsborg.

Det har Naadigen behaget det Høyrespective Handels Compagnie at sende med det i Aar til Holsteinsborg gaaende Skib 10 Mand, hvilke under Anførselse af Sr. Olsen skulde tilligemed de andre Nyebyggere fare paa Hvalfangst. Holsteinsborg, som altsaa maae tage imod een Officer og saa mange Mand fleere, end den af Begyndelsen er bleven indrettet til, vil altsaa blive for trang. Hvorfore vi undertegnede have i Følge vore naadigst meddelte Instructioner traadt i Conference med hinanden og tillige bedet Mr. Dorf, som i Fior saae Leyligheden an, at sige sin Betænkning, om det ikke for Huusroms Skyld er fornødent, og om det ikke uden Skade for Missionen og Ophold for Skibet kunde lade sig giøre, at Logen *Amertlok* blev flyttet til *Holsteinsborg*.

Efter nøye Overveyning sees, at Colonien virkeligen er al for trang for Mandskabet og at større Huusrom visseligen behøves og det Høye Compagnie altsaa enten behøver at flytte eller og at sende et nyt Huus herover, hvilket sidste vilde venteligen blive for kostbart. Og

Hvad Missionen anbelanger, sees ikke, at den vilde tabe, men langt hellere vinde derved, efterdi dens Betientere kom da til at boe i Nærheden af de Grønlændere, som boer paa *Holsteinsborg*, *Temertleet* og *Øen Kepingarsok*. Paa disse Pladser har altid boet Grønlændere, endog paa de Tider, naar ingen Folk har boet paa den anden Side af Skibshavns Bugten, og paa disse Pladser har allerede i Aar en Deel af de døbte, og fleere havde villet boet der, hvis de ikke havde blevet overtalet til at blive ved Logen, og man kan med største Grund formode, at Grønlænderne efterhaanden flytter alt fleere og fleere til Colonien fra Logen saa at tilsidst faae eller ingen boe ved *Amertlok*, men alle ved de tre ovenmældte Stæder. Vel nægtes ikke, at Missionens Betientere vil med en Slags Besværighed komme fra *Holsteinsborg* til *Temertleet* og *Kepingarsok*, som er skildt fra det faste Land ved et i Springtiden tørfaldende Sund, men det bliver dog mindre ubeqvemt end at komme over Skibs Havns Bugten, hvilken paa visse Tider om Vinteren er endog med danske Fartøyer useylbar.

Naar vi u. d. foreslaar Amertloks Forflyttelse til Holsteinsborg, forstaar vi derved, at dette kommer til staae paa selvsamme Plads som Holsteinsborg nu staaer. —

Egedesminde d. 1ste Aug. 1765.

Henric Christoph Glahn, Missionar: Ord. Holst. & Amertl. C. F. A. Wulff.
Johannes Pedersen Dorf.

Indk. Sager til den grøn. Mission 1765 Nr. 12 c.

275.

1766, 16. Maj. Handelskompagniet til Missionær E. Thorhallesen, om at det har udsat Planen om de islandske Kolonisters Bosættelse i Grønland.

[Af Thorhallesens Brev har Kompagniet erfaret], at *Nordre Fiskernæs* og *Amaralik Fiorden* er bleven recognosceret, og at han den Tiid ikke havde været i Baals Revieret samt at af Islænderne burde være 2 Familier i Amaralik, 1 i Baals Revier, 1 paa Fiskernæsset og en eller fleere Synden for Amaralik, item at Landet findes bequem til Kreaturs Opelskning, og at Islænderne uden stoer Omkostning kunde nedsætte og ernære sig i Grønland samt at Nyttens deraf inden faae Aar vilde komme til siune, og at heele Bekostningen ikke vilde beløbe over 5000 Rdl., med andet meere, som vidtløftig findes anført, ved hvilket Vi vel finde adskilligt at erindre, men saadant dog nu for Tiden vil have udsadt, indtil vi erholder nøje og tilforladelig Underretning om alt, hvis de Islandske Emigranternes Nedsættelse og Næringsmaade i Grønland angaaer, hvorover vi ved Skibets Tilbagekomst vente at erholde nøje udførlig og tilforladelig Efterretning fra hannem for ej at begynde med noget, som maaskee i Tiidens Længde med Skade og Skamme maatte abandonneres.

Grøn. Copibog 1762—67 S. 352.

276.

1771, 9. Oktbr. Kong Christian VII. til Rektor og Professorer ved Universitetet, at de grønlandske Seminarister for Fremtiden skal nyde 8 Mark ugentlig af Kommunitetet.

Som Os af en fra de ved den grønlandske Mission nu værende Seminarister Lars Eeg, Christian Gierløf og Thomas Wiiborg indkomne Memorial er bleven refereret, at de vil nyde 4 Mk. ugentlig ved Communitetet, men at de ikke derved kand have deres nødvendige Udkomme, da de foruden deres sædvanlige Studeringer ogsaa maa lære det grønlandske Sprog for at kunde tiene ved den Grønlandske Mission, saa give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi a. n. have bevilget, at de grønlandske Seminarister maa herefter nyde otte Mk. ugentligen af Communitetet.

Hirschholm den 9. Octbr. 1771.

Sjæll. Tegn. 1771, 350 og R. S.

277.

1771, 23. Decbr. Plakat, hvorved de 20. Nov. 1744 og 29. Jan. 1745 udgaede Forordninger om de sig i Herrnhut opholdende eller til de mähriske Brødres Menigheder sig begivende genkaldes og ophæves.

G. A. V. at Vi a. n. have bevilget de foreenede Mähriske Brødre at maae etablere sig i Haderslev Amt, og Vi ved den Leylighed iblant andre have forundt bemelte Brødre efterskrevne Friheder.

1. at de med deres Lærere og alle andre Kirke Betientere i deres Kirke- og Skole-Væsen paa alle Stæder i Vores Lande og Colonier udenfor Europa, hvor de allerede have Missions Anstalter, eller samme med Vores a. n. Tilladelse for Fremtiden oprette, ikke skal staae under nogen anden Inspection end under deres egen Biskops Opsigt, men uden for samme under Os og Vores Cabinets Ministerier.

2. At Medlemmerne af denne Brødre Forening, som i bemelte Vores Lande og Colonier opholde sig, skal være frietagne for den sædvanlige Eeds Formular, hvorimod de skulle gjøre deres eedelige Forsikring med følgende Ord: Jeg N. N. forsikrer i den almægtige Guds Nærværelse, at hvad ieg taler, er Sandhed. Hvorimod, om under slig Forsikring skulle findes at være aflagt falsk Vidnesbyrd, de skyldige skal være underkastede den Straf, som Loven for falsk Eed fastsætter. Saa ville Vi i slig Henseende herved have igienkaldet og ophævet de angaaende dem, som opholde sig i Herrenhut eller andre Stæder samt dem som begive sig til de Mähriske Brødres Menighed, den 26. November 1744 og 29. Januari 1745 udgangne Forordninger med andre derhen hørende og hidtil foyede Foranstaltninger.

Frederichsberg den 23. December 1771.

Sjæll. Reg. 1771, 437.

278.

1773, 18. Marts. Kong Christian VII. til Missionskollegiet, at der for Fremtiden skal være én Viceprovst og Visitator for Sydgrønland og én for Nordgrønland, hvortil som de dygtigste Missionærer i Landet beskikkes henholdsvis Egil Thorhalleson ved Godthaab og Jørgen Sverdrup i Jakobshavn, og at der tilforordnes hver en Adjunkt, hvortil beskikkes Studenterne Th. Wiborg og Chr. Gierløv med aarlig Løn af 75 Rdlr., samt at den til Missionærens Efterfølger udsete først skal have forrettet et Aars Tjenestetid i Landet.

Af Eders til Os under den 22de Februarii sidstafviget indkomne Forestilling er Os a. u. bleven refereret, at i stæden for, at I under den 28de Aprilis 1769 erholdte Vores a. n. Tilladelse til at antage en til Vice Provst og Visitator over Vort Land Grønland, hvilken dog den Gang frabad sig samme Forretning, saa have I, formedelst Missionens Tilvæxt og Udbredelse, saavel som den Vanskelighed, det vilde medføre for en Mand at overkomme saa vidtløftige Visitatzer over heele Landet, især naar han desuden skal besøge sit eget Missionariat, funden det ikke allene tienligt, men endog høyst nødvendigt, i Aar at antage 2de til at forestaae samme Embede der i Landet og dertil udseet de 2de dygtigste Missionairer, nemlig Hr. Egill Thorhalleson ved Godthaab til at være Vice Provst og Visitator for de sydligste, og Hr. Jørgen Sverdrup ved Jakobshavn for de nordligste Missioner, hver med 50 Rdr. aarlig Tillæg til deres forhen havde Løn, men som det lettelig formedelst Reisernes Vanskelighed der i Landet kunde indtræffe, at en Visitator kunde blive længere opholdt fra sit eget Missionariat, end han ventede og ønskede, saa have I deels i Betragtning deraf, deels og paa det, at Missionerne stedse kunde være forsynede med Lærere, som baade havde den fornødne Færdighed i Sproget, saa og tilstrækkelig Kundskab om sin Menigheds sande Beskaffenhed og Tilstand, naar de gamle Missionairer afgik, hvilket sidste, især ved Godthaab, formedelst den der i Nærværelsen værende Hernhutiske Menighed formenes at være uomgiængelig fornødent, anseet det for tienligt, at forskaffe enhver af ovenmeldte Vice Provster en Adjunctum i sit Missionariat og desforuden besluttet, herefter altid at sende de afgaaende Missionairer deres Successorer over 1 Aar forud forend deres Betientings Tid er ude og de forlade Landet. Thi give Vi Eder hermed tilkiende, at ligesom Vi foranførte Eders foyede Foranstaltning i alt a. n. have ap-

proberet, saa have Vi og efter Eders derhos giorte Forslag under denne Dags Dato beskikket Studiosum Thomas Viborg til at være Hr. Thorhallesen ved Gotthaab, og Studiosum Christian Gierløw til at være Hr. Sverdrup ved Jacobshavn udi Embedet som Missionarius ordinatus for det første adjungeret, dog saaledes, at de ikkun skal nyde halv Missions Løn, nemlig hver 75 Rdr. aarlig og halve Specerie Penge saa længe som deres Formænd forblive der i Landet, med mindre samme maatte finde for got, endten stedse eller endnu en Deel Aar at vedblive deres Missionariater, saa og at de i Følge Vores Resolution af 20de April 1770 skal være pligtige at tiene i saadant Embede i tie Aar uden at forlade Landet inden den Tid, eller søge Befordring andensteds, og endelig, at de altid skal være forbundne til efter Omstændighederne at lade sig forflytte til hvad Stæd i Landet, som fornøden eragtes og dem af Eder maatte anvises.

Christiansborg den 18. Martii 1773.

Sjæll. Tegn. 1773, 41.

279.

1773, 27. April. Handelskompagniet til Købmand J. P. Dorf i Egedesminde om efter hans Forslag at anlægge en Loge paa Disko.

Vi have rigtig bekommet hans Skrivelser af 13. Aug. 1771 samt 28. Juli og 17. Aug. 1772 og formeldes derpaa til Svar, at Vi have taget i Betragtning, hvad Han melder om Hollændernes Snige-Handel og deraf flydende Skade for Compagniet, og for at forekomme sligt have Vi efter Hans Forslag resolveret at anlægge en Loge paa Disco, hvortil Skibet Lovisenborg, Sr. Christ. Piil, medbringer de fornødne Requisita. Til at forestaae samme Handel have Vi beskikket Sr. Sandgreen ved Holsteinborg som Ober-Assistent, og til Under-Assistent Hans Søn Carl Dorff med 40 Rdl. aarlig Gage, saa følger og 1 Tømmermand, 1 Bødker og 1 Arbejdskarl med Skibet til bemeldte Logens Besætning. Nu recommendere Vi Hannem, der saa ofte har recognoscert paa Disco, at have Omsorg for at Logen bliver sat paa det fordeeligste Stæd saavel i Henseende til Handelen, som til at forekomme Hollændernes utilladelige Handel samt paa et Stæd, hvor der er een sikker og bequem Havn, og vente Vi da derom Efterretning.

Grøn. Copibog 1768—74 S. 212.

280.

1773, 6. Maj. Kong Christian VII. tilkendegiver, at Island, Færøerne og Grønland skal henlægges under det Vestindiske og Guineiske Rente- samt Generaltoldkammer.

Vi give Eder hermed tilkiende, at Vi til Handelens Fordeel og for at styre dens Drift efter de samme Grund Sætninger a. n. have funden for got og hermed ville have anordnet og befalet, at Vores Øer og Lande Island, Færøe og Grønland med hvad dertil ligget haver eller dermed er forenet, skal henlægges under Vores Vestindiske og Guineiske Rente- samt General Told Kammer, saa at forbemeldte Øer og Lande herefter skal staae under dette Collegio paa samme Maade som Vores Amerikanske Øer.

Christiansborg den 6. Maii 1773.

Sjæll. Tegn. 1773, 193.

281.

1773, 21. Maj. *Handelskompagniet til Købmand Anders Olsen i Sukkertoppen at foretage en Recognoscerings Rejse Sønden for Frederikshaab i det Øjemed at finde et bekvemt Sted til Anlægget af en Koloni, hvortil særlig Onartok anbefales.*

Paa Hans forhen Os giorte og i Aar til Wulff igientagne Forslag om en Loges Oprættelse Syden for Friedrichshaab, hvorved han har tilbuden sin Tieneste, have Vi reflecteret, men kunde for det første ej resolve til at giøre store Bekostninger med at fragte Skib for at transportere ham med Folck, Bygninger og andre Nødvendigheder derhen, da man er uvis om, hvor den beste Handels-Plads og beqvemeste Skibs Havn med øvrige Fornødenheder findes. Vores Tancker er altsaa, at han tillige med fiire Mand, nemlig hans Søn og tre andre som herfra udsendes, begiver sig for det første til Friedrichshaab og derfra paa Recognoscering Syd efter for at opsøge et beqvemt og fordeelagtigt Stæd ned imod *Statenhuck*, hvor en Loge med Fordeel kunde anlægges, og derom at give Os Efterretning. Jo længere han kunde komme Syd paa, jo hellere ser Vi det, for derved fra den der anliggende Handels-Plads at kunde lade recognoscere viidere Østen efter for om mueligt paa den Maade i Tiidens Længde at faae nogen Kundskab om den gamle Østerbygds nuværende Tilstand, dog bliver vel at iagttage eet saadant Stæds Beqvemlighed i Henseende til Beseiglingen, at Skibet kan komme ind og ud uden alt for stor Fare for Iis, og at der haves fersk Vand og den behøvende Ildebrand. Det var godt om han kunde komme til *Tuknulliarbick*, *Agluitsok* paa 61 gr. omtrent, men endnu bedre om han kunde lange til *Onartok*, som nok er det allerbeste Stæd paa den Vester Siide af Grønland, det de gamle Norske og have anseet det for, efter som de mange Rudera af Bygninger viise, at det har vært deres udvalde Bolig. Der findes alt, hvad Grønland producerer, Fiske og Sælfangst, Skov og skion Græs, godt Havn etc. og Indløb; dette er ey alleene efter Grønlændernes eenstemmige Beretning, men end og efter sal. Biskop Egøde, som selv har seet det.

Han haver Tilladelse enten at beholde de 3 Mand, som følger med Skibet eller at tage 3 andre Mænd af Sukkertoppens Folck, om han holder dem beqvemere, da det ey heller kommer an paa noget Tillæg.

Hannem tilstaar Vi paa denne Recognoscerings Reise 150 Rdl. aarlig samt en reasonable Douceur, naar dette Forsøg, som Vi haabe ønskelig udfalder, og Hans Søn 30 Rdl. aarlig samt 1 Portion Proviant lige med andre Arbeids Karle. Til Transporten fra Sukkertoppen til Friedrichshaab kan Han medtage den ved Sukkertoppen værende, saa godt som nye danske Baad, eller, om han meener, det er bedre og tienligere, anskaffer Han sig paa Compagniets Bekostning Grønlandske Fartøyer. — Til Friedrichshaab have Vi udsendt saavel Proviant som øvrige Fornødenheder til Recognoscerings Reisens Udførelse; der findes ligeledes saa mange Materialier, som han det første Aar til en liden Boelig behøver. Han vil altsaa, naar Sukkertoppens Aflevering er skeet, strax begive sig til Friedrichshaab, og maae det derefter komme an paa Hans Vindskibelighed, Erfarenhed og Kundskab at foretage Recognosceringen, naar og paa hvilken Maade, Han eragter det tienligst, og med hvad Slags Fartøyer Han dertil holder beqvemest, forladende Os fuldkommen paa hans bekiendte Redelighed og Omsorg for Compagniets sande beste, og skal det være os kiært, endnu i Aar at faae nogen Efterretning om eet forventende godt Udfald og til næste Aar at faae een omstændelig Efterretning derom og Bekræftelse derpaa . . .

Grøn. Copibog 1768—74 S. 224.

282.

1773, 7. Juli. Kong Christian VII. til Rektor og Professorer ved Universitetet, at de Penge, der spares ved den fremtidige Indskrænkning af Antallet af de 4 grønlandske Seminarister, hvilke hver havde faaet tillagt 8 Mk. ugentlig (jf. ovenstaaende Reskript af 9. Okt. 1771), skal indbetales til Missionskollegiet for derved at bestride Lønnen til de opgaaende Missionærer i det første Aar, de af deres Formænd i Landet forberedes til at forestaa Embedet.

Da Vi under den 9de Octobris 1771 have tilkiendegivet Eder, at de ved den Grønlandske Mission herværende Seminarister for Fremtiden istæden for 4 Mk. maatte nyde 8 Mk. ugentlig af Communitetet, og Os af en fra Os elskelige, Vores Tilforordnede udi Collegio de cursu Evangelii promovendo indkommen Forestilling er bleven refereret, at som Erfarenhed har lært, at de til Grønland oversendte Missionærer, i hvor længe og vel de end her have frequenteret Seminarium, dog behøve at være et Par Aar der i Landet, inden de kan gjøre retskaffen Tieneste og Nytte, saa have de efter nøye Overlæg funden fornøden, ikke allene udi indeværende Aar at oversende 2de Seminarister til Grønland, for i Tiden at afløse de Missionærer, som snarest staae for Touren at komme hjem, men endog besluttet, for Fremtiden ikke at lade nogen Missionair gaae derfra uden at sende ham Aaret forud sin Successor, paa det han desbedre kan vænnes til Landet og Dialecten, og lære at kiende sin Menighed, hvilket ikke er lidet magtpaaliggende, især paa de Colonier, der ere omringede med Hernhuter. I hvilken Anledning her for Eftertiden just ikke, saaledes som forhen, behøves bestandig 4 Seminarister, men ikkun 2 à 3, siden i de senere Tider er bleven Missionairerne paalagt at blive 10 Aar i Landet, og en Candidat, som med Flid har frequenteret Seminarium her i 2 à 3 Aar, gierne kan gaae over til Landet for der at profitere af en Missionairs daglige Omgang 1 Aar eller mere, men at det efter denne nye Indretning vil blive Missions Cassen umueligt at bestride saa mange Lønninger, allerhelst da 2de af de ældste og beste Missionærer ere i Aar beskikkede til Visitatores eller Vice Provster i Landet. Saa siden det ikke kan være andre Studerende til nogen Afgang, saalænge der ikke betales mere, end de 8 Mk. ugentlig, som eengang ere tillagde 4 Seminarister, og Pengene ey heller kan ansees at anvendes til noget fremmed Brug, naar de udbetales endten til Seminarister eller Missionærer, som i Forveyen oversendes for at gøres des mere duelige til deres Forretning, give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi efter Missions Collegii Os derhos giorte Forslag, hvorover Vi have ladet indhente Eders Erklæring, a. n. have bevilget, at saa mange af de fra Communitetet til hver af de 4 Grønlandske Seminarister henlagde Penge, 8 Mk. ugentlig, som ikke af de ved Seminarium fornødne Candidater her ugentlig oppebæres, maae aarlig af Missions Collegio imodtages og bestandig anvendes til Hielp til at bestride de herefter oversendende Missionairers Løn i de første Aar imedens de af deres Formænd videre dannes til at forstaae Embedet.

Fredensborg Slot den 7de Juli 1773.

Sjæll. Tegn. 1773, 327.

283.

1775, 7. April. Handelskompagniet til Købmand Anders Olsen, at man til Anlæget af en Loge paa den af ham udsøgte Plads ved den nye Koloni paa Halvoen Tumuliarfik sender Materialier og Inventar.

Af Hans indsendte 3de Relationer, dat. Ulleumiune d. 19de Aprilis, Syder-Deelen af Wester-Bygden d. 15de Junii, og Sarlek 7 M. N. Cap Farwel d. 18de

Julii a. p., som sin Tiid ere indløbne, have Vi med særdeles Fornøjelse erfaret, at Han saavel som Hans Son og medhafte 2de Mænd lykkelig har fuldført den paatagne Recognoscerings Reyse og haver opnaaet den tilsigtede Egn, som skal være omtrent 20 à 28 Miile S. for Colonien Frederichshaab og 7 a 8 Miile N. Cap Farwel imellem det sidste Stæd og *Nunarsuk* paa Halv-Øen *Tuniliarbik*.

Ligeledes er det os kiert, at Han omtrent paa den Høyde har opdaget et reent og beqvemt Indløb til en god og sikker Skibs-Havn med de flere fornødne Beqvemmeligheder til en Colonies Anlæggelse der i Egnen, saavel som, at Han i Henseende til de mange sammesteds sig opholdende og længere Syd fra ankommende Grønlændere har det bedste Haab om en fordeedlagtig Handel i Tiden.

Vi have altsaa i Betragtning af disse Hans Efterretninger resolveret for det første nu i Aar at udsende det fornødne til en liden Loges Anlæg saa velsom nogle Handels Vahrer og andre Fornødenheder, hvilket alt Han vil modtage af nærværende Skipper M. Samsing Alling forende Hukkerten »Island«, hvorhos han dog maatte agte, at Logen opsettes saavit mod Syden, som Omstændighederne befindes at tillade, da Vi ellers ikke paatvivle, at Han som een i Landet gammel kyndig Mand, medens Han har opholdt sig der i Egnen, ikke efterlader noje at undersøge og overveje samt derefter med mueligste Skionsomhed at velge det beleyligste Stæd til dette Anlæg, saavel i Henseende til god Handel, reent Indløb og sikker Havn som og de flere udfordrende Beqvemmeligheder.

Copibog over Breve til Grønl. 1775 S. 1.

284.

1775, 13. April. Kgl. Resolution, der paa Overskattedirektionens Forestilling bestemmer, at den Grønlandske Handel, efter at denne, den islandske og finmarkske Handel ved kgl. Resolutioner af 1774, 28. April, 9. Maj og 16. Maj var bleven overtaget af Kongen, fra Begyndelsen af Aaret 1776 ganske skulde separeres fra den islandske og finmarkske, som derimod skulde kombineres med den færøiske Handel. Hver af disse to Handels-Indretninger skulde have sin Direktion og sin administrerende Direktør. Direktionen for den grønlandske Handel og Fiskefangst skulde overtages af Kammerherre Joachim Gottsche Greve af Moltke, Justitsraad Erichsen, Justitsraad Arensburg (som administrerende Direktør), Kancelliraad Matthiessen (som korresponderende Direktør for Forretningerne i Hamborg, Altona og Hertugdømmerne) og Grosserer Zinn. Begge Handels-Indretninger henlægges under Overskattedirektionens Overbestyrelse.

Overskattedirektionen: Handlings, Fiske-Fangst og Fabrique Correspondance Prot. 1775—77 (Nr. 1) S. 39.

285.

1776, 18. Marts. Kong Christian VII. udsteder fornyet Anordning og Forbud mod uberettiget Handel i Grønland.

G. A. V. At da Vi, uagtet alle de Advarseler og Bekiendtgjørelser, hvilke Vore Høylovlige Forfædre, som Eenevolds Arve-Herrer over Grønland og underliggende Øer, have ladet udgaae, saavel i de ældre Tider, som og i de senere, og deriblant ved Placaterne af 26 Martii 1751 og 22 April 1758, have, af de Tiid efter anden indløbne Klagemaale, med største Mishag maattet erfare, at adskillige fremmede Nationers Søfarende indfinde sig aarlig paa bemeldte Vort Land, samt derunder liggende Øer og Pladse, og sammestæds ey aleene tilvende sig Landets beste Producter ved utilladelig Handel med Indvaanerne, baade i Havnene og uden for, men og desuden forfriste sig adskillige Voldsomheder imod dem at udove, dels ved med Magt at frarøve dem deres giorte Fangst, dels og ved at borttage eller fordærve deres Fange-Redskaber og andre Eyendeele; saa have Vi, som retmæssig

Enevolds Arve-Konge og Herre over dette Land, samt alle derunder liggende Øer og Pladse, fundet Os deraf foraarsaget, til denne Handels desto bedre Fremgang og Sikkerhed, ved nærværende Anordning, hvilken fremdeeles eene skal tiene til Regel og Rettesnoer herudi, at igientage og fornye, som Vi og herved allernaadigst vil have igientaget og fornyet, saavel de forbemeldte, som alle andre herom tilforn udgivne Advarseler og Forbude, og samme, efter nærværende Omstændigheder, end videre at forklare og bestemme som følger:

1.

Som nu værende grønlandske Handels og Fiskefangst-Indretning, eller de, som saadant, efter samme, enten af Os, eller Vore Efterkommere i Regieringen, maatte i sin Tiid vorde allernaadigst bevilget, ere og blive aleene berettigede til at lade beseile, og drive Handel paa de, i Grønland og derunder liggende Øer i Strat Davis og Disco-Bugten, allerede anlagte, eller herefter anlæggende Colonier og Loger, saavel som alle øvrige Havne og Pladse sammestæds, uden nogen Forskiel eller Undtagelse; saa bliver det alle andre, være sig enten fremmede, eller Vore egne Undersaatter, hvo det end være kunde, og under hvad Forevending saadant end maatte skee, herved aldeles forbudet at beseile eller handle paa bemeldte Land og derunder liggende Øer, Pladse og Havne, og de der anlagte Colonier og Loger, hvilke for nærværende Tiid strække sig fra den 60de Grad nordlige Breede, til den 73de nordlig Breede, samt hvilke andre efterdags endnu maatte blive der i Landet anlagte; hvilken Anlæggelse da, saasnart den er skeet, tilligemed Beliggenheden, skal vorde offentlig bekendtgiort til alles Efterretning.

2.

Saa maae og ingen, fremmed eller indenlandsk, som ikke er berettiget til forbemeldte Beseiling og Handel, understaae sig, ude paa Havet eller til Søes, at drive nogen Handel, liden eller stor, enten med Grønlænderne eller de danske Colonister; i hvilken Henseende alle saadanne Skibe, som enten Vore eller Handelsens Krydsere maatte antrefte, skulle være pligtige at lade sig af dem visitere. Endnu meget mindre maae nogen fordriste sig, enten til Lands eller Søes, at berøve Grønlænderne, bortføre dem fra Landet, eller enten mod dem, eller de danske Colonier og Loger og disses Mandskab, eller sammes Gods, nogen Slags Voldsomhed og Overlast at øve, af hvad Navn nævnes kan.

3.

Skulde nogen, enten fremmed eller indenlandsk, fordriste sig herimod at giøre, enten ved at drive utilladelig Handel til Søes eller Lands, eller ved at øve nogen Overlast eller Voldsomhed, være sig imod Grønlænderne, eller de danske Colonier og Colonister paa Person eller Gods, maae de privilegerede Handlende have Magt til at lade saadanne, hvor de maatte antreffes, angribe, opbringe og anholde til Confiscation af Skib og Gods, samt alt hvad de have at fare med, hvilket altsammen derpaa føres her til Staden, og skal være hiemfaldet den privilegerede Handel, naar den foranstalter og bekoster Opbringelsen, og samme siden ved Vores Admiralitet, hvor den bliver lovligen at undersøge og paadømme, vorder ved Magt kiendt.

4.

Maatte og nogen imod sin Villie, af trængende Aarsager, saasom enten i Tilfælde af Skibbrud, eller Mangel paa færsk Vand, vorde nødt til at søge Havn i Grønland eller underliggende Øer, bliver dem vel slikt ikke formeent, dog maae saadanne derimod være betænkte paa, at de sig ikke desformedelst længere op-

holde, end den høye Fornødenhed udkræver. Og skulde der med Føye kunde have til dem nogen Slags Mistanke, enten i Hensigt til utilladelig Handel, eller ulovlig Omgang og Mishandling mod Indbyggerne eller de danske Colonister, skulle de ey aleene være underkastede behørig Inquisition, men end og den selv samme Straf, som i næstforegaaende Artikel er fastsat, naar enten indhandlede grønlandske, eller og fremmede, til Handel med Grønlænderne tienende, Vahre hos dem maatte forefindes.

Hvorefter alle og enhver allerunderdanigst have sig at rette, og for Skade og Uleilighed at tage vare. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residents-Stad Kiøbenhavn den 18de Martii 1776.

Islandske, Finmarkske, Færøiske og Grønl. Forestill. 1776.

286.

1776, 18. April. Direktionen for den kgl. Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel til Købmand Anders Olsen, om at den af ham anlagte Koloni skal hedde Julianes-Haab.

Hans indsendte Relationer af 5. Julij og 23. Aug. a. p. have Vi sin Tiid ved Skibets lykkelige Tilbagekomst modtaget.

Af samme have Vi megen Fornøjelse erfaret, at Han haver udsøgt den beleyligst eragtende Havn for Skibets Indløb og sikkert Leye med de flere fornødne Beqvemmeligheder ved den af Ham anlagte Nye Syd-Colonie som efter dags fører Navn af Julianes-Haab, og tvivle Vi altsaa icke paa, da Havnen ligger beqvemt baade for Seyladsen og Handelen, at dette Anlæg vil udfalde til Fornøjelse og svare til det Haab, Han har givet Os om en god Handel der ved Stædet.

Det er os i ligemaade kiært, at Vaanings Huuset allerede afvigte Sommer ved Skipper Allings og hans Skibs-Folks Hielp er blevet opført og sadt i beboelig Stand.

. . . Saavidt ellers mueligt er, og det kan staa til Ham at forebygge, maa Han søge at afholde og fraraade Grønlænderne fra at gaae omborde enten paa Nord Americanske eller andre fremmede Nationers Skibe, naar disse herefter maatte indfinde sig der i Egnen, ved at betyde Grønlænderne, at saadant af Kongen som deres eene og rette Lands Herre er strengelig forbudet og vil meget unaadig optages om sligt efterdags maatte spørges, helst da de nu ved Colonien kunne blive forsyvnedede med alle fornødne Vahrer ligesom ved de andre Handels Stæder i Landet. Skulle Han ellers formærke, at nogen af de fremmede Nationers Skibe skulle forøve utilladelig Handel imedens Skibet er hos Ham paa Havnen, haver Skipperen som sædvanlig Ordre til at see samme vedbørlig hemmet i Overensstemmelse med de derimod forhen ergangne Forbudde, hvilke Han erfarer af den hermed følgende Kongl. a. n. Forordning af Dato 18de Martij h. a. at være paa nye igientagne og skiærpede.

Copibog over Breve til Grønl. 1775 S. 98.

287.

1777, 20. Februar. Deputeret i Rentekammeret Jón Erichsen indgiver til Greve J. G. Moltke Forslag til Østerbygdens Genopdagelse.

Angaaende den beqvemmeste Maade at opsøge den forlorne Østerbøyd i Grønland, og de Anviisninger, som man har til at vælge den, samt de Data, som kunne give noget Slags Haab om, at man dermed kan komme til Maalet, haver ieg alt for nogle Aar siden i Anledning af den islandske Land-Commissions-Acter

skrevet alt det væsentlige af hvad ieg haver tænkt, eller kand tænke derom, af følgende Indhold. Den for den til Island in Ao. 1770 udfærdigede Commission udstædte Instruction af 22. May e. a. tilholder i 3. Art. Litr. i.

»Da det kan ventes, at nogle Buysen vel i Tiiden udi Island overvintre, saa maae forud, ved nærværende Leylighed overvejes, om ikke paa den dertil beqvemeste Aarets Tiid, eet af disse Fartøyer kunde sendes derfra til Kysten af den Øster-Siide paa Grønland, for at erholde nogen Underretning om dette i saa mange Aar forgiæves søgte Land samt dets Beskaffenhed, og paa hvilken Maade det var at iværksætte, bringer I ligeleedes udi a. u. Forslag.«

Commissionens Eragtning herom (Protoc. p. 64, 65) er udfalden som følger:

»Om nogen Forsøg skulde giøres til at opdage Østerbøygden paa Grønland, maatte det skee om Foraaret, allerhelst naar Island var bespændt med Hav-Is, da man har Grund at troe, at Isen maatte være løsnet fra det faste Land paa Grønlands Østerbøyg. To Buysen skulde hertil være i Følgeskab, baade for at kunne hielpe hverandre i paakommende Farer, og til at giøre Opdagelsen med desto større Sikkerhed. De skulde være byggede ligesaa stærke som Skibe, der udreedes til Hvalfangst, og tillige forsynede med alt fornødent Reedskab til Hval- og Sælhundefangst, for ved denne at kunde bøde noget paa Omkostningerne paa Expeditionen, og dog at udrette noget, om Hoved Hensigten endog slog feyl. Men hertil skulde udsøges de meest erfarne Skippere og udvalgte Søefolk, der ere vant til slige Reyser. Nyttigt og, at hver Buysen havde inde en islandsk Student, for at holde Journal over hvad der passerede, samt for at kunne tale med Indvaanerne, om Reysen lykkedes, da disse ventelig som en islandsk Colonie maae bruge deres Forfædres Sprog.«

Til at komme til Østerbygden lade sig tænke trede Veye 1) Over Land, tvært igennem Landet fra Vesterbygden af, 2) langs Søkysten østen omkring Staten-Huk, og endelig 3) Østen fra over Havet.

1) Paa den første Maade vil det være forgiæves at tænke, thi endog de allerældste Efterretninger, og deriblandt Speculum Regale pag. 188, tilholde klarlig, at det heele Oppland i Grønland er belagt med Is og bestaaer saa at sige af lutter Iisbierge, hvilke er ubefarelige, ey alleene for de Rifters Skyld, som overalt forekomme i saadanne Iisbierge, men og formedelst Umueligheden at kunne medføre den fornødne Proviant til saa lang en Reyse, samt at kunne begaae sig saa længe i den strænge Kulde, som falder saa høyt oppe i Luften. De nyere Efterretninger stadfæste det samme: se Crantz, Historie von Grönl. 1 B. p. 27, 34. Egedes Relat. pag. 268, 270.

2) Den anden Maade er ikke i sig selv ganske ugiørlig. Thi ved at befare Kysten med Baade haver baade Egede i sin Tiid recognosceret Vesterbøygden Syd efter lige indtil den varme Brønd, see hans grönl. Rel. ad ao. 1723 pag. 100, 111, 112, hvor især meldes, at han kom omtrent til 60 g. 10 m., og Kiøbmand Olsen i vor Tiid lige indtil 28 à 30 Miile Sonden for Friderichshaab, som den Tiid var den sydligste Colonie af de nuværende. Det er ogsaa bekjendt, at de Grønlændere, som boe paa Vesterbygden ude imod Hukken eller Spidsen af Landet, have Handel og Communication i det mindste med nogle af dem, der boe paa Øster-Bygden. (Dem nemlig, som boe nærmest Statenhug paa den østre Siide, thi disse komme aarlig til Vester-Kanten for at øse Sild, ved den varme Brønd, og har fra deres Hiem o. 12 à 14 Miile derhen, thi de reyse 1 Dag til Cap Farvel /: en stor Øe uden for Statenhug /: og den anden Dag til Sildestædet ved den varme Brønd (dette stemmer altsaa overeens med de gamle Efterretninger, at der vare 12 til 15 Miile imellem Øster og Vester Bygd). Men da saadan en Reyse ikke kan skee uden med Baade, som ikke kunne føre enten fornøden Proviant for een lang Tid, eller be-

høvende Mængde af Mandskab til Forsvar i Tilfælde af Modstand, saa er den baade alt for langsom og alt for usikker, og dette sidste desto meer, jo længere saadanne recognoserende kunde komme frem paa den østlige Side af Hukken, og altsaa ud af Communicationen med de vestlige Colonier, uden hvilken det ey eengang fornuftigviis kand antages for rimeligt, at de kunde soutenere dem, især Vinteren over; og et Par Aars Tiid maatte der dog i det mindste gaae med /: naar man skal dømme efter det man veed om den gamle Østerbøygds Strækning samt efter det, hvad nogle Grønlandere have fortalt om Reyserne paa den Kant og som findes hos Crantz p. 342—43 :/, inden den heele Østerbøygd tilbørlig kunde undersøges. (I den Tiid, Friderichshaabs Colonie blev anlagt, maatte den forsynes med Proviant fra Gotthaab, 36 Miile norden for, men siælden kom Provianten uskad derhen, og eengang kandrede Baaden, saa alting blev fordærvet. Denne Maade er altsaa nesten ligesaa lidet at tænke paa, som den første, helst naar den farlige Vey forbi Forbisserstrat paa den østre Side toges i Betragtning). Noget af denne Usikkerhed kunde nok forebygges ved at oprette smaae Loger fra Distance til anden, endog paa den østlige Siide af Hukken, men baade var det kostbart, saa og desuden uvist, hvorvidt Transporten dertil af den fornødne Proviant og Materialier vilde lade sig sette i Værk; det veed man endnu ikke, og derfor er ey heller denne Sag bleven hidindtil udført paa den Maade.

3) Den 3die Maade er, som bekendt, bleven forsøgt i de fleeste af vore høylovl. Oldenborgske Kongers Tiid indtil Frid. IV og det deels fra Bergen, men meest fra Kiøbenhavn, ved egne dertil udsendte Skibe, men til dato altiid forgjæves. Aarsagen hertil tilskrive de fleeste fornemmelig 2de Ting, nemlig 1) at man i disse Recognitions Reyser ikke noksom har agtet paa Islændernes Efterretninger om den gamle Cours til Grønland, men dog meest 2do, at man ey har kundet passe de rette Tiider af Aaret, da Recognitions Skibene have havt for langt at seyle fra Danmark eller Norge, og altsaa ikke kundet uden en ganske kort Tiid holde sig op ved Recognitionen, og den Tiid de søgte Landet, var den ubequemteste paa Aaret, thi i May og Juny Maaneder flyder Isen meest, i stæden for at de havde kundet anvende til samme nesten den heele Sommer, naar den var skeet fra Island af.

Hvad Coursen er angaaende, er bekendt, ey alleene, at Østerbygden paa Grønland blev først opsøgt fra Breedefjorden i Island, men og at man i de Tiider holt lige i Vester fra Snæfells Jøkel i Island, fra hvilken Grønland ansaaes at ligge 2 til 4 Dages Seylads — jeg meener rettest 2 Dages og 2de Nætters — saa at man midt Veys, hvor Øerne Gunbiørns Skiær og angives at ligge, kunde i klart Veyr paa eengang see Snæfells Jøkel i Island og Iisbiærget Hvide Særk i Grønland, som efter Torfæi Charte omtrent falder paa 66de Grad, og som berettes at have sluttet sammes ubeboede Deel paa Østerbygdens nordøstlige Side; ligeledes angives, at man i de Tiider kunde seyle i 2de Dage og 2de Nætter fra Langenæs N. O. paa Island til Svalbard paa Grønland, som ligeledes regnes iblant sammes ubeboede Deelee, og især den sydligste af de saakaldte Hafsbotner eller ubeboede Fiorde mod N. O. fra Østerbygden. Denne var den ældste Cours lige paa Landet.

Men samme berettes at være bleven forandret allereede i gamle Dage formedelst megen Driv-Iiis, som var kommen Norden fra saa nær til Gunnbiørns Skiær, at man da ey meere kunde følge den gamle Cours uden største Fare; heraf opkom den Regel, at de som vilde søge Grønland fra Bergen og ikke komme til Island, skulde holde lige i Vester, indtil de vare komne ligefor Reykiarnes Sønden paa Island; og naar de holdt sig 12 Søe Miile veker Søes Sønden for samme, og bleve saaleedes fremdeedes ved at seyle imod Vesten, skulde de træffe paa Hvarf i Grønland, liggende efter Torfæi Charte tæt Norden for Herjolfnæs omtrent under den

64de Gr., men, efter Beskrivelsen over denne Cours, Sønden for samme, hvilket og synes rettest. Een Dag førend de kunde see Hvarf, skulde de see Iisbjerget Hvidsærk, hvilket dog ey er rimeligt efter Chartet. Men under Herjolfsnæs berettes i gamle Dage at have været en god Havn, som fremmede Skibe sædvanligen søgte til, under Navn af Sandhavn eller Sandvik.

Vilde man efter denne Cours seyle fra Island, skulde man begynde fra Snæfellsnæs og holde lige i Vester een Dag og 1 Nat, men siden holde Sydvest, for at undgaae Isen ved Gunbiørns-Skiær, da man siden viidere, ved at holde Nordvest 1 Dag og 1 Natt, kunde vente at komme til Hvarf i Grønland, hvor Herjolfsnæs og Sandhavn laae under. Denne Forandring i Coursen haver og været bekiendt for Forfatteren af Speculo Reg.:/ som meenes at have skrevet sidst paa Sec. XII ./, hvorfor han og for sin Tiid tilraader p. 174, at den, som ville søge Grønland, skulde seyle omkring samme mod S. V. og V., indtil han var kommen de Stæder forbie, hvor Isen var at vente, og siden holde lige til Landet, hvorimod de, som havde søgt Landet for tidlig, uden at omseyle Isen, vare ofte forfaldne i samme og havde sat til. Andre gamle Efterretninger, som ere omtrent af lige Alder med disse, tilholde, at Seyladsen eller Coursen fra Bergen i Norge til Hvarf paa Grønland skulde gaae lige i Vester, Norden for Hetland, saa man kunde see det midt ned paa Fieldene, men Sønden for Færøe, paa samme Maade, samt Sonden for Island, dog uden at dette kom i Sigte, hvilket falder aldeeles ud til det samme, som før er melt. Nogle andre tilholde, at man kommer til Ericksfiord eller Garde paa Grønland, om man holder denne Cours. Erkebiskop Valkendorffs Instruction hos Torfæus, Grönl. p. 71—72, er kun een Samling, extraheret af disse, og ikke meere efterretlig, end de ere selv.

Samtlige Efterretninger ere ikkun ufuldstændige og lidet paalidelige, saavidt de gamle ey ere accurate i at navngive Vindene, af hvilke de ey kiente uden de 8. Dog viise de nogenleedes den relative Situation af Grønland mod Island.

Men som der ikke kan være nogen Tvil, at jo denne sidste Maade, nemlig at søge Østerbygden Østen fra over Havet, ligesom det saaledes er blevet beseylet i de ældre Tider, er den fuldkomneste, saa er det det naturligste, at denne Undersøgning helst skeer fra Island, som det nærmeste Stæd. Thi naar de Skiibe, som skulle bruges dertil, ligge der i Vinterleye, kunne de fortsætte Undersøgningen lige fra om Foraaret, saasnaart Søen er seylbar, og indtil om Efteraaret, saalænge den er det, og naar nogen Fare af Driv-Iis skulle møde dem, kunde de, i nogle faae Dage, søge Havn i Island og igjen gaae tilbage til deres Post. Saavidt troer jeg, at Commissionens Forslag er aldeeles grundet. Thi det er unægteligt, at den lange Seylads, som alle de Skibe, der ere blevne hidtil sendte til denne Expedition, have haft at gjøre, haver betaget dem det meeste af Sommeren, saa at næsten intet er blevet til overs til Undersøgningen selv, som dog var Hoved Sagen. Det synes og ligeleedes at være ganske vel betænkt 1) at hertil skulde bruges 2de Fartøyer ad Gangen, deels for at hielpe hverandre i paakommende Nød, deels og for at kunne recognoscere paa eengang fra fleere Points samt ligeledes 2) at de skulde være af ligesaa troefast Bygning som Hvalfanger Skibene eller rettere Robbe-Slaggerne; og viidere 3) besatte just med saadanne Folk, som vare vante til at manoevrere i Isen, af hvilke H. M. har nok i sine Lande, men som ventelig for i Aar for længst ere forhyrede; ligesom endelig 4) at hvert Skib skulde forsynes med een islandsk Student, af den af Commissionen opgivne Aarsag.

Derimod meener ieg, det ikke at være nogen grundig Regel, at man just skulde udsøge til at recognoscere den Tiid, naar Driv-Iis (Reyse Beskrivelserne, anførte af Crantz, vise, at Strømmen gaaer lige frem fra Ø. til W. imellem Island og Grønland og fører saavel Drivtømmeret som Isen med sig til begge Steder paa

eengang, men til Grønlands Vester Side komme de 1 à 2 Aar seenere) haver bespændt Island, thi 1° blev det alt for meget uvist at lade Skibe ligge og bie derefter, da Driv-Iis ikke kommer alle Aar til Island, men bliver meget mere undertiden borte mange Aar i Rad. Dernæst er det og langt fra ikke afgjort, ja, man haver ey eengang mindste Formodning om, at Farvandet ved Grønland er sikkrere paa den Tiid, naar der er Driv-Iis ved Island, end naar den ikke er der, men kan meget meere med temmelig Vished formode det modsatte, nemlig: at Seyladsen til Grønlands Øster-Bygd er just allermeest usikker paa den Tiid, naar der er megen Driv-Iis ved Island, da det heele Hav mellem Island og Grønland, især paa den vestlige Side af dette første, som just vender til Østerbygden, pleyer at være fuldt deraf, thi det er vel at mærke, at den Cours, som denne Iis sædvanligen tager, viser gandske tydelig, at den ikke kommer fra Grønlands Østerbygd, efter denne Commissionens Supposition, men længere Nord fra; hvoraf er at slutte, at den, naar den først er kommen i Drev, gjør det grønlandske Hav, der grændser til Østerbygden, ligesaa ureent som den gjør det islandske. Jeg skulde altsaa tvertimod meene, at den Tiid, naar Driv-Iis ey var at see i Island, var den allerbequemteste, idet mindste kunde man da vente, at kunne med al fornøden Sikkerhed cotoyere den faste Iis, om der er saadan en langs Grønlands heele Øster-Siide. Men det forstaaer sig selv, at man ogsaa skulde recognoscere endog paa den Tiid, naar der var Driv-Iis ved Island, for at erfare, hvorledes det da saae ud i Havet for Østerbygden.

At bemelte Recognitions Skibe skulde medhave de meest fornødne Redskaber til Hvalfiske- og Sælhundefangst, kunde være godt nok, i Fald det skulde hælde, at de maatte overvintre i Grønland. Men saa længe de recognoscerede, maatte de ingenlunde give dem af med saadan Fangst, for ey at distraheres fra Hovedsagen.

Foruden det, som Commissionen mælder, vilde og være fornødent, at de vare forsynede 1) med Proviant for et heelt Aar, om de maaskee kunde nødes til at overvintre, 2) hvert for sig med et Par tilhugne Joller, som kunde sammensættes til Brug i Grønland i fornødne Tilfælde, 3) med 1 eller flere Mand, som forstode det nu brugelige grønlandske Sprog, da Crantz's Efterr. 4 Bd., p. 342—49 deels viise, at samme tales paa Østerbygden af de sammesteds boende Americaner, deels give at formode, at de gamle Indbyggere tildeels kunne være sammensmeltede med dem, og have antaget deres Sprog. Overalt maatte 4) Besætningen paa saadanne Recognitions Skiibe være saa stærk, som mueligt, for Folkehjelps og Dødsfalds Skyld, og Skiibene samt Folkene være forsynede med Armatur.

At der nu haves Haab om at finde Folk paa Øster-Bygden, kan neppe være Tvivl om, endog efter de nu bekendte Grønlænders Beretning; men hvorvidt den er beboet, er det, som skulde opdages, som og, om der iblant dens nuværende Indbyggere findes nogen Levning af den gamle islandske Colonie, som blev forladt i Dronning Margrethes Tiid. De Kiendetegn man haver, at nogen Levning deraf skulde endnu være til, ere meest følgende, som vidt ieg nu erindrer, nemlig: a) [Beretning om Biskop Augmund af Schalholts Stranding ved Herjolfsnæs m. 1522 og 1540] b) [Jon Grønlanders Beretning] c) [Beretning om det 1625 paa Reykjanæs opdrevne Stykke af en Baad] d) at en Mand, som endnu meenes at leve, beretter at have været omtr. i Aaret 1722 med et hollandsk Skiib inde under Øster Bygden (hvor Skipperen og gik i Land, men hvorhen han blev forbudet at følge med), da han i det Skib, som han var paa, seylede ud igien, saae tvende andre Skiibe seyle lige til Landet hvert ind til sin Fiord, kort fra det Sted, hvor hans Skiib havde ligget, hvilke Skiibe han meente at have været Hollandske. e) at de Efterretninger de Ao. 1752 og 1757, som Crantz haver antegnet l. c. p. 342—

45, ikke utydelig give tilkiende, at der inde i visse Fiorde paa Østerbygden endnu boer et Slags Folk af en anden Art, end vore Tiiders Grønlændere, og Fiordene, som de beste Stæder til Fædrift, vare just de Stæder som de gamle meest beboede. Hertil kommer endelig f) at en Skipper, som formodentlig endnu lever, skal have været inde paa Østerbygden, omtrent in Ao. 1756, og ved at gaae samstedts i Land truffet et Nøst med en Baad af Træe, bygt paa islandsk Maneer, tilligemed en Tiære Pøse. Dette er, om det er sandt, ikke at henregne til nu værende Grønlænderes Værk. Det er og mærkværdigt, som Torfæus beretter, at en stor islandsk Baad, tilhørende Præsten paa Stadestad ved Öllduhrigg, er sidst i forrige Seculo bleven fordreven saavidt ud til Havs, at de som vare derpaa, saa paa eengang Snæfells Jøkel i Island og Hvidserk i Grønland. Den maae altsaa have været paa den ældste Cours, som gik tæt forbie Gunbiørns-Skiær.

Hvorledes ellers de udsendende Skiibe skulde instrueres til at recognoscere ey allene Østerbygden, men og Gunnbiarnarskiær, for at forsøge, hvorvidt den ældste Cours endnu kan følges, eller ey, maatte komme an paa nærmere Overlæg. [Henviser til de vedkommende Collegiers Arkiver om tidligere Grønlandsrejser i Aarene 1605—6, 1616, 1636, 1654, 1670 samt et af de første Aar af det 18. Aarh., Munks trykte Beretning og Erik Walkendorffs Instrux]. Det er ellers besynderligt, at denne Undersøgning aldrig er bleven anstillet fra Island af, endog ikke sidste Gang, da dog en saa berømmelig og i de grønlandske Sager vel underrettet Mand, som Torfæus, raadede til at udvælge den Vey, som baade hans Breve og Fortalen til hans Grønlandia antiqva p. 40 seqq. udviise, men at man derimod approberede Rector Arngrim Widalins Forslag. Torfæi Forslag, af hans Breve, kand ieg ellers extrahere i Fald det skulde forlanges. Det er iøvrigt ikke meget adskilt fra det, som før er erindret, deels af Commissionen og deels af mig.

Det egentlige Forslag til Undersøgningen:

1) De Skiibe, som skulde bruges til dennes Undersøgning, kunde giærne komme gandske betids, naar de expederes herfra ante medium Aprilis. Thi naar de herfra sette deres Cours lige til Vester Jøkelen i Island, og saa viidere derfra til deres Bestemmelse, kunne de, om Reysen gaaer nogenledes lykkelig, alt være komne under Østerbygdens Kyster circa medium Maii, som vist er det tidligste, som dette Farvand kand agtes navigable formedelst Iisdrev. 2) Fra denne Tiid maatte de fortsætte Undersøgningen ligesaa langt ud paa Høsten, som Søen under Grønland kan ansees navigable, hvilket meenes at være til først i Septembr., ja vel til henimod Michels Dag, naar kun ikke de korte Dage og lange Nætter paa den Tiid af Aaret gjorde det betænkeligt, at lade det komme an paa den yderste Tiid. 3) Skulde de in Majo, naar de komme over, finde Søen useylbar paa den grønlandske Siide, kunde de søge Retraite i de nærmeste Havne paa Vesterlandet i Island, som enten i Patrixfjords og Bildals District eller paa Bredefiorden. Dog maatte de ikke hvergang opholde sig der, uden gandske kort, men strax søge tilbage til deres Poster. Thi Iisdrevet kand endog i nogle faae Timer, helst naar Vinden gaaer om, forandre sig meere end nogen skulde troe. 4) Hvormeget Iisdrev der end er in Majo, ja og i Junio til over St. Hans Dag, maae de dog ikke deraf lade sig afskrække fra, saavidt mueligt at fortsætte Undersøgningen, men især maae de giøre dem al Fliid at søge Landet in Julio og Augusto, thi da er Foraars Isdrevet sædvanligst forbie, og Vandet meest aabent. 5) Saasnart de omkring Landet finde aabent Vand, maatte de befytte sig paa at gaae Kysterne saa nær som mueligt kan være [følger nærmere Forskrifter herom]. 6) Til Undersøgningen maatte bruges 2de Fartøyer ad Gangen [følger nærmere Begrundelse]. 7) Skibene maa være skickelig forsynede med smaae Canoner, men især tilstrækkelig med Haandgevær til Sikkerhed og til Jagt. 8) Bekostningen til Udrustningen af de

to Handelens Skibe, der foreslaas benyttet: Hukkerten Island, 56 Læster, og Tree-Mast-Galliothen Louisenborg beregnes til ialt [nærmere specificeret] 13902 Rd.

Khavn., d. 20. Febr. 1777.

J. Erichsen.

Orig., egh. Underskrift. Bregentved Arkiv. De i runde Klamre anførte Indskud skyldes Provst E. Thorhallesen.

288.

1777, 22. Marts. Cancelliet anmoder Direktionen for den grønlandske Handel om at paasee, at de mähriske Brødre ikke uden Tilladelse anlægger nye Etablissementer eller Stationer i Grønland.

Da det Kongl. Missions Collegium, som Opsigten og Omsorgen for den danske Mission i Grønland, hvilken alleene har Rettighed at udbrede sig over alt der i Landet, er paalagt og anbefalet, har forestillet, at det vil være nødvendigt, i Tiide at forekomme, at ikke de saakaldede Mähriske Brødre eller Hernhutter skulle uadspurgt nedsette sig der i Landet, hvor de ville, da de tilsidst kunde udbrede sig overalt hvor de lystede, og fortrænge, ja giøre den danske Mission uvirksom samt forvilde de Vankundige og sette dem i Uvished om hvad og hvem de skulle troe, saa har man efter det derom giordte Forslag tjenstligt skulle anmode den Kongl. Grønlandske Handels og Fiske-Fangstes Direction at ville tilholde samtlige deres overalt ved Colonierne og Handelen i Grønland værende Betiente, ey alleene nu for Tiiden at betyde denne Sect og dens Lærere, at disse aldeels ingen flere nye Etablissemens eller Colonier der i Landet maae anlegge uden foregaaende Ansøgning derom og Tilladelse dertil, men endog, at Handels Betienterne for Fremtiiden og stedse dermed maatte have et vaagent Øye, og at overalt ingen saadan Tilladelse maatte dem herefter accorderes, uden at derom i Forveyen vorder corresponderet med Missions Collegio.

Cancelliet den 22. Martii 1777.

Danske Kancellis Brevbog 1777, 416.

289.

1781, 1. Mai. Plukat hvorved de islandske, grønlandske, finmarkske og færøeske Sager henlægges under Rentekammeret.

G. A. V. At da det ved Vores under 20. October 1773 udgangne Forordning angaaende hvilke Sager, der til vedkommende vore Collegier skal henhøre, blandt andet er befalet, at vore Lande Island, Færøe og Grønland med hvad dermed er forencet, og samme Landes Cammeral-Told- og Commerce-Væsen skal være henlagt under Vores Vestindiske Guineiske-Rente og General-Told-Cammer, paa samme Maade, som vore Vestindiske Øer, men Vi nu a. n. have fundet for got, at de Islandske, Grønlandske, Finmarkske og Færøeske Sager skal forlægges fra bemelte Vores Vestindiske Guineiske Rente og General Told Cammer, til Vores Rente Cammer med alle de Ting, der til disse Sager høre og hidtil have staaet under Vores General Told Cammer; saa ville Vi saadan Forandring, hvilken strax skal tage sin Begyndelse, til samtlige vedkommendes Efterretning ved denne Vores Placat a. n. have bekjendt giort, paa det de kunde viide i forbemelte Sager at henvende sig til Vores Rente Cammer.

Christiansborg den 1. Maii 1781.

Sjæll. Reg. 1781, 301.

290.

1781, 2. Juli. Reglement, der bestemmer, at den grønlandske Handel og Fiskefangst fra 1. Maj s. A. at regne atter skal forenes med den islandske og finmarkske, og der skal oprettes en samlet Handel under Navn af den Kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel, hvis Begyndelse skal regnes fra 1781 1. Jan., vedblivende foreløbig i 30 Aar indtil Udgangen af Aaret 1810. For disse forenede Handeler beskikkes en Direktion, i hvilken altid den første Deputerede i Rentekammeret og en anden af de Deputerede sammesteds skal have Sæde, saaledes at den første Deputerede faar umiddelbar Forestilling til Kongen paa Direktionens Vegne i alle de Sager, som angaar den forenede Handel; Forestillingerne underskrives af Direktionen in pleno. I Overensstemmelse hermed bliver for det første Gehejmeraad Christian Ludvig von Stemann som første Deputeret i Rentekammeret, og Konferensraad Jon Erichsen (4. Deputeret i Rentekammeret) Medlemmer af denne Direktion, som desforuden kommer til at bestaa af Gehejmeraad Ove Høegh Guldberg og Etatsraad Wilhelm August Hansen. Under denne Direktion skal sortere en Administration, bestaaende af tre administrerende Direktører: Justitsraad Hans Christian Bech for den islandske og finmarkske Handel, Etatsraad Hansen for den færøiske og Justitsraad Hartvig Marcus Frisch for den grønlandske Handel. De administrerende Direktører skal hver for sin Handelsafdelings Vedkommende bestyre alle lobende Forretninger, for hvilke der oprettes to Kontor-Afdelinger, en for den grønlandske og en for de tre andre Handler, hver Kontor-Afdeling med et Bogholder, et Ekrivpage- og et Pakhus-Kontor.

Overskattedirektionen: Diverse Breve, Dokumenter og Akter vedk. Handel, Skibsfart og Fabriksvæsen 1765—82. Jefr. Kabinetsordre af 17. Juni 1781, corrob. 14. Juli.

G. A. V. At ligesom Vor allernaadigste Omhue, fra Vor Regierings Begyndelse af, altid har været henvendt til Vore Staters Flor og Velstand, saa haver og samme i Særdeleshed været stillet paa Handelen og Fiskerierne paa og omkring Vore Lande, Grønland, Island, Finmarken og Færøerne, paa det deraf kunde drages den meste Fordeel, som muligt, saavel for disse Lande selv, som for Vore Stater. I denne Henseende have Vi i Aaret 1774 allernaadigst udløst det forrige almindelige Handels-Compagnie, og siden ladet den Grønlandske Handel paa den eene Side, og den Islandske og Finmarkske paa den anden, forestaae ved 2de adskilte Directioner, samt til disse 2de sidste Handeler endnu føiet den Færøiske, alt under Vor Stats-Balance- og Ober-Skatte-Directions Bestyrelse. Vi have ligeledes i værende Tiid allernaadigst anordnet for Island og Finmarken nye, og med disse Tidens Omstændigheder mere overensstemmende Taxter, end de forrige vare, samt ladet bygge endel Skibe, saavel til Hval- og Robbe-Fangst i Strat-Davis og ved Spits-Bergen, som til Torske-Fangsten under Island, med mere. Og da det er Vort allernaadigste Ønske, at disse og deslige Anlæg, til Nærings-Midlernes Befordring og Handelens Udviidelse, maatte blive vedligeholdte, og bragte til al mulig Fuldkommenhed, saa have Vi allerede ei alleene allernaadigst fundet for godt, at den Grønlandske Handel og Fiskefangst fra 1 May indeværende Aar skal igien foreenes med den Islandske og Finmarkske, men og nu, af disse 3de Handeler, tillige med den Færøiske, ved dette Vort Reglement, allernaadigst at stifte og oprette en samlet Handel, under Navn af den Kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel, hvis Begyndelse skal regnes fra 1ste Januarii indeværende Aar, og den siden vedblive i 30 Aar, og altsaa indtil Udgangen af Aaret 1810, med saadan Indretning og Friheder som følger.

1.

For disse saaledes forenede Handeler have Vi allerede allernaadigst beskikket en Direction, bestaaende nu for Haanden af Vore Geheimeraader, Christian Ludvig von Stemann og Ove Høegh Guldberg, Riddere, Vores Conferentz-Raad John Erichsen, og Vores Etats-Raad Wilhelm August Hansen; og naar nogen af disse skulle afgaae, have de øvrige tilbageværende allerunderdanigst at foreslaae Os 2de Personer, hvoraf Vi, efter Befindende, allernaadigst kunne udvælge

een i den Afgangnes Sted. Ellers er Vor Allernaadigste Villie og Befaling, at tvende Deputerede af Vort Rente-Kammer, og deriblandt den Første, altiid skulle have Sæde i denne Direction, og samme første Deputeret af Rente-Kammeret tillige have umiddelbar Forestilling til Os i alle de Sager, som angaae disse foreenede Handeler. Ligeledes have Vi for disse Handeler allernaadigst udnævnt en Administration, som nu for Tiden skal bestaae af følgende administrerende Directeurer, saasom, for den Islandske og Finmarkske Handel, Vores Justitz-Raad og Raadmand i Vor Kongelige Residents-Stad Kiøbenhavn, Hans Christian Bech; for den Færoiske, Vores forbemeldte Etats-Raad Hansen; og for den Grønlandske, Vores Justits-Raad Hartvig Marcus Frisch.

2.

Directionen skal forestaae og bestyre den heele Handel over hovedet, samt overlegge og beslutte alt hvad derhen hører, saaledes som det, efter Omstændighederne, nyttigst findes, og til den Ende forsamle sig saa ofte Nødvendigheden udkræver. Den autoriserer Handelens Hoved-Bøger, Journaler, Casse-Bøger og Referat-Protocoller. Skulde noget forefalde, hvori Directionen kunde finde betænkeligt selv at gjøre Udslag, bliver saadant Os allerunderdanigst at forestille, og Vor allernaadigste Resolution derom at indhente: Men som intet Nyt og Vigtigt maa settes i Værk uden Directionens Forevidende, saa bliver den og, naar den efter bedste Indsigt og Skønsomhed vedbørligen haver overlagt, og i den Protocoll, som for dens Deliberationer skal holdes, besluttet en Sag, fri for alt Ansvar og Tiltale, hvad enten Udfaldet deraf maatte blive lykkeligt og fordelagtigt for Handelen, eller ikke. Skulde noget Magtpaaliggende saa pludselig indtræffe, at det ey kunde taale at opholdes indtil den heele Direction kan blive samlet, tillade Vi allernaadigst, at de af dens Lemmer, som da ere tilstæde, maae efter Overlæg med Administrationen afgjøre saadant.

3.

De administrerende Directeurer skulle, under Directionens Opsyn, have den særdeles Bestyrelse af alle løbende Forretninger ved Comptoirerne, Pladsene, Pakhusene og Skibene, enhver ved sin Handel, hvilke Forretninger Directionen, efter Omstændighederne, nærmere bestemmer ved et Reglement. De autorisere de fornødne Bøger saavel for Betienterne ved Pladsene og Pakhusene, som for Handels-Betienterne i vedkommende Lande. De skulle ligeledes besørge, at alt det behøvende, være sig til Handelen eller Skibenes Udrustning, bliver anskaffet i rette Tiid paa billigste Vilkaar og af forsvarlig Godhed, samt alle saavel til Udskiibning til vedkommende Lande bestemte, som derfra hidbragte, Varer paa bedste Maade bevarede, og til meest mulig Fordeel udbragte. Til den Ende skulle Handelens samtlige Betiente, saavel ved Comptoirerne, som ved Pladsene og Pakhusene være forbundne til, uvegerlig at rette sig efter hvad dem paa Handelens Vegne af de administrerende Directeurer, hver ved sin Handel, eller alle samtlig, bliver befalet.

4.

For at Forretningerne i det øvrige kunne altid have des ordentligere Fremgang, skal den Grønlandske Handel paa den eene Side, ligesom paa den anden den Islandske, Finmarkske og Færoiske (hvilken sidste ellers, saalænge Vores Etats-Raad Hansen beholder dens Administration, bestyres paa samme Maade som hidindtil) have hver sit eget Comptoir til Bogholderie og Correspondence,

samt egne Referat-Protocoller, for de Sager, som behøve at behandles skriftlig. De 3de administrerende Directeurer (eller i det mindste 2de af dem, naar de ey kunne være alle tilstæde) afgjøre samtlig alle de løbende Sager, saavidt de af Directionen ere dem overladte, som komme under Deliberation ved Protocollen; og hvad de i deres Forsamling beslutte, indtegnes, af den administrerende Directeur ved hver Handel, i den Referat-Protocol, som hører til samme, og underskrives af dem alle, hvorpaa enhver, for sin Handel for sig, besørger Expeditionerne, som de og alle underskrive. Vigtige Sager, som ikke kunne regnes til de løbende, ekstraheres i Overeensstemmelse med 2 Art. i en egen Protocol, for at foredrages Directionen, og derpaa at indhente dennes Resolution. Og hvad Administrationen da, i Kraft af det i 3 Art. ommeldte Reglement, eller af Directionens Resolutioner, beslutter og foranstalter, derfor bliver den ligeledes frie for alt Ansvar og Tiltale, hvorledes det end maatte udfalde.

5.

Alle de Betiente ved disse Handeler, som enten nu af Stats-Balance-Directionen ere ansatte, eller tilforn have været antagne, være sig i Kiøbenhavn, eller i Grønland, Island, Finmarken og Færøerne, forblive i Tienesten, med saadan Løn og Rettigheder, som de hidtil havt have, saalænge de findes delige og beqvemme; Men derimod blive de pligtige til at underkaste sig de Forandringer i Forretningerne, som Directionen, efter Omstændighederne, maatte finde fornødne; Ligesom samme og herved allernaadigst forundes Rettighed til, baade at give de Instructioner, som Handelens-Betiente allerede have, hvad Indretning og Bestemmelse der maatte eragtes at være passeligst, saavelsom at forsyne med Instructioner de af Betienterne, som endnu ikke maatte have samme, og at afskeedige de Betiente, som maatte findes u lydige eller forsømmelige i deres Embede, og andre delige i deres Sted at antage. Og skulde Fornødenheden i Tiden udfordre flere Betiente, end nu ere ansatte, skal Directionen allernaadigst være bemyndiget til at antage dem, og bestemme for enhver en passende Løn, efter hans Tienstes og Forretningers Beskaffenhed.

6.

Til forbemeldte Handels- og Fiskefangsts-Drivt ville Vi Allernaadigst have bestemt en Fond eller Capital af To Millioner Rigsdaler, hvortil saavidt den Islandske, Finmarkske og Færoiske Handel angaaer, ere at regne: disses samtlig Eyendomme af Grunde, Bygninger, Inventarier, Vare, samt udestaaende Fordringer saavel i Kiøbenhavn og paa fremmede Steder, som i Island, Finmarken og Færøerne, tillige med de 47 Skibe, som den Islandske og Finmarkske Handel for nærværende Tiid eyer. Saavidt den Grønlandske Handel angaaer, er at regne til forbemeldte Fond alt hvad forrige Grønlandske Handel og Fiskefangst til ultimum April sidstafvigte haver været tilhørende, af Chalupper, Fadeværk og allehaande Fleth-Sorter til Hval- og Robbe-Fangst, saavelsom Tran-Brønderiet og Bødkeriet paa Christianshavn, med dertil hørende Grunde, Inventarier og Bygninger af Tranbakker og andet. Videre er hertil at regne 11 Colonier i Grønland, nemlig: Julianeshaab, Friderichshaab, Gothaab, Sukkertoppen (som nu forfløttes til et beqvemere Sted), Holstensborg, Egedesminde, Christianshaab, Jacobshavn, Rittenbenk (som forfløttes til Svarte-Vogel-Bay), Omenak og Upernavik, samt de 3de Loger Fiskerættet, Godhavn og Cloushavn, med alle dertil hørende Bygninger, Inventarier, Vare-Beholdninger og udestaaende Fordringer; og ende-

lig 19 Skibe, som ere bygte og indrettede deels til Hval- og Robbe-Fangst, og deels til Fart paa Colonierne i Grønland, nemlig:

Kronprindsenshaab.....	drægtig	122	Commerce-Læster
General Eichstædt.....		117	---
Baron Krag Juel Wind.....		114 ¹ / ₂	
Geheimeraad Schack Rathlov.....		113	
Kongens Gave.....		105	---
Nepisene.....		77 ¹ / ₂	---
Confereentsraad Prætorius.....		75 ¹ / ₂	---
Rittenbenk.....		74 ¹ / ₂	
Disco.....		74	
Sukkertoppen.....		74	---
Friderichshaab.....		73	
Gothaab.....		73	
Omenak.....		72	
Island.....		76	
Holstensborg.....		70 ¹ / ₂	
St. Peder.....		70	---
Godhavn.....		60	---
Lovisenborg.....		55	---
Thaasinge-Slot.....		50	---

med alt dertil hørende Inventarium af hvad Navn nævnes kan, hvilket altsammen (tilligemed alle de til Grønlands Beseiling samt Hval- og Robbe-Fangsten hørende Brevskaber og Protocoller) nu overgaaer til de med den Grønlandske Handel og Fiske-Fangst forenede Handeler, efter den Priis, hvortil det er ansat i forrige Grønlandske Handels Bøger; hvorefter den nu stiftede Grønlandske Handel tilfalder alt det, som i indeværende Aar maatte hiembringes af Fangsten under Spitsbergen og i Strat-Davis, saavel som af Handelen ved Colonierne og Logerne i Grønland; hvorimod den forrige Grønlandske Handel beholder for sig, hvad endnu maatte være forhaanden af Tran, Barder, eller andre forrige Aars Producter fra Grønland og Spitsbergen. Men om disse samtlige Eiendomme, efter forbemeldte Anslag, ikke kunne udgiøre den bestemte Capital af 2 Millioner, ville Vi Allernaadigst tilskyde det Manglende af Vores Cassa: Og skulde disse 2 Millioner ikke findes tilstrækkelige til forbemeldte Handelers og Fiskeriers Drivt, skal det være Directionen Allernaadigst tilladt til det Manglende at optage et Laan, mod lovlig Rente, indtil een Million.

7.

Ligesom hver af de forenede Handeler, efter 4. Artikel, haver sit eget Comptoir og Bogholderie, saa bliver der, for Ordens Skyld, og at det altid sikkert kan viides, hvad og hvor meget af den udkommer, 2 Bogholdere og 1 Casserer, den eene Bogholder for den Grønlandske Handel og Fiskefangst, og den anden som hidindtil for den Islandske, Finmarkske og Færoiske Handel og Fiskerie. Til daglige Udgivter tillades Cassereren at have en Summa af 4000 Rigsdaler under sin Bevaring, hvorfor han stiller Caution, hvis Beløb Directionen bestemmer efter Befindende. Alt hvad mere indløber af reede Penge, deponeres strax i Banquen, hvor Handelens Hoved-Casse altid skal være, og hver Handel derfor tage sit Folium sammesteds; og paa det, som saaledes er deponeret, maa intet assigneres, med mindre Assignationen i det mindste af 2 af de administrerende Directeurer er underskreven, og af Cassereren parapheret. Ved hvert Aars Udgang uddrages,

saasart skee kan, af hver Handels Bøger en General-Balance, som forelægges Directionen, tilligemed en oplyselig Forklaring om Handelens daværende Forfatning, samt Vinden og Taben, saaledes at Handelens heele Tilstand deraf tydeligen kand erfares. Med Overskud eller Tab forholdes, som siden nærmere anordnes. Men for at kunne, uden videre Byrde for Hoved-Casserne, bestride saavel de nu paa hver af Handelerne hæftende, eller herefter faldende Pensioner, som Pleye og Kuur for dem, der i een eller anden Maade kunne komme til Skade i Tienesten, beholder den Islandske, Finmarkske og Færoiske Handel, til saadant Brug, den Beholdning, som sammes Fattig-Casse havde til forrige Aars Udgang; ligesom forrige Grønlandske Handel overdrager til den nu værende, en, imod de Eienomme, som fra samme overgaae, forholdsmæssig Andeel af sin Fattig-Casses Beholdning.

8.

Revisionen saavel af de forenede Handelers Hoved- og Bi-Bøger, som af Handels-Betienternes Regnskaber i Grønland, Island, Finmarken og Færøerne, besørges ved et af Os allernaadigst anordnet Revisions-Comptoir, som under Directionens Opsigt foreenes med Handelerne; og Vi ville efterdags, som hidtil, lade Revisor og hans beskikkede Med-Hjelpere betale deres Gager af Vores Casse ved Stats-Balance-Directionen. Revisor fører al den Correspondence, som reyser sig af Antegnelserne og deres Decision, paa det samme altid kan være vedborligen adskilt fra, og ikke blandes med, den øvrige, til Handelens Bestyrelse egentlig hørende Brevvexling. Antegnelserne i Handelens Hoved- og Bi-Bøger, saavelsom i det Regnskab, som Vores Etats-Raad Hansen nu aflegger for den Færoiske Handels Administration i Kiøbenhavn, decideres af Directionen. Men for Handels-Betienternes Regnskaber i vedkommende Lande ville Vi Allernaadigst være betænkt paa at anordne en Decisor, dog paa den Maade, at de Poster, som han ikke maatte tiltroe sig paa egen Haand at afgjøre, udsettes til Referat for Administrationen, som endeligen afgjør og deciderer samme; med mindre den maatte finde nogen Post saa vigtig, at samme behøvede at ekstraheres til Referat i Directionens Protocol, for at afgjøres ved dens Decision. Men de Decisioner, som, enten paa den eene eller den anden af de foreskrevne Maader, fældes udi Handelens Regnskabs-Sager, blive, for vedkommende Decisorer, frie for alt Ansvar, samt Paaanke for Lov og Dom.

9.

Den ved dette Vort Allernaadigste Reglement stiftede Handel beholder eene Rettighed, i forbemeldte 30 Aar, til at handle saavel paa Grønland, som Island, Finmarken og Færøerne med dertil liggende smaa Øer, ingen undtagen, saaledes som denne Rettighed, ved de nu giældende Allernaadigste Forordninger og Forbudde imod andre, allerede findes bestemt, samt Ret til at drive Hval- og anden Fiskefangst sammesteds: I hvilket alt Vi Allernaadigst ville paa det kraftigste haandhæve og beskytte Handelen, med saadanne Friheder, Rettigheder, og Herligheder, som Vi finde passende med det ved denne Indretning Allernaadigst tilsigtede Øyemeed; samt, i saadan Henseende, lade den, efter Ansøgning, igiennem Vore Collegier, meddeele alle til dens Skibes og Ladningers Sikkerhed, efter Anordningerne udfordrende Søe-Passe, naar fra dens Side, paa anordnet Maade, beviises og certificeres, at Skibene ere den tilhørende, og at de gaae enten for dens egen Regning, eller paa Fragt; i hvilket Tilfælde saavel Skibene selv, som disses Ladninger, skulle aldeles ubehindrede, og uden noget Ophold eller Anholdelse, fortsætte deres forehavende Reiser; ligesom de og, uden Directionens Villie eller Tilladelse, ikke skulle blive, være sig i Krigs- eller Freds-Tiider, anholdte eller anvendte til andet Brug, end de af Directionen ere bestemte til.

10.

Ligesom det er Vores Allernaadigste Attraae, at Handelen og Fiskefangsten i forebeldte Vore Lande, saavidt muligt er, skal forbedres og udvides; saa ville Vi og, at den ved dette Vort Reglement stiftede Handel ey alleene skal holde de allerede havende, og de nu til samme overgaaende Hvalfanger- og andre Fisker-Skibe i vedbørlig Stand, men og, saavidt Leiligheden kan tillade, søge at formeere samme, ved at bygge nye, Tiid efter anden; til hvilken Ende Vi Allernaadigst ville lade Handelen af Vores Cassa udbetale i Bygnings-Præmie af hvert Skib, som den i Vor Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn lader bygge af ny til Hval-, Robbe- og Torske-Fangst, eller til anden Fart, 16 Rigsdaler, og af hvert Skib, som den lader bygge paa andre Steder i Vore Riger og Lande, 8 Rigsdaler pr. Commerce-Læst, naar saadanne Skibe efter Forordningen af 18 Martii 1776 ere bygte og indrettede til Defensions-Skibe; men over Hovedet 10 Rigsdlr. pr. Commerce-Læst, om ikke; naar ellers Skibene bygges i Kiøbenhavn og til Handelens eget Brug; samt desuden en Præmie af 10 Rigsdaler pr. Commerce-Læst for hvert Skib, som aarlig udreedes paa Hval- eller Robbe-Fangst eller paa Torske-Fiskeriet: hvilken Udreednings-Præmie ligesaavel skal strække sig til de paa Vinter-Fangst i Strat-Davis udgaaende Skibe, som hine, der udgaae om Foraaret paa Hval-, Robbe- eller Torske-Fangst.

11.

I Hensigt til Handelens Drivt og Udvidelse i Grønland, Island, Finmarken og Færøerne, ville Vi ligeledes ey alleene, at de der nu havende Anlæg til Handel skulle holdes ved Magt, men endog formeeres, saavidt dette maatte findes tienligt. Til hvilken Ende Directionen herved Allernaadigst bemyndiges til, naar og hvor den maatte bringe i Erfaring, at saadanne nye Anlæg, være sig til Handel, Fangst, eller Fiske-Virkning, maatte kunne blive nødvendige, eller nyttige, til at befordre Næring og Handel paa visse Strækninger meere end før, da at anlægge samme af nye, ligesom og at forflytte de nu værende Anlæg til beqvemmere og fordeelagtigere Steder, saavidt Fornødenheden det maatte udkræve. Dog naar nye Colonier eller Loger skulle oprettes i Grønland, maa os, som hidindtil, derom i Forvejen giøres allerunderdanigst Forestilling, og Vores Allernaadigste Tilladelse dertil indhentes. I hvilket Tilfælde Vi da, af Vores Casse Allernaadigst ville lade udbetale de paa saadanne nye Coloniers eller Logers Anlæg medgaaende Omkostninger, efter rigtig, og af Administrationen attesteret Regning.

12.

For Grønlands Beseiling og Providering, samt Missionairers og Catecheters Underholdning ville Vi, i Anledning af de mellem Vort Missions-Collegium og forrige almindelige Handels-Compagnie i Aarene 1750 og 1751 sluttede Foreeninger, allernaadigst lade i December Maaned hvert Aar af Vores Casse udbetale for hver Colonie 600 Rdlr., og for hver Loge 300 Rdlr. Men hvad Missionairer, Catecheter, eller andre Missionens-Betiente oppebære ved Handelen i Grønland, uden for det, dem af samme er betinget, betales Handelen, som hidindtil, af Missions-Collegio, efter derover indsendende attesterede Regninger. Med Erstatning for nye Missioners Anlæggelse forholdes ligeledes, som hidindtil er skeet i lige Tilfælde.

13.

Med de Mæhriske Brødre i Grønland forbliver det i alle Maader fremdeles som hidindtil, og saaledes, som det ved Vort Danske Cancelies Foranstaltning af 22 Martii 1777. nærmere er bestemt. I øvrigt have de i Overensstemmelse

med Vore Allernaadigste Anordninger, som enten ere eller herefter blive givne, til Landets og Handelens Bedste, at drage al Omsorg for, at de til deres Meenheder hørende Grønlændere holdes saavel til al mulig Orden i deres Huuse, som til Flid og Stræbsomhed i deres Næring.

14.

Ligesom Vi hidindtil have Allernaadigst føiet de Anstalter, at de til Hvalfangsten og Fiskerierne fornødne Søe-Folk ikke skulle udskrives til Vores Flode og anden Søe-Krigs-Tieneste uden i yderste Nødsfald; saa ville Vi og Allernaadigst lade den nu stiftede forenede Handel vederfares den samme Skaansel, saalænge dette Reglement vedvarer; til hvilken Ende Vi Allernaadigst ville befale Vort Admiralitets-Collegium, endog i de Tilfælde, naar Udskrivning skeer til Vores Flode, at drage Omsorg for, at Handelen kan blive forsynet med det til dens Hvalfanger-, Fisker- og Handels-Skibe behøvende Mandskab, naar sammes Antal fra Handelens Side opgives: Og da Nødvendigheden udfordrer, at Hvalfanger- og Fisker-Skibene skulle være forsynede med duelige og øvede Folk saavel til at føre Skibene selv, som til at drive Fangsten; saa ville Vi og, at de fra Fangsten hver Gang tilbagekommende Folk, saa meget muligt er, skulle forskaanes for Udskrivning til Vores Søe-Tieneste, naar de paa den allerede anordnede Maade ere forsynede med Beviiser fra Handelen (hvilke ellers alle, som antages til denne Fart, bør have) at de ere antagne til nye Reiser.

15.

Alle Commandeurer, Skippere og Skibsfolk, som ere antagne til Fart paa Handelens Skibe, være sig i Vores Danske Provindser, eller i Hertugdømmerne, maae, naar de i saadant Ærende foraarsages at reise til Lands til Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn, eller tilbage igien, være befriede for at tage Vognmands Vogne, og derimod, upaatalt af Vognmands-Laugene nu eller i Fremtiden, have Frihed til at tage hvad Vogne, de bedst kunne bekomme, samt overalt passere frie, naar de med Beviis fra Handelen godtgjøre, at de enten reyse til Kiøbenhavn, for at tiltræde Tieneste ved samme, eller hiem igien, naar deres Tieneste eller Forretninger for den Gang ophøre. Dog have de, naar de reise fra Kiøbenhavn, at forevise de Passer, som dem gives af Handelen, for Ober-Præsidenten, som samme uden Betaling paategner; hvorefter de passere frit og ubehindret; alleene at de holde sig de Forsigtigheds-Regler, som ere eller blive foreskrevne, i Anledning af indrykkende Qvægsyge, eller andre smitsomme Sygdomme, vedbørligen efterrettelige.

16.

Hvad Søefarende og Haandværks-Folk, der maatte indkomme fra fremmede Steder, til denne Handels Tieneste, og indtræde i samme, nyde, saalænge, de derudi forblive, lige Rettighed og Beskyttelse, som Vore egne her boesatte Undersaatter, uden at maae i nogen Maade hindres i Tienesten, eller tages derfra. Overalt skulle og Handelens Folk og Betiente, baade her og i Grønland, Island, Finmarken og Færøerne, saavel som de der fare paa Handelens Skibe, saa længe de staae i Tienesten, samt deres i Vore Riger og Lande boende Hustruer, være frie og forskaandede for borgerlige Besværinger, saa længe de ikke drive anden borgerlig Næring.

17.

Hvad Haandværks-Folk, af Bødkere og andre, Handelen maatte behøve til dens og Fiskeriernes Fortsættelse og Drivt, maa den antage og bruge, aldeles ufor-

meent af Laugene i Kiøbenhavn eller andre, saa længe slige Haandværks-Folk ikke arbeide andensteds, end paa dens Pladse og i dens Pakhuuse, og ikke forfærdige andet, end hvad der behøves til Handelen, Fiskefangsten, Skibs-Byggeriet, og Skibenes Udrustning.

18.

Naar nogen, paa Handelens Hvalfanger- eller Fisker-Skibe farende, som enten selv har været boesat i Hertugdømmerne, eller hørt til en der boesat Familie, skulde i Handelens Tieneste afgaae ved Døden, haver Directionen Rettighed til, uden Deeltagelse af Staden Kiøbenhavns Skifte-Jurisdiction, at lade hans Efterladenskab imod behørig Rigtighed udlevere til Arvingerne, alene at dette skeer med dens Skifterets Forevidende, under hvilken den Afdøde horte, førend han gik i Tienesten, paa det Arven kan, efter Loven, komme til rigtig Deeling; Ligesom Vi og ville have alt saadanne Afdødes Efterladenskab, som udføres til Vores tydske Provindser, Allernaadigst fritaget fra al Afkortning af 6te og 10de Penge. Naar derimod nogen Handels-Betient ved Colonierne eller Logerne i Grønland afgaaer ved Døden, og efterlader sig umyndige Arvinger, skal Directionen være i Oberformynderes Sted, og imodtage i Handelen den dem tilfaldne Arve-Capital, imod 4 pro Cento aarlig Rente, indtil de bliver myndige og kunne modtage den, da den igien til dem skal udbetales.

19.

Alle til Grønlands, Islands, Finmarkens og Færøernes Beseiling, samt Hvalfanger- og Fisker-Skibenes Udrustning behøvende Varer, have Vi, saavel ved Indgaaende som Udgaaende allernaadigst fritaget for Told i Øresund, Belterne og Kiøbenhavn, saavel som for Consumption, Accise, og alle andre ordinaire eller extraordinaire Paalæg, som nu ere, eller herefter maatte vorde paabudne. Paa alle indenlandske Fabrik- eller Manufactur-Varer, som Handelen lader udføre, enten til disse Lande, eller fremmede Steder, og hvorpaa Præmier enten allerede ere, eller maatte vorde bevilgede, ville Vi lade samme Allernaadigst godtgjøre af Vores Casse de paa et hvert Slags allerede fastsatte eller herefter fastsættende Præmier.

20.

Iligemaade ville Vi Allernaadigst have de fra Grønland, Island, Finmarken og Færøerne hidbringende, og herfra igien til indenrigske eller fremmede Steder, udbringende Varer, saavel som den Tran, der bliver udbrændt af det Hval- og Robbe-Spæk, som hiembringes fra Grønland, eller fra Fangsten, til Kiøbenhavn, fritagne fra Told, Consumption, Accise og alle nu værende eller tilkommende Paalæg, af hvad Navn nævnes kunne, alene med den Undtagelse, at der af de Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøiske Varer, som herfra igien udskibes til fremmede Steder, betales ved Udskibningen 1 pro Cento Recognition af deres Værdie.

21.

Alle Skibe, som disse foreenede Handeler ere tilhørende, skulle, naar de fare for sammes egen Regning, eller bringe Varer til eller fra Grønland, Island, Finmarken og Færøe, saavel som, naar de udføre disse Landes Producter, enten directe derfra eller fra Kiøbenhavn til fremmede Steder, Allernaadigst være befriede paa alle Steder i Vore Riger og Lande for Havne-, Last- og Ranzon-Penge, samt for alle Afgivter i Sundet og Belterne, de sædvanlige Fyhr-Penge alene undtagne. Og saavidt disse Handeler, i Anledning af deres Varers Udskibning til Spanien, Middelhavet, eller andre sydlige Farvande, maatte finde Speculation paa at hiemføre nogle fremmede Varer, som ellers ere tilladte i Vore Riger og Lande at ind-

føres, skal det være dem Allernaadigst tilladt at indføre samme, med den Ret og Friheder, hvilke Commerce-Forordningen og Told-Anordningerne Allernaadigst have bestemt; dog at Handelerne derpaa nyde vedblivende Oplags-Frihed, uden Hensigt til Quantitæten; Hvad som da af disse Varer bliver udført til udenrigs Steder, bliver fri for alle Told-Afgivter; men hvad som forbliver i Landet, fortol-des efter Anordningerne.

22.

I Hensigt til Vægt og Maal, samt Auctioners Holdelse, saavel som med at Handelerne selv, uden at bruge Justeer-Kammeret, besørge Justeeringen af deres Tran-Tønder, forholdes fremdeles ligesom hidindtil; Dog maae Tran-Tønderne, for Efterretligheds Skyld, være forsynede med Handelens Mærke, og den være ansvarlig til, at Alting med Maal, Vægt, og Justeering saaledes forrettes og tilgaaer, som det ved Anordningerne Allernaadigst er bestemt: Ligeledes maa Directionen ved Handelernes egne Betiente lade besørge Waterskouts-Embedet for alle deres Skibe, udfærdige Rullerne over Mandskabet, samt lade foranstalte alt det be-høvende i Hensigt til sammes Forhyring.

23.

Videre skal det være disse foreenede Handeler Allernaadigst tilladt, til alle Documenter, som for samme udfærdiges, og deriblandt til Clareringerne ved Told-Stederne, at betiene sig af ustemplet Papiir, saaledes, at deslige Documenter, naar de alene af de rette vedkommende, hvert efter sin Beskaffenhed, ere udstedte og underskrevne, skulle paa alle Steder, og i al Rettergang være lige saa gyldige, som om de paa stemplet Papiir vare udfærdigede.

24.

Hvad Metaller og Mineralier, der maatte findes i Grønland, Island, Fin-marken og Færøerne, ville Vi allernaadigst have Handelen overladt at anvendes til sammes meest mulige Nytte og Fordeel imod billig Betaling for Arbeidet til dem, som opgrave eller føre saadant til Vedkommende Handels-Pladse. Dog bliver dem, der eye Grunden paa de Steder, hvor saadant falder, denne deres Eiendom i alle Maader forbeholden, saa at Handelen maa have Grundens Brug i deres Minde. Saltværket paa Reykenæs i Island ville Vi derimod indtil videre have Os allernaadigst forbeholdet; Men det derved faldende Salt modtager Han-delen fremdeles paa den allerede vedtagne og af Os allernaadigst approberede Maade.

25.

Handelens egne Skibe, hvad enten de fare paa Hval-, Robbe- og Torske-Fangst, eller paa anden Fart, tillade Vi allernaadigst fremdeles at beholde det Split-Flag, som de hidtil have ført, og som er af mørkere Dug, end det, der er anordnet for Vores Flode; og ligesom den forrige Grønlandske Handel haver ladet forfatte, for Hvalfanger-Skibene, særdeles Skibs-Artikle, hvilke af Os allernaadigst ere blevne approberede; Saa skal det og være disse foreenede Handeler allernaadigst tilladt, at forfatte Skibs Artikle for deres andre Skibe, hvorhen de end seile, og til hvad Brug de end ere bestemte; paa hvilke Artikle Vi og, naar Directionen saadant allerunderdanigst ansøger, ville meddele Vores allernaadigste Approbation.

26.

For Islands Beseiling betales fremdeles, ligesom nu, ved hvert Aars Udgang til Vores Casse 7000 Rigsdaler Courant, og for Færøernes, efter det imellem Vor

Stats-Balance-Direction og Finance-Collegium sidst vedtagne, 5500 Rdlr. Courant. Men Vore Landskylds-Rettigheder i begge Lande, som indlægges i Handelen, betales desuden for sig, og det i Færøe, efter den Taxt, som hidtil haver været, men i Island med 7 Rdlr. 18 Skill. Courant for hver Skippd. Fisk, men for 1 Alen Vadmél 12 Skill., for 1 Par Hoser 7 Skill., for 1 Tønde Lax 6 Rdlr., for en Tønde Smør 9 Rdlr., samt for 1 Tønde Tran paa 120 Potter 7 Rdlr. 90 Skill., altsammen i Croner; Derimod beholder Handelen fremdeles, paa samme Maade, som hidindtil, saavel Jordebogs Indtægterne, som øvrige visse og uvisse Afgifter af Westmannøe, mod derfor at svare til Vores Casse 200 Rdlr. Croner i aarlig Afgift.

27.

Ligesom de Islandske, Finmarkske og Færoiske Handeler i Almindelighed fortfare i den samme Forfatning, i hvilken de hidtil have været, saa vedblive de og, den nu stiftede Forening uagtet, alle de Accorder og Contracter Handelen vedkommende, som de allerede have sluttet og indgaaet, inden Foreningen skeede; ligesom og den Grønlandske Handel, uagtet den nu foreenes med hine under fælles Direction, forbindes til de Accorder og Contracter om alle de i Aar behøvende Fornødenheder til forestaaende Expedition til Vinter-Fangsten, være sig til Skibenes eller til Vedkommende Coloniers Providering, som forrige Grønlandske Handels- og Fiskefangsts-Direction maatte have sluttet.

28.

Da disse foreenede Handeler have saa mange Skibe, og Beskaffenheden af disses Bestemmelse er saa meget ulige, at Farligheden for det heele ikke kan eragtes at være større end saa, at Handelen selv, ved at beregne Præmier af dens Skibe og Varer paa en Søb-Assurance-Conto, billig maa formodes altiid at kunne have rigelig Erstatning, om et eller andet Skib eller Ladning skulde forulykkes: saa bliver Directionen herved allernaadigst bemyndiget til, at lade dens Skibe og Ladninger, ligesom hidindtil, gaae for Handelens egen Risico, uden at den, ved indfaldende ulykkelige Hændelser, derfor i nogen Maade forbindes til Ansvar. Derimod er dog Directionen ingenlunde formeent, at lade et eller andet af Handelens Skibe eller Ladninger assurere, naar den, enten i Betragtning af saadanne Ladningers Værd, eller andre Omstændigheder, maatte finde det betænkeligt at vove samme uassurerte; Men da Vor allernaadigste Villie og Hensigt til det almindelige Bestes Befordring er stilet derpaa, at denne Handel ey alene maa blive varig, men og med Tiden endnu mere tiltage og udvides, saa skal hvad der overskyder paa Handelens Assurance-Conto, blive staaende derpaa, og alene anvendes deels til at afbøde hvad Tab i Tiden uventelig kunde indtræffe, og deels til at kunne saa meget vissere holde de nu havende og herefter anskaffende Skibe i fuldkommen Stand.

29.

I øvrigt ville Vi allernaadigst have saavel Handelen selv, og dens Betiente, som Indbyggerne i Vore Lande, Grønland, Island, Finmarken og Færøerne, indbyrdes og hver for sig haandhævede ved de Rettigheder og Friheder, som dem ved andre endnu giældende allernaadigste Anordninger allerede ere forundte, saavidt de ved dette Vort allernaadigste Reglement ikke udtrykkelig ere bestemte: Ligesom Vi allernaadigst have Os forbeholdet, at gøre hvad nærmere Anordninger Omstændighederne i sin Tiid maatte vise at blive fornødne, saavel til Nærings-Væsenets Forbedring og Opkomst i disse Lande selv, som Handelens deraf flydende indvortes Forfatning og Drivt, i Overensstemmelse med Stedernes Beskaffenhed, og der iblant i sær med deres Beleilighed til fordeelagtige Handels Producters

Anskaffelse; Da det for Handelen bliver en Pligt, ogsaa paa sin Side at række saadanne Vore allernaadigste Foranstaltninger Haanden, som i lige Grad sigtende til dens sande Fordeel, samt til disse Landes Velfærd og Vore Staters Bedste.

30.

Da Directionen ikke bliver lønnet af Handelen, nyde de fire Directeurer, som et Honorarium, til lige Deling indbyrdes 1 pro Cento af det ved Handelen hvert Aar udkommende Overskud. De Directeurer, som alene ere administrerende, nyde ligeledes begge tilsammen $\frac{3}{4}$ pro Cento, og Cassereren og Bogholderne ligeledes tilsammen $\frac{1}{4}$ pro Cento, som en Opmuntring til Stræbsomhed og Flid i Tienesten, da de ingen privat Handel maae føre.

Saa vel Directeurernes, som Betienternes Gager og Lønninger ved Handelen her, fritage Vi allernaadigst fra al Afkortning, hvilken Fritagelse fra indeværende Aars Begyndelse af, ogsaa skal strække sig til samtlige Handelens Betiente i Grønland, Island, Finmarken og Færøerne.

31.

Da Vi ellers ved disse Handels Forening, foruden Handelens Forbedring og Udvidelse, samt Vore Staters deraf flydende Flor, have den allernaadigste Hensigt, at Vore kiære og troe Undersaatte, saavel i indbemeldte Lande selv, som andre Vores Stater, kunde ogsaa umiddelbar høste Fordeel af denne Vor Stiftelse: Saa ere Vi allernaadigst bleve til Sinds, i sin Tid at ville tillade, at enhver af forbeholdte Vore Undersaatte, som dertil maatte have Evne og Lyst, maae tage Deel og indsette Penge i denne forenede Handel, imod derfor at bekomme, ved Vores Stats-Balance- og Ober-Skatte-Direction, saa mange Actie-Breve, stiledede paa Ihænde haveren, samt udstedte og underskrevne af Directionen, som den indsatte Capital er stor til; i hvilken Henseende Handelens Fond fra 1. Januarii indeværende Aar at regne, er inddeelt i 20,000 Deele, eller Actier, hver paa 100 Rigsdaler, og til ydermere Sikkerhed for dem, som i sin Tiid maatte indskyde Penge i denne Handel, garantere Vi dennem hermed engang for alle i foranførte 30 Aar Fire pro Cent aarlig Rente af samme, saaledes, at, naar den aarlige Vinding ved disse Handeler ikke var saa stor, at den beløb sig 4 pro Cent af det heele Indskud, Vi da af Vores Casse ved Stats-Balance-Directionen vil lade samme supplere.

32.

Handelens Bøger og Regnskaber sluttes ved hvert Aars Udgang, og i April Maaned 1783 holdes for første Gang, og siden Aarlig i samme Maaned, en General-Forsamling, til hvilken at bivaane Interessenterne i Forvejen i Aviserne, og ellers paa udfordrende Maade indkaldes. I denne General-Forsamling, hvorved Directionen bør være tilstæde, skal, foruden en omstændelig Forklaring og Efterretning om Handelens Tilstand i alle sine Deele, fremlægges af Administrationen en af Handels-Bøgerne uddragen og af samme til Beviis om Rigtigheden attesteret og underskreven Balance, hvoraf de forenede Handels Overskud i det næstforløbene Aar tydelig og med Overbeviisning kan erfares; Skulde det nu ved denne Leilighed befindes, at dette Overskud overstiger 4 pr. Cento, skal det saaledes overskydende oplægges til Handelens Fond, og anføres paa en særskilt Vindens- og Tabens-Conto, indtil det er steget til 100,000 Rigsdaler, da dem, som have indskudt Penge i Handelen, endnu tillegges 1 pr. Cento Interesse af deres indsatte Capitaler, saaledes at de da nyde deraf 5 pr. Cento. Paa samme Maade forholde s, naar Overskuddet atter er steget til andre 100,000 Rigsdaler

da de, som have indskudt Penge, igien nyde 1 pr. Cento meere, og altsaa 6 pr. Cento af deres Capitaler. Saaledes fortares med at legge Overskuddet til Handelens Fond: Men om og hvorvidt Interesserne af de indsatte Capitaler, ved hver 100,000 Rigsdaler, som saaledes vindes, skulle end videre forhøyes, naar de eengang ere stegne til 6 pr. Cento, ville Vi allernaadigst have overladt Directionen at bestemme, efter de da for Haanden værende Omstændigheder. Skulde derimod noget Aar indtreffe, at der ikke blev vundet saa meget, at 4 pr. Cento af de indskudte Capitaler kunne deraf udredes, tages det Manglende af Handelens oplagte Overskud, hvorefter da de af dette sidste svarende Interesser maae rette sig; Dog at de, som have indsat Penge i Handelen, altid nyde, i Følge Vores forbemeldte allernaadigste Garantie, 4 pr. Cento af deres Indskudde.

33.

Mod Enden af de for denne Handels Vedvarende fastsatte 30 Aar, skal Directionen og Administrationen i denne Henseende sammenkalde samtlige Interessenter, at de kan tage i Overveiende og fatte en Beslutning, om de da maatte ville fratræde Handelen, eller gjøre allerunderdanigst Ansøgning om fremdeles at vedblive samme, hvilket sidste da vil ankomme paa, hvad der allernaadigst maatte findes gavnligst i alle Henseender; Ved denne Leilighed giver ellers hver Actie en gyldig Stemme, og skulde Udfaldet ved de fleeste Stemmer blive for at fratræde Handelen, da ville Vi i saa Fald lade antage alle Handelen da tilhørende urørlige Eiendomme, med dertil hørende Inventarier, for den samme Værd, som de nu til Handelen overlades, naar de efter det foregaaende findes at være holdte i forsvarlig Stand, samt efter lovlig Taxation lade udbetale hvad nye Anlæg af dette Slags imidlertid maatte være giorte: Ligesom det skal staae Directionen frit for at reparere og deele mellem Actie-Eierne det, som efter nestforegaaende Arts. Indhold er vundet i de fremfarne 30 Aar, og som en Reservefond er indebeholden.

34.

Saaledes som foranført, skal det ubrødelig forholdes i de 30 Aar, som ere bestemte for denne forenede Handel; og derudi maa ikke gøres nogen Forandring uden Vores efter allerunderdanigst Forestilling nærmere paafulgte Bevilling og Tilladelse, hvilken at udvirke dog skal være forbeholden Directionen, som det paaligger at besørge alt hvad Handelens sande Bedste udfordrer. Forbydendes alle og enhver derimod at handle eller derudi Hinder og Forfang at gjøre. Givet paa Vort Slot Fredensborg, den 2 Julii 1781.

291.

1782, 19. April. Handelsdirektionen udsteder Instrux, hvorefter Kiøbmændene eller de som enten bestyre Handelen eller forestaae Hvalfanger-Anlæggene i Grønland, i Særdeleshed, saavel som og alle de der staaer i Handelens Tjeneste i Almindelighed, sig for Fremtiden haver at rette og forholde.

Kiøbmanden, eller den, som forestaaer Handelens Bestyrelse ved en eller anden Kolonie i Grønland, har at opføre sig som det en duelig, troe, ærekier og virksom Handels-Betient egner og anstaaer: Med Flid og Iver bør han alle Tider og i alle Tilfælde søge den Kongelige Handels og Fiskefangstes Bedste og Fordeel, og see sammes Rettigheder i alle Dele uforkrænket conserverede. Sælhund, Hvidfiske, Hval- og andre nyttige Søedyrs Fangst, samt alt Slags Fiskerie, hvortil i Landet gives Leilighed, saavel som Rævefangst, Biørneskytteri og Ederduns Indsamling, bør han paa alle mulige Maader opmuntre og understøtte.

Paa en fornuftig og forsigtig Maade bør han omgaaes Grønlønderne, fordele dem til de beste Fangsteder, opmuntre dem til Flid, god Huusholdning og den efter Aarets Tider fordeelagtigste Fangstes Drift; undervise dem i Fiskerie og den rette Omgangsmaade; overtale dem til Fælledskab, eller billig Accord, med Danske Hvalfangere, naar og hvor Omstændighederne fordre det, samt i alle Dele paasee deres Tarv. Med utrættelig Flid og Nidkierhed, og uden at fornærme Indbyggerne eller blotte dem for Nødvendigheder, bør han betimelig indhandle, og derefter med første Skib hiemsende, alle i hans District forefaldende grønlandske Handels-Produkter.

Snighandel bør han af alle Kræfter og Formue stræbe at forebygge. Han maa derfor ei allene selv afholde sig fra al Slags Egenhandel, det være sig med Europæer eller Grønløndere, egne eller Fremmede; men han bør og (uden i saa Fald at see igiennem Fingre med nogen, i hvem det og er) med største Troskab og Aarvaagenhed paasee, at hverken Landets Europæer, eller Fremmede, eller egne Skibe afkiøbe Indbyggerne noget af de til Handel henhørende grønlandske Producter eller indbyrdes snighandle. Hans underhavende Mandskab maae han holde til flittigt Arbeide og i tilbørlig Ave. De Handelsvare, Material-Proviant-Flet- og Inventarii-Sorter, som allerede maatte findes ved, eller herefter blive sendte til den af ham modtagne Kolonie, haver han saaledes at forvalte og behandle, som efterstaaende Instrux byder, og han i sin Tid, eller naar paaæskes, trøster sig til at ansvare; Ligesom han og holder rigtig Regnskabs-Bog og daglig Journal.

Handelens Assistent gaaer ham udi hans Forretninger tilhaande, forretter de Reiser og Handels-Togter, han ei selv finder Leilighed til; har Opsigt med Mandskabet; udveier Proviant, og assisterer med Skrivning eller hvad andet, hans Hielp kan være fornøden i.

Udi alle Henseender, og særdeles hvor hastig Resolution udfordres, haver han at henvende sig til den over Handel og Hvalfangst beskikkede Kongelige Inspecteur, hvis Foranstaltninger og Befalinger han (tilligemed de øvrige Handelens Betiente og Folk) har at rette sig efter med samme Lydighed, som om de fra den Kongelige Direction her vare udstædede.

Især haver han nøie at iagttage og efterleve følgende Poster.

Første Post.

Om Gudfrygtigheds Øvelse og et christeligt Levnet.

§. 1.

Da ingen Ting nøiere bør at iagttages end en sand og reen Gudsdyrkelse, saasom ingen Velsignelse fra den Allerhøieste kan være at vente, hvor ingen alvorlig Bøn og Paakaldelse skeer, saa haver han ikke allene selv at opføre sig saaledes, at hans Underhavende og alle andre, kunne udi hans Person og Forhold have et got Exempel at efterfølge; men han bør og med Iver og Alvorlighed paasee, at Stedets samtlige Mandskab fører et ordentlig og anstændigt Levnet, og at de med største Ærbødighed bivaane saavel den sædvanlige Gudstieneste eller Bøn paa Søn- og Helligdagene, som de daglige Morgen- og Aften-Andagter, samt at der overhovedet intet begaaes, som kan foraarsage Gudsfortørnelse, eller være Grønlønderne til Anstød og Forargelse.

§. 2.

Hvo som uden bevislig Sygdom eller lovlig Forfald forsømmer Morgen- og Aften-Bøn, eller Gudstienesten om Søn- og Helligedage, bøder til de Fattige, første Gang 8 Sk., anden Gang dobbelt, og saa fremdeles. Befindes det, at han

imidlertid har drukket sig drukken; eller begaaet noget uanstændigt; eller han under Bønnen forstyrrer nogen i sin Andagt ved Støi, Latter, Banden, eller forargelige Geberder o. s. v., da straffes han paa Pungen eller Kroppen, efter Omstændighederne og Forbrydelsens Beskaffenhed.

§. 3.

Da Grønlændernes og Grønlænderindernes alt for store og frie Omgang med overvintrende Søefolk, Kolonister og andre Europæer i Landet (saavel som og, ved nogle Steder, deres Omsværmen og Besøg paa egne og fremmede Skibe) har givet Anledning til Dovenskab, Fangstens Forsømmelse, Yppighed, Udsvævelser og megen Uorden; saa bliver saadan deres frie Adgang og Tilhold hos Europæerne ei allene paa det alvorligste forbuden; men han haver og ved de kraftigste Midler at forebygge samme, og især al mistænkelig Omgang med Qvindekønnet.

Til den Ende bliver følgende at iagttage:

- a) Europæerne maae ikke have frie Tilladelse, at udsøge sig hvilken Grønlænderinde de finde for got, til Oppasning, Klæders Syning, Tørring og Reenholdelse; men aldrende Fruentimmer, gamle trængende Enker og slette Forhververes Hustruer, naar de sidde med Familie og ikke ere for unge (eller i sidste Fald have en anden at sende i sit Sted, til at hente og bringe det Udfordrende) bør dertil af Kiøbmanden, eller, i hans Fraværelse af Assistenten, efter Overlæg med Missionairen, antages.
- b) Grønlænderinder, men fornemmelig unge, og de som gaae til Underviisning, bør, naar det er mueligt, ganske forskaanes for at gaae paa Togter og lange Reiser med Europæere, især med vankundige Arbeids-Folk, for ikke at udsættes for Fristelser.
- c) Indbyggerne maae under høieste Straf ikke gives fulde med Øl og stærk Drik. De maae heller ikke forvænnens ved Kaffe, Thee og andre Europæiske Sager, da saadant allene skader Sundheden, fordervder deres Levemaade og giver dem Lyst til at hænge i Europæernes Huse.
Brændeviin især maae ikke gives Grønlændere, og under 10 Rdlrs. Mulct, eller tilstrækkelig Straf paa Ryggen, med meere, aldrig udskienkes til Fruentimmer.
- d) Mandskabet maae ikke drive Tiden hen i Grønlændernes Huse, og allermindst lade sig der finde paa mistænkelige Tider, som silde ud paa Aftenen, tilig om Morgenen, eller naar Mandkønnet er ude paa Fangst; Men naar de i lovligt Ærende, og tillige med Kiøbmandens eller Assistentens Tilladelse ere der, bør de opføre sig sømmelig og anstændig, uden at give mindste Anledning til Forargelse.

Forsee de sig herimod, straffes de efter Fortieneste, paa Pungen eller Kroppen, eller paa begge tillige, ligesom Forbrydelsen er til.

- e) Skulle nogen befindes at føre et mistænkeligt eller uanstændigt Levnet, og ikke efter Advarsel ganske afholder sig derfra, bør han med første Skib hiemsendes, enten hans paatagte Aar ere udtiente eller ikke.

§. 4.

Fædrene til uægte Børn have aarlig at betale 6 Rdlr. til Barnets Underholdning, indtil det har opnaaet sit 12te Aar.

Er Faderen i Handelens Tieneste, maae han ikke deraf udkomme, forinden den hele Sum er betalt; Men skulle han allerede være ude af Tienesten, naar Leiermaalet opdages, og ikke, saasnart han antræffes, godvillig vil rette for sig, ved enten at deponere den heele Sum, eller derfor stille antagelig Caution, da vil

man ved lovlig Sogsmaal see ham tvungen, enten at erlægge Summen, eller paa anden Maade at optiene den. Døer Barnet, inden de bestemte 12 Aar ere ude, nyder Faderen det for meget betalte tilbage, ifald han inden 2 Aar efter Barnets Død fordrer det ved Handelen. I andet Fald gaar det til Missions-Kassen, til Hielp for trængende og faderløse Børn.

Missionairen antager sig, og til skikkelige Grønlændere bortsætter, Børnene, hvilke, endog fødte af en hedensk Moder, altid bør døbes.

Drengbørnene især maae med megen Omhyggelighed udsættes til gode Forhververe, helst ude fra Kolonien, hvor de betids kunne anføres til Fangst og hvad en duelig Grønlænder bør være kyndig i. Man maae og have Øie med Moderen, og stræbe at forekomme al videre Forargelse.

Hvad man, ved god Huusholdning, kan faae sparet af de Penge, Faderen erlægger til Barnets Underholdning og Opdragelse (som i Almindelighed paa den sparsomste Maade bør besørages, og som desuden for et Drengbarn, efter Landets Vedtægt, ofte kan have gratis) maae, saavidt det kan tilstrække, anvendes til at købe Kajak, Rifle, Telt og Konebaad for til den unge Grønlænder, eller Konebaad og Telt, som Medgift for Pigen.

Efter hvad vi have afhandlet med Missions-Collegio, tvivle vi ikke om, at Missionairen jo besørger Forestaaende og derover holder Regning; Men naar ingen Præst er, eller han boer alt for langt borte fra Stedet, saa han deri ikke skulle kunne opfylde sin Pligt, da haver Kiøbmanden nøie at iagttage det Paa-budne; Ligesom han og altid bør anmelde Leiermaalet for nærmeste Præst, naar denne ikke selv boer ved Stedet.

§. 5.

Da Strid og Uenighed omstøder de beste Foranstaltninger og virker de skadeligste Følger, saa maae han med megen Omhyggelighed see derhen, at Misforstaaelse, Had og Avind ikke faaer Indpas, enten imellem ham og de øvrige Officerer selv, eller imellem Kolonisterne indbyrdes; Ligesom han og bør bestræbe sig for, at leve i Samdrægtighed og god Forstaaelse med Præsten og de øvrige Missions-Betientere.

Opkommer der dette uagtet Tvist eller Uenighed enten imellem ham og Missionairen, eller nogen af de øvrige, bør han see at faae den ved Mægling, paa beste Maade bilagt, eller derom henvende sig til Inspecteuren.

Anden Post.

Om Giftermaal.

§. 1.

Naar Handelens Betiente, efter indgiven Ansøgning, skulle blive tilladt at indtræde i Egteskab med Europæiske Fruentimmer, have de forud at indsætte saa meget i Enke-Kassen, at Enken efter Mandens Død aarlig kan nyde 60 Rdlr. Pension; Dog vil man isaa Fald see Indskudet paa sædvanlig Maade lettet.

§. 2.

Egteskab med virkelige Grønlænderinder tillades ikke; men naar Giftermaal med Fruentimmer af blandet Egteskab, efter derom given Ansøgning til Inspecteuren, indvilges, haver Betienten inden Brylluppet, at indskyde saadan Sum i Enke-Kassen for sin Kiereste, at hun efter hans Død, i det mindste kan nyde 40 Rdlr. aarlig Pension. Og binder dette Giftermaal ham ikke til Landet.

§. 3.

Betientere, gifte eller ugifte, som udsættes af Handelens Tieneste, tilstædes ikke derefter at boe i Landet; men gaae hiem med første Skib.

§. 4.

Hvad Bødker, Tømmermand og andre Kolonister angaaer, da tillades dem ikke at indtræde i Egteskab med Europæiske Fruentimmer eller virkelige Grønlænderinder; men naar Inspecteuren, efter indgiven Ansøgning om Giftermaal med Fruentimmer af blandet Egteskab, finder at Supplicanten besidder de udfordrende gode Egenskaber, samt Evne til at underholde en Familie, kan Egteskabet vel bevilges, dog paa Vilkaar, at der indsættes i Enke-Kassen saadan Sum, at Bødkerens eller Tømmermandens Enke kan efter Mandens Død nyde 25 Rdlr. Pension, og Arbeidskarlens 20 Rdlr. Skulle de ikke strax kunne udbetale den fulde Sum med Recognition, da maae de vel for det resterende efter Fundatzens Forskrift give Obligation til Enke-Kassen; men derhos for Kapital og Renter stille saa antagelig Caution, at Directionen kan paategne deres Obligation til Udbetaling efter en bestemt Tid.

Til hvilken Ende en Fierde Deel af deres Gage, eller mere, ligesom det udfordres, aarlig bliver tilbageholdt indtil Obligationen ganske er udbetalt. Hvilken fulde Betaling maae være erlagt inden fire Aar fra den Tid af, da Obligationen blev udstædt. Hvad de behøvende Frieheds Passer og Forlovere angaaer, da maae de selv sørge for at forskaffe sig samme.

§. 5.

Mandspersoner af blandet Egteskab maae gifte sig saavel med virkelige Grønlænderinder, som med Blandinger, og forblive i det første Tilfælde bestandig i Landet. Men staae de i Handelens Tieneste, som Kiøbmænd, Assistentere, eller anden Qvalite, hvor de nyde 50 Rdlr. fast Gage, bør de først melde det intenderende Giftermaal for Inspecteuren, og gjøre saadant Indskud i Enke-Kassen, som i forestaaende Paragraf for Bødker og Tømmermand er fastsat.

§. 6.

Alle som staae i Handelens Tieneste og allerede ere gifte, men endnu ikke have indsat, eller strax ville indsette en billig, og efter Inspecteurens Skiønsomhed passelig Sum i Enke-Kassen for deres Hustruer, bør aarlig beholde noget tilgode af deres nydende Gage, paa det, naar de ved Døden afgaae, deres efterladte Enke og Børn da ei af Mangel paa nødtørfdig Underholdning skulle blive Handelen til Byrde.

Og at man nu heri kan have en Regel at gaae efter, bør der for saadan Kiøbmand aarlig tilbageholdes 14 Rdlr., for en Assistent 10 Rdlr., for en Tømmermand eller Bødker 8 Rdlr., og for en Kok, Baadsmand, eller simpel Kolonist 6 Rigsdaler.

Af den Sum, som det saaledes tilbageholdte er opløben til inden Mandens Død, betales Renterne til den efterladte Enkes og Børns Underholdning; men Kapitalen falder efter hendes Død til Deling imellem deres Børn eller om ingen er, og der ikke heller i levende Live paa lovlige Maade er disponeret derover, da imellem deres andre Arvinger.

Skulle ellers bemeldte tilbageholdte Kapital være saa liden, at Renterne, i ovenmeldte Hensigt, ikke vare nogenledes tilstrækkelige, maae der tages af selve Kapitalen, saalænge den kan rekke.

§. 7.

Paa det Børn af blandet Egteskab ikke skal blive sig selv og Landet til Byrde, bør de i Almindelighed til Grønlandsk Handtering oplæres og med National-Proviant underholdes.

Hvad ellers Drengbørnene i Særdeleshed angaaer, da maae de enten anføres til at blive gode Grønlandere og derfor betimelig vænnes til Kajakken; eller oplæres i Landet til Bødker og Tømmermands Professioner, eller tages til Arbeide ved Handelen, eller anføres til Hval- og anden Fiskefangst. Men for alting maae man see derhen, at de ikke unyttig drive Tiden bort, eller forvænnes i Europæernes Kiøkkener og private Tieneste, da saadant allene føder Dovenskab, og gjør dem uskikkede til, siden at erhverve sit Brød, enten paa europæisk eller grønlandsk Maade.

Naar Fædrene saaledes tilbørlig anføre og opdrage deres Børn, vil Handelen understøtte deres Bestræbelser, og paa beste Maade forhielpe Børnene.

Tredie Post.

Om Kolonisters Pligter og Forhold, samt hvad der, i adskillige Tilfælde, for alle Europæere er at iagttage.

§. 1.

Saa vel Tømmermand og Bødker, som det øvrige Mandskab, ere forbundne til at efterkomme hvad Kiøbmand og Assistent befaler dem til Handelens, Hval- og Fiskefangstens Beste, enten det udfordres ved Dag eller Nat; og maae ikke vægre noget af det derhen hørende, eller ved en Kolonie forefaldende Arbeider, det være sig Huses Bygning eller Reparation, Materialiers, Fartøiers og Foustagers Istandsettelse og Bevaring i Huus, Lyngruskning, Tørve-Graving, Driv-Træes Indsamling, Steenkuls Brækning og Transport, Fiskerie, Hvalfangst, nødvendige Reiser og Handelstogter, eller hvad andet, der maatte findes fornødent.

§. 2.

Naar Koloniens Mandskab er hjemme om Vinteren, og haver intet at bestille uden brygge, bage, hente Vand, eller for Handelens Regning binde Fiske og Sælhundegarn med andet smaat Huusarbeide, maae Kiøbmanden, for at conservere deres Sundhed og forekomme Skiørbug, beskieftige dem med saadanne Forretninger, der, foruden at være nyttige, tillige kan skaffe dem Bevægelse. Savner Kolonien Brændsel, og der paa den Tid gives Adgang til Lyng, haver hver Mand daglig at anskaffe 2 à 3 Byrder, ligesom Dagens og Veiens Længde er til. Giver Stedet Leilighed til Hvalfangst, maae denne, med de derfor udsatte Premier, med Flid iagttages, o. s. f.

Mandskabet maae og iblant skiftes til at gaae ud paa Skytterie, og leveres dem da det hertil fornødne Krud og Blye (som gøres Regnskab for) paa Vilkaar, at hvad de erhverve, kommer samtlige Kolonister tilgode til Forfriskning, og at anden Proviant derved spares, hvilket i Regnskabet, til Directionens Efterretning bliver at anføre.

§. 3.

Kolonisterne bør tilholdes at fange Ræve paa grønlandsk Maade i Steen- eller Isfælder, og levere Skindene, vel udspilede, til Handelen, imod, at der for hvert Stykke af de beste blaae, som fanges fra Mortens Dag til midt i Januarii, betaales til Opmuntring 2 Mk. 8 Sk., og for de beste hvide 1 Mk. 8 Sk. (da alle maae være fuldvoxne, tidige og ubeskadigede) men for de mindre, eller ei fuldt saa gode, noget mindre, i Forhold til Værdien. Herhos er at iagttage, at Europæerne selv bør passe sine Fælder, og ikke dertil betiene sig af Grønlandere.

Paa de Steder, hvor Isen om Vinteren tillukker Havet, bør Mandskabet forsøge Sælhunde-Fangsten med Garn under Isen, og paa det de dertil desmere kan opmuntres, gives dem for hver Sælhund, som de bevislig selv, i egne Garn,

fange og til Handelen levere, 6 Sk. Premie, foruden Skindets og Spekkets Verdie efter grønlandsk Priis. Derimod maae de ikke udlaane Garn til Grønlænderne og selv deraf tage Fordelen, ei heller hindre dem fra egen Fangst, ved at passe paa Europæernes.

Hverken Handelens Betiente, eller Folk, maae af deres egen Fangst selv hiemsende enten Spæk, eller andre Vare, men de have om Premien og Betalingen for saadan Fangst, at henvende sig til Koloniens Kiøbmand, til hvilken Varene skal leveres, og fra ham hiemsendes.

Skulle ellers nogen især, paa forbemeldte Fangster udmerke sig ved Flid og Vindskibeligbed, skal saadant desuden blive taget i Betragtning, til Forfremmelse i Handelens Tieneste.

§. 4.

Ingen, i hvem det end er, enten han staaer i Handelens eller Missionens Tieneste, og enten han er gift eller ugift, maae afkiøbe Grønlænderne, eller ved Snighandel med andre forskaffe sig (langt mindre hiemsende, eller til egne og fremmede Skibe, under noget Slags Paaskud afsette) Spæk, Tran, Barder, Bjørne-, Reendyr-, Sælhund- eller Ræve-Skind, Enhjørnings-Horn, Hvalros-Tænder, Ederdun, eller noget andet Slags Vare, som hører til Handelen. Men skulle noget deraf til egen nødvendig Brug og nødtørfdig Huusholdning behøves, maae samme tages hos Kiøbmanden, som det for billig Pri's skal overlade.

Hvad Spekket især angaaer, da maae vedkommende derom betimelig melde sig hos Kiøbmanden, paa det han i rette Tid kan anskaffe det Behøvede; ligesom han derhos nøie maae paasee, at ikke mere leveres, end til egen Huusholdning (naar denne føres paa en ordentlig og sparsommelig Maade) høistnødvendig udfordres.

Handler nogen herimod, bliver efterstaaende 8 Postes 2 §. til Følge: ligesom og Forbrydelsen, snarest mulig, indberettes Inspecteuren.

§. 5.

Hvad Spæk og Sælskind, som saaledes til egen nødvendig Brug forlanges, saavel af Missionen, som Handelens Betiente, og Stedets Mandskab, skal dem udleveres til følgende for hele Landet lige bestemte Priser.

1 Fad Spæk	2 Rdlr.
1 sortsidet eller spraglet Sælskind	— 12 Sk.
1 ordinair Sælskind	— 6 -

Sorte Vandskind og grønlandsk Solle-Læder betales saameget høiere, som Tilberedningen koster.

Skulle en eller anden af disse Sorter savnes ved Handelen, men findes i en Grønlænders Værge, som ikke selv behøvede den, og en af Mandskabet virkelig trængte dertil, da maatte det vel af Grønlænderen henbringes til Kiøbmanden, og der, for Requirementens Regning, betales med tilladte Handelsvare, men derhos maatte nøie paasee, at intet Undersleb derved blev begaaet, og at Prisen ikke var saa høi, at Indbyggerne derover kunne forvænes.

Ellers bør Kiøbmanden stræbe at mage det saa, at det fornødne altid kan have ved Handelen.

§. 6.

I Henseende til Skytterie bliver for alle og enhver at iagttage, at der ikke til Grønlænderne enten ved eller uden for Handelens Etablissementer, maae udleveres Geværer, Krud eller Blye, for dermed at skyde Ræve eller andet, paa saa-

dan Maade, som forhen skal have gaaet i Svang, at de som have giort Udlaanet til Grønlænderne, tage Fordelen deraf.

Forseer nogen sig herimod, bødes 2 til 10 Rdlr. eller mere, efter Omstændighederne. Dog er herved ei at forstaae, om Kiøbmanden, eller en anden Betient, ville til de ved Kolonien boende Grønlændere, helst udelige Forhververe, udlaane Gevær eller Krud, for dermed at lade skyde Harer, Rypper eller anden Forfriskning, paa en Tid, naar intet derudover ved Fangsten kan blive forsømt; men Udlaanet maae ei strække sig videre, eller til længere Tid, end 1 à 2 Dage hver gang.

§. 7.

Naar nogen, hvis Tid er udløben, forlanger at gaae hjem, og ikke vil lade sig overtale til længere at tiene, maae Kiøbmanden (ifald Personen findes duelig og hans Tieneste fornøden) see at formaae ham dertil, ved at tilstaae sædvanlig Forbedring i den aarlige Løn, dog at den, for 2 til 3 Aar, ikke overstiger 4 til 5 Rdlr. for hver Gang, han saaledes paatager ny Tieneste, og at derhos iagttages, at den hele aarlige Løn, denne Forbedring iberegnet, aldrig maae overstige 60 Rdlr. for en Bødker og Tømmermand, 40 Rdlr. for Kok og Baadsmand, og 38 Rdlr. for gemene Matroser og Arbeidskarle. Herfra undtages dog de gamle i Tienesten, som allerede maatte være tilstaaet mere.

Bemeldte Tillæg, saavelsom den Persons Navn, samme er lovet, maae aarlig til Directionen indberettes, og udi Mandtals-Roullen anføres, med Forklaring fra hvad Tid Tillægget angaaer; ligesom bemeldte Roulle, der aarlig med Skibene skal hidsendes, ogsaa maae indeholde, hvorlænge enhver har tient og fremdeles skal tiene, samt hvad Løn han nyder.

§. 8.

Hiemgaaende Kolonister skal medbringe Skudsmaal om deres Forhold i Landet fra Missionair og Kiøbmand; ligesom Handels-Betienterne, i saa Fald, tillige have at forsyne sig med Attest fra den Kongelige Inspecteur.

Fierde Post.

Om Grønlænderne.

§. 1.

Handelens Betiente, Mandskabet, og overhovedet alle Europæere i Landet, bør med Kierlighed og Sagtmodighed omgaaes Indbyggerne, være dem til Hielp i hvad man kan, foregaae dem med gode Exempler, samt nøie tilsee, at dem ingen Uret eller Overlast i nogen Maade vederfares.

Skulle noget usømmeligt af Grønlændere begaaes, som enten Tyverie eller andre grove Laster, da maae Kiøbmanden med al Lemfældighed formane dem til at afstaae derfra. Frugter dette ikke, eller Forseelsen er særdeles grov, straffes de derfor efter Omstændighederne og Forbrydelsens Beskaffenhed.

§. 2.

Kiøbmanden bør drive en ikke mindre forsigtig end redelig Handel med Grønlænderne, og derhos anvende al muelig Klogskab og Iver for at sætte dem i tilbørlig Virksomhed, oplive deres Flid, og befordre deres Opkomst.

§. 3.

Dersom Grønlænderne Foraar og Sommer, indtil de flytte i deres Vinter-Huse, anvendte Tiden paa den vigtige Lodde- og Sælhundefangst, saavelsom

og nyttigt Fiskerie, i Stedet for at gaae paa Reenjagt, sværme om paa Øerne efter Æg, eller ligge ved Lax-Øred-Elvene for at fortære strax paa Stedet hvad de fange: Dersom de omhyggelig samlede Forraad af tørret Kiød og Fisk til den forestaaende lange Vinter, og da, uden at ødsle, sparede det samlede til knappe Tider. Dersom de om Vinteren drev Fangsten tilbørlig og paa den fordeelagtigste Maade samt betiente sig af Sælhunde-Garn, ved de Steder, de kan bruges, og hvor de undertiden fange got, naar andet mislinger: Dersom de tillagde sig det Nødvendige til Fangstens Drift og Oekonomiens Vedligeholdelse, inden de tilbyttede sig mindre fornødne, eller overflødige Ting, o. s. v., da skulle deres Nød aldrig stige til saadan Høide, som den mange Vintre gjør.

Han bør derfor af alle muelige Kræfter stræbe at raade Bod herpaa, opmuntre Indbyggerne til den, efter Aarets Tider fordeelagtigste Fangstes Drift og en vindskibelig Huusholdning, lære dem Omgangen med Sælhundegarn, og under vise dem i Torske- Helleflynder- og andet nyttigt Fiskerie, samt Fiskens Behandling og Tørring til Vinter-Provision.

Men saalænge Sælhunde og Hvidfiske ere at bekomme bør denne vigtige Fangst først og fremst drives.

Hvalfangsten bør (hvor dertil gives Leilighed) opmuntres og understøttes. Tillade Omstændighederne ikke, at Indbyggerne kan drive den paa Europæisk Maade med Sluppe og Liner, maae de, saa got som muelig, fortsætte den paa Grønlandsk. Og haver han da ei allene at gjøre dem al den Bistand han kan, men han bør især paadrive, at hver Konebaad, fornemmelig naar den gaaer eene ud paa Fangst, forsyner sig med 2 Harpuner og Blærer, og at Grønlænderne ikke begynde at lendse Fisken, inden 2den Harpun er isat.

Ogsaa Rævefangsten, i den Tid Skindene ere tidige, haver han paa det kraftigste at opmuntre, og derhos tilholde Grønlænderne, at de tilbørlig spile Skindene, hvori han maae undervise dem, og at de ikke rykke Stierten eller Rumpen af, da Skindet derved taber meget i sin Anseelse og Værd. Ved denne Fangst kan han endog sætte Børn og uduelige Forhververe i Virksomhed.

§. 4.

Hvor Grønlænderne maatte befindes at boe for meget sammenhobede, haver han at fordele dem til de af Erfarenhed bekjendte beste og nærsomste Fangsteder. Og da man har havt alt for mange Exempler paa, at de, som længe opholde sig, men især opdrages, ved Kolonierne og Logerne, i Almindelighed pleie at blive de udueligste blant den hele Nation, siden onde Exempler, farlige Tillokkelser, stærk Drik, Misbrug af Øl og Dansk Proviant, der, paa et Sted mere end paa et andet, forlede til Dovenskab, Yppighed og et ryggesløst Levnet; saa haver han ikke allene at paasee, at Indbyggerne ikke formeget sammenklynge sig ved Etablissementerne, og at deres alt for store og frie Omgang med Europæerne i Landet og Søfarende, ved de kraftigste Midler hemmes (vid. 1. Post, §. 3.); men han bør og lade det være sig høistmagtpaaliggende, og vaage over, at Landets Børn (uden at forvænes i Ungdommen ved Europæisk Kost, fremmed Drik og alt for varme Klæder) opfødes som Grønlændere, paa det Indbyggernes gamle Haardførhed og ukunstlede Levemaade ikke efterhaanden skal udarte til Kielenskab, og Følgerne deraf blive Landets og Handelens Ruin.

Drengbørnene bør betimelig anføres til at blive gode Forhververe, og derfor tilig vænnes til Kajakken og Landets Fangst. Han maae og med Iver paasee, at de ikke forvænes i Europæernes Kiøkener og Tieneste, hvorved de allene tilig faae Smag paa Ørkesløshed, da det falder dem mageligere at fange Ulker eller skyde Rypper for Europæerne, end at udstaae de Besværligheder, som den rette Grønlandske Fangst fører med sig.

§. 5.

Dansk Proviant bør ikke gives Grønlændere uden i Hungers og Sygdoms Tid, eller naar de staae i fast Tieneste ved Handelen, eller de d.ive Hvalfangst i Selskab med Europæerne, paa en Tid, da de selv lide Mangel; thi, foruden andre ødelæggende Følger, skulle Grønlænderen, naar han vidste at faae Europæisk Kost, saasomt han havde nogen Trang, lægge sig paa den dovne Side, drive Fangsten lunken (om ikke ganske tilsidesætte den) og alt for meget see paa Veiriget. Men naar Indbyggernes Nød virkelig fordrer Understøtning, maae tilladte Europæiske Proviant-Sorter, Tørfisk, grovt Skibsbrød og graae Erter, paa en fornuftig og sparsom Maade, uddeles til de Nødlidende, i Forhold til den Trang, som mere kan herske i et Huus, end i et andet.

Skulle almindelig Misfangst og langvarig Hunger (som Gud forbyde) indfalde, saa at en betydelig Forstrækning udfordredes, maae man og, saavidt mueligt, see at raade Bod paa Indbyggernes Nød med Dansk Proviant, som de fattigste nyde Gratis, men de øvrige betale med Grønlandske Produkter, naar Fangsten igien slaar ind.

§. 6.

Man maae stræbe at sette slette og uduelige Forhververe, som ellers leve deres Landsmænd til Byrde og Handelen til Tab, i Virksomhed, paa en Maade, hvorved de kan blive baade sig selv og Staten nyttige. Og da en til Kajak- eller anden grønlandsk Fangst uduelig Forhverver, gjerne kan blive en meget god Hvalfanger, Kolonist, Baadsmand, Fisker eller Veegsteenshugger, saa haver han for Inspecteuren at opgive og foreslaae saadanne til Landets almindelige Fangst uduelige Grønlændere, da de, efter forefindende Omstændigheder, af Inspecteuren antages og anvises Plads i Handelens Tieneste, hvor en Hvalfanger nyder 10 til 20 Rdlrs Løn og halv eller heel Mands Kost; men en Kolonist, Baadsmand eller Fisker 8 til 16 Rdlr., og halv eller heel Kost.

Herved er følgende Regler at iagttage:

- a) Ingen Grønlænder, som allerede er, eller kan haabes at blive nogenledes duelig Forhverver, bør antages i fast Tieneste ved Handelen.
- b) Dersom de i Tieneste staaende skulle have Drengbørn, som kunne dannes til gode Fangere, da bør de (og dette maae, ved Forældrenes Antagelse i Handelens Tieneste, forudsiges) dertil betimelig anføres, og derfor til duelige Forhververe udsettes, uden at gjøre sig Haab om, at kunne med Tiden ogsaa komme ind i Tienesten, hvortil allene danske Mænds Børn, og Grønlændere, som ikke ere, eller kan blive, duelige Fangere, bør vælges, paa det Landet ikke skal blottes for de til den grønlandske Fangstes Drift brugbare Indbyggere, og derved tabe sin Styrke.
- c) Til Hvalfangst bør ovenmeldte uduelige Forhververe først og fremst antages, siden denne ellers medtager svære Lønninger, og Grønlændere dertil i Almindelighed ere vel skikkede.

Femte Post.

Om Koloniens Oeconomie og Bestyrelse.

§. 1.

Naar Foraars-Togterne ere forbi, og Skibet expederet, ligesom ellers stedse, naar Tiden det tillader, maae alle Ting ved Kolonien settes i beste Skik og Orden, saavel i Henseende til Oeconomien, som hvad ellers enten med Huses Istandsettelse og Reparation, eller i andre Henseender kan findes fornødent.

Saa maae og omhyggelig indsamles saa meget Tørv eller andet Brændsel til

Vinteren, som skee kan og fornøden eragtes, og desuden, naar man kan finde Leilighed dertil, noget henlægges i Forraad til næste Aar, ifald et eller andet mødende Tilfælde da skulle gjøre det nødvendigt.

§. 2.

Naar da saadant, med hvad der ellers ansees nødvendigt, er skeet, foretages Handelstogterne strax, om Sælhundefangsten er begyndt, hvis ikke forsøges med Torske- og Helleflynderfangsten paa Grundene uden for Landet, saavel som i Fiordene. Og bør dette, samt alt andet nyttigt Fiskerie, med største Flid og Iver drives, hvor og naar Leilighed dertil gives, paa det samme (foruden anden vigtigere Fordeel) ogsaa kan indbringe noget til Hielp i Huusholdningen og Besparelse i den europæiske Proviant; men naar den rette og bekvemme Tid til Togterne kommer, maae disse, frem for alt andet, uden Forsømmelse eller Ophold med mueligste Flid fortsettes.

§. 3.

De Fartøier, som ikke bruges om Vinteren, besørger han paa Landet opsatte, fastsurrede og vel forstyttede, samt, paa beste Maade, med gamle Sælhundeller Telte-Skind forsynede, indtil Foraaret, da han, saa tilig, som muligt er, og Veirliget det tillader, igien begiver sig paa Fangst eller Handels-Reiser.

§. 4.

Mandskabet bør bestandig holdes i Virksomhed ved nyttige Forretninger (3. Post, §. 1, 2 og 3.), dog bliver den Forsigtighed overalt at iagttage, at det, som for Handelen findes fordeeltigst, og efter Aarets Tider vissest, først bliver foretaget. Og maae hverken Veiens Længde, eller Reiserens Besværlighed, eller en ubehagelig Tid paa Aaret, afskrække ham fra at fortsætte Handel og Fangst saalænge muligt, og noget er at bekomme, men han bør heri, som i alt andet, vise sig at være en troe, ærekier og virksom Betient, og selv foregaae sine Underhavende med opmuntrende Exempel.

§. 5.

Proviant udveies og udmaales til enhver efter den fastsatte Spise-Taxt, hvorefter Stedets Mandskab, saavel som Missions-Betienterne, skal forsynes rigtig og ordentlig. Og haver han altid nøie at iagttage, at den ankommende nye Proviant bliver henlagt i god Behold, indtil den i Forraad værende gamle først er forbrugt. Han bør ligeledes, som en god Huusholder, iblant andet have Indseende med den, der er sat til Kok, saavel som i Almindelighed med alle andre, at intet spildes, eller af Uagtsomhed forødes, samt at der for hele Mandskabet koges under et, da separate Madlavinger og Bordsetninger medtager alt for megen Brændsel og foraarsage Uorden.

§. 6.

Af Proviant maae intet til de Ugifte paa Regning udleveres (med mindre særdeles Omstændigheder skulle gjøre det fornødent), men de Gifte, som ingen Børn have, maae nyde $\frac{1}{2}$ Portion grov Kost efter Spise-Taxten. De der have Børn maae ei nægtes Proviant til fornøden Udkomme, dog saa, at de derover ikke komme i Giæld til Handelen,

§. 7.

Mandskabet maae ikke tildeles deres tilkommende Portion Brændevin Ankereller Potteviis, da saadant allene giver Anledning til Uorden og Misbrug, men de bør (saaledes som forhen paabuden, og Spise-Taxten tilholder) Glasvis nyde sin Ret, og de bør virkelig nyde den.

§. 8.

Den Proviand, som sendes Indbyggerne til Understøtning og Hielp i Hungers Nød, bør til dette Brug redelig anvendes, og derfor, naar det gjelder paa, fornuftig uddeles til nødlidende Grønlændere, ved Vegt og Maal, som i Regnskabet anføres med den Nøiagtighed, at han, naar det paafordres, kan beedige samme.

Af denne Proviand (som sparsom bør uddeles, og omhyggelig conserveres) maae alle Aar have i Forraad. Den gamle forbruges først; og hvad der skulle blive bedervet, ved for længe at henligge, anvendes ved Kolonien.

I øvrigt maae Grønlænderne paa ingen Maade ved europæisk Kost forvænses. (See mere 4 Post, §. 4 og 5.)

§. 9.

Til Fortæring imedens Skibet ligger paa Havnen, og Skipperen med Styrmanden spiser i Land, gotgiøres noget efter Billighed, saaledes som hidtil sædvanligt, da man ikke paatvivler, at han jo, som i alle andre, saa og i dette Tilfælde, viser al mulig Sparsommelighed, til Handelens Bedste.

§. 10.

For at conservere Mandskabet saa meget mulig for Sygdom, tillades ham at købe nogen fersk Mad til deres Forfriskning, dog maae samme ikke beløbe over 10 til 12 Rdls. Værdie i Kramvare aarlig, ligesom og derimod noget paa den daglig forordnede Kost maae spares, som da udi Proviand-Regnskabet anmerkes.

Deres tilkommende Portion Tør-Fisk maae og, naar det findes tienligt, bortbyttes mod fersk Mad, dog paa en ordentlig Maade, og til beste for hele Mandskabet.

§. 11.

Naar man, formedelst Udlevering i smaae Partier, ikke med den annammede Vegt skulle kunne udkomme, da tilstaaes paa 14 Lispund Flæsk, Kiød eller Smør, 6, 7 a 8 Pund; paa Brød eller Fisk 2, 3 a 4 Pro-Cento; og paa grøn Sæbe 10 Pro-Cento.

§. 12.

Ligesom han i Almindelighed med største Omhyggelighed bør paasee, at alle Kram- og Cargason-Vare, Materialier, Proviand- og Flet-Sorter, med mere, som ham er anbetroet, blive paa bequemme Steder henlagte, og mod Dryb, samt al anden Bedervelse, conserverede; saa haver han og især at bære Omsorg for Kruddet og Geværerne, samt til den Ende paa Loftet at indrette et lidet Kammer af ordinaire Bræder, hvilket forsynes med en Laas, hvortil han altid bør have Nøglen i sin eget Giemme, og hvor han selv bør være nærværende, naar der op- og tillukkes.

I dette Kammer hensettes Krud, Rifler, Flinter og andre Geværer, saaledes at de kunne være forvarede mod Fugtighed og Rust, ligesom Krud-Foustaaget desuden indvikles i et uldent Dække, for at forekomme Skade.

§. 13.

Kiøbmanden maae hverken til Missionens eller Handelens Betiente, eller til Stedets Mandskab, udlevere paa Regning mere Tobak, end han skønner de (efter enhvers Omstændigheder og Forfatning) paa lovlig Maade kan forbruge. Ikke heller maae Koloniens Folk overlades mere Krud og Blye, end dem af Kiøbmanden gives til Brug, naar de vovelviis gaae ud at skyde Forfriskning for Stedets samtlige Mandskab. (3. Post, §. 2.) Dog er herved ei at forstaae, om en eller anden

skikkelig Kolonist, for egen Person, forlanger en liden Portion deraf paa Regning, til at forbruge paa Jagt, naar Kiøbmanden ingen Mistanke har om utilladelig Anvendelse.

§. 14.

Ingen af Koloniens Folk maae udleveres saa meget paa Regning, at de derved geraade i Gield til Handelen, men heller altid beholde noget tilgode paa deres Løn, da Kiøbmanden ellers derfor maae staae til Ansvar.

Til den Ende haver han i sin holdende Gage-Bog tydelig at anføre, hvad enhver af Mandskabet enten her (hvorfra Kiøbmanden faaer den fornødne Underretning) eller i Landet, kan have oppebaaret paa Regning, som Forskud, eller efter Anvisning, paa det han deraf maae see, hvad enhver kan betroes.

§. 15.

Kiøbmanden bør holde og efter det dertil udsendte Schema nøiagtig indrette, samt aarlig hidsende Journal over hvad daglig passerer, hvorlænge hver Handels-Togt varer, hvormeget der paa hver saadan Reise, saavelsom og daglig hiemme ved Kolonien, indhandles, af hvad Beskaffenhed de saaledes indhandlede grønlandske Produkter ere, paa hvad Steder de slettere ere indkiøbte, og hvad der er Aarsag til deres befundne Forringelse, med mere som ovenmeldte Formular giver Anledning til og foreskriver.

§. 16.

Ogsaa Assistenten (som han paa beste Maade maae anføre og undervise) haver daglig at holde og aarlig at hiemsende Journal over hvad, saavel hiemme ved Kolonien, som paa hans Reiser forefalder, samt hvad der indhandles, med mere. Det er ham og, ligesom Kiøbmanden, tilladt, enten ved indstrøede Anmerkninger i Journalen, eller aparte, at give sine Tanker, om hvad han troer tienligt til Handelens, Fangstens og Landets Opkomst, paa det man deraf, saavelsom især af hans udviste Flid og Conduite, kan lære at kiende hans Duelighed.

§. 17.

End videre haver Kiøbmanden bestandig at holde tvende nummererede, giennemdragne og med Inspecteurs Segl og Autorisation forsynede Protocoller, nemlig:

- a) En Hoved-Handels og Regnskabs-Bog, som føres paa Dansk, i Form af en Journal, og indrettes efter vedfølgende Schema. I denne Bog haver han (saavel til Eftersyn for Inspecturen ved Regnskabernes Confrontation, og naar forlanges, som til stedsevarende Efterretning ved Stedet) daglig specificere at anføre alt hvad der ved Kolonien indkommer og udgaaer af grønlandske Produkter, Handels- og Cargason Vare, Materialier, Proviant- og Flet-Sorter, med mere en Kiøbmand er betroet til Bestyrelse og Forvaltning, med hoføiet omstændelig Forklaring ved enhver Sort især, saaledes at man i denne Protocol, for hver Dag, tydelig kan see, hvad grønlandske Producter der ere indkomne, hos hvem og hvor de ere indhandlede, af hvad Bonite, hvad derfor er betalt i Handelsvare, og naar det er betalt. Skulle Betalingen formedelst Eierens Fraværelse, eller anden Aarsag, som udtrykkelig maae nævnes, ikke under samme Dato, som de indhandlede Vare, i Regnskabs-Bogen kunne indføres, haver han i Side-Rubriqven, lige ud for det Sted, hvor bemeldte grønlandske Producter ere førte til Indtægt, at henvise til det Pagina og Datum i Protocollen, hvor Betalingen siden er skeet og specificere anført. Ligeledes hvad europæiske Handelsvare, Materialier, Proviant- og Flet-Sorter,

med mere, Kiøbmanden enten har modtaget til Indtægt, eller igien udleveret, enten som Betaling, eller paa Regning, eller til Forflegning, eller til Reparationer og Anvendelse ved Kolonien, eller til hvad Brug det være kan, som altid udtrykkelig og omstændelig maae anføres.

Ved hver Maanedes Slutning haver Assistenten (eller hvor ingen er, Tømmermanden og Bødkeren) udi Protocollen at attestere det af Kiøbmanden for samme Maaned anførtes Rigtighed, eller, ifald han treffer Mangler, da anføre samme i sin egen Journal, under den Dato, Forretningen skeer, og tillige indberette dem til Inspecteuren, paa det han kan føie de fornødne Anstalter.

- b) En Copie-Bog, hvorudi han ordlydende haver at indføre alle de Breve, Ordre og Resolutioner, som enten fra Directionen, eller Inspecteuren, maatte indløbe, og hans Embede vedkommer. Hvilke Documenter skal, under samme Nummer som de i Copie-Bogen indføres, henlægges i Pakker for hvert Aar, og det ene med det andet, til bestandig Regel og Rettesnoer, bevares ved Stedet.

Bemeldte tvende Protocoller maae hverken maculeres eller raderes, men hvad der feilskrives undertegnes med Prikker. Og paa det man betids kan have nye isteden, naar de gamle Protocoller ere fuldskrevne, haver Kiøbmanden halvandet Aar forud at giøre Erindring derom hos Inspecteuren, paa det han betimelig kan anskaffe dem fra Handelen, og derefter i lovlig Form sende dem til Kiøbmanden.

§. 18.

Da han som Kiøbmand har modtaget Kolonien, med alt derhen hørende af rørlige og urørlige Effecter, saa bør han og derfor at staae til Ansvar og aflegge rigtig Regnskab.

Til den Ende er det og Inspecteuren, ved Kongelig allernaadigst Befaling, paalagt, at eftersee aarlig de i hans Inspectorat beliggende Koloniers og Logers Beholdninger af Proviant, Kramvare, Materialier etc. etc., og samme med Kiøbmandenes Regnskaber at controlere.

Siette Post.

Om de grønlandske Produkters Indhandling m. m.

§. 1.

Med Grønlænderne bør drives en klog og forsigtig Handel, saaledes, at han, uden at blotte dem for de til deres Fangstes Drift og Husholdings Vedligeholdelse udfordrende sande Nødvendigheder, redelig tilbytter sig Overskudet fra deres egen Fornødenhed.

Jo større Mængde gode Grønlandske Produkter, han nu paa denne Maade kan faae indhandlet, jo mere har han opfyldt sine Pligter, som en retskaffen og duelig Handelsbetient.

De Europæiske Vare, som sendes til Handelen for at afsættes til Grønlænderne, ere alle af den Beskaffenhed, at de uden Skade kan overlades dem; men fornøftige Regler bør dog bestemme Tiden og Forholdet; thi Vare, som paa en vis Tid ere ganske uskyldige og nyttige, kan paa en anden være at ansee som overdaadige. Saaledes bør man ikke lettelig borge, eller, naar Fangsten er slæt, afsætte til Grønlænderne saadanne Vare, der mere tiene til Fornøielse, Magelighed og Prydelse, end til Nødvendighed, da slige Ting helst bør overlades i gode Tider, og naar Fangsten slaar got ind.

I de knappe derimod, bør man først og fremst afsætte, eller (naar Omstændighederne fordre det, og Kiøbmanden, for hvis Risico Forskudet gaar, kan see

Udvei at komme paa lovlig Maade igien til sit) borge Indbyggerne de til deres Fangst og Oeconomie henhørende uundværlige Fornødenheder, paa det de ikke, i Mangel af disse, skal blive uvirksomme og tillige med sine komme til at lide Nød.

Det er og got, at Grønlænderne faae, fra gode Tider, noget til bedste hos Handelen, til Hielp i de slette, naar de kuns ikke derved forurettes.

§. 2.

Ved Indhandlingen af de grønlandske Produkter haves nøie for Øine, at samme, og især Spækket og Skindvarene, ere af fuldkommen Godhed. Og naar det maatte hænde sig, at ringere Sorter af dette Slags, som udtæret eller forbrændt Spæk eller andet, der dog kunde anbringes til Nytte for Handelen, maatte anbydes, maae saadant ikkun betales efter sit befindende Værd, og separeres fra de bedre Sorter, samt i Regnskabet aparte anføres med Forklaring, hvad derfor er betalt.

§. 3.

Spæk i Besynderlighed, og alle grønlandske Produkter i Almindelighed, bør betimelig fra Grønlænderne, eller de Steder, disse have efterladt det, afhæntes, paa det Spækket ikke forinden skal hentæres til Finker, eller paa anden Maade tabs, og de øvrige Vare enten bedærves eller forqvakles, eller afsættes til Snighandlere. Han bør derfor som en retskaffen Mand og troe Betient, ivrig besørgte Togterne, begynde dem saa tilig muelig, eller Handelens Beste fordrer det, og fortsætte dem saa længe, saa silde ud paa Aaret, og til alle de Steder i Districtet, noget er at indhandle, dog derhos altid iagttage den Regel, at han ikke saaledes blotter Grønlænderne for Nødvendigheder, at de derover om Vinteren skulle komme til at lide Nød.

Fra de Steder, som ligge beleilig for Smughandel, maae de Grønlandske Produkter først og fremst afhæntes, paa det de kan være i Handelens Hænder, inden Snighandlere om Foraaret udlokke dem af Grønlændernes.

De Vare, som Indbyggerne helst giemme paa for at afsætte til Uberettigede, bør han giøre sig al muelig Umage for at faae opkøbte, inden de komme til sin Bestemmelse.

§. 4.

De grønlandske Produkter bør redelig indhandles, saa at Indbyggerne hverken ved Maal, Betaling, eller i andre Henseender forurettes, heller ikke ved indviklede vidtløftige Regninger forvildes.

Vi have derfor udsendt til Landet en nye Taxt, som bestemmer hvad for enhver Ting især skal betales, og hvori de Europæiske Handelsvare, som ere Grønlænderen nødvendige til hans Fangstes Drift, og Huusholdings Vedligeholdelse, ere nedsatte til saa ganske lav Pris, at vi deraf billig love os de beste Frugter, og at det nu vil falde Grønlænderen let at betale den liden Forhøielse, man derimod har fundet sig nødsaget at lægge paa blot nyttige, men fornemmelig paa overflødige Ting, da Indbyggerne kuns i gode Tider bør tilhandle sig disse.

Ligeledes have vi udsendt justerede Spækmaal eller Ballier, som kuns skal gælde for 1 Tønde, uagtet de, for Leccage og Indsvindings Skyld, indtage $1\frac{1}{3}$ Tønde. I Forhold til dette større Spækmaal, er indrettet mindre, eller Smaae-Ballier, som indeholde $\frac{1}{4}$ Tønde.

Tinet Spæk indmaales med strøgen Ballie, men steenfrossent med Topmaal.

Handler nogen herimod, eller indmaaler Spæk med Balle, som enten ikke er justeret, eller som Bunden er slaaet ud paa, da straffes han som en Falskner.

Naar de justerede Spækmaal ere forbrugte, eller Kiøbmanden for Beqvemligheds Skyld ønsker sig flere, da maae han vel af Bødkeren paa Stedet lade dem

accurat forfærdige efter de lovlige; men aldeles ikke benytte sig af dem, forinden de af Inspecteuren ere justerede: Til hvilken Ende Ballierne enten maae henbringes til Inspecteurens Boepæl, eller bies med, indtil han paa sine Reiser kan ved personlig Nærværelse paa Stedet lade det iværksætte.

§. 5.

Overhovedet bliver at iagttage, at for de udsælgende Handelsvare faaes vedbørlig Værdie udi Grønlandske, efter den satte Taxt, og at de blive saaledes forhandlede, at de ei komme til at staae høiere, end:

1 Fad Spæk, som regnes for 2 Ballier.....	2 Rdlr.	»Sk.
1 Fuldkomment stort Hvid-Bjørneskind.....	1	--- 32 -
De mindre betales i Proportion af denne Pris og deres Værd.		
De beste blaae Ræveskind.....	»	--- 32 -
De beste hvide dito.....	»	--- 16 -
De ringere, saavel hvide som blaae, betales efter deres Værd, i Proportion af den for de gode ovenanførte Pris.		
1 Sortsidet eller spraglet Sælskind.....	»	--- 12 -
1 ordinair dito.....	»	--- 6 -
1 Pd. Ederdun, efter dens Godhed.....	»	--- 16 à 20-
Hvalfiske Barder fra fulde 3 til 5 Fod Stykket.....	»	--- 16 -
--- fra 5 til 8 Fod.....	»	--- 24 -
--- fra 8 til 10 Fod.....	»	--- 48 -
--- fra 10 Fod og derover.....	»	--- 54 -
Beste Enhjørningshorn Stk.....	1	--- » -
Middelmaadig store og ubeskadigede.....	»	--- 64 -

Hvalros Tænder kan ingen Pris bestemmes paa, men de betales som sædvanlig.

§. 6.

De grønlandske Producter bør a) ei allene omhyggelig conserveres, efterat de allerede ere indhandlede og hiembragte til Kolonierne, men man bør ogsaa b) i Forvejen sørge for, at der kan blive noget at hiembringe.

Det bliver ham derfor til Regel:

- a) Alle indhandlede Vare bør bevares paa de beste og beqvemeste Steder, hvor ingen Fare er for, de kan bederves. Og hvad Spækket angaaer, da bør det, saasart mulig, klargjøres og kommes paa Fade, at det ikke, ogsaa efter Hiemkomsten skal bortsmelte ved at ligge løst henslengt i et Spækhuus, eller andet Sted, hvor den afrindende Tran ikke kan samles og komme til Nytte.

Spæk-Fade og Tønder bør ikke ligge om paa Klipperne, først udsatte for Vinterens strenge Kulde, og siden Sommerens Hede, samt Veirligets forskiellige Afvexlinger, hvorved de bederves, raadne og falde hen i Staver; men de bør omhyggelig tilsees og i Material-Huse bevares.

- b) Han bør ogsaa bære Omsorg for de grønlandske Produkters, men særdeles Spækkets Conservation, medens det endnu er i Grønlændernes Hænder, eller forinden man kan finde Leilighed til, at faae det afhæntet der, hvor disse have efterladt det. Til den Ende vil det være tienligt, at sterke Jernbaands-Tønder bortlaanes til skikkelige Grønlændere ved fraliggende Fangesteder; Ligesom man og kunde gjøre Forsøg paa, at hensætte dem, til Grønlændernes Tieneste om Sommeren, ved gode Fangepladse inde i Fiordene og paa langt

fraliggende Øer, hvor Spækket ofte ligger hen uden at komme til Handelen, eller hentæres til Finker, inden det bliver afhæntet. Tønderne burde ogsaa beskyrmes mod Solens Heede, Regn og Uveir, og dertil synes grønlandske Jordhuse mest beqvemme. Men dette alt hensættes til Inspecteursens beste Skjønsmhed og nærmere Foranstaltning; Ligesom Handelens Betiente til ham have at indgive Erklæring om, hvorledes og paa hvad Steder saadan Indretning helst kunde være at iværksætte.

Syvende Post. Om Skibenes Expedition.

§. 1.

Naar Handelens Skibe ankomme, haver han skyndigst at modtage, hvad de til ham indehave, samt for alt især at give Qvittering, med Forklaring, hvorvidt alle Ting ere af Skipperne afleverede i god og forsvarlig Stand, samt nøie at iagttage, at Provianten paa de beste og tørreste Steder bliver henlagt og forvaret, paa det samme, saavel som alle andre Vare, kan vides frie for Bedærvelse og i god Sikkerhed.

§. 2.

De indhandlede grønlandske Produkter haver han aarlig med Skibene at hidsende, og samme, snarest muelig, at expedere, samt derhos tilholde Skipperne, at de, uden mindste uforødent Ophold, fortsætte Hiemreisen, da dem gives en rigtig Fortegnelse paa alle med dem hidsendende Vare, samt medgaaende Passagerer, m. m.

§. 3.

Paa Connossementerne maae tydelig og for sig selv anføres, hvormeget af got og frisk Spæk, Barder, Skind, eller andre Vare, der er indhandlet og hiemsendes, og hvormeget af slettere og ringere Sorter dito. Connossementerne maae og indeholde alt hvad der enten fra Handels- og Missions-Betienterne, eller Mandskabet hiemsendes, med Forklaring, hvem det tilhører og hvor det skal hen, da alt hvad der udenfor Connossementet maatte blive truffen, ansees confiscable. Kiøbmanden haver derfor at bekjendtgjøre dette til alles Efterretning, og enhver sig derefter for Skade at tage vare.

§. 4.

Alle indhandlede Barder, som hiemsendes, leveres til Skipperen ved Tal og Maal; Skindvarene drages igiennem Øiet, eller hvor det beqvemmeligst kan skee, med Seilgarn, eller andet Baand og forsegles; samt tillige merkes med Koloniens Merke. Hvad Spækket angaaer, da leveres det paa vel fyldte Foustager, enhver Sort for sig, og merkes: Hvalfiske Spæk H., Hvidfiske HF.; Sælhund Spæk S., Hailever L; og Cachelot Hierne C; hvilke Merker Bødkeren river paa Bunden, eller ved Spundset paa Foustagerne, med hans Jern, ligesom og Koloniens Mærke paasættes.

§. 5.

Med Koloniens Skib bliver og aarlig ufortøvet at hiemsende: den holdte Journal; Regnskaberne; de aarlige Requisitioner; Mandskabets Regninger; Mandtals Roulen, med mere, som er befalet. Og maae han have dette alt i ferdig Stand, saa betimelig, at Skibet ikke derefter skal nødes at opholde sig; thi i saa Fald maae han staae til Ansvar for deraf flydende Uleilighed.

Ottende Post.
Om Snighandel.

§. 1.

Han bør som en retskaffen Mand og nidkier Betient, have nøieste Opsyn med alle og enhver, Indenlandske og Fremmede, hvem det end maatte være, at ingen Slags Handel, den Kongelige til Skade og Forfang, imod Forordningen af 18. Martii 1776, eller senere Paabud fra Directionen, bliver dreven, eller noget Underslæb begaaet; Ligesom han og nøie haver at iagttage og følge de Foranstaltninger, Inspecteuren i saa Fald finder fornødent at føie.

§. 2.

Skulle ellers nogen, enten af Grønlænderne, eller af Stedets Europæere, eller de paa Landet farende Skibes Mandskab, antreffes med saadan forbuden Handel, bliver ei allene de Vare, hvormed de befindes at handle, dem at fratage; men Handelens og de samme tilhørende Skibes Mandskab desuden at straffe med Penge-Mulct, paa dobbelt saa meget som Varene ere værd efter europæisk Pris, hvilken her bestemmes, efter de i Landet afholdte og siden hiemsendte Forhører.

Skulle Handelens Betiente, der bør have Opsigt med alle de øvrige, og foregaae dem med got Exempel, selv treffes i Underslæb, eller med utilladelig Handel, da kan de, foruden ovenanførte Mulct, vente sig at blive paa det alvorligste anseete, om ikke strax af Handelens Tieneste udsatte.

Hvad Missionens Betiente angaaer, da ere de, i Tilfælde af Snighandel, samme Adfærd og Mulct undergivne, som de øvrige Landets Europæere i Almindelighed, ligesom man desuden her, efter Omstændighederne og de over Forbrydelsen indkomne Bevisligheder, vil see den Skyldige paa sit Sted tilbørlig anklaget.

§. 3.

I Henseende til Fremmede og indenlandske uberettigede Skibe, haver han at efterleve forbemeldte Kongelige Forordning, hvorved de forrige ere bleve fornyede og skierpede, samt til hele Landet, med underliggende Øer, uden Undtagelse udvidede. Til hvilken Ende tvende Exemplarer af Forordningen ere udsendte, for at blive ved Stedet, det ene til Brug for ham og det andet for Assistenten. I Kraft deraf haver han, eller i hans Fraværelse Assistenten, fuld Magt og Myndighed, det være sig enten Hvalfangere, eller egentlig saa kaldte Snighandlere, som nogen forbuden Handel med Grønlænderne kan overbevises, saavidt skee kan, at anholde, til paafølgende Confiscation af deres Skibe og Gods, dog at herved bruges al fornøden Forsigtighed. I denne Hensigt bliver ogsaa Handelens Skippere aarlig i den dem givne Instruction beordrede, at de udi alle optænkelige Maader troelig og villig skulle være behjælpelige, saavel hertil, som til al anden behøvende Tieneste, hvorfor dem selv, saavel som deres medfarende Mandskab, er bleven lovet en proportioneret Douceur, om noget fordeelagtigt for Handelen, i saadant Tilfælde, af dem bliver udrettet. Og skulle saadant forefalde ved en af de andre Kolonier eller Loger, haver han, paa Anmodning, at gaae vedkommende Kiøbmænd og Skippere tilhaande i alt hvad ham er muligt, ligesom de og ere paa deres Side beordrede, at vise ham, i saadanne Tilfælde, al muelig Tieneste.

Naar ellers noget Skib angribes til Opbringelse, bliver Forordning som Adkomsten dertil den Opbringende at forevise. Og kan de Betientere, som ved slige eller andre Leiligheder meest udmerke sig, ved Troskab og Nidkierhed for Handelens Bedste, ei allene vente en, i Forhold til deres udviste Tieneste, proportioneret Douceur, men Directionen vil og især legge Merke til dem og sørge for deres Forfremmelse.

Niende Post.
Om Ederfuglens Conservation.

§. 1.

Paa de Steder, hvor Ederfuglen legger sine Æg, og Duun kan samles, maae vel paapasses, at Grønlænderne indsamle Duunen til Handelen, dog maae herved Forsigtighed bruges, at Fuglen ikke skræmmes eller forjages fra de Steder, hvor den endnu opholder sig. Til hvilken Ende han, saavidt muligt, haver Tilsyn med Grønlænderne, samt paa en venlig og fornuftig Maade søger at overtale dem, at de ei i Fremtiden, som hidindtil alt for meget er skeet, ødelegge denne vigtige Fugl endog i Yngle-Tiden, mishandle dens Unger, samt, til ingen Nytte, borttage dens Æg, om de og paa det nærmeste ere udlagte, da de ved saadant foraarsage dem selv den største Skade, anset, at den i Yngle-Tiden fredede Fugl skulle ellers i Fremtiden give dem desmere Duun at afsette til Handelen (hvor de derfor nyde god Betaling) og desfiere Skind til Klæder. Især maae dem, i denne Henseende, foreholdes, at de lade Ederfuglen beholde de sidste Æg, som den legger, og at de ei tilføie Ungerne, naar de ere udlagte, nogen Overlast, da Fuglen i andet Fald aldrig kan ventes at komme tilbage og legge Æg paa det Sted, hvor den saadant er vederfareet.

§. 2.

De danske Folk paa Kolonierne og Logerne, det være hvem det vil, maae ikke befatte sig med at indsamle Ederduun, da saadant bør være Grønlænderne forbeholdet, som et til Landet hørende Næringsmiddel. Langt mindre maae de i Yngle-Tiden ved Skyden eller paa anden Maade ødelegge og bortjage dette Slags Fugle, dræbe deres Unger eller borttage deres Æg, fornemmelig de sidste Varp. Hvo derimod forseer sig, mulcteres efter Omstændighederne paa 2 til 10 Rdlr. af sin Gage.

Tiende Post.
Om Dødsfald blant Koloniens Folk.

§. 1.

Skulle nogen af Stedets Mandskab ved Døden afgaae, da tages i Agt, at deres Efterladenskab bliver rigtig registeret og vurderet, og enten med første hidgaaende Skib hiemsendt, om det bestaaer udi noget betydeligt, som ikke der, til nogenledes Værd, maatte være at afsette, eller ved offentlig, og nogle Dage forhen publiceret Auction paa Stedet bortsolgt. Men paa hvad Maade det end skeer, saa bør derfor aflegges nøiagtig Rede og Rigtighed til Directionen, og en formelig Forretning derover hidsendes, paa det samme kan tilstilles vedkommende Skifte-Ret.

§. 2.

Det samme er at iagttage naar Stedets Kiøbmand, eller nogen anden, som Regnskab er betroet, ved Døden afgaaer. Og haver Missionairen da (som man haaber findes dertil villig) saavel som Assistenten, med Bødkeren, Tømmermanden og de Officerer, der maatte findes paa Stedet, strax i samme Øjeblik at forsegle Kramboden, Proviant- og Spækhuset; den afdødes Skatol, Dragkiste, eller andre Giemslers, hvor og de Papirer, som maatte findes løse uden for, samt andre Smaa Ting, blive at henlegge. Det øvrige, som ikke under Laas og Forsegling skulle kunne bevares eller hensættes, haver man nøiagtig at optegne, allene at der, inden Forsegling skeer, til Assistenten, eller den der skal forestaae Kolonien, vidnesfast udleveres saa meget af Kramvare, Proviant etc., som til Handelens Drift og Oeconomiens Vedligeholdelse nødvendigst udfordres, hvilket

specifice anføres. Strax Dødsfaldet existerer haver man og, ifald Aarets Tid tillader det, at affærdige Bud til nærmeste Kolonie, for at indbyde sammes Handels eller Missions Betiente til at bivaane Seglenes Aabning og paafølgende Forretninger; Ligesom Dødsfaldet tillige strax indberettes Inspecteuren, paa det han kan føie de fornødne Anstalter. Boet bliver derefter, saasnart muelig, i samtlige Officerers Nærværelse aabnet, da Kramvare, Materialier, Proviant, Fleet og Inventarii-Sorter, med mere, den afdøde Betient har havt under Forvaltning, eftersees, og udi en ordentlig Forretning, efter sin befindende Beskaffenhed, ved Tal, Vægt og Maal nøiagtig optegnes. Ligeledes haver man da at afholde en ordentlig Registrerings og Vurderings Forretning over den Dødes Efterladenskaber. Hvorefter begge Forretninger, med samtlige Officerers Underskrift og Forsøgling, med første Skib hidsendes, tilligemed Auctions-Forretningen, ifald den er passeret, eller de efterladte Effecter, ifald man ikke ved Auction paa Stedet har kundet faae dem til nogenledes Værd betalte.

Ellevte Post.

Om de aarlige Regnskaber og Requisitioner.

§. 1.

Han haver aarlig til Directionen at aflægge, og med det hidgaaende Skib at afsende fuldstændige og rigtige Regnskaber, sluttede til hvert Aars ultim. Junii over alle forefaldende Indtægter og Udgifter, af hvad Navn være kan, saa at deraf tydelig kan sees, hvad Proviant paa Stedet, efter Spise-Taxten er fortæret, hvad Materialier til Stedets fornødne Vedligeholdelse ere blevne forbrugte; hvor meget af Varer til Grønlændere og andre er solgt, og hvad derimod igjen er indhandlet; ligeledes hvad af Stedets Mandskab der i Landet er oppebaaret, som i deres Løn bør afkortes; videre speciel Beregning over de til Grønlænderne udsolgte Vare og derfor erholdte Producter, samt endelig rigtig Fortegnelse over Husene med deres Inventarium, og over Beholdningen af alle Vare og Effecter, som ved Skibenes Afgang, paa Stedet findes, hvilken Beholdnings Rigtighed, tilligemed de hiemgaaende Handels-Proviant-Material- og Inventarii-Regnskaber, af Assistenten, Bødkeren og Tømmermanden attesteres.

§. 2.

Med Skibet maae og aarlig hidsendes en ordentlig Requisition paa alle de Handelsvare, Proviant-Sorter og Materialier, som for det næstefterfølgende Aar til Stedet behøves, hvorved nøie maae paasees, at intet bliver forglemt af det Nødvendige, ei heller mere forlanget, af hvad det end være maatte, end til 2de Aars Provision udfordres. Requiriters noget, hvorpaa man her behøver at vide Maal eller anden Dannelses, maae saadant nøie tilkiendegives, og hvad Bygnings Materialier i Særdeleshed angaaer, haver man at tilføie hvortil de egentlig skulle forbruges. Hvad Handelsvare angaae, da bør intet deraf requireres, som enten maatte være vanskelig at afsætte, eller uforment for Grønlænderne.

Giver Stedet Leilighed til Hvalfangst, eller Fiskerie, og ikke allerede er forsynet med de til sammes tilbørlige Drift udfordrende Redskaber, maae disse, uden Forsømmelse eller Ophold, herfra requireres. Det samme gielder om andre Fornødenheder til Landets, Handelens og Fangstens Opkomst.

§. 3.

Dersom nogen af Mandskabet behøver herfra saadanne Vare, som ikke ved Handelen ere at bekomme, have de derom til Kiøbmanden at henvende sig ved

skriftlige Requisitioner; hvorefter han, paa sin General Requisition, for enhver især specificere anfører det Forlangte, men holder Original-Requisitionerne tilbage til Hiemmel for sig. Naar Varene derefter ankomme, leverer han enhver sit (for saavidt det requirerede er accorderet) og anfører Beløbet paa deres Regning. Men da man har havt alt for mange Exempler paa den megen Uorden og Misbrug, stærk Drik i Landet har foraarsaget, kan Directionen ikke indvilge Koloniens Folk slige requirerede Vare, men de maae lade sig nøie med deres tillagde Portion Brændeviin, som Kiøbmanden, paa den Maade Instruxens 5. Postes 7. §. foreskriver, rigtig haver at tildele dem.

§. 4.

Alt hvad han til Koloniens og Handelens Fornødenhed herfra requirerer maae ufeilbar være anført paa Requisitionen med alle sine Omstændigheder, og intet deraf i hans indsendende Breve berøres, som ikke paa Requisitionen er anført.

Tolvte Post.

Om Forbrydelser og tvivlagtige Tilfælde, samt hvorledes man dermed haver at forholde sig.

§. 1.

Skulle nogen af Stedets Mandskab vise sig halstarrig, ulydig eller modvillig i Handelens Arbeide, doven eller efterladen udi hvad ham bliver befalet, liderlig udi Drik eller anden Udsvævelse, ublue i Ord eller Omgang, haard og tyrannisk imod Grønlænderne, eller og i andre Maader føre et uordentligt og uanstændigt Levnet, og han ikke efter Advarsel eller lemfældig Revselse, retter sig, straffes han paa Kroppen, eller, til de Fattiges Bedste, paa Pungen, eller paa begge tillige, alt efter Omstændighederne og Forbrydelsens Beskaffenhed. Frugter end dette ikke, da haver Kiøbmanden Frihed at hiemsende et saadant ondt Menneske, om han ikke i Landet er gift; men er han formedelst Egteskab forbunden at blive i Landet, udsettes han af Handelens Tieneste og nyder derefter hverken Kost eller Løn, men maae søge at ernære sig og sine med Sælhunde eller anden Fangst, ligesom Grønlændere. Og paa det de, som formedelst slet Opførsel, hiemsendes, kan her, efter Sagens Beskaffenhed, tilbørlig blive anseete og straffede, maae om deres slette Forhold indsendes saadan bevislig og omstændelig Underretning, som efterstaaende 3die og 5te Paragraph foreskriver.

§. 2.

Om et eller andet tvivlagtigt Tilfælde i en eller anden Henseende maatte forefalde, som udfordrer mere end sædvanlig Forsigtighed, da haver han strax at henvende sig til Inspecteuren, ifald han er saa nær, at Resolution fra ham betimelig kan indhentes, hvis ikke anmoder han Missionairen, at han med ham, tilligemed Assistenten, Bødkeren og Tømmermanden, med al Forsigtighed overveier og overlegger, hvad i saa Fald kan eragtes for raadeligst at gribe til, hvilket da afgiøres efter de fleste Stemmer.

Over det saaledes passerede forfattes en skriftlig Forretning, som med alles Underskrift og Førsegling, indsendes til Directionen med første Skib, og ligeledes indberettes Inspecteuren.

§. 3.

Kiøbmanden bør med Assistenten og, vechselvis, Bødker eller Tømmermand, afholde Forhør i de Sager, som strax paa Stedet, efter de fleste Stemmer, kan afgiøres ved paalæggende Penge-Mulct, eller corporlig Straf, saavel som og i Sa-

ger af større Betydenhed, naar Inspecteuren ikke er saa nær, at han, i Følge efterstaaende 5. §. eedelig kan afholde Forhøret. Og have Vedkommende i sidste Tilfælde med største Flid at undersøge alle Sagens Omstændigheder, og samme udi en skriftlig Forretning tydelig at anføre, paa det man af saadan Forretning (som med alles Underskrift og Forsegling snarest muelig bliver at hidsende) kan have den fornødne Oplysning og Veiledning. Multer over 10 Rdlr., og Straf paa Ryggen over 15 Slag, kan, ifald den Skyldige forlanger det, appelleres til Inspecteuren, som baade kan formilde og forøge Straffen; Taber han der, bøder han endnu 2 Rdlr. til de Fattige. Er Inspecteuren saa langt fraværende, at hans Confirmation paa Straffen i saa Fald, ikke kan indhentes, inden Skibets Afgang, gaaer den paaankede Dom til Directionens Kiendelse.

§. 4.

Skulle nogen af de Personer, som et Forhør bør bestaae af, selv være indviklede i den Sag, som skal forhøres, maae andre af samme Klasse fra nærmeste Kolonie tildrages i de Paagieldendes Sted, dog maae man, siden nogle af Kolonierne ligge saavidt fra hinanden, lempe sig saameget mueligt efter Omstændighederne, og derfor, naar det gjelder paa, betiene sig af de Officerer, man kan have, om de just ikke ere af selvsamme Klasse. Man kan og, naar dertil er Leilighed, forøge Forhøret med Lemmer.

§. 5.

Forsælsel og Forbrydelser, som ere af den Beskaffenhed, at de ikke paa Stedet ved Penge-Mulct, eller anden Straf, kunne afgjøres, saavel som alle Sager af Betydenhed, og de, som ved ordentlig Rettergang her bør forfølges, skulle af den Kongelige Inspecteur examineres og eedelig afhøres, efter den Tilladelse og Befaling Hans Majestet Kongen dertil allernaadigst har givet (ligesom han og eene, naar han er tilstede, kan dictere de Multer og Straffe, som et samlet Forhør ellers paalægger).

Naar derfor Tilfælde af saadan Beskaffenhed efterdags skulle forefalde, haver vedkommende Kiøbmand, Handels- eller Hvalfanger-Assistent, saadant at anmelde for Inspecteuren, og, ifald der er periculum in mora, enten strax at henbringe alle Paagieldende med Vidner, til Inspecteurens Boepæl, for der at forhøres, eller, naar dette, formedelst Sagens alt for store Vidtløftighed og indviklede Omstændigheder, skulle være ugiørligt, da afhente og befordre Inspecteuren til det Sted, hvor Sagen har reist sig, eller beqvemmeligst kan examineres.

Skulle derimod enten Inspecteurens alt for lange Fraværelse, eller Veiens Ufremkommelighed paa den Tid, hindre begge Dele, og Sagen ikke kan taale at henstaae til bedre Leilighed, eller til Inspecteuren paa sin Omreise kan foretage den, da haver man at forholde sig, som i forestaaende 3. og 4. §. er befaleet.

Trettende Post.

Om Naturalier og Landets Produkter.

Handelens Betiente have saavel ved egen Agtpaagivenhed, som nøie Efterspørsel, at erhverve sig al muelig Kundskab om Landets Beskaffenhed og Produkter, af hvad Navn nævnes kan, samt alle Slags Fiskerier, paa det de derom kunde give Directionen fuldstændig Underretning, med Forslag hvorledes disse Landes naturlige Fordele helst kunde være at benytte og anvende til Indbyggernes og Handelens fælles Bedste.

Til den Ende maae man og, blant andet, gjøre sig Umage for at faae Prøver, af hvad fine Leer- og Steen-Arter, Mineralier etc. som der kunne forefindes, og derefter hiemsende samme til Directionen, med nøiagtig Forklaring ei allene om

Stederne, hvor saadant er fundet, men og hvormeget deraf paa ethvert Sted falder, og hvorvidt det uden alt for megen Møie og Bekostning, kan anskaffes, med mere, som kan tiene til fuldkommen Oplysning.

Fiortende Post.

Om Lydighed mod Instruxen.

Forestaaende Instrux haver Kiøbmanden nøie at vaage over, og (tilligemed alle de øvrige Betiente og Europæere i Landet) i alle dens Ord og Punkter at holde sig efterrettelig. Skulle ellers Inspecteuren, efter den ham dertil givne Myndighed, finde fornødent at gjøre deri en eller anden Forandring, da bliver samme, ligesom hans øvrige Foranstaltninger og Ordres, at efterleve med samme Lydighed og Hørsomhed, som man skylder den Kongelige Directions Anordninger.

Naar han da, som en retskaffen Mand iagttager sine Pligter og viser sig flittig og troe i Handelens Tieneste, nyder han ikke allene den ham tillagte Løn tilligemed frit Huus, Lys og Ildebrand, samt sædvanlig Kost og tilstaaede Specerier; men det er endog til des større Opmuntring afgjort, ligesom det og herved forsikres, at naar Handelen ved den ham betroede Kolonie er stegen til en vis Høide, i Forhold til et Mellem-Aar, han da, som Kiøbmand, maae nyde 10 Pro-Cento af Overskuddet, og Assistenten 5 Pro-Cento, beregnet efter den Pris, som Varene her sælges til, (hvorunder dog Hvalspækket ikke beregnes, siden Kiøbmanden deraf har Kordel-Penge, og Handels-Assistenten, naar han er med paa Fangst, Fiske-Penge.)

Ligeledes vil Directionen udmerke enhver Betient efter Fortieneste, og paa kraftigste Maade recommendere de Værdige til Befordring i hans Majestets Tieneste, efter derom givne allernaadigste Tilsagn.

Femtende Post.

Om Hvalfanger-Anlæggene og Assistenterne ved samme.

§. 1.

Assistenten ved ethvert Hvalfanger-Anlæg, har i den Tid Hvalfanger-Skibene ere fraværende, at forvalte og bestyre det Heele, under Tilsyn af nærmeste Kiøbmand, men ellers kuns de Ting, som Commandeurene ved Ankomsten til Stedet, ikke affordre ham.

§. 2.

De til Vinter-Hvalfangstens Drift udsendende Commandeurer, bestyre selv saadan deres Fangst og det øvrige ved Anlægget, saalænge de sig i Landet opholde, ligesom og de medgivne Proviant-Sorter og Fange-Redskaber m. m. blive imidlertid under deres privative Opsigt, Bestyrelse og Ansvar; men naar de om Foraaret, efter tilendebragt Vinter-Fangst, hjemgaae, have de til Hvalfanger-Assistenten at aflevere 8 Maaneders Proviant for ham, Chirurgus og det efterladte Mandskab, saavel som den Portion Brændevin, Handelen, i Forhold til de efterblivende Hvalfangeres Antal, sender til Anlægget; videre, alle ledige Foustager (de undtagne, hvorudi Proviant har været oversendt, og som igjen til samme Brug med Skibene bør hjemgaae), alle undværlige Chalupper og øvrige brugbare Fleet-Sorter; Anlæggets Huse og Inventarier m. m. For hvilket alt Assistenten haver at meddele Commandeuren Qvittering ved en in triplo forfattet og af begge underskreven Fortegnelse over det leverede, hvoraf den ene forbliver ved Stedet, den anden hjemgaaer til Directionen og den tredie sendes Inspecteuren.

§. 3.

Hvalfanger-Assistenten haver ei allene at bære Omsorg for den efterladte Proviant, at den paa tørre og sikre Steder bliver henlagt, hvor den ei kan bederves; men han bør og med største Flid og Omhyggelighed sørge for Bygningernes, Sluppernes, Fadeverkets, det øvrige Fleets, samt alle til Anlægget hørende Sagers tilbørlige Istandsettelse, Conservation og Hævd. Til hvilken Ende han paa beste Maade haver at anføre og betiene sig af det efterladte, under ham staaende Mandskab, der fra Hvalfanger-Skibenes Afsegling, indtil deres Ankomst igien til Landet, eller i den Tid Hvalfangst ikke drives, ere at ansee som Kolonister, og forbundne til at forrette alle til Handelens og Fangstens Bedste ved Anlægget eller Kolonien forefaldende Arbeider. (See Instruxen 3. Post, §. 1.)

Assistenten bør og nøie paasee, at hverken Øl- eller Ferskvands-Fade tages til noget andet Brug, end bemeldte, med mindre høieste Nødvendighed det skulle udfordre, men at de hver gang ufeilbarlig med Skibene tilbagesendes, paa det de til sin Bestemmelse igien kan anvendes.

§. 4.

Dersom Hvale skulle lade sig see i den Tid Skibene ere fraværende, eller disse uheldig skulle udeblive, haver Assistenten med det efterladte Mandskab paa beste Maade at drive Fangsten, og, om det fornødiges, tage til saa mange Grønlandere, som udfordres, hvilke da nyde Belønning efter Premie-Listen. Men skulle Grønlanderne ikke, med de fastsatte Premier, dertil være at formaae (som han da bør gjøre sig Umage for) eller Omstændighederne kunde give dem Ret til at paastaae Part i Fangsten, da haver Assistenten forud at accordere med dem, paa billigste Maade, om en vis Sum i Kramvare for deres tilkommende Deel i Fisken, som vel bestemmes i Forhold til Antallet af vel bemandede Fartøier, men dog tillige med Hensigt til, at Grønlanderne betiene sig af de Kongelige Chalupper og Fleet, for hvilke de ellers, naar de drev Fangsten paa egen Haand, i det mindste havde at afgive de halve Barder.

Det tiener derhos til almindelig Regel, at naar Grønlandere drive Hvalfangst i Fælledskab med Europæere, og overgive deres tilkommende Part i Fisken heel og holden i disses Hænder (enten det saa skeer mod en vis forud accorderet Sum i Kramvare, hvilket er det beste og retteste, eller mod Betaling, efter det, deres accorderede Deel i Fisken udgjør, naar den paa Stedet, saa fort som den flændses, af Kiøbmanden tilmaales Skibet eller den danske Hvalfangst) bemeldte hvalfangende Grønlandere da, ifald nogen af dem virkelig skulle trænge enten til Barder eller Spæk, nyde deraf saameget tilbage, som de høistnødvendig behøve, imod at den grønlandske Pris derfor decourteres enhver i hans tilkommende Betaling, i Forhold til hvad han af bemeldte Sorter har modtaget.

Assistenten haver ellers, efter Raadførsel og Overlæg med Koloniens Kiøbmand, at formaae nogle grønlandske Familier (ifald det fornødne Antal ikke forhen opholder sig der) at oprette Vinter-Boelig ved Stedet; dog ikke flere end til Hielp ved Hvalfangsten, og til Mandskabets Klæders Reenholdelse nødvendig udfordres.

§. 5.

Hvalfanger-Assistent og Chirurgus nyde ved Anlægget saadan Forflegning, som Kolonie-Spise Taxten tillægger Kiøbmanden og Handels-Assistenten, saavel som og fulde Specerier.

Det efterladte Mandskab nyder Proviant efter Kolonie-Spise-Taxten, dog ikke saa, at enhver især bliver tildeelt eller tilveiet en særskilt Portion, men det hele Quantum for det samtlige Mandskab, eller for hver Bakkes Folk, overleveres

Kokken, som besøger det tillavet og frembragt til Spisning for alle paa engang, ligesom det er brugeligt paa Skibene.

Brændevin udskienkes til Mandskabet Glasvis, naar de fortiene det, og hvad deraf, eller af Provianten kunne være tilovers, naar Skibene igjen ankomme, overleverer Assistenten strax til Kommandørene, som derfor, saavel som for Husene efter den Tilstand de findes i, og for hvad dem ellers, paa Forlangende, overleveres, have tilbørlig at qvittere; ligesom det og paaligger dem at bære Om-sorg for, at den saaledes tilbageleverede Proviant, som den Ældste, først bliver forbrugt.

§. 6.

Da det saavel i nærværende Instrux, (særdeles 1. Postes 3. §.) som i Reglementet for overvintrende Hvalfangere, og ellers udtrykkelig er paabudet, at Mandskabet hverken i deres egne Boliger, eller i de grønlandske Huse, maae have anden end høistnødvendig og, under visse Vilkaar, af deres Foresatte tilladt Omgang med Grønlænderne, meget mindre maae udskienke Brændevin til dem, give dem fulde med Øl og stærk Drik, eller drive ringeste Handel; Saa have Hvalfanger-Assistenterne, saavel som Kommandørene og Kiøbmændene, nøie at holde over, at sligt ikke under nogen slags Forevending eller Paaskud skeer; men at Instruxen, Reglementet og øvrige Anordninger paa det alvorligste haand-hæves. Og skulle Kommandørene paa deres Side ikke tilbørlig ville holde derover, naar de af Kiøbmanden eller Assistenten ere advarede, da anføres ei allene saadant, med alle sine Omstændigheder, i Journalen; men berøres og kort, ved Henvisning til Dagbogen, i Brev til Directionen, og tillige indberettes Inspecteuren. Efterlader Assistent eller Kiøbmand heri sin Pligt, blive de at ansee som de, der colludere med Mandskabet i deres Forbrydelse.

§. 7.

Hvalfanger-Assistenten haver af de Sælskind, som sendes til Anlægget med Skibene, eller leveres fra en af Kolonierne, at lade forfærdige de udfordrende grønlandske Klæder for Mandskabet, saa betimelig, at de kunne være i brugbar Stand ved Skibenes Ankomst. De overlades derefter Mandskabet til sædvanlige Kolonie-Priser, med Syelønnen tillagt, og enhver debiteres for hvad han har modtaget.

Til at sye bemeldte Klæder antages trængende Enker, fattige Forhververses Hustruer, som sidde med Familie, og andre Nødlidende.

§. 8.

Hvad Skibenes Mandskab af Tobak eller andre Handelsvare maatte behøve, fournerer Koloniens Kiøbmand, efter Requisition fra Kommandøren eller Assistenten, som begge, tilligemed Kiøbmanden, bør paasee, at Mandskabet ikke faaer saa meget paa Regning, at de derover komme i Gield til Handelen, og at Varene ikke anvendes til Snighandel eller anden Misbrug.

Saa maae og specificeret Regning, med vedføjede Priser, for hvad hver Mand saaledes haver bekommet, med Skibene hidsendes, paa det derefter her, ved Skibenes Tilbagekomst, strax kan gøres rigtig Afregning med Mandskabet. Skeer herudi Forsømmelse og der i sin Tid findes Feil, til Skade for Handelen, enten i Specificationen eller Prisen, da staaer enten Kiøbmanden eller Assistenten, hvem Skylden maatte befindes hos, Handelen til Ansvar for det Manglende.

§. 9.

Hvalfanger-Assistenten haver at gaee Kommandørene til haande med Requisitionens, Regningers og Qvitteringers Skrivning; men staaer for Resten ikke under dem.

Han bør og (særlig naar Anlægget staa saa langt borte fra Kolonien, at Kommandøren ikke kan henvende sig til Kiøbmanden) mægle billig Accord imellem de Danske Hvalfangere og Grønlænderne, naar disses Hielp eller Fællesskab udfordres ved Hvalfangsten. (See oven for §. 4.)

Fred, Orden og Eenighed bør i Almindelighed herske ved Anlægget, men fornemmelig iblant Officerene, som bør foregaae Mandskabet med got Exempel.

Rangstrid maae ikke have Sted. Kommandøren, Assistenten og Chirurgus staae alle i Handelens Tieneste, og have hver sin Forretning. De sidste bør begegne den første Agtelse, og han bør igien lade dem vederfares samme Skiel, allene de ikke vægre de Forretninger, de ere forbundne at iagttage.

§. 10.

Assistenten haver uvægerlig at holde og med Skibet aarlig at hiemsende Journal over hvad daglig ved Anlægget eller Kolonien passerer, og især hvad der paa nogen Maade kan vedkomme Hvalfangsten, som han nøie bør paaagte, og hvorom han, i alle Deele, frit bør sige sine Tanker.

Journalen maae ellers, saavidt muelig, indrettes i Overensstemmelse med det Kiøbmændene dertil givne Schema.

Endvidere bliver for Assistenten at holde en nummereret og giennemdragen, samt af Inspecteuren autoriseret og forseglet Copie-Bog, hvori han Ord til andet haver at indføre alle fra Directionen eller Inspecteuren indløbne, og hans Embede vedkommende, Breve eller Ordres, saaledes som Instruxens 5. Post 17 §. Litr. B. paalegger Kiøbmændene. Foruden forestaaende maae Assistenten og, fornemmelig til egen Efterretning, have en Regnskabs-Bog.

§. 11.

Assistenten opgiver aarlig til Koloniens Kiøbmand, nogen Tid førend Skibene fra Anlægget afgaae, hvad til sammes Vedligeholdelse nødvendig behøves, paa det saadant kan blive tilføiet den generale Requisition for Kolonien, og derefter herfra blive udsendt.

§. 12.

Assistenten haver aarlig at gjøre Reede og Rigtighed for Anlægget, med samme tilhørende Huse, Bygninger, Inventarier og Effecter af hvad Navn nævnes kan, saavel som den Proviant han har havt under Bestyrelse. Til hvilken Ende han betimelig maae til Kiøbmanden indgive sit fuldstændige Proviant-Material- og Inventarii-Regnskab, paa det han derefter kan hiemsende det til Directionen med sin Attestation.

§. 13.

Den Kiøbmand, i hvis District Hvalfanger-Anlægget ligger, bør have Øie med Assistenten sammesteds, at han efterkommer sine Pligter og holder Alting i vedbørlig Stand. Indseer Kiøbmanden, at et eller andet bør til Anlæggets Bedste iverksættes, eller at noget bliver forsømt, som burde iagttages, haver han derom at erindre Assistenten, og tilholde ham at sætte samme i Værk; Ligesom han og 1. a 2. gange om Aaret maae eftersee Anlæggets Huse, Materialier, Inventarier, Beholdning af Proviant m. m. og sammes Tilstand eller Beskaffenhed udi sin Dagbog, eller en ordentlig Forretning anføre.

Følger nu Assistenten ikke hans Raad og Ordinationer, eller der findes Mangler ved Anlægget, antegner Kiøbmanden ei allene saadant i sin Journal, men indberetter det tillige i Breve saavel til Directionen, som Inspecteuren, og er dermed frie for Ansvar. Men efterlader han bemeldte sine Pligter, eller efterkommer dem lunkent, staaer han til subsidial Ansvar, naar Assistenten ikke kan gjøre Regnskab, eller erstatte den Skade, han ved Forsømmelse og Efterladelse har foraarsaget.

Da nu Kiøbmanden, foruden forestaaende Opsigt ved Anlæggets Bestyrelse, ogsaa i andre Henseender bør gaae den danske Hvalfangst tilhaande med hvad Hielp og Tieneste han formaaer, nyder han 5 Rdlr. Fiskepenge for hver Hval de Danske Fiskere fange ved Anlægget.

Staaer Kolonie og Anlæg sammen ved een Plads, maae deres Materialier og Inventarier ikke blandes imellem hinanden, eller bruges i Flæng, men hver af dem paapasse sit.

§. 14.

Hvalfanger-Assistenten haver ikke allene nøie at efterleve nærværende Post om Hvalfanger-Anlæggene, men ogsaa de øvrige i Instruxen, saavidt de ikke i en eller anden Punkt maatte være ganske specielle for Kiøbmand eller Handels-Assistent. Ligeledes bliver Reglementet for overvintrende Hvalfangere, Assistenten til Følge. For Resten haver han i alle Tilfælde at henvende sig til Inspecteuren og med Hørsomhed adlyde hans Foranstaltninger.

§. 15.

Naar da Assistenten saaledes efterkommer sine Pligter, og med Troskab, Flid og Nidkierhed forestaaer den ham anbetroede Post ved Anlægget, nyder han ikke allene den tilsagde Løn, med frie Kost, Huus, Brændsel og Specerier, samt 5 Rdlr. i Premie for hver Hvalfisk, som fanges ved Anlægget, af de til samme hørende Skibes Mandskab, men han kan og vente Befordring til Kiøbmands-Plads, ifald han attraaer den, og endelig Directionens beste Recommendation til Forfremmelse i Kongelig Tieneste.

Skulle han ellers enten ved Hvalfangsten, eller paa anden Maade, samt ved kiendelig viist Iver og Hengivenhed for Handelens Bedste, udmerke sig, da kan han ikke allene vente en, i Forhold til hans udviste Flid, proportioneret Belønning; men sande og vigtige Tienester vil endog forkorte ham Tiden i Landet og aabne ham Adgang til endnu bedre Befordring, end den han, ved simpelt at efterkomme sine Pligter, kunde have opnaaet.

Directionen for den Kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel i Kiøbenhavn den 19. Apr. 1782.

C. L. v. Stemann. O. Høegh Guldberg. J. Erichsen. W. A. Hansen.

Som Administrerende Directeurer.

W. A. Hansen.

H. M. Frisch.

C. Pontoppidan.

J. Wille.

Særtryk og i Pontoppidans Magazin I 38. I Udtog i Ussings Lovsamling og Damkiers Supplm. Lovsaml. Jvfr. Grønl. Handels Ref. Prot. 1781—81, Nr. 62.

292.

1785, 6. September. Poul Egede indsender til Kongen Forslag om at lade Østerbygden opsøge.

At det gamle Grønland, som og er D. M.s Arv og Ejendom, hvorpaa er 800 Aars Hævd, har i de sidste 300 Aar været forlat og ubeseylet af D. M.s egne Under-saattere, dette er bekient af de gamle Islandske Historier. Min Fader, Biskop Egede, var altsaa den første, som af en hellig Drift gik derhen for at oplyse de vankundige Hedninger om Guds Raad til Salighed. Dette Land og dets tilgrænsende Hav er nu bekient til 300 Miile under Nord. Landets Producter ere vel ikke saa betydelige, siden de Kristne bleve øddelagde af Hedningene, de saa

kalte Schrællinger, men Havet er derimod disto rigere, ja vel det rigeste i Verden, som viises aarlig af de mange Europæiske, ja endog Americanske Skibe, som gaae derfra med rige Ladninger, men uagtet saa stor en Velsignelse hentes hvert Aar fra dette Land og Haf, saa skal det dog efter de gamle Beretninger ej komme op imod den Østlige Siide af Landet, som kaldes Øster Bygd, da her har været 190 Gaarde, foruden Bispe Gaarden, Klosteret, som have udgiort 12 Kirke-Sogne, men paa Wester Bygd kun 4 Sogne og 90 Gaarde. Clare Kloster og Domkirken vare i Byen Garde. Den sidste Efterretning, man har herom, er i Aaret 1448, da den sidste Biskop gik derover fra Iisland. Hvorledes det nu staaer til, veed ingen, da Besejlingen fra Norge skal være ophørt i Droning Margaretæ Regjerings-tid; vel er der giort adskillige Forsøg paa at komme der hen baade til Lands og Vands, men forgiæves, efftersom den rette Tid af Aaret og den gamle Cours ej har været bekient; men uagtet man siden er bleven bedre underrettet, har dog ingen ville vovet noget til dens Opdagelse. Ieg har arbejdet derpaa snart min heele Leve Tid, i Grønland 14 Aar, og her i Staden som Præst tillige i 44 Aar, ieg har læst alt, hvad der er skrevet i de Iislandske Historier om Øster Bygd og dens Herligheder i de Tider, da Iislænderne selv ansaae det som et Paradiis imod deres eget Land, og derfor, da det blev dem bekient, strax gik derover med meget Folk og Fæe af 2 Herreder i 25 Skibe; ieg har bestandig corresponderet og talt med dem, som fare aarlig paa de Færvande, Iisland, Grønland og Spidsbergene; af denne Samling af Historierne, egne og andres Erfarenhed er ieg bleven fuldkommen overbeviist om Mueligheden, at komme igien til det forglemte og forlorne Øster Bygd. Hvor inderlig ønskede ieg selv at kunde udføre dette vigtige Dessein, men en Alder af 76 Aar forbyder det og befaler mig at haste med mit a. u. Forslag til D. K. M., om tvende af de smaa Skibe, som aarlig ligge imellem Iisland og Grønland, maatte bruges dertil; kunde de ej strax ved første eller andet Forsøg lande i deres forønskede Havne, saa havde de kun kort til deres Fiske-Platzer, saa Tabet ved disse Forsøg kan ej blive betydelig, ej heller de Omkostninger, som medgaa til denne Entreprise (thi), naar Skibenes Mandskab faar en passende Douceur efter udviist Troskab og Duelighed, og deres Anfører bliver salareret effter Fortieneste. Hertil kiender ieg i sær en af D. M.s kiekke Søe Officerer, som længe har ønsket at blive befalet at udføre dette vigtige Anslag, og maatte dette, naar det har fundet D. M.s a. n. Bifald, foretages tilig i nestkommende Foraar, saa kunde D. M. inden Aarets Udgang vente gode Efterretninger fra det forlorne og igien fundne Grønland.

Paul Egede.

Kiøbenhavn den 6. Sept. 1785.

Kronprins Frederiks Arkiv.

293.

1788, 9. Jan. Kgl. Resolution paa Finanskollegiets Forestilling, som til nærmere Afgørelse af den grønlandske Handels Førelse bestemmer, at den ved Reglementet af 1731 beskikkede Direktion og Administration for denne Handel tilligemed den islandske Realisationscommission og Inspektør Schwabe skal sammentræde i en Commission, hvis Betænkning gennem Rentekammeret skal forelægges Kongen til Resolution.

Efter den Os af Vores Finants-Collegio a. u. forestilte Forklaring angaaende den Grønlandske Handels nærværende Forfatning, have Vi a. n. besluttet, at den Grønlandske Handels Direction og Administration samt Lemmerne af den Islandske Handels Realisations Commission skal tillige med Inspecteur Schwabe sammen-

træde i en Commission, hvorudi den Person skal have Referatet, som samme er anbefalet i den Islandske Handels Realisations Commission, for nærmere at overveje paa hvad Maade den Grønlandske Handel kunde frigives, Effecterne realiseres, eller ogsaa for Vores Regning fremdeles fortsettes. Og skal denne Commission til Vores Rente Kammer snarest mueligt indgive en detailleret Efterretning angaaende Handelens Forfatning, saavidt den finder samme fornøden og tienlig til denne Gienstands nøyagtigste Undersøgelse, samt en derpaa grundet Plan, paa hvad Maade enten Handelen og alle dermed forbundne Anlæg og Indretninger for Fremtiden kunde overlades til partikulaire Liebhabere til største Fordeel for Vores samtlige Stater og Vores Kasse, eller og hvorledes den fremdeles kunde fordeeltigt fortsettes for Vores egen allerhøyeste Regning, hvilken Plan derefter igiennem Vores Rente Kammer skal Os forelægges til Vores derover nærmere tagende Beslutning. Vi bevilge derhos a. n., at bemeldte Commission selv maae udvælge et dueligt Subject til at føre den fornødne Correspondance samt antage og lønne de til de behøvende Beregningers Opgiørelse fornødne Personer, og ellers at anvende alle Midler til at forskaffe sig snarest muligst de fornødne Efterretninger, paa det at Udslaget af dens Deliberationer kunde om muligt forelægges Os inden Skibenes Afgang i næste Foraar.

Christiansborg i det geheime Statsraad, den 9de Januar 1788.

Finanskoll. Forestill. 1788, 6.

294.

1790, 26. Maj. Kgl. Resolution paa Rentekammerets Forestilling (gennem Norske Sekretariat) med Forelæggelse af den afgivne Kommissions-Betænkning, som bestemmer, at den grønlandske Kolonihandel fremdeles indtil videre maa fortsættes for kongelig Regning, men der skal udarbejdes et nyt Reglement og en ny Evaluation over Handelens samtlige Effekter ved Udgangen af Aaret 1789. Den i den overordnede Direktions Sted beskikkede Kommission skal vedblive at fungere og aarlig indgive Beretning om Handelens Udfald.

Den Grønlandske Handels-Commissions Forestilling angaaende Udfaldet af den for Vores Regning førte Colonie-Handel paa Grønland, med videre, have vi ladet Os giennem Vort Rentekammer a. u. foredrage, og ville Vi a. n., at den grønlandske Colonie-Handel fremdeles indtil videre maa fortsættes for Vores Regning, dog at for samme Handel udarbejdes et nyt Reglement, hvorved den mueligste Orden og Oeconomie i alle Dele maa indføres. Ligeledes ville Vi a. n., at giennem Vort Finants Collegium forelægges Os en ny Evaluation over Handelens samtlige Effecter ved 1789 Aars Udgang, som skal lægges til Grund ved Handelens Bøger under den ny Indretning, og hvorefter de af Handelen i al Fald svarende Renter maae bestemmes. I øvrigt bliver denne Handels Udfald i ethvert Aar herefter aarlig Os a. u. at foredrage af den grønlandske Handels Commission, som i den for denne Handel tilforn anordnede Directions Sted, hvilken herved ophæves, besørger de Forretninger, som ellers endnu kunde have paalagt bemeldte Direction; dog ville Vi, at Conferenceraaderne Hansen og Colbiörnsen, der som Medlemmer af denne Direction, nyde endeel af den Gage, Vi ellers havde fundet Os bevæget til at tillægge dem for deres Tieneste som Deputerede i Vort Rentekammer, fremdeles maae beholde, hvad dem saaledes er tillagt. Til at indtræde i Administrationen for Handelen have Vi a. n. udnævnt Correspondent Hans Leganger Wexelsen.

Christiansborg Slot den 26. Maii 1790.

Rentekammerets Resolutionsprot. (Norsk) 1790 58.

295.

1790, 9. Juli. *Kgl. Befaling ang. Handelsinspektørerne i Grønland at være tillige Skifteforvaltere i Landet.*

I Anledning af Eders til Vort Danske Cancellie under 20. Maii sidstleden afladte Skrivelse, som Os a. u. er bleven foredraget, give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi a. n. have funden for got, og hermed ville have anordnet, at Vores Handels-Inspecteurer paa Vort Land Grønland maae tillige være Skifte-Forvaltere paa Colonierne og Handel-Etablissementerne der paa Landet samt at disses Kiendelser, naar de paaankes, maae oppebæres til Vores Høyeste Ret, dog have I at sørge for, at de Personer, der antages til Inspecteurer, ere examinati juris. Hvorefter o. s. v.

Kiøbenhavn, den 9. Juli 1790.

296.

1794., 16. April. *Kongeligt Reskript om den grønlandske Handels Forstrandsrettighed.*

G. A. V. Vi bemyndiger allern. herved Vort Rentekammer til at tilskrive den grønlandske Handels Commission: at bemeldte Handel er i Besiddelse af Forstrands-Rettigheden i Grønland i alle dens Deele, og altsaa ogsaa berettiget til at paatale de Indgreb, som derimod maatte gøres.

Kiøbenhavn, den 16. April 1794.

Norske Rentekammers Resolutionsprot. 1794, Nr. 32.

297.

1798, 21. Maj. *Den grønlandske og færøske Handelskommission tilskriver Direktionen for den grønlandske og færøske Handel om den kgl. Befaling til Kommissionen at ville indkomme med Forslag til Forbedring af Grønlændernes Kaar.*

Promemoria.

Det er, som den administrerende Direction bliver underrettet om i en anden Skrivelse herfra af Dags dato, Hs. Maj.s a. n. Villie: at vi tage i Overveielse, om nogen Indretning maatte være at bringe i Forslag til Forbedring af Grønlændernes Kaar.

For den væsentligste af alle dertil forende Indretninger ansee vi en saadan een at maatte være: hvorved Grønlænderne efterhaanden kunde bringes under de borgerlige Loves velgiørende Tvang, hvilken ved at sikkre dem deres Liv og Gods fra lidenskabelig Hevn og den stærkeres vilkaarlige Behandling, og ved at udvide og berigtige deres Begreber om Eiendom og Eiendoms Rettigheder, eene kan hielpe dem længere frem paa Culturens Bane. Thi at dette Folkeslag skulde være lykkeligere, og dets Moralitet bedre i den oprindelige Naturstand, strider imod Erfaring. Saaledes er det bekjendt, at Mord ofte forøves iblandt dem, især paa gamle Qvinder, formedelst overtroisk Mistanke om, at de ere Hexer. Og dersom Tyverier ikke ere almindelige imellem dem selv |: thi fra Europæerne stæle de alt, hvad de kunne :|, er Aarsagen ingen anden, end at de intet Begreb have om Eiendoms Ret og fordi den eene sielden har noget, som kan friste andres Begierligheder. Men heraf følger ogsaa en skadelig Uforsynlighed: Grønlænderne arbeider ikkun for Øieblikket. Intet spares for tilkommende Mangel: hans og Families Livs Ophold beroe paa en Lykketref af et hældigt eller uhældigt Fiskerie: mislykkes denne Næring, da er Colonie Handelens Understøttelse det eeneste Middel, som kan redde dem fra Undergang.

Ved nærmere at foreenes i borgerligt Samfund, maatte Misgierninger formedelst

passende Strafløve blive sieldnere. — Vindskibeligbed tilveiebringes ved Oplysning, hvoraf vilde følge, at ogsaa deres Kaar i det huuslige Liv forbedres.

Ved hvilke Foranstaltninger denne Hensigt, saavidt mueligt kunde opnaaes, derom vilde den administrerende Direction efter at have indhentet de i Grønland værende Inspecteurernes Erklæring, og ved Indsendelsen af samme, meddeele os dens gode Betænkning. Vi tilføie kun at Hovedpunkterne, som vi derved ansee at maatte komme under Overveielse, ere disse: hvilke Love Grønlænderne i deres nærværende Tilstand først og fornemmeligen kunde trænge til og imodtage; hvilke Tvangsmidler kunde være samme at tilføie efter Nationens Character, Tænkemaade og Sæder; hvorledes den dømmende og udøvende Magt efter Landets nærværende Forfatning kunde organiseres. Den sidste som henhørende til Øvrigheds Myndighed vil naturligviis vedkomme Inspecturen eller den øverste Coloniebetient paa de Tider og paa de Steder, hvor Inspecturen ikke selv kunne komme. Den dømmende Magt, især i de groveste Misgierninger, forekommer det os, maatte om mueligt organiseres saaledes, at een eller flere af de fornuftigste, sædeligste og iblandt deres Landsmænd mest agtede Grønlændere deeltage i samme.

Kongelig Grønlandske og Færøske Handels Commission, d. 21. Mai 1798.

Thodal. J. E. Colbiørnsen. C. Pontoppidan. H. Leg. Wezelsen.

298.

1800, 17. Dec. Kgl. Befaling, at den grønlandske Handel indtil videre skal fortsættes for kgl. Regning.

I Betragtning af samtlige Os a. u. foredragne Omstændigheder er det hermed Vor a. n. Villie, at den grønlandske Handel fra indeværende Aars Begyndelse af og fremdeles indtil videre skal fortsættes for Vor Regning, under Iagttagelse af de Forskrifter og Bestemmelser, som i den Henseende nu finde Sted, undtagen for saavidt Procenterne af den reene Gevinst for den administrerende Direction og Betientene angaaer, hvilke Vi af Handelens reene Overskud fra indeværende Aars Begyndelse af indtil videre bestemme saaledes, at af de første 10,000 Rdls. Overskud beregnes 28 Procent, hvilke fordeles saaledes af de næste 10,000 Rdls. Overskud beregnes $\frac{1}{5}$ mindre eller $22\frac{2}{5}$ p. Ct. og af al den øvrige Gevinst $\frac{2}{5}$ mindre eller $16\frac{4}{5}$ p. Ct. og aftage Procenterne i samme Forhold for hver især af de Procentydende.

Vi tillade derhos a. n., at den grønlandske Handel til dens circulerende Fonds Forøgelse maa optage Laan i Banken eller Deposito Cassen indtil en Sum af 75000 Rd., i Stedet for de forhen bevilgede 50,000 Rd., men Forslaget om et staaende Laan af 50,000 Rd. til de kiøbte Skibe af den Islandske Realisationsfond bliver først nærmere at overlægge ved Realisations-Commissionen.

Kiøbenhavn i det Geheime-Stats-Raad den 17de Dec. 1800.

Finanskollegiets Forestillinger 1800, Nr. 383.

299.

1803, 23. Marts. Kongen har af Finanskollegiet ladet sig forelægge en af Kommissionen for den færøske og grønlandske Handel udarbejdet Forklaring over Udvaldet af den grønlandske Handel i Aarene 1797—1801 tilligemed Hovedresultaterne af de indkomne Betænkninger og Forslag til Forbedringen af Grønlændernes Kaar og har deraf med Tilfredshed erjaret den saavel af den grønlandske Handels-Kommission som den administrerende Direction og de denne underordnede Betjente for Handelens gode Bestyrelse og Indvaanernes Vel udviste Opmærksomhed.

Kiøbenhavn i det Geheime Stats-Raad den 23de Martii 1803.

Finanskoll. Forestill. 803 I 95.

300.

1814, 14. Jan. *Fredstraktaten mellem Danmark og Sverige vedrørende Afstaaelsen af Norge.*

Article IVe.

Sa Majesté le Roi de Dannemarc, tant pour Elle, que pour Ses Successeurs au Thrône et au Royaume de Dannemarc, renonce irrévocablement et à perpétuité en Faveur de Sa Majesté le Roi de Suède et de Ses Successeurs au Trône et au Royaume de Suède, à tous ses droits et titres sur le Royaume de Norvège, savoir les Evêchés et Baillages |: Stift :| çï-après Spécifiés, ceux de Christiansand, de Bergenhuus, de Aggershuus et de Trondhiem, avec le Nordland et le Finmarken, jusqu' aux frontières de l'Empire de Russie.

Ces Evêchés, Baillages et Provinces embrassant la totalité du Royaume de Norvège avec tous les habitans, Villes, Ports, Forteresses, Villages et îles sur toutes les côtés de ce Royaume ainsi que les dépendances; la Groenlande les Iles de Ferrée et l'Islande non comprises, de même que les prérogatives, droits et émolumens, appartiendront désormais en toute propriété et souverainité à Sa Majesté le Roi de Suède, et formeront un Royaume, réuni à celle de Suède.

Fait à Kiel le quatorze Janvier l'An de Grace Mil huit Cent quatorze.

G. Baron de Wetterstedt.

Edmund Bourke.

Rigsarkivet. Traktater. Sverige.

Anmærkninger.

- 18** 5. Danielsen: Jørgen Danielsen, 1629—† 1638 Borgmester i Kbhvn. (O. Nielsen, Kbhvns. Hist. III 212 f.). Iffuersøn: Christopher Iversen, Renteskriver. Trægaard: Hans Tregaard, nævnes 1619—† 1641 (Persh. Tidsskr. I, 194). — 6. Eттtersøn: Jan Eттtersen: se Louis Bobé, Die St. Petri Gemeinde, 1925, 23. Houffmand: Hans Hofmann, se O. Nielsen IV 21, 211. Bentzsøn: Christen Bentsen, 1639—† 1648 Raadmand i Kbhvn. Frijs: Sigvard (Sivert) Friis, 1628 Renteskriver, siden Mønsterskriver i den tyske Krig (J. Grundtvig, Medd. fra Rentekammerarch. 1871, 173). — 7. Nielsøn: Peder Nielsen, var 1642 Christen Bentsens Kompagnon. Rode: Steffen Rode † 1638 (Louis Bobé, Die St. Petri Gemeinde, 1925, S. 32). Heinemarch: Jonas Heinemarck, 1627—44 Tolder i Toldboden foran Kbhvn.
- 21** 26. Otto Axelsen: se LIV, 429. — 31. Ketz: se Afb. Pl. 2.
- 23** 4. dend Bog: se S. 28 og Anm. hertil. — 6. Resen: Peder Resen, Groenlandiæ descriptio Resenii og Mskr. Gl. kgl. Saml. 4to 2879.
- 24** 4. Adamus Bremensis: Adam af Bremens »De hamborgske Erkebispers Krøn- nicke,« udg. 1579 paa Dansk af A. S. Vedel — Nr. 28. Nærmere ses af Referatet for Kongen i Konseillet 2. Aug., Hamborg A II 1692 (Rigsark.). Geheimearchivets Aarsberetn. VI, 615.
- 26** 5 f. n. Henrich Greue: se S. 42. — Hans Matthias: S. 41.
- 27** 1. Arne Magnussen: LIV, 111. I 1702 blev han og Poul Joensen Medlemmer af Kommissionen til at beskrive Island og forfatte en ordentlig Jordebog over Landet (Rentekammerets kgl. Res. vedr. Island 1684—1768, R. A.). I Rønninge- søgaards Arkiv, Saml. Div. Mskr. i Rigsark., findes en Promemoria fra A. Mag- nussen og P. J. Widalin 15. Sept. 1702.
- 28** 24. Peyrère: Isaac de la Peyrère, f. 1594 i Bordeaux, ledsagede 1644 den franske Ambassadør og Fredsmægler mellem Sverige og Danmark Gaspard Coignet de la Thuillerie til Kbhvn., samlede under sit Ophold her Efterretninger om de nordiske Lande, fra 1659 Bibliotekar hos Prinsen af Condé † 1676. Hans Skrift Relation du Groenland udkom 1647 i Paris (ny Udg. 1663), tysk Oversættelse af Heinrich Sievers, Bericht von Grönnland, Hamburg 1674 (H. F. Rørdam, Hist. Saml. og Studier II (1896), 494, 98, 500). — 28. S. von V.: Simon de Vries (f. 1630 † eft. 1705). Skolemester i Utrecht, frugtbar geografisk Forf., udgav Naeuw- keurige Beschrijvingh van Groenland [Oud (nu verloorne) en (doort'soecken vand Oude gevondene) Nieuw Groenland, vertaald door S. de V. — og Isaac de la Peyrère, Ausführliche Beschreibung des sogenannten Grönlands, durch S. von V., Nürnberg 1679. — 30. Vorstellung: Vorstellungen des Norden oder Bericht von einigen Nordländern, und absonderlich von dem sogenandten Grünlande, Hamburg 1675: heri S. 231 ff. om Godske Lindenovs Expedition. — 35. Schacht:

Matthias Heinrich Schacht (f. 1660 i Visby, 1686 Rektor i Kjørteminde † 1700), efterlod i Mskr.: *Ennarationum Historicarum de Gronlandia tam veteri quam nova Collectanea Opera et studii Matthiæ Henrici Schachtii MDCLXXXIX figuras denuo calamo del.* 1776 Sæmundus Magni filius Holm. (Ny kgl. Saml. 1290 fol. og 1965 4to samt Arne Magn. Saml. fol. 234). — 36. Moth: Johan Moth (1639—1705), Arkivar i Tyske Kancelli, efterlod en betydelig Haandskriftsaml. — 38. Arngrim: se S. 45. — 40. Rochefort: [Charles de Rochefort], *Histoire naturelle et morale des îles Antilles de l'Amérique avec un vocabulaire caraïbe*, Rotterdam 1658. — 14 f. n. *acta medica*: Thomas Bartholin, *Acta medica et philosophica Hafniensia*, 1675, II, 70 ff.

- 30** 20 (Nr. 34). O. A. Øverland, *Fra Hans Egedes Ungdom*, 1895, Kristiania og Kbh.
- 31** 30. Gaarmand: Generaltoldforvalter i Bergen Johan Johan Garmann (Persh. Tidsskr. 3 III, 159).
- 34** 12. Josephs Schade: jvfr. 49, 12 f. n. — 14. jvfr. 49, 11 f. n.
- 35** 1. Gerber: Christian Gerber (1660—1731), Præst i Sachsen, Spener's Fortrolige. Blandt hans, af de Orthodoxe anfægtede Skrifter er det mest kendte »Unerkannte Sünden« I—III (1708), udgivet efter Tilskyndelse af Spener, hvori han revser sin Samtids Skødesynder udfra talrige Exempler fra det daglige Liv, hvilket giver Bogen blivende kulturhistorisk Værd. Se W. Grössel, *Die Mission u. die evangelische Kirche im 17. Jahrh.*, Gotha 1897, 96 f. Cit. hos Gerber I 1405.
- 36** 28. troet af Verden: 1 Tim. 3, 16. — 11 f. n. Müller: Heinrich Müller (1631—75) fra Lübeck, Prof. theol. og Superintendent i Rostock, af Pietismens Forløbere den, der tidligst, stærkest og længst har paavirket Egede. Hans mest læste Bog er »Apostolische Schluß-Kette und Krafft-Kern« (1663), en stor Foliant, som Egede førte med sig til Grønland. Citatet findes i Ap. Schluss-Kette 1175. — 1 f. n. Frumentius: Om Frumentius' og Ædesius' Forkyndelse af Kristendommen i Abyssinien o. 330 fortæller Socrates Scholasticus, se 52, 8.
- 37** 34. Sl: K: Schluß Kette.
- 38** 6 f. n. Luc. skal være 1, 54.
- 39** 5. Sriver: Christian Sriver (1629—93), Overhofpræst i Quedlinburg. Af hans mange, overordentlig udbredte Andagtsbøger er den mest kendte *Seelenschatz* (1675—92), som i dansk Oversættelse endnu i Mands Minde læstes herhjemme.
- 40** 13 f. n. en Løve: der sigtes til den judaiske Profet, der overtræder Guds Befaling og derfor dræbtes af en Løve (1 Kong. 13, 24, 28). For Identificering af forekommende Skriftsteder skylder jeg Tak til D'Hrr. Prof., Dr. theol. J. Osk. Andersen og Docent L. Bergmann.
- 41** 18. Spener: Jvfr. P. Grünberg, Philipp Jakob Spener (1635—1705) u. seine Zeit I 106; II 242; III 192. Egede synes paa det afsides Sted, han beboede, ikke at have haft det her citerede af hans Skrifter ved Haanden. Citatet findes Spener, *Des thätigen Christenthums Nothwendigkeit und Möglichkeit*, 2. Opl. 1687, Frankfurt I, 910; citeret efter Gerber I 1405. Talen er om Spener's bekendte Himmelfartsprædiken fra 1677, hvori Missionstanken tidligst og kraftigst kommer til Orde. Scriver's Sjøleskat IV, 1427. — 3 f. n. Acosta: José de Acosta (1539—1600), spansk Jesuit og Historiker, Forf. af *Historia moral y natural de las Indias*, Sevilla 1591. Cit. efter den af Datiden yndede, meget frugtbare, tyske Polyhistor Erasmus Franciscus von Finx (f. 1627 i Lübeck † 1694 i Nürnberg), i hvis mægtige Foliant »Ost- und Westindischer wie auch Sinesischer Lust- u. Staatsgarten« (Nürnberg 1668) — med Historier efter Decamerones Forbillede — der citeres Acostas Ytring om, at Indien er fundet, for at Christus kunde lade sig genfinde i Hedningenes Hjerter.
- 43** 3. Dronning Magretes Tid: Herfra regner Egede, at Forbindelsen med Grøn-

- land ophørte, nøjere Aaret 1406 efter Arild Huitfeldts Bispekronike, Fejl for 1460 se LIV 315. — 12. Schuppius: den djærve Folketaler og Morallærer Johann Balthasar Schuppius (1610—61), Speners Forløber, om hvem se 28, 13; jvfr. Alb. Vial, J. B. Schuppius, Mainz 1857. I sin Bog Salomo od. Regenten Spiegel (1657) omtaler han de tre af D. Dannel paa dennes Togt til Grønland røvede Grønlandere.
- 44** 11. Matthesio: Jakob Mathesius, 1700 Sekr. i Danske Kancelli, 1706 Kancelliraad, 1715 Ass. i Højesteret og Justitsraad † 5. April s. A. (Persh. Tidsskr. 2 I 64). — 15. Biskop Smed: Niels Smed † 5. Jan. 1716 Biskop i Bergen (LIV 4, 28).
- 45** 2. Thomas von Westen: se LIV 5, 407 f. — 8. Olearius: ib. 411. — Almanack: vel brændt med Universitetsbiblioteket 1728. — 10. Torlaacs Landkort: Guðbrandur Thorláksson (1542—1627), Biskop paa Island; hans Landkort over Grønland gengivet i Medd. o. Grønl. IX. — en laalandsk Rector: Arngrimur þorkelsson Vidalin, f. o. 1670 paa garðar, Island, 1687 stud., 1689 Rektor i Maribo, 1696 i Nakskov, 1698 Mag. † 8. Febr. 1704 i Kbhvn. Han efterlod i Haandskrift: De veteri et nova Grönlandia diatribe I—IV (Gl. kgl. Saml. Nr. 2883—84, 4to; se ogsaa Nr. 2876—78). Egede kendte dette Haandskrift, LIV, 322; S. 318 og 335 bør henføres til Arngrimur Jónsson (1568—1648), lærd islandsk Præst. — Vulfen: Johan Conrad Wolfen (1656—1730), Læge og kgl. Bibliotekar, se C. Bruun, F. Rostgaard, 165. — 28. H. Egedes aabne Brev: enslydende egh. Forslag i Gl. kgl. Saml. (Kgl. Bibl.).
- 46** 9. St. Petri Vidnesbyrd: 1 Pet. 5, 8. — 12. Saccus: Saccus de Platina (Sachhi) † 1481 fra Cremona, se Vita pontificum XV 3. — 1 f.n. Vandbeche: Sal. Ordspr. 12, 1.
- 47** 22. en Munch, se Er. Franciscus, Lust- u. Staats Garten, 345 (LIV 428). Munken er Dithmar Blefken; se smst. 318. — 29. Undal: Peder Claussøn (Undal), Noriges Beskriffuelse, Kbhvn. 1632, 173 ff. — 31. Forbitzer: Egedes Kendskab til Martin Frobishers Fund af ædle Metaller stammer fra Torfæus' Groenlandia (LIV 428).
- 49** 26. Cant. 5: Salomons Højsang 5, 8.
- 51** 6. en Løve: Sal. Ordspr. 22, 13. — 33. Cotton Mather (1662—1729), blev 1685 ordineret i Boston i Ny England og prædikede i 43 Aar Evangeliet blandt Indianerne, Forf. af Ecclesiastical history of New England 1620—98. — 5 f.n. Gordon: Patrick Gordon, opfordrede i sin i mange Udgaver udbredte »Modern geography« (1693), (Citatet 1735, 14. Udg. S. 415) til at udbrede Missionen.
- 52** 7. Ruffinus: Kirkefaderen Tyrannius Rufinus († 410) i hans Historia ecclesiastica X 10. — 8. Socrates: Socrates scholasticus (o. 440) i hans Ecclesiastica historica, Udg. ved R. Hussey, Oxford 1851, I 115, 1. Bog 19. Kap., se 361 f.n.
- 55** 27. J. G. Holsten: Johan Georg von Holstein (1662—1730), Hofmester hos Kronprins Christian (VI) og fra 1712 til sin Død Medlem af Statsraadet, 1714 Chef for det nyoprettede Missionskollegium. — Münch: Wilhelm Moritz von Buseck genant Münch (1665—1741), Overhofmarskal hos Dronning Louise, Amtmand over Gottorp Amt, 1714—21 Medlem af Missionskollegiet. — Steenbuch: Hans Steenbuch (1664—1740), Prof. theol. ved Universitetet, fra 1714 Medlem af Missionskollegiet. — Wendt: Christian Wendt, Pagehovmester hos Prins Carl, 1714 Sekretær ved Missionskollegiet, 1726 Præst i Cassel, 1731 Superintendent i Sorau († 1774). — 13 f.n. Undal: Andreas Undal (o. 1668—1728), 1711 Stiftamtmand i Bergen (Pershist. Tidsskr. 5 III 122 ff.).
- 60** 13. Forman: Matz Forman (1664—1743), fik 1694 Borgerskab. — Erpecom: Daniel van Erpecom (1672—1729), gift o. 1695 m. Helene Bigum († 1743), D. af Hans Jensen B. fra Hobro. — Refdal: se S. 10. — Weinwich: Jørgen

- Weinwich (1676—1711), fik 1711 Borgerskab. — Kramer: Claus Kramer, fik 1697 Borgerskab som Skipper, 1711 Medreder i den s. A forulykkede Grønlandsfarer »St. Peder« † 1723. — v. de Velde: Jan van de Velde, f. o. 1689, fik 1717 Borgerskab, 1741 Stadshauptmand, tit. Oberstlnt. — Fæster: se S. 10. De her og ndfr. anførte Oplysninger om Bergenske Købmænd og Skippere er tagne fra P. R. Sollied og O. Solberg, *Bergenserne paa Grønland i det 18. Aarh.*, Oslo 1932, hvis vigtigste Textkilde (S. 3—170) er Bergenskompagniets Kopibog for Kontorets ud- og indgaaende Korrespondance 1721—26, fulgt af udførlige biografiske Oplysninger om de til Foretagendet knyttede Bergensere. Danske Kildeskrifter, saasom min Udgave af Hans Egedes Skrifter (Medd. om Grønland LIV) og navnlig Grønlandsk Selskabs righoldige Publikationer (Skrifter og Aar-bog) er der kun taget ringe eller ingen Hensyn til. Jvfr. iøvrigt om Bergenskompagniet: O. Solberg, *Det bergenske Handelskompagni av 1721 og Grønlands Kolonisation* (Særtryk af Bergens hist. Forenings Skrifter XXIII, 1917). P. R. Sollied, *Hvalfangsten fra Bergen i ældre Tider*, 1917.
- 64** 18. Westerhof, f. 1684 i Goldenstedt i Grevskabet Diepholz, 1719 Kbmd. i Bergen † 1745. — Meyer: f. 1686 i Bremen, 1720 Kbmd. i Bergen † 1741. — Bagge: 1707 Prokurator i Bergen. — 19. Frischbier, f. i Hamborg, 1723 Kbmd. i Bergen † 1724. — 20. Sørensen: Elsebe Lange, Enke eft. den dristige Kaperkaptajn Peder Sørensen (Flyver) † 1720. — 21. Holtermann, f. 1694, fra 1720 Skipper i Bergen † 1751. — Rieck: fra Rostock, 1708 Kbmd. i Bergen † 1736. — Dyring: f. 1697 i Bergen, 1731 Kbmd. smst. † 1754. — 22. Becker: fra Lübeck, fra 1694 Skipper i Bergen † 1728. — Phillip: Jacob Philip (Philup), f. o. 1670, 1695 Kbmd., 1714 Stadshauptmand i Bergen. — Loeman: Eschild Lohman, f. i Haderslev, 1718 Kbmd. i Bergen. — 23. Kamp: Berent K., f. o. 1680, 1700 Handelsforvalter † 1746. — Rødberg: Hans Hansen R. † 1755, Stadskaptajn.
- 65** 6. min Broder: Christian Egede, f. 1697, 1719 Stud. fra Throndhjem, 1722 Præst i Lofoten (Værø), 1733 i Holtaalen, 1742 i Holmedal † 1750 (Khist. Saml. 4 III 35). — 18. »Egedes Quæstioner til Capt. Børenfels med Capitainens Svar herpaa« i Afskrift Ny kgl. Sml. 1294b fol.
- 67** 8. Medlemmer af Politi- og Kommercekollegiet: Iver Rosenkrantz (1708—23), Niels Slange (1708—28), Christian Scavenius (1716—23), Andreas Franck (1713—23), Morten Munch (1711—21) og Jørgen Sohl (1721—31). — 30. Brielshafn: se I, 15.
- 68** 4. Haan: Lorentz Feykes Haan, se Grøn. Selsk. Aarsskr. 1915, 41—50.
- 69** 13 f.n. Falck: Jens Andersen Falck se LIV, 410. — 5 f.n. Fæster: Lorenz Fæster, ib. 408.
- 70** 1. Berrendt Hansen: Berendt Hansen Wegner, LIV, 408.
- 73** 7 f.n. Jentoft: Hartvig Jentoft (1696—1784), 1721—24 Bogholder og Købmand i Grønland (ib. 408).
- 76** 9 f.n. Deputerede i Rentekammeret: Christian Gyldenchrone (1719—30), Vilhelm Helt (1719—24), Johan Schrader (1720—24), Peder Rasmussen (1725—29); Kommitteret: Hans Justsen (1714—28).
- 77** 23. Smit: Clemens Schmidt (f. 1671 i Skanderborg), 1716—† 1723 Biskop i Bergen.
- 81** 19 f.n. Lemvig: Christen Sørensen Lemvig (1672—1724), kgl. Konfessionarius.
- 86** 30. Harsen: Claus Hartz(en), se LIV, 411 og P. R. Sollied og O. Solberg, S. 27. — Mitzel: Ebbe Mitzel LIV, 411.
- 90** 28 se 67, 8. — Weyse: Daniel Benjamin Weyse, Deputeret 1709—23.
- 95** 6 f.n. Kløcker: Abraham K. (1673—1730), 1720 Kommitteret i Politi- og Kommercekollegiet og for Vaisenhuset, Dir. for vestindisk-guineisk Komp.

- 96 5. Top: Albert Topp, f. 1697 i Bergen, 1722 cand. theol., 1723—27 Missionær i Grønland, 1728 Sognepræst i Aafjorden, 1742 Kapellan ved Nykirken i Bergen † før Tiltrædelsen.
- 98 20. Geelmuyden: Jakob van der Wida Geelmuyden, f. 1704 i Bergen, 1723 Ass. hos Bogholder H. Jentoft, 1724—25 Bogholder og Købmand i Nipisat, 1729—31 i samme Funktion, 1733 Kontrollør i Kbhvn. »ved Skibene, som gik til Norge«, derefter Skibsrheder i Grimstad, Mønsterskriver i Christianssands Stift og konst. Byfoged i Arendal og Risør † 1768 i Grimstad. Udg. den første »Perlustration« 1729. I Mskr.: »Om Grønlands Frugtbarhed til Land og Vand« (Add. 55, f. 485—88) og »Kort Beskrivelse om Grønland. «Efterskr.:« Anno 1722 udj Decembr. maaned er denne Beskrivelse om Grønland samlet og extraherit af atskillige Cronicher og Reisers Beskrivelser wed mig Jacob von Wida«. (ib. 489—98). Jfr. LIV, 413 f. — 2 f.n. Augustinusen: ib. 409.
- 99 24. Dahl: Selgen Dahl, ib. 408, 410.
- 100 7. Larsen: Erich Larsen, ib. 414. — Sem: Helmich Sem, forsvandt 1723 med Selgen Dahl paa Rejsen med »Printz Friderich.« — 5 f.n. Seehusen: Cornelius Seehusen, LIV, 408 f., 416. — 1 f.n. Johan Vilhelm Jordan (ib. 409) alløste J. G. Bernhardt (ib. 408 f., 420).
- 104 28. Charta: jvfr. 108, 25.
- 105 10. Colbentzen: Bendix Kolbeinsen, se LIV, 409.
- 107 28. Ole Smed: Ole Johansen, LIV, 416.
- 108 8. Præste Fjord. Om denne se min Afhandling: Om Hans Egedes Kolonisationsforsøg (Grønland. Selsk. Aarsskr. 1915, 83 ff.).
- 110 8 f.n. Hind: Peder Lorenz, Hind f. 1729 i Øksnes, Lofoten, Elev paa Vajsenhuset, 1745 Kateket i Christianshaab, 1752 Assistent i Jakobshavn, 1756 Overassistent, 1774—82 Ass. i Godthaab † her 1794.
- 117 8 f.n. Ottesen: Peder Ottesen Schreuder, Søn af Sognepræst til Nykirken i Bergen Otto Hansen S., 1692 Stud., 1703 Sognepræst til Nordfjord † 1738 (J. F. Lampe, Bergens Stifts Biskoper og Præster II).
- 119 10 f.n. Harbøe: Jørgen Harbøe, f. 1679 paa Selje, 1699 Stud. fra Bergen, 1701 cand. theol., 1704 Hører, 1708 Konrektor, s. A. Mag., 1729 Sognepræst til Voss, 1744 til Graabrødre K. i Viborg † her 1752.
- 120 23. Hiort: Jens Hiort, biogr. Medd. LIV, 423. — 15 f.n. Delfshafen: ib. 417; Grønland II, 11.
- 121 12. Pöech: udførlig omhandlet LIV, 416. — Refdal lod sig overtale til at rejse til Kbhvn. med Pock og kiperok (25. Sept.); det paalagdes ham at dette ikke maatte ske uden foregaaende Drøftelse med Rostgaard og Missionskollegiet (27. Sept.), afgik med Jentoft fra Bergen 29. Sept. Regninger for en Chaise og en Vognmandsvogn til Frederiksborg, Logement i Helsingør og Frederiksborg, 2 Rd. for at besøge Slottet; ankom 13. Okt. til Kbh., Logement paa Christianshavn hos Kapt. Neuspitzer; den 25. Chaise med 4 Heste for og en anden Vognmandsvogn til Baadene, tilbage til 28. (ialt frem og tilbage for Fortæring 28 Rd.) For de tvende Grønlanderers Skilderier, som J. A. Refdal blev befalet at tage betalt efter Akkord, kvitterer B. Grodtschilling 27. Marts for 20 Rd. Grønlanderne forblev her til 28. Nov., da Jentoft sejlede med dem til Bergen, Refdal rejste hjem 31. Marts og fik for sine Udgifter udbetalt ialt 906 Rd. — Beskr. af Grønlanderne i Bibl. germanesque IX 207. Jfr. min Afhandling Grønlandere i Danmark i Grl. Selsk. Aarssk. 1926 Brev fra Hofmarskal F. C. v. Holstein til Rostgaard af 25. Okt. 1724, Fredensborg, om at indfinde sig næste Morgen tidlig og foranledige at Grønlanderne ogsaa er her paa samme Tid, da Kongen ønsker at tage dem i Øjesyn før Tallet. (Langebeks Excerpter 184 l). — 28. Fasting: Lyder

- F., f. o. 1676 i Bergen, 1699 Kbmd. smst. † 1759. — Nielsen: Erich Nielsen Leganger, fra 1702 Skipper i Bergen † 1726. — Broch: fra Hamborg, 1708 Kbmd. i Bergen † 1731. — Bispinden: Dorothea Maria Giessing (1671—1746), Enke eft. Biskop Clemens Smed (Schmidt). — 29. Botler † 1729, Overtoldbetjent i Bergen. — Gelmeyden: Knud G. (1667—1749), 1695 Kbmd. og 1727 Stadshauptmand i Bergen.
- 131** 4. den nordre Colonie: Nipisat paa Øen af samme Navn (Pl. af nipisak, Stenbider) eller Nepisene (Lokativ), 2—2½ Mil Syd for Holsteinsborg, anlagt 1724 i Okt. som Hvalfangerstation, inspiceret 1.—7. Maj 1725 af H. Egede, kaldet den nye Loge. Besætningen, 21 Mand, overvintrede og vendte tilbage til Haabets Ø med Skibet. Afbrændt af hollandske Hvalfangere, 1728 anlagt efter kgl. Bef. som Loge med Vaaninghus, Proviantmagasin og Befæstning, opført 1729, forladt if. kgl. Bef. af 1. Juli 1731. Anlægget afbrændt af Hollænderne, kaldes 1735 af Egede den afbrændte Loge (Grønland II, 91 f.). »Nepisene paa 66° i Veydefjord« (P. Egede, Efterretn. 1788, 229); »die Wyde-Fiorde und vor derselben das Eyland Nepiset oder Nepisene« (D. Crantz, Hist. von Grönland, 1765, 21). Weydefjord, »kaldet af de Indfødte Marlegitseiemeome« (1730) = Maligissap nua (Grønland II, 160). Weidefjorden, af tysk Weide (Græsgang), kaldes ogsaa Grønnefjord (P. O. Walløes Dagb., S. 40).
- 132** 31. Marie Johansdatter: LIV, 416. — 14 f.n. Christophersen ib. 155.
- 133** 20. Fersleff: se LIV, 419. If. Generalrulle o. Nipisat, opt. 1730, 30. Aug., født i Jylland, 29 Aar, herefter f. 1701, kan altsaa ikke (som anført af Anna Levin, Ferslew-Slægten fra Skagen II, 1927, Stmt.), være Søn af Anders Jensen Fierreslev (hvorefter min tidligere Angivelse rettes); jfr. Sollied og Solberg, Bergenserne paa Grønland I, 269. Hans første Hustru, Anna Hiller, † 25. April 1741 i Toldbodgade (Overform. Prot. 1741, 180). — 21. Daniel Baade, f. 1688; forlod Hus og Hjem i Bergen, hvor han havde arbejdet paa flere Kontorer, mistede her alt i Krigens Tid, antaget 1724, 2. April, som Kyper, men dim. 1726, 6. Aug. paa Grund af Hustruens Død, antaget 1728, 8. April, som Købsvend, 1733 Undervrager i Throndhjem, 1736 Overvrager † 1761 (D. Thrap, Bidrag til den norske Kirkes Hist. 1884 I, 110; II 386; Ph. T. 4 III 183. Medd. LIV, 420). — 26. Bernhard, se S. 100.
- 134** 15 f.n. Barberer: Frederik Henckel (Forældre: Stadskirurg i Ribe Frederik H. og Anne Cathrine Bahus), f. 1702 i Ribe, døbt 12. April, antaget 1725 som Kirurg i Grønland, opgik med »Cron Printz Christian«, dim. 6. Aug. 1726 af Raadet, hjemgik 1727, 26. Marts, paa eget Ansvar med Hukkerten »Jomfru Anna« fra Amsterdam, 1730 Bartskeer i Bergen, 1734 Stadskirurg, 1749 Regimentsfeltskær † 30. Aug. 1758 i Bergen. Efterlod i Manuskript »Friderich Henckell, Relation for det Stradavische Compagnie saa vel over de wiles Naturer, Wæsen og Lefnet, som Grønlands Eigenskab udi sig self saa vidt ieg haver kundet remarqvare med videre efter andre der udj Landet.« — 13 f.n. Friderich Christian: Pápa, omtalt LIV, 269, 425.
- 142** 11 f.n. Discho Reed. Om denne og andre, i det følgende nævnte, omliggende Lokaliteter se L. F. Haans Kursforskrifter, Grönl. Selsk. Aarskr. 1915, 41—50.
- 4 f.n. Schantzen: Skanseklippen vest for det nuværende Udsted Skansen.
- 143** 9. Ost vart fra Schantzen: ved selve Udstedet. — 22. Rhode Bay: Haan, S. 47 (Roo-Bay). — 26. S. O. vært: kort Nord for Jakobshavn. — 28. Sandbay: Den store Bugt ca. 2 km Syd for Cloushavn (Haan, S. 46). — 33. Iisefiorden: Jakobshavns Isfjord. — 37. Grønlenderne: ved de gamle Bopladser Syd for Fjorden Igdumiut; kaersormiut og Narsarmiut. — 6 f.n. Viere Bay: Christianshaabs Bugten (P. Egede, Efterr. om Grønland 1788, S. 47).

- 145** 12. Bogten: Disko Bugten. — 13. Hualfiske Eilanderne: fra 1778 kaldet Kronprinsens Eilænder. — 18. en Hafn: mellem den sydlige Øgruppe: Nunarssuak, Uiordlek, Kitsigsok og Kitlit. — 13 f.n. Steen Kul: ved Marrak. — 11 f.n. Baar: Bølge. — 9 f.n. en liden Bugt: den lille Vig Sydvest for Rodebay ud mod Diskobugt. — 8 f.n. Steeck-Grund: Stickgrund (holl.), klæget, leret Søbund.
- 146** 4. Fiorden: Jakobshavns Isfjord. — 24. den Øe: Okaitsok, Rypeholmen. — 32. Aabor: Aubarren, Kystbarre, Havstok. — 33. forlægget: uheldigt, hindrende. — 37. slætt Land: her paa Havnens Inderside ved Bryghusbugten anlagdes det ældste Christianshaab. — 6 f.n. Kraake: Krageguld og -Sølv, Glimmer. — 2 f.n. it langt Eiland: Savik.
- 147** 4. Spiring Bay: af holl. Spiring, Lodde, Angmassak, den inderste Del af Sydostbugten bag Øerne Akugdliit, Sårdlet og Uiordlek. — Aktstykkerne Nr. 105—07 her efter Originalerne; tidligere, efter ret upaalidelige Afskrifter, meddelt af H. Ostermann i Geogr. Tidsskr. XXV, 164 ff.
- 155** 18 f.n. Lange: Ole Lange, f. 1703 i Fredensborg, 1728 Præst ved Godthaab, 1729 ved Nipisat, hjemg. 1731, Præst i Urskoug til 1750 † 1766 i Sørum.
- 156** 2. Med Paars opgik Johan von Helm, f. o. 1680 i Trondhjem, havde fra 1703 tjent til Lands og til Vands paa Kongens Skibe som Feltskær, var 1711 i Pesttiden Garnisonskirurg i Friedrichsort, fra 1728 først tjenestgørende ved den ny Koloni i Godthaab, senere ved Nipisat, hjemgaaet 1731 med »Caritas«, 1733 Kirurg i Grenaa. Gift 18. Okt. 1712 i Grenaa m. Marie Hane (Capitains), bgr. 2. Apr. 1746 i Grenaa.
- 158** 22. de Danske og Norske. I Texten har først staaet de Norske, herefter indskudt og Danske, sluttelig rettet til Danske og Norske.
- 180.** Beretningen er aftrykt efter Joh. Seckman Fleischers Efterretninger om sine Forfædre og sig selv, Kbhvn. 1788, S. 34—53, nu en stor literær Sjældenhed. — Johan Seckman Fleischer, f. 15. Sept. 1702 paa Dragsholm, kom 12 Aar gl. paa Søkadetakademiet, 1717 som Kadet paa Orlogsskibet »Sophie Hedevig«, 1718 Volontør ved jyske hvervede Reg., med dette til Norge, fra 1721 i Helsingør, 1724 surn. Sekondltnt., afsk. 1726; fik 11. Maj 1728 Bestalling som Proviant-Ammunitions- og Materialforvalter, kom 3. Juni til Kangek (LIV 239), opgaaet 1729, 21. Maj, til Nipisat, hvor Provianthuset og Vaaningerne opførtes (ib. S. 271), atter i Godthaab; afløst if. Ordre af 26. Sept. 1731 som Proviantforvalter her af M. Ferslev, da han skulde forføje sig til Nipisat (Krigskanc. kgl. Exp., 1728, April—Juni. Marinens Instruxbog 1722—36, Nr. 5, 151 ff.). Han blev 1733 Sorenskriver over Hardanger, Vos og Lysekloster, 1735 Kancelliraad, boede paa Grovndal, Vosse Præstegæld, afsk. 1775; 1777 Etatsraad † 28. Febr. 1789. — 19. Seckmann: Frederik Seckman († 1750), Kancelliforvalter i Krigskancelliet. — 23. Seckmann: Diderik Seckman (1684—1743), Justitiarius i Højesteret. — 15 f.n. min Fader: Herman Reinhold Fleischer, Oberst, falden 1712 ved Gadebusch, gift 1° m. Megtele Anna Maria Seckmann. — 12 f.n. Bentzen: Lars Benzon (1687—1742), Deputeret i Søetatens Generalkommissariat, Ejer af Sæbygaard, Hagedstedgaard og Kornerupgaard, gift m. Charlotte Amalie Adeler (1703—24), Datter af Stiftamtmand over Sjælland Frederik Christian Adeler (D. Mag. 5 V 332, 34, 56).
- 186** 132. Beretningen bevaret i 2 Nedskrifter. A egenhændig; B, dat. 6. Aug. med I. Hiorts Haand, hvilken sidste er benyttet til at klare forskellige Tvivlsspørgsmaal, og har før været offentliggjort af P. Eberlin, Tilskueren VI (1889), 487 ff.
- 187** 17 f.n. Flydgyde: en Rende ved en Vandmølle for at bortlede Spildevandet. — 9 f.n. Bygninger B Bønder.

- 188** 15. Mullerup: Kammerassessor Peder Nielsen Mollerup til Vestervig Kloster (1651—1737). Jfr. Jeppe Aakjær, Den mollerupske Retssag 1722—24 (Jyske Saml. 3 III, 279—356. Hist. Aarb. f. Thisted Amt 1911, 69—92). — 27. Arbeid: bebygde.
- 189** 4. Svin: B og andre smaa Creaturer.
- 193** 15. Den 17. Oktober kom Assistent Klingenberg (LIV, 424) tilbage fra sit Handelstogt sønderpaa og berettede, at han paa et Sted 11—12 Mil Sonden for Godthaab, kaldet Tungane, ved Søndre Fiskefjord hos de derboende Grønlændere havde set Overflod af hollandske Varer, alene i et Hus talte han over et Dusin nye Messingkedler af forskellige Sorter, en Mængde maledede Ryssebakkor, Tinskaale, brogede Skjorter, Bukser, Trøjer, Hatte, adskillige Tømmermands Redskaber, ja endog Tekopper og andet Smaatøj i Mængde, hvilket hang i deres Huse til Prydelse som i en liden Krambod. Da de saaledes var forsynet med Kramvarer for lange Tider, kunde han ikke komme til at handle med dem, saa meget mindre, som de foregav, at have bedre Varer end hans. Paa Hjemvejen fik han dog Baaden lastet med 16 Fade Spæk. I det haarde Vejr og den mørke Nat havde de været i stor Fare, saa at Assistenten med Folkene under Armen maatte gaa ud i den iskolde Sø for at hjælpe Baaden fra Klippen.
- 195** 2 f.n. Niels Furman, 1718—† 19. Juni 1733 Amtmand paa Island. — Luxdorph: Christian Luxdorph fra 1727 Landfoged. — Der foreligger en, Besserstad 19. Sept. 1729 dat., Liste over de Folk, der har erklæret sig villige til at gaa til Grønland: 42 Mænd, 33 gifte Koner, 21 voksne unge Karle, 14 voksne ugifte Piger, 26 Drengbørn og 30 Pigebørn, hver Familie skulde have 2 Køer og 16 Faar samt en Hest eller Hoppe med Skibet, som skulde afgaa fra Havnefjord.
- 206** Nr. 146. Betydningen af de døbte Børns grønlandske Navne er i Anførselstegn tilføjet efter C. E. Paars' Generalrulle over Kolonisterne og de døbte Indfødte, dat. 7. Aug. 1729. Faderens Navn er angivet i Klammer. E. Thorhallesen skriver 1776: »De Børn, som Hr. Biskop Egede døbte, beholdt deres hedsenske Navne. I de Aar 1733 og 34, da Børnekopperne grasserede, kom alting i Urede, mange af Børnene døde, mange flygtede langt bort og kom iblandt fremmede. Jfr. Drachards Liste over »de Grønlænder, som Superintendenten Hr. Egede fordem har døbt (og efter Børne-Pokkerne ere overblevne)« i Niels Egedes 3. Cont. af Relationerne, S. 138 f., hvor i Rækkefølge efter Egedes Liste nævnes: Kinak (Kinæ), Tunginak (P. Egede, Cont. 180; N. Egede 139), Kipsisuna, Kaksik (Makkajuks Søster), Niakone, Auiok, Kingak (gift m. Kateketen Povl, se Medd. LIV, 246, 269, 302; P. Egede 178), Erkona (ang: af Drachard at være rejst til Nepisene, men er vel den E., der if. Thorhallesen (S. 89) fulgte med B. Laersen, Tupernane (gift m. Anders Olsen; se P. Egede, Cont. S. 183 og Thorhallesen, S. 89), Koak, Utsungisok og Amautulik, Kiviok, Koksik (P. Egede 180), Allipuna, Neusina.
- 212** Nr. 151. 1732, 27. Marts. Søetatens Generalkommissariat (Danneskiold Samsøe, Løvenørn, Tauson, Benzon) og Missionskollegiet (J. G. Holstein, Joh. Frawen, J. W. Schröder og Steenbuch) beretter i Henhold til kgl. Brev af 17. Marts, at Missionens Fremgang, i Følge Efterretninger fra Hans Egede og andre fra Grønland hjemvendte Betjente giver Forhaabning om god Fremgang i Tiden. Missionen og Handelen kan komme hinanden til Hjælp. Af Hensyn til Aarstiden vil det være nødvendigt, snarest muligt, at equipere et Fartøj særlig bestemt til Kolonien Godthaab for at give Hans Egede tilkende at oppebie den kgl. Resolution næste Aar. Kolonien skal forsynes med alle Fornødenheder, Proviant, Fustager og frisk Mandskab. Der foreslaas at opsende Pinken »Cron Prins Chri-

- stian« eller et fragtet Fartøj, hvis Udredning eller Fragtning vil beløbe sig til 3000 Rd. Vedlagt Skrivelser fra J. Geelmuyden til Kongen og Generalkommissariatet, begge af 3. April. — Greve Christian Rantzau blev 22. Dec. Præsæs i Land- og Søetatens Generalkommissariat, afløste som Vicestatholder i Norge den 5. Okt. 1731 afdøde Ditlev Vibe. Hans Efterfølger som Præsæs blev Geheimeraad Greve F. Danneskiold Samsøe 12. Dec. 1731. Deputerede i Kommissariatet var Lars Benzon (fra 1717), Chr. Tausen (fra 1721), afg. 1732.
- 214** 10. J. Severin har, hvad man tidligere ikke vidste, allerede i 1728 omgaaedes med Planer om at besejle Grønland (Spitzbergen), idet han 3. April n. A. i Henhold til Kgl. Forordning af 13. Sept. 1697 ansøgte om Frihed for Told og Konsumtion af Varer og Skibsprovision til 2 Skibe »som i dette Aar af mig udredes paa Grønland, det ene Ste Anna, det andet Christianshafns Galley kaldet« (Rentek. Rel. og Res. Prot. 1728, 15. Apr. Civil Etats Kontors Kopibog 1728—29, 93). Erklæringen gaar ud paa, at Forordningen »har alene hensigtet til de paa de Tider her i Kbhvn. og Bergen indrettede Grønlandske Kompagnier«, hvormed det dog ikke fik nogen Fremgang; siden har afg. Commerce Raad Klauman som Grønlands Fahrer »udredede ved kgl. Res. af 12. Okt. 1697 og 6. April 1700, nydt selvsamme Friheder, hvilket og Jens Rasmussen Munsterskriver ved Søetaten i lige Tilfælde ved Res. af 9. April 1723 er bleven forundt«. — 5. Okt. s. A. (1728) skriver Hans Mathias til Kongen fra Bergen: »Som voris a. n. Arfve Herre og Konge efter Guds Behag har og vil fremdehlis fortsætte Handel paa Strat Davids, og som og vel der til behøvis Skibe paa Hvalfische Fangsten, Saa presenterer sig her ved et Skib kaldet Ste Anna, som for 3 Aars Tid siden haver faret paa Grønland paa Hval Fische Fangst og siden paa Findmarken, behager welbaarne Herre dette at anddrage for derris Mayt. saa er Schibet vel paa det Farvand tienlig og der til er beliggende af de til Hval Fische Fangsten behøvende Materialier, Lentzer, Harpuner, Knifver, en dehl Liner, Forgiengere, saa og Chaluper og andre Sager, som til Fangsten behøves«.
- 217** 21. 1732, 17. Marts, udgik kgl. Befaling til Generalkommissariatet for Søetaten at indkalde for sig Bryghusforvalter Gørris Klawmann, som i forrige Tider selv haver faret paa Hval-Fiske-Fangsten i Grønland, som og Købmændene Friderich Holmsted og Jacob Severin som ere kyndige og forstandige i Handel og Vandel for at indhente deres Betænkning (Breve og Beregninger vedk. den grønsl. Expedition, Søetatens Ark. Nr. 597). — Gørris Gørrissøen, Søn af den ovfr. I, S. 41 nævnte Peter Klaumans 2. Hustru Maren Frederiksdatter Seenders i hendes 1. Ægteskab m. Gørris Tillufsen. Han fødtes 1678, antog Navn efter Stedfaderen, overtog Bryghuset efter ham, Direktør for asiatisk og vest-indisk-guineisk Kompagni, 1713 Ass. i Borgretten, 1749 Etatsraad † 1752 (Holger Hansen, Slægten Klauman, S. 33 ff.).
- 220** 9. Mattis Jochimsen. Oslo Etnografiske Museum har i Rækken af sine Skrifter IV, 3 H., Oslo 1928, udgivet »Mathis Jochimsøns Relationer om hvad Observationer hand har gjort udj det Strat Davidske Grønland saaleedis indretted, at der af lettelig kand skiønnes, om det Land og detz Handel kand blive Hans Kongl. Mayestet til Fordeel eller ey«. Efter et håndskrift i privat eie. — Udgaven fattes baade Indledning og Kommentar, Oplysninger om Skriftets Proveniens, hvem dets Forfatter var, hans Ophold i Grønland og Anledningen hertil. Tilmed er Forf. en ikke helt ukendt Nordmand, om hvem der findes let tilgængelige Oplysninger, bl. a. i Medd. om Grønland LIV, 425 f. og min Biografi af ham i Grønsl. Selsk. Aarsskrift 1915, 50—58. Jochimssens Skrivelse til Løvenørn aftr. i Minerva 1788, III, 18—77. Indledningen til »Relationerne« findes i den Ledreborgske Saml. 337 4to (Kgl. Bibl.). Skriftet er af stor Værdi for Kendskabet til

- Grønland paa Egedes Tid paa Grund af Forf.s Kyndighed, skarpe Iagttagelses-
evne og Interesse for Landet.
- 222** 19. den store Baad. Forhøret over Forliset i Protokollen 1732, 15. Aug. Blandt Vidnerne Niels Christian Geelmuyden.
- 230** 7 f.n. Om Koppepidemien i Grønland har Lægen Georg Detharding fra Stralsund, fra 1732 Professor ved det medicinske Fakultet ved Kbhvns. Universitet, allerede 1739 udgivet en Afhandling (*Pestis variolosa in Gronlandia*); senere er Epidemien omhandlet af Distriktslæge i Julianehaab, Kommunelæge G. A. N. Meldorf i Medd. om Grønland Bd. L og nu senest af Overlæge ved Nakkebølle Sanatorium O. Helms i Hospitalstidende 74. Aarg. (1931), S. 312—18: Koppepidemien i Grønland 1733—34.
- 233** 20. De første Brødremissionærer, Matthæus Stach, hans Fætter Christian Stach og Christian David afgik fra Kbhvn. 10. April 1733 og opkom 20. Maj til Godthaab, hvor de anlagde Ny Herrnhut. M. Stach hjemgik 31. Juli 1740. 2. Ophold: 1742 ¹⁷/₇—1747 ¹⁵/₇. 3. Oph. 1749 ¹⁹/₇—1751 ¹³/₈. 4. Oph. 1752 ¹³/₈—¹²/₈. 5. Oph. 1754 ³/₈—⁵/₈. 6. Oph. 1758 ²⁷/₆—1771 ⁴/₁₀. Om Chr. Stach se S. 257. — Chr. David, hjgik 1735 ²⁴/₉. 2. Oph. 1747 ¹⁶/₄—¹³/₇, da han indviede Missionshuset i Ny Herrnhut.
- 234** 5. Nitschmann: David Nitschmann, f. 1696, kom 1724 til Herrnhut, gik 1732 med Leonhard Dober til St. Thomas, 1735 Senior og Biskop for den fornyede Brødrekirke, grundlagde 1740 Missionen i Pennsylvanien, 1742 atter paa St. Thomas † 1772 i Pennsylvanien (Khist. Saml. 5 VI, 194 f., 511, 527, 607 ff.).
- 235** 18. Bing: Anders Jespersen Bing, f. 1702 i Trondhjem, 1729 Cand. theol., 1734 Missionær i Christianshaab, 1735—39 i Godthaab, 1740 Kapellan og 1755 Sognepræst i Frederikshald † her 1760.
- 236** 10. Ohnsorg: Morten Ohnsorg, f. 1707 i Bjeverskov, 1732 Cand. theol., 1734—40 Missionær i Godthaab, 1749 Sognepræst i Magleby-Holtug † her 1774.
- 238** 7. Wiesner: Georg Wiesner afgik 1736, 28. Maj, fra Kbhvn. sammen med Rosina Stach, f. Halgebauer (f. 12. Marts 1691 † 16. Juni 1775) og dennes Døtre Rosine Stach (gift 19. Aug. 1736 i Ny Herrnhut m. Missionær Johann Beck, s. o.) og Anne Stach (gift 4. Juli 1740 m. Friedrich Böhnisch, s. o.). Wiesner vendte tilbage 1747. (D. Cranz, *Historie von Grönland I*, 462). — Khist. Saml. 5 IV 236, 238, 320 ff., 360; V 194 f., 511, 515, 543, 558, 607 f., 759. H. F. Rørdam, *Saml. og Studier III* 138; IV 64, 75, 276, 281, 431. Oversekr. Expeditionsprot. 1736, 1. Maj. — 16 f.n. Fontenay: Benjamin de Fontenay (1695—1749), Admiral.
- 245** 24. Grønlands statsretslige Stilling omhandles allerede af Hugo Grotius, *Annales et historiae de rebus belgicis*, Amsterdam 1657, 238, 270 — og C. Gastellus, *De statu publico Europæ*, Nürnberg 1675, 258.
- 257** 6. Rasch: Niels Rasch (Søn af Gertrud Rasch' Broder Axel († 1718), Handelsmand paa Vebestand og Lensmand, og Beret Lucie Røst), f. 1707 i Senjen, blev 1734 Student fra Throndhjem Skole, fra 1736 i Severins Tjeneste som Købmand i Godthaab, gjorde 1740 en Rejse til Nordland, hvorfra han medbragte og ledsagede til Grønland 6 unge Karle »for at forsøge, om ikke Grønlænderne med Tiden, naar der af Nordmænd i Landet blev fastsat en liden Koloni, kunde vænnes til den nordlandske Levemaade,« 1742 Købmand i Christianshaab, ankom »formedelst adskillig Vanheld i Landet« i Efterhøsten 1743 til Kbhvn., ansøgte herfra som fattig Student i sin Alders 37. Aar, 1744, 23. Juli, Kongen om det ledige Saltens Fogderi i Norge, blev 1745, 31. Dec., Foged over Vesteraalen, Andenes og Lofoten, i hvilket Embede han døde 22. Nov. 1757. (Medd. om Grønland, LIV, 407. Kanc. Breve 1744, 23. Juli, Nr. 184. Medd. af Arkivar W. Rasch). —

19. Christian Stach var hjemgaaet sammen med Egede 9. Aug. 1736 fra Grønland, opgik allerede atter 11. April 1737 (D. Cranz I, 473) sammen med Christian Marggraff. Se Johann Beck: Brieff aus Grönland an Matthäus Stachen, dat. Neu-Herrnhuth 14. Juli 1741 (Büdingsche Samml., Lpz. 1742, VIII 215—19). Extract a. dem Grönland. letzten Diario, dat. 23. Juli 1743, af Matth. Stach (ib. XV, 346—402).
- 261** 9. Wodorff: Henrik Julius Wodroff (1698—1754), Kommandørkaptajn.
- 267** 23. Neisser: Wenzeslaus Friedrich Neisser, en af Brødremenighedens mest fremtrædende Skikkelser, kom 1722, seks Aar gl., som Søn af en Knivsmed, fra Mähren til Herrnhut, optoges 1764 i Unitetsdirektionen og lærte 1766 ved Synoden i Marienborn Susanne von Klettenberg (Goethe, Bekenntnisse einer schönen Seele) at kende, der i 1768 overfor Neisser fremsatte Ønsket om at gaa til Grønland (Jfr. Pershist. Tidsskr. LII, 140 og W. Jannasch, Erdmuthe Gräfin Zinzendorf 1915, 255 f., 279 f. D. Cranz, Historie von Grönland, 1765, 516. Povl Egede, Efterretninger om Grønland, 1788, 159 ff.). Under 17. Sept. 1739 bevilgede Kongen, at det af Severin beslaglagte Skib med Neisser om Bord skulde tilbagegives mod at Severin forbeholdt sig sin lovlige Tiltale mod Skipperen (Kanc. Breve 1739, 1125—26).
- 268** 23. Martensen: Conrad Frederik Martens (Forældre: Fæstebonde Hans Mortensen og Marine Hansdatter), f. 28. Marts 1683 i Oxenvad, var 1703 Skriver hos Fuldmægtig Gülich ved Kongens Vinkælder, 1721 og endnu 1734 Fuldmægtig ved Zahlkammeret, tilhørte fra 1730 de Vakte, vandt Grev Zinzendorfs Tillid under dennes Ophold i Kbhvn. og benyttedes af ham som en Slags Kommissionær ved det danske Hof og en af Brødresocietetets Stiftere, død som Diakon i Herrnhut 1765. Han var Broder til den fra Vækkelsen bekendte Mad. Marie Wulf, hvis Datter Marie var Moder til Johannes Ewald (Khist. Saml. 3 I 387; 5 IV 320. Louis Bobé, J. Ewalds Levnet og Meninger, 1911, 233 f., 331). Jfr. Oplysningerne om Marie Wulfs Død i Pershist. Tidsskr. 8 III 121.
- 271** 17 f. n. Holst: Grev Johan Ludvig Holstein. — 15 f. n. Reuss: Beate Henriette Rigsfriherreinde Söhlenthal, f. 1696—† 1757 paa Borreby, fra 1723 Enke efter Henrik XXIII Greve Reuss-Lobenstein, 1732—40 Overhofmesterinde hos Prinsesse Louise, Dekanese i Vallø (1740), Dame de l'union parfaite (1734). (Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds IX 429).
- 272** 10 f. n. Kancelliet meddeler, at Kongen har bevilget, at det af Severin beslaglagte, af Neisser og andre til Grønland fragtede Skib tilbageleveres, dog at Severin forbeholdes sin lovlige Tiltale mod Skipperen (Kanc. Breve, 1739, 1125—26).
- 274** Nr. 204. En Jævnførelse med H. F. Rørdams Text og Originalen til Brevet, der senere med den Ledreborgske Haandskriftsamling er kommet til det kgl. Bibliotek, bringer følgende Rettelser: L. 6 f. n. seinen læs seinem. 7 f. n. Ordre l. Order. 2 f. n. Grönländischen l. Grönländschen. embrassirt l. embarrasirt. Side 275, 4. schwerlich l. schwehrlich. — 8. überhaufte l. überhäufte. 9. wollen l. wolten. 10. sollen l. solten. — (Ledreborg 4to 242. 52. II. 16).
- 275** 25. Høyer: Historikeren Andreas Hojer, fra 1737 Medlem af General-Kirkeinspektionskollegiet, døde 28. Aug. og efterfulgtes i denne Stilling af Geheime-raad Christian von Stöcken (1694—1762).
- 277** 5. Holmsted. Frederik Holmsted (Forældre: Christen Jonsen H. til Brolykke og Karen Krag), f. 1683 paa Hindsholm; blev 1708 Bogholder ved vestindiske og 1709 ogsaa ved ostindisk Kompagni, fik 1716 Eneret paa et Kattuntrykkeri, først paa Blegdamsvejen og fra 1723 for Enden af Sortedamssøen, Direktør for vestindisk Kompagni og en af dets største Participanter. Ved Henvendelse til C. A. v. Plessen gav han Anledning til Erhvervelsen af St. Croix, der tilhørte Frankrig,

- indkom 1731—32 med Forslag til den grønlandske Handels Videreførelse, fik 1732 (22. April) kgl. Bevilling og Fuldmagt til »at negociere i Frankrig for at faa det Eiland i Vestindien købt og underlagt Kongens Herredømme«, hvorefter Købetraktaten afsluttedes 1733, 5. Jan., mellem den herværende franske Gesandt Grev Plélo paa Frankrigs og Holmsted paa det vestindisk-guineiske Kompagnis Vegne, ratificeret af Kongen af Frankrig. H. foranledigede endvidere, at St. Croix ved udsendte Ingeniører blev delt i Plantager, som ved Lodtrækning tildeltes Kompagniets Interessenter i Forhold til deres Aktier. I 1733 blev H. Viceborgmester i Kbhvn., 1734 Borgmester, 1736 Kommitteret i Økonomi- og Kommercekollegiet, s. A. Medlem af Linnedspinderi-Direktionen, 1737 Etatsraad, fik 1738 Privilegium paa et Linnedspinderi paa Christianshavn, 1740 Decisor ved det almindelige Magasin, s. A. handelskyndigt Medlem af den grønlandske Kommission, lagde 1747 sammen med Admiral F. Suhm og Købmand A. Bjørn Planen til det almindelige Handelskompagni og Direktør for samme, s. A. Etatsraad, 1754—56 Medlem af Theaterdirektionen, afg. 1758 som Kommitteret og Medlem af Direktionen for Opfostringshuset † 12. Juni 1758. (Hans Biografi i Dansk biogr. Lexikon er ganske ufyldstgørende. Jvfr. Hist. Tidsskr. 4 II 449. Persh. Tidsskr. 3 IV 149. Saml. til Fyens Hist. VI 62 ff., 83 ff. J. Vahl, Christjern Nielsens Slægtetog, I, 53. G. Høst, Efterr. om St. Thomas 1791, 99. D. Adels Aarvog 1934).
- 286** 28. Clausberg: Christlieb von Clausberg (1689—1746), døbt Jøde fra Clausthal, Revisor for Partikulærkassen, Kæmmerer og Revisor ved Øresunds Toldkammer † 1759 (Efterl. Pap. fra den Reventlowske Kreds VII, 401).
- 288** 8 f.n. Kisbye: Jens Winther Rasmussen Kisbye, 1727 Præst i Børnehuset, 1733 i Vartov, 1741 i Næstved † 1750.
- 296** 13 f.n. Alsbach: Laurids Jakobsen Alsbach (Forældre: Proviantforvalter Jakob A. og Mettea Dau, Hans Egedes anden Hustru), f. 1712 i Laurvig, 1738 cand. theol., 1739—43 Missionær i Christianshaab, 1744 Sognepræst i Vardal, 1750 i Stubbeköping † her 1762. Gift m. Kirstine Matthea Rasch Egede, Hans Egedes Datter.
- 297** 10 f.n. Wetzel: Henrik Wetzel, f. 1711 i Næstved, 1736 cand. theol., 1740—44 Missionær ved Christianshaab, 1746 Sognepræst i Støvring-Mellerup † her 1760. — 5 f.n. Gielmuyden: Niels Christian Geelmuyden, Halvbroder til den S. 98 nævnte Jakob v. der Wida G., f. 1706 i Bergen, var 1732 Købsvend ved Godthaab, derefter (1735) Severins Købmand ved Kolonien (hvorefter LIV, 414, 6 og Grønland II 688 maa berigtiges), hjemg. 1743; 1750 Overkøbmand i Diskobugten (se S. 310), gjorde 4 Rejser til Landet for paa Kompagniets Vegne at sætte alt i Orden, mistede paa sin sidste Rejse ved det af Kompagniet fragtede Skibs Forlis alt, hvad han førte med sig; ansøgte 1754 om Pladsen som Forvalter ved Frederiksdals, Dronninggaards og Sorgenfris Godser, boede 1762 i Torvegade og kaldes da Overkøbmand ved det kgl. alm. Handelskompagni † 15 Aug. 1770 i Kbhvn., bgr. 20. s. M. paa Frelsers Kirkegaard. Gift 17. Marts 1758 i Kbhvn. (Holmens K.) m. Helene Mørch (Forældre: Kantor ved Holmens Kirke Peder M. og Ottilie Johanne Farstorph). — Hans Dagbøger i J. Severins Skiftesager. Alm. Hdlskomp. Indenlandske Brevprot. 1747—52, 302; 1753—58, 9, 92, 113; 1758—65, 40, 289, 291. Direkt. Prot. 1747—56, 221. Han afløstes 1743, 13. Juli, af Povl Moltzow (fra 1741 Købsvend og 1753 Kbmd. i Godthaab, hvis Enke 1755, 11. Jan., skriver fra Kbhvn., men 1760 boede i Tinds Præstegaard, Ø. Telemarken).
- 298** 22 f.n. Arngnasach: Arnarsak, den 1737 ved Christianshaab døbte Grønlænderinde, der er kendt fra Missionens første Historie og digterisk omhandlet i

- Ingemanns Kunnuk og Naja eller Grønlænderne (P. Egede, Efterr. om Grønland, 1788, 98 f., 117, 174, 206 f.). — Tulemak: ib. 206. — 17 f.n. Poul se Glahn-Samfundet II, 5 H. 200. — 14 f.n. Welling: Peder Andersen Welling, Stedsøn af Missionær Andreas Bing, f. 1717 i Kbhvn., 1739 Stud., 1742 cand. theol., 1743—48 Missionær ved Christianshaab, 1751 Præst i Skydsbjerg-Orte † her 1761.
- 310** 23. Gelmuyden: Niels Christian Geelmuyden, se S. 297.
- 313** 2. Pedersen: Johannes Pedersen Dorf, Kateket, bondefødt 1719 paa Severins Gods, fik af ham udbetalt Løn fra 1741—Juni 1750, og 1754 Ordre til sammen med C. C. Dalager at begive sig til Sarkak for at udsøge en Plads til Anlæggelsen af en Koloni (E. Thorhallesens Beskrivelse, 62). — Laersen: Bertel (Bartholomæus) Laersen 1739—57 Kateket ved Godthaab og 1764—82 Præst ved Sukkertoppen, ib. 70 ff.).
- 317** 11 f.n. Peter Olsen: se I S. 43.
- 321** 10 f.n. Brun: Rasmus Bertelsen Bruun, f. 1724 i Køge, 1744 Stud., 1749 Cand. (non); 1752—59 Missionær ved Godthaab, 1761 Sognepræst ved St. Peders Kirke i Slagelse (E. Thorhallesen, Beskr. o. Missionerne i Grønlands søndre Distrikt, udg. ved Louis Bobé, 1914, 59). — Berthel: Bertel Laersen.
- 322** 12. Drachard: Christen Drachard, f. 1711 i Skjelskør, 1736 Cand. theol., 1739 Missionær i Godthaab, hjemgaaet 1751, sluttede sig til Herrnhuterne, 1765 Missionær i Nain i Labrador, † her i Logen »Nain«. — 14. Baron: Om Johannes von Wattedilles Besøg i Grønland i 1752 se J. F. W. Ritter, Leben des Freiherrn von Wattedille, Altona 1808, 146—83; Cranz, Historie v. Grönland, 1765, 712—51. — 20 f.n. Buch: Ambrosius Buch, f. 1716 i Bragnæs i Norge, 1743 Cand. theol., 1747—54 Missionær ved Frederikshaab, 1759 Sognepræst i Aastrup † 1760.
- 323** 18. Biørn: Christen Larsen Biørn † 1754 ved Jakobshavn.
- 324** 7. 16. Roderiquetz: Hans Jacob Roderiguez (Forældre: Degn i Hunseby Carl Hans R. og Anna Kristine Dahl). † Dec. 1755 i en Snestorm (se nærmere Memoirer og Breve XXVIII, 25, 38, 45 ff. Direktionens Kopibog A 1756, 217, 407). — 27. Hans Olsen; født i Nordlandene, en af de af Niels Rasch i 1740 derfra overførte Kolonister † som Tømmermand ved Sukkertoppen 6. Febr. 1761 (P. O. Walløes Dagbøger, udg. af Louis Bobé, Det grøn. Selsk. Skrifter V, 1927, 48, 51—56).
- 327** 14. Johan Henrik Bruun, f. Juli 1732 i Christiania, var 1737 paa Vajsenhuset og betegnes da som værende »af maadelig Sundhed, af godt Begreb, redelig«, blev 1754 (22 Aar) Stud. fra Bergen, opsendtes 1756 (30. April) som Assistent hos C. C. Dalager ved Ritenbenk, anlagde Aaret efter fra dette Sted »Kolonien Nügssuak« i Stikkende Jacobs Bugt, flyttede den 1762 til Umának og Købmand her til 1770; ankom til Kbhvn. 21. Marts; dim. 21. April med Vidnesbyrd for Troskab, Flid og Nidkærhed, tog dansk jur. Examen, blev 1772 (16. Juli) Byfoged i Rønne og Herredsskriver i Bornholms Vester Herred, afg. 1773 (11. Nov.); 1774 (12. Dec.) Pakhusskriver ved grøn. Handel, entl. 1790 (28. Dec.) med 400 Rd. Pension † 9. Sept. 1796 i Kbhvn. Gift 14. Dec. 1772 i Kbhvn. (Slotsk.) m. Christiane Petronelle Lüders, f. 11. Juli 1751 † 19. Juni 1825; havde 1801 ved Skræk faaet »paaført en Skælven«. (Khist. Saml. 4 VI, 736 ff. Univ. Matr. 1740—1828, 140. Erslew Forf. Lex. Suppl. I. Adr. Avisen 1796, 232. Handelskomp. Kopibog 1756, 235; 1757, 316; 1758, 26, 29; 1762, 22; 1763, 85; 1764, 140; 1765, 211; 1766, 295; 1767, 377; 1771, 160. Res. Pr. 1774, 137, 1 Dep. aabne Breve 1772, Nr. 330, 598. Sjæll. aabne Breve 1773, 281; 1804, 1800. Fin. Koll. Journ. Bil. 1801, 189. GHK KB 1791, 293. Grøn. indk. Breve 1801, 952.

- 329** 1. Holm: Jørgen Holm, f. o. 1726 i Norge, 1746 Stud. fra Trondhjem, 1750 Ass. ved Christianshaab, 1754 Overass. ved Jakobshavn, 1756—68 Kbmnd. ved Sydbay. Indberetning herfra 1756, 27. Juli (Misc. vedk. Grld. og den grldske Handel 1749—1835). Er vel den Kontrollør Jørgen Jacob Holm, hvis Død meldes Direktionen af hans Enke Anne Hedvig Küster i Brev fra Bregninge af 25. Aug. 1788 (Ref. Prot. E. f. 174).
- 334** 10. Dorff: Johannes Pedersen Dorf, f. 1719 paa Dronninglund, kom 1740 som en af de af J. Severin udsendte Bønderkarle til Christianshaab i 1740, fra 1761 Kbmnd. ved Egedesminde † 1787.
- 335** 2. Svanenhielm: Jonas Lillenschiold de Svanenhielm, f. 1726 i Svanø, 1753—83 Kbmnd. ved Christianshaab † 1801 paa Romø.
- 336** 14. Thorhallesen: Om Planerne til Oprettelsen af en islandsk Koloni i Sydgrønland se E. Thorhallesens Beskrivelse over Missionerne i Grønlands søndre Distrikt ved Louis Bobé, 1914, og følgende af afd. Viceadmiral C. Wandel til Landsarkivet paa Island afgivne Aktstykker: Nogle Momenta angaaende Grønlands Beboelse og Population ved Islandske Familiers Nedsættelse paa behørigte Steder i Landet, dat. Sticksesholm udj Island d. 13. Septr. 1763, underskrevet Bjarne Poulsen (Landfysikus Bjarni Pálsson, bosat paa Næs ved Reykjavik). Udtog af Jon Biarnesøns (Præst til Skard og Buderdals Menighed udi Dahle Syssel og Stichesholm Handels District) Skrivelse til Stud. E. Thorhallesen og en kort Betænkning af denne. Brev til Povl Egede fra J. Biarnesøn, dat. Bolderaae d. 26. Sept. 1765. — 6 f.n. Gregersen: Laurids Gregersen, f. 1731 i Kbhvn.; 1760 cand. theol., 1760—64 Missionær ved Godthaab, 1765 Sognepræst i Todbjerg-Meilby † her 1811.
- 338** 18. Glahn: Missionær i Grønland Henric Christopher Glahns Dagbøger 1763—64; 1766—67, 1767—68 udg. af H. Ostermann (Det Grønlandske Selskabs Skrifter IV, 1921).
- 339** 14. Wulff: Christian Friedrich Andreas Wulf, f. 1731 i Bredsten, 1764—67 Kbmnd. ved Holsteinsborg, 1768 Pakhusskriver ved grønsl. Handel, overgaaet i 1774 (12. Dec.) i samme Stilling til den islandske og finmarkske Udredning og afløst af Andr. Bruun, 1785 Pakhusforvalter, senest Grosserer † 1809 i Kbhvn. (Den kgl. alm. islandske, færøske og grønsl. Handelsdirektions Prot. A, 379. Indberetninger fra Kbhvn. 1776 15. Jan., 29. Jan. og 11. Marts. Misc. vedk. Grld. og den grldske Hdl. 1749—1835). — 10. Nordre Fiskeris: Attangmik se nærmere Thorhallesen, S. 35. — 16 f.n. Eeg: Lars Eeg † 15. Sept. 1775 som Skoleholder paa Fortet Christiansborg ved Guinea (Forseglingsprot. B 1789, 109). — Gierløf: Christian Gjerløff, f. 1747 i Kbhvn., 1768 cand. theol., 1773 Missionær ved Jakobshavn, 1777—83 ved Umának, 1786 Sognepræst til Hvidbjerg-Lyngs † her 1821. — Wiborg: Thomas Christensen Wiborg, f. 1744 i Christianssand, 1773 Adj. hos Thorhallesen, 1775—83 Missionær ved Godthaab † her (Thorhallesen S. 27 ff.); gift med Niels Egedes Datter.
- 340** 14 f.n. Sverdrup: Jørgen Sverdrup se H. Ostermann, Provst Jørgen Sverdrup, Chra. 1927.
- 341** 25. Dorff: Carl Johansen Dorf, f. 1748 ved Egedesminde, 1773 Ass. ved Godhavn, 1781 Hvalfangerass. ved Ritenbenk † her 1815. — Sandgreen: Svend Sandgreen, f. 1734 i Sverige, 1764 Ass. ved Holsteinsborg, 1773 Overass. ved Godhavn, 1783—88 Bestyrer af Fortunebay † 1793 i Kbhvn.
- 342** 22. Tuknulliarbick: Tunugdliarfik (P. O. Walløes Dagb. 68). — Agluitsox: Agdluitsox Fjorden. — 16 f.n. Hans Søn: Povl Andersen, f. 1753 (Grønsl. Selskabs Aarskrift 1914, 105).
- 343** 2 f.n. Ulleuimine: Ulinek (P. O. Walløes Dagb. S. 124). — Sarlek: Sardlox (ib.).

- 344** 28. Om Erichsen (se S. 346), Arensburg, Matthiessen og Zinn se Listen over Direktører og Inspektører i Grønland. — 14 f.n. Blandt Bilagene til Forordningen af 18. Marts 1776 findes en af Overskattedirektionen afgivet og fra den i Ordlyden noget afvigende Forestilling, som Regeringen altsaa ikke har godkendt. Her som i andre lignende Tilfælde bør gælde, at den Affattelse et officielt Aktstykke har faaet i sin endelige, i lovgyldig Form udfærdigede Skikkelse, maa anses som ubetinget afgørende i alle Forhold.
- 347** 29. Speculum Regale: et didaktisk Skrift fra Norges Middelalder omhandlende bl. a. Klima og Næringsveje paa Grønland.
- 348** 7. Gunbjørns Skiær: G. Holm, Gunbjørns Skær og Korsøer (Medd. om Grønland LIV).

TIL FREDSTRAKTATEN I KIEL.

I en Afhandling i Dansk Ugeskrift 1831 (II, 350), har Grev F. A. Holstein-Holsteinborg, der stod Statsminister, Greve E. Schimmelmänn nærmest af alle blandt den yngre Slægt i Livssyn og politisk Opfattelse, og som hans Hustrus Søstersøn nød begges Fortrolighed, udtalt den Formodning, at det var Schimmelmänn, som foranledigede, at Island ikke i Kieler Freden kom til Norge.

En Forbindelse mellem Schimmelmänn og Danmarks Fredsunderhandler i Kiel, Grev Ed. Bourke har eftervislig bestaaet længe før 1814. Af gammel irsk Slægt, født paa St. Croix, hvor Faderen ligesom Schimmelmänn efter sin Fader ejede store Plantager, kom Bourke som ung til København og fik sin Uddannelse i Handelsfaget paa de Conincks Kontor. Allerede da fandt han en Velynder i Grev Schimmelmänn, hvis Interesse for de dansk-vestindiske Øers Opkomst og for Lindring af Negerenes umenneskelige Behandling gav sig Udslag i at han gennemførte Loven om Negerhandelens Ophævelse i 1792 og først af alle iværksatte dette Forbud paa de ham og hans Søkende tilhørende Plantager. Medens Bourke som designeret Gesandt i Stockholm 1797 opholdt sig i København, færdedes han hyppigt i Schimmelmännns Hjem, og Grevinden betegner ham da som deres Ven, der tilbringer mangan Stund hos dem og synes hende »at være mere interessant end nogensinde«. I 1802, inden Bourke tiltraadte Gesandtskabsposten i Spanien, var han atter Gæst hos Grev Schimmelmänn og omgikkes fortroligt med Grevens Privatsekretær, J. G. Rist, der i sine Livserindringer har sat Bourke et smukt Minde¹⁾. I et Brev af 23. Dec. 1813 omtaler Grevinde Schimmelmänn Statsraadet den 6. Dec. og Bourkes Afrejse til Holsten umiddelbart efter. At man har valgt ham til Fredsunderhandler, vinder hendes udelte Bifald, især fordi han taler Fransk til Fuldkommenhed og besidder Aand og har Ordet i sin Magt. Sikkert har Schimmelmänn haft Indflydelse paa Bourkes Kaldelse.

Spørger man videre om hvorvidt Bourke, ved sin resolute Opræden under Fredsforhandlingerne til Gunst for de saakaldte nordiske Bilandes Forbliven ved Danmark, har været inspireret af Schimmelmänn, er det af Betydning at kunne paapege, at den sidstnævnte i Egenskab af Kommerceminister gennem mange Aar ikke alene i Almindelighed har vundet Ry som en udpræget kolonialinteresseret Statsmand, men ogsaa ved forskellige Lejligheder har godtgjort sit Kendskab til Grønland.

Povl Egede var en skattet Gæst i hans Hus; han var virksom for Udsendelsen af en Expedition til Landets Østkyst og lagde en Plan for Grønlands Providering i Krigsaaret 1808. Det bør ogsaa erindres, at man herhjemme i den store Handelsperiode trods de store geografiske Afstande mellem Grønland og de dansk-vestindiske Øer var gensidig orienteret i Forholdene paa begge Steder, idet samme Skibsførere og

¹⁾ J. G. Rist, Lebenserinnerungen, 1888, I 175, 284—88; II 152, 284—87, 297, 301; III 86 f.

Besætning i det kgl. Handelskompagnis Tjeneste anvendtes i Sommerfart paa Grønland og om Vinteren ved Togter til de danske Besiddelser i Vestindien.

Afgørende for Spørgsmaalet om Bourkes Opfattelse af vore nordiske Bilandes statsretslige Stilling er det, at Schimmelmann vitterligt var af den Opfattelse, at Island, Færøerne og Grønland hørte under den danske Krone. Dette fremgaar tydeligt af hans Bemærkning i et egenhændigt Udkast til hans i 1809 undfangede Plan til Oprettelsen af et skandinavisk Kongedømme: »L'Islande, la Gronlande, les colonies des Indes occidentales qui appartiennent à la couronne du Danmarc seront adjoints au royaume de Scandinavie¹⁾.«

At Bourke har delt sin diplomatiske Læremesters Overbevisning om den historiske Samhørighed mellem Danmarks Krone og dets oversøiske Besiddelser har Sandsynligheden for sig, og Grev F. A. Holsteins førnævnte »Formodning« eller vel nærmere Vished peger i samme Retning. I det paa brækket Folio nedskrevne Konzept-exemplar, Bourke medbragte til Underhandlingerne i Kiel, er i Marginen udfor Ordlyden om Danmarks Afstaaelse af Norge i umiddelbar Tilslutning foretaget et Indskud: ainsi que les dépendances, la Gronlande, les isles de Feeroe et l'Islande non comprises.

Spørgsmaalet om hvorvidt Bourke paa egen Haand har foretaget denne Interpolation eller i Følge Direktiv fra den danske Udenrigsstyrelse er som bekendt meget omstridt, men den var i hvert Tilfælde i Overensstemmelse med Grev Schimmelmans Opfattelse.

Historikeren, Prof. Edv. Holm, der ikke har kendt F. A. Holsteins Udtalelser, ytrer sig herom saaledes: »Størst Fortjeneste af at have bevaret vore nordlige Bilande ved Danmark har Bourke. Det lykkedes ham under den fortvivlede Stilling at opnaa, at Færøerne, Island og Grønland bleve ved vort Fædreland²⁾.« Bourke fandt, som man ved, Støtte heri ved den svenske Underhandler Wetterstedts Udtalelser i en Depesche til sin Udenrigsminister, »at han til Trods for at disse Lande aldrig havde tilhørt Norge, alligevel ikke har villet modsætte sig et af Bourke udtalt Ønske, at de skulde blive Genstand for særlig Omtale i Art. IV³⁾. I Hovedsagen kan man slutte sig til den svenske Historiker O. Varenius' Opfattelse, »at selve Udgangspunktet er diskutabelt, og det maa staa hen, hvorvidt det er Wetterstedts egen historiske Viden eller Bourkes Fremstillingskunst, som her udgør Grundlaget⁴⁾.«

Grev Bourke var uimodsagt en fremragende Diplomat, men ogsaa i sin offentlige og private Færd retskaffen og hæderlig, hvilket ogsaa anerkendes fra kompetent norsk Side i følgende Udtalelser fra Bureauchef i det norske Justitsdepartement Jørgen Scheel: »Bourkes Optræden under Fredsforhandlingen kan erindres med nogen Bitterhed i Norge, fordi dens Resultat blev, at vore Bilande kom til at følge Danmark, men hans Optræden gir ingen Grund til at nære Tvivl om hans personlige Hæderlighed og Moral⁵⁾.«

¹⁾ Schimmelmanske Pap., Koncepter 1809, Rigsark.

²⁾ E. Holm, Danmark Norges udenrigske Hist. II, 1807—14, 453, 477. D. biogr. Lex. II 552 f. Danmarks Riges Hist. V, 653.

³⁾ Yngvar Nielsen, Kielerfreden, S. 51.

⁴⁾ Svensk hist. Tidsskr. 1931, 149 f.

⁵⁾ Norske »Morgenbladet«, Tirsdag 19. Oktober 1933.

REGISTRE

AF H. OSTERMANN.

Sagregister.

- Aandehulsfangst 144.
Adjunkter, hos Viceprovsterne 340 f.
Administration, Bergenskompagniets, skal undersøges 139 f.
Afbæk for Handelen, ved hollandske Handlere 167.
Afkristning, Grønlands 3 f.
Afstamning, Grønlandernes, fra Nordboerne 47.
Agerdyrkning, formodet Spor af 182 187.
Aktier, i Handelen 363.
Aktietegning, Bergenskompagniets, Indbydelse til 94.
Alderdomshjem, Forslag om 128.
Alimentation 366 f.
Almanak, grønlandsk 45.
Alterdug, Fremvisning af 3.
Anbefaling, Missionskollegiets, af Hans Egedes Plan 55. — Thomas v. Westens, af Hans Egedes Forslag 45.
Andagt, daglig, ved Kolonierne 365.
Angákok, Anmodning til Hans Egede om at optræde som 87.
Angekucker (angákut), o: Aandemanere 305.
Angreb, fra Grønlandernes Side, Mistanke om 71.
Armatyr, til grønlandske Skibe 265. — til Kolonierne 122.
Armerede Skibe 282.
Armeret Fartøj til Grønland 155 237 244 247.
Armering, af Severins Skibe 262 f.
Assurance, Frihed for 362.
- Baadekspedition til Østkysten, Forslag om 131.
Baadforlis 222.
Bartskæren, tillige Kateket 166.
Bebyggelse, af de dyrkbare Egne i Grønland, Forslag om 188. —, Grønlands, af Europæere 290 f. 298.
Befolkning, stor, ved Frederikshaab 297. —, stor, ved Jakobshavn 297.
Befolkningstæthed, i det sydligste Grønland 199
Besejling, af Grønland 1670 21. —, af Grønland, Hollændernes 29 42 309. — Grønlands 67. —, Grønlands, fra Danmark og Norge 42. —, Grønlands, fra Hamburg 24 f. —, Grønlands, fra Island 22. —, Grønlands, ikke fundet Sted i 80 Aar 3. —, Severins, den sidste 312.
Beslæglæggelse af fremmede Skibe 263.
Bestalling, Hans Egedes 61 f. 64 f.
Besøg, paa fremmede Skibe, fraraades 345.
Betænkning, Politi- og Kommercekollegiets, ang. Bergenskompagniets Andragende 66. —, Rentekammerets, ang. Bergenskompagniets Andragender 76. —, Statsraadets, ang. Hans Egedes Missionsplan 55.
Biskop, til Grønland 27.
Bispeudnævnelse 3.
Bog om Grønland 23.
Bortførelse, af Grønlandere, ikke tilraadelig 23. —, af Grønlandere, til Holland 329 332. —, af Indfødte 14 50.
Brev, fra en Grønlander 298. — fra Grev Zinzendorf 233. —, kgl. aabent, til Grønlanderne 305.
Brændemangel 192. — ved Godthaab 181. — ved Haabets Havn 109.
Brændevin, Udsækning af 374 388.
Brændsel, Indsamling af 158 165 172 200 369 373 f.
Budget, for projekteret Hvalfangst i Diskobugt 150 f.
Bøgers Trykning 303 312.
Bønder fra Norge, som Kvægpassere 166.
Bønholdelse, daglig 156.
Bønskrift, hernhutisk, til Dronningen 270—72.
Børnehjem, Forslag om 128.
Børnehjuser, kvindelige, til Grønland 153.
- Cablunacher (kavdlunait), o: Europæere 305.
Calaler (kalâtdlit), o: Eskimoer 305.
Calalerne, Grønlandernes Nationalnavn 186.

- Censur, af Hernhuterne Breve 257.
 Christianshaab det profitableste Sted i Grønland 234. —s Anlæggelse 224 f. 227 231.
 Citadelslaver, til Grønland 153. —ne, uvorne Mennesker 172.
- Daab af Børn 190 204 241. — af Voksne, under Koppepidemien 231.
 Danmarks Ret til Grønland 245.
 Danske i Grønland, Forholdet mellem 225 f.
 Designation over døbte Børn 206—08.
 Direktion, for de forenede islandske, finmarkske og grønlandske Handeler 353 f.
 Direktører, Udnævnelse af 161.
 Direktørvalg, til Bergenskompagniet 64.
 Dragter, grønlandske, hjemsendes 171.
 Drivis 57.
 Drivtræ 57.
 Drivtømmer 144.
 Dunindsamling 382.
 Dødsfald, hyppige, i Godthaab 190 f. — ved Kolonierne, Forholdsregler i Tilfælde af 382 f.
- Ekspedition, Brunells og Meiers 11 f. —, Godske Lindenows 1ste 13 f. —, Godske Lindenows 2den 15. —, Hans Egedes, Beretning om 82. —, Jacob Aldays 7 f. 9. —, Jurgen Teijsens 6 f. —, Mogens Heinesens 10. —, Pinings af Pothorsts 5 f. —, Richardsøns og Halls 15 f. —, Søren Norbys 4. —, paatænkt af J. Severin 1728 404. —, til nordlige Del af Grønland 17.
 Ekspektance, de grønlandske Præsters 125.
 Ekstrakt, af Bergens Raadstueprotokol 56—58.
 Embedsrejser, Missionærenes 165.
 Enighed, mellem Kolonifæller 367.
 Enkekassen, Indskud i 368.
 Erklæring, Biskop Smeds, ang. Hans Egedes Plan 44. —, Hans Egedes, ang. Bergenskompagniet 60 f. —, Thomas v. Westens, ang. Hans Egedes Plan 45.
- Fangst, paa Grønland 47.
 Fartøjer, Handelens, deres Opsætning paa Land om Vinteren 374.
 Fiskedamme, fra Nordbotiden 187.
 Fiskeri, paa Grønland 47.
 Fiskerigdom, i Diskobugtsegnen 144 146. —, i Godthaabsfjorden 147.
 Fjendtlige Angreb, Forholdsregler ved 160.
 Fjendtligheder, fra Grønlandernes Side 14. —, fra Grønlandernes Side, ikke at befrygte 106.
 Flytning, af Etablissementer, eventuel 358. —, af Koloni 330 332 f., 338. —, af Kolonierne 290. —, Jakobshavns 316. —, Koloniens 173. —, paatænkt, af Christianshaab 313.
 Folkerigdom, Grønlands 57.
 Fond, til Handelens Drift 355. —, til Hvalfangstens Drift 355.
 Forargeligt Levned 192.
 Forberedelse til Missionærgerningen 242 247 f.
 Forbrydelser, Forholdsregler i Tilfælde af 384 f.
 Forbud, mod at tilføje de Indfødte Uret af nogen Art 100. —, mod Brugen af Bøsser paa Rensjagt 305. —, mod Danske og Norskes Handel paa Grønland 91. —, mod Fremmedes Besejling af Grønland 59 61 66 69. —, mod Fremmedes Handel i Omkreds af 15 Mil fra Kolonierne 247. —, mod fremmed Handel 236 237 f. —, mod Kolonimandskabets Handel med Grønlanderne 370. —, mod uberettiget Handel 284. —, mod Udbytning af Grønlandere 370 f.
 Forhandling, om Handelens Fortsættelse, Ordre til 211 f.
 Forholdet til de Indfødte 103.
 Forholdsordre, Hans Egedes 69.
 Forhyring, besørges af Handelen selv 361.
 Forslag, Hans Egedes, til Grønlandernes Omvendelse 45—52. —, Hans Egedes, gentaget 52—54. —, om Handel og Hvalfangst 79.
 Forstrandsrettighed i Grønland 393.
 Forsøg paa at ophidse Grønlanderne mod de Danske 235.
 Fort, Anlæggelse af 157—59. —, ved Nepisene 182.
 Frederikshaabs Handel nedlagt 309.
 Fredstraktat 1814 395 410 f.
 Frihandel, for P. Olsen Walløe 318.
 Fripas, for Handelens Skibsfolk 359.
 Fæstning, paa Grønland 44 48 66.
 Fæstningsanlæg, ved Nepisene 173.
 Føde, Grønlandernes 57.
- Garnfangst, af Sæler, 104 369 f.
 Garnison, i Grønland 54 59 66.
 Gaver, aarlige, til Hernhuterne i Grønland 268.
 Genopdagelse, Grønlands 14 f.
 Gertrud Rasch's Sygdom 236.
 Giffermaal, med indfødte Kvinder 321.
 Godthaabs Anlæggelse 181. — Koloni, Beskrivelse af 229—30.
 Grammatiske Studier 240.
 Grønland, henlægges under det vestindisk-guinesiske Rente- samt Generaltoldkammer 341.
 Grønlandsbeskrivelse, L. Feikes Haans 68.
 Grønlandske Handel, adskilles fra den finmarkske og islandske 344. — Seminarister, Antal af 254. — Seminarister nyder Kommunitet og Regens 253.

- Grønlandskommission, ny 1729 185.
 Grønlandskompagni, det bergenske 58.
 Grønlandskort 5. —, L. Feikes Haans 68.
 Grønlandere, hjemmевærende, deres Oplæring i Kristendom 198. —, Hjemsendelse af 121 168. —, i Danmark, skal lære Dansk 14. —, i Danmark, skal undervises i Kristendom 42. —, i København, bør sendes tilbage for ikke at lære Ørkesløshed og blive afvænt med deres eget Lands Forhold 179. —, tilhuse hos Hans Egede 109. —, unge at føre til Danmark 18.
 Grønlanderes Hjemsendelse, Forbud mod 214. — Underhold i København 213.
 Grønlanderne, begærlige efter Undervisning i Kristendom 236. —, Beskrivelse af 14 f. —, deres Fordeling til gode Fangstpladser 372. —, et skikkeligt Folk 172. —, flygter for fremmede 57. —, foretrækker de Danske fremfor fremmede 245. —, forhen Kristne 42 45 53. —, Forholdet til 159 371 ff.
 Grønlandernes aandelige »Koldsindighed« 241. — Modtagelighed for Evangeliet 241. — Omgængelighed 186.
 Haabets Havn, ugunstig Beliggenhed 108. — Koloni, uheldigt beliggende 132 147 163 166. — Kolonis Flytning 166.
 Haandværk, Grønlanderes Oplæring i 369.
 Handel, paa Grønland 43. —, dansk, i Diskobugt 174 199 247. —, Frederikshaabs, opgivet 315. —, Hernhuternes, Forbud mod 311. —, Hollændernes 79 83 f. 149 167 175. — med Grønlanderne, privat 192. — paa Grønland, fra Holland og Hamburg 215. — paa Grønland, fremmedes 244. — paa Grønland, kan drives med lige stor Fordel af Danske som Hollændere 58 f. — paa Strat Davis 60. —, profiterlig, med Grønlanderne 47. —, uberettiget, Forbud imod 345.
 Handelen, forenes atter med den islandske og finmarkske Handel 353. —, henlægges under Rentekammeret 352.
 Handelens Fortsættelse 1731 210. — Fortsættelse, kgl. Ordre til 123. — Overtagelse af private 206.
 Handelsfartøj, til Brug ved Handel med de Indfødte, Forslag om 85.
 Handelsgrænser 319. —ne, deres Udstrækning 264. —, Koloniernes 275 286.
 Handelskompagni, det almindelige 307. —, grønlandsk 184. —, grønlandsk, 1636 18 f. —, grønlandsk, 1652 20.
 Handelsmonopol, Ansøgning om 69.
 Handelssamkvem, med Grønlanderne 17.
 Handelstogt til Diskobugt 183. —er, deres Farlighed 200. —er i Grønland 86 97. —, Plan for 164 f.
 Handelstraktat, med Frankrig 304.
 Handelsvarer, bør være af bedre Kvalitet 101. —, de mest efterspurgte 80 86. —, hollandske, blandt Grønlanderne 403. —, Mangel paa 85 f.
 Handlere, fremmede, i Diskobugt 144 f. —, fremmede, hindrer Handel og Mission 236. —, fremmede, til hinder for Missionen 225. —, hollandske 116 120 137 255. —, hollandske, i Diskobugt 194 199.
 Hans Egedes Forbliven i Grønland 196 f. 202 f.
 Hansetæderne, deres Fart paa Grønland forbydes 24.
 Haveanlæg, ved Nepisene 182.
 Havneafgift, Frihed for 360.
 Havneplads, Godthaabs, langt fra Kolonien 147 f.
 Helleflynderfangst 83.
 Herrnhuterfamilie til Grønland 238.
 Herrnhutermissionen 233.
 Herrnhuterne 299. — ang. 358. —, deres Fremgang og Overtag over den danske Mission 321 f. —, M. Stach deres Leder 302. —, til Byrde for Kolonien 258. —, vil forblive i Grønland 268. —s betænkelige Opførsel 258. —s Komme til Grønland 221.
 Heste, overført til Grønland 22 172 181.
 Hjælpepermissionær, Forslag om 65.
 Hjemhentning af Hans Egede, Plan til 184.
 Hjemkaldelse af Funktionærene 195 f.
 Hollænderne hindrer Handelen 234. — ingen Ret i Grønland 246. — kan ikke tilegne sig nogen Ret til Grønland 274. —s Misundelse 224.
 Honorar, Direktionens 363.
 Hovedkolonier, Forslag om 118 f. 125.
 Hungersnød 128.
 Husbygning, Materialer til 117.
 Hvaler, i Mængde, ved Nepisene 182.
 Hvalfangeranlæg, Bestemmelser ang. 386 ff. —, ved Nepisene, Plan om 173.
 Hvalfangere, hollandske, Forholdsregler imod 265.
 Hvalfangerskib, fra Bayonne 171. —e, danske 152. —e, fra Hamburg 144 f. —e, mange, i Diskobugt 244.
 Hvalfangerstation i Diskobugt, Forslag om 149 f.
 Hvalfangst 72. —, Biscaiernes 244. —, dansk, ved Nepisene 182. —, dansk, i Davisstrædet 115 f. —, Grønlandernes 173 328. —, Hollændernes 150. —, Hollændernes, i Diskobugt 174. —, i Diskobugt 143 f. —, Opmuntring til 372. —, Plan til 67 f. —, Skib udrustet til 82. —, ved Disko 97 99. —, ved Nipisat 134. —, ved overvintrende Skib, Forslag om 87. —, ved overvintrende Skib 101.

- Hvalfangstkompani, det islandske 19.
—, det nordlandske 19. —, det spitsbergske 19 53.
Hytter, Grønlandernes 57.
Høslet 158 165 222.
- Ildebrand, Københavns 1728 179 185 189.
Indberetning, Hans Egedes om sin Ankomst til Grønland 77.
Indbrud, af Grønlænderne 316.
Indfødte i Koloniens Tjeneste, Forslag om 141 165.
Indhandling 377 ff.
Indhandlingspriser 379.
Indhandlingsprodukter, Behandling af 379 f.
Indlandsisen, Bestigning af 186 f. —, Plan om Undersøgelse af 97. —, Revner i 186. —s Beskaffenhed 162.
Indsamling, til Missionen 209 219.
Indtryk af Land og Folk, Hans Egedes første 78.
Informator, for Poul Egede 179.
Inspektører, ved Lotteriet til Fordel for Grønland 123 f.
Instruks 1782 364 ff. — for Fregatten »Blaahejren« 255. —, Guvernørens (1728) 156 ff. —, Købmand H. Jentofts 73. —, Skipper Berndt Hansen Wegners 70.
Ishindringer 9.
Islænderne, til Fiskeri paa Grønland 20. — til Grønland, Plan om 409.
- Jagt, Kolonimandskabets 369. — paa Landdyr 144 146 f.
Journalføring, ved Hvalfangeranlæg 389. — ved Kolonierne 376.
Justering, besørget ved Handelen selv 361.
- Kajakroning, Oplæring i 369 372.
Kald, Hans Egedes, til at gaa til Grønland 22 43 f
Kaldsbrev, for Albert Top 36. —, Hans Egedes 77
Karakteristik af Hans Egede 172 220.
Kaskelotfangst 170 173.
Kateketer, danske 282. —, danske, eventuelt at bruges som Missionærer 313. —, danske, Forslag om 133. —, danske, Tilladelse til at prædike og katekisere for de Danske ved Kolonierne 313. —, fra Vajsenhuset 242 248. —, indfødte 290. —, indfødte, Plan om 165 169. —, Nødvendigheden af 242. —, Uddannelse af 129.
Kateketvirksomhed, Niels Egedes 219.
Katekumendaab 168.
Kirkebøn, for Grønlændernes Omvendelse 81.
Kirkegang ved Kolonierne 365.
Kirker, Nordboernes 16.
- Kirkeruin, fra Nordbotiden 224.
Klage, fra Hollænderne, over Forbud mod fremmed Handel 261 263 f. —, over opbragt Skib 267 f.
Klima, Grønlands 58.
Klostre, paa Grønland 16.
Kollekt, til bedste for det grønlandske Foretagende, Forslag om 86. —, til Fordel for Missionen 43 53. —, til Fordel for Missionsværket, Forslag om 122.
Koloni, Nyanlæg 138 166. — i Diskobugt, Forslag om 151 f. — ved Fiskefjorden, Forslag om 132.
Kolonianlæg i Diskobugt 210. — i Diskobugt, Forslag om 195 199. — i Sydgrønland, Forslag om 174. —, hollandsk, i Diskobugt, Mulighed for 150. — mest profitabelt i Diskobugt 175. —, nyt, i Sydgrønland, Forslag om 117. —, Plan om 53. — ved Kap Farvel, Forslag om 199. — ved Nipisat 115. — ved Nipisat, Plan om 173 f.
Kolonianlæggelse 70.
Kolonibestyrelse 373 ff.
Kolonibygningerne, i daarlige Stand 314 f.
Kolonier, Nyanlæg af 105. —, nye 289. —, Oprettelse af, kgl. Ordre til 123.
Kolonierne Nedlæggelse 200 f.
Kolonihus, Indretning af 329 337.
Koloniraadet, Sammensætning 156. —, Virksomhed 156 f.
Koloniregnskaber, Ordningen af 383 f.
Kolonisation, Grønlændernes Begæring om 176. —, større, Forslag om 199. — ved islandske Familier 195 f. 206.
Kolonisationens Udvidelse, Forslag om 128.
Kolonisering, Grønlands, Plan til 67 f. —, ved smaa loger 216.
Koloniseringen 1721 204.
Kolonister, fra Dronninglund Gods 291 295. —, fra Nordlandene 291 295. —, islandske, Nedsættelse af 336 339.
Kolonioekonomi 373 ff.
Kommission, den grønlandske 277 280 294. —, Sammentræden af 391 f.
Kommissionsbetænkning 392.
Konebaadsekspedition, til Østkysten 318.
Konfiskation, af Skibe, Betingelsen for 276
Kontorordning, Handelens 354 f. 356 f.
Koppepidemi 1733—34 230 f. 232 241 244 256 286 f. 298 306 405.
Kornavlsforsøg 98 107 120 155 166.
Kostskoler ved Kolonierne 282 286.
Kratskov, i Ameralikfjorden 187.
Kreaturhold 120 132 140 166.
Kristning, Grønlændernes 199.
Kursforskrifter, til det gamle Grønland 15 f. 348 f.
Kvalifikationer, videnskabelige, hos vordende Missionærer i Grønland 215.
Kvægavl, i Grønland 20 23.

Kvæghold 97 107.

Laksefiskeri 83 146 f. 165.

Lapper (»Finner») som Kolonister 298.

Leksikon, grønlandsk 288.

Loger, Anlæg af 310 322—324.

Lotteri, har ikke givet forventet Udbytte

102. —, kan ikke bevilges 213. —, til bedste for Grønland 90 93 96 111 f.

118 122 f. 125 138 f. 161 178 250 286

Lotteribevilling til Joh. Severin 229.

Lotterikapitalen opbrugt 139.

Lærere, Forslag om Ansættelse af 126.

—, indfødte 214.

Lønninger i Grønland 164 192. —,

Kolonimandskabets 371.

Løntillæg, Hans Egedes 251 f. 303.

Løsgængere, at overføre til Grønland 22.

Misfangst, Forholdsregler i Tilfælde af 373.

Mission, den grønlandske 8 43. —, den

lappiske 47. —, Grønlændernes Be-

gæring om 177. — i Diskobugt 225 227.

— i Trankebar 42 47. —en, dens frem-

tidige Ledelse 279. —en i Grønland

lægges under Missionskollegiet, Forslag

om 239 248 f. —ens Antagelse af

Kongen, Løfte om 250. —ens Forfat-

ning 208 f. —ens Fortsættelse, Bøn om

198 203 209 215. —ens Tilstand 307

321 f. —ens Tilstand ved Godthaab

321 f., ved Christianshaab 321, ved

Frederikshaab 322. —ens Udvidelse,

Forslag om 129.

Missionsdirektør, Forslag om 119.

Missionshus, ved Jakobshavns Isfjord 316.

Missionsinspektør, Hans Egede 250.

Missionskollegiet, er Præsternes Fore-

satte 136.

Missions-Lotteri 226.

Missionsrejse, Mads Knudsens, til Grøn-

land 3 f. —r 241.

Missionsselskab, Plan om 242.

Missionsstation i Diskobugt 289 293 296.

—er, nye, maa ikke uden Tilladelse

anlægges af Hernhuterne 352.

Missionsvirksomhed, Hans Egedes

203—06.

Missionærbolig, ny, ved Godthaab 336.

Missionærer, danske, i Indien 52. —,

hollandske, i Indien 52. —nes Ophold

hos Grønlænderne 240.

Missionærkonference 290.

Missionærudsendelse, Forslag om 117.

Monopol 327. —, Ansøgning om 88. —,

for Bergenskompagniet i 25 Aar 91.

—, for Jak. Severin 229. —, Forslag

om 59 f. — i Diskobugt, Forslag om

194. —et fornyes 357.

Modtagelse, Hans Egedes, hos Grøn-

lænderne 83.

Myndighed, Handelsdirektionens 354.

Mytteri, Forholdsregler imod 157.

Naturalier, Efterforskning efter 385 f.

Navnegivning, af Nyanlæg 325 330 344.

Nedlæggelse af Kolonierne, Ordre til 184.

Nepisene-Kolonien opbrændt af Hollæn-

derne 141 247. —s Opgivelse 131.

Nepisenes Beskrivelse 182. — Genanlæg-

gelse 181 190.

Nordbobehbyggelsen 244 f. 256.

Nordboplader 205.

Nordboruiner 104 111 117 131 187.

Nordisk Sprog, venteligt endnu at finde

i Grønland 23.

Nordiske Compagnie, i Holland 150.

Nordmænd, godt egnede til Kolonister

176.

Nordpolsrejse, Forsøg paa, 183.

Norske Postkasse yder 1500 Rd. aarlig

til den grønlandske Mission 253.

Nyanlæg 317 323—326 329 334 341 343

358.

Nødhavn, Ret for fremmede Skibe til at

søge 346.

Oktroj, for Bergenskompagniet 90. —,

Generalstaternes 149. —, Jakob Seve-

rins 1734 227—29. —, Severins, For-

længelse af 277 f. 280 f. 295 f.

Omdriven paa Isflage 183.

Omflakken, Grønlændernes 104. —, Hern-

huterne, Forbud mod 311.

Omflytning, af Grønlænderne, kan ikke

tillades 100.

Omgængelighed, Grønlændernes 235.

Omkostninger ved en Kolonis Anlæggelse

193.

Omvendelse, Grønlændernes 32 f. 44—46

—, Hedningenes, Efterladenhed med

41 f.

Opbragt Skib, leveres tilbage 272 f.

Opbragte Varer, Hernhuterne, skal til-

bagegives 273.

Opbringelse af fremmede Skibe 198 332.

Opbrænding af Nepisene 1732 224.

Opdagelsesrejse til Østkysten, Walløes

317 f.

Optøjer, i Godthaab 1729 191.

Ordination, hernhutisk 300 302. —, Ole

Langes 155.

Overdragelse, Grønlands, til det alm.

Handelskompagni 308 f.

Overfald, paa Nordbokolonierne 27.

Overlast, Hollændernes, mod Grønlæn-

derne 151.

Overslag, over Bekostningen ved et An-

læg paa Grønland 59.

Oversættelse, af Pontoppidans Kate-

kismusforklaring 320. —r, til grøn-

landsk 185.

Oversættelsesarbejde 240 f. 288.

Overvintring, for Hvalfangst 115. —,

Hollændernes, paa Spitsbergen 150.

- Pakhus, i Godthaabs Skibshavn 222.
 Perlustratio Groenlandiæ, Hans Egedes 116 118.
 Plakat, ang. Farten paa Grønland 285 f. 304. —, Generalstaternes 58 234 236 246 255.
 Pligt, den kristne Kirkes, til at drive Mission 36 49. —er, Kolonimandskabets 369 f.
 Poul Egede, elsket af Grønlænderne 231 236. —s Studier 206. —s Udsendelse 226.
 Privilegier, for Folk der tager Tjeneste i Grønland 225. —, for Folk i Bergenskompagniets Tjeneste 92. —, for Grønlandskompagnier 25. —, for Tjeneste i Grønland 228.
 Privilegium, paa Besejling af Grønland 11 f. —, til grønlandske Relationers Trykning 125.
 Proviant, fersk, Indkøb af 375.
 Proviantudvejning til Koloniernes Besætninger 375.
 Provst i Grønland, Hans Egede at betragte som 124.
 Præmie, for Udredning af Hvalfangerskibe 358.
 Præstefjorden, Beskrivelse af 87. —, gode Betingelser for Kvægavl og Agerbrug 109.
 Præstekaldelse, Tilladelse til Bergenskompagniet til at foretage 92.
 Raad, oprettes i Grønland 100.
 Reduktion af Kolonien 195.
 Regnskaber, Bergenskompagniets 211 f. —, Bergenskompagniets, skal afsluttes 136.
 Regnskabsføring 376 f.
 Regnskabsstermin, Handelens 363.
 Rejse til Grønland, »Haabet», Beretning om 82. — til Grønland, Hans Egedes 62 f.
 Rejseiagttagelser, Hans Egedes 116 ff.
 Rekognoscering, efter Østerbygden 342. —, mod Nord til Diskobugt 97 99.
 Rekognosceringsrejse, for Nyanlæg 323 342. —, Mathis Jochimssens 222. —, til det sydligste Grønland 1740 297. — til Østerbygden 254 256. —r 205. —r, foranstaltet af Jak. Severin 224.
 Rensdyr, i Grønland 57. —, i Grønland, tamme 298.
 Revision, Handelens 357.
 Runeindskrift, paa en i Island ilanddrevet Aare 23.
 Rævefangst, Kolonimandskabets 369. —, Opmuntring til 372.
 Rævefælder 369.
 Ræveskind, Pris for 369.
 Røveri, Hollændernes, i Diskobugt 234.
 Seminarister, grønlandske, Forhøjelse af deres Stipendier 339.
 Seminarium, grønlandsk 151. —, grønlandsk, i København 247 f.
 Skat, fra Grønlænderne, Forslag om 118 127 130 141 164 172 175 177 192. —, paa fremmede Nationers Skibe 53.
 Skattefrihed, for grønlandsk Kompagnis Funktionærer 21 25 f.
 Skattelønd, Grønland, til Norges Krone 6 8 11 53.
 Skibe, armerede 358. —, fremmede, ved Nepisene for Vandhentning 182. —, Handelens 355 f.
 Skibsekspedition 380.
 Skibsfart paa Grønland, ophørt 27.
 Skibsforlis 306 320.
 Skibslast, første fra Grønland 88.
 Skibspas til Grønland 21.
 Skibsraad 114.
 Skibsudeblivelse 136 234.
 Skibsvrag 118.
 Skifteforvaltning i Grønland 393.
 Skole, for Grønlænderbørn 63.
 Skov, Rekognoscering efter 97—99.
 Skrællingerne 245.
 Skudsmaal, for afgaaende Tjenestemænd 371.
 Skørbugs-Epidemi i Godthaab 181 190 f.
 Slaget ved Gadebusch 180.
 Slædekørsel 144.
 Snighandel 322. —, Fare for 192. —, Forebyggelse af 326 f. 334 f. 341 365. —, Forholdsregler imod 381 f.
 Sommer-Handelspladser, Forslag om 119.
 Sommer-Loger i Diskobugt 237.
 Sommer-Missionsloge i Diskobugt 297 299.
 Sortedøden 245.
 Spanierens Sejlads paa Grønland 4 f.
 Spirituosa, Forbud imod 366. —, Forsigtighed med 74.
 Sprog, Grønlændernes formodede 17. —, Lighed mellem det islandske og grønlandske 20.
 Stabelplads, Plan om 256.
 Stednavne, Nordbotidens 16.
 Stempelfrihed for Handelen 361.
 Stenkul 97 142—45 154 195.
 Stenkulslejer, paa Disko 106 117.
 Stipendier, til grønlandske Seminarister 254.
 Storisen 199 205 122.
 Straffebestemmelser 366 f.
 Stranding, ved Herjolfsnæs 350.
 Studenter, fattige, til Missionærer i Grønland 215. —, som Missionærer til Grønland 44.
 Subvention, for Grønlands Besejling 358. —, til Handelen for Missionen 358.
 Superintendent over den grønlandske Mission 279 f. 284.
 Suverænitet, det dansk-norske Riges, over Grønland 29 33 59 61 f.
 Svinehold, Forslag om 132.
 Sygelighed, ved Nyanlæg 330.

Sædelighed, Regler ang. 366 f.
 Sælskind, Pris for 370.
 Sælspek, Pris for 370.
 Søfolk, til Handelens Skibe 359.
 Sølvminer 16.
 Søndagens Helligholdelse 156.
 Sømærke, i Grønland 5.
 Søøvere, grønlandske 5.
 Søslog, ved Jakobshavn 1739 266 f.
 Søslangen 232.

Talgsten, se Vegsten.
 Telte, grønlandske 145.
 Tilbageblik, Hans Egedes 239—42. —, historisk, paa Grønlands Besejling 243 ff.
 Tilbagegang, Handelens 314. —, Missionens 322.
 Tilflytning, til Godthaabs Distrikt paany efter Koppepidemien 235.
 Tilskud, kongeligt, til det alm. Handelskompagni 300 313 f. 320 f. —, til Jac. Severin 228 260 282.
 Tilsynsrejse, Overkøbmand Geelmuydens 314—17.
 Tiltrædelsesprædiken, Poul Egedes 231.
 Tjenestetid, Missionærernes 319 341.
 Togt til Diskobugt, Fregatten »Blaahejrens« 238 f.
 Togtefartøjer 10 167 174 199 314.
 Togtning, Koloniernes 378.
 Toldfrihed 226 228. —, for grønlandsk Kompagni 18 20 25 30 f. 60 66 f. 69 76 88 91. —, for Severin 278 283. —, for Varer til Grønland 360 f.
 Tolk, grønlandsk 79. —e, til Grønlands-ekspedition 8 17.
 Tranbrænderi i Jylland 278 283.
 Tropper, til Grønland 22.
 Tømmerhuse, norske, gode i Grønland 235.
 Tørveskæring 158 172.

Udførselsprodukter, Grønlands, i Nordbotiden 16.

Understøttelse, Grønlændernes under Misfangst 375.
 Undersøgelseskommission, ang. Bergenskompaniets Forhold 177 f.
 Undersøgelsesrejse, Hans Egedes, til Sydgrønland 119. —, til Diskobugt 1727 142 ff. 145 ff.

Vaaningshus, Christianshaabs, lidt Skade 308. —, nyt, ved Christianshaab 335.
 Vandmangel, ved Christianshaab 308 f. 316.
 Vanskeligheder, for Hans Egedes Plan 45.
 Varde, rejst af Hans Egede 330. —r skal opsættes for Havnekending 17.
 Varer, indhandlet paa Grønland 29.
 Varme Kilder 16 347.
 Vegsten, Hjemførelse af 114.
 Vejrlig, Grønlands 81.
 Ventepenge, til hjemvendte Missionærer 291 f.
 Viceprovster, i Grønland 340 f.
 Vocabularium, grønlandsk 128.
 Vold mod Grønlænderne, fra Hollændernes Side 172 176.
 Voldshandlinger, mod Grønlænderne, Forbud imod 18.

Ægteskab, blandet 367 f. — med Europæere 367.

Østerbygden, Eftersøgelse af 158 162 390 f. —, eventuel Vej dertil over Indlandsisen 186. —, Rekognoscering efter 97 291. —, Rekognoscering over Land umulig 104. —, Rekognoscering til Søs mulig 104. —s Genopdagelse, Forslag til 346 f.
 Østgrønlænderne, Kommunikation med 347.
 Østkysten, Togt til 113 119.

Stedregister.

Aafjorden (Norge) 400.
 Aastrup (Falster) 408.
 Abyssinien 397.
 Admiralitets Havn, o: Godthaabs Skibshavn 173.
 Agdluitsox 342.
 Agdluitsox (Agdluitsox)-Fjorden 317 f. 409.
 Aggerhus Stift 152 395.
 Akugdlit Ø 402.
 Alba, Kloster 27.
 Alnuhagerfjord (Öllumlengri) 16.
 Altona 182 235—37 244 344.
 Amarlemiut, se Amerdlox.
 Ameralik 120 140 166.

Ameralik-Fjorden 186 207 222 336 339
 Amerdlox 166 329 f. 333 338 f.
 Amerika 16 23 28 35 48 115—17.
 Amsterdam 101 141 176 270 273 401.
 Andenes (Norge) 405.
 Antwerpen 11 f.
 Arendal 400.
 Aros Kirke 16.
 Assyrien 38.
 Atangmik 409.
 Avios, se Aros.

Baals Revier 83 99 147 165 171—73
 207 f. 336 339.

- Bear Sund 115.
 Begge Indier 246.
 Belterne (o: Store og Lille B.) 360.
 Berendt Eiland 149.
 Bergen 6 9—12 25 f. 29 f. 32 43 f. 52—56
 60—65 67—71 73—77 79 81 f. 84 89 f.
 92 96 103 106 112 115 124 138 f. 149
 154 f. 160 163 168 170 172—74 177
 179 181 f. 188 193 f. 197 204 209 211
 237 240 245 251 274 305 348 f. 397
 401 404 406 408.
 Bergen Stift 124.
 Bergenhus 6 9.
 Bergenhus Amt 124. — Stift 98 395.
 Bessestad (Island) 403.
 Bildals Distrikt (Island) 351.
 Biskops Boden (Norge) 171.
 Bjeverskov 405.
 Blakesøe 330.
 Bolderaae (Island) 409.
 Bonke Bay 255 263 274. — Eilænder 237.
 Bordeaux 232 396.
 Borgerfjord 16.
 Bornholm 408.
 Borreby 406.
 Boston 51 398.
 Bradsbjerg, Herregaard 21.
 Bragnæs (Drammen) 408.
 Bredefjord (Grønland) 16. — (Island) 23
 348 351.
 Bredsten (Jylland) 409.
 Bregninge (Sjælland) 409.
 Bremen 244 396 399.
 Brielshafn 399.
 Bryghusbugten (Christianshaab) 402.
 Bustedal (Island) 409.
 Bugten, se Diskobugt.
 Canada 48.
 Cap Cron Printz Christian, o: Kap Farvel
 171.
 Cap Farvel 18 158 188 201 225 238 244
 256 289 293 295 f. — se Statenhuk.
 Cassel 398.
 Ceylon 52.
 China 51.
 Christiania 139 151 f. 211 408.
 Christiania Stift 102.
 Christiansand 226 409.
 Christiansand Stift 102 395 400.
 Christiansborg (Guinea) 409. — Slot 292
 294 296 299 302 305 307 f. 310 312 f.
 319 321 341 346 352 392.
 Christianshaab 231 f. 235—37 243 255
 257 261 265 274 276 281—83 288—90
 292 f. 295—98 308—10 314—17 321
 326 328 f. 334 f. 355 400 402 405 407
 —09.
 Christianshaabs Bugten, se Viere Bay.
 — Havn 267.
 Christianshavn 355 400 407.
 Christianshavns Kirke 189.
 Citadellet Frederikshavn 153.
 Clara Kloster 391.
 Clushavn 326 335 355 401.
 Clausthal 407.
 Corvey, Kloster 37.
 Cremona 398.
 Cumberlands Bay 57 61.
 Dahle Syssel (Island) 409.
 Dansk-vestindiske Øer 410 f.
 Davisstrædet (Straat Davis) 18 44 56 f.
 61 66 f. 70 76 87 137 181 f. 184 201
 205 229 235 f. 239 244 261 263 f. 345
 353 356 358 360 404.
 Delfshaven (—hafen) 120 400.
 Diepholz, Grevskab 399.
 Disko (Discho) 96 f. 99 105 f. 116 f.
 127 166 176 181 225 238 247 264 341.
 Disko Bugten 143—45 158 171 f. 174
 176 183 190, 194 199 f. 210 224—27
 230 f. 235 237 f. 243—46 255 263 274
 289 293 295—97 299 309 318 f. 327
 345 402 407. — Ejland 142 144 f. 244.
 — Land 150 154. — (Discho) Red
 142 f. 145 f. 195 401.
 Doisch Eiland (Ø i Diskobugt) 144.
 Dragholm 14 402.
 Dronninggaard (Vendsyssel) 407.
 Dronninglund 278 283 285 291 409.
 Drontheim, se Trondhjem.
 Egedesminde 329—34 339 355 409.
 England 6 176 215.
 Ekalugssuit 329 331 333.
 Eresby, engelsk Baroni 11.
 Eriksfjord 15 f. 23 349.
 l'Etroit de David, se Davisstrædet.
 Ewentfiord (Everfiord) 16.
 Fiirebaay, se Vierebay.
 Finmarken 76 214 298 f. 304 353 355
 357—62 395 404.
 Fiskefjord, Søndre 403.
 Fiskefjorden 132 162.
 Fiskenaes, Nordre 339.
 Fiskenaesset 317 324 326 330 355.
 Flandern 4.
 Forbisserstrat, se Frobisher Stræde.
 Fortunebay 409.
 Fossesund 16.
 Fosz, Nonnekloster 16.
 Frankrig 5 406 f.
 Fredensborg Slot 161 195 f. 211 314 328
 343 364 400 402.
 Frederiksberg Slot 77 81 124 f. 136 140
 185 212—14 221 229 238 248 251
 253—56 258 261 263—65 273 277 f.
 285 f. 288 340.
 Frederiksborg 400.
 Frederiksborg Slot 7 f. 26 77.
 Frederiksdal 407.
 Frederikshaab 298 f. 309 f. 314 f. 317 f.
 322—24 326 342 344 347 f. 355 408.
 Frederikshald 405.
 Frederiksort 402.
 Freienfeldt, Gods 152.

- Fretum Christian, se Davisstrædet.
 Fretum Davis 149 f.
 Frindzbuderhaffn 16.
 Frobisher Stræde 115 348.
 Færøerne 19—21 69 71 113 215 276 304
 341 349 352 f. 355 357—62 395 411.
- Gadebusch 180 402.
 Gadum Kirke, se Gardar.
 Gamle Kolonis Ø 207 f.
 Gardar 3 f. 16 349 391.
 Garde, se Gardar.
 Gimsø Kloster 21.
 Godhavn 355 409.
 Godthaab 147 173 f. 181 f. 184 191 193 f.
 196 199 203 206 209 220 224 f. 227
 229—32 235 f. 244 246 256 276 281—83
 286 f. 289—93 295—98 302 306 309 f.
 314 f. 317 f. 321—26 336—38 340 f.
 348 355 400 402 f. 405 407—09.
 Godt Haabets Colonie, se Godthaab.
 Gotteshaab, se Godthaab.
 Gottorp 303.
 Gottorp Amt 398.
 s'Gravenhag 58.
 Grovandal Gaard (Norge) 402.
 Grønland = Spitsbergen 404.
 Grønne Ejlænder 255.
 Grønnefjord, se Weidefjord.
 Guinea 409.
 Gunbjørns Skær 348 f. 351 410.
- Haabets Havn, Hans Egedes Boplads 83
 148.
 Haabets Koloni 147 f. 169 f. 172 200
 204 f.
 Haabets Ø 134 401.
 Haderslev 399.
 Haderslev Amt 339.
 Haderslevhus 19.
 Hafn, Hafnia, se København.
 Hagedstedgaard 402.
 Hamborg, 101 182 215 236 244 330 344
 396 399 401.
 Hardanger 402.
 Havnefjord (Island) 403.
 Havreballegaard 10.
 Helleland 24.
 Helsingør 292 400 402.
 Hemeuelfield (Himmelfjæld, Himinraka-
 fjöll) 16.
 Herjolfsnæs (Herioldznesz), 16 348—50.
 Herren Staterne 234 236 255.
 Herrnhut 234 238 340 405 f.
 Hetland 349.
 Hindsholm 406.
 Hiort Hornet, ∴: Hjortetakken syd for
 Godthaab 148.
 Hirschholm 303 339.
 Hitland, ∴: Shetlandsøerne 171.
 Holland 79 182 215 236 244 268.
 Holmedal (Norge) 399.
 Holtug (Stevns) 405.
 Holtaalen (Norge) 399.
- Holsteinsborg 330—33 338 f. 341 355
 401 409.
 Hudsons Bay 61.
 Hukken, se Statenhuk 119.
 Hunde Ejlænder (Eylande), 274 317
 328.
 Hundsbæk, Herregaard 21 57.
 Hunseby (Lolland) 408.
 Husums Bay, se Hudsons Bay.
 Hvalfiske Bugten, ∴: Diskobugt 151.
 Hvalfiske Ejlænder 145 166 274 317 328
 330 f. 402.
 Hvarf, Forbjerg 348 f.
 Hvidbjerg (Jylland) 409.
 Hvitserk, Bjern 5 348 f. 351.
- Igdumiut (Diskobugt) 401.
 Iluamiut 207 f.
 Ilulek 207.
 Imerigsok 207.
 Indervig 16.
 Indien 4 51.
 Iseljorden, se Jakobshavns Isfjord.
 Isfjord 16.
 Island 5 7 19—21 28 69 76 113 171
 195 f. 215 f. 244 276 304 341 348—53
 355 357—62 391 395 f. 398 403 409
 —11.
 Isortome (Isortok), se Sydbay 323.
- Jacobsdahl, se Jakobshavn.
 Jacobs Eiland 244.
 Jacobs Haab, Jacobshaab, se Jakobs-
 havn.
 Jakobshavn 296 f. 299 310 314—16 323
 326 340 f. 355 400 f. 408 f.
 Jakobshavns Isfjord 113 237 239 314—
 16 401 f.
 Julianaabaab 344 355 405.
- kaersormiut (Diskobugt) 401.
 kekertak (ved Godthaab) 208.
 kilångait (ved Godthaab) 207.
 kipingassok (ved Holsteinsborg) 338.
- Kadellfjord 16.
 Kalmar Slot 4.
 Kangek (ved Godthaab) 402.
 Kap Farvel 82 99 101 343 f. 347.
 Kap Prins Christian, se Kap Farvel.
 Karszø 16.
 Kekertame, se kekertak.
 Kepingarsok, se kipingassok.
 Kerteminde 396.
 Kiel 395 410 f.
 Killengarne, se kilångait.
 Kippingarsumiut (∴: kipingassok) 116.
 Kirkebæ, Kloster (Island) 29.
 Kitdlit (Kronprinsens Eil.) 402.
 Kitsigsok (Kronprinsens Eil.) 402.
 Klokkehuk 255.
 Koekøerne 207 f.
 Kornerupgaard 402.

- Korsøer (Østgrønland) 410.
 Kronborg 8 11 81.
 Kronprinsens Eilænder 402.
 Køge 408.
 København 6—8 14 17—19 24 f. 54 56
 63—65 69 81 90 93—96 113 121 153
 —55 160 f. 168 f. 171 177 179 181 f. 184
 —86 197 202 204 206 209 212 217 227
 229 f. 232 234 237—39 242 f. 247 250
 252 255 257 259 261 263 f. 270 277
 —79 281 284 f. 287 289 295 299 301
 304 306 309 313 317 f. 320 324 328
 334 337 346 348 352 354 f. 358—60
 398 400 404 f. 408.
 Københavns Red 255.
 Kummerlandz Bay, se Cumberlands Bay.
- Labrador 408.
 Lambretsund 16.
 Langenæs (Island) 348.
 Lapland 5 36.
 Laurvig 407.
 Ledreborg 310.
 Lerbæk, Herregaard 21.
 Linden Kirke 16.
 Lindesnæs 15 f., 17.
 Lofoten 399 f. 405.
 Londeruaderfiord 16.
 London 13.
 Lübeck 397 399.
 Lyngs (Jylland) 409.
 Lysekloster (Norge) 402.
 Lødingen (Lofoten) 30.
- Mackelykow, se Maklykout.
 Magleby (Stevns) 405.
 Maklykout, Machlykout, o: Jakobshavns
 Havnebugt 237 239 255 265 f. 297.
 Maligissap nua 401.
 Maneck, se Manermiut.
 Manermiut (Manermiuck) 331 333.
 Manëtsoak 334.
 Manuk (Mannuck), o: Manermiut 328.
 Mare Christian 244.
 Marienborn 406.
 Marlegitseiemeome, se Maligissap nua.
 Marrak (paa Disko) 402.
 Marstrand 24.
 Mähren 406.
 Meilby (Jylland) 409.
 Mellerup (ved Randers) 407.
 Missionens Ønske 330.
 Moiefiord 16.
- Nain (Labrador) 408.
 Nakkebølle 405.
 Narcksamiut (Narssamiut), se Sukker-
 toppen 323.
 Narssarmiut (Diskobugt) 401.
 Nepisene, se Nipisat.
 Nipisat 115—20 126 f. 132—34 141 151
 158 163 166 168—71 173—76 181—84
 189 f. 193—96 199—203 247 400—02.
 Nóme, o: Godthaab 172.
- Nordbay, se Diskobugt 105 133.
 Nordfjord (Norge) 400.
 Nordfrisland 19.
 Nordland, Nordlandene 43 52 56 65 83
 190 204 251 298 395 405 408.
 Nordpolen 181 183.
 Nordre Colonie, o: Christianshaab 269
 291.
 Nordre Fiskenaes 310 409.
 Nordsoack, se Nügssuak.
 Norge 211 215 f. 304 391 395 402 404
 408 f. 410 f.
 Nova Zembla o: Novaja Zemlja 244.
 Norsoak, se Nügssuak.
 Novaja Zemlja 149.
 Nügárrssuk 208.
 Nügssuak 328 330 332—35 408.
 Nük, o: Godthaab 147.
 Nunarssuak (Kronprinsens Eiland) 402.
 Nunarssuit 344.
 Nunarsuk, se Nunarssuit.
 Nursoak, se Nügssuak.
 Nürnberg 28 397.
 Nye England 48 51 398.
 Ny Herrnhut 405 f.
 Næs (Island) 409.
- Okaitsoak (ved Christianshaab) 402.
 Okaitsoak (ved Godthaab) 207 f.
 Okaisane, Okaisene, se Okaitsoak (Godt-
 haab).
 Omenak, se Ūmának 355.
 Onartok, se Ūnartok.
 Orte (Fyn) 408.
 Ostindien 214.
 Oxenvad (Sønderjylland) 406.
- Paris 5 396.
 Patrikxfjord (Island) 351.
 Pennsylvaniaen 405.
 Petersvig, Peterssuigh 16.
 Pissubigme, se Pisugfik.
 Pisugfik 132 207.
 Portugal 5.
 Præstefjorden 87 107—09 336.
- Quedlinburg 397.
- Ravnøerne 207 f.
 Reykianæs (Island) 348 350 361.
 Reykjavik 409.
 Rhode Bay, se Rodebay.
 Ribe 401.
 Rifkol 166 200 328.
 Risør 400.
 Ritenbenk 324—26 328 333 355 408 f.
 Rodebay (Nord for Jakobshavn) 143—46
 401 f.
 Rodzfild 16.
 Romle Potten (Rommelpotten) 331 333.
 Romø 409.
 Rosenthal, Gods 152.
 Rostock 397 399.

- Rypeholmen, se Okaitsoq (v. Christianshaab).
 Røchenes, ρ : Reykianes (Island) 113.
 Rønne 408.
 Rønningesøgaard (Fyn) 396.
 Røst (Ø i Lofoten) 190.
- Sagdlit 343.
 Sakkame (Sarkak) 323—25.
 Salten (Nordnorge) 166 405.
 Saltfield, se Solafjeld.
 Sandbay (Syd for Claushavn) 143 146 234 239 255 401.
 Sandhavn 349.
 Sandvik 349.
 Sårdlat Ø 402.
 Sårdlok 410.
 Sarkak (Vajgattet) 408.
 Sarlek, se Sagdlit.
 Sarlek, se Sårdlok.
 Savik (ved Christianshaab) 402.
 Schantzen, se Skansen.
 Selje (Norge) 400.
 Senjen (Nordnorge) 166 298 f. 405.
 Sernioliksuaq (Sermiligssuaq)-Fjorden 317 f.
 Sermitsiak 207 f.
 Skagefjord 16.
 Skagen 401.
 Skalholt 350.
 Skandsen, Skansen (paa Diskos Østside) 142 145 401.
 Skard (Island) 409.
 Skotland 184. —, det amerikanske, ρ : Nova Scotia 181 183.
 Skydebjerg (Fyn) 408.
 Snæfells Jökul (Island) 5 28 348 351.
 Snæfellsnæs (Island) 349.
 Sogn (Norge) 98.
 Solafjelds Kirke 16.
 Spanien 360 410.
 Spanske Sø 232.
 Spiring Bay 147 402.
 Spitsbergen 149 f. 244 353 356 391 404.
 St. Croix 406 f. 410.
 St. Thomas 300 405 407.
 St. Thomas Kloster 27.
 Stadestad (Island) 351.
 Stavanger 24.
 Statenhuk, se Cap Farvel 18 69 82 105 f. 184 199 239 342 347 f.
 Stickesholm (Island) 409.
 Stierkenesz Kirke 16.
 Stikkende Jacobs Bugt (ρ : Ūmának-Bugten) 326 330 332 334 408.
 Straat Davis (Davids), se Davisstrædet.
 Straat Hudson 244.
 Strædet, se Davisstrædet.
 Stubbekøbing 320 322 407.
 Støvring (ved Randers Fjord) 407.
 Sukkertoppen 310 317 f. 323—26 330 342 355 408.
 Svalbard (Grønland) 348.
 Svanø (Norge) 409.
- Swarte (Zwarte) Vogelbay 318 f. 355.
 Sydbay 96 f. 105 f. 116 119 137 205 217 293 310 317 323 f. 326 328—33 409.
 Syder-Hukken, se Kap Farvel 292 f.
 Sydost-Bugten (Diskobugt) 238 f. 255 402.
 Sønderborg 196.
 Søndre Fiske-Næs, se Fiskenæsset 323.
 Sørum (Norge) 402.
- Telemarken, Østre (Norge) 407.
 Temertleet, se Timerdlit.
 Thy 188.
 Timerdlit 338.
 Tind (Norge) 407.
 Todbjerg (Jylland) 409.
 Trondhjem 27 f. 399 401 f. 405 409.
 Trondhjem Stift 102 124 395.
 Tuneliarbeck se Tunugdliarfik-Fjorden.
 Tungane (ved S. Fiskefjord) 403.
 Tuniliarbik Halvø 344.
 Tunugdliarfik (Tuknulliarbick, Tuneliarbeck)-Fjord 317 f. 342 f. 409.
 Tübingen 5.
 Tømmermands Havn 172.
- Uderuig, se Ydervig.
 Uiordlek (Kronprinsens Eil.) 402.
 Uiordlek Ø (Sydostbugt) 402.
 Ulinek 343 410.
 Ulleuimine, se Ulinek.
 Ūmának (Koloni) 332 f. 335 408 f.
 Ūnartok 342.
 Upernavik 355.
 Urskoug (Norge) 402.
 Utrecht 396.
- Vaage Kirke 16.
 Vaagen, Præstegæld (Lofoten) 33 44.
 Vadsø 298.
 Vallø 406.
 Vardal (Norge) 407.
 Vardøhus 5.
 Vatsdalr 16.
 Vebestand (Senjen, Norge) 405.
 Verszadal, se Vatsdalr.
 Vesteraalen (Norge) 405.
 Vesterbygden 27 61 104 224 295 343 347 391.
 Vester Jøklen (Island) 351.
 Vestervig Kloster 188 403.
 Vestindien 43 407 411. — ρ : Amerika 51.
 Viere Bay (ρ : Christianshaabs Havnebugt) 143 146 158 175 231 239 255 261 401.
 Vilde Ejlænder, se Ekalugssuit 329.
 Vinland 23 28.
 Voge, se Vaage.
 Voss (Norge) 98 400 402.
 Værø (Lofoten) 190 399.
- Wasøe, Wadsøe, se Vadsø.
 Waigattet 225 237 323.
 Weidefjorden 141 173 175 328 333 401

Wester Eylande 317—19 328 330.
Westmands Eilænder, o: Vestmanna-
øerne 171.
Westmannøe (ved Island) 362.
Wosbay, o: Viere Bay 261.
Willoughby, engelsk Baroni 11 f.

Ydervig 16.
Ysefiord, se Isfjord.

Zuydbay, se Sydbay.
Zwarte Vogelbay, se Swarte V.

Øksnes (Lofoten) 400.
Øllduhrigg (Island) 351.
Øresund 171 278 283.
Østerbygden 27 104 119 158 162 167 186
222 254 256 292 f. 295 318 347 f. 350 f.
391 f.
Østerbygdens Bugt 293.

Navneregister.

de Acosta, José, Historiker 397.
Adam af Bremen, Historieskriver 24 396.
Adelaer, Cort Sivertsen, Generaladmiral
21.
Adeler, Charlotte Amalie, g. m. L. Ben-
zon 402. — Frederik Christian, Stift-
amtmand 180 402.
Agn Palluse, grønlandsk Navn paa en
hollandsk Skipper 141.
Agnarsoch, se Arnarsak.
Albertsohn, Henrich Meyer, Borger i
Bergen 64 121.
Alday, Jacob, Søfarende 7—10.
Allipuna, Grønlander 403.
Alling, M. Samsing, Skipper 344.
Alexander VI, Pave 3.
Alsbach, Jakob, Proviantforvalter 407.
— Laurids Jakobsen, Missionær 296 f.
407.
Amautulik, Grønlander 403.
Andersen, Jacob, Købmand i Bergen 26.
— Johan, Skipper 154 163 174. —
Povl, Kateket 409.
Andrise, Jan, engelsk Hvalfangerkom-
mandør 176.
Anna Sophia, døbt Grønlander 197.
Ansgar, Nordens Apostel 37.
Anthonesen, Rasmus, Harpunerer 114.
Arensburg, Johan Fred., Handelsdirektør
344 410.
Arnarsak (Arngnasach), Grønlanderinde
298 305 408.
Arngrim 397.
Asicha, Grønlander 197.
Aubech, Christian, Skipper 258.
Augmund, Biskop af Skalholt 350.
Augustinus, Aron, Skibstørrer 85 98 f.
Auiok, Grønlander 403.
Auke Uttokarsuak, grønlandsk Navn paa
en hollandsk Skipper 141 176.
Avlina, Grønlanderpige 197.
Axelsen, Otto, Skibsfører 21 28 396.

Baade, Daniel, Handelsassistent 133 154
162 401.
Baanke, J., Skipper 265—267.

Bager, Johan, Medlem af Bergens Magi-
strat 65 68.
Bagge, Prokurator 399. — C., Medlem
af Bergens Magistrat 65 68. — N.,
Borger i Bergen 64.
Bahus, Anne Cathrine, g. m. F. Henchel
401.
Bartholin, Thomas 397.
Bech, Hans Chr., Justitsraad 353 f.
Beck, Johann, Brødremissionær 405 f.
Begtrup, Hans Christian, Student 179.
Becker, Christopher, Skipper 64 399.
Bendsen, Jacob, Skipper 230 234 f. 265—
267.
Bendtzen, se Bendsen.
Bentsen, Christen, Raadmand 18 396.
Benthson, Peder, Tørrer 218 f.
Bentzen, se Benzon.
Benzon, Lars, Deputeret 180 213 362
402—04.
v. Berckentin, Christian August, Greve,
Statsminister 317.
Berenfeldt, Berenfels, se v. Bärenfels.
Bernhardt, J. G., Kirurg og Købmand
120 133 400 f.
Berregaard, C., Deputeret 227.
Biarnesön, Jon, Præst 409.
Bigum, Hans Jensen, Borger i Hobro 398.
— Helene, g. m. D. van Erpecom 398.
Bing, Anders Jespersen, Missionær 235 f.
298 405 408.
Biørn, Christen Larsen, Overassistent
323 408.
Björn, A., Købmand 407.
Blach, Oluf, Direktør for det alm. Han-
delselskab 317.
Blefken, Dithmar, Munk 398.
Boller, Christen, Medlem af Bergenskom-
pagniet 121.
Bornemann, C., Deputeret 227.
Bornholm, Hans Jørgen, Oberfyrværker
180.
Botler, Overtoldbetjent 401.
Bourke, Edmund, Greve, Diplomat 395
410 f.
Bretel, Johan, Citadellslave 153.

- Brochs, Anders, Medlem af Bergenskom-pagniet 121 401.
- Brodersen, Jørgen, døbt Grønlander 198.
- Brun, se Bruun.
- Brunell, Oliver, Borger i Antwerpen 11 f.
- Bruun, Andreas, Pakhusforvalter 409. — Johan Henrik, Købmand 327 330 332 335 408. — Rasmus Bertelsen, Missionær 319 321 408.
- Buch, Ambrosius, Missionær 322 408.
- Budde, Kaptajn 219.
- Bunk, Cornelius, hollandsk Skipper 141 176.
- v. Bärenfels, Nic., Stykmajor 53 55 f. 58 65 121 246 274.
- Böhnisch, Friedrich, Brødremissionær 405.
- C. H., se Harssen, Claus 116.
- Carl, døbt Grønlander 168 f. 230.
- Christiern I, Konge af Danmark 5. — II, Konge af Danmark 4 28.
- Christian III, Konge af Danmark 5 245. — IV, Konge af Danmark 13—16 18 22 28 42 47 232 245. — V, Konge af Danmark 21 24 26 61 245 276. — VI, Konge af Danmark 184 195 211 f. 214 221 227 235 237 243 247 f. 255—57 259 f. 262 264 f. 273 f. 277 281 284 f. 287 f. 291 292—95 301 303—05. — VII, Konge af Danmark 339—41 343 345. — døbt Grønlander, se Pök 168.
- Christina, døbt Grønlander 168.
- Christoffersen, Christopher, Kolonist 132 401.
- Chrysostomus, Biskop 40.
- Clausberg, Christlieb, Revisor 286 407.
- Claussen, Peder, Forfatter 28 47 398.
- Colbentzen, se Kolbeinsen.
- Colbiörnsen, Jak. Edv., Konferensraad 392 394.
- Condé, Prinsen af 396.
- de Coninck, Fred., Handelsmand 410.
- Constantin den Store, Kejser 36 f.
- Coymans, C. G., Resident 261 263 f.
- Cranz, David, hernhutisk Forfatter 347 349 f. 406.
- Creisen, Nicolai, Skipper 13.
- Dahl, Anna Kristine, g. m. C. H. Roderiguez 408. — Selgen, Skibsfører 56 f. 80 99—101 107 115 400.
- Dalager, Carl Christopher, Købmand 324—26 333 408. — Lars, Købmand 324 336 338.
- Dau, Mettea, g. m. 1) Jak. Alsbach, 2) Caspar Thrane, 3) Hans Egede 407.
- Danell, David, Skibsfører, Opdagelses-rejsende 21 398.
- Danneskiold Samsø, Fred., Greve, De-puteret 265 275 403 f.
- Danielsen, Jørgen, Borgmester 18 396.
- David, Christian, Brødremissionær 233 238 258 f. 405.
- Deichmann, Bartholomæus. Biskop 139 152.
- Detharding, Georg, Professor 405.
- Dingeland, Michel Olsen, Kolonist 169.
- Dober, Leonhard, Brødremissionær 405.
- Dorf(f), Carl Johansen, Assistent 341 409.
- Dorf, Johannes Pedersen, Købmand 315 323 334 338 f. 341 409.
- Drachardt, Christian Lauritzen, Missio-nær 322 403 408.
- Dreesen, Daniel Ditlev, Generalauditør 153.
- Dyring, Jacob, Borger i Bergen 64 399.
- Eberlin, P. Conradt, Forf. 402.
- Eckhoff, Gerth, Købmand i Bergen 26.
- Eeg, Lars, Skoleholder 339 409.
- Egede, Christian, Præst 65 190 399. — Hans Poulsen, Grønlands Apostel 30 32 f. 44 f. 56—58 61 63 65 68 f. 76—78 80 83 f. 86 88 94 97 f. 100 102 107 111 121 124 128 130 f. 133—35 137 141 f. 147 f. 152 156 160 162—64 168—72 174 178 181 f. 184 187—90 193—201 203 209 f. 214 216 f. 220 224 227 230—33 236 239 242 f. 247 f. 250—52 254—57 259—61 279 288 291 300—03 305 f. 312 317—22 342 347 390 397 400 403 405 f. — Kirstine Matthea Rasch, g. m. L. J. Alsbach 407. — Niels, Købmand 218 230 261 f. 305 f. 329 331 334 336—38 403. — Peder, Missionær 315. — Poul, Missionær, tit. Biskop 133 169 178 f. 185 f. 209 219 226 f. 231 236 248 257 269 288 298 336 f. 391 403 406 409 f.
- Elisabeth, Dronning af England 11.
- Elsabeth, Enke, se Sørensen, Peder 64.
- Erichsen, Erich, Kolonist 169. — Jon, Direktør 344 346 352 f. 390 410.
- Erkoma, Grønlander 403.
- van Erpecom, Daniel, Handelsmand 60 64 76 110 398.
- Ettersen, Johan (Jan), Borger i Khvvn. 18 396.
- Ewald, Johannes, Digter 406.
- Falch (Falck), Jens Andersen, Skibsfører 69 79 f. 88 97—99 103 107—10 115 120 131 133 f. 399.
- Falck, Christopher, Citadelsslave 153.
- Farstorph, Ottilie Johanne, g. m. P. Mørch 407.
- Fasmer, Jan, Købmand i Bergen 60 76.
- Fasting, Lyder, Medlem af Bergenskom-pagniet 121 400 f.
- Faye, Robert Davidsen, Kaptajn, Direk-tør for Bergenskompagniet 64 67 70 73.
- Ferschleb, se Fersleff.
- Fersleff, Mathias, Købmand, Borgmester 133 142 145—47 151 154 162 174 f. 177 194 f. 209 213 219 224 234—36 265—67 269 292 401 f.

- Fierreslev, Anders Jensen, Nordlands-
handler 401.
- Figenschau, Elias, Skipper i Bergen 56 f.
- Finchenhagen, Johannes, Missionskolle-
giets Sekretær 319.
- von Finx, Erasmus Franciscus, Poly-
histor 397.
- Fischer, Olfert Fasvier 262.
- Fleischer, Herman Reinhold, Oberst 402.
— Johan Seckman, Proviantforvalter
180 ff. 402.
- de Fontenay, Benjamin, Admiral 238
405.
- Forbisher, Forbitzer, se Frobisher.
- Forman, Hans, Borger i Bergen 64. —
Matz, Handelsmand 60 76 121 398.
- Franck, Andreas, Kommitteret 67 90 399.
- Frauen (Frawen), Johan, kgl. Konfession-
narius 403.
- Frederik II, Konge af Danmark 6—12
22 245. — III, Konge af Danmark 19
245. — IV, Konge af Danmark 30 56
77 81 90 93 f. 96 152 f. 155 f. 160 f.
185 195 203 306 348. — V, Konge af
Danmark 306—08 310—13 318 320
327. — VI, Konge af Danmark 391.
- Friderich, døbt Grønlander 197. — Carl,
Grønlander 198.
- Friedrich Christian, døbt Grønlander
133 f. 169 401.
- Friis, Johan, Kansler 7. — Sigvard
(Sivert), Renteskriver 18 396.
- Frisch, Hartvig Marcus, Direktør 353 f.
390.
- Frischbier, Christian, Købmand i Bergen
64 399.
- Frobisher, Martin, Opdagelsesrejsende
11 12 f. 47 246 398.
- Frost, Christian, Skipper 202.
- Fruментius, Missionær i Abessinien 52
397.
- Furman, Niels, Amtmand 195 f. 403.
- Furst, Johan, Citadelslave 153.
- Füneboe, Nicolai, Skipper 265—67.
- Fæder, se Fæster, Jens.
- Fæster, Hans, Skipper 113 119 131. —
Jens, Direktør for Bergenskompagniet
60 64 67 70 73 76 84 90 95 f. 98 f.
102 f. 112 115 121. — Lorentz, Skipper
69 71 78 f. 399.
- Gaardmand, se Garman.
- Garman, Johan, Generaltoldforvalter 31
397.
- Gastellus, C., Historiker 405.
- Geelmuyden, Jacob, Købmand 98 100
106 110 118 120 137 152 168 f. 171
174 184 195 219 223 297 310 400 404
407. — Knud, Medlem af Bergens-
kompagniet 121 401. — Niels Chris-
tian, Overkøbmand 314—16 405 407.
— Peter, Købmand i Amsterdam 101.
- Gerber, Christian, theol. Forfatter 35 37
41 f. 397.
- Gerner, Andreas, Løjtnant i Søetaten
200.
- Giertrud, g. m. Kolonist 132.
- Giertsen, Gunner, Matros 234.
- Giessing, Dorothea Maria, g. m. C.
Schmidt 401.
- Gjerløff, Christian, grønlandsk Semina-
rist 339 341 409.
- Glahn, Henric Christopher, Missionær
338 f. 409.
- Glitker, Frantz, Citadelslave 153.
- Gordon, geografisk Forfatter 51 398.
- Gram, Friedr. Carl, Hofmarskal 180.
- Grotius, Hugo, Retslærer 405.
- Gregersen, Lauritz, Missionær 336—38
409.
- Greve, Henrich, Købmand i Bergen 26
396.
- Gryp, Carsten, Borgmester 5 f.
- Gulich, Fuldmægtig 406.
- Gyldencrone, C., Deputeret 76 195 262
399.
- Görrissön, Görris, se G. Klauman.
- Haan, Lorentz Feykes, Forf. 68 399.
- Hagemann, Peter, Citadelslave 153.
- Halbgebauer 405.
- Hall, James, Styrmænd 15 f. 17.
- Hammeken, Ludolf, Købmand i Bergen
26.
- Hansen, Arendt, hollandsk Skipper 234.
— Christen, Skipper 53 55 f. — Ene-
vold, Arbejdskarl 110. — Wilh. Aug.,
Konferensraad 353 f. 357 390 392.
- Hane, Marie, g. m. J. v. Helm 402.
- Hansdatter, Marine, g. m. Hans Morten-
sen 406.
- Hanssen, Claus, Skipper 128.
- Harboe, Konrektor 119 400.
- Hartman, Johan, Citadelslave 153.
- Harsen (Harsen), se Hartz.
- Hartz (Hartzen), Claus, Skipper 56 f.
86 f. 97 108 115—18 120 131 133 399.
- Heinemarck, Jonas, Borger i Kbhvn. 18.
— Jonas, Tolder 396.
- Heinesen, Mogens, Søfarende 10.
- v. Helm, Johan, Kirurg 402 405.
- Henckel, Frederik, Kirurg 401.
- Hersleb, Peder, Biskop 179.
- Helt, Vilhelm, Deputeret 76 399.
- Hind, Peder Lorenz, Overassistent 110
323 400.
- Hiller, Anna, g. m. M. Fersleff 401.
- Hintz, Johan Christopher, Citadelslave
153.
- Hiort, Jens (Treschow), Handelsassistent
120 183 186 192 f. 222 f. 230 235 f.
266 297 400 402.
- Hofmann, Hans, Borger i Kbhvn. 18
396.
- Hojer, Andreas, Historiker 276 406.
- Holm, Edvard, Historiker 411. — Gustav
Fred., Opdagelsesrejsende, Kmdr. 410.

- Jørgen, Købmand 329 409. — S. M., Korttegner 397.
 Holmsted, Fred., Direktør for Det alm. Handelsselskab 217 277 317 404 406.
 — Christian Jonsen, Godsejer 406.
 Holstein-Holsteinborg, Fred. Adolph, Greve 410 f.
 v. Holstein, Fred. Chr., Hofmarskal 400.
 Holstein, Joh. Ludv., Greve, Statsminister 179 227 243 251—53 259 271 287 293 307 309 406.
 Holsten, Joh. Georg, Præsident for Missionskollegiet 55 179 398 403.
 Holterman, Jacob, Borger i Bergen 64 121 399.
 Houffmand, Hovmand, se Hofmann.
 Hudson, Opdagelsesrejsende 246.
 Huitfeld, Arild, Historiker 14 398. — Peder, Kansler i Norge 6.
 Hylling, Borger i Bergen 121.
 Høegh Guldberg, Ove, Statsminister 353 390.
 Höyer, se Hojer.
- Iffuersön, se Iversen.
 Ingemann, B. S., Digter 408.
 Innocens VIII, Pave 3.
 Iversen, Christopher, Renteskriver 18 396.
- Jacobsen, Jacob, Matros 234. — Rasmus, Matros 234.
 Janson, Meinert, Skipper 218. — Ole, Matros 219.
 Jensen, David, Kaptajn 9 f. — Peder, Styrmand 80.
 Jeremiasen, Peter, Skipper i Bergen 56 f.
 Jentoft, Hartvig, Grønlands første Købmand 73 75 80 f. 97—100 102 106 109 f. 120—24 133 f. 399 f.
 Job, Jan, hollandsk Skipper 267 274.
 Jochimssen, Mathias, Ekspeditionsrejsende 219—22 230 404.
 Jochumsen, Jochum, Matros 79.
 Joensen, Jacob, Kolonist 105 115. — Johannes, Kolonist 116. — Poul 396.
 Johansdatter, Marie, g. m. Kolonist 132 401.
 Johansen, Anders, Kolonist 132. — Ole, Kolonist 107 169 224 400.
 Jon Grønlander, Annalist 350.
 Jonasen, Arngrim, Historiker 28.
 Jonblud (Jungblut), Johan, Kyper 80.
 Jonnesen, Olay, Sejlmager 97.
 Jónsson, Arngrimur, Præst 398.
 Jordan, Johan Wilhelm, Kirurg 100 116 120 134 400.
 Juel, Niels, Admiral 21.
 Justsen, Hans, Kommitteret 76 399.
- Kajut, Grønlanderpige 198.
 Kaksik, Grønlander 403.
 Kalluse Kutkiu, grønlandsk Navn paa en hollandsk Skipper 141.
- Kamp, Berent, Handelsforvalter 64 399.
 Kedar, bibelsk Person 38.
 Kese Kutju 176.
 Kielson, Peter, Styrmand 13.
 Kingak, Grønlander 403.
 Kiperok, Grønlander 400.
 Kipsisuna, Grønlander 403.
 Kisbye, Jens Winther Rasmussen, Præst 288 407.
 Kiviok, Grønlander 403.
 Klauman, Gorris, Bryghusforvalter 404. — Peter, Kommerceraad 217 404.
 v. Klettenberg, Susanne 406.
 Klingenberg, Peder, Handelsassistent 193 403.
 Kløcker, Abraham, Raadmand 95 399.
 Knudsen, Mads, Biskop i Gardar 3. — Morten, Matros 234.
 Koak, Grønlander 403.
 Kofod, Peder, Skipper 333.
 Koksik, Grønlander 403.
 Kolbeinsen, Bendix, Kolonist 105 110 115 400.
 Kopper, Jørgen, Handelsassistent 174.
 Kraft, Skipper 323.
 Krag, Karen, g. m. C. J. Holmsted 406.
 Kramer, Claus, Skipper 60 64 76 399.
 Krog, Chr., Præsident i Bergen 65 68 123 f. 135 137 f. — Peder, Biskop i Trondhjem 30.
 Kunnuk, Grønlander 408.
 Küster, Anne Hedvig, g. m. J. Holm 409.
- Landorph, Jørgen, Kaptajn, Kommandant i Grønland 156 159 174 180 193 195 198 213.
 Landsberg, Hans, Kommercesekretær 154 161 177 f.
 Lange, Elsebe, g. m. Ped. Sørensen 399. — Ole, Missionær 155 161 171 f. 181 198 209 211 402.
 Laersen, Berthel (Bartholomæus), Præst 313 321 f. 403 408.
 Larsen, Erik, Styrmand 100 400; — se Laersen.
 Leganger, Erich Nielsen, Skipper 401.
 Lemvig, Christen, kgl. Konfessionarius 81 399.
 Leonart, Kok 169.
 Lindenow, Godske, Admiral 13 15 28.
 van der Lippe, Jan (Jean), Direktør for Bergenskompagniet 64 67 70 73 84 90 93 95 f. 98 f. 102 f. 112 115 121 139. — Joachim, Købmand i Bergen 26.
 Loeman, se Lohman.
 Lohman, Eschild, Købmand 64 399.
 Ludvig XIV, Konge af Frankrig 304.
 Lund, Hans Henrich, Skipper 154 f. 162.
 Luther, Morten 39.
 Luxdorph, Chr., Landfoged paa Island 195 f. 403.
 Lüders, Christiane Petronelle, g. m. J. H. Bruun 408.
 v. Lübeck, Cordt, Købmand i Bergen 26.

- Lyskander, Claus Christophersen, Historiograf 28.
 Løvenørn, Povl Vendelbo, Gehejmeraad 196 213 220 403 1.
- Magnussen, Arni, Haandskriftsamler 27 29 396.
 Mahling, Sejer, Sekretær i Missionskollegiet 179.
 Makhajuk, Grønlander 403.
 Marggraf, Christian, Brødremissionær 406.
 Margrethe, Dronning af Danmark 42 53 62 245 350 391.
 Martens, Conrad Frederik, Brødremissionær 268 406.
 Martensen, se Martens.
 Mather, Cotton, Prædikant 51 398.
 Mathesius, Jakob, Assessor i Højesteret 398.
 Mathias, Hans, Købmand i Bergen 26 29—32 43 f. 246 274 396 f. 404.
 Mathisen, Hans, se Mathias.
 Matthiessen, Kancelliraad, Medlem af grønlandske Handels Direktion 344 410.
 Matthys, Kommandør 261.
 Meier, Arnt, Borger i Bergen 11.
 Meinertz, Silke, hollandsk Skipper 234.
 Meldorf, G. A. N., Kommunalæge 405.
 Meyer, Bernhard, Citadelsslave 153. — Købmand 399.
 Miltzau, Henrik Balthasar, Missionær 172 213.
 Miltzaug, se Miltzau.
 Mitzel, Ebbe, Skipper 86 f. 97 108 142 145 147 f. 151 399.
 Mogensen, Peter, Citadelsslave 153.
 Mohrsen, Chr. Fred., Kommandør 181 184 198 208 213.
 Molenaar, Skipper 273.
 Mollerup, Peder Nielsen, Godsejer 188 403.
 Moltke, Joachim Godske, Greve, Statsminister 344 346.
 Moltzow, Poul, Købmand 407.
 Moritzen, se Mohrsen.
 Mortensen, Hans, Fæstebonde 406.
 Moth, Johannes, Arkivar 28 397.
 Mullerup, se Mollerup.
 Munch, J. C., Direktør for det Alm. Handelsselskab 317.
 Munch (Munk), Morten, Kommitteret 67 399.
 Munk, Jens, Opdagelsesrejsende 28 47 351.
 Müller, Hinrich, theol. Forfatter 36 f. 39 f. 51 78 397. — Henrik, Generaltoldforvalter 201. — Henrik, Amtmand 27 f. — Marcus, Biskop i Bergen 123 f. 135 137.
 Münch, genannt v. Buseck, Wilhelm Moritz, Overhofmarskal 55 398.
- Myhlenphort, Dirr., Kaptajn 157—59 163 168 f. 174.
 Møinichen, Christian, Oversekretær 154 f. 171 185.
 Møller, se Müller.
 Mørch, Helene, g. m. N. C. Geelmuyden 407. — Peder, Kantor 407.
- Nagel, L., Medlem af Bergens Magistrat 68.
 Naja, Grønlanderinde 408.
 Nebajoth, bibelsk Person 38.
 Neisser, Wenzeslaus Friedrich, Brødremissionær 267 270 272 f. 406.
 Neusina, Grønlander 403.
 Neuspitzer, Fred., Kaptajn 400.
 Niakone, Grønlander 403.
 Nielsdatter, Maren 116.
 Nielsen, se Leganger. — Christen, Borgmester 407. — Erik, Medlem af Bergenskompagniet 121. — Peder, Borger i Kbhvn. 18 396. — Yngvar, Historiker 411.
 Nitzschmann, David, Syndikus for Brødremenigheden 234 299 301 405.
 Norby, Søren, Søfarer 4.
- Ohnsorg, Morten (Martin), Missionær 230 292 405.
 Ole Smed, se Johansen.
 Olearius, Adam, videnskabelig Rejsende 45 398.
 Olsen, Andreas (Anders), Købmand 323 325 338 342—44 347 403. — Hans, Skipper i Bergen 56 f. — Hans, Tømmermand 324 408. — Hemming, Kolonist 169. — Ole, Koksmat 116. — Peder, se Walløe.
 Omsen, Johan, Købmand i Bergen 26.
 van der Osten, Wilhelm August, Stiftsbefalingsmand 177 f.
 Ostermann, H., Præst, Forfatter 402 409.
 Otten, Hendrich & Philip, Købmand i Hamborg 101.
 Ottesen, Peder, Student 117.
 Oxe, Peder, Rigshovmester 7.
- Paars, Claus Enevold, Major, Guvernør i Grønland 156 174 180 186 189 195 198 213 403.
 Pålsson, Bjarni, Landfysikus 409.
 Pápa, se Friderich Christian.
 Parelius, Jacob, Præst 30.
 Paul V, Pave 14.
 Paulsen, se Pålsson.
 Paulus, Apostelen 36 38 50.
 Peder, døbt Grønlander 169.
 Peder Snedker 80.
 Pedersdatter, Lisbeth, Kvinde fra Børnehuset 192.
 Pedersen, Johannes, se Dorf. — Johannes, Kolonist 162. — (-Mørk), Jens, dansk Kateket 313 315. —

- Klaus, Kansler 4 f. — Ole, Tømmermand 324.
- Pederson, Hildebrand, Skipper 221.
- Pein, Christian, Citadelsslave 153.
- Peregrine, engelsk Baron 11.
- Peter Harpuneer 115.
- Pettersen, Christoffer Jessen, Kommissær 145 149.
- de la Peyrère, Isaac, Bibliotekar 28 396.
- Philip, Jacob, Stadshauptmand 64 399.
- Pieters, Boye, Kommandør 331.
- Piil, Christian, Skipper 341.
- Pining, Søfarende 5.
- de Platina, Saccus 46 398.
- Plélo, Greve, fransk Gesandt 407.
- v. Plessen, Carl Adolf, Overkammerherre 406.
- Pock (Poech, Pök), Grønlænder 121 168 400.
- Poidthorst, se Pothorst.
- Ponjock (Pungujök), Hans, Grønlænder 305.
- Pontoppidan, Carl, Direktør 390 394. — Erik, Biskop 320.
- Pothorst, Søfarende 5.
- Poul (Povel) Grønlænder, indfødt Katedet 298 322 402 f.
- Præstøe, Lars Pedersen, Skipper 324.
- Pytob Nianga (o: Pytos Søn), grønlandsk Navn paa en hollandsk Skipper 141.
- Rasch, Axel, Lensmand 405. — Gertrud, g. m. Hans Egede 405. — Niels, Købmand 257 298 405 408.
- Rantzau, Christian, Greve 404.
- Rasmussen, Halstein, Kolonist 116. — Jens, Mønsterskriver 404. — Niels, Kolonist 169. — Ole, Kolonist. — Peder, Deputeret 76 399.
- v. Rechen, Hendrich, Borger i Bergen 135.
- Reffdahl (Refdal), Jens Andersen, Direktør for Bergenskompagniet 60 63 f. 68 f. 76 84 90 95 f. 98 f. 102 f. 112 115 121—25 139 398 400.
- Reichardt, Jesper Hansen, Løjtnant 156 —58 171 174 180 186.
- Reimer, Catharina, Købmandsenke i Bergen 26.
- Rembert, Ansgars Ledsager 37.
- Rentkis, Carsten, Skipper 163.
- Resen, Peder, Præsident 23 396.
- Reuss-Lobenstein, Henrik, Greve 406. — se Söhlenthal.
- v. Revenfeldt, Ditlev, Overkrigssekretær 185.
- Richard, se Reichardt.
- Richardson, Carsten, Skibshovedsmand 15—17.
- Richartsen, Johan, Kolonist 162.
- Rieck, Jacob, Borger i Bergen 64, 399.
- Rist, Joh. Georg, Diplomat 410.
- Rocheftort, Historiker 28 397 400.
- Rode, Steffen, Borger i Kbhvn. 18 396.
- Roderiguez, Carl Hans, Degn 408. — Hans Jacob, Handelsassistent 324 408.
- Rodsteen, Jens, Viceadmiral 21.
- Rosencrantz, Iver, Geheimeraad 67 90 399.
- Rostgaard, Fred., Oversekretær 96 112 f. 121.
- Ruffinus (Rufinus), kirkehistorisk Forfatter 52 398.
- Rumohr, P., Medlem af Bergens Magistrat 65 68.
- Rødberg, Hans, Borger i Bergen 64 399.
- Rørdam, Holger Frederik, Historiker 405 f.
- Röst, Beret Lucie, g. m. A. Rasch 405.
- Sandgreen, Svend, Købmand 341 409.
- Scavenius, Christian, Justitiarius 67 90 399.
- Schach, se Stach, M.
- Schacht, Matthias Heinrich, Rektor 28 396 f.
- Scheel, Jørgen, Bureauchef 411.
- Schimmelman, Ernst, Greve, Statsminister 410 f.
- Schiøtte, Magnus, Raadmand i Bergen, Direktør 64 f. 67 70 73 84 90 95 f. 98 f. 102 115 135 149 151 154 f. 161 —65 168 174 177 f. 197.
- Schmidt, Clemens, Biskop 399.
- Schou, F. L., Medlem af Bergens Magistrat 65 68.
- Schrader, Johan, Deputeret 76 399.
- Schreiber, Cornelius, hollandsk Skipper 234.
- Schreuder, Otto Hansen, Præst 400. — Peder Ottesen, Præst 400.
- Schrøder, Joh. Vilh., Medlem af Missionskollegiet 179 227 403.
- Schulin, Johan Sigismund, Greve, Gehejmerraad 275.
- Schuppius, Johann Balthasar, Præst 42 50 398.
- Schwabe, Joh. Fred., Inspektør 391.
- Schytte, se Schiøtte.
- Scriver, Christian, Overhofpræst 397.
- Seckman, Diderich, Justitsraad 180 402. — Frederik, Kancelliforvalter 180 402. — Megtele Anna Marie, g. m. H. R. Fleischer 402.
- Seehusen, Cornelius, Styrmand 100 f. 400. — Severin, Købmand i Bergen, Stiftamtsskriver (adlet de Svanehielm), 26.
- Seenders, Maren Frederiksdatter, g. m. 1) Gørris Tillufsen, 2) Pet. Klaumann 404.
- Selgendahl, se Dahl.
- Sem, Helmich, Styrmand 100 f. 400. — Jacob, Skipper i Bergen 56 f.

- Severin, Jakob, »Grønlands Patron« 214
217 224 227—31 233—35 237 243 247
—50 252 f. 256—60 262—65 267—69
272—78 280—89 291—93 295—97
299—302 304—09 312 314 f. 317 320
326 404 406—09.
- Siwers, Henrich, Professor 28 396.
- Slange, Niels, Deputeret 67 90 399.
- Smed, Niels, Biskop i Bergen 44 84 398.
- Smit, se Schmidt, Clemens.
- Smith, Peter Petersen, Skipper 335.
- Sohl, Jørgen, Kommitteret 67 90 399.
- Sokrates, kirkehist. Forfatter 52 398.
- Solberg, O., Professor 399 401.
- Sollied, P. R., Overlærer, Forfatter 399
401.
- Sophie Amalie, Dronning 270.
- Sophie Magdalene, døbt Grønlænder 168
198.
- Spener, Philipp Jacob, Overhofprædikant
41 51 397.
- Stach, Brødrene, Hernhutermissionærer
233. — Rasmine, g. m. J. Beck 405.
— Anne, g. m. F. Böhnisch 405. —
Christian, Brødremissionær 257 f. 405 f.
— Mathæus, Brødremissionær 238
299—301 405 f.
- Steenbuch, Hans, Prof. theol. 55 179
227 398 403.
- v. Stemann, Chr. Ludv., Gehejmeraad
353 390.
- v. Stöcken, Christian, Etatsraad 273 277
406. — Gerhard Chr., General 153.
- Suhm, Ulrik Fred., Admiral 213 407.
- de Svanenhielm, Jonas Lillienkiold,
Købmand 335 409.
- Svartz, Gillis, hollandsk Skipper 141.
- Svendsen, Henrich, Skipper 325. — Niels,
Kolonist 219.
- Sverdrup, Jørgen, Viceprovst 340 f. 409.
- Söhlenthal, Henriette, Baronesse, g. m.
Greve Reuss-Lobenstein 271 406.
- Sørensen, Peder, Borger i Bergen 64. —
Peder, Kaperkaptajn 399.
- Tanche, Petter Mathias, Stiftsprovst i
Bergen 123—25 128 135 137 f.
- Tausen, Christian, Deputeret 213 403 f.
- Teigsen, Jørgen, Pilot 6.
- Thodal, Direktør 394.
- Thorhallesen, Egil, Missionær 336 339
—41 352 403 408 f.
- Thorláksson, Guðbrandur, Biskop 45 398.
- Thott, Otto, Greve 227 277.
- de la Thuillierie, Gaspard Coignet, Ge-
sandt 396.
- Thumbøe, Christen, Medlem af Bergens-
kompagniet 121.
- Tillufsen, Gørris 404.
- Tolstrup, Peder, Student 179.
- Top (Topp), Albert, Missionær 96 100
117 f. 133 135 192 400.
- Torfæus, Thormod, kgl. Historiograf 22
61 348 f. 351 398.
- Torlacius, se Thorláksson.
- Tregaard (Trægaard), Hans, Borger i
Kbhvn. 18 396.
- Træsko (Treschow), se Hiort.
- Tuchsen, Johan Frederich, Oberst 154
161 177 f.
- Tulemak, Tulemach (Tulimâk), døbt
Grønlænder 298 305 408.
- Tunginak, Grønlænder 403.
- Tupernane, Grønlænder 403.
- Tønder, Foged i Senjen 298 f.
- Tønissen, Hans, Styrmand 9.
- Tørresen, Halvor, Kolonist 169.
- Undal, se Claussøn, Peder.
- Undall, Anders, Stiftsamtmand 55 f. 65
68 73 93 123 135 137 398.
- Utsungitsok, Grønlænder 403.
- Vagel, Just, Handelsassistent 222.
- Varenius, O., Historiker 411.
- Vedel, Anders Sørensen 396.
- van de Velde, Jan, Medlem af Bergens-
kompagniet 60 64 76 121 399.
- Vibe, Ditlev, Statholder i Norge 60 139
404.
- Vidalin, Arngrimur Þorkelsson, Rektor
351 398. — Páll Jónsson, Jurist 396.
- de Vries, Simon, geogr. Forfatter 396.
- Vulfen, se Wolfen.
- Wagel, se Vagel.
- Walkendorf, Christoffer, Lensmand 6—9.
- Walkendorff, Erik, Erkebiskop 28 349
351.
- Wallace, James, Medlem af Bergenskom-
pagniet 121.
- Walløe, Peder Olsen, Opdagelsesrejsende
317 f. 408 410.
- Wandel, Carl, Viceadmiral 409.
- v. Watteville, Johannes, Baron 408.
- Wedderborn, Richard 9.
- Wegner, Berndt Hansen, Skibsfører 70
73 f. 80 84 86 96 f. 100 f. 103 107 110
115 f. 399.
- Weinwich, Jørgen, Medlem af Bergens-
kompagniet 60 64 76 121 398 f.
- Welling, Peder Andersen, Missionær 298
408.
- Wendt, Christian, Superintendent 55 398.
- Wensyn, Claus 5.
- Werback, Georg, Citadelslave 153.
- v. Westen, Thomas, Lektor i Thron-
dhem 45 48 398.
- Westerhof, Lyder, Købmand 64 399.
- de Wetterstedt, G. Baron 395 411.
- Wetzel, Henrik, Missionær 297 407.
- Wexelsen, Hans Leganger, Direktør 392
394.

- Weyse, Daniel Benjamin, Deputeret 90
185 399.
- Wibe, se Vibe.
- Wiborg, Thomas Christensen, Missionær
339 341 409.
- Widalin, se Vidalin.
- Wiencke, Hans Hinrich, Citadelsslave
153.
- Wiesner, Georg, Brødremissionær 238
405.
- Wiinhop, Reder i Amsterdam 141.
- Wille, Jens, Inspektør 390.
- Wodroff, Henrik Julius, Kommandør-
kaptajn 261 406.
- Wolfen, Joh. Conrad, Bibliotekar 45 398.
- Worm, Christen, Biskop 155.
- Wulf, Marie, g. m. Præst E. Ewald 406.
- Marie, Johs. Ewalds Mormoder 406.
— se Wolfen.
- Wulff, Christian Friedrich Andreas, Køb-
mand 338 f. 342 409.
- Wøldike, Marcus, Professor, Medlem af
den grønlandske Kommission 277.
- Zinn, Johan Ludvig, Grosserer, Medlem
af grønlandske Handels Direktion 344
410.
- Zinzendorf, Erdmuthe, Grevinde 406. —
Nikolaus Ludwig, Greve 233 f. 259 406.
- Ædisius (Aidisius), Presbyter i Tyrus 52
397.
- Øverland, O. A., Historiker 397.

TRYKFEJL

- S. 281, L. 3 f. n. antgne læs antagne
- 293, L. 6. Christenhum læs Christenthum
- 333, L. 8 f. n. Weyde-Fiodren læs Weyde-Fiorden
-

Færdig fra Trykkeriet den 21. December 1936.